שיחות קודש
תשמ״ח

— ד —

י״ב תמוז — ערב ראש השנה

•

מאת
כבוד קדושת
אדמו״ר מנחם מענדל
זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע
שניאורסהאן
מליובאוויטש

הנחת הת׳ בלתי מוגה

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה

להערות:
SifreiSichosKodesh@gmail.com

פתח דבר

לתועלת הרבים מוצאים אנו בזה ליקוט מקונטרסי השיחות של כ"ק אדמו"ר זי"ע - ההנחות ד"ועד הנחות התמימים" שיצאו לאור בשעתם. השיחות הם רשימות השומעים בלבד - ולא הוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר (מלבד אלו שמצויין אחרת).

*

הוצאה זו היא צילום מההנחות כפי שיצאו לאור בפעם הראשונה, ולא עלה בידינו לתקן טעויות הדפוס וכיו"ב שנפלו בהקונטרסים. ועוד, שלע"ע עדיין לא מצאנו העתק מכל החוברות שהתפרסמו בשעתו, ובקשתינו שטוחה, מכל מי שיש ברשותו הנחה שלא הגיע לידיינו - שימציאה לידינו בהקדם, ע"מ לזכות את הרבים.

*

במפתח שבראש הספר רשמנו כל השיחות שנאמרו בתקופה הנכללת בספר (כמצויין בדף השער). השיחות המצויות בספר זה רשומות **במדוגש**, ואלו שלע"ע חסרות רשומות בכתב רגיל. בשיחות המוגהות שהתפרסמו בשעתם ציינו כוכב לצידם, ובכמה מהם לא נכללו כ"א חלק מהבלתי מוגה - ההשמטה או ההשלמה - בלבד (היות שחלק המוגה נדפס במקומו - בספר השיחות, בההוספות ללקו"ש, בסדרת תורת מנחם, ועוד). בעריכת המפתח סמכנו ע"פ רוב בספר "מפתח מאמרים ושיחות" בעריכת הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי שגלוב.

* * *

ויהי רצון, שע"י "חידוש הישנות" בתורת כ"ק אדמו"ר, נזכה לשמוע עוד שיחות ומאמרים, בקרוב ממש.

המוצאים לאור

ז' אדר ראשון*, ה'תשע"ו

---

* ראה לקו"ש חכ"א ע' 317.

מפתח

שיחות קודש
תשמ"ח
— ד —

שיחת
ש״פ בלק,
י״ז תמוז (נדחה)
ה׳תשמ״ח

הנחת הת׳ בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי
״ועד הנחות התמימים״

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושמונה לבריאה
שנת הקהל

מפתח

א. אודות שבעה עשר בתמוז שחל בשבת, שהתענית נדחה — ידוע[1] פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בשם זקנו אדמו"ר מהר"ש: הלואי שיהי' נדחה באמת ויהפך לששון ולשמחה.

פתגם זה הוא לא רק ברכה ותפלה, אלא גם תורה־הוראה בעבודת כאו"א מישראל — במכ"ש וק"ו מתורת הבעש"ט הידועה[2] שמכל דבר שיהודי רואה או שומע צריך ללמוד הוראה בעבודתו לקונו, ועאכו"כ פתגם של נשיא בישראל[3], "הנשיא הוא הכל"[4], שבודאי יש בו הוראה לכאו"א מישראל.

ונקודת ההוראה — שבקביעות כזו צריך כאו"א להשתדל ביותר (מכיון שישנה נתינת־כח יתירה כו') שע"י עבודתו ידחה התענית באמת ויהפך לששון ולשמחה, כדלקמן (ס"ט ואילך).

ב. ויש לבאר תחילה מעלת הקביעות די"ז תמוז ביום השבת — דלכאורה אינו מובן:

דחיית התענית היא מפני שאי־אפשר להתענות בשבת, כלומר, דחי' מפני סיבה צדדית, לכאורה לא דחי' אמיתית[5], והראי', שביום ראשון שלאחרי השבת ישנם עניני התענית בתקפם[6] (באם משיח צדקנו לא יבוא ח"ו). ולא עוד, אלא, שמבחינה מסויימת מודגש בו יותר חומר התענית — שהוא בתקפו (לא רק בזמנו, אלא) אפילו לאחרי זמנו[7].

ועפ"ז נחלשת השייכות דדחיית התענית מפני השבת — לדחייתו באמת, ועאכו"כ להפיכתו לששון ולשמחה?

ועכצ"ל, שדחיית התענית היא לא רק מפני שאי־אפשר להתענות בשבת, אלא יש בה גם מעין דחי' באמת, ויתירה מזה, מעין הפיכה לשמחה, שלכן, ה"ז נתינת־כח לדחייתו באמת, ועד להפיכתו לששון ולשמחה.

ג. והביאור בזה:

בתענית — ישנם ב' ענינים־אופנים: (א) חיצוניותו — תענית מלשון עינוי, ענין בלתי־רצוי, בגלל מאורע בלתי־רצוי, (ב) פנימיותו — "יום רצון להוי'"[8], "התגלות רצון העליון ב"ה"[9], וגם פנימיותו של המאורע הבלתי־רצוי שבגללו מתענים הו"ע טוב, התגלות פנימיות האהבה דהקב"ה לבנ"י כמשל המלך שרוחץ בעצמו בנו יחידו מרוב אהבתו[10].

והנה, ענינו של יום השבת — שבו מתגלה הפנימיות שבכל דבר, כמ"ש[11] "ויכל אלקים", "פי' שכלתה בחי'

---

1) סה"ש ה'ש"ת ע' 157 — נת' בארוכה בלקו"ש י"ז תמוז (נדחה) ש.ז.

2) "היום יום" ט' אייר. כש"ט הוספות סקכ"ד־קכט. ועוד.

3) ולהעיר, שהפתגם ע"ד דחיית התענית מיוסד על דבריו של רבי — ר' יהודה הנשיא — "הואיל ונדחה ידחה" (מגילה ה, רע"ב — נתבאר בארוכה בלקו"ש שם).

4) פרש"י חוקת כא, כא.

5) כמו דחית בהמה מלהיות קרבן ע"י מום שבה.

6) ורק בענינים מסויימים מקילים בתענית נדחה לגבי תענית בזמנו (ראה הנסמן בלקו"ש שם בתחלתו).

7) וחומר נוסף בתענית ביום ראשון — כפי שמצינו ב"אנשי מעמד" ש"לא היו מתענין . . באחד בשבת כדי שלא יצאו ממנוחה ועונג ליגיעה ותענית". "מעונג שבת לצום" (תענית רפ"ד. רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ו ה"ג), ומזה מובן, שהחיוב להתענות ביום ראשון — אע"פ שיוצאים "מעונג שבת לצום" — מורה על חומר התענית.

8) ישעי' נח, ה.

9) אגה"ת ספ"ב.

10) אגה"ק סכ"ב. וראה בארוכה אוה"ת מסעי ס"ע א'שפד ואילך — לענין ד' הצומות.

11) בראשית ב, ב.

ומדרגת מדת הצמצום וההסתר דשם אלקים, ונמשך התגלות שם הוי׳, שבת להוי׳״[12], היינו, שמתגלה הפנימיות דכל עניני הבריאה — שהתהוותם (לא רק משם אלקים, אלא גם, ובעיקר) משם הוי׳, לשון מהוה[13]. וכידוע[14] שביום השבת נעשית עליית העולם מבחי׳ החיצוניות, בחי׳ המעשה והדיבור, לבחי׳ הפנימיות, בחי׳ המחשבה.

ומזה מובן שכאשר יום התענית חל בשבת — אזי מתגלה הפנימיות דיום התענית (״יום רצון לה׳״), ועפ״ז י״ל, שדחיית התענית ביום השבת היא כתוצאה מזה שנתגלה הפנימיות דיום התענית.

וכיון שדחיית התענית ביום השבת היא מפני התגלות הפנימיות דיום התענית — הרי זה הכנה והקדמה ונתינת־כח לדחייתו באמת[15] (לא רק דחי׳ למשך זמן, אלא דחי׳ באמת, ביטול לגמרי[16]), ב״יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים״[17], שאז יתבטל לגמרי הענין החיצוני (הבלתי־רצוי) שבו, ולא ישאר אלא פנימיותו בלבד — כפס״ד הרמב״ם[18] ״כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח״.

ויתירה מזה: כיון שביום השבת התענית (לא רק נדחה, אלא גם) נהפך לשמחה — ״וביום שמחתכם אלו השבתות״[19], ועד לתענוג — ״וקראת לשבת עונג״[20], ״לענגו בעונג אכילה ושתי׳״[21], בשר שמן ויין ישן[22], הרי זה הכנה והקדמה ונתינת־כח לשלב שבא לאחרי ביטול הצומות — כהמשך פס״ד הרמב״ם[23] ״ולא עוד אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה, שנאמר[24] כה אמר ה׳ צבאות צום הרביעי גו׳ יהי׳ לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו״[25].

ד. והנה, נוסף על גילוי הפנימיות דכללות יום התענית (בכל ימי התעניות בשוה) — יש להוסיף ולבאר גם בנוגע לגילוי הפנימיות דענינו המיוחד של שבעה עשר בתמוז.

ובהקדמה — שמכיון שנקרא בכתוב[24] בשם ״צום הרביעי״, להיותו בחודש הרביעי (ולא נזכר היום בחודש), מובן, שענינו של צום זה קשור עם תוכנו של חודש הרביעי.

והענין בזה[26]:

---

12) לקו״ת פרשתנו עב, א. ובכ״מ.

13) זח״ג רנז, סע״ב. פרדס ש״א פ״ט. שעהיוה״א רפ״ד.

14) ראה לקו״ת דברים דרושי ש״ש סו, ג. ובכ״מ.

15) ועפ״ז יומתק מ״ש בגמרא (מגילה שם) ש״רבי . . ביקש לעקור תשעה באב . . לא כך הי׳ מעשה, אלא תשעה באב שחל להיות בשבת הוה, ודחינוהו לאחר השבת, ואמר רבי הואיל ונדחה ידחה״ (״לא ביקש לעקור לגמרי אלא אותה שנה בלבד״ — פרש״י שם) — שהקס״ד ״לעקור תשעה באב״ הוא מפני שהדחי׳ היא הכנה לעקירה לגמרי.

16) וע״ד נדר שהותר מקצתו הותר כולו (נדרים סו, רע״א. וש״נ), ובמכ״ש וק״ו — שהרי ענין החורבן והגלות אינו באופן של נדר, ח״ו, אלא אדרבה, היפך הרצון האמיתי כו׳.

17) תמיד בסופה.

18) הל׳ תעניות בסופן.

19) ספרי בהעלותך יו״ד, יו״ד.

20) ישעי׳ נח, יג.

21) שו״ע אדה״ז או״ח ר״ס רמב.

22) שם ס״ב.

23) רמב״ם שם. וראה בארוכה לקו״ש חט״ו ע׳ 417 ואילך.

24) זכרי׳ ח, יט.

25) תוכן הענין דאהבת ישראל ואחדות ישראל — שעי״ז מבטלים סיבת החורבן והגלות (שנאת חנם — ראה יומא ט, ב), ובהבטל הסיבה בטל בדרך ממילא המסובב (וכיון שבנתיים היתה שנאה, הרי האהבה שלאחרי׳ נעלית יותר — ומביאה הפיכת הצומות לשמחה). ולהעיר, שענין זה (״האמת והשלום אהבו״) מודגש גם ביום השבת — כפתגם הרגיל דבנ״י ״שבת שלום״ וכמנהג ישראל להשתדל בהכנסת אורחים ביום השבת (אף שהכנסת אורחים שייכת ליו״ט יותר מאשר לשבת — ראה זח״ב פח, ב. תו״א ר״פ חיי״ש. ובכ״מ).

26) בהבא לקמן — ראה לקו״ש חי״ז ע׳ 201

חודש הרביעי בא לאחרי ובסמיכות לחודש השלישי, החודש דמתן־תורה, "אוריאן תליתאי כו' בירחא תליתאי"[27], והחידוש שבו לגבי חודש השלישי — שבחודש השלישי מודגש בעיקר הגילוי מלמעלה, נתינת התורה מהקב"ה, ואילו בחודש הרביעי מודגש בעיקר המשכת הגילוי דמתן־תורה בעולם, ע"י עבודתם של ישראל בקיום התומ"צ בפועל ממש, ועד — בכח עצמם.

ואע"פ שהפעולה בעולם (בחודש הרביעי) היא באופן של ירידה לגבי הגילוי מלמעלה (בחודש השלישי) — הרי, ע"י הירידה למטה דוקא נשלמת הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים[28].

וחילוק זה מתאים גם לחילוק המספרים שלישי ורביעי:

ידוע ששלישי מורה על בחי' המשפיע ורביעי מורה על בחי' המקבל[29]. ודוגמתו בסדר השתלשלות העולמות[30] — ג' עולמות אצילות בריאה יצירה (בחי' המשפיע), והעולם הרביעי, עולם העשי' (בחי' המקבל).

ואע"פ שעולם העשי' למטה מכולם, ועד שהוא באופן של הפסק מהם, כמ"ש[31] "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" — הרי, לאידך גיסא, תיבת "אף" היא גם מלשון ריבוי, שמרבה בחי' נעלית יותר כו', עד לבחי' כתר עליון שהיא בחי' אצילות שבאצילות, שנמשכת ומתגלה בעולם העשי' דוקא, "אף עשיתיו", כמבואר בארוכה ובפרטיות בהתחלת הפרשה החסידית בלקו"ת[32] בענין "רובע ישראל"[33] (בחי' רביעית).

וטעם הדבר — כיון ש"תכלית השתלשלות העולמות כו' אינו בשביל עולמות העליונים (כולל עולם האצילות) הואיל ולהם ירידה מאור פניו ית', אלא התכלית הוא עוה"ז התחתון כו'"[34], שנעשה דירה לו ית', דירה לעצמותו ומהותו ית'.

ה. עפ"ז יש לבאר גם ענינו הפנימי ד"צום הרביעי":

"צום הרביעי" נקבע בגלל ה"חמשה דברים (ש)אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז", שהראשון בהם הוא — "נשתברו הלוחות"[35], שבירת הלוחות שניתנו בחודש השלישי, שממנו נשתלשלו כל המאורעות שלאח"ז כו', עד לכללות ענין החורבן והגלות.

אמנם, כל זה אינו אלא מצד החיצוניות, אבל מצד הפנימיות, הרי אדרבה — ירידה זו, עם היותה ירידה גדולה ועצומה, ה"ה צורך עלי', שעי"ז באים לעילוי גדול יותר, החל מהעילוי דלוחות אחרונות, "כפלים לתושי'"[36], ועד להעילוי שנעשה ע"י כללות

ואילך. חי"ח ע' 322 ואילך. חכ"ו ע' 45 ואילך. שיחת ש"פ קרח, אדר"ח תמוז תשמ"ז. ועוד.

27) שבת פח, א.

28) ראה תנחומא נשא טז. ועוד. תניא רפל"ו. ובכ"מ.

29) ע"ד החילוק בין אבות לאמהות* — שהאבות (בחי' המשפיע) הם במספר ג', והאמהות (בחי' המקבל) הם במספר ד'.

30) ועד"ז במשכן, שיש בו ענינים שהם במספר ג' וענינים שהם במספר ד' (מו"נ ח"ב פ"י. וראה גם צפע"נ עה"ת ר"פ ויצא).

*) להעיר מהשייכות לפרשת השבוע, פ' בלק (כג, ט) — "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו", דקאי על האבות והאמהות (במדב"ר פ"כ, יט. תנחומא פרשתנו יב. זהר פרשתנו רי, ב).

31) ישעי' מג, ז. — הובא בסיום וחותם פרק ששי דאבות (שלומדים בשבת זו).

32) סז, א ואילך. סט, סע"ג ואילך.

33) כג, יו"ד.

34) תניא שם.

35) תענית כו, סע"א — במשנה. רמב"ם הל' תעניות פ"ה ה"ב.

36) שמו"ר רפמ"ו.

"מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"[37] — "תכלית השלימות של ימות המשיח"[37], כמבואר בתניא[38] ש"כבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה", היינו, שהגילוי דמתן תורה אינו אלא "מעין" הגילוי דימות המשיח.

ונמצא, שתוכנו של חודש הרביעי (הירידה לעולם העשי', "אף עשיתיו", שעי"ז נשלמת הכוונה דמ"ת בחודש השלישי) מודגש ביותר ב"צום הרביעי" — כי, "צום הרביעי" מורה על הירידה למטה מטה ביותר[39], עד לענינים בלתי־רצויים דלעו"ז כו', אשר, על ידי בירורם והפיכתם לקדושה, אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא, באים לעילוי דימות המשיח[40], תכלית השלימות דמתן תורה.

בסגנון אחר קצת: שבירת הלוחות בחודש הרביעי מדגישה יותר שלא מספיק הגילוי דמ"ת כפי שהוא בחודש השלישי, גילוי מלמעלה למטה, אלא צ"ל גם הפעולה בעולם בכח עצמו, מלמטה למעלה, שלכן, הלוחות שניתנו בחודש השלישי לא נתקיימו, כי אם, הלוחות שבאו לאחרי תשובת התחתונים (לוחות אחרונות שניתנו ביוהכ"פ[41]), ועד לכללות מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות (שעיקרה הו"ע התשובה), שאז נעשה הגילוי דמתן תורה בתוקף[42] וקיום נצחי (גאולה שאין אחרי' גלות), ובתכלית השלימות.

ו. והנה, הפנימיות ד"צום הרביעי" מרומזת גם ביום המיוחד בחודש הרביעי שבו נקבע "צום הרביעי" — יום השבעה עשר בו:

שבעה עשר — בגימטריא טוב. ונמצא, שקביעות הצום ביום שבעה עשר מדגישה את הפנימיות שבו — יום טוב, כפי שיתגלה לעתיד לבוא — "צום הרביעי גו' יהי' לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים", יום טוב כפשוטו (ואדרבה — באופן נעלה יותר מימים טובים ע"ד הרגיל), ומעין זה גם עכשיו — בשבעה עשר בתמוז שחל בשבת (כנ"ל ס"ג).

ובעומק יותר: שבעה עשר אינו אלא הגימטריא ד"טוב", אשר, ה"חשבון (גימטריא) מורה על מיעוט האור והחיות והגילוי עד שלא נשאר ממנו כלל בחי' אחרונה שהוא בחי' החשבון ומספר"[43], היינו, שענין ה"טוב" הוא בהעלם, כי בגלוי (בחיצוניות) נראה דבר בלתי־רצוי, אלא, שבפנימיותו הוא טוב[44].

ויש לקשר זה עם מ"ש[45] "יוסף בן שבע עשרה שנה גו'"[46], בגימטריא

37) תניא רפל"ז.

38) פל"ו (מו, א).

39) כולל גם הענין דפירוד ושנאת חנם — היפך בתכלית מענין האחדות, דוגמת עולם העשי' שהוא עולם הפירוד, היפך בתכלית מעולם האצילות, מלשון אצלו וסמוך, עולם האחדות (תו"א בראשית ג, א. ובכ"מ).

40) ראה לקו"ת פרשתנו סט, ד: תיבת אף (אף עשיתיו) בעצמו הוא לא טוב, שהוא בחי' סט"א, ג' פתחו באף כו', ועכ"ז הוא המרבה בחי' הרביעית היותר נעלה, והיינו ע"י שמבררים את בחינת האף שבעשי' כו'. ועפ"ז מבאר מחז"ל "במדרש איכה (ספ"א) . . לקו באף ומתנחמים באף כו' ע"ש".

41) תענית שם, ב ובפרש"י. כח, ב.

42) וע"ד התוקף שניתוסף בדבר שיש לו ד' רגלים (חודש הרביעי) לגבי דבר שיש לו ג' רגלים בלבד (חודש השלישי).

43) שעהיוה"א ספ"ז.

44) ואדרבה — אף שהגימטריא היא בחי' אחרונה הרי בה דוקא מתבטא העצם דהאותיות (ראה ספר הערכים חב"ד במבוא לערך אותיות ע' כג).

45) וישב לז, ב.

46) ועד"ז "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה", בגימטריא טוב (בעה"ט ר"פ ויחי) — שע"י הירידה למצרים דוקא נעשה "ויחי יעקב גו' שבע עשרה שנה", מבחר שנותיו (נתבאר בלקו"ש ח"י ע' 160 ואילך). ולהעיר גם מזח"א (רטז, ב) "הא לך י"ז שנין אחרנין בענוגין ותפנוקין כו'" — דקאי על

״טוב״[47] (וכידוע[48] שיוסף הוא בחינת היסוד[49] שנקרא טוב)[50], אשר, בגלוי ובחיצוניות התחיל אז ענין בלתי־רצוי, הירידה למצרים, ״לעבד נמכר יוסף״[51], אלא שבפנימיות הי׳ זה דבר טוב[52], שמעבד דשר פרעה נעשה משנה למלך פרעה, ובכללות הירידה למצרים, גלות מצרים, בא הבירור והזיכוך — גאולה ויציאה ממצרים ומ״ת — על ידו זכו לגילוי דמתן תורה[53].

ויש להוסיף גם בנוגע להפנימיות דשבעה עשר בתמוז[54] — כידוע[55] שתוקף האור[56] והחום דהשמש בתקופת תמוז נשתלשל מתוקף הגילוי ד״שמש הוי״ (״שמש ומגן הוי׳ אלקים״[57]), ובזה גופא טו״ב תמוז — ״טוב הוי׳״[58], כי, הירידה דשבעה עשר בתמוז (החל משבירת הלוחות, עד לכללות ענין החורבן והגלות) היא לצורך העלי׳ דימות המשיח, שאז יהי׳ הגילוי ד״שמש הוי״ בתכלית השלימות, כמבואר בתניא[38] שלעתיד לבוא ״לא[59] יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך״[60], ״לא יהי׳ לך עוד השמש לאור יומם וגו׳ כי הוי׳ יהי׳ לך לאור עולם״[61].

ולהעיר, אשר בדורנו זה, נתגלה ענין טוב בחודש תמוז, חודש גאולת כ״ק מו״ח אדמו״ר[62] נשיא דורנו בי״ב תמוז[63], אשר, בגאולה זו נגאלו גם ״כל

התענוג שנעשה ע״י ״יוסף ה׳ לי בן אחר״, הבירור ד״אחר״ עד שנעשה ״בן״ (אוה״ת ויחי (כרך ו׳) תתשכג, א). וראה לקמן הערה 52.

47) ראה אוה״ת נח ע, א. וישב ער, סע״ב. ועוד.

48) תו״א ויגש מד, ג. ויחי קה, ג. ובכ״מ.

49) להעיר שיוסף הוא רביעאה (זח״ג קסב, ב), ספירת היסוד, ״רובע״ (ודוגמתו חודש הרביעי) — שהשפעה למטה היא ע״י בחי׳ היסוד, כמרומז בציור דאות ג׳ (בחי׳ המשפיע), שיש בו קו א׳ בצורת וא״ו, ובסופו נמשך ממנו כמין יו״ד, להיות על סיום וגמר ההשפעה בבחי׳ המקבל (ראה ביאוה״ז פרשתנו: לאדהא״מ — קז, ד ואילך. להצ״צ — ע׳ תתרה). וראה לקמן הערה 121.

50) להעיר גם מהשייכות ד״טוב״ לענין הגאולה, כמ״ש (רות ג, יג) ״אם יגאלך טוב יגאל גו׳״ (ראה אוה״ת בחוקותי ע׳ תרמא. המשך מים רבים תרל״ו פקל״ב. ועוד).

51) תהלים קה, יז.

52) ואדרבה — ״כשמהפכים חשוכא לנהורא נק׳ טוב מאד״ (אוה״ת וישב ער, סע״ב). ולהעיר גם מהענין ד״יוסף ה׳ לי בן אחר״, הבירור ד״אחר״ (כנ״ל הערה 45) — ״דקאי על מלך המשיח שהוא זרע הבא ממקום אחר כו׳״ (ראה אוה״ת ויחי שצז, ב).

53) להעיר מהשייכות דמ״ת לירידת יוסף למצרים — ״לפי שבמ״ת וירד הוי׳, כענין ויוסף הורד״, ״וז״ש אי לאו האי יומא דקגרים כמה יוסף איכא בשוקא מכלל דהאי יומא שייך לבחי׳ יוסף״ (אוה״ת בראשית (כרך ז׳) ר״פ ויחי). אמנם, הירידה לעולם בפועל היא — בחודש הרביעי (השייך ליוסף), משא״כ בחודש השלישי, שבו מודגש בעיקר הגילוי מלמעלה, אלא שהכוונה היא בשביל שיומשך למטה.

54) כפי שנקרא בכו״כ מקומות בחז״ל, ובמנהג ישראל — לא ״צום הרביעי״ (כלשון הכתוב), אלא שבעה עשר בתמוז.

55) ראה לקו״ש חי״ח ע׳ 310. וש״נ.

---

56) להעיר גם מענין ״בוקר דיוסף .. הבוקר אור״ (זח״ג פרשתנו רד, סע״א. ביאוה״ז לאדהא״מ פרשתנו קט, א ואילך).

57) תהלים פד, יב.

58) לשון הכתוב בכ״מ, וגם במזמור ״תהלה לדוד״ (תהלים קמה, ט), כמבואר בחז״ל (ברכות ד, ב. זח״ג קיט, סע״ב) גודל מעלת אמירתו ג״פ בכל יום (נתבאר ברשימות הצ״צ לתהלים (יהל אור) ע׳ תקמ ואילך. ובמילואים ע׳ תערב ואילך. לקו״ש חי״ח ע׳ 351 ואילך. וש״נ).

59) ישעי׳ ל, כ.

60) ראה גם פרש״י פרשתנו (כג, כג) ״כעת יאמר ליעקב וגו׳, עוד עתיד להיות .. יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו . . וזהו שנאמר והיו עיניך רואות את מוריך״ (וראה בארוכה לקו״ש חי״ח ע׳ 262 ואילך).

61) ישעי׳ ס, יט.

62) להעיר, ששמו הראשון — ״יוסף״, ונולד בחודש הרביעי השייך ליוסף (בחי׳ היסוד), ובחודש זה היתה גאולתו (לאחרי הקדמת המאסר — ״ויוסף הורד״*), שעי״ז ניתוסף בהפצת התורה והיהדות והמעיינות גם ״בשוקא״ (ראה לעיל הערה 53) — ועד לחצי כדור התחתון.

63) להעיר שהעילוי והשלימות די״ב תמוז — באופן ד״ויכולו״ — הוא בשבת זו שלאחריו.

---

*) בחודש סיון — שהרי, גם במ״ת בחודש סיון (חודש השלישי) עיקר הכוונה היא הירידה למטה דוקא (כנ״ל בהערה 53).

מחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה"[64], גאולה של כל ישראל, שהיא מעין והכנה לגאולה האמיתית והשלימה[65], שאז "צום הרביעי גו' יהי' גו' לששון ולשמחה ולמועדים טובים"[66].

ועאכו"כ כאשר שבעה עשר בתמוז חל ביום השבת[67] — שאז נתגלה הפנימיות שבו[68], הפנימיות ד"צום הרביעי"[69], כנ"ל בארוכה.

64) אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ב ע' פ. וש"נ.

65) ראה גם קונטרס משיחות ש"פ חוקת ש.ז. ועוד.

66) ועפ"ז יומתק שהפתגם "הלואי שיהי' נדחה באמת ויהפך לששון ולשמחה" אמרו אדמו"ר מהר"ש ביום הש"ק י"ז תמוז שנת תר"ם, לאחרי ובסמיכות ללידת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (בה"שלום זכר").

67) כהקביעות בשנה שבה נולד כ"ק מו"ח אדמו"ר — ראה הערה הקודמת.

68) משא"כ כשחל ביום חול — הפנימיות בהעלם, ולכן, ה"ז יום תענית כו'.

69) ואף שתוכנו של חודש הרביעי הוא העילוי דעבודה בכח עצמו, ואילו שבת "מקדשא וקיימא" מלמעלה (ביצה יז, א) — הרי [נוסף לכך שישנו הענין ד"המענג את השבת" (שבת קיח, סע"א), שיהודי פועל תוספת תענוג ביום השבת] מצינו ש"הי' מהלך במדבר ואינו יודע אימתי שבת, מונה ששה ימים ומשמר יום אחד" (שבת סט, ב), היינו, שגם בקביעות השבת* שייך הענין דעבודה בכח עצמו** (וראה גם המשך תרס"ו ע' קל).

ויש להוסיף בהדיוק ד"הי' מהלך במדבר" — שאינו מקום ישוב, כי, השבת פועלת שלימות בעולם (מקום ישוב), וכשישנו חלישות כו' ח"ו בשמירת השבת, ה"ז בחינת "מדבר". ומצד הירידה ד"מדבר" — צריך ויכול יהודי לפעול ענין השבת בכח עצמו — "להרעיש" ע"ד הצורך וההכרח והנחיצות והיוקר כו' דשמירת השבת.

*) ראה בארוכה לקו"ש ח"ח ע' 52 ואילך שזהו"ע דקביעת קדושת שבת ממש.

) ודוגמתו בתורה — "דכו"ע בשבת ניתנה תורה ישראל" (שבת פו, ב) — שנוסף לכך שהכוונה דמ"ת היא שתהי' העבודה בכח עצמו, הרי, גם בלימוד התורה ישנה מעלת העבודה בכח עצמו — "לאפשא לה**" (זח"א יב, ב. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ב. וש"נ). וראה לקמן בשוה"ג להערה 123.

ז. והנה, גילוי הפנימיות דשבעה עשר בתמוז מצד קביעותו ביום השבת (שידחה באמת ויהפך לששון ולשמחה) — מודגש גם בפרשת השבוע, פ' בלק:

בפ' בלק (בחלק הפרשה השייך במיוחד ליום השבת) מדובר אודות הגאולה ע"י משיח צדקנו — כמבואר בפירוש רש"י (פשוטו של מקרא[70]) "וירד מיעקב[71], ועוד יהי' מושל אחר מיעקב (נוסף על דוד שאודותיו מדובר בפסוקים שלפנ"ז) . . ועל מלך המשיח אומר כן".

ומבואר גם (באופן אחר קצת[72]) ב"משנה תורה" להרמב"ם[73] (שבו נתבארו כל הלכות התורה, גם ההלכות דביהמ"ק, הלכות דמלך המשיח וכו') — פס"ד להלכה:

"המלך המשיח . . התורה העידה עליו שנאמר כו', אף בפרשת בלעם נאמר ושם נבא בשני המשיחים, במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריהם, ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל [באחרונה][74]. ושם הוא אומר[75] אראנו ולא עתה זה דוד, אשורנו ולא קרוב זה מלך המשיח, דרך כוכב מיעקב זה דוד, וקם שבט מישראל זה מלך המשיח. ומחץ פאתי מואב זה דוד, וכן הוא אומר[76] ויך את

70) פרש"י בראשית ג, ח. שם, כד. ועוד.

71) כד, יט.

72) ביאור החילוק שבין שיטת רש"י לשיטת הרמב"ם — ראה בארוכה לקו"ש חי"ג ע' 85 ואילך.

73) הל' מלכים ומלחמותיהן ומלך המשיח רפי"א. וראה בארוכה לקו"ש חי"ח ע' 271 ואילך.

74) להעיר, שהנבואה אודות "שני המשיחים . . משיח הראשון . . ומשיח האחרון כו'", מדגישה את החורבן והגלות בינתיים (כי הגאולה שע"י "משיח הראשון" לא היתה בשלימות וקיום נצחי, שלכן ב"משיח האחרון", גאולה שאין אחרי' גלות), שעי"ז דוקא זוכים לתכלית העילוי והשלימות דימות המשיח.

75) כד, יז־יח.

76) ש"ב ח, ב.

מואב וימדדם בחבל, וקרקר כל בני שת זה המלך המשיח, שנאמר בו[77] ומשלו מים עד ים. והי' אדום ירשה זה דוד, שנאמר[78] ותהי אדום לדוד לעבדים וגו', והי' ירשה וגו' זה המלך המשיח, שנאמר[79] ועלו מושיעים בהר ציון וגו'".

זאת ועוד: במנחת שבת[80] מתחילין לקרוא פ' פינחס — "פינחס זה אליהו"[81], מבשר הגאולה[82].

ומובן, שכאשר קורין פ' בלק והתחלת פ' פינחס בשבת שבו חל י"ז תמוז, אזי מודגשת יותר דחיית התענית, והתגלות הפנימיות שבו — שיהפך לשמחה בימות המשיח.

ח. ויש להוסיף ולקשר זה עם פרק ששי דאבות שלומדים בשבת זו — שגם בו מודגש ענין הגאולה:

א) "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם"[83]. ויש לומר הפירוש (הפנימי) בזה — שעי"ז שמרגיל את עצמו לומר עניני התורה בשם אומרם, עד להאומר הראשון, הקב"ה, אזי פועל כן גם בעניני העולם, שבכל "דבר" שבעולם יהי' ניכר בגלוי "שם אומרו" — "ברוך שאמר והי' העולם", ועי"ז "מביא גאולה לעולם" — "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר"[84].

ב) ובהמשך לזה — בסיום וחותם הפרק — "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו, שנאמר ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו", היינו, שתפקידו ועבודתו של יהודי לגלות את מציאותו האמיתית של כל נברא[85] — לכבודו של הקב"ה, ומסיים, "ואומר[86] ה' ימלוך לעולם ועד", שעי"ז מגלים מלכותו של הקב"ה בכל העולם, עד לתכלית השלימות — "לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו"[87].

ובזה נכלל גם גילוי "שם אומרו", ותכלית בריאתו ("לא בראו אלא לכבודו"[88]) ד"צום הרביעי" — ע"י הפיכתו לששון ולשמחה.

ט. ע"פ כל האמור לעיל, מובן, שבשבת זו יש נתינת־כח מיוחדת לעבודת כאו"א מישראל לדחות התענית (ע"י גילוי הפנימיות שלו), עד לדחייתו באמת (ביטולו לגמרי), והפיכתו לששון ולשמחה — ע"י ההוספה ביתר שאת וביתר עוז בענינים המיוחדים שממהרים ומזרזים את הגאולה האמיתית והשלימה.

ולכל לראש — הצפי' לגאולה, כלשון חז"ל[89] "צפית לישועה", כמבואר בכו"כ מקומות בדברי חז"ל שהצפי' לגאולה, והבקשה והדרישה על הגאולה, ממהרת ומזרזת את הגאולה בפועל ממש[90].

---

77) זכרי' ט, יו"ד.

78) ש"ב שם, ו.

79) עובדי' בסופו.

80) זמן הקרוב ושייך ליום ראשון (יום התענית שנדחה משבת) — כדמוכח מזה שאין אומרים צו"צ כשאין אומרים תחנון ביום ראשון (שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס רצב).

81) רלב"ג מ"א יז, א. וראה תיב"ע וארא ו, יח. זח"ב קצ, סע"א. ועוד.

82) ראה גם — בארוכה ובפרטיות — שיחת יום א' פ' פינחס, תענית י"ז תמוז נדחה, שנה זו.

83) סוף משנה ו.

84) ישעי' מ, ה.

85) שענין זה — הגילוי — הוא תכלית כוונת הבריאה, שהרי, למעלה אין כח חסר פועל (ראה הנ"שך תרס"ו בתחלתו). אלא שהכוונה היא שיתגלה גם הפועל (כפי שהוא בפ"ע), ע"י עבודת האדם, בכח עצמו (תוכנו של חודש הרביעי וצום הרביעי, כנ"ל ס"ד־ה).

86) בשלח טו, יח.

87) פרש"י שם, יז.

88) ראה מנחות פג, ב ובתוד"ה מתני' שם.

89) שבת לא, סע"א.

90) ראה לקו"ש וישב תשמ"ז בסופו. וש"נ.

ויש להדגיש בענין זה דבר שלא כאו״א שם לב אליו, ולא עוד, אלא, שיש כאלו שרוצים להתעלם ח״ו מזה:

בדברי הרמב״ם שביאת המלך המשיח מפורשת בפרשתנו (כנ״ל ס״ז) — כתב פס״ד ברור: ״כל מי שאינו מאמין בו (במלך המשיח), או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבינו, שהרי התורה העידה עליו וכו׳״.

וההדגשה בזה — בשתים:

א) האמונה בביאת המשיח היא לא רק מהענינים שנאמרו ע״י הנביאים[91], דברי קבלה — אף שזה קבלה מהוי׳ נותן התורה — אלא גם דבר המפורש בתורת משה[92], ולא רק במקום אחד, אלא בכמה מקומות[93] (כפי שהולך ומפרט), שלכן, הכפירה בדבר זה, ר״ל, היא לא רק ״בשאר נביאים .. אלא בתורה ובמשה רבינו״, רחמנא ליצלן.

ב) ועוד ועיקר: לא רק ״מי שאינו מאמין בו״ כופר בתורה ובמשה רבינו, אלא אפילו ״מי שאינו מחכה לביאתו״, היינו, שמאמין בביאת המשיח, אלא שאינו מחכה לביאתו — הוא כופר בתורה ובמשה רבינו!!

וכאמור, על ענין עיקרי זה — שגם ״מי שאינו מחכה לביאתו .. הוא כופר .. בתורה ובמשה רבינו״ — לא שמים לב (כראוי), ולכן, יש צורך ״להרעיש״ ע״ד החיוב וההכרח לחכות לביאתו, ״אחכה לו בכל יום שיבוא״[94], וכהודעת כל אחד ואחד בתפלתו לפני השם ״לישועתך קוינו כל היום״, לא רק בכל יום, אלא גם ״כל היום״[95].

ופשוט, שכיון שמפורש הדבר בתורה, אין כל תועלת להתעלם מזה ר״ל, כי, ״דבר אלקינו יקום לעולם״[96].

ועוד:

גם מי שטוען ר״ל שאינו מחכה לביאתו, ואפילו מי שטוען שאינו מאמין בו, ר״ל — הרי, באמת רק מרמה את עצמו (נאַרט זיך אליין) כי גם הוא מאמין בביאת המשיח ומחכה לביאתו, כפס״ד הרמב״ם[97] שרצונו האמיתי של כאו״א מישראל ״לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות״, אלא ״יצרו הוא שתקפו״ (ולכן, גם כאשר יש צורך לכופו עד שיאמר רוצה אני, הדבר נעשה ״לרצונו״, ״יקריב אותו לרצונו״[98]).

ויש לקשר זה עם שיעור היומי ברמב״ם[99] — ״בעלי חיים חשובין הן

---

91) ״בדברי הנביאים אין הדבר צריך ראי׳ שכל הספרים מלאים בדבר זה״ (שם ה״ב).

92) ״ואלו הדברים המפורשים בתורה הם כוללים כל הדברים שנאמרו על ידי כל הנביאים״ (שם ה״א).

93) וי״ל — ע״ד שמצינו בהלכה — שנה עליו הכתוב לעכב, או להרבות בלאוין.

94) נוסח ״אני מאמין״. וראה לקו״ש חכ״ג ע׳ 394.

95) ומה שלא נזכר ענין זה בין המצוות שחיובן תמידי בכל רגע (ראה אגרת המחבר בריש ס׳ החינוך) — הרי זה מפני שאין זה בכלל תרי״ג מצוות, כי, האמונה שהמלך המשיח עתיד לעמוד כו׳ והחיוב לחכות לביאתו הם בזמן הגלות, משא״כ לאחרי ביאת המשיח וכן בזמן דוד (ומלכות ב״ד) עליו נאמר דרך כוכב גו׳, כנ״ל.

96) ישעי׳ מ, ח.

97) הל׳ גירושין ספ״ב.

98) ויקרא א, ג. רמב״ם הל׳ מעשה הקרבנות ספי״ד.

99) להעיר שלימוד שיעור יומי ברמב״ם בכל תפוצות ישראל הוא מהענינים הממהרים ומביאים בפועל את הגאולה — אחדותם של ישראל* (היפך סיבת החורבן והגלות) ע״י לימוד הלכות התורה, אשר, ״אין הגליות מתכנסות אלא בזכות המשניות״ (ויק״ר פ״ז, ג), הלכות פסוקות (ראה לקו״ת דברים א, ב־ג).

ובהשגחה פרטית — מתאחדים ביום הש״ק זה ב׳ הסוגים דלומדי הרמב״ם, הן הלומדים ג״פ ליום, והן הלומדים פ״א ליום — ששניהם לומדים הלכה זו**.

---

*) כולל גם הנשים והטף — ע״י הלימוד המקביל בספר המצוות.

**) ותוכנה — הדגשת מעלת כאו״א מישראל, יהי׳ מי שיהי׳ (כדלקמן בפנים), שזהו״ע דאהבת ישראל ואחדות ישראל.

ואינם בטלין . . אין בעלי חיין נדחין"[100], – די"ל הביאור בעבודת האדם ("לתקן הדעות"[101]), ש"בעלי חיים" קאי על בנ"י, "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים גו'"[102], שלכן, בכל מעמד ומצב כו' אינם בטלין, ואפילו אינם נדחין[103], כי, מציאותם האמיתית היא – קרבן להו', "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'"[104], "יקריב אותו לרצונו", כאמור, שרצונו האמיתי להיות בקירוב (קרבן מלשון קירוב[105]) להקב"ה, לתורתו ולמצוותיו.

י. ונוסף על כללות הענין דצפי' לגאולה – יש להוסיף בלימוד עניני התורה השייכים לגאולה.

ולכל לראש – לימוד הלכות בית הבחירה, בספרו של הרמב"ם, הלכות פסוקות, ולפנ"ז – במשנה ובגמרא, מסכת מדות ותמיד, ולפנ"ז – בתושב"כ (דברי קבלה), הפרקים ביחזקאל[106] המדברים אודות "בנין העתיד להבנות"[107].

וכמדובר כמ"פ בשנים שלפנ"ז, אשר, בימי "בין המצרים" (החל משבעה עשר בתמוז[108]) יש להוסיף במיוחד בלימוד הענינים השייכים לבנין ביהמ"ק, על יסוד מאמר המדרש[109] "א"ל הקב"ה (ליחזקאל) גדול קרייתה בתורה כבניינה, לך אמור להם ויתעסקו לקרות צורת הבית בתורה, ובשכר קרייתה . . אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית", ויתירה מזה – שעי"ז "בנין ביתי" אינו "בטל"[110].

יא. וכן צריך להוסיף בהענין ד"ציון במשפט (הלכות התורה[111]) תפדה ושבי' בצדקה"[112], ובלשון הכתוב[113] – שהובא ונתבאר בזהר דפרשת השבוע[114]: "רבי חזקי' פתח" – "כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי וגו'" (ובפרט ע"פ ביאור אאמו"ר בהערותיו על הזהר[115] הקשר והשייכות לפרשתנו ע"ד הקבלה וכו')[116].

ויש להוסיף, שבמ"ש "שמרו משפט ועשו צדקה" נכללים כל המצוות:

"שמרו" – קאי על השמירה דמצוות לא תעשה, "כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא בלא תעשה"[117], וזהו מש"נ "שמרו משפט",

---

100) הל' פסולי המוקדשין רפ"ו.

101) ראה רמב"ם הל' תמורה בסופן.

102) ואתחנן ד, ד. וראה אבות דר"נ ספל"ד.

103) ולאידך גיסא – הענינים הבלתי-רצויים, כמו "צום הרביעי", מכיון שהדבר הבלתי-רצוי אינו אלא חיצוניות הענין בלבד, ה"ז נדחה, ויתירה מזה, שבטל לגמרי (ועד שנהפך לטוב), עי"ז שנתגלה הפנימיות שבו, כנ"ל בארוכה.

104) ויקרא א, ב. וראה לקו"ת ויקרא ב, ב ואילך. המשך באתי לגני תש"י פ"ב. ועוד.

105) ראה ס' הבהיר סמ"ו (קט). לקו"ש חט"ז ע' 294 הערה 21. וש"נ.

106) סימן מ' ואילך.

107) רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ד.

108) גם כשחל בשבת, ואדרבה – מכיון שבקביעות ביום השבת נתגלה הפנימיות שבו, הרי בודאי שצריך להוסיף יותר בענין הטוב די"ז תמוז – הגאולה ובנין ביהמ"ק השלישי.

109) תנחומא צו יד. וראה בארוכה לקו"ש חי"ח ע' 412 ואילך.

110) כמובן ממ"ש לפנ"ז "ובשביל שבני נתונים בגולה יהא בנין ביתי בטל"? והמענה לזה – "לך אמור להם ויתעסקו לקרות צורת הבית בתורה כו'", היינו, שע"י הקריאה בתורה "בנין ביתי" אינו "בטל".

111) לקו"ת ר"פ דברים (א, סע"ב) – ע"פ ת"א וישב מ, יג.

112) ישעי' א, כז.

113) שם נו, א – בהפטרה דיום התענית.

114) קצח, א.

115) לקוטי לוי"צ פרשתנו ע' תא ואילך.

116) להעיר שתוכן מאמר הזהר הוא בענין ג' הבבות (ב"ק ב"מ וב"ב) ד"נזיקין", שתוכנם ברוחניות – ענין החורבן והגלות, אשר, ע"י הלימוד בתורה מבטלים ה"נזיקין", ועד שמהפכים אותם לטוב – ג' הגאולות, הקשורות גם ג' בתי מקדש (ראה לקו"ש חכ"ו ע' 1-150. וש"נ).

117) עירובין צו, א. וש"נ.

"כי משפט הוא דינים כו'"[118], דוגמת השופטים שעיקר ענינם בשלילת הנהגה בלתי־רצוי'. "ועשו צדקה" — הקיום והעשי' דמצוות עשה, כי צדקה היא כללות כל המצוות[119].

וי"ל שבהענין ד"עשו צדקה" גופא ישנו גם הענין ד"שמרו משפט" — כי, נוסף על קיום המצוה נעשה גם בירור הדבר הגשמי שבו מקיימים המצוה, היינו, שהדבר הגשמי, מציאות העולם (מלשון העלם[120]), מתברר ומתהפך לקדושה[121]. ובלשון הידוע[37] "מעשינו ועבודתינו", "מעשינו" קאי על עשיית המצוה עצמה, ו"עבודתינו", מלשון עורות עבודים[122], קאי על בירור והפיכת הדבר הגשמי — "שמרו משפט"[123].

וזהו מאמר הנביא לכנס"י — "כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי גו'" — השייך ומודגש ביותר בדורנו זה, דור האחרון:

שמעו יהודים — מכריז הנביא בשם הקב"ה — מכיון ש"קרובה ישועתי", שהרי תיכף ומיד בא משיח צדקנו, לכן, "שמרו משפט ועשו צדקה", חיטפו (כדיוק חז"ל[124] אשר ב"האי עלמא" צ"ל "חטוף") וקיימו עוד מצות־עשה אחת ("צדקה" לשון יחיד) ושמירת עוד מצות לא תעשה אחת ("משפט" לשון יחיד), מצוה אחת ואחרונה שתכריע את כל העולם כולו לכף זכות ותביא תשועה והצלה האמיתית[125], "ישועתי", גאולה האמיתית והשלימה!

יב. ועוד ענין שיש לעורר אודותיו — ענין שהזמן גרמא, בקשר לתקופת תמוז בכללותה:

בתקופת תמוז מתגבר אור וחום השמש[126], תקופת הקיץ, אשר, ענין זה "נשתלשל" מהתגברות תוקף הגילוי ד"שמש הוי'" (כנ"ל ס"ו).

ומכיון שבתקופה זו נהוג (במדינה זו וכיו"ב) לשלוח את הילדים והילדות ל"מחנות קיץ" — יש להשתדל ביותר

---

118) לקוטי לוי"צ שם ע' תד.

119) ראה תניא פל"ז (מח, ב). לקו"ת פרשתנו סח, ב. ובכ"מ. — ולהעיר, שבמצוות עשה ("עשו צדקה") נכללת גם מצות יראת ה' הכוללת כל מצוות ל"ת (ראה תניא פ"ד. ובכ"מ). וי"ל שנכללים גם במצות הצדקה כפשוטה — ע"פ המבואר בתניא (פל"ז) במעלת הצדקה ש"נותן חיי נפשו לה'", היינו, החיות של כל האברים (מ"ע) והגידים (מל"ת).

120) לקו"ת שלח לז, ד. ובכ"מ.

121) וי"ל, שב' ענינים אלו שייכים גם לב' הפירושים שב"(צום ה)רביעי": פי' הא', שקאי על דרגא האחרונה דהמשפיע (חלק רביעי, יסוד), כמו שנעשה נבדל מכללות השפע, ובפרטיות יותר, כמו "שנקלט בכלי המקבל", ופי' הב', שקאי על המקבל (מלכות) עצמו (ראה ביאוה"ז שבהערה 49) — כי, גם בהעלי' שע"י הירידה ד"צום הרביעי" (שיהפך לששון ולשמחה) יש ב' ענינים: (א) ע"י עבודתם של ישראל ("עשו צדקה") גם בירידתם בגלות (ע"ד גילוי ה"רביעי" דהמשפיע גם לאחרי שנתצמצם כו' ומתלבש בהמקבל) — מתגלה התוקף הבלתי מוגבל שבהם, (ב) ע"י הפיכת גשמיות העולם לקדושה ("שמרו משפט"), ובפרט הפיכת גשמיות העולם בזמן הגלות (ע"ד הגילוי דשורש המלכות גופא) — נעשה דבר חדש שלא הי' מקודם גם בהעלם (ראה עד"ז קונטרס כ"ף מנ"א תשמ"ז ס"ד — ב' ענינים אלו בהעילוי דתשובה).

122) ראה תו"א משפטים עו, א. ובכ"מ.

123) להעיר מהמבואר לעיל מלקו"ת (ר"פ דברים) ש"ציון במשפט תפדה" קאי על הלכות התורה. ואולי י"ל שגם הענין ד"שמרו משפט" (בירור והפיכת הגשמיות) שייך לתורה — כי, הכח שבמצוות להפוך את ההעלם וההסתר דגשמיות העולם לקדושה הוא מפני היותם מצוות התורה. כלומר, מצד גדרם של המצוות כפי שנמשכו להיות ציווי והוראה להאדם איך לפעול בעולם — יש תפיסת מקום לעולם, ואא"פ להפכו לגמרי, אבל ע"י היותם מצוות התורה, שאורייתא וקב"ה כולא חד — לכן ביכלתם לפעול דבר חדש*, להפוך את העולם לקדושה (ראה הדרן על הרמב"ם שנה זו הערה 80).

124) עירובין נד, א.

125) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

126) בחצי כדור הצפוני, כולל גם במדינה זו, אשר, בענין זה משתווית עם ארץ ישראל, חצי כדור העליון (גם ביחס למזרח ומערב), שבו הי' מתן תורה כו'.

---

*) ולהעיר, שבמצוות לא שייך ענין החידוש, משא"כ בתורה ישנו חיוב "**לאפשא לה**".

וביותר שכל ילדי ישראל[127] יהיו ב"מחנות קיץ" שבהם מאיר הגילוי ד"שמש הוי'", כלומר, מחנות קיץ הכשרים, עד לטהרת הקודש[128].

ומובן בפשטות – ואין צורך להאריך ולבאר – גודל ההשפעה דמחנות קיץ אלו,

הן בנוגע לילדים שבמשך השנה אינם מקבלים, לדאבוננו, חינוך הכשר (ועאכו"כ חינוך על טהרת הקודש), שזוהי ההזדמנות הטובה ביותר להחדיר בהם תורה ויהדות,

והן בנוגע לילדים שגם במשך השנה זוכים לקבל חינוך על טהרת הקודש – שגם אצלם ניתוסף בתורה ויהדות עי"ז שנמצאים במשך תקופה ארוכה (לפי-ערך) ב"מחנה קיץ", אשר, במשך כל המעת-לעת, ביום ובלילה, מנותקים הם מ"המונה של רומי"[129], ואינם צריכים להשתדל בעצמם ד"לא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים"[130], שפוגשים בהם במשך השנה, בהיותם בעיר, ועד"ז בשאר ענינים דוגמתם,

ולאחרי שמתרגלים בזה במשך זמן – הרי "הרגל נעשה טבע"[131], שהולך ונמשך בכל הימים שלאח"ז (ועד – "גם כי יזקין לא יסור ממנה"[132]).

יג. ובהמשך לזה, יש לעורר עוה"פ ועוה"פ ע"ד גודל ההכרח והנחיצות לפעול בחינוך בני ובנות ישראל:

בשבועות האחרונים מדברים פעם אחר פעם אודות המצב המבהיל שמאות אלפי ילדי ישראל, בחוץ לארץ ובארץ הקודש, מסתובבים ללא ידיעה באל"ף-בי"ת של יהדות, ולכן, חוב קדוש על כאו"א להשתדל ביותר וביותר לפעול בחינוך ילדי ישראל (כולל גם "ילדים" ביהדות) בדרך התורה והיהדות, כמדובר בארוכה בהתוועדויות האחרונות.

ועל כן – ההצעה והבקשה, כפולה ומכופלת[133]:

בכל מקום ומקום יקבעו שנה זו ל"שנת הילד והילדה", שנה שבה יקדישו שימת-לב מיוחדת ויתירה, מתוך מסירה ונתינה, לנושא חינוך בני ובנות ישראל בדרך התורה והיהדות, עי"ז שכאו"א יתמסר לעסוק בענין החינוך, כולל ובמיוחד – לעורר את הורי הילדים לחנך את הילדים בבתי-ספר, חדרים וישיבות כו', שבהם יקבלו חינוך יהודי בדרך התורה והיהדות, חינוך הכשר, עד לחינוך על טהרת הקודש.

ויש להוסיף ולהדגיש שענין זה שייך לכל אחד ואחת, הן האנשים, הן הנשים (כולל גם בנוגע להורים – הן האב, והן – ועאכו"כ – האם[134]), והן הטף, שגם הם יכולים וצריכים להשפיע בחינוך חבריהם וחברות שלהן, ובפרט שמצד טבעם של ילדים רוצים הם "לשלוט" על ילדים אחרים, להורות להם כיצד להתנהג כו', החל ע"י שהילד "המחנך" מראה עצמו דוגמא-חי', ולכן, עליהם לנצל טבע זה להשפיע על

---

127) להעיר ממ"ש בפרשתנו (כג, י"ד) "מי מנה עפר יעקב" – "דעדקייא דבית יעקב" (ת"א ופרש"י עה"פ).

128) להעיר מחילוקי הדרגות בקדושה עד ל"מי חטאת" (חגיגה יח, ב). וי"ל בהדיוק ד"מי חטאת" – שטבע ה"מים" שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך (תענית ז, א), היינו, ששלימות הקדושה (חטאת) נמשכת ויורדת למטה, לא רק בהמוחין ומדות, אלא גם בכלי המעשה – "מים חיים אל כלי".

129) ל' חז"ל – מכות בסופה.

130) ראה טושו"ע ואדה"ז או"ח בתחלתו.

131) שבילי אמונה נ"ד ש"ב. פחד יצחק בערכו. שו"ת הרמ"ע מפאנו סל"ו. תניא ספי"ד. פט"ו (כא, א). פמ"ד (סג, ב).

132) משלי כב, ו.

133) ראה אגה"ת (בתניא) ספ"ט.

134) ראה של"ה שער האותיות מד, א. הובא בקונטרס "חנוך לנער" ס"ע 34 ואילך.

חבריהם וחברותיהן בעניני יהדות, תורה ומצוותי'.

ופשיטא — שהפעולה בכל הענינים האמורים צריכה להיות מתוך אהבת ישראל עד לאחדות ישראל,

ומענינא דיומא — דחית התענית: ע"י אהבת ישראל מבטלים סיבת הגלות, ובהבטל הסיבה בטל בדרך ממילא המסובב, הגלות[135].

יד. ויה"ר שע"י מעשינו ועבודתינו בכל הנ"ל,

— ובאופן המודגש בשנה זו, שנת הקהל, "הקהל את העם האנשים והנשים והטף"[136], ושנת תשמח, תְּשַׂמֵּח ותְשַׂמַּח —

נזכה — במהרה בימינו ממש, תיכף ומיד — לקיום היעוד "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"[137], "קהל גדול"[138], שלימות האחדות דכל בנ"י,

כולל גם "הקיצו ורננו שוכני עפר"[139], ומשה ("גואל ראשון"[140]) ודוד ("משיח הראשון") עמהם, וכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו עמהם, כולל: ובמיוחד — אלו שהלכו לעולמם לפני משך זמן קצר (שאצלם השינוי ד"הקיצו ורננו" קל יותר),

וכולם יחדיו — "ישובו הנה"[138], לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש ולבית המקדש, עד לקדש הקדשים, המרכז והיסוד דכל העולם כולו, "אבן שתי' שממנה הושתת העולם"[141], ומשם נמשכת הקדושה בכל ארץ ישראל, ובכל העולם כולו, שהרי, "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"[142].

וכל זה — באופן של זריזות, הן בנוגע לעבודתם של ישראל, "ממלכת כהנים"[143], ש"זריזין הן"[144], והן (ועאכו"כ) בנוגע לפעולתו של הקב"ה בהבאת הגאולה ש"אלקיכם כהן הוא"[145],

ויתירה מזה — שתיכף כבר אין מקום לדבר על ביאת הגאולה (בעתיד), כי הגאולה כבר בהוה[146], ו"צום הרביעי" הוא כבר עכשיו בהוה "יום טוב ויום ששון ושמחה", עד לשלימות השמחה — "שמחת עולם על ראשם"[147].

135) כנ"ל הערה 25.
136) וילך לא, יב.
137) ישעי' כז, יב.
138) ירמי' לא, ז.
139) ישעי' כו, יט.
140) ראה שמו"ר פ"ב, ד. שם, ו. דב"ר ספ"ט.
141) יומא נד, רע"ב.
142) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג. לקו"ת מסעי פט, ב. ובכ"מ.
143) יתרו יט, ו.
144) שבת כ, א. ושי"נ. רמב"ם הל' שבת פ"ג ה"כ.
145) סנהדרין לט, סע"א.
146) להעיר, ש"הוה" הוא פירוש שם הוי', כי, היו"ד היא "משמשת על הפעולה שהיא בלשון הוה ותמיד" (תניא ח"ב רפ"ד). — ולהעיר אשר יו"ד היא גם נקודה (הראשונה או נקודת התמצית) הכוללת כל הענין (ולפעמים ענינה בספירות — ספירת המלכות, או החכמה או הכתר), ודוגמתה בעבודה — נקודת האמונה, "בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר וצדיק באמונתו יחי'" (מכות בסופה).
147) ישעי' לה, יו"ד. נא, יא.

בס"ד. שיחת ש"פ בלק, י"ז תמוז נדחה ה'תשמ"ח.

הנחת התי' בלתי מוגה

השלמות לשיחות הראשונות

[בנוגע להוספה בעבודת כאו"א (כולל ההשתדלות בחינוך ילדי ישראל כו')]:

און מ'האט די הבטחה אז "יגעתי ומצאתי"[1], ד.ה. ניט נאר "לפום צערא אגרא"[*1], נאר מ'באקומט באופן של מציאה בערך ליגיעה שלו.

און וויפל מ'טוט אויף - מאנט זיך ארויס אז מ'זאל טאן נאכמער, כטבע האדם שהטביע הקב"ה, אז מי שיש לו מנה רוצה מאתיים ומי שיש לו מאתיים רוצה ד' מאות[2], וואס די טבע איז ניט בכדי מאטערן א מענטשן, נאר בכדי ער זאל דערגרייכן און אויפטאן מערער און מערער.

ביז נאכמער: דורך דער עצם החלטה טובה פון א אידן - עפענען זיך פאר אים אויף נייע צינורות, וואס גיבן אים א יכולת צו אויפטאן נאכמער וויפל ער האט פריער געהאט בכח. כידוע דער סיפור, אז א יונגערמאן, וואס איז געווען א נהג פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, האט זיך אמאל מתנדב געווען אויף אן ענין מסויים מיט א סכום וואס בשעתו איז דאס ניט געווען בערכו, און ער איז דערנאך געווארן אן עשיר מופלג און האט געקענט מקיים זיין הבטחתו וכו'. וואס דער טעם לזה איז געווען - ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר האט געזאגט, און מ'האט עס דערנאך איבערדערציילט כמה פעמים, אז דורך דער החלטה שלו, האבן זיך אויפגעעפנט פאר אים נייע שערים וצינורות.

וואס דאס איז א מעשה בפועל - מעשה רב - וואס האט פאסירט מיט איינעם, בדידי הוה עובדא, און ער האט וועגן דעם דערציילט.

וואס וויבאלד אז דאס איז דערגאנגען ונתפרסם געווארן - איז פארשטאנדיק אז דערפון איז די הוראה לכאו"א, אז לא בשמים היא ולא מעבר לים היא נאר קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך, ובעיקר - לעשותו - אז בשעת ער נעמט אן א החלטה אין אן ענין וואס ער רעכנט (ער רעדט זיך איין) אז דאס איז ניט בערכו ולפי

---

1) מגילה ו, ב. *1) אבות ספ"ה. 2) ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, י. ועוד.

כחו, און אפילו אויב אזוי איז גאר דער אמת - עפענען זיך פאר אים אויף נייע צינורות וואס גיבן אים די מעגלעכקייט ער זאל קענען מקיים זיין די החלטה!

[בענין הדין ברמב״ם שמי שאינו מחכה לביאת המשיח ה״ה כופר בתורת משה כו׳]:

ופשוט, אז וויבאלד דאס איז א פס״ד ברור אין תורה, וועט ניט העלפן אז ער וועט זיך מאכן ניט הערענדיק דורך אריינלייגן וואטע אין די עווערן וכיו״ב, ווארום ״דבר אלקינו יקום לעולם״ - וואטע קען ר״ל ניט אפהאלטן דעם דבר ה׳ וואס איז יקום לעולם!!

[סיום השיחה]:

וואס דאס וועט אלץ נאכמער צואיילן ביאת משיח, וואס ער איז ״מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו כו׳ ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה׳ כו׳ והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל״[*2], יעדער איד און אלע אידן, סיי אנשים אין עזרת אנשים און סיי די נשים אין עזרת נשים און סיי טף (וועלכע זיינען סיי אין עזרת אנשים און סיי אין עזרת נשים)

ומתוך שמחה וטוב לבב, תיכף ומיד ממש.

* * *

א. ס׳איז אויך רגיל אין די וואכן צו רעדן אן ענין אין פרש״י בריש הפרשה[3]:

רש״י שטעלט זיך אויף ״וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי״ און איז מפרש: ״אמר אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם אנו על אחת כמה וכמה, לפיכך ויגר מואב״.

שטעלט זיך די שאלה: פארוואס איז רש״י מעתיק אין דעם דיבור המתחיל דעם גאנצן פסוק (א דבר בלתי רגיל כלל בפרש״י), און איז זיך ניט מסתפק מיט מעתיק זיין נאר ״וירא בלק וגו׳״ כדרכו בכמה מקומות?!

איז דער ביאור אין דעם (ווי מ׳האט שוין אמאל גערעדט און ס׳איז געדרוקט[*3]) - אז מיט מעתיק זיין אלע ווערטער פון פסוק

---

*2) רמב״ם הל׳ מלכים ספי״א. 3) כב, ב. *3) לקו״ש ח״ח ע׳ 141 ואילך.

איז רש״י מבאר דעם הכרח (פון פסוק) אויף זיין פירוש - ״לפיכך ויגר מואב״, אז (דער פסוק שלאח״ז[4]) ״ויגר מואב״ קומט בהמשך אלס תוצאה (״לפיכך״) פון (דעם ערשטן פסוק) ״וירא בלק וגו׳״.

[אגב, דערביי זעט מען דרכו של רש״י (ווי געריידט כמ״פ), אז בתוך זיין פירוש איז ער מעתיק ווערטער פון פסוק: די ווערטער ״ויגר מואב״ בפרש״י זיינען ניט לשון רש״י (לשון רש״י איז נאר דער ווארט ״לפיכך״), נאר א העתקה פון פסוק, רש״י איז ניט מפרש די עצם ווערטער, ער לייגט נאר צו דעם ווארט ״לפיכך״ בכדי ויסן ווי מ׳דארף זעצן און לייענען דעם פסוק (״וירא בלק גו׳ **לפיכך** ויגר מואב״); נאר וויבאלד אז דער בחור-הזעצער האט זיך ניט פאנאנדערגעקליבן, האט ער דאס געלאזט באותיות קטנות אזוי ווי לשון רש״י, אבער באמת האבן די ווערטער געדארפט שטיין אין גרעסערע אותיות].

דלכאורה איז דאס ניט מובן: ״וירא בלק גו׳״ און ״ויגר מואב״ זיינען צוויי **באזונדערע** פסוקים, וואס רעדן בפשטות וועגן צוויי באזונזערע ענינים - ״וירא בלק גו׳״ איז איין ענין (ראיית בלק), און ״ויגר מואב״ איז א א צווייטער ענין (פחד עם מואב).

און כאטש אז ראיית **המלך** (בלק) ופחד המלך פועל׳ט אויך א פחד בא דעם עם - איז אבער וויבאלד אז דער פסוק טיילט אפ צווישן ראיית בלק און ויגר מואב (און שטעלט זיי אין צוויי באזונדערע פסוקים), איז פארשטאנדיק אז זיי זיינען לכאורה ניט תלוי זה בזה, ובפשטות - ווייל אויך עם מואב (ניט נאר בלק) האבן געזען ״את כל אשר עשה ישראל לאמורי״.

ובפרט אז רש״י איז ווייטער מפרש אויף ״בלק גו׳ מלך למואב בעת ההיא״[4*] - אז בלק ״לא הי׳ ראוי למלכות, מנסיכי מדין הי׳, וכיון שמת סיחון מנוהו עליהם לצורך שעה״ - במילא האט ראיית בלק ניט געהאט אזא ספעציעלע תוקף (ווי די ראי׳ פון אן אמת׳ער מלך), ווייל בלק איז בלויז געווען נאך א גוי וואס האט זיך ארומגעדרייט און האט געזען ״את כל אשר עשה ישראל לאמורי״!

ווערט די שאלה: פון וואנעט נעמט רש״י צו זאגן אז צוליב דעם וואס ״וירא בלק גו׳״ דעריבער - ״**לפיכך** ויגר מואב״?

ב. איז דער ביאור אין דעם, אז רש״י קומט דא מבאר זיין א

4) כב, ג. 4*) שם, ה.

קשיא אין פשוטו של מקרא: פארוואס איז בכלל געווען ״ויגר מואב מפני העם מאד״ - צוליב וואס האבן זיי מורא געהאט, זיי האבן דאך געוואוסט (און געזען) אז די כוונה פון נסיעת בני ישראל במדבר איז ניט בכדי כובש זיין זייער לאנד (אדער אנדערע ארצות), נאר בכדי קומען און כובש זיין און זיך באזעצן אין ארץ ישראל [ווי מ׳האט געלערנט פריער ״נמוגו כל יושבי כנען״[5] (אמרו עליהם הם באים לכלותינו ולירש את ארצנו), משא״כ בנוגע צו ״אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד״ איז ״לא הי׳ להם לירא כלום שהרי לא עליהם הולכים כו׳״[5]],

ביז אז זיי האבן געזען אז בשעת אידן האבן געוואלט דורכגיין ארץ אדום, איז ניט נאר וואס זיי זיינען ניט געגאנגען מלחמה האבן, נאר זיי האבן נאך געבעטן רשות ״נעברה נא בארצך גו׳״[6] [ועד״ז האבן זיי אויך געבעטן ביי אמורי[7]], ועד כדי כך איז געווען זייער זהירות אז אפילו אין ״דרך המלך״[6] [וואס איז ניט קיין דרך פון א יחיד, וכידוע בהלכה[8] די חילוקים בגודל הדרך צווישן דרך המלך און דרך יחיד וכו׳] האבן זיי ניט געוואלט גיין בלי רשות, ביז אז זיי האבן אויך צוגעזאגט אז ״אם מימיך נשתה גו׳ ונתתי מכרם״[9], און בשעת אדום האט זיי ניט געלאזט דורכגיין ארצו (״וימאן אדום נתן את ישראל עבור בגבולו״[10]), איז ״ויט ישראל מעליו״[10], און אנשטאט דעם זיינען זיי געגאנגען ארום און ארום (״לסבב את ארץ אדום״[11]), כאטש דאס איז געווען פארבונדן מיט א טירחא גדולה (״ותקצר נפש העם בדרך״[11], ״בטורח הדרך״[12]), און דאס האט פארלענגערט זייער זיין אין מדבר,

[נוסף אויף דעם וואס די אלע גוים האבן געזען ווי אידן דרייען זיך בכלל אין מדבר במשך ארבעים שנה, ניט קוקנדיק אויף די טירחא שבזה, און אז מ׳דארף זיך פארלאזן שטענדיק אויף נסים, אויף מים מבארה של מרים, און אויף ירידת המן **בכל יום ויום**, וואס אויך גוים פארשטייען דער נסיון שבזה, אז מ׳ווייסט

---

5) בשלח טו, טו ובפרש״י. 6) חוקת כ, יז. 7) שם כא, כא-ב. 8) ראה ספרי שופטים יז, יט. ב״ב צט, ב. רמב״ם הל׳ מלכים פ״ה ה״ג. וראה אנציקלופדי׳ תלמודית ערך דרך. וש״נ. 9) חוקת כ, יט. 10) שם, כא. 11) שם כא, ד. 12) פרש״י שם.

ניט וואס וועט זיין מארגן וכו׳] -

איז זעענדיק די גרויסע זהירות פון אידן ניט צו דורכגיין אפילו אן אנדער לאנד אן רשות - פארוואס האבן די בני מואב מורא געהאט פאר די אידן?!

[ואע״פ אז מ׳קען זאגן אז נאר די פירער האבן געוואוסט פון דעם וואס אידן דרייען זיך לענגער אין מדבר בכדי ניט דורכגיין ארץ אדום - איז נוסף לזה וואס ס׳איז ניטא קיין סיבה צו זאגן אז זיי האבן דאס געהאלטן א סוד, האבן דאך אלע בני מואב געזען בפועל אז אידן האבן ניט מלחמה מיט אדום].

און די קשיא איז מכריח רש״י׳ן צו לערנען אז דא איז געווען א ספעציעלער ענין וואס האט געבראכט דעם ״ויגר מואב״, און דאס איז וואס ״וירא בלק גו׳ את כל אשר עשה ישראל לאמורי״ (ווי עס שטייט אין דעם פסוק שלפנ״ז) - אט דאס איז די סיבה - ״לפיכך - ויגר מואב״.

און דעריבער איז רש״י מעתיק פון פסוק אלע ווערטער פון פסוק (״וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי״), ווייל דאס גיט צו פארשטיין פארוואס ״ויגר מואב״:

•

אע״פ וואס מואב האט געוואוסט אז אידן גייען אין וועג קיין ארץ ישראל און ווילן ניט כובש זיין אנדערע ארצות (און אפילו ניט דורכגיין ארץ אדום בלי רשות), האט אבער בלק געזען אז בשעת אידן זיינען געקומען צו אמורי איז אין דעם געווארן א שינוי - אז ניט נאר וואס אידן האבן מלחמה געהאט מיט אמורי און געמאכט פון זיי א טל, נאר ״וירא בלק גו׳ את **כל** אשר עשה ישראל לאמורי״, אז אידן האבן זיך דארטן אויך **באזעצט**, ״וישב ישראל בכל ערי האמורי״[13], ״בארץ האמורי״[14], ד.ה. אז ס׳איז געווארן א שינוי: אנשטאט גיין זיך באזעצן אין ארץ ישראל, באזעצן זיך אידן (אויך) אין ארץ אמורי - אט דאס האט מעורר געווען דעם ספק אז אויב ס׳איז געווארן א שינוי אין הנהגת בני ישראל, קען מען ניט וויסן וואו דער שינוי וועט זיך אפשטעלן, און אפשר וועלן זיי אויך כובש זיין און זיך באזעצן אין ארץ מואב. און ״**לפיכך** ויגר מואב״.

ג. לפי״ז ווערט אבער די שאלה פארוואס דארף מען אנקומען צו פירוש רש״י אז ״אמר (בלק) אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם אנו על אחת כמה וכמה״ - דלכאורה: ע״פ הנ״ל

---

13) חוקת שם, כה. 14) שם, לא.

איז פארשטאנדיק אז דער ״ויגר מואב״ איז געקומען צוליב דעם וואס מ׳האט געזען ווי אידן זיינען משנה פון כוונתם תחלה (פון גיין און זיך באזעצן נאר אין ארץ ישראל) און זיך באזעצט אין אמורי?

איז דער ביאור אין דעם: אע״פ וואס מ׳האט געזען ווי אידן האבן מלחמה און באזעצן זיך אין אמורי, האבן אבער בלק ומואב געוואוסט אז אידן האבן געהאט א ציווי מהקב״ה ״אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה״[15] - ווערט צוריק די שאלה: אויב אזוי - פארוואס איז ״ויגר מואב״?

דעריבער איז רש״י מפרש ״אמר אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם אנו על אחת כמה וכמה״. והביאור:

בלק ומואב האבן זיך ניט אינגאנצן פארלאזט אויף דער הבטחה ״אל תצר את מואב״, ווייל זיי האבן געטראכט אז אידן קענען ניט פאלגן וואס דער אויבערשטער זאגט זיי (אזוי ווי זיי וויסן פון זיך אליין, אז ניט אלעמאל פאלגן זיי...),

און ווי מ׳זעט עס פון דעם גופא וואס ״היינו בטוחים אליהם״ (און ווי רש״י האט פריער מפרש געווען[16] אז ״כל מלכי כנען היו מעלין לו (לסיחון מלך האמורי) מס שהי׳ שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כו׳״) - דלכאורה האט ער געוואוסט פון דער הבטחה אז ״אל תצר את מואב״, איז פארוואס דארף ער אנקומען צו ״בטוחים עליהם״? נאר ער האט זיך ניט אינגאנצן פארלאזט אויף דער הבטחה [ס׳איז ניט דער פשט אז די הבטחה האט ביי אים אינגאנצן ניט תופס מקום געווען, נאר ער האט זיך אויף דעם אליין ניט אינגאנצן פארלאזט].

[וע״ד ווי מ׳זעט אויך בנוגע צו אדום, אז זיי האבן זיך ניט פארלאזט אויף דער הבטחה אז אידן זאלן ניט אנרירן אדום[17], נאר זיי האבן געזאגט ״לא תעבור בי פן בחרב אצא לקראתך״[18]].

נאכמער: בלק האט געזען אז צוזאמען מיט כיבוש וישוב בארץ אמורי האבן אידן אויך איינגענומען און זיך באזעצט אין חשבון (וואס איז פריער געווען א שטאט פון מואב, וואס סיחון האט כובש געווען פון מואב), אע״פ וואס זיי האבן געהאט דעם ציווי ״אל תצר את מואב״.

[בלק האט דאך ניט געוואוסט פון דעם היתר אז ״עמון ומואב טיהרו בסיחון״ [דאס שטייט אין תושבע״פ[19] און אין פרש״י[20],

15) דברים ב, ט. 16) חוקת כא, כג. 17) דברים ב, ד-ה. 18) חוקת שם, יח. 19) גיטין לח, א. חולין ס, ב. 20) חוקת כא, כו.

אבער בלק האט דערפון ניט געוואוסט, און דער היתר איז ניט מפורש אין תושב״כ], וכדמוכח אויך פון דעם וואס יפתח האט ניט געענטפערט מלך עמון אז ״עמון ומואב טיהרו בסיחון״, נאר ער האט אים געזאגט ״בשבת ישראל בחשבון גו׳ שלש מאות שנה ומדוע לא הצלתם בעת ההיא״[21]].

און דעריבער ווען בלק האט געזען אז ״אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם״, און איצטער האט מען ניט ווער זאל באשיצן מואב פון די אידן (ווארום מ׳קען זיך דאך ניט אינגאנצן פארלאזן אז אידן וועלן מקיים זיין ציווי ה׳ ״אל תצר את מואב״, ובפרט אז מ׳זעט אז זיי האבן כובש געווען און זיך באזעצט אין חשבון כנ״ל) - איז ״אנו על אחת כמה וכמה״, מה-דאך אז זיי האבן כובש געווען אונזערע באשיצערס, איז זיכער וועלן און קענען זיי כובש זיין די וואס דארפן האבן באשיצונג (מואב),

און ״לפיכך ויגר מואב״, אלס תוצאה פון דעם וואס ״וירא בלק גו׳ את כל אשר עשה ישראל לאמורי״.

ד. מ׳דארף נאך אבער פארשטיין: ווי קומט עס טאקע אז אידן זאלן זיך באזעצן אין כל ערי האמורי, ובכלל - בעבר הירדן בארץ סיחון ועוג, ווען די תכלית איז געווען אז זיי זאלן גיין און זיך באזעצן אין ארץ ישראל [והגם אז ״וישלח משה לרגל את יעזר״[22], האט ער זיי אבער ניט געזאגט אז זיי זאלן זיך דארטן באזעצן, ואדרבה - דאס איז היפך ציווי ה׳ אז מ׳זאל גיין אין ארץ ישראל]?!

און ווי מ׳זעט די התנגדות גדולה פון משה רבינו צו בקשת בני ראובן ובני גד צו זיך באזעצן מעבר הירדן, ועד כדי כך אז ער האט זיי פארגליכן צו די מרגלים, ״קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים גו׳״[23] - איז ווי קומט עס אז דא איז געווען ״וישב ישראל בארץ האמורי״?

עד״ז דארף מען אויך פארשטיין בנוגע בני ראובן וגד - ווי קומט בא זיי אזא קס״ד, ובפרט לאחרי ווי מ׳האט געזען די צרות וואס איז ארויסגעקומען פון חטא המרגלים וואס האבן ניט געוואלט גיין אין ארץ ישראל (״ושחתם לכל העם הזה״[24])?!

---

21) שופטים יא, כו. 22) חוקת שם, לב. 23) מטות לב, יד. 24) שם לב, טו.

ויש לומר דער ביאור אין דעם: בני ראובן ובני גד האבן ניט געמיינט צו טאן א זאך היפך רצון ה', ואדרבה - זיי זיינען געקומען פרעגן בא משה'ן רשות, און ס'איז פארשטאנדיק אז אויב משה וואלט ניט מסכים געווען, אדער זיי וואלטן ניט געוואלט אננעמען זיין תנאי, אז "תחלצו לפני ה' למלחמה"[25] - וואלטן זיי זיך ניט באזעצט מעבר לירדן, וכדמוכח פון דעם גופא וואס זיי האבן אנגענומען דער תנאי, כאטש אז דאס איז געווען א שווערער נסיון, ווארום מ'האט געדארפט מלחמה האבן מיט "עז העם היושב בארץ"[26] [בלשון פון די מרגלים, און דערפון וואס כלב ויהושע האבן דאס ניט געלייקענט נאר געזאגט "סר צלם מעליהם"[27], איז פארשטאנדיק אז אזוי איז דער אמת], איז דערפון מובן אז זייער כוונה צו זיך באזעצן מעבר לירדן איז ניט געווען היפך רצון ה',

[וואס עפ"ז איז אויך מובן פארוואס חצי שבט מנשה האבן זיך דערנאך מצרף געווען צו זיי, ווייל לכתחילה האט חצי מנשה ניט געוואוסט צי דאס איז כפי הרצון; בשעת זיי האבן אבער געזען אז משה איז מסכים מיט א תנאי, האבן זיי פארשטאנען אז דאס איז א דבר טוב, און האבן זיך דערפאר מצרף געווען].

ויש לומר הביאור בזה - אז כוונת בני ראובן ובני גד (וחצי שבט מנשה) איז ניט געווען אז זיי ווילן ניט אריינגיין אין ארץ ישראל (ווי כוונת המרגלים), נאר אז זיי זאלן האבן א מקום התיישבות פאר מקניהם וטף נאר **לפי שעה** בדרך עראי, ביז לאחרי כיבוש והתיישבות הארץ, שבע שכבשו ושבע שחלקו.

ווי ס'איז מודגש אין דברי בני ראובן ובני גד למשה - אז זיי ווילן עבר הירדן (ניט פאר זיך אליין דוקא, נאר) פאר זייער **מקנה וטף**, זיי האבן געזאגט אז דאס איז "ארץ **מקנה**"[28] (זיי האבן ניט געזאגט אז דאס איז א מקום טוב פאר זיי אליין), "גדרות צאן נבנה **למקננו** פה וערים **לטפנו**"[29],

ווארום עיקר כוונתם איז בכדי האבן לפי שעה (ביז לאחרי שלימות הכיבוש והחלוקה) א מקום התיישבות פאר זייער מקנה וטף, א מקום טוב פאר מקנה [אבער לאו דוקא פאר בני אדם - כמובן בפשטות אז א מקום טוב פאר מקנה, וועלכע עסן שעורים (מאכל בהמה), איז לאו דוקא א מקום טוב פאר מאכל בני אדם (חטים), ס'איז דא אן ארץ מסוגל לשעורים אבער ניט לחטים (ווי דער

25) שם, כ. 26) שלח יג, כח. 27) שם יד, ט. 28) מטות לב, ד. 29) שם, טז.

חילוק איז אויך אין הלכה בנוגע צו מכירת שדה, אז אויב דער לוקח מיינט אז ער קויפט א שדה של חטים ווען דאס איז באמת של שעורים, איז דאס זאל ניט זיין א מקח טעות);

ובנוגע צו מזון פאר זיך אליין - האבן זיי זיך אדער פארלאזט אז זיי וועלן האבן מן, אזוי ווי ביז דעמולט (עכ״פ ביז עשירי בניסן ווען דער מן איז נפסק געווארן) ואדרבה - דאס האט אין זיך די מעלה אז לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן[30], אדער זיי וועלן האבן מזון ע״פ טבע, ובפרט דורך עסן בשר המקנה, אויב זיי האבן דעמולט געמעגט עסן בשר תאוה[31]].

ו. דער ביאור אין דעם (אז בקשת בני ראובן וגד איז למעליותא - לפי שעה ביז מ׳וועט זיך באזעצן בשלימות אין ארץ ישראל) איז נאכמער פארשטאנדיק ע״פ הידוע אז אידן האבן געטראכט און געהאפט אז משה וועט זיי (אילו זכו) אריינפירן אין ארץ ישראל, וואס דעמולט וועט דאס זיין די גאולה האמיתית והשלימה, און ס׳וועט מקויים ווערן וואס אידן האבן געזאגט בשירת הים ״ה׳ ימלוך לעולם ועד״[32],

וואס דערפאר האט משה מתפלל געווען[33] (לאחרי כיבוש סיחון ועוג[33*]) צו אריינגיין אין ארץ ישראל, ווייל דוקא דורך דעם וועט ארץ ישראל און דער בית המקדש האבן א קיום נצחי און עס וועט מער קיין גלות ניט זיין, עס וואלט דעמולט געווען די גאולה האמיתית והשלימה (משא״כ אויב די כניסה וואלט געווען דורך יהושע, כאטש אז משה האט געוואוסט מעלת יהושע, איז ער אבער געווען ״כפני לבנה״[34] בערך צו משה ״כפני חמה״)[35].

[וואס דערמיט איז מען אויך מסביר[36] דעם מאחז״ל[37] ״כך אמר משה הרבה מצוות נצטוו בנ״י ואין מתקיימים אלא בא״י, איכנס אני לארץ שיתקיימו כולם על ידי״, ״דהול״ל כדי שאקיים את כולם ומהו הלשון שיתקיימו כולן, ולפי הנ״ל א״ש דאם הי׳ הוא מכניסם לארץ שעי״ז הי׳ לישראל קיום נצחי בארץ ולא הי׳ נחרב הביהמ״ק, א״כ עי״ז כל המצות התלויות בארץ ובביהמ״ק היו ג״כ מתקיימים לעולם כו׳״.

עפ״ז איז אויך מובן - דרך אגב - דאס וואס משה האט אויף דעם מתפלל געווען, כאטש אז עיקר ענינו של משה איז תורה (ביז אז

---

30) מכילתא ר״פ בשלח. שם טז, ד. 31) ראה חולין טז, ב. 32) בשלח טו, יח. 33) ר״פ ואתחנן. *33) פרש״י ואתחנן ג, כג. 34) ב״ב עה, א. 35) שעה״ת לאדהאמ״צ ח״ב חינוך בתחלתו. או״ה״ת ואתחנן ע׳ סה. ע׳ צג. 36) אוה״ת שם ע׳ צג. 37) סוטה יד, א.

תורה נקראת על שמו כיון שמסר נפשו עלי'[38] כמ"ש[39] "זכרו תורת משה עבדי") - אעפ"כ זעט מען אז בכדי אריינגיין אין ארץ ישראל האט ער מתפלל געווען, און ניט איין תפלה, נאר תקט"ו תפלות[40]! ווארום בשעת עס רעדט זיך וועגן ברענגען די גאולה - איז אויך משה מתפלל אויף דעם].

ועפ"ז (אז אידן האבן געטראכט אז מ'גייט איצטער צו דער גאולה השלימה) איז מובן אז אידן (אויך בני ראובן וגד) האבן געוואוסט אז זיי וועלן אלע זיכער אריינגיין אין ארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה (און ניט בלייבן מעבר לירדן), נאר ביז ס'וועט זיין דער כיבוש וכניסה וחלוקה בשלימות, האבן בני ראובן וגד (וחצי שבט מנשה) געוואלט האבן לפי שעה א מקום התיישבות פאר זייער מקנה וכו', כנ"ל.

ע"פ הנ"ל יש לומר אויך דעם טעם פארוואס "וישב ישראל בכל ערי האמורי" - אז דאס איז געווען נאר לפי שעה, ובפרט פאר די מקנה וכו', ביז מ'וועט אריינגיין אין ארץ ישראל בשלימות, בגאולה האמיתית והשלימה, כנ"ל.

ז. ויש להוסיף דער ביאור בזה בפנימיות הענינים - ע"פ דער מענה הידועה פון דעם צ"צ[41] צו זיינעם א חסיד וואס האט געוואלט גיין אין ארץ ישראל - "מאך דא ארץ ישראל", און דאס איז געווען א נפק"מ בפועל, אז דערפאר איז יענער געבליבן במקומו.

ויש לומר אז דאס איז געווען די כוונה פון דער התיישבות בארץ האמורי און כוונת בני גד ובני ראובן - צו אויפטאן אין חוץ לארץ דער ענין פון "מאך דא ארץ ישראל", אלס הכנה צו דער כניסה לארץ ישראל בשלימותה בגאולה האמיתית והשלימה.

וואס דאס איז אויך איינער פון די ביאורים אויף דעם וואס מיר געפינען זיך אין חוץ לארץ, כידוע די שאלה: פארוואס איז מען ניט עולה קיין ארץ ישראל? איז דער ביאור אין דעם - ווייל מ'האט נאך די שליחות פון "מאך דא ארץ ישראל" [ואין כאן מקומו להאריך בזה, ווייל מ'וויל ניט מערב זיין צוויי ענינים, ווארום דאס איז א באזונדער ענין וואס דארף האבן א ביאור בפ"ע].

---

38) מדרש תהלים א, ב. מכילתא בשלח טו, א. שמו"ר פ"ל, ד. ועוד. 39) מלאכי ג, כב. 40) דב"ר פי"א, י. 41) אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תפה.

הנחת הת' בלתי מוגה

וואס דאס איז א חלק פון מעשינו ועבודתינו בסוף זמן הגלות, אלס הכנה צו דער כניסה לארץ ישראל בקרוב ממש בגאולה האמיתית והשלימה, און צו דער קיום ההבטחה פון עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות.

[און וויבאלד אז ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, אויך די טומאה פון גושא ואוירא דחו"ל[42] - איז קרוב לודאי אז אויך אין חוץ לארץ וועט מען מקיים זיין כמה מצוות התלויות בארץ, כ"ד מתנות כהונה (חוץ פון די וועלכע זיינען מפורש בכתוב אז זיי זיינען פארבונדן מיט ארץ ישראל), ע"ד ובדוגמא כמה מצוות התלויות בארץ וועלכע מ'איז אויך מקיים בסוריא ומעבר לירדן].

ח. ובהמשך לזה - איז מתאים אז די וואס האבן צוגעשטעלט משקה צוליב ענינים פון מעשינו ועבודתינו בסוף גלות זה האחרון - זאלן איצטער ארויפגיין אויבן, אויך ברוחניות, און מכריז זיין וועגן דעם און מזמין זיין די מסובים כאן, אז זיי זאלן זיך אין דעם משתתף זיין בנשמתם בממונם ובגופם.

און פון דעם "אתם תלקטו" דורך דער השתתפות בזה זאל מען קומען צו דעם תלוקטו הגדול דורך דעם אויבערשטן - "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"[43], בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

און מ'גיט א קוק זעט מען ווי מ'געפינט זיך אין ארץ הקודש און אין ירושלים עיר הקודש, ובביהמ"ק השלישי ובקדש הקדשים, מתוך שמחה גדולה ופנימיות וטוב לבב.

[לאחרי חלוקת המשקה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "והריקותי לכם ברכה"].

* * *

ט. בהמשך להמדובר לעיל אז י"ז תמוז נדחה איז א התחלה צו דחיית וביטול והפיכת התענית לע"ל, דורך דעם וואס עס וועט נתגלה פנימיות התענית, ובפרט אז שוין איצטער איז במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא[44] - שטייט מען שוין איצטער בא דער דרגא פון לע"ל, ווען עס וועט זיין "ויגאלנו שנית בקרוב אחרית וישמיענו ברחמיו לעיני כל חי לאמר הן גאלתי אתכם אחרית כבראשית (וכמ"ש[45] כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות) להיות לכל לאלקים", און מ'איז מסיים "אני ה' אלקיכם", כחכם וחיותכם, ווי מ'האט היינט געזאגט אין "כתר" בתפלת מוסף, וואס

42) שבת יד, ב. טו, ב. 43) ישעי' כז, יב. 44) כש"ט הוספות סל"ח. 45) מיכה ז, טו.

נתקנה כנגד קרבן מוסף, און דאס ווערט א הכנה צו הקרבת קרבן מוסף בביהמ״ק השלישי -

יש לקשר דעם ענין מיט די שיעורי תורה פון דעם טאג, דער שיעור אין תושב״כ, דער שיעור אין רמב״ם, דער שיעור אין די הערות פון טאטן אויפן זהר, און דער שיעור אין פרקי אבות.

[המשך השיחה נכלל בשיחה המוגהת שנדפסה לעיל].

י. [בביאור דברי הרמב״ם בשיעור היומי ״בעלי חיים חשובין הם ואינם בטלין..אין בעלי חיין נדחין״, שענין זה קאי על כאו״א מישראל ע״י הדביקות בה׳ אלקיכם חיים כולכם היום - הוסיף]:

ולהעיר אז די צוויי ענינים פון ״אינן בטלין״ און ״אין בעלי חיין נדחין״ נעמען ארום סיי ווי דאס איז ע״פ תורה און סיי ווי דאס איז ע״פ דברי סופרים, ווארום דער דין פון ״אין בעלי חיין נדחין״ איז עיקרו מן התורה, משא״כ ״אינן בטלין״ איז מדרבנן, ווארום מן התורה ווערט אלץ בטל ברוב [חוץ פון די דברים וואס איסורם מן התורה איז במשהו. וכידוע די צוויי הסברות בזה: א) אז דער שיעור אין די איסורים באשטייט פון א משהו, אדער ב) אז זיי האבן ניט קיין שיעור. ויש לומר א נפק״מ ביניהם - צי לוקים אויף א זאך וואס איסורו במשהו (ווי איסור ע״ז) לויט די דיעות[46] (וכן הוא ההלכה[47]) אז לאו שאין בו מעשה אין לוקים עליו: אויב משהו הייסט א שיעור - איז דאס א לאו שיש בו מעשה, און אויב ס׳איז ניט קיין שיעור - אין בו מעשה].

יא. [בענין ״כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם״ שנאמר בפרקי אבות- שאל]:

אין דעם ענין דארף מען פארשטיין:

א) צווישן אלע מ״ח מעלות שהתורה נקנית בהן - פארוואס ברענגט ער א ראי׳ פון פסוק (״ותאמר אסתר למלכה בשם מרדכי״[48]) נאר בנוגע דעם לעצטן ענין ״כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם״?

ב) פארוואס ברענגט ער א ראי׳ פון גאולת פורים וועלכע איז ניט געווען קיין גאולה שלימה - ווארום ״אכתי עבדי אחשורוש אנן״[49]. וואס דאס איז איינער פון די טעמים פארוואס מ׳זאגט ניט קיין הלל בפורים (אזוי ווי מ׳זאגט עס בחג הפסח)[49]?

46) ראה מכות ד, ב. סנהדרין סג, ב. וש״נ. וראה אנציקלופדי׳ תלמודית (כרך יד) ערך חיבי מלקיות ע׳ תרלג ואילך. ע׳ תשז ואילך. וש״נ. 47) רמב״ם הל׳ סנהדרין פי״ח ה״ב. 48) אסתר ב, כב. 49) מגילה יד, א.

ג) "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם" (אזוי ווי די אנדערע מ"ח מעלות) איז געזאגט געווארן צו יעדער איד, וואס יעדערער איז מחוייב בלימוד התורה.

ווי קען מען פארגלייכן יעדער מענטש, אפילו אן איש פשוט, צו אסתר ומרדכי (וואס פון זיי איז די ראי' אין פסוק), וואס אסתר איז געווען א אשה נעלית, און מרדכי איז געווען פון חברי סנהדרין (אפילו לאחרי ירידתו בדרגא[50]), און א משנה למלך וכו'?

נאכמער: "כל האומר דבר בשם אומרו כו'" (ועד"ז די אנדערע פון די מ"ח מעלות) איז לכאורה געזאגט געווארן אפילו בנוגע צו א גוי בנוגע צו לימוד התורה שלו במצוות דידהו, וואס בכדי קענען מקיים זיין זיינע מצוות דארף ער דאך לערנען תורה[51], ער קען זיך אויף דעם ניט פארלאזן אויף א איד, ווארום אפשר וועט ער ניט טרעפן א איד, ועוד ועיקר: ניט יעדער איד לערנט די דיני תורה בקשר מיט די ז' מצוות בני נח, ובפרט אז בכמה דינים זיינען אידן אנדערש פון גוים (בדיני קרבנות, דיני ממונות וכיו"ב)!

ד) וואס איז אזוי דער שטורעם פון "האומר דבר בשם אומרו", אז דאס איז "מביא גאולה לעולם"?

ויש לומר הביאור בזה: ווייל דורך דעם "אומר דבר בשם אומרו" (אפילו פון אן איש פשוט וכו') וועט דאס אים סו"ס ברענגען צו מכיר זיין און זאגן דעם דבר בשם אומרו הראשון - דער אויבערשטער,

ביז צו דעם "אומרו" הראשון פון יעדער פרט שבעולם - עצמות ומהות, וואס ער האט געזאגט דעם מאמר וואס איז מחי' יעדער זאך בכל רגע מחדש, וואס דורך דעם ברענגט ער גאולה צו דעם ענין פרטי - ער נעמט אראפ די העלמות והסתרים (גלות) וואס פארדעקן אויף אמיתית מציאותו (שנברא ע"י מאמר ה'), און שטעלט אים אוועק במצב של גאולה.

און דערפאר ברענגט ער דורך דעם גאולה לכל העולם - "מביא גאולה לעולם".

[ההמשך בארוכה יותר, וכן סיום השיחה - נכלל בשיחה המוגהת].

---

50) שם טז, ב. 51) ראה ב"ק לח, א. סנהדרין נט, א. ע"ז ג, א. וראה לקו"ש חי"ד ע' 38 ואילך.

כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "שיבנה ביהמ"ק".

אח"כ אמר: די וואס דארפן מאכן א ברכה אחרונה, וועלן זיכער מאכן א ברכה אחרונה.

———— * ————

הנחת הת' בלתי מוגה

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

•

ויהי רצון שיראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות הרחבה ונחת, ובקרוב ממש נלך, כל בנ"י שליט"א, קוממיות לארצנו הקדושה, ושנזכה בקרוב ממש לביטול גזירת "מיהו יהודי", ושיתקיים דידן נצח בכל, עד לדידן נצח הכללי — התגלות מלך המשיח — נאו!

נדפס ע"י

משפחת נמדר

הכתובת להשיג ה"הנחות"

באה"ק: ועד הנחות התמימים (אצל מכון לוי"צ) ת.ד. 23 כפר חב"ד טל. 03-9606887

בחו"ל: VAAD HANOCHOS HATMIMIM 788 EASTERN PARKWAY BKLYN N.Y. 11213

TEL. (718) 774-6448

שיחת
ש״פ פינחס, מבה״ח מנחם-אב
ה׳תשמ״ח

●

הנחת הת׳ בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי
״ועד הנחות התמימים״

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושמונה לבריאה
שנת הקהל

מפתח

בס״ד. שיחת ש״פ פינחס, מבה״ח מנחם אב ה'תשמ״ת.

הנחת חתי' בלתי מוגה

השלמות לשיחה הראשונה

א. [בנוגע ליחוס המשולש דפינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן:]

אע״פ וואס לכאורה איז ממה-נפשך: דער פסוק האט געדארפט דערמאנען נאר דער נאמען פון פינחס אליין, אדער עכ״פ פינחס בן אלעזר, און אויב מ'וויל דערמאנען זיין גאנצער יחוס - האט מען זיך ניט געדארפט אפשטעלן ביי אהרן, נאר גיין ווייטער ביז יעקב אבינו (ווי מ'געפינט בא קרח (״קרח בן יצהר בן קהת בן לוי״), נאר מצד א סיבה צדדית דערמאנט מען דארט ניט יעקב (פרש״י שם)).

ב. [בנוגע לביאור הצ״צ בפסוקי איכה לשבח:]

ויש לומר דער טעם פארוואס דוקא דער צ״צ איז דאס מבאר - ווארום אין פנימיות התורה ווערט נתגלה די פנימיות פון יעדער זאך, אנהויבנדיק פון גילוי פנימיות התורה ע״י האריז״ל (ווען ס'איז געווארן ״מצוה לגלות זאת החכמה״), און דערנאך אין אן אופן פון ״יתפרנסון״ מיני' (פון דעם אלטן רבי'ן) און ״רחובות הנהר״ (פון דעם מיטעלן רבי'ן), ועאכו״כ דורך דעם צ״צ וואס ער איז כנגד ספירת הדעת (מיט ביידע בחי' אין דעת - דעת תחתון און דעת עליון), וואס איז כולל חכמה ובינה און אלע ספירות, ווי מ'זעט עס אין דעם וואס תורת הצ״צ איז בלול פון כל חלקי התורה, סתים וגליא וכו', ביז אז דעת איז עולה עד הכתר, העכער פאר חכמה ובינה, ביז אז כשהדעת נמנה אין הכתר נמנה.

ג. [סיום השיחה:]

ויהי״ר אז פון די אלע דיבורים

[וועלכע זיינען מיוסד אויף דברי נשיא דורנו און די נשיאים שלפניו למעלה בקודש, ביז צו משה רבינו וואס קיבל תורה מסיני ומסרה כו', ווי מ'לערנט אין היינטיקן פרק. ויש לקשר זה מיט ענין השלשה המדובר לעיל: א) משה רבינו, ב) דער אויבערשטער פון וועמען ער האט מקבל געווען תורה, און ג) צוליב וואס (און דער

בס"ד. שיחת ש"פ פינחס, מבה"ח מנחם אב ה'תשמ"ח.

חנחת חתי בלתי מוגה

השלמות לשיחה הראשונה

א. [בנוגע ליחוס המשולש דפינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן:]

אע"פ וואס לכאורה איז ממה-נפשך: דער פסוק האט געדארפט דערמאנען נאר דער נאמען פון פינחס אליין, אדער עכ"פ פינחס בן אלעזר, און אויב מ'וויל דערמאנען זיין גאנצער יחוס - האט מען זיך ניט געדארפט אפשטעלן ביי אהרן, נאר גיין ווייטער ביז יעקב אבינו (ווי מ'געפינט בא קרח ("קרח בן יצהר בן קהת בן לוי"), נאר מצד א סיבה צדדית דערמאנט מען דארט ניט יעקב (פרש"י שם)).

ב. [בנוגע לביאור הצ"צ בפסוקי איכה לשבח:]

ויש לומר דער טעם פארוואס דוקא דער צ"צ איז דאס מבאר - ווארום אין פנימיות התורה ווערט נתגלה די פנימיות פון יעדער זאך, אנהויבנדיק פון גילוי פנימיות התורה ע"י האריז"ל (ווען ס'איז געווארן "מצוה לגלות זאת החכמה"), און דערנאך אין אן אופן פון "יתפרנסון" מיני' (פון דעם אלטן רבי'ן) און "רחובות הנהר" (פון דעם מיטעלן רבי'ן), ועאכו"כ דורך דעם צ"צ וואס ער איז כנגד ספירת הדעת (מיט ביידע בחי' אין דעת - דעת תחתון און דעת עליון), וואס איז כולל חכמה ובינה און אלע ספירות, ווי מ'זעט עס אין דעם וואס תורת הצ"צ איז בלול פון כל חלקי התורה, סתים וגליא וכו', ביז אז דעת איז עולה עד הכתר, העכער פאר חכמה ובינה, ביז אז כשהדעת נמנה אין הכתר נמנה.

ג. [סיום השיחה:]

ויה"ר אז פון די אלע דיבורים

[וועלכע זיינען מיוסד אויף דברי נשיא דורנו און די נשיאים שלפניו למעלה בקודש, ביז צו משה רבינו וואס קיבל תורה מסיני ומסרה כו', ווי מ'לערנט אין היינטיקן פרק. ויש לקשר זה מיט ענין השלשה המדובר לעיל: א) משה רבינו, ב) דער אויבערשטער פון וועמען ער האט מקבל געווען תורה, און ג) צוליב וואס (און דער

ובפרט דורך דעם וואס מ'גרייט דאס אלץ צו דורך מעשינו ועבודתינו איצטער, כולל אין הפצת שבע מצוות בני נח, וואס דאס גרייט צו די וועלט צו נח מלשון נייחא בעליונים ונייחא בתחתונים, ביז די שלימות בזה - כימי נח זאת לי בגאולה האמיתית והשלימה.

וכל זה - מתוך שמחה וטוב לבב, וועלכע איז אן עבודה גדולה, כפס"ד הרמב"ם - זאל אזוי זיין בפשטות, ובשמחה ובטוב לבב.

* * *

ד. בהתאם לזה וואס שטייט אין פרק "הוי גולה למקום תורה" - איז כאן הזמן צו געבן א יישר כח ובורכים הבאים צו די וועלכע האבן מקיים געווען דעם דבר משנה, און האבן גולה געווען למקום תורה - זיך מטלטל געווען [ובפרט אויך אויף א שבת, וואס ענינו איז מנוחה ועונג] און אוועקגעגאנגען ממקומם און געקומען אהערצו, בכדי לערנען תורה אין דעם ביהכנ"ס וביהמ"ד פון נשיא דורנו, וואו ער האט עובד געווען עבודתו עשר שנים פון חיים חיותו בעלמא דין - געדאוונט, געלערנט, משפיע געווען, געזאגט חסידות וכו'.

וואס דאס האט א קשר מיוחד מיט דער פרשה - פ' פינחס, כידוע אז פינחס זה אליהו, דער מבשר הגאולה, וואס דעמולט וועט זיין "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל". איז פארשטאנדיק, אז א הכנה מתאימה לזה, איז דורך דעם וואס ביי אידן איז דא דער "תלוקטו", און אנשטאט דעם וואס מ'איז נתפזר בכל קצוי תבל אין גלות - קומט מען צוזאמען, ובפרט אין א ביהכנ"ס וביהמ"ד, בכדי דאוונען צוזאמען, הערן קריאת התורה צוזאמען, לערנען צוזאמען תורת ה', דורך זאגן א ווארט אין תורה אדער הערן א ווארט אין תורה.

ובפרט אז מ'פארבינדט עס אויך מיט געבן איינער דעם צווייטן זאגן "לחיים", און מ'ענפטערט אים "לחיים ולברכה", אדער "לחיים טובים ולשלום" (ווי די נוסאחות בזה - נהרא נהרא ופשטי').

וואס דאס גיט נאכמער צו אין אהבת ואחדות ישראל, "האמת והשלום אהבו", וואס איז מבטל סיבת הגלות, ובמילא - דער מסובב (גלות), און ברענגט די גאולה, ווען עס וועט זיין יהפכו ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים.

וכל זה שטייט נאכמער בהדגשה אין א שנת הקהל, האנשים והנשים והטף, כולל אויך קטנים בידיעות, ביז אויך אזוינע וואס "בשם

ובפרט דורך דעם וואס מ'גרייט דאס אלץ צו דורך מעשינו ועבודתינו איצטער, כולל אין הפצת שבע מצוות בני נח, וואס דאס גרייט צו די וועלט צו נח מלשון נייחא בעליונים ונייחא בתחתונים, ביז די שלימות בזה - כימי נח זאת לי בגאולה האמיתית והשלימה.

וכל זה - מתוך שמחה וטוב לבב, וועלכע איז אן עבודה גדולה, כפס"ד הרמב"ם - זאל אזוי זיין בפשטות, ובשמחה ובטוב לבב.

* * *

ד. בהתאם לזה וואס שטייט אין פרק "הוי גולה למקום תורה" - איז כאן הזמן צו געבן א יישר כח ובורכים הבאים צו די וועלכע האבן מקיים געווען דעם דבר משנה, און האבן גולה געווען למקום תורה - זיך מטלטל געווען [ובפרט אויך אויף א שבת, וואס ענינו איז מנוחה ועונג] און אוועקגעגאנגען ממקומם און געקומען אהערצו, בכדי לערנען תורה אין דעם ביהכנ"ס וביהמ"ד פון נשיא דורנו, וואו ער האט עובד געווען עבודתו עשר שנים פון חיים חיותו בעלמא דין - געדאוונט, געלערנט, משפיע געווען, געזאגט חסידות וכו'.

וואס דאס האט א קשר מיוחד מיט דער פרשה - פ' פינחס, כידוע אז פינחס זה אליהו, דער מבשר הגאולה, וואס דעמולט וועט זיין "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל". איז פארשטאנדיק, אז א הכנה מתאימה לזה, איז דורך דעם וואס ביי אידן איז דא דער "תלוקטו", און אנשטאט דעם וואס מ'איז נתפזר בכל קצוי תבל אין גלות - קומט מען צוזאמען, ובפרט אין א ביהכנ"ס וביהמ"ד, בכדי דאווענען צוזאמען, הערן קריאת התורה צוזאמען, לערנען צוזאמען תורת ה', דורך זאגן א ווארט אין תורה אדער הערן א ווארט אין תורה.

ובפרט אז מ'פארבינדט עס אויך מיט געבן איינער דעם צווייטן זאגן "לחיים", און מ'ענפטערט אים "לחיים ולברכה", אדער "לחיים טובים ולשלום" (ווי די נוסאחות בזה - נהרא נהרא ופשטי').

וואס דאס גיט נאכמער צו אין אהבת ואחדות ישראל, "האמת והשלום אהבו", וואס איז מבטל סיבת הגלות, ובמילא - דער מסובב (גלות), און ברענגט די גאולה, ווען עס וועט זיין יהפכו ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים.

וכל זה שטייט נאכמער בהדגשה אין א שנת הקהל, האנשים והנשים והטף, כולל אויך קטנים בידיעות, ביז אויך אזוינע וואס "בשם

אלעיזר בן אהרן הכהן״] אוהב שלום רודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה״:

די אהבה דארף זיין צו אלע אידן, ביז אויך אזא וואס ווערט אנגערופן בשם ״בריות״, ווייל ער האט ניט קיין אנדער מעלה חוץ פון זיין א ברי׳ של הקב״ה (כמבואר בתניא פרק לב).

ביחד עם זה, דארף זיך די אהבה אויסדריקן אין ״ומקרבן לתורה״, וכמדובר כמ״פ דער דיוק בזה - אז ניט מ׳איז מקרב די תורה צו אים, דורך מאכן פשרות אין תורה ח״ו, מיט דער טענה, אז צוליב ירידת הדורות וחושך הגלות, קען יענער ניט פארנעמען די גאנצע תורה, במילא דארף מען מאכן פשרות ר״ל, נאר ״ומקרבן לתורה״ - מ׳דארף יענעם מקרב זיין (און אויפהויבן) צו תורה, דורך יענעם דערציילן אז ס׳איז דא א גאנצע תורה מיט תרי״ג מצוות וכו׳.

ואדרבה: דוקא דורך דעם וועג פון ״ומקרבן לתורה״ איז מען טאקע מצליח. משא״כ בשעת מ׳גייט מיט דעם דרך פון פשרה און מ׳זאגט יענעם נאר וועגן איין מצוה אדער וועגן געוויסע מצוות - איז דאס ניט מצליח, און נאכמער - דאס שאט נאך, ווארום דער טבע איז אז ״מצוה גוררת מצוה״ ומי שיש לו מנה רוצה מאתיים וכו׳, ובמילא וועט יענער סו״ס צוקומען און זיך דערוויסן אז עס זיינען פאראן נאך מצוות, במילא וועט ער האבן טענות פארוואס מ׳האט אים אפגענארט, און נאכמער - מ׳האט גענוצט תורת אמת אויף אים אפנארן!

נאר זעלבסטפארשטאנדיק אז דער ״ומקרבן לתורה״ (דורך זאגן אים אז ס׳איז דא א גאנצע תורה מיט תרי״ג מצוות) איז מיט א סדר מן הקל אל הכבד, אז יענער איז ניט מקיים אלע מצוות בבת אחת, נאר פריער נעמט יענער אן א חלק, ביז ער קומט צו אלע מצוות.

ואדרבה: בשעת מ׳וועט אים זאגן אז ער זאל מקיים זיין אלע מצוות - קען זיך דער קלוגינקער אין דעם אנכאפן און טענה׳ן פארקערט: וויבאלד אז מ׳האט דעם אנזאג אין תורה אז ״לא תגרעון״, און איצטער אין גלות קען מען ניט מקיים זיין אלע מצוות, זאל מען צו ווארטן א ביסל צייט מיט קיום המצוות בכלל ביז משיח וועט קומען און דעמולט וועט מען מקיים זיין אלע מצוות, און ״כמצות רצונך״!

יענער צו וועמען מ׳רעדט (און מ׳וויל אויף אים משפיע זיין צו מקיים זיין מצוות) ווערט נאך פרימער פאר דער וואס רעדט מיט

אלעיזר בן אהרן הכהן״] אוהב שלום רודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה״:

די אהבה דארף זיין צו אלע אידן, ביז אויך אזא וואס ווערט אנגערופן בשם ״בריות״, ווייל ער האט ניט קיין אנדער מעלה חוץ פון זיין א ברי׳ של הקב״ה (כמבואר בתניא פרק לב).

ביחד עם זה, דארף זיך די אהבה אויסדריקן אין ״ומקרבן לתורה״, וכמדובר כמ״פ דער דיוק בזה - אז ניט מ׳איז מקרב די תורה צו אים, דורך מאכן פשרות אין תורה ח״ו, מיט דער טענה, אז צוליב ירידת הדורות וחושך הגלות, קען יענער ניט פארנעמען די גאנצע תורה, במילא דארף מען מאכן פשרות ר״ל, נאר ״ומקרבן לתורה״ - מ׳דארף יענעם מקרב זיין (און אויפהויבן) צו תורה, דורך יענעם דערציילן אז ס׳איז דא א גאנצע תורה מיט תרי״ג מצוות וכו׳.

ואדרבה: דוקא דורך דעם וועג פון ״ומקרבן לתורה״ איז מען טאקע מצליח. משא״כ בשעת מ׳גייט מיט דעם דרך פון פשרה און מ׳זאגט יענעם נאר וועגן איין מצוה אדער וועגן געוויסע מצוות - איז דאס ניט מצליח, און נאכמער - דאס שאט נאך, ווארום דער טבע איז אז ״מצוה גוררת מצוה״ ומי שיש לו מנה רוצה מאתיים וכו׳, ובמילא וועט יענער סו״ס צוקומען און זיך דערוויסן אז עס זיינען פאראן נאך מצוות, במילא וועט ער האבן טענות פארוואס מ׳האט אים אפגענארט, און נאכמער - מ׳האט גענוצט תורת אמת אויף אים אפנארן!

נאר זעלבסטפארשטאנדיק אז דער ״ומקרבן לתורה״ (דורך זאגן אים אז ס׳איז דא א גאנצע תורה מיט תרי״ג מצוות) איז מיט א סדר מן הקל אל הכבד, אז יענער איז ניט מקיים אלע מצוות בבת אחת, נאר פריער נעמט יענער אן א חלק, ביז ער קומט צו אלע מצוות.

ואדרבה: בשעת מ׳וועט אים זאגן אז ער זאל מקיים זיין אלע מצוות - קען זיך דער קלוגינקער אין דעם אנכאפן און טענה׳ן פארקערט: וויבאלד אז מ׳האט דעם אנזאג אין תורה אז ״לא תגרעון״, און איצטער אין גלות קען מען ניט מקיים זיין אלע מצוות, זאל מען צוווארטן א ביסל צייט מיט קיום המצוות בכלל ביז משיח וועט קומען און דעמולט וועט מען מקיים זיין אלע מצוות, און ״כמצות רצונך״!

יענער צו וועמען מ׳רעדט (און מ׳וויל אויף אים משפיע זיין צו מקיים זיין מצוות) ווערט נאך פרימער פאר דער וואס רעדט מיט

הדבר) [ווי דאס איז אויך בפשטות הענין, אז בכללות העם איז ישראל דער עיקר ורוב, ונפק״מ בפועל - אז בשעת מ׳זאגט סתם א איד מיינט מען דאס א ישראל, ווארום כל דפריש מרובא פריש (ברכות כח, א. ושי״נ)], ביז אז מ׳זעט בגלוי ווי גופא דילהון קדישא.

ווי דאס איז בפשטות בנוגע שכר מצוות, אז דורך דעם וואס א איד איז עובד ה׳ נעמט דאס דורך אויך זיין גוף וגשמיות, כמ״ש ״אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו גו׳ ונתתי גשמיכם בעתם״, מיט די אלע ברכות וואס ווערן דארט אויסגערעכנט ביז ״ואולך אתכם קוממיות״; ד.ה. אז זיין גוף וגשמיות איז נאר א תוצאה (וחלק) פון תומ״צ, וואס ״הם חיינו ואורך ימינו״,

ביז ״אורך ימינו״ (און ניט ימים ארוכים), ע״ד ווי פירוש אדה״ז אין יום שכולו ארוך - שגם בתחלתו הוא ארוך, אז יעדער רגע פון זיין טאג און לעבן איז אן ארוך גלייך בתחלתו.

ח. דערפון איז פארשטאנדיק די הוראה דערפון לכאו״א מישראל - סיי צו כהנים, סיי צו לויים און סיי צו ישראלים, וואס יעדערער האט אין זיך אלע דריי דרגות פון כהן לוי ישראל, וואס דאס איז זיין מוח לב און גוף:

א איד דארף צוזאמענקלייבן דער כהן לוי וישראל שבו, זיין מוח לב וגוף (כח המעשה), און זיי אויסנוצן אין עניני תורה ומצוות, סיי זיין מוח - בנוגע צו די ענינים וואס דער מוח טוט אויף, סיי זיין לב - פאר די ענינים וואס א אידישער הארץ דארף אויפטאן, און סיי גופא - זיין כח המעשה, ואדרבה - דאס (מעשה) איז דער עיקר (לא המדרש עיקר אלא המעשה, ווי מ׳זאגט אין היינטיקן פרק) און דאס איז א דבר השוה ביי אלע אידן (כנ״ל אז גופא איז אויך פון לשון עיקר).

ובכללות יותר: דער ישראל שבו גייט אויף דער כללות הענין פון אידישקייט (ווי דער פירוש הפשוט אין ישראל); און א איד דארף וויסן אז ישראל עצמו איז גופא - זיין אידישקייט (ישראל) דארף אים אינגאנצן דורכנעמען, ביז אויך זיין מוח ולב (כהן ולוי).

ועד״ז איז פארשטאנדיק בנוגע צו כהן לוי וישראל כפשוטו - אז מ׳דארף זיך משתדל זיין צוזאמענקלייבן אלע אידן, כהנים לויים וישראלים, און מפיץ זיין בא זיי אידישקייט (כמדובר לעיל בנוגע צו הוי גולה למקום תורה און העמידו תלמידים הרבה), ביז אין אן

הדבר) [ווי דאס איז אויך בפשטות הענין, אז בכללות העם איז ישראל דער עיקר ורוב, ונפק״מ בפועל - אז בשעת מ׳זאגט סתם א איד מיינט מען דאס א ישראל, ווארום כל דפריש מרובא פריש (ברכות כח, א. וש״נ)], ביז אז מ׳זעט בגלוי ווי גופא דילהון קדישא.

ווי דאס איז בפשטות בנוגע שכר מצוות, אז דורך דעם וואס א איד איז עובד ה׳ נעמט דאס דורך אויך זיין גוף וגשמיות, כמ״ש ״אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו גו׳ ונתתי גשמיכם בעתם״, מיט די אלע ברכות וואס ווערן דארט אויסגערעכנט ביז ״ואולך אתכם קוממיות״; ד.ה. אז זיין גוף וגשמיות איז נאר א תוצאה (וחלק) פון תומ״צ, וואס ״הם חיינו ואורך ימינו״,

ביז ״אורך ימינו״ (און ניט ימים ארוכים), ע״ד ווי פירוש אדה״ז אין יום שכולו ארוך - שגם בתחלתו הוא ארוך, אז יעדער רגע פון זיין טאג און לעבן איז אן ארוך גלייך בתחלתו.

ח. דערפון איז פארשטאנדיק די הוראה דערפון לכאו״א מישראל - סיי צו כהנים, סיי צו לויים און סיי צו ישראלים, וואס יעדערער האט אין זיך אלע דריי דרגות פון כהן לוי ישראל, וואס דאס איז זיין מוח לב און גוף:

א איד דארף צוזאמענקלייבן דער כהן לוי וישראל שבו, זיין מוח לב וגוף (כח המעשה), און זיי אויסנוצן אין עניני תורה ומצוות, סיי זיין מוח - בנוגע צו די ענינים וואס דער מוח טוט אויף, סיי זיין לב - פאר די ענינים וואס א אידישער הארץ דארף אויפטאן, און סיי גופא - זיין כח המעשה, ואדרבה - דאס (מעשה) איז דער עיקר (לא המדרש עיקר אלא המעשה, ווי מ׳זאגט אין היינטיקן פרק) און דאס איז א דבר השוה ביי אלע אידן (כנ״ל אז גופא איז אויך פון לשון עיקר).

ובכללות יותר: דער ישראל שבו גייט אויף דער כללות הענין פון אידישקייט (ווי דער פירוש הפשוט אין ישראל); און א איד דארף וויסן אז ישראל עצמו איז גופא - זיין אידישקייט (ישראל) דארף אים אינגאנצן דורכנעמען, ביז אויך זיין מוח ולב (כהן ולוי).

ועד״ז איז פארשטאנדיק בנוגע צו כהן לוי וישראל כפשוטו - אז מ׳דארף זיך משתדל זיין צוזאמענקלייבן אלע אידן, כהנים לויים וישראלים, און מפיץ זיין בא זיי אידישקייט (כמדובר לעיל בנוגע צו הוי גולה למקום תורה און העמידו תלמידים הרבה), ביז אין אן

זיך נאכמער אור (זהר), ביז אור כזהר הרקיע, וואס רקיע דומה לכסא הכבוד, ביז צו דער וואס איז יושב על הכסא כו׳.

י. ויש לקשר כל זה מיט היינטיקע פרשה, וועלכע הויבט זיך אן מיט דעם וואס פינחס האט געמאכט שלום צווישן דעם אויבערשטן מיט אידן לאחרי ווי ס׳איז געווען די ירידה, און סיום הפרשה - וואס דאס איז די הפטרה - איז ״קדש ישראל להוי׳ גו׳ כל אוכליו יאשמו נאום הוי׳״.

וכמבואר אין דער חסיד׳ישער פרשה פון דער וואך, אז ״נאום הוי׳״ גייט אויף תורה, וואס מן השמים השמיעך את קולי, און תורה זאגט מעלתן של ישראל - אז ״קדש ישראל להוי׳״.

און ״כל אוכליו יאשמו״ גייט אויף די ירידה למטה ביז אין גלות (וואס איז פארבונדן מיט דעם זמן פון ״בין המצרים״), וואס איז אוכל בחי׳ ישראל שבו כו׳; און אויף דעם דעם איז דער תיקון ״כל אוכליו יאשמו״, צו ברענגען א קרבן אשם, און פארבונדן אויך מיט ברענגען חומש מלבר, וואס דאס איז די דרגא החמישית - בחי׳ יחידה, וועלכע טוט אויף די כפרה, וואס דערפאר איז יום הכפורים יום שנתחייב בו חמשה תפלות, ווייל דעמולט איז מאיר אויך בחי׳ יחידה (די דרגא חמישית), וכמבואר אין דער חסיד׳ישער פרשה.

יא. ויש לקשר זה אויך מיט היינטיקן שיעור רמב״ם אין הלכות מעילה, ווי געבראכט פון רמב״ם הלכות מעילה אין לקו״ת שם בקשר מיט דעם אשם וחומש וכו׳.

אין דעם היינטיקן שיעור בהל׳ מעילה שרייבט דער רמב״ם (פ״ב ה״ה) בנוגע צו דעם דין מעילה ביי א פרה אדומה: ״וכן פרה אדומה מועלין בה משהוקדשה עד שתעשה אפר, אף על פי שהיא כקדשי בדק הבית הרי נאמר בה חטאת היא, ותנאי בית דין הוא שלא ימעול אדם באפר הפרה״.

דארף מען פארשטיין:

א) מפרשים (כסף משנה) פרעגן אויף דעם רמב״ם: ״מ״ש רבינו אע״פ שהיא כקדשי בדק הבית קשה, דמאי אע״פ, אטו קדשי בדק הבית מי לא מעלי בהו״, ווי מ׳האט פריער געלערנט (אין דעם שיעור פון ערב שבת (פ״א ה״א)) ״אסור להדיוט ליהנות מקדשי השם..בין מקדשי בדק הבית, וכל הנהנה..מעל״? און מ׳איז מבאר ״ואפשר דה״ק אע״פ שאינה קדשי מזבח וגם אינה קדשי בדק הבית אלא דומה לקדשי בדק הבית

זיך נאכמער אור (זהר), ביז אור כזהר הרקיע, וואס רקיע דומה לכסא הכבוד, ביז צו דער וואס איז יושב על הכסא כו׳.

י. ויש לקשר כל זה מיט היינטיקע פרשה, וועלכע הויבט זיך אן מיט דעם וואס פינחס האט געמאכט שלום צווישן דעם אויבערשטן מיט אידן לאחרי ווי ס׳איז געווען די ירידה, און סיום הפרשה - וואס דאס איז די הפטרה - איז ״קדש ישראל להוי׳ גו׳ כל אוכליו יאשמו נאום הוי׳״.

וכמבואר אין דער חסיד׳ישער פרשה פון דער וואך, אז ״נאום הוי׳״ גייט אויף תורה, וואס מן השמים השמיעך את קולי, און תורה זאגט מעלתן של ישראל - אז ״קדש ישראל להוי׳״.

און ״כל אוכליו יאשמו״ גייט אויף די ירידה למטה ביז אין גלות (וואס איז פארבונדן מיט דעם זמן פון ״בין המצרים״), וואס איז אוכל בחי׳ ישראל שבו כו׳; און אויף דעם דעם איז דער תיקון ״כל אוכליו יאשמו״, צו ברענגען א קרבן אשם, און פארבונדן אויך מיט ברענגען חומש מלבר, וואס דאס איז די דרגא החמישית - בחי׳ יחידה, וועלכע טוט אויף די כפרה, וואס דערפאר איז יום הכפורים יום שנתחייב בו חמשה תפלות, ווייל דעמולט איז מאיר אויך בחי׳ יחידה (די דרגא חמישית), וכמבואר אין דער חסיד׳ישער פרשה.

יא. ויש לקשר זה אויך מיט היינטיקן שיעור רמב״ם אין הלכות מעילה, ווי געבראכט פון רמב״ם הלכות מעילה אין לקו״ת שם בקשר מיט דעם אשם וחומש וכו׳.

אין דעם היינטיקן שיעור בהל׳ מעילה שרייבט דער רמב״ם (פ״ב ה״ה) בנוגע צו דעם דין מעילה ביי א פרה אדומה: ״וכן פרה אדומה מועלין בה משהוקדשה עד שתעשה אפר, אף על פי שהיא כקדשי בדק הבית הרי נאמר בה חטאת היא, ותנאי בית דין הוא שלא ימעול אדם באפר הפרה״.

דארף מען פארשטיין:

א) מפרשים (כסף משנה) פרעגן אויף דעם רמב״ם: ״מ״ש רבינו אע״פ שהיא כקדשי בדק הבית קשה, דמאי אע״פ, אטו קדשי בדק הבית מי לא מעלי בהו״, ווי מ׳האט פריער געלערנט (אין דעם שיעור פון ערב שבת (פ״א ה״א)) ״אסור להדיוט ליהנות מקדשי השם..בין מקדשי בדק הבית, וכל הנהנה..מעל״? און מ׳איז מבאר ״ואפשר דה״ק אע״פ שאינה קדשי מזבח וגם אינה קדשי בדק הבית אלא דומה לקדשי בדק הבית

ויש לעיין בכל זה.

יב. ויה״ר אז בקרוב ממש זאל מען זוכה זיין צו דער פרה העשירית, וואס אין איר אפר וועט זיין אריינגעמישט אויך פון דעם אפר פון אלע תשעה פרות שלפני׳, ניט ווי די שמונה פרות שלפני׳ וועלכע האבן ניט געהאט דוקא פון דעם אפר פון אלע פרות, ווארום בא די פריערדיקע פרות האט מען ניט אלעמאל געהאט מיט זיך דעם אפר פון די פריערדיקע פרות; משא״כ לע״ל יש לומר, אז וויבאלד עס וועט זיין ״ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל״, וועלן זיכער אויך זיין אלע ניצוצי קדושה, אויך דער אפר הקדוש פון אלע פרות, במכ״ש דערפון וואס אפילו די ניצוצות שבמטמוניות וועלן דעמולט נתגלה ווערן.

וואס דאס איילט מען נאכמער צו דורך מעשינו ועבודתינו איצטער וואס טוט אויף מעין פון דעם ״תלוקטו לאחד אחד בני ישראל״.

דערפאר איז כאן המקום אז די וואס האבן צוגעשטעלט משקה צוליב מאורעות וואס טוען אויף דעם ענין פון ״תלקוטו בני ישראל״ - זאלן ארויפגיין למעלה און מכריז זיין ווענן וואס עס רעדט זיך און מזמין זיין דעם עולם אז זיי זאלן זיך משתתף זיין בנשמתם בממונם ובגופם.

ויה״ר אז פון דעם ״תלוקטו״ זאל מען קומען בפשטות צו ״ואתם תלוקטו״ דורך דעם אויבערשטן, ובזריזות - ווארום ״אלקיכם כהן הוא״, וכהנים זריזין הם.

ובפרט אז מ׳שטייט בפ׳ פינחס, וואס פינחס האט אויפגעטאן אז ״לא כליתי את בני ישראל בקנאתי״ - איז פארשטאנדיק, אזוי איז אפגע׳פסק׳נט אין ב״ד של מעלה און אין ב״ד של מטה, ועאכו״כ בתורה וואס איז חכמתו ורצונו של הקב״ה,

ובמילא ווערט ״מיד הן נגאלין״, ״בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו״, הקהל את האנשים והנשים והטף, ומתוך תישמח ותשמח.

[לאחרי חלוקת המשקה התחיל כ״ק אדמו״ר שליט״א לנגן ״והריקותי לכם ברכה״].

* * *

יג. בריש פרשתנו שטעלט זיך רש״י אויף די ווערטער ״פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן״, און איז מפרש - ״לפי שהיו השבטים מבזים

ויש לעיין בכל זה.

יב. ויה"ר אז בקרוב ממש זאל מען זוכה זיין צו דער פרה העשירית, וואס אין איר אפר וועט זיין ארייגעמישט אויך פון דעם אפר פון אלע תשעה פרות שלפני', ניט ווי די שמונה פרות שלפני' וועלכע האבן ניט געהאט דוקא פון דעם אפר פון אלע פרות, ווארום בא די פריערדיקע פרות האט מען ניט אלעמאל געהאט מיט זיך דעם אפר פון די פריערדיקע פרות; משא"כ לע"ל יש לומר, אז וויבאלד עס וועט זיין "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל", וועלן זיכער אויך זיין אלע ניצוצי קדושה, אויך דער אפר הקדוש פון אלע פרות, במכ"ש דערפון וואס אפילו די ניצוצות שבמטמוניות וועלן דעמולט נתגלה ווערן.

וואס דאס אײלט מען נאכמער צו דורך מעשינו ועבודתינו איצטער וואס טוט אויף מעין פון דעם "תלוקטו לאחד אחד בני ישראל".

דערפאר איז כאן המקום אז די וואס האבן צוגעשטעלט משקה צוליב מאורעות וואס טוען אויף דעם ענין פון "תלקוטו בני ישראל" - זאלן ארויפגיין למעלה און מכריז זיין וועגן וואס עס רעדט זיך און מזמין זיין דעם עולם אז זיי זאלן זיך משתתף זיין בנשמתם בממונם ובגופם.

ויה"ר אז פון דעם "תלוקטו" זאל מען קומען בפשטות צו "ואתם תלוקטו" דורך דעם אויבערשטן, ובזריזות - ווארום "אלקיכם כהן הוא", וכהנים זריזין הם.

ובפרט אז מ'שטייט בפ' פינחס, וואס פינחס האט אויפגעטאן אז "לא כליתי את בני ישראל בקנאתי" - איז פארשטאנדיק, אזוי איז אפגע'פסק'נט אין ב"ד של מעלה און אין ב"ד של מטה, ועאכו"כ בתורה וואס איז חכמתו ורצונו של הקב"ה,

ובמילא ווערט "מיד הן נגאלין", "בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו", הקהל את האנשים והנשים והטף, ומתוך תישמח ותשמח.

[לאחרי חלוקת המשקה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "והריקותי לכם ברכה"].

* * *

יג. בריש פרשתנו שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן", און איז מפרש - "לפי שהיו השבטים מבזים

קנאין פוגעין בו איז א דין אין תורה [ביז אז אין דעם איז נוגע קיום עם ישראל - "ולא כליתי את בני ישראל"]?!

ואע"פ אז רש"י שרייבט אז פינחס האט געזאגט "מקובלני ממך" - האט אבער פינחס זיכער דאס ניט געהאלטן א "סוד", ווארום דאס איז אן ענין אין תורה, ובנוגע לכל עניני תורה שטייט "ושננתם לבניך", ועוד ועיקר: משה רבינו האט דאך געלערנט כל התורה כולה מיט אידן, ווי רש"י האט פריער מפרש געווען "כיצד סדר משנה", ביז אז אויך די דינים וועלכע משה האט געלערנט מיט אהרן אליין און מיט די זקנים אליין, האט ער געלערנט מיט אלע אידן (אע"פ וואס מ'וואלט געקענט מיינען אז דאס איז נוגע נאר צו אהרן זייענדיק דער כהן וואס איז עומד לפני ה' לשרתו, און די זקנים זייענדיק אין סנהדרין) - איז דאך א זיכערע זאך אז די אידן, ועאכו"כ סנהדרין, האבן געוואוסט דעם דין פון קנאין פוגעין בו - אעפ"כ, זעט מען אז דוקא פינחס איז נתעורר געווארן אין דעם און געגאנגען הרג'נען זמרי!

און אע"פ אז רש"י איז מפרש בנוגע למשה רבינו אז "נתעלמה ממנו הלכה* כו' אלא כדי שיבוא פינחס ויטול את הראוי לו" - איז אבער רש"י מדייק און שרייבט דאס נאר בנוגע צו משה; די שאלה ווערט אבער בנוגע צו אלע אנדערע אידן, פארוואס קיין איינער איז ניט נתעורר געווארן, ווארום ס'איז היפך הפשט צו זאגן אז ס'איז געווען אזא נס אז מכולם (ניט נאר פון אן איש אחד) נתעלמה ההלכה*!

נאר דאס באווארנט דער פסוק מיט זאגן יחוס פינחס, "וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן": אהרן איז געווען כהן איש החסד, און ביי אים איז ספעציעלע השתדלות לטובתם של ישראל [ווי דאס איז אויך ע"פ הלכה, אז כהנם מברכים את העם דוקא באהבה, און דאס איז לעיכובא], ווי רש"י האט פריער מפרש געווען אויף "ויבכו את אהרן גו' כל בית ישראל", "לפי שהי' אהרן רודף שלום ומטיל אהבה כו'", ועד"ז ביצי"מ שטייט "ואהרן אחיך יהי' נביאך", ועד"ז די עניני הכבוד וועלכע האבן באשיצט אידן און זיי געמאכט באקוועם כו' זיינען געווען בזכות אהרן; און דעריבער האט פינחס - זייענדיק

---

*) ולהעיר מהסתירה בפרש"י לכאורה, שנתעלמה **ממשה** כו' געו **כולם** - ולא ביאר על מה"ז!!

[עוד סתירה בפרש"י: בתחלה **נתעלמה הלכה ותומ"י רפו ידיו** - אלא בהכרח לומר שזהו ב' זמנים **נפרדים** כו'].

קנאין פוגעין בו איז א דין אין תורה [ביז אז אין דעם איז נוגע קיום עם ישראל - "ולא כליתי את בני ישראל"]?!

ואע"פ אז רש"י שרייבט אז פינחס האט געזאגט "מקובלני ממך" - האט אבער פינחס זיכער דאס ניט געהאלטן א "סוד", ווארום דאס איז אן ענין אין תורה, ובנוגע לכל עניני תורה שטייט "ושננתם לבניך", ועוד ועיקר: משה רבינו האט דאך געלערנט כל התורה כולה מיט אידן, ווי רש"י האט פריער מפרש געווען "כיצד סדר משנה", ביז אז אויך די דינים וועלכע משה האט געלערנט מיט אהרן אליין און מיט די זקנים אליין, האט ער געלערנט מיט אלע אידן (אע"פ וואס מ׳וואלט געקענט מיינען אז דאס איז נוגע נאר צו אהרן זייענדיק דער כהן וואס איז עומד לפני ה׳ לשרתו, און די זקנים זייענדיק אין סנהדרין) - איז דאך א זיכערע זאך אז די אידן, ועאכו"כ סנהדרין, האבן געוואוסט דעם דין פון קנאין פוגעין בו - אעפ"כ, זעט מען אז דוקא פינחס איז נתעורר געווארן אין דעם און געגאנגען הרג׳נען זמרי!

און אע"פ אז רש"י איז מפרש בנוגע למשה רבינו אז "נתעלמה ממנו הלכה* כו׳ אלא כדי שיבוא פינחס ויטול את הראוי לו" - איז אבער רש"י מדייק און שרייבט דאס נאר בנוגע צו משה; די שאלה ווערט אבער בנוגע צו אלע אנדערע אידן, פארוואס קיין איינער איז ניט נתעורר געווארן, ווארום ס׳איז היפך הפשט צו זאגן אז ס׳איז געווען אזא נס אז מכולם (ניט נאר פון אן איש אחד) נתעלמה ההלכה*!

נאר דאס באווארנט דער פסוק מיט זאגן יחוס פינחס, "וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן": אהרן איז געווען כהן איש החסד, און ביי אים איז ספעציעלע השתדלות לטובתם של ישראל [ווי דאס איז אויך ע"פ הלכה, אז כהנם מברכים את העם דוקא באהבה, און דאס איז לעיכובא], ווי רש"י האט פריער מפרש געווען אויף "ויבכו את אהרן גו׳ כל בית ישראל", "לפי שהי׳ אהרן רודף שלום ומטיל אהבה כו׳", ועד"ז ביצי"מ שטייט "ואהרן אחיך יהי׳ נביאך", ועד"ז די עניני הכבוד וועלכע האבן באשיצט אידן און זיי געמאכט באקוועם כו׳ זיינען געווען בזכות אהרן; און דעריבער האט פינחס - זייענדיק

---

*) ולהעיר מהסתירה בפרש"י לכאורה, שנתעלמה **ממשה** כו׳ **גם כולם** - ולא ביאר על מה?!

[עוד סתירה בפרש"י: בתחלה **נתעלמה הלכה ותומ"י רפו ידיו** - אלא בהכרח לומר שזהו ב׳ זמנים נפרדים כו׳].

אהא! ער פירט זיך פונקט ווי זיין זיידע אהרן וואס אויף אים ווערט געזאגט ״לשמצה בקמיהם״!

און ״לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן״ - בכדי מסביר זיין אז אדרבה: דאס גופא וואס אהרן האט געטאן באם עגל איז געווען לטובתם של ישראל, ווי רש״י האט דארטן מפרש געווען ״כשראה אהרן חור בן אחותו שהי׳ מוכיחם והרגוהו [וואס אהרן און חור האבן געהאלפן מציל זיין אידן בשעת די מלחמה מיט עמלק, כמ״ש ואהרן וחור תמכו בידיו], ועוד ראה ואמר מוטב שיתלה בי הסרחון ולא בהם כו׳, און דערצו - איז זיין כוונה געווען צו זיי דוחה זיין למחר ווען משה וועט שוין קומען (און דעמולט איז טאקע בטל געווארן דער גאנצער ענין); עד״ז איז אויך בנוגע צו זיין אייניקל פינחס, אז ער האט זיך מוסר נפש געווען פאר טובתם של ישראל [ווי דערציילט אין חז״ל, אז שבט שמעון האט געוואלט נוקם זיין אים אים וכו׳].

[הלימוד ממעשה פינחס לכאו״א, וההוראות לימים אלו - נדפסו לעיל בשיחה המוגהת].

אחרי שיחה זו צוה כ״ק אדמו״ר שליט״א לנגן ״ניעט ניעט ניקאווא״. ״שיבנה ביהמ״ק כו׳״.

* * *

טז. עורר עוה״פ ע״ד שנת הילד והילדה, וגם ע״ד הוראות לימים אלו. והוסיף:

און זיכער האט יעדערער די כחות צו טאן אין דעם, און בשעת מ׳וועט טאן - וועט מען זיכער מצליח זיין. ביז אז אפילו אויב מ׳וועט נאר צולייגן אן אצבע קטנה - קען דאס אמאל אויך אויפטאן דעם ענין. ווי דערציילט אין מדרש בנוגע ר׳ חנינא בן דוסא, אז ער האט געוואלט ברענגען אן אבן גדולה פאר בדק הבית, אבער דאס איז געווען צו שווער פאר אים צו טראגן. זיינען מלאכים געקומען און דאס געטראגן און אים געזאגט ער זאל צושטעלן אן אצבע קטנה, און דורך דעם האט זיך אויפגעטאן דער ענין.

וואס דאס רעדט זיך וועגן א פאל וואו ס׳איז טאקע געווען אן אבן גדולה, ווי די מלאכים האבן מעיד געווען. עאכו״כ בנוגע צו די אנשים בדורנו וואס קרוב לודאי אז מ׳רעדט זיך נאר איין אז ס׳איז אן אבן גדולה, און ס׳איז נאר וואס ״נדמה להם כהר״

אהא! ער פירט זיך פונקט ווי זיין זיידע אהרן וואס אויף אים ווערט געזאגט ״לשמצה בקמיהם״!

און ״לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן״ - בכדי מסביר זיין אז אדרבה: דאס גופא וואס אהרן האט געטאן באם עגל איז געווען לטובתם של ישראל, ווי רש״י האט דארטן מפרש געווען ״כשראה אהרן חור בן אחותו שהי׳ מוכיחם והרגוהו [וואס אהרן און חור האבן געהאלפן מציל זיין אידן בשעת די מלחמה מיט עמלק, כמ״ש ואהרן וחור תמכו בידיו], ועוד ראה ואמר מוטב שיתלה בי הסרחון ולא בהם כו׳, און דערצו - איז זיין כוונה געווען צו זיי דוחה זיין למחר ווען משה וועט שוין קומען (און דעמולט איז טאקע בטל געווארן דער גאנצער ענין); עד״ז איז אויך בנוגע צו זיין אייניקל פינחס, אז ער האט זיך מוסר נפש געווען פאר טובתם של ישראל [ווי דערציילט אין חז״ל, אז שבט שמעון האט געוואלט נוקם זיין אים אים וכו׳].

[הלימוד ממעשה פינחס לכאו״א, וההוראות לימים אלו - נדפסו לעיל בשיחה המוגהת].

אחרי שיחה זו צוה כ״ק אדמו״ר שליט״א לנגן ״ניעט ניעט ניקאווא״. ״שיבנה ביהמ״ק כו׳״.

* * *

טז. עורר עוה״פ ע״ד שנת הילד והילדה, וגם ע״ד הוראות לימים אלו. והוסיף:

און זיכער האט יעדערער די כחות צו טאן אין דעם, און בשעת מ׳וועט טאן - וועט מען זיכער מצליח זיין. ביז אז אפילו אויב מ׳וועט נאר צולייגן אן אצבע קטנה - קען דאס אמאל אויך אויפטאן דעם ענין. ווי דערציילט אין מדרש בנוגע ר׳ חנינא בן דוסא, אז ער האט געוואלט ברענגען אן אבן גדולה פאר בדק הבית, אבער דאס איז געווען צו שווער פאר אים צו טראגן. זיינען מלאכים געקומען און דאס געטראגן און אים געזאגט ער זאל צושטעלן אן אצבע קטנה, און דורך דעם האט זיך אויפגעטאן דער ענין.

וואס דאס רעדט זיך ווען א פאל וואו ס׳איז טאקע געווען אן אבן גדולה, ווי די מלאכים האבן מעיד געווען. עאכו״כ בנוגע צו די אנשים בדורנו וואס קרוב לודאי אז מ׳רעדט זיך נאר איין אז ס׳איז אן אבן גדולה, און ס׳איז נאר וואס ״נדמה להם כהר״

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

•

ויהי רצון שיראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות הרחבה ונחת, ובקרוב ממש נלך, כל בנ"י שליט"א, קוממיות לארצנו הקדושה, ושנזכה בקרוב ממש לביטול גזירת "מיהו יהודי", ושיתקיים דידן נצח בכל, עד לדידן נצח הכללי — התגלות מלך המשיח — נאו!

נדפס ע"י

משפחת נמדר

הכתובת להשיג ה"הנחות"

באה"ק: ועד הנחות התמימים (אצל מכון לוי"צ) ת.ד. 23 כפר חב"ד טל. 03-9606887

בחו"ל: VAAD HANOCHOS HATMIMIM 788 EASTERN PARKWAY BKLYN N.Y. 11213

TEL. (718) 774-6448

שיחת
ש״פ מטו״מ, ב׳ מנחם-אב
ה׳תשמ״ח

הנחת הת׳ בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי
״ועד הנחות התמימים״

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושמונה לבריאה
שנת הקהל

מפתח

בס"ד. משיחות ש"פ מטות־מסעי, ב' מנחם־אב ה'תשמ"ח.

א. ידוע הכלל "פותחין בברכה"[1], ובפרט כשנמצאים בזמן שבו מודגש ביותר הצורך בתוספת ברכה, ובנדו"ד, תשעת הימים שמר"ח מנ"א עד תשעה באב, הרי בודאי שצ"ל הפתיחה בברכה — ברכה לכל אחד ואחת מישראל בתוככי כלל ישראל בכל מקום שהם, ובלשון הרגיל במנהג בנ"י — "לחיים טובים ולשלום", ולמעלה מזה — "לחיים ולברכה"[2], ברוחניות ובגשמיות גם יחד, ועד להברכה העיקרית — גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז יהי' גם ענין החיים בשלימות — חיים נצחיים.

ולכל לראש — "אסתכל באורייתא"[3], שהתחלתה באות בי"ת, ר"ת ברכה[4], להיותה מקור הברכות.

ובתורה עצמה — פרשת השבוע, כפתגם הידוע[5] ש"צריכים לחיות עם הזמן", "לחיות" עם עניני התורה השייכים במיוחד לזמן זה[6], פרשת השבוע, כולל ובמיוחד — עניני הברכה שבפרשת השבוע[7].

ובנוגע לשבת זו — שבת פ' מטות־מסעי — הרי בהתחלת וראש[8] פ' מטות, פרשת נדרים, מצינו ענין נפלא בנוגע למעלתן של ישראל, ובפרט בנוגע למעלת עבודתם בירידת הגלות שעי"ז זוכים לתכלית העילוי דגאולה העתידה — שזהו התוכן ד"בין המצרים" (שלשת השבועות, ובמיוחד תשעת הימים), שבו קורין פרשה זו בתורה[9], כדלקמן.

---

1) פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק (שבתניא) — שיעור תניא דמוצש"ק זה, יום ראשון וראה בהנסמן לקמן הערה 4.

2) ראה "היום יום" כ"ט אד"א. סה"מ תרפ"ז בהוספות ס"ע רמד ואילך.

3) זהר ח"א קלד, סע"א. ח"ב קסא, רע"ב. ח"ג קעח, א. וראה ב"ר בתחלתו.

4) ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א (קרוב לסופה). ועד"ז בתנחומא בראשית ה. ב"ר פ"א, יו"ד. תדבא"ר פל"א (קרוב לסופו). זהר ר"פ ויגש. ועוד. וראה לקו"ש חט"ו בתחלתו. וש"נ.

5) "היום יום" ב' חשון. סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך.

6) שהרי, נוסף לכך שהתורה ירדה ונתלבשה בגדרי העולם — כללות הזמן (והמקום), יש בה גם התחלקות בפרטי הזמן, היינו, שלכל זמן פרטי יש ענין בתורה השייך במיוחד לזמן זה (וממנו נמשך בכל הזמנים — שהרי התורה היא נצחית).

7) ובהדגשה יתירה כשקורין שתי פרשיות בתורה, שאז, ניתוסף ריבוי ענינים בתורה (נוסף על תכלית הריבוי, עד אין סוף, גם בפרשה אחת, ואפילו בענין אחד כו'), ובמילא, ניתוסף גם ריבוי ברכות.

8) הכולל כל עניני הפרשה, כולל גם פרשת מסעי, שבשנה זו אינה פרשה בפ"ע, להיותה מחוברת לפ' מטות, ועד שנעשים פרשה אחת (ראה לקו"ש חי"ח ע' 380. וש"נ).

9) להעיר, שפ' מטות קורין לעולם ב"בין המצרים" (ראה גם של"ה חלק תושב"כ ריש פרשתנו), ובכמה שנים (כשפ' מטות ומסעי אינם מחוברים) — בשבת הראשונה ד"בין המצרים", וגם בשנים שקורין פ' פינחס בשבת הראשונה דבין המצרים — הרי פ' מטות כולה בביהמ"צ.

ב. בהתחלת פ׳ מטות — לאחרי ההקדמה ״וידבר משה אל ראשי המטות גו״ — נאמר[10]: ״איש כי ידור נדר לה׳״, ודרשו חז״ל[11] ״עד שידור בדבר הנדור״, ״עיקר נדר האמור בתורה הוא שיתפיס בדבר הנדור, כגון שאומר ככר זה עלי כקרבן״[12].

כלומר, ענין הנדר אינו איסור וכו׳ בלבד, אלא יש בו גם חלות קדושת קרבן (ולכן נאסר כו׳), וכשם שכשמקדיש בהמה לקרבן נעשית הבהמה קודש, כמו כן כשאומר הרי עלי בשר זה כעולה ושלמים, או שאומר קונם בשר זה עלי, שהקונם הוא לשון קרבן, אזי חלה עליו קדושת קרבן, ובלשון הגמרא[13] — ״קונמות קדושת הגוף נינהו״.

והנה, אע״פ שבנדר נמשכת קדושת קרבן — יש בו חידוש גדול לגבי קרבן:

בנוגע לקרבן — ישנם כו״כ הגבלות: הן בנוגע להחפצא דהקרבן — שאין להקדיש קרבן אלא מדברים הראויים להקרבה בלבד, ״מחמשה מינין בלבד, מן הבקר ומן הכבשים ומן העזים ומן התורים ומן בני היונה״[14], ו״תמימין ומובחרין״[15], והן בנוגע לפעולת האדם שמקדיש הקרבן — שאין להקדיש קרבן אלא בזמן שביהמ״ק קיים[16].

משא״כ בנוגע לנדר — אף שחל עליו קדושת קרבן, אין בזה ההגבלות דקרבן: בנוגע להחפצא שאוסר על עצמו כקרבן — הרי זה לא רק בדברים הראויים ליקרב ע״ג המזבח, אלא בכל הדברים שבעולם, ובנוגע לפעולת האדם שאוסר הדבר כקרבן — הרי זה לא רק בזמן שביהמ״ק קיים, שיכולים להקדיש ולהקריב ע״ג המזבח, אלא גם לאחרי חורבן ביהמ״ק, בזמן הגלות, בחוץ־לארץ ובלילה — מותר לנדור[17], וחלות הנדר הוא מכח קדושת קרבן[18].

---

10) ל, ג.

11) נדרים יג, א. יד, א.

12) שו״ע יו״ד סר״ד ס״א. וראה משנה למלך ריש הל׳ נדרים, שנדר בלשון איסור סתם (שלא התפיסו בקרבן) ״מדין יד הוא דמהני שכשהוא אומר הרי זה אסור עלי אנו גומרין דברים כקרבן״. עיי״ש.

13) כתובות נט, רע״ב.

14) רמב״ם ריש הל׳ מעשה הקרבנות.

15) רמב״ם ריש הל׳ איסורי מזבח.

16) ראה רמב״ם הל׳ ערכין וחרמין פ״ח ה״ח.

17) ואף ש״צריך ליזהר שלא ידור שום דבר . . יאמר בלי נדר״ (שו״ע יו״ד סר״ג ס״ד) — הרי (נוסף לכך שאין זה אלא מפני החשש שמא לא יקיים נדרו*) יש אופנים שבהם מותר לנדור לכתחילה, ולדוגמא: בעת צרה (שם ס״ה), ״לזרוזי נפשי״ (שם ס״ו), ואפילו בנדרי איסור — ״מי שנדר נדרים כדי לכונן דעותיו ולתקן מעשיו הרי זה זריז ומשובח״ (אלא שאין להרבות בזה כו׳) (שם ס״ז).

18) ראה מל״מ שבהערה 12.

---

*) ולהעיר מלקו״ת (פרשתנו פב, סע״ב) ״עכשיו שנתמעטו הלבבות צריך לומר בלי נדר״, דמשמעות הענין (לכאורה) שעכשיו אין לנו כח להמשיך בחי׳ זו. אבל, כיון שהדין **ברור** דנדר חל גם עכשיו, עכצ״ל שלא זה כוונת הלקו״ת, כ״א ע״ד **שהתורה** על הרוב תדבר ולכן צ״ל כו׳. וכיו״ב.

וחידוש נוסף בנדרים לגבי כל דיני התורה כולה — שהחיוב דכל דיני התורה אינו אלא בגדול (זכר — בן י״ג שנה ויום אחד, ונקבה — בת י״ב שנה ויום אחד), ואילו החיוב דנדרים מן התורה הוא גם בקטן (מופלא הסמוך לאיש), ״קטן[19] בן י״ב שנה ויום אחד וקטנה בת י״א שנה ויום אחד, אם יודעים לשם מי נדרו . . נדריהם נדר״[20].

ג. עפ״ז מובן איך שבענין הנדרים מודגש גודל מעלתן של ישראל:

כאו״א מישראל (לא רק כהן או לוי), ואפילו שנה לפני שהגדיל ונתחייב בכל חיובי התורה, בכל הזמנים, גם בזמן הגלות, עד לחושך כפול ומכופל דעקבות משיחא, ובכל המקומות, גם בחרץ לארץ, עד לפנה נדחת בארץ אשור ובארץ מצרים[21] — בכחו וביכלתו לפעול בכל דבר שבעולם שתהי׳ בו קדושה דקרבן, כמו קדושת הקרבן שקרב ע״ג המזבח בבית המקדש!

זאת ועוד: כדי לפעול ענין נעלה כזה (חלות קדושה דקרבן) — אינו זקוק לעבודה ויגיעה, ואינו זקוק אפילו למעשה [ועאכו״כ שאינו זקוק להכנה לפנ״ז כמו: טבילה במקוה, אמירת ״לשם יחוד כו׳״, אמירת ברכה, נתינת צדקה וכיו״ב], אלא, ע״י דיבורו בלבד[22], ובכל לשון (לא רק בלשון הקודש, אלא גם בלשון האומות, ואפילו בלשון העלגים שאינו אלא כינוי לקרבן[23]) — פועל חלות קדושה דקרבן מן התורה[24].

ויומתק יותר — ע״פ המבואר בפנימיות התורה[25] (כפי שנתבארה בתורת חסידות חב״ד באופן של הבנה והשגה,

19) נדה מה, ב. רמב״ם הל׳ נדרים רפי״ב. טושו״ע יו״ד ר״ס רלג. פרש״י פרשתנו ל, ד.

20) ולאחרי שגילתה תורה שמופלא הסמוך לאיש נדרו נדר, ידעינן שכן הוא גם בנדרי הקדש (דקרבנות).

21) ע״פ ל׳ הכתוב — ישעי׳ כז, יג. וראה לקו״ת דרושי ר״ה ס, א.

22) משא״כ במחשבה, כי, ״דברים שבלב אינם דברים״ (נדרים כח, א. וש״נ). ולהעיר, שהצורך בדיבור דוקא מדגיש את הפעולה גם בחיצוניות העולם, מלשון העלם (לקו״ת שלח לז, ד. ובכ״מ), שכדי לפעול בו לא מספיקה פעולת המחשבה*, אלא יש צורך גם בדיבור (וראה גם לקמן הערה 29).

23) רמב״ם הל׳ נדרים פ״א הט״ז.

24) כלומר, בהלכות נדרים אין חילוק בין זמן הבית לזמן הגלות (כבכמה ענינים שבזמן הבית חיובם מן התורה ובזמן הגלות חיובם אינו אלא מדרבנן), כי, גם בזמן הגלות ישנו החיוב דכל פרטי דיני נדרים (כפי שנתבארו בשולחן ערוך — שבו נכללו רק הדינים השייכים בזמן הזה) בכל תוקף החיוב מן התורה.

25) שעל ידה נתגלה הפנימיות דישראל, כידוע בענין ״תלת קשרין כו׳״, שפנימיות התורה מגלה הפנימיות דישראל (ראה לקו״ת ויקרא ה, ג. ובכ״מ).

*) אף שמצינו בצדיקים שפעלו בחיצוניות העולם (גם) ע״י מחשבתם בלבד, ולדוגמא. ״נתן עיניו בו כו׳״ (ברכות נח, א. וש״נ), וגם (ובעיקר) בעניני טוב וברכה — שע״י מחשבתם בלבד פעלו המשכת טוב וברכה בגשמיות העולם ממש, כידוע בכו״כ סיפורי צדיקים, מעשה רב (ראה — לדוגמא — לקו״ד ח״א בתחלתו).

"יתפרנסון"[26], בחב"ד שבנפש[27] החילוק שבין קרבנות לנדרים, שקדושת הקרבנות היא ע"פ גדרי התורה, ולכן, קדושתם אינה אלא ע"פ התנאים שחייבה החכמה העליונה (תורה, חכמתו של הקב"ה), משא"כ קדושת הנדרים, מכיון שנעשית ע"י ישראל, שאמרה תורה[28] שישראל קדמו לתורה, למעלה מהתורה (חכמה), יכולים הם להמשיך ולהתפיס בקדושת קרבן גם דבר שלא חל בו הקדושה ע"י התורה[29].

ד. ועוד ענין עיקרי (ונעלה יותר) בפרשת נדרים — התרת נדרים:

אע"פ שבכתוב לא נתפרש התרת נדרים ע"י חכם (כי אם הפרה ע"י האב או הבעל)[30], ועד שאמרו חז"ל[31] "היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמכו" (התרת נדרים שאמרו חכמים שהחכם מתיר את הנדר, מעט רמז יש במקרא, ואין על מה לסמוך, אלא שכן מסור לחכמים בתורה שבעל פה[32]) — מ"מ, מפרש רש"י בפשוטו של מקרא[33]: "ראשי המטות, חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואח"כ לכל בנ"י, ומניין שאף שאר הדברות כן, ת"ל כו'. ומה

---

26) תקו"ז ת"ו בסופו. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 136 הערה 35. וש"נ.

27) ולכן, על ידה מובן ונרגש ביותר העילוי ד"אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו".

28) כמארז"ל (ב"ר פ"א, ד) שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, אפילו לתורה, שנאמר צו את בני ישראל דבר אל בני ישראל.

29) ראה סַפהמ"צ להצ"צ מצות נדרים (דרמ"צ מב, סע"ב ואילך). אוה"ת פינחס ע' א'קצה. ומבאר גם השייכות לענין הדיבור דוקא — לפי שאותיות הדיבור הם למעלה מהחכמה, מקור החכמה (וראה גם לקו"ת פרשתנו (פב, ב. פג, ב) שע"י הדיבור נמשך בחי' המקיף וכו').

30) ומודגש יותר בסיום הפרשה שהכתוב מסכם תוכן הפרשה — "אלה החוקים אשר צוה ה' את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעורי' בית אבי'" (ל, יז), ואינו מזכיר כלל ע"ד התרת נדרים ע"י חכם.

31) חגיגה יו"ד, א — במשנה. וש"נ. וראה רמב"ם הל' שבועות פ"ו ה"ב: דבר זה אין לו עיקר כלל בתורה שבכתב, אלא כך למדו ממשה רבינו מפי הקבלה.

32) פרש"י חגיגה שם.

33) אף שבפסוק "לא יחל דברו" (ל, ג) מפרש רק "כמו לא יחלל דברו, לא יעשה דברו חולין", ואינו מוסיף (עכ"פ בתור פירוש נוסף) שרבותינו למדו מזה התרת נדרים ע"י חכם — "הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו" (חגיגה שם). והטעם שאינו מוסיף דרשה זו — מובן בפשטות — להיותה היפך פשוטו של מקרא "לא יעשה דברו חולין", כי, ע"י התרת הנדר (לא באופן של הפרה, מכאן ולהבא, אלא שעוקר הנדר מעיקרו*) לא נעשה דברו חולין (שעכשיו נשתנה הדיבור ונעשה חולין), אלא דברו בטל ונעקר מכל וכל, כאילו לא הי' דיבור מעולם).

---

*) שלכן, "המקדש אשה על מנת שאין עלי' נדרים .. הלכה אצל חכם והתיר לה, הרי זו מקודשת" (רמב"ם הל' אישות פ"ז ה"ח — מכתובות עד, רע"ב).

ראה לאומרה כאן, למד שהפרת[34] נדרים ביחיד מומחה כו׳״[35], ומזה מובן, שגם התרת נדרים הו״ע עיקרי בפשטות דפרשת נדרים[36].

והנה, התרת נדרים הו״ע נעלה יותר מאשר הנדרים עצמם[37]:

בענין הנדרים (שהאדם אוסר על עצמו דבר המותר לו) מצינו סתירה (לכאורה) במאמרי חז״ל: מחד גיסא — ״נדרים סייג לפרישות״[38], ולאידך גיסא — ״לא דייך מה שאסרה לך התורה אלא שאתה מבקש לאסור עליך דברים אחרים״[39] (בתמי׳).

והתיווך בזה[40] — שמדובר אודות שתי דרגות שונות: מי שעדיין לא הגיע לדרגא נעלית בעבודת ה׳, זקוק לפרוש גם מדברים המותרים, ״קדש עצמך במותר לך״[41], כי, גם ״המותר לך״ יכול לגרום אצלו מצב של ירידה כו׳*[41], ועל זה אמרו ״נדרים סייג לפרישות״; אמנם, מי שכבר הגיע לדרגא נעלית בעבודת ה׳ שאין מקום לחשוש שהדבר המותר יגרום אצלו מצב של ירידה — אין לו לפרוש מעניני העולם (״דייך מה שאסרה לך התורה״), אלא אדרבה,

---

34) וצ״ע מדוע כותב רש״י הלשון ״הפרת נדרים כו׳״ — היפך מ״ש בד״ה שלאח״ז ״שהחכם בלשון התרה ובעל בלשון הפרה כלשון הכתוב כאן, ואם חלפו אין מותר ואין מופר״. וראה לקמן בשוה״ג להערה 36.

35) וכן בהמשך פירושו, ״זה הדבר . . מיעוט הוא שהחכם בל׳ התרה כו׳״.

36) וראה לקו״ש חי״ג ע׳ 107 הביאור בזה — דלכאורה אינו מובן: אף שאמירת פרשה זו ״אל ראשי המטות״ מוכיחה שיש ענין מיוחד בנדרים השייך ל״ראשי המטות״, מנא לי׳ לרש״י בפשש״מ שקאי על התרת נדרים, היפך ענין הנדרים?! — די״ל, שעיקר החידוש בפרשה זו הוא (לא עצם החיוב דנדרים, שמובן מעצמו כו׳, אלא) פרטי הדינים דהפרת נדרים ע״י האב והבעל, ולכן, מסתבר לומר שגם השייכות ל״ראשי המטות״ היא בענין הפרת נדרים, תוכנה של הפרשה — ״למד שהפרת* נדרים ביחיד מומחה כו׳״. ועצ״ע.

37) ומטעם זה לא נתפרש (התרת נדרים ע״י חכם) בתורה — להיותו מבחי׳ נעלית כזו שאינה יכולה להתפרש בתורה שבכתב, כי אם, בתורה שבעל פה שנקראת דברי סופרים (ראה אוה״ת פרשתנו ע׳ א׳רעט). ועיי״ש (ע׳ א׳רעח ואילך) בביאור העילוי ד״היתר נדרים פורחים באויר״. ובסיום הענין מבאר פשטות לשון המשנה (חגיגה שם) ״הן הן גופי תורה״ — ש״היתר נדרים שאינו מבואר בתורה כלל כ״א ברמז אינו נמשך מבחי׳ גופא דאורייתא . . כ״א מבחי׳ נשמתא דאורייתא שלמעלה מבחי׳ גופא״.

38) אבות פ״ג מי״ג. רמב״ם הל׳ נדרים פי״ג הכ״ג.

39) ירושלמי נדרים פ״ט ה״א. רמב״ם הל׳ דעות רפ״ג.

40) ראה לקו״ש ח״ד ע׳ 1076 ואילך. חי״ג ע׳ 107 ואילך. ועוד.

41) יבמות כ, א. ספרי ראה יד, כא (פיסקא קד). וראה תניא פ״ל (לט, א) ״שהוא מדאורייתא״. וראה רמב״ן ר״פ קדושים. תניא פ״ז. פכ״ז (לד, סע״ב).

*41) כ״ה ברוב הדרושים. ובסה״מ עטר״ת ס״ע תקמב ואילך, שהפרישות דנדרים הוא שפורש עצמו גם מהבירור דדברים המותרים, כי, גם הבירור דדברים המותרים הוא ביטול היש בלבד, ולכן פורש מזה כדי לבוא לביטול דיחו״ע. וענין האתהפכא דהתרת נדרים הוא — שגם הגשמי נעשה כלי להביטול דיחו״ע.

ועפ״ז מודגשת יותר מעלת כאו״א מישראל — הן בנוגע לענין הנדרים, ועאכו״כ בנוגע לענין דהתרת נדרים (כדלקמן סוס״ה ובהערה 57) — שבכחו לפעול גם שהגשמי יהי׳ כלי להביטול דיחו״ע.

---

*) ואולי י״ל שרש״י מדייק הלשון ״**הפרת** נדרים״ (אף שחכם **מתיר** את הנדר) כדי לרמז שההכרח לפירושו הוא מתוכן הפרשה בענין **הפרת** נדרים (דאב ובעל). ודוחק.

עבודתו צריכה להיות בעניני העולם דוקא, לעשות לו ית׳ דירה בתחתונים[42].

ובלשון החסידות[43] — שכאשר העבודה היא בבחינת אתכפיא בלבד, ״לא יוכל לברר ההיתר ולהעלותו למעלה . . כל מה שהוא קצת מותרות יורידנו לגשמיות״, ולכן צריך לאסור הדבר בנדר, עי״ז שממשיך בו קדושה כקרבן; אמנם, לאחרי שמתעלה לדרגת העבודה דאתהפכא חשוכא לנהורא — אזי יוכל להתיר הנדר[44], היינו, לא לפרוש מהגשמיות, אלא אדרבה, לברר ולזכך הגשמיות כו׳.

[ולהעיר, שגם הפרת נדרי אשה ע״י (אבי׳ ו)בעלה הו״ע של אתהפכא, כמבואר בדרושי חסידות[45] בענין ״ואשה כי תדור נדר לה׳ גו׳ בנעורי׳ גו׳״[46], ״ואם היו תהי׳ לאיש גו׳ ושמע אשה . . והפר את נדרה״[47], ש״אשה״ קאי על כנס״י, אשר, ״בנעורי׳״, בהתחלת העבודה, שעז״נ[48] ״זכרתי לך חסד נעוריך גו׳ לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה״, בחי׳ אתכפיא בלבד, אזי צ״ל ״כי תדור נדר לה׳״[49], אבל כאשר ״היו תהי׳ לאיש״, שלימות העבודה, שהאהבה רבה היא בכל התוקף, שאין לו רצון אחר רק לדבקה בו ית׳, מכיון שעבודתו היא בבחי׳ אתהפכא, ״אזי והפר את נדרה, דהיינו שהוא מהפך חשוכא לנהורא״ — אבל אעפ״כ, אין זה ענין של אתהפכא בשלימות, שהרי, (האב ו)הבעל אינו מתיר הנדר מעיקרו (כמו חכם), אלא רק מיפר הנדר מכאן ולהבא בלבד[50]].

ה. וליתר ביאור:

ענין הנדר — עם היותו באופן שפורש מן הדבר המותר ואוסרו על עצמו כדי שלא יורידנו למטה כו׳, מ״מ, אין זה ע״י הדגשת הענין הבלתי־רצוי שבדבר הגשמי, היינו, להתבונן בשפלותו של הדבר הגשמי שיכול להוריד אותו למטה ח״ו, ולכן פורש ממנו, אלא אדרבה — עי״ז שמגלה את הפנימיות, השורש ומקור, של הדבר הגשמי, ״לראות בשרשו איך ששרשו גבוה מאד נעלה, ועי״ז פורש ממנו . . כעולה וכקרבן שהן קודש, ודבר הנדור ומופרש

---

42) ראה תנחומא נשא טז. ועוד. תניא רפל״ו. ובכ״מ.

43) לקו״ת פרשתנו פד, רע״ג.

44) ע״י יחיד מומחה, ״ר::שי המטות״, שמקבלים מבחי׳ משה רבינו, ״וידבר משה אל ראשי המטות לאמר זה הדבר גו״ (ראה לקו״ת שם פב, א ואילך. אוה״ת שם ע׳ א׳רפ ואילך). ו״שלשה הדיוטות״ (פרש״י ריש פרשתנו — מנדרים עח, א) — ה״ה ב״ד.

45) לקו״ת שם פג, ג ואילך.

46) ל, ד.

47) שם, ז־ט.

48) ירמי׳ ב, ב. — סיום ההפטרה דשבת הראשונה של ״בין המצרים״.

49) וגם בדרגא זו — ״ושמע אבי׳ את נדרה גו׳ הניא אבי׳ אותה״, ״שהאב מפר את הנדר, כי מבחי׳ אהבה רבה הוא מפר כתרגומו מבטל כל האיסורים והקישורים אשר כנס״י היא אסורה וקשורה, ואין חבוש מתיר עצמו, כ״א ע״י מדת אהבה רבה, בחי׳ אבי׳״ (לקו״ת שם פה, א).

50) וראה פרש״י יומא פו, סע״א: מכאן ואילך כבעל מום שנתרפא שמקצת שמו עליו.

בשרשו הגבוה למעלה כו׳״[51].

וי״ל שזהו ע״ד הדגשת שיטת החסידות — שגם העבודה ד״סור מרע״ (באופן של פרישה כו׳) אינה ע״י התעסקות והתבוננות בשפלותו של הרע כו׳, אלא ע״י ההוספה ב״עשה טוב״[52], ש״העשה טוב יהי׳ קודם לסור מרע, כי מעט אור (ועאכו״כ הרבה אור) דוחה הרבה מן החושך .. אזי ממילא יפול הרע כו׳״[53].

אבל, לאידך גיסא, גם לאחרי שהעבודה היא עי״ז שממשיך בדבר הגשמי חלות הקדושה דקרבן — הרי זה רק כדי לפרוש ממנו, ובמילא, עיקר העבודה היא עדיין בבחי׳ ״שמאל דוחה״[54], לדחות הגשמיות שלא יורידנו (אלא שהדחי׳ עצמה היא ע״י גילוי שרשו הנעלה כו׳), ואין זה כמעלת הקרבן ממש, שהדבר הגשמי עצמו מתעלה ונכלל בקדושה בבחי׳ ״ימין מקרבת״[54].

וזהו החידוש שנעשה ע״י התרת נדרים — ש״גם שנאסר הדבר מתהפך ע״י התרת החכם להיות מותר, והרי איסור זה נעשה היתר .. שביכלתו להפך חשוכא לנהורא״, היינו, שהדבר הגשמי עצמו נתהפך ונכלל בקדושה[55] כמו קרבן[56].

וגם בהתרת נדרים מודגשת מעלתן של ישראל[57] (שלמעלה מהתורה[58]) — במכ״ש וק״ו מענין הנדרים עצמם — שלא זו בלבד שבכחם וביכלתם לדחות הגשמיות ע״י המשכת קדושה, אלא עוד זאת, שע״י המשכת הקדושה מבררים ומזככים את הגשמיות להעלותו לקדושה.

ו. עפ״ז יש לבאר הקשר והשייכות דפרשת נדרים לתוכן הזמן ד״בין המצרים״ שבו קורין פרשה זו בתורה[59]:

התוכן דפרשת נדרים הוא — מצב של ירידה מחד גיסא, היינו, שנמצאים במצב כזה שגשמיות העולם יכול לפעול ירידה כו׳, ולכן יש צורך לפרוש גם מדברים המותרים כו׳, ״נדרים סייג לפרישות״[60]; ולאידך גיסא — שגם במצב של ירידה, הרי, לא זו

---

51) לקו״ת שם פב, ב. פג, ב־ג. אוה״ת שם ע׳ א׳רחצ.

52) שהרי, עיקר ושלימות העבודה (״כמצות רצונך״) היא בקו ד״עשה טוב״, כי, לעתיד לבוא ״את רוח הטומאה אעביר מן הארץ״ (זכרי׳ יג, ב), ואז תהי׳ כל העבודה באופן של עלי׳ בקודש בעילוי אחר עילוי עד א״ס (ראה אגה״ק סו״ס כו).

53) לקו״ת שה״ש מח, ג.

54) ל׳ חז״ל — סוטה מז, א. וש״נ. הל׳ ת״ת לאדה״ז פ״ד הי״ז. וראה אוה״ת שם ע׳ א׳רדע. א׳שי.

55) ע״ד אכילת שבת שגם התענוג מהמאכל הגשמי הוא מצוה. וראה לקו״ת פרשתנו פד, ג: וזהו מפירין נדרים בשבת.

56) אוה״ת שם ע׳ א׳רדע. א׳רפו. א׳שיט. א׳שכו.

57) שהרי התרת נדרים היא ע״י ישראל — לא רק ״יחיד מומחה״, אלא גם ״אם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות״.

58) שהרי ״דבר זה אין לו עיקר כלל בתורה שבכתב״ (רמב״ם שבהערה 31), ועד שנחשב כ״דברי סופרים״ (כנ״ל הערה 37), היינו, שנתגלה ע״י הסופרים, בנ״י.

59) בהבא לקמן — ראה גם לקו״ש בין המצרים תשמ״ז.

60) ולכן, בזמן שביהמ״ק הי׳ קיים הי׳ סגי בדאורייתא, ורק מצד ירידת הדורות דור אחר דור, שנתמעטו הלבבות ונכוינו באש זרה באהבות ותאוות גופניות כו׳, אזי יש צורך

בלבד שבכחו של כאו״א מישראל לפרוש מגשמיות העולם עי״ז שממשיך בו קדושה דקרבן (ענין הנדרים), אלא יתירה מזה — שבכחו וביכלתו לברר ולזכך את גשמיות העולם ולהפכה לקדושה, אתהפכא חשוכא לנהורא (התרת נדרים).

והקריאה דפרשה זו בתורה[61] בזמן ד״בין המצרים״ מהוה נתינת־כח לפעול כל זה בנוגע להירידה ד״בין המצרים״ — שגם במצב של חורבן וגלות, הרי, לא זו בלבד שבכחו וביכלתו לדחות זה ע״י ההתבוננות שירידה זו היא צורך עלי׳, מכיון שעי״ז באים סוכ״ס להעילוי דגאולה העתידה וביהמ״ק העתיד (אבל החורבן והגלות גופא הם באופן של דחי׳), אלא יתירה מזה — שבכחו וביכלתו להפוך את החורבן והגלות גופא לטוב, אתהפכא חשוכא לנהורא, כמ״ש[62] ״צום הרביעי וצום החמישי גו׳ יהי׳ גו׳ לששון ולשמחה ולמועדים טובים״, כמדובר בארוכה בהתוועדות שלפנ״ז[63].

ולא עוד, אלא, שגם מצד התגלות האהבה העצמית שבין איש לאשתו, הקב״ה לכנס״י[64] (ע״י מעשינו ועבודתינו כל משך זמן הגלות, עד לחושך כפול ומכופל דעקבות משיחא, שאז מתגלה התוקף דעצם הנשמה[65], ההתקשרות העצמית דישראל עם הקב״ה שלמעלה מתורה[66]), מופרים כל הנדרים — הן אלו ״שיש בהם עינוי נפש״[67] [ובפרט שמצד העינוי דכנס״י נעשה עינוי, כביכול, אצל הקב״ה, כמ״ש[68] ״בכל צרתם לו צר״[69]], והן אלו ש״בדברים

בסייגים וחומרות כו׳ (לקו״ת שם פה, א).

61) להעיר מאוה״ת שם ע׳ א׳שיג (בענין הבירור דאתהפכא בכח התורה) — ״וזהו קריאה שבתורה שהוא בחי׳ המשכה וירידה . . אומר דבר זה כשר שמכשיר גם בחי׳ נוגה שיוכל להיות בו גילוי אוא״ס כו׳״.

62) זכרי׳ ח, יט. וראה רמב״ם הל׳ תעניות בסופן.

63) קונטרס משיחות ש״פ פינחס.

64) להעיר מהמשך הפרשה (מטות לא, א־ג) בענין מלחמת מדין, שהקב״ה אמר נקום ״נקום נקמת בני ישראל״, ומשה אמר ״נקמת הוי׳״ — ״כי, הקב״ה חפץ ומדקדק על כבודן של ישראל יותר מכבודו . . ומשה (בשם ישראל) בהיפך, מדקדק על כבודו של הקב״ה יותר מכבודן של ישראל״ (לקוטי לוי״צ לזח״ג ע׳ שעז), שבזה מודגש תוקף האהבה שבין הקב״ה לישראל.

וראה גם לקו״ש חכ״ג ע׳ 216 ואילך (ובהערה 73) — בקשר ובשייכות לתוכנו של החודש ״מנחם אב״.

65) להעיר מהשייכות ל״מטות״ — מלשון חוזק ותוקף, בחי׳ ״איתן״ שבנשמה (לקו״ת שם פג, א־ב).

66) וע״ד ענין התשובה שלמעלה מתורה (״שאלו לתורה כו׳ שאלו להקב״ה אמר יעשה תשובה״ — יל״ש תהלים רמז תשב), שעל ידה נעשה הפיכת הזדונות לזכיות. ולהעיר גם מהענין דהתרת נדרים ביוהכ״פ — ראה לקו״ת שם פה, סע״א. אוה״ת שם ע׳ א׳רפט ואילך.

67) נדרים רפי״א (הובא בפרש״י פרשתנו ל, יד). רמב״ם הל׳ נדרים רפי״ב. טושו״ע יו״ד ס־ל״ד סנ״ה.

68) ישעי׳ סג, ט. וראה תענית טז, א. מכילתא ס״פ בשלח. זח״א קכ, ב.

69) להעיר ממ״ש בפרשתנו (מסעי לה, לד) ״כי אני שוכן בתוך בני ישראל״, ובספרי עה״פ: ״חביבים ישראל שבכל מקום שגלו שכינה עמהם . . וכשהם חוזרים שכינה עמהם, שנאמר (נצבים ל, ג ובפרש״י) ושב ה׳ אלקיך את שבותך ורחמך, והשיב לא נאמר

שבינו לבינה"[70] — שנעשה שלימות היחוד דהקב"ה וכנס"י, לא רק באופן של אירוסין (כבזמן הזה), אלא גם באופן של נישואין, בימות המשיח[71].

ז. וענין זה מתבטא גם באופן ההנהגה ד"בין המצרים":

נוסף ללימוד ההלכות ד"בין המצרים"[72], הן פרטי ההלכות השייכות לכל שלשת השבועות והן פרטי ההלכות השייכות לתשעת הימים, כדי לידע את המעשה אשר יעשון (כל זמן שמשיח צדקנו עדיין לא בא), וכללות האבילות על החורבן והגלות, כמארז"ל[73] "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה[74] בשמחתה" — צריכה להיות הוספה מיוחדת גם בחלקי התורה שעוסקים בעניני הגאולה ובנין ביהמ"ק השלישי, כמדובר כמ"פ בארוכה.

ונקודת הענין — שביטול החורבן והגלות הוא (לא כ"כ ע"י ההתבוננות בחומר ירידת הגלות, אלא) בעיקר ע"י ההתבוננות במעלת הגאולה (דוגמת ענין הנדרים, שדחיית הגשמיות נעשית ע"י ההעלאה לקדושה), לעורר הכוסף והתשוקה והגעגועים, ובמילא, הבקשה והדרישה כו', להגאולה העתידה, שעי"ז ממהרים ומזרזים את הגאולה בפועל ממש[75], ולא עוד, אלא, שמגלים את הפנימיות והטוב שבענין החורבן והגלות גופא, אתהפכא חשוכא לנהורא (דוגמת התרת נדרים, שהגשמיות גופא מתעלה לקדושה).

ומזה מובן, שגם בלימוד עניני הגאולה וביהמ"ק ישנם רמזים בנוגע לפנימיות והטוב דענין החורבן והגלות — ולדוגמא:

בהתחלת מסכת מדות — "בשלשה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש . . והלוים בעשרים ואחד מקום", די"ל, שמספרים אלו, ג' וכ"א, רומזים לזמן ד"בין המצרים" — שלשת השבועות, ועשרים ואחד יום.

ובזה מרומז הענין הטוב שבזמן זה — הן במספר ג' (שלשת השבועות), ביהמ"ק השלישי וגאולה השלישית, וכללות הענין דמ"ת ב"ירחא תליתאי" (כמשנת"ל בארוכה[63]), והן במספר

אלא ושב". וראה בארוכה לקו"ש חכ"ג שם — בקשר ובשייכות לתוכנו של החודש "מנחם אב".

70) נדרים רמב"ם טושו"ע שם.

71) שמו"ר ספט"ו — הובא ונתבאר בלקו"ת שם פד, ג. ולהעיר, שבלקו"ת שם מקשר זה עם גילוי פנימיות התורה דלעתיד לבוא, והרי, גם התרת נדרים הוא מבחי' פנימיות התורה, כנ"ל הערה 37.

72) להעיר, שגם לימוד זה יכול (וצריך) להיות כמו שהענין הוא בתורה — שמאיר בגילוי הפנימיות והטוב שבכל דבר (ע"ד "יעקב ועשו האמורים בפרשה" — ראה לקו"ש ח"כ ע' 114. וש"נ).

73) תענית ל, ב. וש"נ. טושו"ע או"ח סו"ס תקנד.

74) ועל ידו — זוכים ורואים גם כל ישראל.

75) ראה לקו"ש ריש תשמ"ז בסופו. וש"נ.

כ"א*[75], כידוע[76] שמספר כ"א הוא הגימטריא[77] דשם אהי', שתוכנו — כמ"ש[78] "אהי' אשר אהי'", "אהי' עמהם בצרה זאת (גלות מצרים), אשר אהי' עמם בשעבוד שאר מלכיות"[79], כלומר, מחד גיסא — הרי זה מצב של צרה ושעבוד, ולאידך גיסא — ישנה הבטחה ברורה מ"אמיתת המצאו"[80] ש"אהי' עמהם בצרה", כאמור, "בכל צרתם לו צר", שלכן, "ושב ה' אלקיך את שבותך"[81].

ויש להעיר על רמז נוסף בהתחלת הלימוד אודות ביהמ"ק השלישי בתושב"כ, בנבואת יחזקאל שנאמרה "בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחודש וגו'"[82], "איזוהי שנה שראש השנה שלה בעשור לחודש הוי אומר זה יובל"[83] — שענין היובל שייך ורומז[84] לענין הגאולה[85], שאז "נפטרו עבדים לבתיהן וחזרו שדות לבעליהן"[86], היינו, שארץ ישראל כולה חוזרת לבעלי' — כל בנ"י, שיוצאים מעבדות לחירות ושבים אל ארצם, "כל יושבי' עלי'"[87].

ח. ויש להוסיף ולבאר הלימוד וההוראה מפרשת נדרים בכללות עבודת האדם לקונו — "והחי[88] יתן אל לבו":

לכל לראש — הלימוד וההוראה מגודל מעלת דיבורו של איש ישראל, כאמור, שבכחו וביכלתו של כאו"א מישראל לפעול ע"י דיבורו בלבד חלות קדושה דקרבן בדבר גשמי — שמזה מובן עד

---

*75) נוסף על העילוי דשקדים לטוב — ראה לקו"ת ס"פ קרח (ובארוכה — לקו"ש בין המצרים תשמ"ז).

76) קהלת יעקב ערך אהי'.

77) ומכיון שהענין הטוב דכ"א יום הוא באופן של גימטריא בלבד, בחי' אחרונה כו' (שעהיוה"א ספ"ז) — לכן, השם העיקרי במנהג ישראל הוא "שלשת השבועות" (ולא כ"א יום), כי הענין הטוב דמספר שלשה הוא בגילוי (כמשנת"ל בארוכה).

78) שמות ג, יד.

79) פרש"י עה"פ. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 19 ואילך.

80) ראה בארוכה לקו"ש שם ע' 13 ואילך, בביאור דברי הרמב"ם (מו"נ ח"א פס"ג) ששם "אהי'" "נגזר מן הי' והוא המציאות . . הנמצא אשר הוא הנמצא, כלומר מחוייב המציאות", שאינו בגדר ותואר דשמות הקדושים. ועיי"ש התיווך עם הפירוש ד"אהי' עמם בצרה" — שדוקא "מחוייב המציאות" הוא "עמם בצרה".

81) כנ"ל הערה 69.

82) מ, א.

83) פרש"י עה"פ.

84) ראה גם פי' הרד"ק: לפי שהעבדים היו יוצאים מעבדות לחירות בשנת היובל ביום הכיפורים הראה לו הקב"ה צאת מהגלות ובנין הבית בשנת היובל, וביום הכיפורים, כי בו יסלח הא-ל לעון ישראל וחטאתם לא יזכר עוד" (וראה לעיל הערה 66 — השייכות דיוהכ"פ להתרת נדרים).

85) להעיר שיובל הוא בספירת הבינה, עלמא דחירו, ומספרו חמישים (לאחרי שבע שמיטות) — נ' שערי בינה, ובזה גופא בעילוי אחר עילוי — נ' אלפים יובלות (ראה סה"ל (דא"ח להצ"צ) ערך יובל. וש"נ). ולהעיר גם מהשייכות לענין הנדרים — כי, הנדר הוא בספירת הבינה, ו"נדר" אותיות נו"ן דר, שנו"ן שערי בינה נעשים דירה שלו (אוה"ת פרשתנו ע' א'רעו. וש"נ).

86) רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י הי"ד.

87) שם ה"ח.

88) קהלת ז, ב.

כמה צריך לייקר את כח הדיבור לנצלו לתכלית הראוי', כלומר, לא רק הענין דשמירת הלשון, "נצור לשונך מרע"[89], אלא גם (ואדרבה — בעיקר[90]) לנצל את כח הדיבור לדברים טובים, כולל גם — לקבל על עצמו (לא רק בלב, אלא גם) בדיבור ענינים טובים, ולדוגמא — מ"ש רבינו הזקן[91] בסידורו השוה לכל נפש: "נכון לומר קודם התפלה הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת[92] לרעך כמוך"[93].

ועוד הוראה עיקרית — בנוגע לאופן הפעולה בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה:

ע"פ המבואר לעיל (ס"ה) אודות פעולתו של כאו"א מישראל בעולם, שגם דחיית הענין הבלתי־רצוי נעשית ע"י גילוי הקדושה שבגשמיות העולם — הרי מובן שכן הוא (ואדרבה — במכ"ש וק"ו) בנוגע להפעולה בישראל, שגם מי שמעמדו ומצבו בגלוי ובחיצוניות הוא באופן בלתי־רצוי, ח"ו, נעשית דחיית המצב הבלתי־רצוי (לא כ"כ ע"י התעסקות בהענין הבלתי־רצוי, אלא אדרבה) עי"ז שמגלים את הקדושה שבו, מציאותו האמיתית[94], וכאמור, שע"י ההוספה באור נדחה החושך בדרך ממילא.

ובאותיות פשוטות:

כשפוגשים יהודי שהוא במצב ד"תינוק שנשבה לבין העכו"ם"[95] — הרי, הדרך לקרבו לתורה ויהדות אינה יכולה להיות באופן של "שמאל דוחה", לרגוז ולצעוק עליו כו', ולאיים עליו בעניני עונשים

---

89) תהלים לד, יד.

90) כי, עי"ז שמוסיפים ומרבים לנצל כח הדיבור לדברים טובים, **נעשה בדרך ממילא** שמירת הלשון מדברים בלתי־רצויים, כאמור לעיל (ס"ה) **ששיטת החסידות היא** שגם ה"סור מרע" נעשה ע"י ההוספה ב"עשה טוב".

91) ומקורו — בכתבי האריז"ל* (שער הכוונות בתחלתו. ועוד). **וראה בארוכה** לקו"ש חכ"ה ע' 374 ואילך.

---

*) להעיר, שיום ההילולא דהאריז"ל — ה' מנחם־אב — מתברך משבת זו.

92) קדושים יט, יח.

93) ובהדגשה יתירה בזמן ד"בין המצרים" — מכיון **שסיבת הגלות היא היפך** דאהבת חנם (יומא ט, ב), קליפת מדין, מלשון ריב ומדון (כמבואר בארוכה בדרושי החלצו שבפרשתנו — לקו"ת פה, סע"ד ואילך. קונטרס החלצו תרנ"ט. ועוד), **ולכן, יש לבטל סיבת הגלות** ע"י ההוספה (ב"עשה טוב") **באהבת ישראל ואחדות ישראל, ובדרך ממילא**, בטל המסובב, הגלות.

94) שהרי, הענינים הבלתי־רצויים אינם שייכים למציאותו האמיתית, כי אם "יצרו הוא שתקפו" (רמב"ם הל' גירושין ספ"ב), ובלשון הידוע בניגון החסידים* (**במחוז אוקריינא**) — "דורין מאַרקאָ", **היצר הטפש שכל פעולתו אינה אלא לעשות מריבה** ומחלוקת כו' ("סוואַרקאו") בין (בנ"י, כנ"ל בהערה הקודמת, **ועי"ז — בין) ישראל** להקב"ה, שזהו"ע דקליפת מדין.

95) ראה רמב"ם הל' ממרים פ"ג ה"ג.

---

*) בסיום חלק זה דהשיחה — ניגן כ"ק אדמו"ר שליט"א הניגון "עך טי דורין מאַרקאָ וכו'". ולאחרי שניגנו הקהל משך זמן, אמר, שינגנו גם הבבא (הקודמת בסדר הניגון) הנוספת — "צמאה לך נפשי גו'" (אולי בהתאם לתוכן השיחה שגם דחיית הרע צ"ל ע"י תוספת אור הקדושה כו'). המו"ל.

וכו׳, כי תומ״י ילך ויברח ממנו ולא יסכים להפגש עמו עוד, אלא אדרבה — באופן של אהבה וקירוב דוקא[96], ״ימין מקרבת״.

יש להסביר לו גודל מעלתו[97] — להיותו בן אברהם יצחק ויעקב ובת שרה רבקה רחל ולאה, ועד — בנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקב״ה[98], ונשמתו היא ״חלק אלקה ממעל ממש״[99], ״נשמה שנתת בי טהורה היא״, ולהסביר לו שכאו״א מישראל הוא בבחינת ״ארץ חפץ״[100], שיש בה אוצרות יקרים, אבנים טובות ומרגליות כו׳, וצריכים רק להסיר העפר המכסה כו׳, ולגלות ההון יקר, ולהסבירו המשל הידוע[101] שנותנים לאדם תיבה סגורה עם אבנים טובות ומרגליות, ונותנים לו את המפתח של התיבה, שבידו לפותחה ולהשתמש בהאוצרות שבתוכה בכל עת שירצה!

ועד״ז בנוגע לכללות העבודה דהפצת המעיינות חוצה — ע״פ הוראת נשיא דורנו שזהו התפקיד העיקרי של דורנו זה — שאין להמתין בביתו עד שה״חוצה״ יתברר ויזדכך כו׳, אלא יש לצאת ל״חוצה״ כפי שהחוצה במעמדו ומצבו, ולהביא אליו את ה״מעיינות״ עצמם, ובאופן של הפצה, ובלשון הידוע בהמשך ההילולא[102] דכ״ק מו״ח אדמו״ר נשיא דורנו[103] — המשכת בחי׳ מעלה מעלה עד אין קץ לבחי׳ מטה מטה עד אין תכלית, שעי״ז נדחה ונתבטל החושך בדרך ממילא, ועד שנתהפך לקדושה — דירה[104] לו ית׳ בתחתונים.

---

96) כדרכו של אהרן — ״אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה״ (אבות פ״א מי״ב). ולהעיר, שיום הסתלקותו של אהרן (שבו מאיר בגילוי תכלית השלימות דכל עבודתו) — ״בחודש החמישי באחד לחודש״ (פרשתנו (מסעי) לג, לח), ר״ח אב, שחל בערב ש״ק זה.

97) כולל גם — לספר לו אודות הכחות הנעלים שניתנו לו, שגם במצבו ההוה, שאין לו ידיעה בעניני יהדות כו׳, בכחו וביכלתו ע״י דיבורו בלבד להתפיס בקדושת קרבן גם דבר שלא חל בו הקדושה ע״י התורה (כנ״ל ס״ג).

98) ראה כש״ט הוספות סקל״ג.

99) תניא רפ״ב.

100) מלאכי ג, יב. וראה ״היום יום״ י״ז אייר. כש״ט הוספות סמ״ד. וש״נ.

101) לקו״ת דברים א, ב. ובארוכה — סה״מ תרכ״ז ס״ע תלג ואילך. תרכ״ט ריש ע׳ רט. ועוד.

102) ד״ה באתי לגני תש״י פי״ב ואילך.

103) ומבאר (שם פי״א) שבשביל זה ״מבזבז (המלך) כל סגולות האוצרות דהון יקר הנאסף והנקבץ במשך כמה שנים מדור אחר דור, ואשר מעולם לא השתמש מזה לשום דבר, וכמוס וחתום מעין כל רואה״ — שכל זה מגלים ונותנים באופן של בזבוז ע״י פקידי החיל לכל אנשי החיל, וי״ל, שקאי לא רק על אנשי החיל שיוצאים למלחמה ממש, אלא גם היושבים על הכלים (כדברי דוד ״כחלק היורד במלחמה וכחלק היושב על הכלים יחדיו יחלוקו״ — ש״א ל, כד), כולל גם נשיהם ובניהם ובנותיהם כו׳.

104) להעיר, שבעשיית הדירה — שני ענינים: ״לפנות ההיכל מכל לכלוך וטינוף כו׳ ואח״כ לסדר שם כלים נאים כו׳״ (לקו״ת בלק ע, ג). אבל, גם נקיון הדירה גופא יכול להיות ע״י הוספה בטוב ואור, שעי״ז נדחה החושך כו׳ בדרך ממילא, כבפנים. ואף שמבואר בכ״מ (ראה בארוכה סה״מ ה׳ש״ת ע׳ 114 ואילך) שיש מעלה בעבודה דסו״מ באופן של התעסקות — הרי, יש שני דרכים בעבודה, ויש בזה מה שאין בזה (כמבואר שם), ומכיון שכן, מוטב לבחור בעבודה דנקיבת אבנים טובות ומרגליות (ראה המשך תרס״ו ע׳ ל׳ ואילך. ע׳ שלב) מאשר בעבודה דעיבוד עורות.

ט. ויש לקשר האמור לעיל ע"ד הפעולה עם הזולת מתוך אהבת ישראל ואחדות ישראל עם הוראת המשנה בפרק שני דאבות שלומדים בשבת זו — "רבי[105] אליעזר אומר יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך", "רבי[106] יוסי אומר יהי ממון חברך חביב עליך כשלך":

החידוש במאמרים הנ"ל מצד ההנהגה ד"מילי דחסידותא" — שלא זו בלבד שבכל פרטי הענינים השייכים למציאותו ממש (של חבירו) הנהגתו היא באופן ד"ואהבת לרעך כמוך" (דמאי קמ"ל), אלא גם ביחס ל"כבוד חברך", ענין של מקיף שלמעלה ממציאות האדם[107], או "ממון חברך", למטה ומחוץ למציאות האדם[108] (בב' הקצוות), צ"ל שלימות ההנהגה דאהבת ישראל — "כבוד חברך חביב עליך כשלך", ו"ממון חברך חביב עליך כשלך"[109].

וחידוש נוסף — שלא מספיק שהמעשה בפועל (גם ביחס ל"כבוד חברך" ו"ממון חברך") יהי' בשלימות, אלא שהמעשה צריך להיות חדור ברגש פנימי — "חביב עליך כשלך"!

ומזה מובן גם בהאמור לעיל אודות אופן קירוב הזולת — שיש להתייחס אליו במלוא הכבוד הראוי, "כבוד חברך חביב עליך כשלך" (ולפעמים עוד יותר משלך[110]) — וידוע[111] פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שה"צפרנים" יש להפנותם כלפי עצמו (באם יש צורך בכך), ולא כלפי הזולת, ובפרט שבנוגע להזולת צריך ללמד זכות, כבמשנה שלפנ"ז — "הוי דן את כל האדם לכף זכות"[112], משא"כ בנוגע לעצמו, להיותו משוחד מאהבת עצמו כו'[113], כמובן וגם פשוט.

---

105) משנה יו"ד.

106) משנה יב.

107) ראה לקו"ת אחרי כח, ב. כט, א. ובכ"מ.

108) ראה פסחים (קיט, א. וש"נ): ממונו של אדם שמעמידו על רגליו.

109) ובביאור הקשר והשייכות לבעלי המאמרים, רבי אליעזר ורבי יוסי — יש לומר:

רבי אליעזר הוא "ר"א הגדול", שהי' גדול מכל התנאים, ועד שנקרא בשם "סיני" (ראה שהש"ר פ"א, ג (א). קונטרס שם האחד אליעזר בהקדמה לפרדר"א), ומזה מובן, שהכבוד שלו הי' גדול ביותר. ועם כל זה מדגיש רבי אליעזר ואומר "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" — וקשוט עצמך שכן עשה ר"א, כדרגת הכבוד דר"א הגדול.

ורבי יוסי — שמו מורה על הגימטריא דשם אלקים ("חשבונו של יוסי כחשבונו של אלקים" — פרש"י סנהדרין נו, רע"א), ד"אלקים" מגן ד"הוי'", וגימטריא בלבד, בחינה הכי אחרונה (כנ"ל הערה 77), ובהתאם לכך מדגיש הענין ד"ממון חברך", בחי' הכי אחרונה שמחוץ ולמטה ממציאות האדם.

110) כמו אצל הקב"ה וישראל — "רעך ורע אביך אל תעזוב, זה הקב"ה" (שמו"ר רפכ"ז. פרש"י שבת לא, א. ועוד) — שהקב"ה מדקדק על כבודן של ישראל יותר מכבודו, וישראל (ע"י משה) מדקדקים על כבודו של הקב"ה יותר מכבודן (ראה לעיל הערה 64).

111) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שב, ב ואילך. אג"ק שלו ח"ב ע' תתקכה. "היום יום" כ"ב אלול.

112) אבות פ"א מ"ו.

113) להעיר גם משיעור היומי ברמב"ם (הל' בכורות רפ"ג) "כל הבכורות אדם רואה חוץ מבכורי עצמו" — שאפילו "מומחה שנתן לו הנשיא שבארץ ישראל רשות" לראות

י. ובכל הנ"ל — צ"ל הוספה והדגשה יתירה בזמן ד"בין המצרים", הן בנוגע להדגשת מעלתו של כאו"א מישראל, והפעולה לקרבו לתורה ויהדות מתוך אהבת ישראל ואחדות ישראל[114], והן בנוגע לכללות הירידה דהחורבן והגלות, שעיקר ההדגשה תהי' על הענין הטוב, שעי"ז באים להגאולה העתידה ובנין ביהמ"ק העתיד.

ולכן, יש להזכיר ולעורר עוה"פ אודות הוספה בתורה בעניני הגאולה ובנין ביהמ"ק השלישי, וחיזוק הצפי' והתשוקה והדרישה כו' להגאולה (כנ"ל ס"ז).

וכן יש להזכיר ולעורר ע"ד המנהג דעריכת "סיומים" בכל תשעת הימים[115], כדי להוסיף בשמחה של תורה[116] ("פיקודי ה' ישרים משמחי לב"[117]) באופן המותר, שעי"ז מבטלים הענינים דהיפך השמחה כו'[118].

ומה טוב — שיערכו הסיומים "ברוב עם הדרת מלך"[119], לשתף עוד כו"כ מישראל (מצד אהבת ישראל ואחדות ישראל) בשמחה לגמרה של תורה, גם אם רובם לא סיימו בעצמם המסכת כו'.

ולהוסיף, שכדאי ונכון לערוך "סיומים" על מסכתות כאלו שסיומם בענינים שנקל לאמרם ולהסבירם במהירות לכאו"א מישראל, אפילו פשוט שבפשוטים.

— ולדוגמא: מסכת תמיד (מסכת הכי קטנה, שמונה[120] דפים בלבד, שיכולים ללמדה ולסיימה במשך זמן קצר), שסיומה, "השיר שהיו הלוים אומרים במקדש כו'", וכן הסיום ד"כל בניך לימודי ה'"[121] — בארבעת המסכתות ברכות נדה יבמות כריתות, ר"ת[122] "בניך"[123] —

שב"סיומים" אלו יכולים לשתף גם יהודי שפוגשים ברחוב, ובאמצע עסקיו כו' — עי"ז שמספרים לו שביום זה נערך "סיום" ("ברוב עם") על מסכת פלונית, וחוזרים בפניו על סיום המסכת —

מומים, מ"מ, אינו רואה בכורי עצמו, מפני שחוששים שהשוחד דאהבת עצמו (שקשה לטפל בבכור תם) יטה את שכלו להתיר הבכור, אף שמדובר בחשש איסור קדשים בחוץ, שאיסורו בכרת!

114) שעי"ז מבטלים סיבת הגלות — כנ"ל בהערה 93.

115) כולל גם ערב תשעה באב ותשעה באב — באופן המותר ע"פ שו"ע.

116) להעיר מהנהגת כ"ק אדנ"ע לעשות סיומים בתשעת הימים אף שלא הי' סועד אח"כ בבשר ויין (ספר המנהגים חב"ד ע' 46).

117) תהלים יט, ט. וראה תענית ל, סע"א. טושו"ע ר"ס תקנד.

118) להעיר גם מהפתגם הידוע בפירוש דברי חז"ל (תענית כט, סע"א) "משנכנס אב ממעטין בשמחה" — ש"ממעטין" הענינים הבלתי־רצויים דתשעת הימים "בשמחה", ע"י ההוספה בשמחה, באופן המותר ע"פ שו"ע, כמובן.

119) משלי יד, כח. וראה אנציק' תלמודית בערכו. וש"נ.

120) להעיר מהשייכות דמספר שמונה לגאולה — כינור של ימות המשיח של שמונה נימין (ערכין יג, ב). ולהעיר, שגם מספר הפרקים דהלכות ביהב"ח להרמב"ם — שמונה.

121) ישעי' נד, יג. וראה שיחת יו"ד שבט תש"מ (והתוועדויות שלאח"ז).

122) ערוך לנר סוף יבמות.

123) וי"ל שב"אל תקרי בניך אלא בוניך" — נרמז גם בנין ביהמ"ק.

משיחות ש"פ מטו"מ, ב' מנ"א ה'תשמ"ח

מאמר חז"ל המובן בנקל לכאו"א מישראל (כנ"ל), או אפילו עי"ז שאומרים לו המאמר דסיום המסכת מבלי לספר לו שזהו"ע של "סיום", שגם עי"ז משתפים אותו בה"סיום" (אפילו ללא ידיעתו) — שהרי "זכין לאדם שלא בפניו"[124].

וכן יש לעורר ע"ד ההוספה בלימוד התורה בכלל ובנתינת הצדקה[125] — ע"פ מש"נ[126] "ציון במשפט (תורה[127]) תפדה ושבי' בצדקה"[128].

יא. ויה"ר שע"י הדיבור בכל זה, אשר, גם דיבורו של יהודי גדלה מעלתו ביותר, כמודגש בפרשת נדרים, ועאכו"כ כאשר מחליטים ומתחילים המעשה בפועל, להוסיף בכל הענינים האמורים מתוך אהבת ישראל ואחדות ישראל — נזכה תיכף ומיד שיהפכו ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים, כמ"ש[62] "צום הרביעי וצום החמישי גו' יהי' לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים", וסיומא דקרא "והאמת והשלום אהבו", שעי"ז נמשכת השמחה ד"בית יהודה" לכל בנ"י[129], כי "הנה אני לוקח את עץ יוסף גו' ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד גו' ודוד עבדי נשיא להם לעולם"[130], דוד מלכא משיחא.

וזוכים ל"אלה הדברים אשר דבר משה" (שקורין תיכף בתפלת מנחה) — משה ואהרן עמהם[131], גואל ראשון הוא גואל אחרון[132], ביחד עם "ראשי המטות", כל נשיאי ישראל, ובראשם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

וכל זה — באופן גלוי ונראה לעיני בשר, "אלה הדברים גו'", "זה הדבר גו'", מראה באצבעו ואומר זה[133], ועד — ב"פ זה[134], כמ"ש[135] "ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה גו' זה הוי' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו", ועד — "נגילה ונשמחה בך"[136], בעצמותך ממש[137].

---

124) עירובין פא, ב. וש"נ. וראה אנציק' תלמודית בערכו.

125) גם ביום השבת — באופן המותר, ע"י אכילה ושתי', צדקה רוחניות, וכיו"ב, ועאכו"כ בימות החול — בכל האופנים.

126) ישעי' א, כז.

127) לקו"ת ר"פ דברים (ב, סע"ב) — ע"פ ת"א וישב מ, יג.

128) כולל גם ענין המשפט שבצדקה גופא — לשפוט את עצמו כמה מגיע לו עבור הצטרכותו, וכל השאר נותן לצדקה (ראה תו"א בשלח סג, ב. סה"מ קונטרסים ח"א כג, ב. ועוד).

129) ראה לקו"ש חט"ו ע' 414 ואילך.

130) יחזקאל לז, יט־כה.

131) ראה יומא ה, ב. תוד"ה אחד — פסחים קיד, סע"ב.

132) ראה שמו"ר פ"ב, ד. שם, ו. דב"ר ספ"ט. שעה"פ פ' ויחי (מט, יו"ד). תו"א ר"פ משפטים. ובכ"מ.

133) ראה תענית בסופה. שמו"ר ספכ"ג. פרש"י בשלח טו, ב.

134) שמו"ר שם. וראה תענית שם.

135) ישעי' כה, ט.

136) שה"ש א, ד.

137) ראה תו"א בשלח סד, סע"ב. שער האמונה ספנ"ו. תו"ח שמות קעח, א ואילך. ועוד.

השלמות לשיחות הנ״ל

[בענין הלימוד מפ׳ נדרים בגודל מעלתן של ישראל]:

און די מעלה איז בהדגשה יתירה אין די דריי וואכן ווען מ׳לייענט פ׳ מטות, אבער די מעלה איז אויך פאראן בכל השנה כולה ובכל מקום (כנ״ל) - אפילו ווען איינער געפינט זיך אין מדבר און האט ניט קיין ספר תורה און א מנין אויף קריאת התורה (צו לייענען פ׳ נדרים), ועד״ז - אין א מדבר ברוחניות - א תינוק שנשבה בין העכו״ם [וואס ווייסט גארניט און איז ניט מרגיש די אבילות פון די ״ניין טעג״] - האט ער אויך בכח צו מקדש זיין א זאך וועלט ע״י זיין דיבור אליין, כנ״ל בארוכה.

[סיום שיחה ראשונה]:

ויה״ר אז פון די דיבורים - וואס אין ענין הנדרים האט דיבור אליין כל התוקף - זאל דערנאך גלייך אויך קומען די מעשה בפועל, אז מ׳וועט מקריב זיין די קרבנות נדבה וקרבנות נדר בביהמ״ק השלישי, כמצות רצונך,

און עס וועט זיין הקיצו ורננו שוכני עפר, און בתוכם - די ״ראשי מטות״ פון כל הדורות,

ועוד והוא העיקר - ולא עכבן אפילו כהרף עין, תיכף ומיד ממש.

* * *

[בענין שנדר יש בו חלות קדושת קרבן, שעיקר נדר האמור בתורה הוא שיתפיס בדבר הנדור, כגון שאומר ככר זה עלי כקרבן]:

ואע״פ אז בזמן הזה טאר מען ניט מקריב זיין קרבנות, און דער טעם פארוואס מ׳טאר ניט איז ווייל **מ׳דארף** עס ניט, ווארום אלע ענינים אין תורה און אידישקייט איז אדער אהער אדער אהין: אדער מ׳דארף עס ניט, במילא קען מען ניט, אבער אויב מ׳דארף עס - דעמולט דארף מען האבן די מעגלעכקייט צו דאס קענען טאן,

[ע״ד ווי כ״ק מו״ח אדמו״ר האט געזאגט, אז א איד דארף וויסן אז ער קלעטערט אויף א בארג, וואס דעמולט גייט ער אדער ארויף, אדער אויב ער גייט ניט ארויף - גליטשט ער ח״ו אראפ - ס׳איז ניטא קיין ברירה בינתיים אז ער זאל זיך וועלן אפרוען אדער לייגן שלאפן, ווארום דעמולט פאלט ער אראפ, נאר ער דארף האלטן

אין איין קלעטערן העכער און העכער אויפן "הר אלקים" ביז עס ווערט "הר הוי'" ("מי יעלה בהר הוי'")] -

איז בשעת מ'טאר ניט ברענגען קרבנות (ווייל מ'דארף עס ניט) - קען מען אבער בזמן הזה אויסנוצן דעם כח הדיבור אויף ענינים טובים, ווי לדוגמא - וואס דער אלטער רבי שרייבט בסידורו השוה לכל נפש: "נכון לומר קודם התפלה הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך" [אע"פ וואס דער עיקר קודם התפלה איז לכאורה "שויתי ה' לנגדי תמיד"].

[בענין שעיקר ההדגשה בחסידות הוא העבודה דעשה טוב, ועי"ז מבטל הרע בדרך ממילא]:

ס'איז ניט דער פשט אז מ'מאכט זיך ניט וויסנדיק וועגן דעם רע און מ'לאזט דעם רע בושעווען, נאר דער אופן ווי מ'איז מבטל דעם רע איז ניט דורך אנשרעקן וכו', נאר דורך אריינברענגען מער אור, וועט דאס דוחה זיין דעם חושך.

[בענין הפצת המעינות חוצה, באופן שמפיצים המעין עצמו בחוצה]:

ניט אז מ'ווארט ביז דער צווייטער קומט אריין בפנים אין דעם "מעין", און לערנט זיך אויס לשון הקודש, אדער עכ"פ אידיש [וואס הגם אז דער בעש"ט האט געזגאט זיינע דברי תורה אויף אידיש, ועד"ז רבותינו נשיאינו שלאח"ז, איז אבער רובו פארשריבן געווארן דוקא אויף לשון הקודש, חוץ פון געציילטע ווערטער], נאר מ'זעצט איבער די מעינות החסידות אויף זיין שפראך, נאר - באופן אז דאס איז מתאים מיטן תוכן אמיתי, ד.ה. אז מ'ברענגט דעם למעלה מעלה עד אין קץ אין דעם למטה מטה עד אין תכלית.

[בענין שאנשי חיל כולל גם אלו היושבים על הכלים, כמו נשי ישראל ובניהם ובנותיהם]:

וואס זיי טוען אויף אז דער איש היוצא למלחמה ממש זאל קענען טאן עבודתו מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, זעענדיק אז ער האט זיין פרוי און בני בית, און דורך איר קען ער מקיים זיין די מצוה פון "פרו ורבו" בגשמיות, און אויך ברוחניות - צו מאכן נאך א חסיד, נאך א איד וכו'.

ביז אז דאס ווערט א הכנה צו דעם אז "אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף", און "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו" גיט מען א קוק זעט מען אז מ'געפינט זיך בארץ

הנחת הת' בלתי מוגה

הקודש, בירושלים עיר הקודש, על הר הבית, בביהמ״ק השלישי, בקדש הקדשים,

ובאופן גלוי - מראה באצבעו ואומר זה, אט דא איז מלך המשיח, און אט דא איז דוד מלכא משיחא, ביז משה רבינו - גואל ראשון, און ס׳וועט זיין ״אלה הדברים אשר דבר משה״, מראה באצבעו ואומר אלה וכו׳.

* * *

[סיום שיחה ג׳ - בהמשך להמדובר שצריכים לשתף כל א׳ בסיום מסכת]:

וואס דאס רעדט זיך אפילו ווען מ׳טרעפט א יחיד ברשות הרבים, עאכו״כ ווען ס׳איז א מצב פון ״עשרה שיושבים ועוסקים בתורה״, ועאכו״כ כמה עשיריות מישראל אין א ביהכנ״ס וביהמ״ד, מקום שמגדלין בו תורה תפלה וצדקה, וואס לע״ל וועט דאס נעתק ווערן צוזאמען מיט אלע בתי כנסיות ובתי מדרשות אין ארץ ישראל.

דערפאר איז כאן המקום אז די וועלכע האבן צוגעשטעלט משקה צוליב פארשידענע מסיבות וואס ברענגען צוזאמען אידן - זאלן איצטער ארויפגיין און מכריז זיין וועגן דעם און מזמין זיין די מסובים, אז זיי זאלן זיך אין דעם משתתף זיין בנשמתם בממונם ועאכו״כ - די וואס קענען - בגופם.

און דאס זאל זיין א הכנה קרובה אז דער אויבערשטער זאל צוזאמענקלייבן אלע אידן, דאע״פ וואס עס שטייט ״ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל״, יעדערער בפ״ע, קען אבער דער אויבערשטער זיי אלע צוזאמענקלייבן צוזאמען, לאחדים כאחד, בגאולה האמיתית והשלימה ע״י משיח צדקנו.

[לאחרי חלוקת המשקה - התחיל כ״ק אדמו״ר שליט״א לנגן ״והריקותי לכם ברכה״. אח״כ ניגן בעצמו ״עך טי דוראן מארקא טשטא די יעדיש נא יארמארקא ניע קופליאיש נעפראדאיש טאלקא ראביש סווארקו״. ואח״כ התחיל לנגן ״שיבנה ביהמ״ק״].

אח״כ אמר: לחיים, לחיים ולברכה. לחיים ארוכים לאריכות ימים ושנים טובות, לחיים טובים ולשלום, ביז צו חיים נצחיים, ווי ס׳וועט זיין בגאולה האמיתית והשלימה ע״י משיח צדקנו, אויף וועמען עס שטייט ״חיים שאל ממך נתתה לו אורך ימים עולם ועד״, ווי עס שטייט אין זהר און מדרש וכו׳.

הנחת התו׳ בלתי מוגה

און דער עיקר איז - אז פון דעם וואס עס שטייט אין מדרש, זאל דאס אראפקומען בפשטות בעולם הזה, בחיים נצחיים,

און מ׳הערט ״אלה הדברים אשר דבר משה״ פון משה אליין - גואל ראשון הוא גואל אחרון, ומשה ואהרן עמהם, און מ׳האט אלע עבודות אין ביהמ״ק השלישי,

תיכף ומיד ממש, בגאולה האמיתית והשלימה.

[כ״ק אדמו״ר שליט״א צוה להכריז אודות עריכת הסיום במוצש״ק.

אח״כ אמר: די וואס דארפן מאכן א ברכה אחרונה, ועלן זיכער מאכן א ברכה אחרונה].

הנחת הת׳ בלתי מוגה

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

•

ויהי רצון שיראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות הרחבה ונחת, ובקרוב ממש נלך, כל בנ"י שליט"א, קוממיות לארצנו הקדושה, ושנזכה בקרוב ממש לביטול גזירת "מיהו יהודי", ושיתקיים דידן נצח בכל, עד לדידן נצח הכללי — התגלות מלך המשיח — נאו!

נדפס ע"י

משפחת נמדר

הכתובת להשיג ה"הנחות"

באה"ק: ועד הנחות התמימים (אצל מכון לוי"צ) ת.ד. 23 כפר חב"ד טל. 03-9606887

בחו"ל: VAAD HANOCHOS HATMIMIM 788 EASTERN PARKWAY BKLYN N.Y. 11213

TEL. (718) 774-6448

שיחת
ש״פ דברים, ט׳ באב (נדחה)
ה׳תשמ״ח

הנחת הת׳ בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי
״ועד הנחות התמימים״

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושמונה לבריאה
שנת הקהל

מפתח

בס״ד. משיחת ש״פ דברים, ט׳ באב (נדחה) ה׳תשמ״ח.

א. עס שטייט אין טור[1], אז פון פ׳ בראשית ביז שבעה עשר בתמוז ״מפטירין מענין הפרשיות דומה בדומה ומשם ואילך לפי הזמן ולפי המאורע״.

אעפ״כ, איז ע״פ הידוע[2] אז די פרשיות התורה זיינען פארבונדן מיט די זמנים אין וועלכע מ׳לייענט זיי - קומט אויס, אז אע״פ וואס די הפטרות זיינען נקבע געווארן ״לפי הזמן ולפי המאורע״, זיינען זיי שייך אויך צו די פרשיות[3]. ובנדון דידן - אז די הפטרה חזון ישעי׳ האט א שייכות מיט פרשת דברים[4].

ויש להוסיף, אז וויבאלד אז א הפטרה קומט בהמשך צו דער פרשה, און א הפטרה איז (כמו) סיום הפרשה - איז ע״פ הכלל[5] ״נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן״, קומט אויס, אז דער סיום ההפטרה האט א שייכות מיוחדת צו דער התחלת הפרשה.

ובנדו״ד: אז דער פסוק ״ציון במשפט תפדה ושבי׳ בצדקה״[6] (בסיום ההפטרה פון חזון ישעי׳) האט א שייכות צו ״אלה הדברים אשר דבר משה גו׳״[7].

ב. וועט מען עס פארשטיין בהקדים וואס שטייט אין פסוק ״אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן״ - אז דעם ארט (אין וועלכן משה האט געזאגט ״אלה הדברים״) רופט אן דער פסוק מיטן נאמען ״עבר הירדן״.

דארף מען פארשטיין: ״עבר הירדן״ איז דער נאמען פון דעם גאנצן שטח לייגנאויס פון דעם זייט ירדן (מזרחה). אבער דער ארט וואו אידן זיינען דאן געווען (אין וועלכן משה האט געזאגט ״אלה הדברים״) איז געווען (נאר) ערבות מואב. איז פארוואס זאגט דער פסוק ״אלה הדברים אשר דבר משה גו׳ בעבר הירדן״?

די שאלה איז נאך גרעסער: גלייך פאר דעם, א פסוק פריער (אין סיום ספר במדבר) שטייט ״אלה המצות והמשפטים אשר צוה

---

1) או״ח סתכ״ח. וכ״ה בשו״ע ורמ״א שם ס״ח. וראה תוס׳ מגילה לא, ריש ע״ב. רמב״ם הל׳ תפלה פי״ג הי״ט.

2) של״ה חלק תושב״כ ר״פ וישב (רצז, א). וראה שם שסו, א ואילך בנוגע להפרשיות שבבין המצרים.

3) וראה בארוכה לקו״ש ח״ט ע׳ 61 ובהערות שם.

4) ראה גם של״ה שם פ׳ דברים (שסז, א).

5) ספר יצירה פ״א מ״ז.

6) ישעי׳ א, כז.

7) ולהעיר שדרוש הראשון בלקו״ת פ׳ דברים הוא ד״ה ציון במשפט תפדה*, היינו, שהדרוש שעל סיום ההפטרה ובו עצמו התחלתו הוא ההתחלה של ה״חסידישע פרשה״ בלקו״ת.

*) אף שישנם דרושים של אדה״ז עה״פ אלה הדברים ועוד פסוקים בהפרשה (כמו שנדפסו באוה״ת לחצ״צ), כדמוכח מהגהות הצ״צ להדרושים.

ה' גו' בערבות מואב על ירדן ירחו"[8] - דער פסוק רופט אן דעם ארט (וואו אידן זיינען דאן געווען) מיטן נאמען "ערבות מואב" [און "על ירדן ירחו" איז, א) א סימן אויף "ערבות מואב", אז ערבות מואב איז בסמיכות צום ירדן, אדער ב) די טייל ערבות מואב וועלכע איז בסמיכות לירדן]. איז פארוואס (אין פרשת דברים) איז דער פסוק גלייך משנה און רופט אן דעם ארט מיטן נאמען "עבר הירדן"?

די קשיא איז נאך גרעסער: אויך מיט עטלעכע פסוקים ווייטער (בפרשתנו), וואו דער פסוק זאגט[9] "בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה גו'" - וואס דא זאגט שוין דער פסוק "בארץ מואב" - איז צום אלעם ערשטן צייכנט אן דער פסוק דעם ארט מיטן נאמען "עבר הירדן", נאר דערצו איז ער מוסיף "בארץ מואב", אז אין עבר הירדן גופא איז עס געווען "בארץ מואב".

דארף מען פארשטיין דעם טעם פון די שינויים, אין סוף ספר במדבר הייסט דער ארט "ערבות מואב" [און "על ירדן ירחו" איז נאר א סימן וואו איז ערבות מואב], און אין פ' דברים הייסט דער ארט "עבר הירדן" [ביז אז אפילו דעם צווייטן מאל וואו דער פסוק איז מוסיף אויך "בארץ מואב" איז עס נאר א הוספה און א פרט אין "בעבר הירדן"][10]?

ג. ויש לומר הביאור בזה: דער חילוק פון ספר דברים און די פריערדיקע פיר ספרים איז, אז אין זיי ווערן דערציילט די מאורעות וועלכע זיינען געווען דאן. אנהויבנדיק פון מעשה בראשית ביז צו "המצות והמשפטים אשר צוה ה' גו' בערבות מואב על ירדן ירחו"; משא"כ אין ספר דברים ווערט דערציילט וועגן א ענין וואס איז געווען א הכנה צו שפעטער: "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל", איז געווען גערעדט צו דעם דור שנכנסו לארץ[11], פאר זיין הסתלקות* "בעשתי עשר חודש באחד לחודש"[12], "הואיל - התחיל[13] - משה באר" ביז "וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל" דעם טאג פון בן מאה ועשרים שנה אנכי היום[14] אויף

8) וכן בתחלת הענין - וידבר ה' אל משה בערבות מואב על ירדן ירחו" (מסעי לג, נ. לה, א).

9) א, ה.

10) וגם צלה"ב, דלכאורה בפעם הראשונה הוצרך לתאר המקום בפרטיות [שבעבר הירדן גופא הי' זה בארץ מואב], ובפעם השני' - מספיק גם תיאור כללי, וכאן - בפעם הראשונה אומר רק "בעבר הירדן" ודוקא בפעם השני' מוסיף "בארץ מואב"?

11) ואף שבפרשת חוקת (כ, כב) כתיב "כל העדה", שהיו "כולם שלמים ועומדים ליכנס לארץ" (פרש"י שם) - אעפ"כ, גם המאורע "ויבאו בני ישראל כל העדה הר ההר", וכן המאורעות שלאח"ז עד לסיום ספר במדבר, שייכים להענינים שהיו בזמן היות בנ"י במדבר. משא"כ "אלה הדברים אשר דבר משה", שהוא הכנה להכניסה לא"י, כברמב"ן ובספורנו שבהערה 15.

12) פרשתנו שם, ג.

13) פרש"י שם, ה.

14) ר"פ וילך (לא, א-ב).

צוגרייטן זיי צו דער כניסה לארץ ישראל, דורך זיי מבאר זיין די מצוות התורה (״באר את התורה הזאת״) און זיי מזהיר זיין אויף זיי מקיים זיין (דברי תוכחה)[15].

אין אנדערע ווערטער: מיט ״אלה הדברים אשר דבר משה״ דערציילט תורה ניט נאך א מאורע וואס קומט בהמשך צו די מאורעות וועלכע ווערן דערציילט פריער, נאר א נייעם ענין - ״אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל״ אויף צוגרייטן זיי צו דער כניסה לארץ ישראל **בעתיד**.

ועפ״ז איז פארשטאנדיק וואס אין ספר במדבר הייסט דער ארט מיטן נאמען ״ערבות מואב״, משא״כ אין ספר דברים הייסט ער ״עבר הירדן״:

דער נאמען ״עבר הירדן״[16] (״הירדן״ מיט א ה״א) - איז ביחס צו ארץ ישראל. בשעת עס רעדט זיך וועגן ארץ ישראל, איז דער ארט וואס פון אנדער זייט ירדן (מעבר הירדן מזרחה) הייסט ״עבר הירדן״.

און דערפאר אין ספר במדבר, אין וועלכן עס ווערן דערציילט די מאורעות וועלכע זיינען געווען פון רובם ככולם פון די מ״ב מסעות - און אויך ״אלה המצות והמשפטים אשר צוה ה׳ ביד משה גו׳״ ביז דעם לעצטן מסע (אין סוף ספר במדבר), דערציילט תורה אלס א מאורע וואס איז געווען בסיום פון די מסעות - דערפאר רופט אן דער פסוק דעם ארט מיטן נאמען ״ערבות מואב״;

משא״כ אין ספר דברים רופט אן דער פסוק דעם ארט מיטן נאמען ״עבר הירדן״, בכדי צו מדגיש זיין אז מיט ״אלה הדברים אשר דבר משה״ קומט תורה דערציילן (ניט דעם סיום המאורעות וואס זיינען געווען פריער, נאר) די הקדמה און הכנה צו כניסה לארץ ישראל.

ועפ״ז איז אויך פארשטאנדיק וואס בהתחלת הפרשה שטייט נאר ״בעבר הירדן״, און עס ווערט כלל ניט דערמאנט ״בארץ מואב״, אפילו ניט בתור הוספה - בכדי צו מדגיש זיין, אז דא איז נוגע נאר דאס וואס אידן זיינען דאן געווען אין עבר הירדן, בסמיכות צו ארץ ישראל, און משה האט זיי געגרייט צו דער כניסה לארץ.

און לאחרי ווי דער פסוק איז שוין **מדגיש** דעם ענין (דורך זאגן **נאר** ״בעבר הירדן״) - איז **דערנאך**, בשעת דער פסוק רעדט וועגן דעם ארט צום צווייטן מאל, טייטשט ער אויס ״בעבר הירדן בארץ מואב״, אז אין עבר הירדן גופא איז דאס געווען

15) ראה פתיחת הרמב״ן וספורנו לספר דברים. רמב״ן ריש פרשתנו.

16) משא״כ ״מעבר לירדן״ (בלמ״ד), שהוא רק סימן על המקום, שהוא ״מעבר לירדן״. ולהעיר שנאמר לשון זה גם על ארץ ישראל שהוא ״מעבר לירדן - בעבר המערבי״ (מטות לב, יט). משא״כ ״עבר הירדן״ (בה״א) - הוא (גם) שם התואר, וקאי רק על המקום שבעבר המזרחי. ועצ״ע.

"בארץ מואב"[17].

ד. דער ביאור בזה בפנימיות הענינים:

ארז"ל אז די מ"ב מסעות אין מדבר זיינען געווען א הכנה צו דער כניסה לארץ ישראל[18] - בדוגמא ווי דער גלות וואס איז א הכנה צו דער גאולה, אז בכדי די גאולה העתידה זאל זיין א גאולה נצחית שאין אחרי' גלות[19] אז ס'איז גאר ניט שייך[20] אז דערנאך זאל זיין גלות[21], איז עס דוקא דורך דער הקדמת העבודה בזמן הגלות.

אויב די גאולה וואלט געקומען אן די הקדמת העבודה שבזמן הגלות - וואלט זי געווען אין אזא אופן, אז עס בלייבט א נתינת מקום און אפשריות אויף גלות, ווארום ס'איז שייך אז דער חושך פון "לעומת זה" זאל זיך ווידער מתגבר זיין ח"ו[21], און ברענגען אידן צו חטאים, ובמילא - צו גלות. און דוקא דורך דער עבודה שבזמן הגלות, וואס דורך איר זיינען אידן מהפך דעם חושך צו אור - איז ניט שייך אז דער חושך זאל נתגבר ווערן, וויבאלד אז ער איז לגמרי נהפך געווארן צו אור.

ועד"ז איז אויך בנוגע צו דער כניסה לארץ ישראל בפעם הראשונה: דורך דעם וואס די כניסה איז געקומען נאך דער הקדמה פון די מ"ב מסעות במדבר, דורך וועלכע אידן האבן אויפגעטאן די הכנעה און בירור פון נחש שרף ועקרב וועלכע זיינען געווען במדבר[22] (בדוגמא די קליפות שבמדבר העמים), איז נתבטל געווארן די אפשריות אז די כניסה לארץ זאל צושטערט ווערן פון די קליפות (שבמדבר), וויבאלד זיי זיינען שוין נתברר געווארן.

ויש לומר, אז דאס איז אויך דער טעם פון דעם וואס דער סיום פון די מסעות איז געווען בערבות מואב, ווייל אין מדבר גופא איז עס די נידעריקסטע דרגא[23] נידעריגער אפילו פון

17) משא"כ בפעם הראשונה אומר רק "בעבר הירדן", בכדי להדגיש שעיקר הענין שנוגע כאן הוא שהוא בסמיכות לארץ ישראל. ועפ"ז מתורצת בפשטות הקושיא שבהערה 10.

18) ראה לקו"ת ר"פ נשא. מסעי צא, ב ואילך. ד"ה נשא תרע"ח. ועוד. ומובן גם בפשטות המאורעות.

19) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג ונאמר - פסחים קטז, ב.

20) לא רק שבפועל לא יהי' אחרי' גלות, אלא שאין שייך שיהי' גלות. ובדוגמת המעלה בדבר שאינו מוכשר לקבל טומאה.

21) ואף שלע"ל "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" - מ"מ, באם הגאולה היתה שלא ע"י הקדמת העבודה שבגלות, היתה הגאולה באופן כזה שהחושך הוא מנגד אלי' ובמילא שייך בה שינוי (ורק שבפועל לא יהי' בה שינוי, מצד זה שבפועל א'ין מי שינגד, לפי שנתבטל - ע"ד מצות לא תחי' שנמנית בתרי"ג אף שאינם כו' כי אילו היו בנמצא יהי' אפשר בו הציווי ההוא כו', כמש"כ הרמב"ם בסהמ"צ מ"ע קפז); משא"כ ע"י קדימת העבודה דגלות, שהחושך נהפך לאור - הגאולה היא באופן שאין שייך בה שינוי, מכיון שהחושך "מסכים" ונהפך.

22) עקב ח, טו.

23) ראה בארוכה לקוטי לוי"צ אגרות ע' ת ואילך.

עמון[24]: מואב איז חכמה דקליפה[25] און אין דעם גופא - ״ערבות מואב״, ערבות מלשון ערב וחושך.

און נאך דעם ווי אידן האבן מכניע געווען און מברר געווען אויך די קליפה פון ״ערבות מואב״, זיינען זיי געווען גרייט צו אריינגיין אין ארץ ישראל.

ה. אבער עפ״ז דארף מען נאך פארשטיין (בפנימיות הענינים), פארוואס אין תחלת פרשת דברים שטייט נאר ״בעבר הירדן״, און עס ווערט ניט דערמאנט (אפילו ניט בתור הוספה) אויך ״בערבות מואב״: וויבאלד אז ענינה פון פ׳ דברים איז די הכנה צו דער כניסה לארץ (כנ״ל סעיף ג׳), וואס די שלימות ההכנה איז דער בירור פון ״ערבות מואב״ - האט דאך געדארפט דערמאנט ווערן (אויך) ״ערבות מואב״?

וועט מען עס פארשטיין בהקדים הביאור אויף א שאלה עד״ז בנוגע צו דער גאולה לע״ל:

דער טעם אויף דעם וואס ״מזכירין יציאת מצרים (אויך) לימות המשיח״[26] (אע״פ אז די גאולה העתידה וועט זיין א סאך העכער ווי די גאולה פון יציאת מצרים)[27], איז עס מצד דעם וואס ס׳איז דא אויך א מעלה אין דער גאולה פון יציאת מצרים - די מעלה פון אתכפיא סט״א[27] (וואס די עבודה פון ״אתכפיא סט״א״ איז געווען דוקא בא יצי״מ, וויבאלד אז דער רע איז נאך געווען בתקפו[28], משא״כ לע״ל, וויבאלד אז דאן איז ״את[29] רוח הטומאה אעביר מן הארץ״[28]).

שטעלט זיך די שאלה: וויבאלד ס׳איז דא א מעלה אין דער עבודה פון אתכפיא סט״א איז פארוואס וועט מען דערמאנען לע״ל יציאת מצרים נאר בדרך טפל[30] (און מ׳דארף אויף דעם א ראי׳ פון פסוק, ״כל ימי חייך[31] להביא לימות המשיח״)?

די קשיא איז נאך גרעסער: כשם ווי ס׳איז דא א מעלה אין דער עבודה פון ״אתכפיא סט״א״ - איז דא אויך א מעלה אין דער עבודה פון ״אתהפכא סט״א״. אבער לע״ל, ווען ״ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ״, וועט דאך ניט זיין שייך ניט קיין ״אתכפיא״ און ניט קיין ״אתהפכא״. שטעלט זיך די שאלה: וויבאלד אז ״יתרון האור״ איז ״מן החושך״ [אז דוקא דורך דעם וואס מען איז כופה אדער מ׳איז מהפך דעם חושך הסט״א, דוקא דורך דעם ווערט א יתרון אין דעם אור], איז היתכן, אז לע״ל וועט ניט זיין די עבודה וואס ברענגט צו דעם ״יתרון״?

24) רש״י פרשתנו ב, ט.
25) מאו״א מ, פה. וראה תו״א יא, ד. לקו״ת חוקת סו, ג. אוה״ת נ״ך ע׳ נה. ועוד.
26) משנה ברכות יב, סע״ב.
27) ראה רד״ה כימי צאתך וסד״ה כי בחפזון תש״ח.
28) תניא פל״א (מ, ב).
29) זכרי׳ יג, ב.
30) גמרא ברכות שם.
31) ראה טז, ג.

איז דער ביאור אין דעם, אז דער תכלית העילוי איז (ניט דער יתרון האור וואס קומט דורכן בירור החושך, נאר) דער ענין פון אור (קדושה) גופא[32]. וואס דאס דערלאנגט נאך אין א העכערן ארט, וואס איז העכער פון דעם ארט וואו עס דערלאנגט דעם בירור החושך[33].

עס איז נאר, אז בכדי צוקומען צו דעם, דארף פריער זיין דער בירור החושך און דער יתרון האור וואס ווערט דורך דעם. אבער נאך דעם ווי דער אור האט שוין באקומען דעם יתרון - ווערט ער נתעלה אין נאך א העכערן ארט וואו דער ענין פון חושך (אויך לאחרי הבירור) האט קיין שייכות ניט[34].

ו. דוגמא לזה: ס׳איז ידוע דער פירוש אויפן פסוק[35] "משכני אחריך נרוצה", "נרוצה" לשון רבים, אז דורך דעם וואס דער נפש האלקית פועל׳ט אז (אויך) דער נפש הבהמית זאל האבן אהבת ה׳ (ואהבת את ה״א בכל לבבך בשני יצריך[36]), וואס די אהבה פון נפש הבהמית איז אין א אופן פון "מרוצה" - איז דורך דעם ווערט א יתרון אין דער אהבה פון נפש האלקית, אז אויך איר אהבה איז בדרך מרוצה[37].

---

32) להעיר מהידוע בפירוש מרז״ל (ב״ר ספ״ב) "איני יודע באיזה מהן חפץ במעשיהן של צדיקים או במעשיהן של רשעים", דהקס״ד שיהי׳ חפץ "במעשיהן של רשעים" הוא "למעשיהן של רשעים" (זדונות) כמו שנהפכים לזכיות, שיש בה מעלה על זכיות כפשוטם, מעשיהן של צדיקים (ראה לקו״ש חט״ו ע׳ 178 וש״נ).

והמסקנא שהוא חפץ במעשיהן של צדיקים דוקא - שעיקר התכלית, שלזה "נתאוה" (חפץ) הוא העבודה דתומ״צ. והעילוי שיש בעבודת התשובה - הוא בכדי שהזכיות **דתומ״צ** (שלאחרי התשובה) יהיו בדרגא נעלית יותר (מצד ה"יתרון" שנעשה **בהם** ע״י בירור החושך), וכל זה הוא רק הקדמה שבהתומ״צ יתגלה שרשם העצמי - ה"חפץ" (והתאוה) דעצמותו ית׳ (ע״ד המובא לקמן הערה 38).

33) להעיר מתו״א מג״א צא, ב, שהבירור דהמן מגיע רק בבחי׳ לבוש מלכות, ולא בבחי׳ כתר מלכות.

34) ולהעיר, דענין זה מוסיף גם בהצפי׳ והגעגועים להגאולה. כי מצד המעלה שבעבודת הבירורים שבזמן הגלות דוקא - יש מקום לטעות, שאין הכרח כ״כ לצפות ל׳הגאולה ושתהי׳ **מיד**, מכיון שיש מעלה בעבודת הבירורים שבזמן הגלות; משא״כ להמבואר בפנים, שהעילוי בבירור החושך ו"יתרון האור" שנעשה ע״ז הוא רק הקדמה להעילוי של העבודה דתומ״צ ("אור") שבהם דוקא הוא ה"חפץ" (והתאוה) דעצמותו ית׳ (כנ״ל הערה 32) - הרי, גודל **הצפי׳** והגעגועים לגאולה העתידה ושתהי׳ דוקא **מיד**, מכיון שאז דוקא יהי׳ השלימות דקיום התומ״צ*.

35) שה״ש א, ד.

36) ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א במשנה.

37) ראה סה״מ אתהלך לאזניא שם ע׳ קעב. קונטרס שבת חזון שנה זו סעיף ו. וש״נ.

---

*) ראה ד״ה כי בחפזון תש״ח בתחלתו, דזה שמשבחים את הקב״ה על זה ש"חישב את הקץ" הוא מצד התענוג שיש לו ית׳ כביכול בעבודת הבירורים. ועפ״ז יש לומר, שהוראה זו היא כביכול גם להקב״ה (ע״ד "מגיד **דבריו** ליעקב"), דמכיון שהחפץ **דעצמותו ית׳** (שלמעלה מתואר "הקב״ה") הוא בהשלימות דתומ״צ - לכן צריך להיות גם בהדרגא ד"הקב״ה" הוויתור על התענוג שבדרגא זו, ואדרבה - **למהר ולזרז** את הגאולה, בכדי למלאות את ה"חפץ" והתענוג העצמי דעצמותו ית׳.

אעפ״כ, איז דער פסוק ממשיך ״הביאני המלך חדריו״, ״הביאני״ לשון יחיד - אז נאר דער נפש האלקית ״גייט אריין״ אין ״חדריו״ פון מלך. און אע״פ אז בכדי די נפש האלקית זאל קענען אריינגיין אין ״חדריו״ איז עס דורך דערויף וואס אין איר איז צוגעקומען דער ״יתרון״ און ״מרוצה״ דורכן נפש הבהמית - איז אבער לאחרי ווי די נפש האלקית האט שוין באקומען דעם ״יתרון״, ווערט זי נתעלה צו א גאר הויכע מדריגה, וואו די נפש הבהמית (לאחרי הבירור) האט קיין שייכות ניט[38] - ״ישראל ומלכא בלחודוהי״[39], ״יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך״[40].

ז. ועפ״ז איז פארשטאנדיק אויך בפנימיות הענינים וואס אין התחלת פרשת דברים שטייט **נאר** ״בעבר הירדן״, און עס ווערט **ניט** דערמאנט ״בערבות מואב״ - הגם אז דורך דעם בירור פון ערבות מואב ווערט א יתרון אין כניסה לארץ - בכדי צו מדגיש זיין, אז דער עיקר הענין פון כניסה לארץ ישראל איז (ניט דער בירור פון ערבות מואב, נאר) דער קיום המצוות התלויות בארץ.

נאר אעפ״כ, בשעת עס קומט צום צווייטן מאל, איז דער פסוק מוסיף אויך ״בארץ מואב״[41] - בדוגמת וואס אויך בימות המשיח וועט מען דערמאנען אויך יציאת מצרים **בדרך טפל** צו דעם עיקר - דער גילוי הקדושה (״בעבר הירדן״)[42].

ח. ע״פ כל הנ״ל וועט מען אויך פארשטיין די שייכות פון תחלת הפרשה מיט סיום ההפטרה ציון במשפט תפדה ושבי׳ בצדקה:

וויבאלד אז דער עיקר הענין פון דער גאולה העתידה איז דער תכלית העילוי אין אור וקדושה גופא - דערפאר, איז אויך דער עיקר העבודה דורך וועלכע עס וועט קומען די גאולה, איז (בפרט אחד, ניט אויף אזויפיל דער בירור וזיכוך פון די ענינים הבלתי רצויים, נאר) די עבודה פון לימוד התורה און קיום המצוות[43].

38) ראה סה״מ שם. וראה גם אוה״ת שמע״צ ע׳ א׳תתו-ז, דזה שע״י הבירור דנה״ב נעשה עלי׳ בנפש האלקית, הוא לפי ששרש נה״ב הוא בתהו, וע״י שנפש האלקית מתעלית לתהו (ע״י שמבררת את נה״ב), עי״ז היא יכולה להתעלות ״לשרשה ממש״, לבחי׳ ״מקיף הישר הגבוה יותר מהתהו״.

39) ראה זח״ג לב, א. זח״א רח, ב. וראה אוה״ת שמע״צ ע׳ ב׳קמט. ע׳ ב׳קנג. סה״מ תרפ״ז ע׳ לו. ע׳ נא. ועוד.

40) משלי ה, יז. וראה שמו״ר פט״ו, כג.

41) ולהוסיף, שבפסוק זה נאמר ״באר את התורה״ שפירשה להם בשבעים לשון, שזהו״ע בירור השבעים אומות (ראה אוה״ת פרשתנו ע׳ ד ואילך. וראה גם תו״א משפטים עז, ד. עח, ג. ועוד).

42) ועפ״ז יש לומר הטעם שנאמר כאן ״בארץ מואב״ ולא ״בערבות מואב״, כי ״ערבות״ מדגיש הערב וחושך שבזה, משא״כ ״ארץ״ (גם) מדגיש העלי׳ שבזה - ארץ על שם שרצתה לעשות רצון קונה (ב״ר פ״ה, ח).

43) שזהו עיקר תוכן דברי משה (״אלה הדברים גו׳״) בספר משנה תורה - ״באר את התורה הזאת״, הביאור

און דער ענין איז מודגש אין סיום וחותם ההפטרה:

אין די פריערדיקע פסוקים - ״ואצרוף כבור סיגיך וגו׳״[44], און עד״ז אויך ״ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציך כבתחילה״[45], איז ״כבראשונה״ און ״כבתחילה״ מדגיש אז תמורת די שופטים בלתי רצויים וואס זיינען געוועו פריער, וועלן זיין ״שופטים כשרים״[46] - רעדט זיך וועגן בירור החושך;

משא״כ אין סיום וחותם הפטרה, ווערן ניט דערמאנט קיינע ענינים בלתי רצויים - עס רעדט זיך נאר וועגן משפט און צדקה, וואס ״משפט״ מיינט תורה און צדקה איז כללות כל המצוות[47].

ט. ע״פ הנ״ל איז פארשטאנדיק די הוראה צו אידן פון דעם איצטיקן דור, דער לעצטער דור אין גלות - אז וויבאלד מ׳שטייט באם סיום פון גלות פון ״ערבות מואב״ [לויט אלע סימנים אין גמרא[48], און לויט ווי כ״ק מו״ח אדמו״ר נשיא דורנו האט מעיד געווען שוין יארן צוריק, אז מ׳דארף נאר צופוצן די קנעפ[49], און ס׳איז ״לאלתר לגאולה״[50], און משיח איז עומד תחת כותלנו[51], וכו׳ וכו׳] - איז פארשטאנדיק אז איצטער דארף זיך שוין הערן בגלוי (ניט די קושי פון גלות ר״ל, נאר) ווי מ׳שטייט ״**בעבר הירדן**״, מ׳האלט ביי דער עלי׳ צו אריינגיין אין ארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה, עס דארף נאר זיין ״עמדו הכן כולכם״[52].

ובמכ״ש וק״ו: מה-דאך אז בא די הכנות צו דער ביאה ראשונה אין ארץ ישראל (ווען אידן זיינען נאך געווען ״בערבות מואב״) האט זיך שוין געהערט נאר די עלי׳ שבזה (״בעבר

ופירוש **בתורה***, וכדברי חז״ל: ונשתלשו בערבות מואב** (חגיגה ו, ריש ע״ב (וש״נ). פרש״י ר״פ בהר. וראה מפרשים ריש פרשתנו).

44) ישעי׳ א, כה.

45) שם, כו.

46) פרש״י שם.

*) וכמבואר בזהר (ח״ג רסא, א), שספר משנה תורה (בערך לדי ספרים הראשונים) הוא דוגמת תורה שבעל פה שמבאר ומפרש (פירושה) תושב״כ, והיינו שהשרש (בתושב״כ) לתושבע״פ (בכלל) הוא משנה תורה (מג״ע אופן רמו. אוה״ת פרשתנו ע׳ ז).

) ויש לומר שיש בזה העילוי דאתהפכא חשוכא (דערבות מואב) לנהורא (ראה לקוטי לוי״צ שבהערה 23). ועפ״ז יש לומר הטעם שנקרא בחז״ל שם ״ערבות מואב״ ולא ״ארץ** מואב״ כמ״ש **בקרא** בפרשתנו (הובא בפרש״י חגיגה שם), וכ״ה בתבוא כח, סט - כי ״**ערבות**״ (מלשון ,ערב וחושך) מדגיש ביותר בירור והפיכת **החושך**, אפילו כשהוא עדיין בדרגת ״ערבות מואב״ (ולא ״ארץ מואב״, ראה לעיל הערה 42).

47) לקו״ת פרשתנו א, סע״ב. שם, ג.

48) בסיום מסכת סוטה.

49) שיחת שמח״ת תרפ״ט.

50) ״קול קורא״ ב״הקריאה והקדושה״ תש״א-תש״ב.

51) ״קול קורא״ שם סיון תש״א.

52) מכתב כ״ק מו״ח אדמו״ר מכ״ו אד״ר תרח״ץ (נדפס בסה״מ קונטרסים ח״ב שצז, ב. אגרות קודש שלו ח״ד ע׳ רעט).

הירדן"), אע"פ וואס משה האט געוואוסט אז ער וועט ניט אריינפירן אידן אין ארץ ישראל (ניט קוקנדיק אויף תפלתו להקב"ה "ואתחנן אל ה' גו'"), ובמילא קען זיין אז די ביאה לארץ וועט ניט זיין א ביאה נצחית[53], און ס'קען זיין אז דערנאך וועלען ווייטער גיין אין גלות[54],

וואס איינער פון די טעמים לזה איז, ווייל משה איז העכער פאר ענין הגלות[55], ובמילא אויב משה וואלט זיי אריינגעפירט אין ארץ ישראל, וואלט דעמולט קיין גלות ניט געקענט זיין[53]; אבער שלילת הגלות וואלט דעמולט געווען מצד דער גילוי מלמעלה (פון כח משה) און ניט מצד מציאת העולם עצמה, בלייבט נאך די אפשריות אויף גלות (כנ"ל ס"ד). דעריבער האט ניט משה זיי אריינגעפירט אין ארץ ישראל, וואס דאס האט ערמעגלעכט אז עס זאל זיין א גלות, און אידן זאלן מכניע ומברר זיין די כחות דלעו"ז, פון סיבות הגלות, וואס דאס טוט אויף נאך א העכערע עלי' וגאולה[56], א גאולה שאין שייך אחרי' גלות (אפילו ניט אן אפשריות אויף גלות) -

עאכו"כ בסיום גלות זה האחרון, ווען מ'איז שוין דורך די עבודת הבירורים אין גלות, מיט די אלע נסיונות, ביז צו די חבלי המשיח, די דברים המבהילים בלתי משוערים כלל וכלל (אפילו פאר ניט-אידן) וואס האבן פאסירט בדורנו זה הי' לא תהי', לא תקום גו' - איז א דבר **ברור ופשוט**, אז איצטער איז ווי אידן שטייען "**בעבר הירדן**", און מ'האלט אט אט ביי אריינגיין אין ארץ ישראל, צוזאמען מיט משה רבינו[57] כפשוטו ממש[58] (ווי ער

---

53) ראה שערי תשובה לאדהאמ"צ ח"ב חינוך בתחלתו. אוה"ת ואתחנן ע' סה. צג. ועוד.

54) ועפ"ז יומתק מה שגבי מיתת משה (מפני שלא נכנס לארץ) ובכיית בנ"י על זה נאמר (ברכה לד, א. ח) רק "בערבות מואב" (ולא "בעבר הירדן"), שזה מדגיש הירידה בגלות, כנ"ל בפנים סו"ס ד.

55) ראה סוטה, ט, סע"א (בנוגע מעשה ידי משה).

56) ראה אוה"ת שם ע' פז.

57) היינו שבסוף גלות זה האחרון יש החיבור דב' הענינים - הגילוי ד(כח) משה שהוא למעלה מכל ענין הגלות, וביחד עם זה הבירור ד"ערבות מואב" בגלות זה האחרון (שעי"ז נעשה גאולה שאין שייך אחרי' גלות)*.

ויש לומר שזה מרומז גם בתפלת משה עצמה - "ואתחנן", שהתפלל משה תקט"ו תפלות ליכנס לארץ כמנין "ואתחנן" (דב"ר פי"א, י), שענינו דתקט"ו תפלות הוא "להמשיך בחי' י"ה (שהוא למעלה מבחי' ת"ק) בהעולמות שהם

---

*) ועפ"ז אולי יש לחוסיף ביאור בתורת לוי"צ (ע' שכח) בפירוש הכתוב "הואיל משה", ש"הואיל אותיות אליהו בחי' דעת דנוקבא, משה בחי' דעת דדכורא".

אלא שבכח (תפלת) משה נפעלת הגאולה (ע"י אליהו שהוא מבשר הגאולה), וגאולה נצחית (כיון שזה בא לאחרי גלות זה האחרון),

וענין זה מרומז בכתוב "בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת", כנ"ל בפנים.

האט געבעטן בתפלתו[59] "ואתחנן אל ה' גו'") בגאולה האמיתית והשלימה, שאין אחרי' גלות, ע"י משיח צדקנו,

וואס ער שטייט און ווארט אומגעדולדיק אויף דער רגע ווען ער וועט אויסלייזען אידן פון גלות, וואס דאס קען קומען תיכף ומיד ממש, ועד כדי כך ווי די גמרא זאגט[60] אז משיח "יתיב ביני עניי סובלי חלאים וכולן שרו ואסירי בחד זימנא, איהו (משיח) שרי חד ואסיר חד, אמר דילמא מבעינא דלא איעכב" (שרי חד נגע ומקנחו וקושרו ואח"כ מתיר האחר כו' ואינו מתיר שני נגעים יחד דסבר אי בעי לי לצאת וליגאל את ישראל לא איתעכב כדי קשירת שני נגעים),

ועאכו"כ אז לאחרי די גאנצע עבודה פון אידן בהתאם צו "בקולו תשמעו", איז שוין זיכער אז משיח קומט "היום"[61], און נאכמער - וויבאלד אז אידן האבן זיכער תשובה געטאן, האט מען די הבטחה ופס"ד ברור אז "מיד הן נגאלין"[62], ולא עכבן אפילו כהרף עין[63], אפילו ניט א וואונק פון אן אויג, ובפרט אז ס'איז שוין זיכער אויך א מצב פון "זכו", במילא קומט משיח "ארו עם ענני שמיא"[64].

י. דער גילוי הטוב והעלי' ("בעבר הירדן") אין תשעה באב שטייט נאכמער בהדגשה בקביעות שנה זו, ווען תשעה באב קומט אויס ביום השבת, וואס דעמולט ווערט דער תענית נדחה. וידוע דער פתגם פון רבותינו נשיאינו[65] (מיוסד אויף דברי רבי יהודה הנשיא בגמרא[46] "הואיל ונדחה אידחה") "הלואי ער זאל נדחה ווערן באמת, ויהפך לששון ולשמחה".

ונוסף לזה: וויבאלד אז דער תענית ווערט נדחה - איז אין דעם שבת שטייט בגלוי נאר די מעלה פון דעם טאג, דאס וואס משיח איז דעמולט געבארן געווארן[67]!

בבחי' מהלך ת"ק שנה** (חגיגה יג, א) כו'" (אוה"ת ואתחנן ע' קטז).

58) שמשה ואהרן עמהם בתחלת הגאולה - יומא ט, ב.

59) כי בודאי שתפלת צדיק מתקיימת [ובמכ"ש מצדיק גוזר והקב"ה מקיים (תנחומא וירא יט. וראה שבת נט, ב). ויתירה מזו הקב"ה גוזר וצדיק מבטל (מו"ק טז, ב. וש"נ], ועאכו"כ תפלת משה, שאפילו מעשי ידיו נצחיים (סוטה שם), והוא למעלה מכל ענין הגלות, ובפרט שהתפלל משה על זה תקט"ו תפלות (דב"ר שם).

60) סנהדרין צח, א ובפרש"י.

) ולהעיר מהפירוש בתקט"ו - ט"ו פעמים ת"ק (אוה"ת שם ס"ע קיג. ע"פ תוד"ה ורגלי - חגיגה שם), היינו השלימות (ט"ו) בעולמות עצמם שהם בבחי' ת"ק. אבל זהו בהוספה על פירוש הפשוט שתקט"ו הוא ת"ק עם **עוד ט"ו (ט"ו שלמעלה מת"ק).

---

61) סנהדרין שם.

62) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

63) מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

64) סנהדרין שם.

65) ס' השיחות ה'ש"ת ע' 157. נתבאר בלקו"ש י"ז תמוז (נדחה) שנה זו. קונטרס משיחת ש"פ בלק שנה זו.

66) מגילה ה, ריש ע"ב.

67) איכ"ר פ"א, נא. ולהעיר שמשיח יצא מרות המואבי' - גילוי הטוב ש"בארץ מואב" (ראה לקו"ת חוקת סו, ג. אוה"ת נ"ך ע' נה).

יא. די הוראה בפועל מכל זה:

אידן דארפן וויסן אז ס'איז שוין זיכער געקומען די צייט אז משיח זאל קומען, כנ"ל בארוכה, עס דארף נאר זיין דער "עמדו הכן כולכם" מיט געגועים און בענקעניש פאר משיח, וועט מען זיכער ארויסרופן זיין קומען.

און דאס וואס ער איז דערווייל נאך ניט געקומען - איז א קשיא, וואס יעדער קשיא נעמט זיך פון העלם והסתר הגלות - און זיכער וועט משיח דאס אליין פארענטפערן; אבער דאס טאר ניט אפשוואכן א אידן ח"ו, נאר אדרבה - דאס דארף ארויסרופן נאכמער אן עלי' אין דער עבודה "בעבר הירדן" - א תוספת מרץ און חיות, צו מוסיף זיין ביתר שאת וביתר עז אין "משפט" (תורה) און "צדקה", וואס ברענגט די גאולה, "ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה".

ובפרט שטייענדיק אין שבת תשעה באב לאחרי חצות היום, דער זמן פון לידת משיח - איז דאך דאס א צייט ווען בדיוק "מזלו גובר"[68], דער מזל פון משיח[69] שטייט בהתגברות, ובאופן פון (מזל מלשון) "ונוזלים"[70], אז דאס איז נוזל ונמשך למטה, צו אלע אידן (ובפרט צו יעדערן פון זיי אין דעם ניצוץ פון משיח שבכאו"א[71]).

און דאס דארף ארויסרופן בא יעדערן א התגברות אין זיין עבודה צו מוסיף זיין די "מצוה אחת" וואס וועט מכריע זיין עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות ומביא לו ולהם תשועה והצלה[72] - די גאולה האמיתית והשלימה.

ובפרט דורך א הוספה אין לימוד התורה (משפט) און נתינת הצדקה (וועלכע טוען אויף דער "ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה") באופן המותר ביום שבת קודש, ועאכו"כ - מארגן, עשירי באב (אין די ענינים המותרים ללמוד ביום זה) - סיי בנוגע צו זי זיך און סיי אזוי איינווירקן אויף אלע אנדערע.

ובכדי דאס מאכן לייכטער, יש להציע (בתור "מפקחין על צרכי ציבור בשבת"[73]), אז די וואס עשירי באב פארן (ניט אום שבת גערעדט) אין פארשידענע ערטער בכדי רעדן מיט אנדערע אידן וועגן אידישקייט בכלל און תשעה באב בפרט - זאלן מיטנעמען א צדקה-פושקע וואס

---

68) ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקרבן העדה. וראה שיחת כ"ה אדר ושיחת אחש"פ שנה זו.

69) שישנו בכל דור ודור, ולא עוד, אלא שהוא כבר במצב שראוי לגאול תומ"י (מבלי עיכוב חבישת נגע אחד כבגמרא) את ישראל "(הוגה בתורה ועוסק במצוות וכו'" - רמב"ם הל' מלכים ספי"א). דמכיון שפס"ד ברור דכשישראל עושין תשובה מיד הן נגאלין - הרי מוכרח, שכבר ישנו (עוד לפני עשיית תשובה) משיח במצב כזה, שכשישראל עושין תשובה יגאל אותם מיד.

70) לקו"ת האזינו עא, ב. ובכ"מ.

71) מאור עינים ס"פ פינחס.

72) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

73) ראה שבת קנ, א. טושו"ע או"ח סש"ו ס"ו. שו"ע אדה"ז שם סי"ב.

דערמאנט און רופט ארויס נתינת הצדקה, און אויך ״מיטנעמען״ דברי תורה (מענינא דיומא) וועלכע מ׳קען יענעם זאגן בעל-פה, באותיות המתאימות לו, בדרכי נועם ובדרכי שלום, ״האמת והשלום אהבו״[74].

און פון דער התגברות זאל זיין א פעולה נמשכת ומעלין בקודש אין דער הוספה אין לימוד התורה ונתינת הצדקה, און בכלל אין קיום המצוות בהידור - אויך אין די ימים שלאחרי זה, במשך חודש מנחם אב, ועאכו״כ דערנאך אין חודש אלול, חודש הרחמים[75], ועאכו״כ אין חודש תשרי, המרובה במועדות[76].

והולך ומוסיף ואור ביז מ׳וועט גלייך בפועל ברענגען משיח צדקנו למטה מעשרה טפחים, און דעמולט וועט מען נאכמער מוסיף זיין אין די אלע ענינים, מעלה זיין בקודש עצמו (כנ״ל), העכער און העכער עד אין סוף, ומתוך שמחה גדולה,

צוזאמען מיט די וואס - ״הקיצו ורננו שוכני עפר״[77], ומשה ואהרן עמהם, ואתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא[78], ובדורנו נשיא דורנו, כ״ק מו״ח אדמו״ר,

און מ׳וועט אלע צוזאמען גיין פון ״בעבר הירדן״ אין ארץ ישראל, ומשיח צדקנו בראש,

וכל זה - תיכף ומיד ושמחת עולם על ראשם[79].

---

74) זכרי׳ ח, יט. רמב״ם סוף הל׳ תעניות.

75) ראה שו״ע או״ח ר״ס תקפא. לקו״ת ראה לב, א ואילך.

76) ב״י או״ח סתצ״ב. השלמה לשו״ע רז״ל לר״נ מדובראוונא סקל״א ס״ח. שו״ע אדה״ז שם ס״ב.

77) ישעי׳ כו, יט.

78) תקו״ז תס״ט.

79) ישעי׳ לה, י. נא, יא.

*

בס"ד. שיחת ש"פ דברים, ט' באב (נדחה) ה'תשמ"ח.

הנחת התי בלתי מוגה

א. ס'איז רגיל צו אנהויבן רעדן אין אן ענין פארבונדן מיט פרש"י בתחלת הפרשה.

ואע"פ אז בנדו"ד (פ' דברים) האט מען שוין אמאל גערעדט אין דעם ערשטן פרש"י - זיינען אבער געבליבן ענינים וועלכע מ'האט ניט גערעדט, ואדרבה: וויבאלד אז תורה איז אין-סוף, בלייבט מער ניט דערעדט ווי גערעדט. במילא האט מען דאך זיכער וואס מ'קען נאך רעדן בזה.

און דאס (דער רעדן) איז נאכמער בהדגשה אין דער פרשה עצמה - וואס איר נאמען איז "דברים" (רייד), און לשון רבים. און דאס גופא - אין אן אופן פון "אלה הדברים" (ווי די פרשה ווערט אנגערופן בכ"מ), וואס באווייזט אז די דברים זיינען **בגלוי**, באופן פון מראה באצבעו ואומר אלה.

[הענין בתחלת הפרשה - נדפס לעיל].

ב. די צוויי פסוקים בפרשתנו - "אלה הדברים גו'" (וואו עס שטייט "בעבר הירדן" סתם) און "הואיל משה באר את התורה הזאת" (וואו עס שטייט "בעבר הירדן בערבות מואב") - רעדן לכאורה וועגן באזונדערע, פארקערטע ענינים:

"אלה הדברים" זיינען "דברי תוכחות", נאר זיי זיינען געזאגט געווארן "ברמז מפני כבודן של ישראל" (ווי רש"י איז מפרש);

משא"כ "באר את התורה" איז בפשטות דברי תורה - א ביאור ופירוש אין די עניני תורה וואס רעדן זיך פריער. וואס דאס איז פונקט פארקערט פון "דברי תוכחות": דברי תורה איז אן ענין וואס איז דוקא בכבודן של ישראל (אין כבוד אלא תורה[1]), ניט ווי די "דברי תוכחות"; און ניט נאר וואס דאס איז ניט געזאגט געווארן ברמז (ווי די דברי תוכחה), נאר דאס איז באופן גלוי, און ניט סתם בגלוי, נאר באופן פון "באר", בביאור, ובזה גופא זיינען פאראן דרגות (ביז די דרגא פון "באר היטב"[2]), ביז די שלימות בזה, אז "בשבעים לשון פירשה להם" [ועד"ז "באר היטב" - "בע' לשון"[3], וכידוע[4] אז "היטב" איז בגימטריא שבעים (במספר

---

1) אבות פ"ו, ג. 2) תבוא כז, ח. 3) פרש"י שם. 4) תויו"ט סוטה פ"ז מ"ה.

אחורי)], וואס באווייזט אז דאס איז בגלוי ומוסבר אפילו בלשון האומות.

דער אמת איז אבער, אז ע"פ פשטות הכתובים גייט "אלה הדברים" אויף אלע דברי משה, "באר את התורה הזאת", אין דער פרשה און די פרשיות שלאחרי זה בספר זה (וועלכע ווערט אנגערופן פ' **דברים** און ספר **דברים**).

נאר (רש"י איז מוסיף אויף פשטות הענין, אז) די "דברים" גופא זיינען כולל צוויי סוגים (פרטיים, אדער כלליים) - דברי תוכחה (ברמז) און דברי תורה (בגלוי).

ג. איינער פון די לימודים אין "והחי יתן אל לבו" וואס מ'קען דערפון ארויסנעמען:

פון יעדער ענין אדער פסוק אין תורה, אפילו פון א זאך וואס שטייט בקיצור, אדער אפילו ברמז, אפילו נאר אן איין און איינציקער ווארט - קען און דארף א איד זיך אין דעם מתבונן זיין און דערפון ארויסנעמען א ריבוי ענינים, ביז אין סוף, ווארום תורה אין לה סוף (בלשון הידוע - מים שאין להם סוף), וכמאחז"ל[5] "הפך בה והפך בה דכולא בה", אנהויבנדיק פון פירושים ע"ד הפשט (כדרכו של פרש"י), און עד"ז - אין רמז (ווי די דברים וואס זיינען מרומז אין דעם פסוק, ווי רש"י איז זיי מפרש), ועד"ז אין דרוש און סוד.

דערפון איז מובן, אז אפילו אז מ'האט שוין געלערנט א סך ענינים אין תורה ביז איצטער, או דער אויבערשטער בענטשט מיט אריכות ימים ושנים טובות - דארף מען זיי לכל לראש אויסנוצן אויף תכלית בריאת האדם - אני נבראתי לשמש את קוני[6], וואס דאס איז אפילו בנוגע צו רגל האדם, עאכו"כ בנוגע צו חכמה בינה דעת שלו - דארף ער דאס אויסנוצן צו ווייטער הארעווען אין לערנען תורה און ארויסברענגען מן העעלם אל הגילוי נאך ענינים און נאך ענינים, אזוי אז עס ווערט "אלה הדברים", מ'קען דאס זען בגלוי, ביז אז מ'איז מגלה (באופן פון "אלה הדברים") אלע ענינים וואס מעגלעך אין יעדער ענין בתורה.

ונוסף לזה וואס אזוי דארף זיין בנוגע צו די אייגענע לימוד התורה, דארף מען אזוי אויך לערנען מיט אנדערע אידן - ווי משה רבינו האט געטאן ("מפי עצמו"[7]) אין ספר משנה תורה, אז "הואיל

---

5) אבות ספ"ה. 6) סוף קידושין. 7) מגילה לא, ב.

משה באר את התורה הזאת״, ער האט מבאר ומפרש געווען די תורה צו אלע אידן - אזוי אויך דארף יעדער איד לערנען תורה מיט אנדערע אידן, ובאופן אז ער איז צו זי מגלה אלץ מערער און מערער, ווארום ״כולא בה״.

וואס דאס איז דער פירוש אין ״משנה תורה״: דאס איז ״משנה תורה״, ״שאינה בבחי׳ התורה עצמה שנאמר בה וידבר ה׳ אל משה כו׳ אלא הוא גילוי התורה אשר דבר משה אל כל ישראל״[8], ד.ה. אז דאס איז נאר ״משנה״ פון די ערשטע פיר ספרים, אבער ביחד עם זה - איז דאס דער ספר החמישי פון די חמשה חומשי תורה.

וע״ד ווי מ׳האט גערעדט[9] בנוגע צו חומש, אז דאס איז חומש מלבר, אזוי אז ״הוא וחומשו חמשה״. ד.ה. אז חומש איז געבויט אויף די פריערדיקע ארבעה, אבער דאס ווערט דערנאך א מציאות פון חומש וואס איז ניט נכלל אין ארבעה, חומש שלמעלה מארבעה - די דרגא (חמישית) פון יחידה, וועלכע איז מאיר ביוהכ״פ, יום שנתחייב בחמשה תפלות[10].

ויש לומר אז די צוויי קצוות זיינען אויך נרמז אין דעם מספר חמישי עצמו: פון איין זייט גייט חמשה אויף סדר השתלשלות - בה״א נברא עולם הזה[11] [וואס כאטש אז עס שטייט ״עולם הזה״, איז אבער אין דעם נכלל כל סדר השתלשלות, וועלכע ווערט גערעכנט אלס עולם הזה בערך צו למעלה מהשתלשלות], כנגד דער ה״א אחרונה פון שם הוי׳; לאידך גיסא ווייזט עס אויף למעלה מסדר השתלשלות - בחי׳ יחידה, יוהכ״פ.

ד.ה. אז דער ספר חמישי אין תורה (משנה תורה) ווייזט אויף דער חיבור פון סדר השתלשלות און למעלה מסדר השתלשלות.

וע״ד ווי דאס איז אויך נרמז אין ״אלה הדברים״ [ולהעיר אז ״הדברים״ שטייט מיט א ה״א בתחלה, ניט ״דברים״ נאר ״הדברים״], כנ״ל, אז פון איין זייט איז דאס ״דברים״ מסויימים (גבול), אבער אין דעם ליגט א ריבוי הכי גדול, ביז אין סוף.

און אין דעם באשטייט די הוראה פאר א אידן, ער זאל מגלה זיין באופן פון ״אלה״ אלץ מערער און מערער אין תורה, כנ״ל.

ד. דער לימוד הנ״ל פון ״אלה הדברים״ איז שייך במיוחד לזמן זה - שבת תשעה באב:

כאטש אז עס זיינען דא כמה הגבלות אויף לימוד התורה ביום זה

---

8) לקו״ת במדבר רד״ה וידבר אכה״ד. 9) שיחת ש״פ פינחס. 10) לקו״ת ס״פ פינחס. 11) מנחות כט, ב.

- איז דאס אבער אלץ בצינעא, משא"כ בפרהסיא.

שרייט אבער א איד, אז תורה איז ענינה פרהסיא, ביז מיט א שטורעם גדול. וכדברי חז"ל אז לימוד התורה דארף זיין "באימה וביראה ברתת ובזיע" אזוי ווי ס'איז געווען בא מתן תורה[12], וואס נתינת התורה איז געווען מיט א רעש גדול, עד כדי כך אז דאס איינגעשטילט די גאנצע וועלט, אלע דצח"ם[13].

וואס דאס איז נאכמער מדגיש די הוראה פון "אלה הדברים" - אז מ'זאל אויסנוצן דעם טאג אויף אלץ מערער און מערער מגלה זיין דברי תורה, כמובן באופן המותר ע"פ שו"ע, אבער דאס וואס איז מותר - דארף מען אויסנוצן פולערהייט אן הגבלות, ביז אז מ'איז מגלה אלע ענינים וואס זיינען נאר שייך צו מגלה זיין אין די דברי תורה.

און אפילו אויב בא דער התוועדות וועט מען ניט אלץ דערערעדן, איז אין דעם אבער אלץ נכלל, וכידוע אז כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני, אלץ איז נכלל אין די תורה וואס ניתן למשה מסיני.

ה. און דאס ווערט א הכנה צו די פרהסיא הכי גדולה - וואס דאס וועט זיין בגאולה האמיתית והשלימה - א גאולה פאר אלע אידן און פאר כל העולם כולו, דעמולט וועט זיין ולא יכנף עוד מוריך בכל העולם כולו [משא"כ לפני זה איז געווען א גאולה פארבונדן מיט עשרה מישראל, אדער חמשה אדער שלשה, וכיו"ב, אבער ניט א גאולה בפרהסיא לכולם ולכל העולם כולו].

און דעמולט וועט זיין דער שלימות החיבור פון למעלה מסדר השתלשלות אין סדר השתלשלות [וע"ד "פרזות תשב ירושלים", וביחד עם זה וועט זיין א חומה, אבער "ואני אהי' לה חומת אש סביב"14] - מ'וועט האבן מיט זיך משה רבינו, משה ואהרן עמהם, וואס ער איז למעלה פון גלות, וביחד עם זה וועט מען האבן שלימות הבירור פון לעו"ז דורך דעם גלות וואס מ'איז דורכגעגאנגען [וואס האט אויך מגלה געווען די נצחיות פון אידן, ווארום ע"י החורבן איז געווען "כלה ה' את חמתו - על העצים ועל האבנים"[15], און ניט אין אידן ח"ו, וואס דאס האט מגלה געווען דער "אני ה' לא שניתי ואתם בני עקב לא כליתם"[16],

---

12) ברכות כב, א. 13) שמו"ר ספכ"ט. 14) זכרי' יב, ט. 15) איכה ד, יא. איכ"ר פ"ד, יד. מדרש תהלים עט, א. 16) מלאכי ג, ו.

וכמאחז"ל[17] חיצי כלים והם אינם כלים].

און צוזאמען מיט משה, וועט מען אויך האבן אתפשטותי' דמשה שבכל דרא ודרא, ביז נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר.

וואס די הכנה לזה איז דורך דער עבודה איצטער אין מגלה זיין דער משה וואס איז דא בפנימיות בכאו"א, וואס בעבודה הייסט עז - מגלה זיין אלע ענינים וואס שטייען בהעלם אין תורה (ענינו של משה), אז זיי זאלן שטיין אין אן אופן פון "אלה הדברים", כנ"ל. כולל אויך - מגלה ומפיץ זיין די מעינות התורה חוצה (כפי שנתגלה דורך אתפשטותי' שמשה שבדורנו ורבותינו נשיאינו בדורות שלפנ"ז), באופן כזה אז עס בלייבט ניט איבער קיין ענין וואס מ'איז ניט מפיץ ומגלה.

ו. ולהוסיף בהקשר צווישן משה מיט נשיא דורנו - ע"פ המבואר אין די הערות פון טאטן אויף מסכת כלים (ווי געבראכט פריער - בשיחה המוגהת הערה 57 בשוה"ג) בהקשר צווישן משה און אליהו [ולהוסיף, אז דאס איז אויך מצד דעם וואס פינחס זה אליהו, וואס משה האט געהאט א שייכות מיוחדת מיט פינחס, כמדובר אויך לעיל בנוגע צו דעם וואס משה האט געזאגט פינחס'ן "קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא"[18]], אז "משה ויוסף בחדא דרגא קיימי", וואס יוסף איז שמו הראשון פון משה שבדורנו.

און אויך שמו השני יצחק - איז פארבונדן מיט דער גאולה העתידה, וואס לע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו.

וואס ביידע נעמען צוזאמען איז דער שם שלם - אלס הכנה צו השם שלם וכסא שלם פון דעם אויבערשטן בגאולה האמיתית והשלימה, דורך מלחמת עמלק מדור דור, ביז מחיית עמלק[19] - דער ביטול פון אלע ענינים של עמלק בגימטריא ספק[20], און עס ווערט דער גילוי פון "הודאי שמו כן תהלתו"[21], וואס "ודאי" איז אויך ר"ת "ויברך דוד את הוי'", און פארבונדן מיט "אלה הדברים אשר דבר משה", משה גואל ראשון הוא גואל אחרון, דוד מלכא משיחא.

און דער גילוי וועט זיין אויך אין עולם, ביז ס'וועט דורכנעמען די שבעים אומות - ע"י ההכנה לזה דורך "באר את התורה", "בשבעים לשון".

---

17) סוטה י, א. 18) פרש"י ס"פ פינחס. 19) פרש"י ס"פ בשלח. 20) כש"ט הוספות סצ"ג. ועוד. 21) תפלת מוסף דר"ה ויוהכ"פ.

הנחת התי' בלתי מוגה

אבער ביחד עם זה בלייבט זיכער בתוקף די הבדלה בין ישראל לעמים כמובן ופשוט, אז סיידן ס׳איז דא א גיור כהלכה, בלייבט ער א גוי, וגיור כהלכה דוקא - ניט ח״ו א גיור שלא כהלכה; ולפני הגאולה ווערט נתברר ונתלבנו הדברים אויך אין דעם ענין.

אבער אויב ס׳איז דא א גיור כהלכה, ווערט ער א איד בשלימות.

ז. ויש להעיר בזה פון היינטיקן שיעור רמב״ם, וואו ער שרייבט[22] ״גר שמל וטבל ועדיין לא הביא קרבנו..קרבנו עכבו להיות גר גמור ולהיות ככל כשרי ישראל כו׳, אינו אוכל בקדשים שעדיין לא נעשה ככשרי ישראל״.

וואס לויט דעם קומט אויס א דבר פלא, אז בזמן הזה קען זיין א גר צדק בשלימות, ככל כשרי ישראל, און האבן בנים ובנות עוסקים בתומ״צ [און בתו קען חתונה האבן מיט א כהן, וועלכע וועט זוכה זיין צו יראה כהן בציון און מקריב זיין קרבנות בביהמ״ק השלישי] - אע״פ וואס ער האט ניט געבראכט קיין קרבן (ווייל בזמן הזה טאר מען ניט ברענגען א קרבן)!

מ׳קען ניט ענטפערן, אז וויבאלד הקרבת הקרבנות איז ניטא איצטער - במילא דארף עס א גר ניט ברענגען, און פונדעסטוועגן איז א ישראל גמור צו אלע אנדערע ענינים וואס זיינען נוגע בזמן הזה (אבער ניט אכילת קדשים) - ווארום לויט דעם קומט אויס אז לע״ל (ווען ס׳איז דא דער חיוב פון הקרבת קרבנות) וועט ער ניט זיין א סיידן ער ברענגט א קרבן!

נאכמער: אפילו בנוגע צו אן איסור לאו (וואס איז ניט נוגע צו זיין כשרות אלס א ישראל, מערניט צו כפרה) האט ר׳ ישמעאל געזאגט ״לכשיבנה ביהמ״ק אביא חטאת שמינה״; משא״כ ווען עס רעדט זיך וועגן א גר בזמן הזה - איז ער א גר גמור דורך מילה וטבילה, אפילו אויב ער ברענגט ניט א קרבן, אע״פ וואס דער רמב״ם זאגט אז א קרבן איז נוגע צו כשרות הגר אלס א ישראל!

וכמדובר אמאל בארוכה וועגן דעם, און ס׳איז שוין אפגעדרוקט[23].

ועוד ועיקר - מ׳זאל פארשפארן זאגן ביאורים, ווארום אט קומט משה ואהרן, ואשיבה שופטיך כבראשונה [וואס ווערט צוגעאיילט דורך ״ציון במשפט תפדה״, וואס ענינם פון ״שופטיך״ איז

22) הל׳ מחוסרי כפרה פ״א ה״ב. 23) לקו״ש חכ״ו ע׳ 160 ואילך.

״משפט״], און עס קומט אויך אליהו הנביא, ותשבי יתרץ קושיות ואבעיות, כולל אין דעם ענין הנ״ל.

ח. ובפרט אז מ׳האט שוין די הבטחה פון נשיא דורנו אז מ׳האט שוין פארענדיקט די עבודה אין גלות, און מ׳דארף נאר צופוצן די קנעפ, ביז אז ער האט געזאגט אז ס׳איז שוין ״לאלתר לגאולה״, און עס פעלט גארניט.

ווערט די שאלה: וואס דארף מען איצטער טאן? איז דער ענטפער: מ׳דארף גארניט טאן! מ׳דארף זיך נאר שטעלן באופן פון ״עמדו הכן כולכם״ און ווארטן פאר משיח צדקנו!

און כאטש מ׳האט די קשיא פארוואס ער איז נאך ניט געקומען - און דאס איז א ריכטיקע קשיא - טאר דאס ניט אפשוואכן א אידן ח״ו [דאס איז א קשיא צווישן אלע קשיות וואס קומען אלע פון חושך הגלות, כמבואר ברעיא מהימנא[24] אז קשיות קומען פון אילנא טוב ורע כו׳, דערפאר זיינען זיי ניטא אין האי סיפרא דילך דאיהו ספר הזהר, פנימיות התורה, אילנא דחיי], נאר אדרבה - דאס דארף ארויסרופן אז מ׳זאל טאן ביתר שאת וביתר עוז אין ברענגען משיח; און דעמולט וועט מען ביי אים פרעגן פארוואס ער איז ביז איצטער ניט געקומען.

ועוד והוא העיקר - אז פון די אלע דיבורים זאל אזוי זיין בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש, נאך אין דעם שבת, ווארום ס׳איז שוין זיכער אז ס׳איז געקומען די צייט אז משיח האט געדארפט קומען (כנ״ל), און ניט נאר אין דעם שבת, נאר נאך אין אנהויבס פון דער וואך, און אין אנהויבס פון דעם חודש, עאכו״כ אין דעם שבת.

זאל אזוי זיין בפועל, אז יבנה ביהמ״ק במהרה בימינו, אבער ניט אין אן אופן פון שיבנה לשון עתיד, נאר שנבנה בעבר ובהוה,

ווארום אידן זיינען שוין גרייט, און משיח איז גרייט, און נאכמער פאר אידן.

וכאמור, הקיצו ורננו שוכני עפר פון אלע דורות, נשמות בגופים, בפשטות ממש, צוזאמען מיט אלע אידן פון דעם דור,

---

24) זח״ג קכד, ב. הובא ונת׳ באגה״ק סכ״ו.

בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו, צוזאמען מיט גרך אשר בשעריך, און עס וועט זיין ״ופרצת״.

ועוד וזה העיקר - תיכף ומיד ממש, למטה מעשרה טפחים.

* * *

ט. לעצטן שבת האט מען געפרעגט די שאלה פארוואס רש״י ברענגט דעם דין פון התרת נדר ע״י החכם (אדער ג׳ הדיוטות) - ווען דער גאנצער ענין שטייט ניט אין דער פרשה? און נאכמער: אפילו אין גמרא[25] שטייט אז ״היתר נדרים פורחין באויר״, ד.ה. אז ס׳איז דא מעט רמז אויף דעם במקרא ואין על מה לסמוך כו׳ (ווי רש״י איז דארטן מפרש).

ולפלא אז ס׳איז דורכגעגאנגען א גאנצע וואך און קיינער האט זיך נט משתדל געווען ענטפערן די שאלה!

איז דער ביאור אין דעם - בפשטות:

בשעת מ׳איז מסביר א בן חמש למקרא דעם אופן ווי א חכם איז מתיר א נדר - פארשטייט ער בפשטות אז דערצו דארף מען ניט האבן א פסוק מפורש:

א חכם איז מתיר א נדר דורך דעם וואס ער פרעגט דעם נודר ״אילו הי׳ יודע שיבא לידי כך הי׳ נמנע מלידור״ וכו׳[26]. פארשטייט דערפון א בן חמש למקרא אז אויף דעם דארף מען ניט אנקומען צו א ספעציעלער כח פון א חכם צו מתיר זיין דעם נדר, ווארום דער חכם איז נאר מגלה אז דער נודר האט ניט פארשטאנען וואס ער האט נודר געווען, ובמילא האט ער אויף דעם חרטה, און עס ווערט א גילוי מילתא למפרע אז דער נדר האט לכתחילה קיין ארט ניט געהאט.

דער טעם פארוואס מ׳דארף האבן א חכם איז, ווייל מצד זיין חכמה קען ער מגלה זיין די אלע מיני אופנים וואס דער נודר האט אפשר ניט געוואוסט בשעת ער האט געמאכט דעם נדר; אבער דאס איז ניט (ע״ד הפשט) מצד א כח מיוחד פון דעם חכם.

ועפ״ז איז מובן בפשטות, אז דער פסוק דארף ניט אויסטייטשן דעם ענין פון התר נדר ע״י החכם - ווארום ס׳איז מובן מעצמו פון פרשת נדרים: די גאנצע פרשה רעדט וועגן אזא וואס מאכט א

---

25) חגיגה י, א. 26) טושו״ע יו״ד סרכ״ט ס״ד. וש״נ.

נדר און פארשטייט וואס ער זאגט און האט אויף דעם ניט קיין חרטה. בשעת אבער אז ער האט אויף דעם חרטה ווען דער חכם איז צו אים מגלה אז ער האט ניט פארשטאנען וואס ער האט געטאן וכו׳ - איז מובן ופשוט אז ניט וועגן דעם רעדט זיך אין פרשת נדרים.

און ס׳איז מובן אז דער פסוק דארף דאס ניט מפרש זיין, אזוי ווי דער פסוק איעז ניט מפרש אנדערע ענינים וואס מ׳קען אליין פארשטיין. [ע״ד ווי מ׳האט גערעדט[27] בנוגע צו דעם וואס דער פסוק טייטשט ניט אויס אז דער אויבערשטער האט געזאגט אברהם אבינו בא דער עקידה אז ער זאל מיטנעמען א מאכלת וכיו״ב - ווייל דאס איז א דבר המובן מעצמו. וואס דארטן רעדט זיך דאס וועגן א הכשר מצוה עכ״פ, משא״כ בענינינו (התרת נדרים) איז דאס בכלל ניט אין דעם גדר, נאר לכתחילה קיין נדר ניט אויב דער נודר האט ניט פארשטאנען און האט חרטה כו׳].

דערביי זעט מען אז בשעת מ׳לערנט אן ענין בפשטות, ווי עס פארשטייט א בן חמש למקרא, פארדרייט מען ניט און מ׳פארשטייט דעם ענין גלאטיקערהייט.

[בביאור הטעם שנאמר בריש פ׳ דברים רק ״בעבר הירדן״ (ולא ״בערבות מואב״ כבסוף ספר במדבר)]:

י. אע״פ וואס די עלי׳ וכניסה לארץ ישראל קומט דורך דער בירור פון ״ערבות מואב״ - איז אבער פארשטאנדיק אז דער עיקר איז דוקא די כניסה לארץ ישראל. און דעריבער איז דער פסוק נאר מדגיש אז דאס איז געווען ״בעבר הירדן״ - בכדי ארויסצוברענגען אז דער עיקר איז (ניט דער בירור העולם, נאר) די עלי׳ אין ארץ ישראל, וועלכע איז בעבר הירדן.

וכאן המקום להעיר אויף דעם וואס מ׳האט מיר געשריבן א גאנצע בלעטל מיט מראי מקומות צו מוכיח זיין אז ארץ ישראל איז כולל אויך עבר הירדן מזרחה.

האב איך געזאגט, אז מ׳זאל גיין פרעגן ביי א בן חמש וואו איז ארץ ישראל - וועט ער בפשטות זאגן, אז ארץ ישראל איז דארטן וואו ס׳געפינט זיך ירושלים וואו ס׳איז געשטאנען דער ביהמ״ק וקדש הקדשים (וואס איז איצטער במטמוניות כו׳[28]). וואס

27) קונטרס משיחת ש״פ שלח שנה זו. 28) ראה רמב״ם הל׳ ביהב״ח רפ״ה.

דאס איז בפשטות בעבר הירדן מערבה, דער ארץ שבעה אומות.

און דאס וואס פון אין פסוקים שטייט אנדערש - דארף מען זיי פארענטפערן; אבער מ'קען עפ"ז ניט ארויסנעמען דער ענין מפשוטו, אז ארץ ישראל איז בעבר הירדן מערבה, דאין ענין ואין מקרא יוצא מידי פשוטו [חוץ פון די דריי ערטער, וואס ארץ ישראל איז ניט איינער פון די דריי]!

און דאס וואס עס שטייט אז לע"ל וועט זיין "ירחיב ה' אלקיך את גבולך"[29], אויך די ג' ארצות בעבר הירדן מזרחה - איז דאס כלשון הכתוב "ירחיב", א הרחבה וואס קומט צו אין ארץ ישראל עצמה (אבער ניט דער עיקר פון ארץ ישראל, וועלכע באשטייט פון די ז' ארצות בעבר הירדן מערבה. [וכדמוכח אויך פון דעם וואס עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות[30]: אויב די ג' ארצות בעבר הירדן מזרחה זיינען שוין א חלק פון עצם ועיקר ארץ ישראל - איז וואס איז דער אויפטו אז דוקא לעתיד לבוא וועט ארץ ישראל תתפשט ווערן אין אנדערע ארצות - דער ענין איז דאך דא שוין איצטער. ועוד ראיות לדבר].

ועאכו"כ אז מ'קען ניט זאגן אז דער עיקר איז דער בירור פון די ארצות הגויים, כולל "ערבות מואב"; נאר דאס איז אלץ א טפל צו דעם עיקר - וואס דאס איז ארץ ישראל (בעבר הירדן מערבה).

ע"ד ווי עס האט קיין ארט ניט זאגן אז וויבאלד לע"ל וועט זיין הנשמה ניזונית מן הגוף[31] - איז דער עיקר פון א איד דער גוף! און וויבאלד אז דער נפש האלקית ווערט נתעלה דורך דער נפש הבהמית - זאל מען זאגן אז דער עיקר פון א איד איז דער נפש הבהמית!

נאר ס'איז מובן ופשוט אז דער עיקר פון א איד איז ניט זיין נה"ב, נאר זיין נפש האלקית, וועלכע איז אדמה לעליון[32], און א חלק אלוקה ממעל ממש[33] [והעצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו[34]]; ער האט טאקע אויך א נפש הבהמית, וועלכע איז אפשר א גוטע בהמה, א "אידישע" בהמה - אבער מ'קען ניט זאגן אז דאס איז דער עיקר פון א איד, נאר מערניט וואס דורך דער גוף ונה"ב קומט צו א הוספה, ביז א הוספה גדולה, אין זיין נה"א, אבער דאס איז א הוספה אין זיין עיקר - זיין נשמה.

29) ראה יב, כ. שופטים יט, ח. ובספרי ופרש"י שם. 30) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. לקו"ת מסעי פט, ב. ובכ"מ. 31) ד"ה לכל תכלה תרנ"ט. וראה קונטרס שבת חזון שנה זו ס"ו. ושי"נ. 32) יבמות סא, רע"א. עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"א פל"ג. של"ה ג, א. ועוד. 33) תניא רפ"ב. 34) כש"ט הוספות סקט"ז.

ועד״ז אויך אין עבודה: אע״פ וואס עבודת התשובה דערלאנגט אין אן ארט וואו צדיקים קענען ניט דערגרייכן, איז דאס אבער אלץ א הוספה אויף דעם עיקר: די עבודה פון א איד איז באופן פון תמידים כסדרם, נאר דערצו קומט צו א הוספה - מוספים כהלכתם - דורך תשובה.

וואס דאס איז אויך א ביאור אויף דער סיפור הידוע וואס דער רבי מהר״ש האט אמאל געפרעגט באם צ״צ וועגן די גאולה. האט אים דער צ״צ געענטפערט אז ס׳האט זיך דאך אפגעדרוקט דער לקוטי תורה. האט אים דער רבי מהר״ש געזאגט אז מ׳דארף האבן די גאולה כפשוטה.

דארף מען פארשטיין וואס איז געווען דער קס״ד פון דעם צ״צ און וואס איז דער ביאור אין דעם וואס דער רבי מהר״ש האט געזאגט, בשעת ער הערט פון צ״צ וועגן הדפסת הלקו״ת?

איז דער ביאור אין דעם - בפשטות: ס׳איז מובן ופשוט, אז ס׳איז ניטא קיין קס״ד צו זאגן אז די גאולה האמיתית והשלימה מיינט עפעס אנדערש פון א גאולה **כפשוטה** - אז אלע אידן וועלן ארויסגיין בפשטות פון גלות, און אלס נשמות בגופים דא בעוה״ז הגשמי וועט מען אלע גיין אין ארץ ישראל (ארץ שבעה עממין), בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו[35], וכספם וזהבם אתם[36].

נאר אין דעם גופא קומט צו א **הוספה** דורך הדפסת הלקו״ת און דורך הפצת המעינות חוצה בכלל. אבער זאגן אז בשעת מ׳טוט אין הפצת המעינות חוצה - האט מען די גאולה האמיתית והשלימה - קען מען ניט! ס׳איז טאקע א גוטע זאך און א פיינע זאך, און אן עבודה הכי גדולה - אבער דערמיט אליין איז מען ניט ממלא די הבטחה וואס מ׳האט געגעבן יעדער איד אז ער וועט נגאל ווערן אין דער גאולה האמיתית והשלימה און גיין אין ארץ ישראל בפשטות!!

וואס עפ״ז איז אויך מובן דאס וואס מ׳רעדט וועגן דער גאולה נאכאמאל און ווייטער אמאל און ווידער אמאל - ווארום עס זיינען פאראן אזוינע וואס טענה׳ן בטעות אז מ׳דארף זיך בארואיקן אין גלות, ווארום מ׳האט דארטן די מעלה פון עבודת אתהפכא וכו׳.

ווי קען אבער א איד זיין רואיק אין גלות?! ״לא מצאה

35) בא י, ט. 36) ישעי׳ ס, ט.

הנחות הת׳ בלתי מוגה

מנוח״[37] פון דעם גלות - מ׳דארף האלטן אין איין שרייען ״עד מתי״! ווי מ׳איז מתפלל ג׳ פעמים בכל יום, און בשבת אויך בתפלת מוסף - ״ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים״!

ויה״ר אז פון די דיבורים בכל ענינים אלו, זאל אזוי זיין בפועל, אז בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו, קהל גדול ישובו הנה, עם ענני שמיא - אין ארץ הקודש, באופן אז כל יושבי׳ עלי׳, און דארטן גופא - ירושלים עיר הקודש, להר הבית, לביהמ״ק השלישי וקדש הקדשים,

ותיכף ומיד ממש.

* * *

[בענין הגהות הצ״צ לדרושי אדה״ז]:

יא. אויך אין לקוטי תורה (וועלכע איז געדרוקט געווארן ע״י הצ״צ) זיינען דא הגהות פון צ״צ. און אין דעם געפינט מען צוויי סוגי הגהות: (א) הגהות מראי מקומות כו׳ וועלכע זיינען ניכר אז זיי זיינען פון צ״צ. (ב) הגהות ומראי מקומות כו׳ וואס דער צ״צ האט געשריבן אין אן אופן (מפני טעם הכמוס לו, כ׳האב ניט מברר געווען פארוואס) אז מ׳קען אמאל ניט דערקענען צי ס׳איז פון צ״צ אדער פון דעם אלטן רבי׳ן (ווארום עס זיינען פאראן הגהות ומראי מקומות אויך פון דעם אלטן רבי׳ן אליין אין זיינע דרושים גופא).

וצריך בירור בזה דורך די וואס זיינען שייך לזה[38]. וכמובן אז מ׳קען ניט זיין זיכער אין דעם, דארף מען זאגן א ביאור נאר בדרך אפשר, מיט די גאנצע זהירות וואס פאדערט זיך בנוגע צו אפשאצן זיך אליין. כמדובר אין דער התוועדות שלפני זה בנוגע צו די זהירות וואס דארף זיין אין מלמד זיין זכות אויף זיך אליין. אבער לאידך גיסא זאגט כ״ק מו״ח, אז כשם ווי מ׳דארף וויסן די חסרונות, דארף מען וויסן די אייגענע מעלות וכחות וכשרונות (ניט מצד גאוה ח״ו). דארף מען זיי אויסנוצן צו מברר זיין ענין הנ״ל. ובפרט ע״פ דברי חז״ל אז ״פטפטיא דאורייתא טבא״, וואס דאס איז ניט נאר א סיפור דברים, נאר א הוראה, בפרט כאמור, אז יעדער איד דארף וויסן די מעלות וואס ער האט.

כולל די מעלה וואס יעדער איד, זייענדיק במעי אמו, האט א מלאך מיט אים געלערנט כל התורה כולה[39], וואס דערפון איז מובן

---

37) ל׳ הכתוב - איכה א, ג. 38) ראה גם לקו״ש חכ״ו ע׳ 384 הערה 4. 39) נדה ל, ב.

אז ער האט דאס מיט אים געלערנט מיטן גאנצן אמת (ווארום א מלאך איז ניט שייך צו היפך האמת. ווען היפך האמת און א מלאך קומען אין בארירונג - ווערט דער מלאך אויס מלאך, ווי בא די נפילים קודם המבול; אדער דער היפך האמת ווערט בטל).

[און הגם אז אין גמרא שטייט ניט אז א מלאך לערנט מיט אים כל התורה כולה, איז אבער דערפון וואס די גמרא זאגט דערנאך ״בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו״, איז פארשטאנדיק אז דער לימוד לפני זה דארף זיין אין דעם זעלבן גדר וסוג ווי דער ״משכחו״ - אז כשם ווי דער משכחו קומט דורך א מלאך, דארף מען זאגן אז אויך דער לימוד איז געקומען דורך א מלאך, ווארום אויב דאס איז א לימוד וואס איז העכער פון גדר מלאך, אדער העכער פאר דעם גאנצן עולם השכחה [כמבואר בלקו״ת בד״ה והדרת פני זקן, אז זכרון קומט פון מוח החכמה, וואס דאס איז די דרגא אין נשמה וואס ״טהורה היא״; ועד״ז איז מבואר בהל׳ ת״ת לאדה״ז[40], אז ס׳איז דא די דרגא וואס איז העכער פאר ענין השכחה] - אט דעמולט קען א מלאך ניט קומען און מאכן אז ער זאל דאס פארגעסן].

[סיום השיחה]:

יב. דער כח צו מהפך זיין תשעה באב צו א יום טוב, און א יום טוב גדול (כמבואר בכ״מ אז דעמולט וועט זיין א גרעסערער יו״ט ווי בשאר הימים טובים, וויבאלד אז דאס קומט פון א ירידה וואס איז געווען נידעריקער פאר אלע ירידות) - איז נאך שטארקער בשנה זו, ווען תשעה באב קומט אויס בשבת, שבת חזון,

וכידוע דער פתגם איבערגעגעבן דורך ר׳ הלל פאריטשער, אז דעמולט באווייזט מען יעדער איד דער ביהמ״ק השלישי מרחוק [און דאס וואס ער זעט עס ניט (אדער רעדט זיך איין אז ער זעט עס ניט) איז מצד דעם הסתר פון זיין נה״ב].

וכדאי לפרסם ענין זה. ובפרט אז ס׳איז שוין געדרוקט בשם אומרו [וואס דאס גופא איז מביא גאולה לעולם[41]].

ויה״ר אז דאס זאל ברענגען אז מ׳זאל זען דעם ביהמ״ק השלישי מקרוב, ביז בפנים הביהמ״ק עצמו.

יג. בהמשך צו די פעולות הנ״ל בימים אלו - וועט מען אנהויבן פון אן ענין שהזמן גרמא ביום זה עצמו: די וואס האבן

---

40) פ״ב ס״י. 41) אבות ספ״ו.

צוגעשטעלט א דבר המשמח אלקים ואנשים, זאלן איצטער ארויפגיין און זאגן "לחיים", און מכריז זיין וועגן און מזמין זיין די מסובים כאן.

און די הוספה אין אהבת ואחדות ישראל זאל נאכמער ממהר זיין די גאולה, והקיצו ורננו שוכני עפר מכל הדורות כולם, ומשה ואהרן עמהם, ונשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, ויהפכו ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים, ותיכף ומיד ממש.

[לאחרי חלוקת המשקה - התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "והריקותי לכם ברכה"].

* * *

לאחרי סיום שיחה הד׳ [ע"ד יום הולדת של משיח צדקנו] אמר: די וואס דארפן מאכן א ברכה אחרונה, וועלן זיכער מאכן א ברכה אחרונה.

——— * ———

הנחת הת׳ בלתי מוגה

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

•

ויהי רצון שיראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות הרחבה ונחת, ובקרוב ממש נלך, כל בנ"י שליט"א, קוממיות לארצנו הקדושה, ושנזכה בקרוב ממש לביטול גזירת "מיהו יהודי", ושיתקיים דידן נצח בכל, עד לדידן נצח הכללי – התגלות מלך המשיח – נאו!

נדפס ע"י

משפחת נמדר

הכתובת להשיג ה"הנחות"

באה"ק: ועד הנחות התמימים (אצל מכון לוי"צ) ת.ד. 23 כפר חב"ד טל. 03-9606887

שיחת
ש"פ ואתחנן, שבת נחמו
ה'תשמ"ח

●

הנחת הת' בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי
"ועד הנחות התמימים"

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושמונה לבריאה
שנת הקהל

מפתח

א. שבת פ' ואתחנן, שבת נחמו, היא לעולם בסמיכות לחמשה עשר באב, ובפרט בשנה זו, שחמשה עשר באב חל ביום הששי, ערב שבת[1] פ' ואתחנן, שבת נחמו.

וע"פ הידוע[2] ש"המועדים של כל השנה . . בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן" — יש לבאר הקשר והשייכות של היו"ט דחמשה עשר באב לשבת זו, פ' ואתחנן, שבת נחמו.

ובפרטיות יותר: אף ששמה (העיקרי) של שבת זו (ע"פ מנהג ישראל) הוא "שבת נחמו", ע"ש התחלת ההפטרה "נחמו נחמו עמי"[3], שאינה "מענין הפרשיות דומה בדומה" (כרוב ההפטרות), אלא "לפי הזמן ולפי המאורע", "שבע דנחמתא"[4] — מ"מ, יש למצוא הקשר והשייכות לא רק לתוכן ההפטרה ("לפי הזמן ולפי המאורע"), אלא גם לתוכן הפרשה שקורין בזמן זה, מכיון שיש קשר ושייכות בין כל המועדים להפרשיות שחלות בהן, כדלקמן[5].

ב. אודות חמשה עשר באב — איתא במשנה סוף מסכת תענית: "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב (וכיום הכיפורים)"[6].

ומבואר בספרים[7] מעלת היו"ט דחמשה עשר באב לגבי שאר ימים טובים (עד שלא היו ימים טובים לישראל כמותו) — להיותו לאחרי גודל הירידה דתשעה באב, ענין החורבן והגלות, אשר, ירידה זו היא צורך עלי', עד לעלי' הכי גדולה — גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שבאה לידי ביטוי בחמשה עשר באב[8], שבו "קיימא סיהרא באשלמותא"[9], המורה על השלימות דישראל ש"מונין[10] ללבנה"[11] ו"דומין ללבנה"[12], ו"עתידים להתחדש כמותה"[13].

וענין זה מרומז גם בדברי הגמרא[14] אודות הטעמים להיו"ט דחמשה עשר באב, שהטעם הראשון בזמן הוא — "יום שכלו בו מתי מדבר", שבו נתברר

---

1) ויתירה מזה — מצד החיוב דתוספת שבת, להוסיף מחול על הקודש, הרי, התחלת השבת היא ביום חמשה עשר באב עצמו.

2) של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצז, א).

3) ישעי' מ, א.

4) טושו"ע או"ח סו"ס תכח.

5) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 61 ואילך.

6) ביאור השייכות דחמשה עשר באב ויום הכיפורים — ראה אוה"ת פרשתנו (כרך ו') ע' ב'קצז ואילך. ד"ה נחמו עת"ר. וראה גם שיחת ט"ו באב תשמ"ו ס"ב ואילך.

7) ראה פע"ח שער חגה"ש בסופו — הובא ונתבאר באוה"ת וד"ה נחמו שבהערה הקודמת.

8) וכסיום המשנה: ביום שמחת לבו, זה בנין ביהמ"ק שיבנה במהרה בימינו. ובחדא"ג מהרש"א: אחמשה עשר באב קאי שטעמי שמחתו . . תלויין בבנין המקדש.

9) זהר ח"א קנ, רע"א. רכה, סע"ב. רמט, ב. ח"ב פה, רע"א. רטו, א. וראה שמו"ר פט"ו, כו.

10) סוכה כט, א.

11) להעיר גם שא' הטעמים ליו"ט דחמשה עשר באב הוא "שפסקו מלכרות עצים למערכה . . תשש כחה של חמה" (תענית בסופה), היינו, שעושין יו"ט על שתשש כחה של חמה ("דהגם שהוא מפני שאז גמר מצוה דכריתת עצים למערכה, מ"מ, הלשון . . משמע דזהו עצמו טעם דהיו"ט") — "כי אוה"ע מונין לחמה . . חמא בישא . . ולכן, לפי שבט"ו באב הוא שלימות מילוי הלבנה ע"כ ממילא תשש כחה של חמה בישא" (אוה"ת שם ע' ב'קצח. ד"ה נחמו הנ"ל).

12) ראה סוכה שם. ב"ר פ"ו, ג. וראה אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

13) נוסח ברכת קידוש לבנה (סנהדרין מב, א. רמב"ם הל' ברכות פ"י הט"ז).

14) תענית ל, סע"ב.

שבטלה הגזירה דמתי מדבר שהיתה בתשעה באב[15], ומזה מובן גם בנוגע לביטול גזירת החורבן והגלות דתשעה באב — "אני קובע לכם בכי' לדורות"[16] — שבחמשה עשר באב מתברר שבטלה ה"בכי' לדורות" דתשעה באב.

וי"ל, שכשם שבחמשה עשר באב אז נתברר שבטלה הגזירה דמתי מדבר כבר בתשעה באב, כמו כן בנוגע לביטול גזירת החורבן והגלות, שנתברר שירידת החורבן והגלות דתשעה באב היא לצורך עלי' דהגאולה.

ונמצא, שבחמשה עשר באב מאיר מעין הגילוי דלעתיד (ביטול הירידה דתשעה באב, ויתירה מזה — שנהפך לששון ולשמחה וליום טוב[17]), ולכן נעשה יום טוב גדול יותר מכל שאר הימים טובים[18].

ג. וענין זה מודגש גם בשבת (שלאחרי תשעה באב) הסמוכה לחמשה עשר באב:

שבת נחמו:

"שבת שאחר תשעה באב מפטירין נחמו נחמו עמי . . מפטירין בנחמות ישעיהו מאחר תשעה באב עד ראש השנה"[19], "שבע דנחמתא"[4] — שאז מתחילה[20] הנחמה ("נחמה בכפלים"*[20]) על החורבן והגלות[21] ע"י (ההפטרה בדברי הנביאים ע"ד הבטחת הקב"ה על) הגאולה האמיתית והשלימה.

ופרשת ואתחנן:

בהתחלת פ' ואתחנן נאמר "ואתחנן אל ה' גו' אתה החילות גו' אעברה נא ואראה את הארץ הטובה וגו'" — תפלתו של משה רבינו (תקט"ו[22] תפלות, כמנין "ואתחנן"[23]) להכנס לארץ ישראל.

ואיתא בספרים[24] בביאור גודל תשוקתו של משה רבינו להכנס לארץ ישראל עד כדי כך שהתפלל על זה תקט"ו תפלות — שאילו הי' משה רבינו מכניס את בנ"י לארץ ובונה ביהמ"ק, לא הי' נחרב ביהמ"ק לעולם, והי' לו קיום נצחי כמו שיהי' לעתיד לבוא.

ונמצא, שבפ' ואתחנן (בקשת משה רבינו להכנס לארץ) מודגש הענין דגאולה אמיתית ושלימה, גאולה נצחית שאין אחרי' גלות[25].

ד. ויש להוסיף בביאור הקשר והשייכות שבין ההפטרה להפרשה:

15) פרש"י ותוס' שם — מאיכ"ר פתיחתא לג.

16) שם כט, א.

17) וי"ל רמז בדבר שהיו"ט דחמשה עשר באב הובא בסוף תענית, ללמדנו, שהסוף (גמר ושלימות, סך־הכל) דכללות ענין התענית על החורבן והגלות הוא — יו"ט הכי גדול שלמעלה מכל הימים טובים. וע"ד סיום הלכות תעניות ברמב"ם — "כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח, ולא עוד אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה כו'".

18) להעיר מענין ביטול המועדים לעתיד לבוא (מדרש משלי ט, ב. ועוד) — שאין הכוונה שיבטלו לגמרי, כי אם, שהגילוי שבהם יהי' כ"שרגא בטיהרא" לגבי מעלת הגילויים דלעתיד לבוא (ראה תו"א מג"א צ, ד. קיט, ב. הובא באוה"ת פרשתנו ע' עב. ב'ריב ואילך. וראה לקמן הערה 56).

19) רמב"ם הל' תפלה פי"ג הי"ט.

20) להעיר מהעילוי המיוחד בהתחלת ופתיחת ענין (ראה לקו"ש ח"כ ס"ע 74 ואילך. וש"נ).

*20) איכ"ר ספ"א.

21) ובאופן דמוסיף והולך בכל שבע דנחמתא — "דדרך הנחמות להיות הולכות ומשובחות יותר" (תוס' מגילה לא, רע"ב), וכדלקמן בפנים.

22) להעיר מהשייכות דתקט"ו (גילוי והמשכת בחי' י"ה (ט"ו) בעולמות שהם בחי' מהלך ת"ק שנה) לחמשה עשר באב — נתבאר בארוכה אוה"ת פרשתנו ע' ב'קצז ואילך.

23) ראה דב"ר פי"א, ט — הובא בדע"ז מבעה"ת עה"פ.

24) ראה מגלה עמוקות אופן קפה (הובא בילקוט ראובני פרשתנו). אלשיך אוה"ח ועוד ריש פרשתנו. אוה"ת פרשתנו ע' סה. צג. ב'רא. ועוד.

25) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב.

הסדר ד"שבע דנחמתא" הוא באופן שהולך וניתוסף בענין הנחמה מצד בקשתם של ישראל שאינם מסתפקים בנחמה שלפנ"ז, כידוע מ"ש באבודרהם[26] שההפטרות ד"שבע דנחמתא" הם באופן של שקו"ט בין הקב"ה לכנס"י, שלאחרי ההפטרה הראשונה "נחמו נחמו עמי", ש"הקב"ה אומר לנביאים נחמו נחמו עמי", משיבה כנס"י "ותאמר ציון עזבני ה'"[27], "כלומר, איני מתפייסת מנחמת הנביאים", ו"הנביאים חוזרין ואומרים לפני הקב"ה הנה כנסת ישראל לא נתפייסה בתנחומין שלנו", "עני' סוערה לא נוחמה"[28], ו"על זה חוזר הקב"ה ואומר אנכי[29] אנכי הוא מנחמכם וכו'".

ועפ"ז, הי' צריך לכאורה להתחיל בנחמה פעם אחת, ולאחרי שכנס"י תשיב שאינה מסתפקת בנחמה אחת[30], ישיב הקב"ה "נחמו נחמו", "נחמה בכפלים"?

ויש לומר ההסברה בזה — ע"פ המבואר בפרש"י (פשוטו של מקרא[31]) בהתחלת הפרשה, "ואתחנן, אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם":

כאשר ההנהגה היא בסדר והדרגה, צ"ל תחילה בקשה ותפלה, ואז ממלא הקב"ה את הבקשה והתפלה; אבל כאשר ההנהגה היא באופן של "מתנת חנם" —. לא ממתינים לבקשה ותפלה, אלא נותנים תיכף ומיד "נחמה בכפלים"[32].

ה. והנה, הקשר והשייכות דחמשה עשר באב לפרשת השבוע וההפטרה מתבטא (לא רק בענין הגאולה, אלא) גם בעבודה המביאה את הגאולה — ההוספה ב"מעשינו ועבודתינו" לקרב ולזרז את הגאולה בפועל ממש.

ובהקדמה:

כיון שגם לאחרי אמירת ההפטרה "נחמו נחמו עמי" בשבת זו עדיין לא היתה הנחמה בפועל, שהרי משיח צדקנו עדיין לא בא — עכצ"ל, שיש להוסיף עוד יותר ב"מעשינו ועבודתינו" לפעול הענין ד"נחמה בכפלים" בפועל ממש.

וכדי לפעול "נחמה בכפלים" צ"ל העבודה מעין ודוגמת זה — לא רק ע"ד הרגיל, אלא באופן של הוספה על הרגיל, "כפלים לתושי'"[33].

ולהעיר גם מהשייכות ד"כפל" לגאולה[34], כמארז"ל[35] "חמש אותיות נכפלו וכולן לשון גאולה" — די"ל, שע"י העבודה באופן ד"כפלים לתושי'" זוכים לגאולה[36] באופן ד"נחמה בכפלים".

וזהו גם התוכן ד"ואתחנן", "מתנת חנם" (בעבודת האדם) — עבודה באופן של הוספה על המוכרח והמחוייב ע"פ

---

26) בסדר הפרשיות וההפטרות — בשם המדרש.

27) ישעי' מט, יד.

28) שם נד, יא.

29) שם נא, יב.

30) ובפרט לאחרי ש"לקו בכפלים" (איכ"ר שם).

31) פרש"י בראשית ג, ח. שם, כד. ועוד.

32) ולא כדי שלא יהי' באופן ד"נהמא דכיסופא" (ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, רע"ד), מתחילים בנחמה שע"י הנביאים, וע"י בקשתם ותפלתם של ישראל באים לשלימות הנחמה, "אנכי אנכי הוא מנחמכם" — שהרי לקו ובכפליים ועשו תשובה וכו' וכו'.

33) ל' הכתוב — איוב יא, ו.

34) כולל גם הכפל דשבת — "כל עיסקא דשבתא כפול" (מדרש תהלים צב, א. וראה לקו"ת בשלח בתחלתו). ולהעיר אשר שבת הו"ע של גאולה, מעין ודוגמת "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים" (תמיד בסופה).

35) יל"ש ר"פ לך לך (רמז סד). וראה ד"ה ויאמר גו' לך לך תרכ"ז. תר"ל — הובא בסד"ה נחמו עת"ר.

36) להעיר מפס"ד הרמב"ם (הל' תשובה פ"ז ה"ה) "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה" — דענין התשובה הוא "כפלים לתושי'" — "ומיד הן נגאלין".

דין, לפנים משורת הדין[37], ועד לאופן של ״מתנת חנם״.

וענין זה מודגש גם באופן העבודה דחמשה עשר באב — כדאיתא בגמרא[38] ״מכאן (מחמשה עשר באב) ואילך דמוסיף יוסיף״, אשר, הוספה אמיתית היא (לא רק ביחס למעמדו ומצבו הקודם, שיתכן שלא הי׳ בשלימות הראוי׳, אלא גם) ביחס לעבודה בשלימות הראוי׳, היינו, שגם כאשר עבודתו היא בשלימות הראוי׳ ה״ה מוסיף עוד יותר, לפנים משורת הדין[39], ״כפלים לתושי׳״, באופן של מתנת חנם.

ו. ובפרטיות יותר — הוספה בלימוד התורה:

בפירוש דברי הגמרא ״מכאן ואילך דמוסיף יוסיף״, מפרש רש״י[40]: ״מחמשה עשר באב ואילך דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה יוסיף חיים על חייו״, וכ״כ הרשב״ם במסכת ב״ב[41]: ״מט״ו באב ואילך דמוסיף מן הלילה על היום לשנות יוסיף ימים, כדכתיב[42] כי הוא חייך, וכתיב[43] כי אורך ימים ושנות חיים [ושלום] יוסיפו לך, שמתוך שהלילות מאריכין והימים מתקצרין צריך לעסוק בלימודו גם בלילה״.

והובא גם להלכה — פס״ד הרמ״א[44] ״ויש לאדם להתחיל ללמוד בלילה מט״ו באב ואילך״, וכ״כ רבינו הזקן בהלכות ת״ת[45]: ״מט״ו באב ואילך יוסיף מעט מעט״.

וענין זה (ההוספה בלימוד התורה) שייך גם לשבת הסמוכה לחמשה עשר באב:

שבת נחמו, ״נחמה בכפלים״ ע״י העבודה באופן ד״כפלים לתושי׳״ — שהרי הענין ד״כפלים לתושי׳״ הובא במדרז״ל[46] בקשר למעלת לוחות שניות[47], ״אל תצטער בלוחות הראשונות שלא היו אלא עשרת הדברות לבד, ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות מדרש ואגדות״, היינו, הוספה בענין התורה.

---

37) וכמ״ש בהמשך הפרשה (ו, יח) ״ועשית הישר והטוב״, ״זו פרשה לפנים משורת הדין״ (פרש״י עה״פ).

38) תענית בסופה.

39) ולאחרי שהענינים דלפנים משורת הדין נעשו דין בתורה — צ״ל הוספה יתירה על לפנים משורת הדין שהי׳ לפני זה.

40) ראה מהר״ץ חיות סוף מס׳ תענית, ובשם הגדולים להחיד״א מערכת גדולים ערך רש״י קרוב לסופו, שד״ח ח״ט ע׳ א׳תתיד — אם הפירוש לתענית הוא של רש״י, ובכל אופן — ה״ז פירוש של גדול בישראל שנתקבל ונתפשט בכל תפוצות ישראל, פירוש שנאמר ברוח הקודש כו׳ (ראה המשך תער״ב ח״ג ס״ע א׳שפה).

41) קכא, ב.

42) ס״פ נצבים.

43) משלי ג, ב.

44) יו״ד סרמ״ו סכ״ג. וראה גם מג״א (או״ח סרל״ח) שהביא דברי הב״ח ״האחרונים קבלו לומר משכבי עד קומי שכבי ומקומי עד שכבי קומי, דמחג שבועות שאומרים מגלת רות שכתוב בה (ג, יג) שכבי עד הבוקר, עד ט׳ באב שאומרים מגלת איכה שכתוב בה (ב, יט) קומי רוני בלילה לראש אשמורות, שכבי, דא״צ לקום קודם אור הבוקר כדי ללמוד תורה, כיון דהלילות קצרים, אבל מט׳ באב* שאומרים קומי, עד חג השבועות שאומרים שכבי, חייב לקום קודם אור הבוקר בראש אשמורות ללמוד, כיון דהלילות ארוכים״.

45) פ״ד ה״ח.

46) שמו״ר רפמ״ו.

47) שניתנו ביוהכ״פ, השייך לחמשה עשר באב — ״לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים״.

---

*) כ״ה (ט׳ באב) בב״ח. ומוסיף המג״א: ״ובע״ש כתב מט״ו באב כו׳״. ולהעיר, שבזה מרומז גם הקשר דתשעה באב וחמשה עשר באב — ע״ד האמור לעיל (ס״ב) שבט״ו באב נתברר שבטלה הגזירה דט׳ באב (וראה לקו״ש חי״ט ע׳ 447 בהערה. חכ״ד ע׳ 273 הערה 25. ועוד).

ועד"ז בנוגע לפ' ואתחנן[48] — כמבואר בלקו"ת דפרשתנו[49] (הפרשה החסידית) שמשה רבינו רצה שתהי' המשכת אתערותא דלעילא שלא ע"י אתערותא דלתתא, שזהו"ע ד"ואתחנן", "מתנת חנם"[50], שענין זה נעשה ע"י לימוד התורה, שהו"ע ההמשכה מלמעלה למטה, ועל זה אמר "אתה החילות להראות את עבדך", "כי משה קיבל תורה מסיני ושם הוא אתה החילות, אתעדל"ע לבד", ומדרגה זו רצה להמשיך בכל ישראל, שעל זה אמר "אעברה נא ואראה את הארץ גו'", "ארץ העליונה הוא כנסת ישראל שנק' ארץ חפץ[51], ורצה משה להמשיך בה בחי' אתה החילות, שהוא בחי' אתעדל"ע הנעשית שלא ע"י אתעדל"ת[52] . . (ש)אינו נתפס כ"א בבחי' ראי' והסתכלות . . וע"כ אעברה נא ואראה את הארץ, להמשיך בה ג"כ בחי' ראי' זו כו'".

וענין זה קשור גם עם המבואר לעיל (ס"ג) בטעם בקשת משה להכנס לארץ, שאילו הי' משה רבינו מכניס את בנ"י לארץ היתה זו גאולה נצחית שאין אחרי' גלות[53] — כי, ההמשכה מלמעלה למטה (אתעדל"ע) שאינה תלוי' בעבודת האדם היא למעלה משינויים (בדוגמת אור השמש, "פני משה כפני חמה"[54], שמאיר בכל התוקף ללא שינויים), משא"כ ההעלאה מלמטה למעלה (אתעדל"ת) יש בה שינויים (בדוגמת אור הלבנה, "פני יהושע (שהכניס את ישראל לארץ) כפני לבנה"[54], שיש בה שינויים כו')[55].

ומזה מובן שהעבודה הפועלת את הגאולה האמיתית והשלימה, גאולה נצחית שאין אחרי' גלות, היא — בעיקר לימוד התורה[56] (ובמיוחד — פנימיות התורה[57]), שזוהי ההכנה לקיום בקשת

---

48) נוסף לכך שבפרשה זו נאמרו עשרת הדברות — כללות התורה. ולהעיר, שבשבת זו לומדים פרק שלישי דמסכת אבות* הקשור עם כללות ענין התורה — "אוריאן תליתאי" (שבת פח, א).

49) ב, ג ואילך. וראה בארוכה אוה"ת פרשתנו ע' נא ואילך. ע' ב'רט ואילך.

50) ולהעיר ממארז"ל (ספרי ופרש"י בהעלותך יא, ה) "חנם מן המצוות", היינו, "שנמשך השפע ממקום גבוה שלמעלה מאתעדל"ת אשר אין מגיע שם העלאת מ"ן ממעשה המצוות" (לקו"ת שם ג, ד. אוה"ת שם ע' נג. ומבאר שם החילוק שבין מצוות לתורה, עיי"ש).

51) מלאכי ג, יב. וראה "היום יום" י"ז אייר. כש"ט הוספות סמ"ד. וש"נ.

52) ולהעיר, שגם אם היתה מתקיימת בקשת משה רבינו לא הי' זה באופן של נהמא דכיסופא (לגמרי) — מכיון שנעשה ע"י בקשת משה, היינו, שגם "מתנת חנם" באה ע"י תפלה (וי"ל ע"ד מארז"ל (ראה גיטין נ, ב. ב"מ טז, א. ועוד) "אי לאו דעביד לי' נייחא לנפשי' לא הוה יהיב לי' מתנתא").

ועפ"ז יומתק התיווך (בפנימיות הענינים) בין ב' הפירושים ברש"י, "אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם כו'", "ד"א זה אחד מעשרה לשונות של תפלה" — החיבור ד"מתנת חנם" (אתעדל"ע, תורה) עם "תפלה" (אתעדל"ת).

---

*) שהתחלתה — "משה קיבל תורה מסיני".

---

53) ראה אוה"ת שבהערה 24.

54) ב"ב עה, סע"א. ספרי ופרש"י פינחס כז, כ.

55) וראה אוה"ת שם (ע' פז. קט. קיב. ב'רכה) ש"מה שלא פעל משה מבוקשו אף שזה לכאורה מניעת טובה גדולה, עכ"ז י"ל שמהירידות שנמשכו בגלות הארץ יהי' עלי' גדולה ביותר", "מזה יומשך שלע"ל יהי' גילוי גדול יותר מבחי' שמש, ועז"נ (ישעי' ל, כו) והי' אור הלבנה כאור החמה גו'", "שגם ההמשכה מלמעלה למטה יש בו כמו בחי' מלמטה למעלה ממש". וזהו גם תוכן היו"ט דחמשה עשר באב — שע"י הירידה דת"ב נעשית עלי' גדולה ביותר, שזהו"ע שלימות הלבנה, "והי' אור הלבנה כאור החמה" (ראה אוה"ת שם ע' ב'קצח ואילך).

56) ראה אוה"ת שבהערה 18, שהעילוי דתורה (המשכה מלמעלה למטה) לגבי תפלה (העלאה מלמטה למעלה) הוא ע"ד מעלת הגילויים דלעתיד לבוא לגבי המועדים שיהיו בטלים כשרגא בטיהרא. ודוגמתו — העילוי דט"ו באב לגבי שאר המועדים, כנ"ל.

57) ראה לקו"ת שם ד, א, ש"עיקר בקשת משה הי' להמשיך בחי' ראי' בעסק התורה ע"ד מ"ש דהע"ה (תהלים קיט, יח) גל עיני ואביטה נפלאות

משה רבינו לעתיד לבוא, כמבואר בלקו״ת[58] ש״אז לא נתקיימה בקשה זו[59] שיהי׳ אתעדל״ע לבדה״, בבחי׳ ראי׳, ״אכן לע״ל יתגלה בחי׳ זו״, ״לעתיד לבוא כתיב[60] כי עין בעין יראו וגו׳״[61].

ז. ההוראה מכל האמור לעיל בנוגע לעבודה בפועל — ״והחי יתן אל לבו״[62]:

בעמדנו בשבת נחמו, בסמיכות ממש ליו״ט דחמשה עשר באב, זמן המוכשר ומסוגל ביותר לתיקון כללות ענין החורבן והגלות — יש להוסיף (״דמוסיף יוסיף״[63]) ביתר שאת וביתר עוז ב״מעשינו ועבודתינו״ הממהרים ומזרזים את הגאולה, להוסיף עוד פעולה ועוד פעולה כדי להחיש ביאת משיח צדקנו בפועל ממש.

ובפרטיות יותר — להוסיף בלימוד התורה (״מוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה״), נגלה דתורה ופנימיות התורה, ו״גדול תלמוד שמביא לידי מעשה״[64] — תוספת הידור בקיום המצוות, כולל ובמיוחד — מצות הצדקה, השקולה כנגד כל המצוות[65], כמדובר כמ״פ בענין ״ציון[66] במשפט (תורה[67]) תפדה ושבי׳ בצדקה״[68].

ובאותיות פשוטות:

לכל לראש — צריך כאו״א לעשות חשבון צדק[69] בנפשו בנוגע ללימוד

מתורתך״. וראה בארוכה אוה״ת שם ע׳ קז, שזהו״ע גילוי פנימיות התורה שיתגלה ע״י משיח, כמ״ש בזהר ריש פרשתנו (רס, ב — הובא גם בלקו״ת שם ג, ג) ״משה שירותא הוא בעלמא . . סיומא מלכא משיחא הוא״.

ולהעיר גם מהשייכות לחמשה עשר באב, שהו״ע השידוכין והנישואין (בנות ישראל כו׳ חולות בכרמים כו׳ בחור שא נא עיניך כו׳) דהקב״ה וכנס״י — כי, ״הנישואין זהו גילוי פנימיות התורה שיהי׳ לע״ל . . וזה יהי׳ ע״י האתעדל״ת עכשיו . . ומשה רצה להמשיך בחי׳ זו בכנס״י ע״י שיכניסם הוא לארץ״ (אוה״ת שם ע׳ ב׳ריט).

58) שם ג, א־ג. אוה״ת שם ע׳ נד. סד. ועוד.

59) ראה אוה״ת שם ע׳ עח, שממארז״ל (ברכות לב, רע״ב) ״גדולה תפלה יותר ממע״ט, שאין לך גדול במע״ט יותר ממרע״ה אעפ״כ לא נענה אלא בתפלה, שנאמר (פרשתנו ג, כו־ז) אל תוסף דבר אלי, וסמיך לי׳ עלה ראש הפסגה״, ומפרש רש״י ״בדבר תפלה זו נתרצתי לך להראותך אותה״, מוכח, ש״מה שראה אותה מראש הפסגה חשוב נענה, מפני שגם ע״ז פעל ההמשכה למי שתורתו אומנתו״, ״יחידי סגולה שבכל דור (עיני העדה — ראה לקו״ת שם ב, ד) שיאיר בהם בחי׳ משה שיוכלו להמשיך מלמעלה למטה גילוי אלקות ע״י תורתם גם בלתי העלאת מ״ן כלל״, ״וכן להיות אתעדל״ע מעצמו לעורר אתעדל״ת״.

וי״ל, שכן הוא גם בנוגע לביטול ושלילת ענין החורבן והגלות שע״י משה — כידוע ״שלפני נשמות הגבוהות כמו רשב״י (שגילה פנימיות התורה) לא נחרב הבית כלל״ (פלח הרמון שמות ע׳ ז׳). — ולהעיר מהשייכות דרשב״י ומשה (ראה עמה״מ סב, ד. סידור (עם דא״ח) שער הל״ג בעומר (דש, ב. שז, ב). ועוד).

60) ישעי׳ נב, ח.

61) ולהעיר גם ממ״ש בהפטרה דפ׳ ואתחנן (נחמו) — ״ונגלה כבוד ה׳ וראו כל בשר גו׳״ (שם מ, ה).

62) קהלת ז, ב.

63) ״יוסיף חיים על חייו״ — וי״ל שזהו״ע ד״החי יתן אל לבו״, שאף שגם לפנ״ז הוא במעמד ומצב ד״החי״, מ״מ, ״יתן אל לבו״ להוסיף חיים (גשמיים ורוחניים) על חייו, עד לתוספת חיות דבחינת ״מחי׳ חיים״ (יומא עא, א. וראה סה״מ תש״י ע׳ 44).

64) קידושין מ, ב. וש״נ.

65) ב״ב ט, א. ירושלמי פאה פ״א ה״א. וראה תניא פל״ז (מח, ב).

66) ישעי׳ א, כז.

67) לקו״ת ר״פ דברים (ב, סע״ב) — ע״פ ת״א וישב מ, יג.

68) ולהעיר מהמבואר בלקו״ת שם ג, סע״ד ואילך, שלא נתקבלה בקשת משה שתהי׳ ההמשכה מלמעלה בלבד ע״י התורה, כמארז״ל (יבמות קט, ב) כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, אלא צריך להיות תורה ותפלה, תורה וגמ״ח (אוה״ת שם ע׳ ב׳רי), כללות המצוות.

69) להעיר, ששבת נחמו היא התחלת התקופה ד״שבע דנחמתא״, ״מאחר תשעה באב עד ראש השנה״ — סיום השנה*, שלכן, מתחיל כבר עשיית החשבון צדק על כללות העבודה במשך כל השנה, ובפרט בנוגע לענינים המיוחדים דשנה זו — שנת הקהל, ושנת תִּשְׂמַח ותְשַׂמַּח.

---

*) נוסף להרמז בחודש אב בכללותו, שמזלו ארי׳, ר״ת

התורה, נתינת הצדקה וכללות המצוות, האם עבודתו היתה כדבעי, כפי החיוב ע"פ דין, ללא חסרון. וגם לאחרי שמשלים את החסר ובאופן של שלימות — אין להסתפק בזה, אלא צריך להוסיף עוד יותר, הן בכמות והן באיכות[70].

ובהוספה גופא — כו"כ דרגות בעילוי אחר עילוי[71]:

כללות העבודה ע"ד הרגיל צריכה להיות באופן של הליכה[72], "ילכו מחיל אל חיל"[73], "מוסיף והולך .. מעלין בקודש"[74], ועד להוספה באופן של חידוש[75] — "אשר אנכי מצוך היום, לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה .. אלא כחדשה"[76]. ומזה מובן, שכאשר מדגישים ענין של הוספה בזמן מיוחד ("מחמשה עשר באב ואילך דמוסיף יוסיף") — הרי זו הוספה שלא ע"ד הרגיל, באופן שבאין־ערוך!

ולא עוד, אלא, שתיכף ומיד לאחרי חמשה עשר באב (שבו מתחילה הוספה שבאין־ערוך) נכנסים עתה ליום השבת, שבו ניתוסף עילוי ושלימות ("ויכולו"[77]) בכל ימי השבוע ובמיוחד בערב שבת[78], ובזה גופא — שבת נחמו, שבו מודגש שהעבודה צ"ל באופן ד"כפלים" — "נחמה בכפלים" ע"י העבודה באופן ד"כפלים לתושי'"[79], ופ'

---

70) ולדוגמא: בלימוד התורה — להוסיף הן בכמות זמן הלימוד, והן באיכות הלימוד, באורך רוחב ועומק כו', ובצדקה — להוסיף הן בכמות הממון, והן בענין דסבר פנים יפות, ובכמות הממון גופא — לא רק לפי ערך ההוספה בעשירות שלו שסכום ה"מעשר" גדול יותר, אלא גם הוספה מ"מעשר" ל"חומש", להוספה יתירה מ"חומש" כו'.

71) ויש לקשר זה עם השיעורים בתורה השייכים לשבת זו:

א) בפרק שלישי דאבות* (משנה ו') — "עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה שרוי' ביניהם כו', ומניין אפילו חמשה כו' ומניין אפילו שלשה כו' ומניין אפילו שנים כו' ומניין אפילו אחד כו'", שע"פ הסדר מלמטה למעלה (כידוע שדברי תורה נדרשים לפניהם ולאחריהם — ראה תוס' יומא נב, רע"ב) הרי זה באופן של הוספה בעילוי אחר עילוי: לימוד התורה ד"אחד", שגם בזה עילוי גדול ביותר, "שנאמר (יתרו כ, כא) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך", שהקב"ה בכבודו ובעצמו פונה מכל עסקיו ובא אליו כדי לברכו**, ואעפ"כ, צ"ל הוספה יתירה — "שנים" ("כפלים"), ויתירה מזה — "שלשה", "חמשה", עד ל"עשרה".

ב) בשיעור היומי ברמב"ם (הל' טומאת מת פי"ב־יד) — שיעור הנקב שדרכו עוברת הטומאה, ודוגמתו בשיעורי נקב בכלי חרש (שם פכ"ב — בשיעורים דימים הסמוכים), שככל שיגדל הנקב (בכונס משקה, במוציא זתים, עד למוציא רמון) תגדל ביטול חשיבותו ככלי לענין טומאה, וענינו בעבודת האדם ("לתקן הדעות") — נקב מורה על הביטול ד"נפשי כעפר לכל תהי'", ויש בזה כמה דרגות בעילוי אחר עילוי שעל ידם ניתוסף בביטול האפשרות דהיפך הטהרה ("סור מרע").

72) ולהעיר, שתכלית ירידת הנשמה למטה — שתהי' בבחי' מהלך, כמ"ש (זכרי' ג, ז ובפרש"י) "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה", כי, הנשמות קודם ירידתן למטה ה"ה בבחי' "עומדים" (דוגמת המלאכים), וע"י ירידתן למטה נעשים בבחי' "מהלכים" (ראה תו"א ס"פ וישב. ובכ"מ).

73) תהלים פד, ח. וראה ברכות בסופה. ויש"נ.

74) שבת כא, ב.

75) ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט (שעהיוה"א בתחלתו) אודות חידוש הבריאה (כולל גם בריאת הזמן) מאין ואפס המוחלט בכל יום ובכל רגע כו', ועד"ז צ"ל החידוש גם בעבודת האדם (כש"ט סקי"ט. סרנ"ו).

76) ספרי ופרש"י פרשתנו ו, ו.

77) בראשית ב, א. וראה לקו"ת בהר מא, א. אוה"ת עה"פ.

78) כמארז"ל (ע"ז ג, סע"א) "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת".

79) נוסף על ה"כפל" מצד כללות ענין השבת (כנ"ל הערה 34).

אלול ר"ה יוהכ"פ הוש"ר (של"ה ריש מס' ר"ה (רי"ג, א) — הובא ונתבאר באוה"ת ר"ה ע' א'תכב). ובפרט מחמשה עשר באב ואילך — כידוע המנהג אצל כמה שמברכים כתיבה וחתימה טובה מט"ו באב ואילך (דרכי חיים ושלום או"ח סתרפ"ד).

*) נוסף על הדוגמא מכללות הלימוד דפרקי אבות בשבתות הקיץ ג"פ, שבכל פעם ניתוסף עילוי ב"מילי דחסידותא".

**) ולא רק ברוחניות (הצלחה בלימוד התורה וכיו"ב), אלא גם בגשמיות — דוגמת ברכת כהנים (ראה פרש"י עה"פ — מסוטה לח, א) שהיא (גם) בענינים גשמיים.

ואתחנן, "מתנת חנם", "כפלים" ו"מתנת חנם" ביחס להוספה באין־ערוך דחמשה עשר באב.

והוספה זו הולכת ונמשכת (ואדרבה — בעילוי אחר עילוי) במשך כל התקופה ד"שבע דנחמתא" (עד ראש השנה, שבו ימשך חיות חדש ונעלה יותר כו'[80]), כלומר, אין זו הוספה חד־פעמית, אלא הוספה באופן של קביעות, מיום ליום, ובמשך "שבע דנחמתא", מספר הכולל כל שבעת ימי הבנין, כללות הזמן[81], היינו, שהוספה זו חודרת בכל משך הזמן, ועאכו"כ שחודרת בכל מציאותם של ישראל, שהתקשרותם עם הקב"ה מתבטאת במספר שבע[82].

וכיון שהתחלת התקופה ד"שבע דנחמתא" היא באופן ד"כפלים לתושי'", "מתנת חנם" (גם ביחס להוספה דחמשה עשר באב) — הרי מובן גודל העילוי והוספה מזמן לזמן במשך כל התקופה ד"שבע דנחמתא", הוספה באי"ע לגבי הוספה באי"ע כו', עד אין סוף.

ח. ובכל הנ"ל ניתוסף הדגשה יתירה בדורנו זה:

כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הכריז — בשעתו אז — "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"[83], והודיע, שכבר נסתיימה כל העבודה, ולא נותר אלא "לצחצח הכפתורים"[84], ו"עמדו הכן כולכם"[85] לקבלת פני משיח צדקנו. ועאכו"כ לאחרי שעברו כמה עשרות שנים מאז הכרזה זו.

ובמילא, דבר ברור הוא שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות, ודור הראשון של הגאולה — דוגמת הדור שנכנס לארץ לאחרי חמשה עשר באב שבו "כלו מתי מדבר", ואז נעשו "כולם שלמים ועומדים להכנס לארץ . . מאותן שכתוב בהן (בפרשתנו[86]) חיים כולכם היום"[87].

ולכן, בעמדנו בסמיכות ממש לחמשה עשר באב, שבו מודגש ביותר שנמצאים בסיום הגלות ד"מדבר העמים"[88], ו"עומדים להכנס לארץ", באופן של גאולה נצחית שאין אחרי' גלות — צריכה להיות הדגשה והוספה מיוחדת בכל הקשור לקירוב הגאולה[89], כולל ובמיוחד — הצפי'[90], הבקשה והתפלה על הגאולה (ע"ד יבדוגמת תפלת משה, תקט"ו תפלות, כדי לפעול הכניסה לארץ באופן של גאולה נצחית).

על כאו"א לעשות חשבון צדק בנפשו: מה עשה עד עתה לקירוב הגאולה ? !...

---

80) ראה אגה"ק סי"ד.

81) ולכן מונין היום יום ראשון בשבת, יום שני כו' עד יום השבת, אף שכבר עברו רבבות ימים משי"ב עד עתה, כי, כל יום א' הוא ממש יום ראשון כמו יום א' של שי"ב שנתחדש הזמן מלמעלה מהזמן כו' (לקו"ת שה"ש כה, א. ובכ"מ).

82) להעיר מזהר פרשתנו (רסו, א) "זכאה חולקהון דישראל דאינון בני מלכא קדישא דהא כלהו אתרשימו מני', אתרשימו בגופייהו וכו'", ומבאר אאמו"ר (לקוטי לוי"צ פרשתנו ע' תנב) "קחשיב כאן ז' מיני רשימות כו'", עיי"ש.

83) "הקריאה והקדושה" תש"א־ב.

84) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט.

85) אג"ק שלו ח"ד ריש ע' רעט. וש"נ.

86) ד, ד.

87) פרש"י חוקת כ, כב.

88) יחזקאל כ, לה. וראה בחיי ר"פ מסעי. ועוד. לקו"ת ר"פ מסעי. ובכ"מ.

89) וכפס"ד הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד) שע"י "מצוה אחת" (במעשה, בדיבור או במחשבה) "הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

90) כפס"ד הרמב"ם (הל' מלכים רפי"א) "כל מי שאינו מאמין בו (במלך המשיח), או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבינו כו'". וי"ל שטעם החיוב (לא רק להאמין בו, אלא גם) לחכות לביאתו — אף שצפי' וגעגועים לדבר הנכסף מביאים לידי רגש של צער כו' — כדי שיתפלל יותר ויבקש על ביאתו, ועי"ז יחיש ביאתו בפועל ממש.

ובפרט ע"י ההתבוננות שמשיח צדקנו עומד ומצפה בקוצר רוח לגאול את ישראל (כמובן מדברי הגמרא[91] שאינו מתיר שני נגעים ביחד שלא יתעכב כדי קשירת שני נגעים, כמוזכר לעיל[92]) — לאחרי שכאו"א ישלים את התלוי בו להחיש את ביאת המשיח, ומכיון שמשיח צדקנו בכבודו ובעצמו עומד וממתין לפעולה שלו, הרי מובן גודל האחריות המוטלת עליו, ביחד עם גודל הזכות כו', שלכן, כשיבוא משיח צדקנו בקרוב ממש, יודה לכאו"א על פעולתו להחיש ביאתו, ולא רק הודי' בלבד, אלא יוסיף ויתן מעניניו, הן ענינים רוחניים, החל מלימוד התורה, "תורה חדשה מאתי תצא"[93], והן ענינים גשמיים, ש"הטובה תהי' מושפעת הרבה וכל המעדנים מצויין כעפר"[94].

ט. וענין נוסף המודגש ביותר בדורנו זה — עבודת השליחות לפעול על הזולת[95]:

כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו — "הנשיא הוא הכל"[96], "לב כל קהל ישראל"[97] — הטיל על כאו"א מאנשי הדור שליחות קדושה להיות "נר להאיר"[98], להאיר אחרים, "נר ה' נשמת אדם"[99], דכל אלו הנמצאים בסביבתו (נוסף על בני ביתו כו'), ובכל מקום שידו מגעת, שיאירו ב"נר מצוה ותורה אור"[100], אשר, עי"ז מבטלים את חשכת הגלות ומביאים את אור הגאולה[101].

ופרטי הדברים דעבודת השליחות — הלא הם כתובים בריבוי אגרות־קודש שלו, בשיחותיו ובמאמריו כו', וצריך להיות — ש"קריינא דאיגרתא איהו להוי פרוונקא"[102], למלא את השליחות מתוך מסירה ונתינה (דוגמת המס"נ דפינחס), ע"י הפצת התורה, כולל ובמיוחד פנימיות התורה כפי שנתבארה בתורת החסידות, בחי' היחידה שבתורה[103], שעי"ז מגלים בחי' היחידה שבכאו"א מישראל (האנשים הנשים והטף[104]), ניצוץ משיח[105], ועד

91) סנהדרין צח, א.

92) קונטרס משיחות ש"פ דברים ס"ט.

93) ישעי' נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

94) רמב"ם סיום וחותם הל' מלכים (וספרו בכלל).

95) נוסף על המוכרח מצד החיוב ד"ואהבת לרעך כמוך", "כלל גדול בתורה" (תו"כ ופרש"י קדושים יט, יח), ובפרט בשנת הקהל, ובסמיכות לחמשה עשר באב, תיקון החורבן והגלות ע"י ביטול סיבת הגלות (שהיא ההיפך דאהבת חנם — ראה יומא ט, ב), ואדרבה — הוספה באהבת ישראל ואחדות ישראל*.

96) פרש"י חוקת כא, כא.

97) רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו.

*) להעיר, שגם בטעמי היו"ט דחמשה עשר באב מודגש הענין דאהבת ישראל ואחדות ישראל (ראה שיחת ט"ו באב תשמ"ו סי"א ובהערה 103).

98) ראה לקו"ש ח"ב ע' 484 ואילך. וש"נ. וראה גם סה"ש תש"א ע' 136 שחסיד הוא דוגמת האיש שמדליק פנסי הרחוב כו'.

99) משלי כ, כז.

100) שם ו, כג.

101) להעיר מלקו"ת ריש פרשתנו: כי להיות עוה"ז הוא העולם השפל והחושך עב כפול ומכופל וצריך להרבות בנרות . . נר הוי' נשמת אדם שהוא נר המאיר הארץ שם הוי' בבחי' גילוי להאיר את העוה"ז ולאהפכא חשוכא לנהורא . . וכמה ריבוא נשמות שהם כמה ריבוא נרות, שלפי ריבוי החושך ועביו הכפול ומכופל כך צ"ל ריבוי הנרות בנשמות כו'.

102) סנהדרין פב, סע"א. פרש"י בלק כ, ז. וראה שיחת ש"פ פינחס סי"ד. ועוד.

103) ראה בארוכה קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ה ואילך. וש"נ.

104) ובהדגשה יתירה בשנה זו — שנת הקהל — "הקהל את העם האנשים והנשים והטף גו' למען ישמעו ולמען ילמדו גו' ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת" (וילך לא, יב), "כאילו עתה נצטווה בה ומפי הגבורה שומעה" (רמב"ם סוף הל' חגיגה) — כ"יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב באמור ה' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי גו'" (פרשתנו ד, יו"ד).

105) כמרומז בכתוב (בלק כד, יז) "דרך כוכב מיעקב" — דקאי על מלך המשיח (ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. וראה רמב"ם הל' מלכים רפי"א), וגם על

להתגלות בחי' היחידה הכללית — משיח צדקנו[106].

ולכן, על כאו"א למלא השליחות שהוטלה עליו ע"י נשיא הדור, ולידע, שמכיון שהנשיא הוא "לב כל קהל ישראל", בדוגמת הלב שממנו מתפשט הדם לכל האברים ואח"כ חוזר הדם אל הלב[107], הרי, נוסף על מינוי השליחות, בוחן נשיא הדור אם נתקיימה פעולת השליחות[108], בעת שחוזר הדם דכל האברים (כל אנשי הדור) למקורו ב"לב כל קהל ישראל", ומוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהמשכת הברכות כו' בכל המצטרך, בגשמיות וברוחניות גם יחד, לכל אלו שממלאים פעולת השליחות.

י. וכאן המקום להזכיר אודות כינוס השלוחים בארצנו הקדושה שמתקיים — בהשגחה פרטית — ביום הראשון הבעל"ט, מוצאי ש"ק.

ויה"ר שיהי' הכינוס בהצלחה רבה, ולכל לראש — לבחון את קיומן של ההחלטות הטובות שנתקבלו בכינוס שלפנ"ז, ולהוסיף עליהן כהנה וכהנה ("דמוסיף יוסיף"), ועד להוספה באופן של הרחבה — כהלימוד משמה של העיר שבה מתקיים הכינוס (בהשגחה פרטית) — "רחובות", ע"ש "הרחיב ה' לנו"[109], באופן ש"יצחק"[110] מעיד שזוהי הרחבה.

ומובן, שתוכן הכינוס ומטרתו כו'[111] שייך ונוגע (לא רק למשתתפי הכינוס, אלא) גם לכל השלוחים, ועד לכאו"א מאנשי הדור — שהרי כל ישראל הם מציאות אחת, והעצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו[112].

יא. ויש להוסיף בביאור התועלת שבכינוס כזה, שלכן, יש להשתדל בכינוסים דוגמתו, בכו"כ מקומות, בריבוי מקומות.

ובהקדמה:

אע"פ שכבר פעלו גדולות ונפלאות בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה — הרי, כיון שמשיח צדקנו עדיין לא בא, הרי זו ההוכחה ביותר שנשאר עדיין מה להשלים ולהוסיף בזה, ולכן, יש למצוא ובהשתדלות דרכים להגביר ולהרחיב את הפעולה דהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה.

ומהעצות לזה — לא להסתפק בהחלטה טובה שמחליט בפ"ע ביחידות, אלא, לקבל החלטות טובות ביחד עם עוד כו"כ מישראל, כידוע מ"ש כ"ק אדנ"ע בקונטרס החלצו[113] (ונדפס ונתפרסם ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) ש"ההסכם אשר עושים שנים או רבים יש לזה חיזוק הרבה יותר מההסכם שעושה בפ"ע כו'", ועוד העיקר — שעי"ז יוכלו לבחון איש את רעהו ולדווח זה לזה ע"ד קיומן של ההחלטות הטובות בפועל ממש, אשר, עצם הידיעה שמזמן לזמן יצטרך ליתן דין וחשבון לבשר־ודם מה הם ההחלטות הטובות שקיבל על עצמו, ומה עשה

כאו"א מישראל (ירושלמי מע"ש ספ"ד), והתיווך בזה — שבכאו"א מישראל יש ניצוץ משיח (מאור עינים ס"פ פינחס. לקו"ש ח"ב ע' 599. ועוד).

106) סה"מ תרצ"ט ע' 207 — בשם הרמ"ז (לזח"ג רס, ב — מק"מ קצ, ב). ועוד.

107) ראה אגה"ק סל"א.

108) להעיר, ש"שליח לא מיקרי אלא המשתלח מזה לזה שראוי לחזור אצל שולחו ולומר עשיתי שליחותך" (פרש"י גיטין כד, א).

109) תולדות כו, כב.

110) להעיר, ששמו (השני) של המשלח דדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר — "יצחק". וקשור גם עם הגאולה העתידה — כי, לעתיד לבוא יאמרו ליצחק דוקא "כי אתה אבינו" (שבת פט, ב. וראה תו"א ויצא כא, ג. ובכ"מ).

111) ראה בארוכה ובפרטיות — בהמכתב המיוחד לכינוס השלוחים (מ"יום הששי פ' ואתחנן, חמשה עשר באב") בתוספת הערות.

112) כש"ט הוספות סקט"ז. וש"נ.

113) סה"מ תרנ"ט ע' סא.

בפועל ממש — תפעל זירוז בכל עניני העבודה, כנראה במוחש, וכמאמר ריב"ז לתלמידיו "יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם"[114], ואם לתלמידי ריב"ז נאמר כן — אנן מה נעני' אבתרי'.

[ואם ישנם כאלו שיטענו שעבודתם היא באופן ד"הצנע לכת עם אלקיך"[115], ובמילא, עבודתו ופעולתו היא בגדר "סוד"... ואין לו למסור דין וחשבון לבשר ודם, כי אם, "לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה"[116] — הרי, גם אם האמת הי' כדבריהם שמסתירים מעשיהם הטובים בגלל העילוי ד"הצנע לכת גו'", יש מקום לשקו"ט אם זוהי דרך עבודה המתאימה לדורנו זה שבו צריך להשתדל לפרסם עושי מצוה[117] כדי שמהם יראו וכן יעשו כו', ועאכו"כ שיש מקום "לחשוש" שזוהי עצת היצר כדי שלא יעסוק בעבודתו כדבעי].

וזהו א' הטעמים לבקשה והצעה (בימים שלפנ"ז[118], וגם בימים האחרונים בקשר לכינוס השלוחים) שיכתבו ג' פעולות טובות שעשו במשך השנה החולפת — כדי לעורר ולזרז עשיית החשבון צדק בנפשו מהפעולות במילוי השליחות דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה כדי לקרב את הגאולה, כשיצטרך לכתוב[119] (ולא רק לעצמו, אלא למסור לבשר ודם) אלו הם הפעולות הטובות שעשיתי, ואז יראה ויווכח בעצמו (ללא צורך לשאול אצל ה"רב" שלו — "עשה לך רב"[120]) האם יש לו עוד מה להוסיף!...

ולכן, כדאי ונכון ביותר להוסיף ולהרבות בכינוסים כאלו — הן בנוגע להשלוחים, והן בנוגע לכאו"א מישראל בעניני השליחות שלו, כאו"א לפי ענינו — לא רק פעם אחת או פעמיים בשנה, אלא בזמנים תכופים יותר, להתאסף כו"כ ביחד כדי לעורר ולזרז איש את רעהו בכל עניני העבודה ע"י ההתדברות והדיווח מהנעשה בפועל ממש, וגם במשך הזמן שבין כינוס לכינוס — באמצעות חילופי מכתבים או הטלפון, וכיו"ב, שעי"ז יתוסף ביתר שאת וביתר עוז בכל עניני העבודה.

יב. ויה"ר שקבלת ההחלטה הטובה ע"י ההוספה ("דמוסיף יוסיף") בכל הפעולות דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה, עוד לפני הקיום בפועל — תביא תיכף ומיד את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בעיצומו של יום השבת, שבת נחמו, ההתחלה ד"שבע דנחמתא", באופן ד"נחמה בכפלים".

ואז תקויים בקשת משה רבינו "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה (זו ירושלים) והלבנון (זה בית המקדש)"[121] — שמשה רבינו, "גואל ראשון הוא גואל אחרון"[122], מכניס את כל בנ"י לארץ באופן של גאולה נצחית שאין אחרי' גלות.

---

114) ברכות כח, ב. הובא בתניא פמ"א (נז, סע"א).

115) מיכה ו, ח.

116) כלשון המשנה בריש פרק שלישי דאבות שלומדים בשבת זו.

117) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתקפ"א. הובא במג"א או"ח סקנ"ד סקכ"ג. רמ"א יו"ד סרמ"ט סי"ג.

118) שיחת י"ב תמוז.

119) להעיר מהנהגת כמה בעלי מוסר שהי' להם פינקס מיוחד שבו היו כותבים המעשים טובים כו'. ואף שאין זו דרכם של חסידים, שאינם זקוקים שה"פינקס" יזכיר להם, אלא זוכרים בעצמם כו'. מ"מ, יש מקום לכך באופן חד־פעמי (כשרואה בעצמו שיש צורך בכך כו'), כדי לעורר ולזרז עשיית החשבון צדק.

120) אבות פ"א מ"ו. מט"ז.

121) פרשתנו ג, כה ובפרש"י.

122) ראה שמו"ר פ"ב, ד. שם, ו. דב"ר ספ"ט. שעה"פ פ' ויחי (מט, יו"ד). תו"א ר"פ משפטים. ובכ"מ.

ואין ענין יוצא מידי פשוטו — גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"[123], "קהל גדול"[124],

כולל גם כל בנ"י מכל הדורות שלפנ"ז — "הקיצו ורננו שוכני עפר"[125], ביחד עם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, וכן אאמו"ר, שיום ההילולא שלו (עשרים באב, שחל ביום הרביעי שבו נתלו המאורות) מתברך משבת זו, אשר, מסר נפשו על הפצת התורה והמעיינות במדינה ההיא, ולאחרי יציאת כ"ק מו"ח אדמו"ר ממדינה ההיא נשאר הוא נכדם היחידי של אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי והצ"צ המנהיג במדינה ההיא, ולכן פנו אליו גם בעניני הדרכה וכו' וכו', ובגלל פעולותיו בהפצת התורה והמעיינות נאסר והוגלה ונסתלק במקום גלותו כו',

וכולם יחדיו — "ישובו הנה"[124], לארצנו הקדושה, שתהי' באופן של הרחבה, "ירחיב ה' אלקיך את גבולך"[126], לירושלים עיר הקודש ולבית המקדש השלישי.

ואז יהי' גם לימוד התורה בתכלית השלימות (כבקשת משה) — "תורה חדשה מאתי תצא", באופן של ראי'[127], "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", עדי קיום היעוד "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו", במהרה בימינו ממש, ו"לא עיכבן המקום כהרף עין"[128].

---

123) בא יו"ד, ט.

124) ירמי' לא, ז.

125) ישעי' כו, יט.

126) שופטים יט, ח.

127) ראה לקו"ת צו יז, א־ב. שער האמונה פ"ס. סד"ה וידבר אלקים (השני) תרצ"ט. ועוד.

128) מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

בס"ד. שיחת ש"פ ואתחנן, שבת נחמו,
ט"ז מנחם-אב ה'תשמ"ח.

הנחת התי' בלתי מוגה

השלמות לשיחות הראשונות

[בענין ההוספה בתורה שצ"ל מט"ו באב ואילך]:

א. דעריבער איז מתאים אז דער דיבור בא דער התוועדות זאל זיין בהוספה על הרגיל, בכדי מעורר זיין ויף דער הוספה וואס דארף זיין בזמן זה, א הוספה בכפליים, ביז שלא בערך - כידוע אז כפליים איז ניט נאר צוויי מאל אזויפיל, נאר הוספה שלא בערך, ביז א"ס.

אבער וויבאלד אז אין דיבור פון א בשר ודם קען מען ניט זאגן א"ס - דערמאנט מען אז די כוונה איז א"ס, ובפועל זאגן מען אז דאס איז כפליים, אלס א סימן אויף די הוספה עד א"ס,

[ולהעיר פון די צוויי אופנים אין סימנים: א) א סימן וואס איז נאר מגלה ומברר. ווי לדוגמא א סימן אויף אן אבידה - מאכט דער סימן ניט אויף די בעה"ב'ישקייט אויף דער זאך, די בעה"ב'ישקייט איז דא פון פריער, דער סימן איז בלויז מגלה ווער דער בעה"ב איז. ב) א סימן וואס טוט אויף די זאך. וכידוע די שקו"ט בנוגע צו סימיני טומאה וטהרה וסימני כשרות והיפך הכשרות.

אבער לויט ביידע אופנים האט דער סימן זיכער א שייכות צו דער זאך אויף וועלכע ער איז א סימן, ווייל אפילו בנוגע א סימן וואס איז נאר מגלה - קען מען ניט סתם צוזאמענפארן צוויי זאכן וואס האבן קיין שייכות ניט צווישן זיך, נאר זיכער האט דער סימן א שייכות מיט דער זאך, עאכו"כ א סימן וואס טוט אויף די זאך, האט זיכער דערמיט א שייכות].

ב. און די הוספה בלימוד התורה (מט"ו באב ואילך) באופן פון כפליים טוט אויף אז "יוסיף חיים על חייו".

און אע"פ וואס אין חבוש מתיר את עצמו, איז ווי קען א בעל חי צוגעבן אין זיך אליין חיות - איז אבער ווען עס רעדט זיך וועגן א איד, קען ער דאס אויפטאן דורך דעם וואס ער איז מגלה זיין עצם, ובלשון אחר - דער "ממש" פון זיין חלק אלוקה ממעל.

און די הוספה בחיים וואס ער טוט אויף איז ניט סתם א הוספה, ווארום דאס איז ניט אזא חידוש - דאס געפינט מען אויך בא מין הצומח, נאר א הוספה שלא בערך, ביז צו "מחי' חיים".

ג. ס׳איז אויך נהוג צו רעדן אן ענין אין פרש״י בריש הפרשה.

אויפן ווארט ״ואתחנן״ ברענגט רש״י צוויי פירושים: ״אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם, אף ע״פ שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חנם, לפי שאמר לו וחנותי את אשר אחון, אמר לו בלשון ואתחנן. דבר אחר, זה אחד מעשרה לשונות שנקראת תפלה כדאיתא בספרי״.

דארף מען פארשטיין:

א) די צוויי פירושים זיינען לכאורה א סתירה זה לזה: לויט דעם ערשטן פירוש ״אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם״, ד.ה. אז דאס האט ניט קיין אנדער פירוש (״אין..אלא״) חוץ פון ״מתנת חנם״; משא״כ לויט דעם צווייטן פירוש זאגט רש״י אז ״ואתחנן״ איז א לשון תפלה (און ניט מתנת חנם), און נאכמער: דאס איז איינער פון עשרה לשונות של תפלה, ד.ה. אז עס זיינען פאראן נאך נייען לשונות וועלכע האבן דעם זעלבן פירוש ווי ״ואתחנן״!

ב) צוליב וואס דארף רש״י אנקומען צו צוויי פירושים? וכמדובר כמ״פ, אז רש״י ברענגט צוויי פירושים ווען עס פעלט ביאור אין יעדערער פון די צוויי פירושים. ובזה גופא - האט דער ערשטער פירוש א מעלה (בענין זה) לגבי דער צווייטער פירוש.

ג) פארוואס איז רש״י מסיים ״כדאיתא בספרי״ - בשעת רש״י שרייבט ניט אז זיין פירוש איז א דרש אדער אן אגדה המיישבת את המקרא, נאר פשוטו של מקרא?

איז דער ביאור אין דעם - אנהויבנדיק פון די לעצטע שאלה:

וויבאלד אז רש״י שרייבט אז ״זה אחד מעשרה לשונות שנקראת תפלה״, איז ער מציין דער מקור וואו עס שטייען די אנדערע נייען לשונות - ״כדאיתא בספרי״. דאס הייסט, אז דער ציון צו ספרי איז ניט בתור מקור לדברי רש״י [ווארום מקורו פון פרש״י איז פון פשוטו של מקרא, כמדובר כמ״פ אז אפילו אויב א זאך שטייט אין מדרש, ברענגט עס רש״י ניט ווייך אזוי שטייט אין מדרש, נאר ווייל דאס איז פשוטו של מקרא, במילא צייכנט ער ניט צו א מקור, סיידן ווען ער ברענגט א דרש וכיו״ב. ועפ״ז איז פארשטאנדיק אז עס האט קיין ארט ניט זאגן אז דער ציון בפרש״י דא ״כדאיתא בספרי״ גייט אויף ביידע פירושים], נאר זיין כוונה איז צו מציין זיין פאר א בן חמש למקרא וואו ברענגען זיך די אנדערע נייען לשונות. ובפרט אז כמה פון די לשונות האט דער בן חמש נאך ניט געלערנט.

הנחת הת׳ בלתי מוגה

דער ביאור אין דער מעלה פון דעם ערשטן פירוש לגבי דעם צווייטן פירוש: לויט דעם ערשטן פירוש ווערט פארענטפערט בפשטות - אז דער ווארט "ואתחנן" איז ניט קיין חידוש לשון אין תורה (וואס שטייט ניט פריער אין חומש), נאר דאס איז פון לשון "וחנותי" וואס שטייט אין פ׳ תשא. און עפ״ז ווערט אויך פארענטפערט די שאלה עיקרית: ווי האט משה געהאט די ברייטקייט מאנען בא דעם אויבערשטן מתנת חנם?! נאר משה האט דאס תולה געווען אין דעם וואס דער אויבערשטער האט אים געזאגט "שאמר לו וחנותי את אשר אחון". משא״כ לויט דעם צווייטן פירוש, האט "ואתחנן" ניט קיין חבר במקרא.

נוסף לזה: לויט דעם צווייטן פירוש ווערט באם בן חמש א שאלה - פארוואס דארף מען אנקומען צו עשרה לשונות פאר דעם זעלבן ענין (תפלה), אויב מ׳זאל ניט זאגן אז יעדער לשון באדייט אן אנדער ענין. ווארום לשון הקודש איז דאך א לשון של קדושה, איז זיכער אז יעדער ווארט איז בתכלית הדיוק. משא״כ לויט דעם ערשטן פירוש, האט "ואתחנן" א פירוש מיוחד - מתנת חנם.

לאידך גיסא - איז דער ערשטער פירוש ("אע״פ שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חנם") ניט אינגאנצן גלאטיק, ווארום מ׳געפינט ניט אנדערע צדיקים וועלכע האבן געבעטן דעם אויבערשטן מתנת חנם חוץ פון משה רבינו.

[בענין פרקי אבות שלומדים בשבת זה]:

ד. ווי עס שטייט אין סידור פון דעם אלטן רבי׳ן, אז "נוהגין לומר פרקי אבות כו׳ בכל שבת שבין פסח ועצרת כו׳, ויש נוהגין כך כל שבתות הקיץ".

וואס וויבאלד אז דאס שטייט אין א סידור השוה לכל נפש, האט עס אין זיך א תוקף פון א פס״ד. ואדרבה - דאס האט נאכמער תוקף ווי א פס״ד, ווארום אן איש פשוט וואס ווייסט וואס שטייט אין סידור ווייסט ניט אלע פסקי דינים, און ער ווייסט אמאל ניט אפילו וועגן די אחרונים וואס פסק׳נען דעם דין, אדער וויפל תוקף זיין פס״ד האט, צי מ׳קען זיך דערמיט דינגען, און צי עס זיינען דא אנדערע ווס זאגן קאפויר וכו׳; משא״כ א זאך וואס שטייט אין סידור - לייגט זיך ביי אים בפשטות אז אזוי דארף ער זיך פיר.

ולדוגמא: וויבאלד עס שטייט אין סידור "מה טובו" - האט ער ניט קיין ספק אדער שאלה צו גיין פרעגן ביי א רב צי ער קען דאס איבערהיפן, און אנהויבן פון קריאת שמע אדער תפלת העמידה; נאר

ווײבאלד אז אזוי שטײט אין סידור - נעמט ער אן בפשטות אז דאס איז א חלק פון תפלה, און ער מאכט ניט א חשבון אז דאס האט געזאגט גאר... בלעם הרשע - ער ווײסט ניט פון די גמרא אין ברכות, און אפילו ניט פון סי פסוקים אין חומש, ער ווײסט נאר אז אזוי שטײט אין סידור, במילא איז בײ אים בפשטות אז לאחרי ווי ער זאגט ״מודה אני״ און ברכות השחר, הױבט ער דערנאך אן די תפלה מיט ״מה טובו״!

ועד״ז איז פארשטאנדיק בנוגע צו פרקי אבות - אז ווײבאלד דאס איז דאס נעתק געווארן אין סידור השוה לכל נפש, איז פארשטאנדיק בפשטות פאר כל נפש אז מ׳דארף דאס זאגן.

וואס דאס איז טאקע אײנער פון די טעמים פארוואס דער אלטער רבי האט מעתיק געווען פרקי אבות אין סידור. כידוע די שאלה בזה: פארוואס האט דער אלטער ניט בלויז אנגעצײכנט אז מ׳זאל זאגן פרקי אבות, און די משניות אלײן קען מען אלײן געפינען אין א משניות? דער ביאור וואס מ׳זאגט אויף דעם, אז דאס איז צוליב די שינויי נוסחאות אין משניות - איז א דוחק, ווײל לויט דעם האט דער אלטער רבי געקענט אנצײכענען אין סידור נאר די שינויי הנוסחאות, וועלכע זײנען נאר אין א מיעוט פון די משניות.

נאר דער ביאור בזה איז כנ״ל: דער אלטער רבי איז דערמיט מדגיש אז זאגן פרקי אבות איז א דבר השוה לכל נפש, אזוי ווי אלע זאכן וואס שטײען אין סידור השוה לכל נפש.

ועד״ז איז אויך פארשטאנדיק בנוגע דעם פרק פון הײנטיקן שבת. ובפרט אז לעצטן שבת האט מען ניט געזאגט פרקי אבות (עכ״פ ניט ע״ד הרגיל) - במילא גיט עס נאכמער צו אין די געגועים און בענקעניש ווען וועט מען שוין ווײטער זאגן פרקי אבות, אנהויבנדיק פון אמירת פרקי אבות דעם שבת!

[סיום השיחה]:

ה. ויה״ר אז פון די דיבורים בכל ענינים אלו, וועט מען אלע ארויסגײן פון גלות, ״בנערינו בזקנינו בבנינו ובבנותינו״, צוזאמען מיט דעם אויבערשטן, שכינתא בגלותא, וכמ״ש ״ושב ה״א את שבותך״, והשיב לא נאמר אלא ושב,

און מ׳גײט אלע צוזאמען - ובפרט זײענדיק א שנת הקהל - אין ארץ הקודש, וירחיב ה׳ אלקית את גבולך, ולירושלים עיר הקודש, ולביהמ״ק השלישי, וקדש הקדשים, ותיכף ומיד ממש.

הנחת הת׳ בלתי מוגה

* * *

מ׳האט פריער גערעדט אז פון ט״ו באב ואילך דארף זיין א הוספה אין לימוד התורה - ווי געבראכט אלס א פס״ד בשו״ע אין רמ״א. וואס דערפון איז מובן, אז איצטער איז דאס שוין א דין פאר אלע אידן (אפילו אויב אמאל איז דאס געווען לפנים משורת הדין). כמדובר כמ״פ, אז כמה ענינים וואס זיינען געווען לפנים משורת הדין בדורות הראשונים, איז לאחרי ווי זיי ווערן געבראכט אין שו״ע און נתקבלו ברוב תפוצות ישראל ווערן זיי א חיוב ע״פ דין, ע״ד ווי בנוגע צו תפלת ערבית ארז ״האידנא קבעוה חובה״.

ד.ה. בפשטות, אז נוסף צו לימוד התורה בכלל ווי דאס איז בכל ימי השנה, דארף צוקומען א הוספה בזה מט״ו באב ואילך.

דערפון איז אויך פארשטאנדיק, אז נוסף צו דער הוספה ע״פ דין דארף איצטער צוקומען א הוספה לפנים משורת הדין בערך צו דעם וואס מ׳איז איצטער מחוייב ע״פ דין.

[און אפילו בנוגע צו א איד וואס ביי אים פעלט (מאיזה סיבה שתהי׳) אין לימוד התורה ע״פ דין - קען מען דאך ניט זעגן אז חוטא נשכר, נאר זיכער דארף ער משלים זיין את החסר ע״פ דין, און דערצו דארף ער אויך מוסיף זיין לפנים משורת הדין].

וואס דאס אלעם - סיי די הוספה ע״פ דין און סיי די הוספה לפנים משורת הדין - איז א דבר המובן מעצמו, און מ׳דארף אויף דעם ניט מעורר זיין, מערניט אין מזרזין אלא למזורזין.

וואס מ׳דארף אויסנוצן די התוועדות - ברב עם הדרת מלך - איז בכדי מעורר זיין אויף א דבר נוסף, וואס איז נוגע במיוחד צו דעם דור.

און דאס איז - די הוראה פון כ״ק מו״ח אדמו״ר נשיא דורנו (מיוסד אויף די מצוה פון ״ואהבת לרעך כמוך״), אז יעדער איד פון דעם דור איז א שליח צו אויפטאן אז אנדערע אידן זאלן זיין נרות להאיר, דורך אניצנדן און מגלה זיין דער נר ה׳ נשמת אדם דורך נר מצוה ותורה אור - הפצת היהדות והפצת המעינות חוצה.

ובפשטות - אז יעדערער דארף זיך משתדל זיין איינווירקן אויף אלע אידן ארום אים אין תורה און אידישקייט, און ניט נאר בנוגע זיינע נאענטע בני המשפחה וקרובים, נאר צו אלע אידן מיט וועמען ער טרעפט זיך און קען צו זיי דערגרייכן (ווארום מ׳קען דאך ניט וויסן ווען מ׳וועט יענעם טרעפן נאכאמאל וכו׳), און רעדן מיט זיי מיט הארציקייט אין לעבעדיקייט וועגן אידישקייט, ולכל לראש - דורך באווייזן א דוגמא חי׳ פון זיך אליין.

הנחת הת׳ בלתי מוגה

[בענין כינוס השלוחים]:

ז. אין דער הודעה וועגן דעם כינוס השלוחים, האט מען מען מודיע געווען אז דער כינוס קומט פאר לאחרי וואס ס׳איז דורך א גאנצן יאר זינט דעם כינוס פאר-א-יארן.

ווערט אט דא די שאלה: וואס האט מען געטאן דעם גרנצן יאר בינתיים (זינט דעם לעצטן כינוס)?!

בשעת מ׳איז געגאנגען מברר זיין וואס מ׳האט געטאן, האט מען באקומען ידיעות פון ניט גוטע פריינט וואס מ׳האט געטאן אין דעם פארגאנגענעם יאר,

- ס׳איז ידוע בנוגע צו שידוכים, אז בשעת מ׳גייט מברר זיין וועגן דעם יחוס הכלה, איז ניט גענוג אז מ׳זאל גיין צו גוטע פריינט, ווייל מ׳קען זיך ניט אלעמאל פארלאזן אויף דעם וואס זיי זאגן, נאר מ׳דארף גיין זיך נאכפרעגן בא ניט גוטע פריינט; ובשעת זיי זאגן אז די כלה איז משובחת ומהוללת כו׳, אט דעמולט ווייסט מען אז זי איז א כלה נאה וחסודה אויך לדעת בית שמאי!

ועד״ז בענינינו, האט מען באקומען ידיעות פון ניט גוטע פריינט וואס מ׳האט געטאן, און ס׳איז זעלבסטפארשטאנדיק וואס זיי האבן איבערגעגעבן...

מסתמא איז זייער כוונה געווען לשם שמים, בכדי מ׳זאל מעורר זיין די שלוחים אז זיי זאלן טאן נאכמער...

ובכדי מעורר זיין וועגן דעם אז מ׳זאל עפעס טאן אין מתקן זיין דעם מצב - האט מען געוואלט גיין מיט אן איידעלן אופן בדרכי נועם ובדרכי שלום (און ניט שארף כו׳), האט מען מציע געווען, אז מ׳זאל אנשרייבן און ארייַנשיקן דריי זאכן וועלכע מ׳האט אויפגעטאן במשך שנה שעברה.

זיינען געווען אזוינע וואס האבן דאס גלייך געטאן, און אנדערע וואס האבן דאס געטאן צו יוצא זיין - וויסנדיק אז דא שעמט מען זיך ניט, און טאמער מ׳וועט זען אז ער האט ניט צוגעשטעלט די דריי זאכן, וועט מען זיך ניט שעמען נאכאמאל פרעגן, אדער גיין מברר זיין בא זיינע חברים, וועט דאס פאר אים גורם זיין בושה וכו׳.

דערבײַ דארף מען אבער באווארענען, אז די כוונה אין דער הצעה איז געווען ניט נאר אז מ׳זאל אנשרייבן וועגן די דריי זאכן און דאס אהערצו שיקן און מער גארניט, נאר אז יעדערער זאל מזמן לזמן (בעת קריאת שמע שעל המטה, אדער עכ״פ פעם בשוע, בליל חמישי, ווען מ׳שלאפט ווייניקער, ובפרט ליל חמישי שעברה, אור לחמשה עשר

באב) ארויסנעמען א העתק פון דעם וואס ער האט געשריבן (זיכער האט מען בא זיך איבערגעלאזט א העתק), און מאכן א חשבון צדק צי די ג׳ דברים - וואס זיכער האט ער געשריבן די בעסטע זאכן - זיינען טאקע די גרעסטע זאכן וואס ער האט געקענט טאן, און צי ער האט מער דערפון ניט געקענט טאן במשך די לעצטע צוועלף חדשים!

וואס דורך דעם דעם קען מען אליין זען - און מ׳דארף אויף דעם ניט אנקומען צו גיין צו א רב, אדער צו זיין פריוואטן רב (״עשה לך רב״) - צי מ׳האט טאקע געטאן אלץ וואס מ׳האט געקענט טאן במשך די לעצטע צוועלף חדשים.

כולל אויך - אז זייענדיק א ראש המשפחה אדער א משפיע על אחרים, דארף ער נעמען אין באטראכט אז אנדערע וועלן קוקן אויף די דריי זאכן וואס ער האט אויפגעטאן, און וועלן מאכן דעם חשבון: וויבאלד אז דער דער גדול וראש ומשפיע ביניהם האט געטאן די דריי זאכן, קען איך יוצא זיין מיט איין און א האלב זאכן, ביז אז דאס וועט אראפקומען צו דעם קטן שבמשפחה וכיו״ב, וואס ער וועט טראכטן אז ער קען יוצא זיין מיט גאר ווייניק, זעענדיק וואס די גדולים ממנו טוען.

- ולהעיר פון דער הנהגה וואס איז געווען בא כמה מוסר׳ניקעס, אז זיי פלעגן אראפשרייבן אין א ביכעלע זייערע מעשים טובים, און די מעשים טובים וואס זיי האבן געדארפט טאן אבער בפועל ניט געטאן כו׳.

כמובן, אז בשעת דאס איז דערגאנגען צו חסידי חב״ד, האט מען פון דעם געמאכט דעם ריכטיקן צחות, און מ׳האט דאס מבטל געווען אלס נארישקייטן וכו׳.

די מוסר׳ניקעס האבן אבער גע׳טענה׳ט, אז בפועל העלפט דאס זיי ארויס אז זיי זאלן מוסיף זיין אין מעשים טובים.

בנוגע לפועל - איז אע״פ וואס די הנהגה איז ניט נתקבל געווארן בא חסידים - איז אבער פארשטאנדיק בפשטות, אז מ׳האט נאר שולל געווען דער אופן (פון אראפשרייבן אויף פאפיר), אבער מ׳איז ניט שולל די תוצאות טובות וואס קומען ארויס פון דער הנהגה, אז מ׳דארף מזמן לזמן מאכן א חשבון צדק צו זען וואס מ׳האט אויפגעטאן און מ׳קען נאך אויפטאן. נאר חסידים האלטן אז מ׳דארף ניט אנקומען אז א פאפיר זאל אים דערמאנען, נאר מ׳קען זיך אליין דערמאנען כו׳.

ח. דערנאך איז פאראן נאך א סוג מענטשן וואס זייער עבודה איז א ״סוד״; זיי טענה׳ן אז זייער עבודה איז אין אן אופן פון ״הצנע

לכת עם אלקיך״, במילא קען מען צו זיי ניט קומען מיט טענות און זאגן מוסר - ווייל קיינער ווייסט ניט וואס זיי טוען!

בשעת מ׳פרעגט אים וואס ער האט געטאן - ענטפערט ער, אז ווער ביסטו פארא א פרעגער, כ׳דארף דיר ניט געבן א דין וחשבון, דאס איז צווישן מיר מיטן אויבערשטן, ווי די משנה זאגט אז א דין וחשבון דארף מען געבן ״לפני מלך מלכי המלכים הקב״ה״, און חוץ פון דעם אויבערשטן דארף ער קיינעם ניט געבן א דין וחשבון, ועאכו״כ ניט א בשר ודם, און נאכמער - ער דארף אפילו ניט זאגן דעם בשר ודם צי ער האט געגעבן דעם אויבערשטן א דין וחשבון!

און גיין פרעגן בא דעם אויבערשטן וואס עס טוט זיך ביי אים - איז ניט מיין זאך. כ׳האב גענוג צו וויסן וואס עס טוט זיך צווישן מיר מיטן אויבערשטן.

באם שווער - וואס ער האט געהאט נאך ברייטערע פלייצעס - האב איך אויך ניט געזען אז ער זאל גיין פרעגן בא דם אויבערשטן וואס טוט זיך מיט אזא וואס האט געהאלטן זיין הנהגה א סוד. - בשעת מ׳האט אים געגעבן א פ״נ און געבעטן א ברכה פאר בריאות וכיו״ב, א ברכה פאר גשמיות אדער רוחניות, איז דער שווער געגאנגען זיך נאכפרעגן און נאכפרעגן און ווייטער פרעגן ביז ער האט גע׳פועל׳ט אז יענער זאל האבן וואס ער בעט.

ובנוגע לפועל: אויב עס וואלט געווען עפעס א תועלת פון דער הנהגה באופן פון הצנע לכת - א תועלת פאר דעם מענטשן אליין אדער פאר אנדערע - וואלט מען זיך נאך געקענט דינגען צי דאס איז א סדר העבודה בזמן הזה; בפועל זעט מען אבער אז דערפון איז ניטא קיין תועלת, במילא איז פארשטאנדיק אז דאס איז איצטער ניט קיין ריכטיקע דרך העבודה.

ווי מ׳זעט עס בפועל, אז בכדי מ׳זאל באמת מצליח זיין אין די ענינים וואס מ׳דארף טאן - איז דאס דוקא דורך דעם וואס מ׳גיט אפ א בדר ודם א דין וחשבון פון דעם וואס מ׳האט אויפגעטאן, וכמאמר ריב״ז לתלמידיו ״יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם״,

ועאכו״כ דורך מאכן אן אסיפה מיט אנדערע, וואו יעדערער האט דעם כח צו אים שטעלן שאלות בנוגע צו זיינע פעולות, פונקט ווי ער קען דאס טאן - זעט מען בפועל, אז הגם אז אמאל איז דאס לכתחילה אומבאקוועם, ברענגט עס אבער בפועל צו א זירוז והוספה אין אלע פעולות.

הנחת הת׳ בלתי מוגה

ובפרט לאחרי ווי נשיא דורנו האט מגלה געווען - אלס דער נביא שבדורנו, וואס גלה דבריו ע"י עבדיו הנביאים, ובדורנו - איז דאס נשיא דורנו [ע"ד אתפשטותא דמשה דבכל דרא, איז אויך דא משה אלס נביא בכל דור, וואס בדורנו איז דאס נשיא דורנו, ווי מ'האט געזען בפועל אז ער האט געזאגט עתידות וועלכע איז דערנאך מקויים געווארן] - די מעלה וואס איז דא אין א החלטה וואס מ'נעמט אן דוקא ברבים, און ווי עס שטייט אין קונטרס החלצו פון אביו דער רבי (מהורש"ב) נ"ע, וואס נשיא דורנו האט געהייסן אפדרוקן זעענדיק די נויטיקייט לזה בדורנו זה.

און די טענה, אז דורך מגלה ומפרסם זיין וועגן זיינע פעולות קען ביי אים צוקומען אין ישות (דערפאר איז בעסער אז ביי אים זאל זיין הצנע לכת) - האט דאס דער מיטעלערע רבי שוין באווארנט, כידוע וואס חסידים דערציילן, אז א חסיד וועלכע האט גע'חזר'ט חסידות - ווי דער מיטעלער רבי האט געמאנט, אז די וואס זיינען שייך לזה זאלן חזר'ן חסידות (וואס מ'האט געהערט זייענדיק אין ליובאוויטש אדער געלייענט אין א כתב) אין די שטעטלעך ארום - האט זיך באקלאגט פארן מיטעלן רבי'ן, אז ער האט גע'חזר'ט חסידות ווי דער מיטעלער רבי האט געוואלט, און ביי אים איז דורך צוגעקומען ישות. האט אים דער מיטעלער רבי געזאגט (אזוי דערצילן חסידים): א ציבעלע זאל פון דיר ווערן, אבער חסידות זאלסטו חזר'ן!

והנמשל קען יעדערער אליין אויסטייטשן בסגנון המתאים לו.

ט. וואס דעריבער איז כדאי אז בנוגע די אלע פעולות פון א אידן, ובמיוחד פון די שלוחים - זאלן זיי צושטעלן א דין וחשבון צו א צווייטער בשר ודם.

[און ניט אז מ'זאל זיך אוועקזעצן אין שפיגל, און אפגעבן א דין וחשבון צו דעם ווען מ'זעט אין שפיגל!... - יעדערער פארשטייט אליין וויפל מורא מ'האט פאר דעם "שפיגל מענטש", און וויפל דאס וועט אים ברענגען צו מוסיף זיין אין זיינע פעולות; "מורא בשר ודם" מיינט - א צווייטער מענטש].

און דערצו זאל מען מזמן לזמן מאכן אסיפות און כינוסים, וואו מ'קען מאכן א חשבון צדק וואס מ'האט אויפגעטאן און וואס מ'קען נאך אויפטאן,

וכמובן אז דאס מיינט מען אמת'ע אסיפות - ניט בלויז אין אן אופן פון מהיכי תיתי, וואס ערשטנס קומען דעמולט ניט אלע צוגיין, ווייל מ'זעט אז דאס איז ניט קיין ערנסטער ענין, און

אפילו די וואס קומען - קומען צו יוצא-זיין, במילא גייען זיי גלייך אוועק...

נאר אסיפות וואו מ'רעדט זיך טאקע צוזאמען וועגן די אלע פעולות, און ניט נאר וואס מבלייבט בא החלטות טובות, און מ'איז מחליט מאכן נאך אן אסיפה, און רעדן אויפן טעלעפאן, און שרייבן ידידות בריוולעך וכו', נאר דערפון קומען ארויס תוצאות בפועל, ובאופן דמוסיף והולך ואור.

ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר: "טאפארו דא פלאחו"! נשיא דורנו איז מעיד אז דער "פלאחו" איז דא, דער "טאפארו" (קרדום) איז דא, און ס'איז בכחו של כאו"א צו נעמען דעם קרדום און אים ארויפלייגן אויפן עץ - עס דארף נאר זיין "טאפארו דא פלאחו" בפועל ממש!

וכמובן אז צוליב תועלת הענין, איז כדאי להוסיף ולהרבות אין די כינוסים - סיי בנוגע צו די שלוחים און סיי בנוגע צו יעדער איד בעניני השליחות שלו (כנ"ל אז יעדער איד פון דעם דור איז א שליח) - ניט נאר איין מאל אדער צוויי מאל א יאר

- וואס דעמולט קען ווערן די שאלה וואס מ'טוט בינתיים. ביז אז מ'קען אמאל פארגעסן וואס איז געווען פאר-א-יארן, כידוע בהלכה אז לאחרי י"ב חודש ווערט דער ענין השכחה [ויש לחקור ווי דאס איז בנוגע צו א שנה מעוברת - צי דעמולט איז דאס לאחרי י"ג חודש, ווייל מ'גייט נאך דער שנת הלבנה, אדער אויך דעמולט איז דאס לאחרי י"ב חודש, ווארום מ'גייט לויט שנת החמה. ואע"פ אז די לבנה איז פארבונדן מיט קדושה (ישראל דומין ומונין ללבנה), העכער פאר שכחה - זעט מען אבער אז אויך די ישמעאלים מונין ללבנה, אבער בא זיי איז שנת הלבנה אלעמאל י"ב חודש (אן א חודש העיבור). ואכ"מ] -

נאר מ'זאל מאכן די אסיפות אפטער, און דארטן אפגעבן א דין וחשבון וואס מ'האט געטאן ביז דעמולט, בכדי צוגעבן נאכמער זירוז ומרץ כו אין די אלע פעולות טובות בקיום השליחות, און אפרעדן אויף מוסיף זיין אין די אלע פעולות להבא.

[והגם אז בעת הכינוס איז דאס נאר אפגערעדט בדיבור, האט אבער דיבור דעם גאנצן תוקף צו קענען מאכן א נדר און מאכן קודש פון חולין (ווי גערעדט בהתוועדויות שלפנ"ז), [והגם אז מ'זאגט "בלי נדר" - נעמט עס ניט צו זיין כח צו מאכן קודש פון חולין. ואדרבה - בנוגע לעניני מצוות איז א דבר טוב צו מאכן א נדר. ונוסף לזה: ווען ער זאגט "בלי נדר" האט עס די מעלה אז ער טוט עס ברצונו הטוב]. נוסף צו די מעלה פון דיבור וואס דורך דעם איז

מען מליבד די כחות מנפש החיוניות בדיבורים אלו, די מעלה פון כל עצמותי תאמרנה, ערוכה בכל רמ"ח איברים (כמבואר בתניא)].

מובן ופשוט, אז דאס איז גערעדט געווארן ניט נאר בנוגע צו שלוחים אין ארץ הקודש (וואו עס קומט פאר דער איצטיקער כינוס השלוחים), נאר בכל מקום ומקום.

ואדרבה: איידער מ'רעדט שלא בזכותן של ישראל מעבר לים - וועגן דעם וואס זיי האבן געטאן במשך שנה שעברה - דארף פריער זיין "קשוט עצמך", רעדן וועגן די אידן וואס געפינען זיך דא,

אז די שלוחים דא, און בכלל יעדער איד בנוגע לשליחותו - דארף מזמן לזמן אפגעבן א דין וחשבון צו א בשר ודם, און אויך מאכן אסיפות וכינוסים, וואס וועלן צוגעבן אין קיום שליחותו.

י. ויש להוסיף בכל זה, מצד דעם וואס דער כינוס השלוחים אין ארץ הקודש קומט פאר (בהשגחה פרטית) אין עיר "**רחובות**", ע"ש "הרחיב ה' לנו", באופן אז יצחק איז מעיד אז דאס איז החרבה - ווי מ'האט געשריבן אין דעם בריוו צו דעם כינוס, בתוספת הערות, וואס די כוונה דערביי איז געווען אויך "הארות" (מיט אן אל"ף).

וואס דערפון איז דער לימוד - ניט נאר בנוגע צו דעם כינוס השלוחים אין ארץ הקודש, נאר בנוגע צו אידן בכל מקום ומקום בנוגע צו "רחובות" אין די עבודה פון "מאך דא ארץ ישראל" - אז די אלע פעולות בקיום השליחות דארף זיין מתוך הרחבה.

- ולהעיר, אז די הרחבה גופא קען א איד אויסנוצן אויף פארשידענע אופנים: ער קען עס אויסנוצן אויף דעם, אז בשעת ער שלאפט, זאל דער שלאפן זיין בהרחבה, און א פליג וואס פליט דערביי זאל אים ניט שטערן! ווי עס זיינען איצטער דא אזוינע וואס שלאפן בעת די התוועדות - איז וויבאלד אז זיי שלאפן שוין, זאל דאס שוין זיין בהחרבה, אז אנשטאט זיצן און שלאפן אומבאקוועם אויף א באנק און מ'שטופט אים וכו' - זאל ער זיך בעסער מתפשט זיין אויפן טיש ושנתה ערבה לו!...

אדער א איד קען אויסנוצן די הרחבה פאר העכערע זאכן, ובנדו"ד - אז זיינע פעולות אין קיום שליחותו זאלן זיין בהרחבה גדולה.

יא. בכדי צוגעבן נאכמער הרחבה וזריזות אין די אלע פעולות - דארף מען זיך אריינטראכטן, ווי מ'האט גערעדט כמ"פ בארוכה, אז וויבאלד מ'געפינט זיך נאך אין גלות, איז דאס די שטארקסטע הוכחה אז מ'דארף נאך עפעס מוסיף זיין אין די פעולות וואס ברענגען משיח,

הנחת התו' בלתי מוגה

אזוי, אז לאחרי אלע גוטע זאכן וואס מ׳האט אויפגעטאן, דארף מען בא זיך פרעגן: וואס האט מען מוסיף געווען אין די אלע פעולות בקיום השליחות צו מקרב זיין ביאת המשיח?!

זיינען פאראן אזוינע, וואס בשעת מ׳פרעגט זיי וואס טוען זיי צו מקרב זיין ביאת המשיל - ענטפערן זיי, אז דאס איז א געשעפט פארן אויבערשטן, און זיי ווילן זיך ניט מישן אין די געשעפטן פון דעם אויבערשטן!

- כ׳האב אמאל געשריבן איינעם און ביי אים געפרעגט וואס ער טוט צו מקרב זיין ביאת המשיח. האט ער מיר געענטפערט, אז אין דרכנו בכך, ער האט ניט געזען בא זיין טאטן און זיידן - ער האט געשטאמט פון חשוב׳ע אידן - אז זיי זאלן זיך קאכן אין ברענגען משיח.

ווען עס רעדט זיך וועגן דעם אז דער אויבערשטער, ״הזן ומפרנס לכל״, זאל אים צושטעלן זיינע צרכים - בעט ער בא דעם אויבערשטן און איז זיך משתדל בכל האופנים אז ער זאל אים אלץ געבן, ביז אויך ״לחם משנה״ וכו׳; אבער ווען עס קומט צו ברענגען משיח - אט דא משיט ער זיך ניט אין דעם אויבערשטן׳ס געשעפטן, ווארום זיין זיידע האט זיך אזוי ניט געפירט...

פרעגט מען ביי אים: בא דיר בחדרי חדרים - פירט זיך אויף ווי דיין זיידע האט זיך געפירט?! ובשעת דיין זיידע וואלט געזען ווי דו פירט זיך דארטן אויף - ווייסטו אליין אז ער וואלט געזאגט: פע!!...

אין זיין חדר חדרים האלט ער א ״טיימס״, פארוואס? ווייל ער טענה׳ט אז ער דארף דאך האבן פרנסה, און גיין שאפן פרנסה בחוץ - דאס קען ער ניט, ווארום ביי אים איז ״תורתו אומנתו״, דעריבער קויפט ער ״שערס״ אויפן בערזשע, און דערפאר דארף ער האבן א ״טיימס״ בכדי דארטן זען צי די מחירים זיינען ארויף אדער אראפ, בכדי וויסן צי ער זאל קויפן אדער פארקויפן;

אבער האלטן דעם ״טיימס״ בחוץ פון זיין חדר און אין דארטן לייענען - דאס פאסט אין ניט. און דערצו - האט ער מורא אז זיינע קינדער און אייניקלעך, קליינע קינדער, זאלן דערמיט טאן וואס מ׳דארף טאן מיט דעם ״טיימס״: מאכן דערפון צאצקעס, און א היטעלע, וועלכע מ׳טוט אן אויפן קאפ!

און דאס גופא - דוקא לאחרי ווי מ׳טוט אויס דער יארמולקע!... וואס דאס איז מגלה די פנימיות פון דעם ״טיימס״: דאס פירט סו״ס,

אז מ׳זאל אויסטאן די יארמולקע, דער מקיף דקדושה (ווי מ׳פלעג עס אמאל רופן און ווי מ׳רופט עס אויך היינט)!...

[ולהעיר פון מנהג חסידים צו טראגן דוקא צוויי מקיפים, א יארמולקע און אויף דעם א היטל (א ״העט״).

האט מיר איינער אמאל געפרעגט דער מקור לזה. ובפרט אז ס׳איז ידוע די זהירות בנוגע צו אנטאן אדער אויסטאן צוויי מקיפים (ווי ס׳ברענגט זיך פון צוואת ר׳ יהודה החסיד).

האב איך אים געזאגט, אז [כ״ק אדמו״ר שליט״א חייך, ואמר:] אזוי האט זיך געפירט דער כהן גדול - מ׳וויל דאך זיין ווי דער כהן גדול - ווי עס שטייט אין גמרא, אז ער האט געטראגן א מצנפת, און אונטער דעם - א כובע קטנה [מיט די שקו״ט בזה, ווי דאס שטימט די די שמונה בגדים וכו׳].

ועוד: די צוויי מקיפים זיינען כנגד די צוויי מקיפים אין דער נשמה - חי׳ און יחידה. ואולי יש לומר, אז דורך דעם וואס מ׳טראגט צוויי מקיפים בגשמיות, איז לייכטער ממשיך זיין די ב׳ מקיפי הנשמה אין דעם מענטשן].

ובנוגע לעניננו - זעט מען מהנ״ל אז ס׳איז קיין תירוץ ניט וואס זיין זיידע האט זיך אזוי ניט געפירט, ווארום ער פירט זיך באלו הכי ניט ווי זיין זיידע האט זיך געפירט.

ובפרט, אז מ׳האט שוין אנגעצייכנט און (בחורים האבן) מפיץ געווען די מקורות בתושבע״פ וראשונים ואחרונים (דער רוקח, חיד״א, של״ה וכיו״ב), אז מ׳דארף ווארטן און מאנען און טאן כל התלוי צו ברענגען משיח צדקנו, וואס זיכער האבן די ראשונים דאס געשריבן ניט לריק ח״ו, נאר בכדי אז מ׳זאל זיך אזוי פירן בפועל!

און דאס וואס זיין זיידע כו׳ האט זיך אזוי ניט געפירט - כאטש אז ער האט זיכער געהאלטן פון רוקח וכו׳ - איז דאס א באזונדער שאלה, וואס רירט ניט אן דעם עצם ענין.

ועאכו״כ בדורנו זה, וואס כ״ק מו״ח אדמו״ר נשיא דורנו האט מכריז און מפרסם געווען אז ״לאלתר לגאולה לאלתר לתשובה״. - [כ״ק אדמו״ר שליט״א חייך ואמר:] בשעת מעשה איז מיר ניט איינגעפאלן פרעגן דעם שווער פארוואס ער איז דער ערשטער וואס איז ארויס מיט דער הכרזה. אפילו אויב דאס וואלט געווען היינט - וואלט איך אים אויך ניט געפרעגט, כ׳וואלט ביי אים געפרעגט בעסערע זאכן...

הנחת הת׳ בלתי מוגה

* * *

יב. ס'איז אויך נהוג, אז בשעת עס קומען צופארן אורחים, זאל מען וועגן זיי ספעציעל דערמאנען, און אויך - אז זיי זאלן זאגן ״לחיים״, און בהצטרפותם - זאל אויך דער גאנצער קהל זאגן ״לחיים״.

און דער עיקר, אז די התרשמות פון זייער זיין דא, זאל אויף זיי ווירקן במעשה בפועל אין אלע עניני תומ״צ. ובפרט אז זיי קומען אהער צום דריטן מאל [פארבונדן מיט דעם פרק - פרק שלישי], וואס תלתא זימני הוה חזקה.

און זיכער וועט מען זיי מסביר זיין, אז דאס איז ניט ווי זיי קומען צו א פרעמדע זאך וכו׳, נאר אדרבה - זי קומען נעענטער צו זיך אליין, ווארום תומ״צ איז זייער אמת'ער מהות, משא״כ אכילה ושתי׳ ולבושים (וועלכע זיינען מוסיף יופי) ועניני מסחר וכו׳, אין וועלכע זיי זיינען גלייך צו אוה״ע, איז א דבר נוסף וחיצוני אויף זייער אמת'ע מציאות.

און דוקא דורך תומ״צ זיינען זיי - בתוך כלל ישראל - אויסגעטיילט פון אלע אנדערע אומות, מצד דעם וואס דער אויבערשטער בשעת מתן תורה האט בוחר געווען אין אידן, און דערביי זיינען געווען אלע נשמות ישראל פון אלע אידן וועלכע וועלן געבארן ווערן צו א אידישע מוטער, און אויך די נשמות הגרים. ואדרבה: בנוגע צו גרים שרייבט דער רמב״ם, אז זייער יחוס איז למי שאמר והי׳ העולם (נאך העכער]אר דער יחוס פון אברהם יצחק ויעקב). ובהמשך להנ״ל - דערמאנט מען איצטער, אז די אורחים זאלן זאגן ״לחיים״, ובצירוף עמהם - כל הקהל.

יג. ועד״ז איז כאן המקום צו דערמאנען, אז די וואס האבן צוגעשטעלט משקה צוליב פארשידענע מסיבות בקשר מיט א הוספה אין תורה עבודה וגמ״ח, זאלן איצטער ארויפגיין און זאגן ״לחיים״ און מזמין זיין די מסובים כאן וואס דערצו דארף מען מכריז זיין דעם זמן ומקום.

וואס דאס וועט צוגעבן נאכמער הצלחה אין די אלע פעולות, ועאכו״כ ממהר זיין דער ענין העיקרי - די גאולה האמיתית והשלימה ע״י משיח צדקנו, ולמטה מעשרה טפחים.

[לאחרי חלוקת המשקה וההכרזות - התחיל כ״ק אדמו״ר שליט״א לנגן ״והריקותי לכם ברכה״].

* * *

הנחת הת׳ בלתי מוגה

[בענין ההוספה שלא בערך שצ"ל בתורה וצדקה מט"ו באב ואילך]:

יד. ווי מ'זעט עס אויך בטבע האדם, אז מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, ומי שיש לו מאתיים רוצה ד' מאות, ניט נאר ג' מאות, נאר דוקא כפליים - ד' מאות [ולהעיר מהענין דד' מאות שקל כסף, כנגד ת' עלמין דכסופין, תי"ו רבתי וכו']. וכמ"ש אוהב כסף לא ישבע כסף".

ווי גבירים דערציילן (די וואס זאגן דעם אמת), אז בשעת זיי האבן נאך געהאט קלענערע השגות, האט א "מיליאניער" בא זיי געהייסן - אזא וואס האט פופציק טויזנט דאלאר; בשעת ער האט אבער געשאפט זיין ערשטער פופציק טויזנט, האט בי אם א "מיליאניער" שוין געהייסן אזא וואס האט טאקע א מיליאן דאלאר כפשוטו. דערנאך בשעת ער האט געשפאן זיין ערשטער מיליאן, האט ער זיך דערביי ניט אפגעשטעלט, נאר ער האט גלייך געוואלט צוויי מיליאן, און אזוי ווייטער. און ער ברענגט נאך צו זיך א ראי', אז אזוי שטייט אז מי שיש לו מנה רוצה מאתיים וכו'.

דערביי איז אבער אויך פארשטאנדיק, אז ביחד עם זה וואס ער באקומט מערער געלט, אלץ מער איז ער מרגיש תכלית הביטול - אז דאס איז "מעדנים מצויים כעפר", ונפשי כעפר לכל תהי'" - ווארום ער פילט ווי דער אויבערשטער פארלאזט זיך אויף אים און גיט אים אפ א גרעסערער פקדון של כסף,

במילא רופט עס ביי אים ארויס אז דער מי שיש לו מנה רוצה מאתיים כו' זאל זיך אויסדריקן אין זיין נתינת הצדקה, אז ער האלט אין איין שטענדיק מוסיף זיין אין די סכומים וואס ער גיט אויף צדקה,

און נאכמער: די הוספה איז ניט נאר אין דעם סכום וואס ער גיט, אז וויבאלד ער האט מערער געלט איז זיין מעשר (לדוגמא) גרעסער, נאר אויך אין די אחוזים וואס ער גיט - ווארום היות אז ער איז געווארן א גרעסערער גביר, וואס דאס איז דאך געקומען (לדעתו) מצד דעם וואס ער איז געווארן א קליגערער סוחר, איז כשם ווי ס'איז צוגעקומען אין זיינע השגות אין געלט, דארף ביי אים אויך צוקומען אין זיינע השגות אין אחוזים, אזוי אז ער זאל געבן ניט בלויז מעשר פון זיינע געלט (וואס דאס גיט דאך אויך א "פיצל" גביר), נאר ער זאל געבן חומש, און ניט נאר געבן חומש - נאר ער זאל דערצו געבן נאך צדקות גדולות!

און ס'איז א זיכערע זאך, אז דער אויבערשטער בענטשט אים מיט נאכמער געלט, ובפרט בשעת ער זעט אז דער גביר איז ניט אראפ פון

וועג כאטש ער איז געוואָרן אַן עשיר, וועט ער ווייטער אויך ניט אראפגיין פון וועג, ואדרבה - ביי אים וועט צוקומען אין ביטול און אין נתינת הצדקה וכו'.

ויה"ר אז מ'זאל שוין קומען צו דער צייט ווען מ'וועט מקיים זיין מצות נתינת מעשרות מן התורה - בגאולה האמיתית והשלימה, ומתוך שמחה וטוב לבב, תיכף ומיד ממש.

אח"כ אמר: די וואס דארפן מאכן א ברכה אחרונה, וועלן זיכער מאכן א ברכה אחרונה.

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

•

ויהי רצון שיראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות הרחבה ונחת, ובקרוב ממש נלך, כל בנ"י שליט"א, קוממיות לארצנו הקדושה, ושנזכה בקרוב ממש לביטול גזירת "מיהו יהודי", ושיתקיים דידן נצח בכל, עד לדידן נצח הכללי — התגלות מלך המשיח — נאו!

נדפס ע"י

משפחת נמדר

הכתובת להשיג ה"הנחות"

באה"ק: ועד הנחות התמימים (אצל מכון לוי"צ) ת.ד. 23 כפר חב"ד טל. 03-9606887

בחו"ל: VAAD HANOCHOS HATMIMIM 788 EASTERN PARKWAY BKLYN N.Y. 11213

TEL. (718) 774-6448

שיחת
ש"פ עקב, מבה"ח אלול
ה'תשמ"ח

הנחת הת' בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי
"ועד הנחות התמימים"

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושמונה לבריאה
שנת הקהל

מפתח

בס"ד. משיחות ש"פ עקב, מבה"ח אלול ה'תשמ"ח.

א. אזוי ווי מ'געפינט זיך אין "שבעה דנחמתא" וועלכע פארענדיקן זיך אין דעם שבת פאר ראש השנה[1],

ובפרט אז היינטיקער שבת איז שבת מברכים אלול, דער חודש החשבון[2], אין וועלכע מען דארף מאכן א חשבון הנפש ווי מ'האט זיך אויפגעפירט במשך דעם גאנצן יאר, על מנת מ'זאל פאר-ריכטן, דערגענצן אדער פאר-בעסערן די עבודה; און אויך מאכן די פאסיקע הכנות צו דער עבודה אין דעם קומענדיקן יאר, אז זי זאל זיין נאך בעסער ווי ביז איצטער,

און א איד דארף דאך שטענדיק זוכן וועגן ווי ער קען צוגעבן אין זיין חשבון צדק און אין די עבודה וואס דאס דארף ארויסרופן -

איז איצטער א פאסיקע צייט צו זיך אריינטראכטן אין אייניקע נקודות פון דעם חשבון הנפש, און ספעציעל - זיך אפ-שטעלן אויף אן ענין עיקרי וואס דארף זיין אין דעם חשבון צדק, וואס מצד פארשידענע סיבות קען אמאל זיין אז מ'גיט דערצו ניט אפ די געהעריקע אויפמערקזאמקייט, כדלקמן.

ב. עס שטייט אין מדרש[3] אז תורה איז "כלי אומנתו של הקב"ה". כשם ווי בשעת אן אומן בויט א הויז, בויט ער איר ניט "מדעת עצמו, אלא דיפתראות ופינקסאות יש לו לדעת היאך הוא עושה חדרים היאך הוא עושה פשפשין, כן הי' הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם"[4].

צוליב וואס דערציילט אונז תורה דעם אופן ווי דער אויבערשטער האט באשאפן די וועלט? איז איינער פון די טעמים אויף דעם, בכדי אנ-ווייזן[5] אז כביכול אויך א איד זאל זיך פירן אזוי[6], אז איידער ער טוט א געוויסע זאך, זאל ער זיין "מביט בתורה"[7],

---

1) ראה טושו"ע או"ח סו"ס תכח.

2) ראה סה"מ אידיש ע' 57, 78, 129. וראה לקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים. ל"ת להאריז"ל עה"פ (לצא כא, יג) ובכתה גו' ירח ימים, טור או"ח ר"ס תקפא. לקו"ת ראה ד"ה אני לדודי.

3) ב"ר בתחלתו.

4) ובלשון הזהר "קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא" (זח"ב קסא, ריש ע"ב. וראה זח"א קלד, סע"א. ח"ג קעח, א).

5) תורה מלשון הוראה (ראה זח"ג נג, ב).

6) כפי שנצטוו ישראל "והלכת בדרכיו" (תבוא כח, ט), מה הוא נקרא חנון אף אתה הי' חנון כו' (סוטה יד, א. ספרי עקב יא, כב. רמב"ם הל' דיעות פ"א ה"ה-ו. סהמ"צ מ"ע ח. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ג. וראה גם מכילתא בשלח טו, ב. שבת קלג, ב). ואחז"ל "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות" (שמו"ר פ"ל, ט).

7) וכמפורש בזח"ב שם: בר נש אסתכל בה באורייתא (ומסיים שם) ומקיים עלמא, אשתכח דעובדא וקיומא דכל עלמא אורייתא איהי כו'.

וואס תורה זאגט אויף דעם[8].

ובפרט - וויבאלד אז אלע זאכן אין וועלט [וועלכע זיינען אלע באשאפן געווארן דורך דעם אויבערשטן[9]] זיינען פאראן פריער אין תורה און פון און לויט דעם זיינען זיי דער-נאך באשאפן געווארן אין וועלט (ווי געבראכט פריער פון מדרש) - איז דאך ניט שייך אפילו, אז עס זאל זיין א זאך אין וועלט, וואס תורה האט ניט ח"ו וואס צו זאגן אין דעם.

יעדע זאך וואס איז דא אין וועלט, איז דא אויף דעם א הוראה אין תורה ווי מען דארף זיך פירן דערמיט[10]. ס'איז נאר, וואס בנוגע צו געוויסע זאכן איז די הוראה בתורה א הוראה מפורשת (ביז צו א פסק דין ברור אין שולחן ערוך), און בנוגע צו אנדערע זאכן האט דער אויבערשטער געוואלט מזכה

---

8) כידוע הוראת והודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר שקודם עשיית כל דבר (איזה שיהי') הרי יהודי מסתכל ומעיין בתורה בכדי לידע מהי הוראת התורה בענין זה.

9) בלשון הרמב"ם בריש ספר היד "כל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו".

10) ויתירה מזה: התורה מגלה אמיתית המציאות ותכלית של כל דבר - כפי שהדבר הוא בשרשו ומקורו (בתורה) שמשם נברא ונמשך הדבר בעולם ע"י הקב"ה (ע"י האותיות דעשרה מאמרות שבתורה* או ע"י צירופים וחילופים ותמורות האותיות כו' שמשתלשלים בשמו אשר יקראו לו בלשון הקודש של כל דבר** כו'). היינו שהשימוש בהדבר צ"ל מתאים לאמיתית מציאותו וטבעו של הדבר שבעולם, כשמשתמשים בו ע"פ הוראת התורה, ובאל"כ ח"ו הרי זה לא רק היפך התורה והיפך רצון ה', אלא גם היפך **המציאות** והטבע של הדבר ההוא.

ומזה נשתלשל בחכמת העולם (להבדיל) - שכדי לירד לעומקו ולאמיתתו של מהות ותכונת כל דבר, חוקרים ודורשים בשרשו ומקורו של הדבר, והסיבות שגרמו לתכונות אלו. [וכן מצינו שמות שנקבעו ע"י חכמי האומות שמתאימים למהותו של הדבר הנקרא בשם זה. וכן בנוגע לקריאת שם ע"י **ראשי תיבות**, שזהו אופן של קריאת השם ע"פ תורה המגלה מהותו של הדבר, אלא שמתורה נשתלשל כן במקצת דשמות אוה"ע]. אלא בחכמת האומות ה"ז רק בנוגע לשרש ומקור גשמי של הנברא, אבל ע"י התורה מבחינים בשרשו **הרוחני** (כפי שהוא בריאתו של הקב"ה) ועי"ז יודעים גם תכלית בריאתו ע"פ רצון הבורא.

---

*) ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט שהתהוות הבריאה ע"י העשרה מאמרות היא בכל **רגע ורגע** מחדש, ואילו היו מסתלקות ממנה כרגע ח"ו האותיות מעשרה מאמרות כו' היתה חוזרת לאין ואפס ממש כו' (שעהיוה"א פ"א). וכנוסח התפלה - "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית", שפירושו "לאו דוקא בכל יום אלא שבכל עת ובכל רגע כו', ולמה תקנו בנוסח התפלה בכל יום לפי שבכל יום נראה קצת ענין ההתחדשות כו' (לקו"ת אחרי כו, א. אוה"ת בראשית (כרך ו) תתרכ, ב).

**) אלא שהי' צריכים דוקא לאדם הראשון לקבוע שמות כל החיות כו', כי אדה"ר הי' משיג במקורו ושרשו של כל נברא (משא"כ המלאכים לא השיגו בזה) - ב"ר פי"ז, ד. (ושי"נ). של"ה יד, א. ועוד. וראה לקו"ש חט"ו ע' 13 ואילך. ושי"נ.

וכן בנוגע לקריאת שמות בנ"א - ה"ז דוקא ע"י ההורים (ראה שער הגלגולים הקדמה כג. ש' מרז"ל בסופו. לקו"ש ח"ב ע' 182. ועוד) ש"מאירים בהם **מלמעלה** השם המתאים לנשמה של הולד (ולקשר הנשמה עם הגוף). ואע"פ דאיהו לא חזי מזלייהו חזי"

ועפ"ז מובן מה שדוקא ר' מאיר הוה דייק בשמא (יומא פג, ב), כי דוקא בכחו של חכם גדול (ומיוחד כו') כר' מאיר להבחין השם המורה על מהות האדם.

זיין א אידן אז ער זאל נוצן זיין שכל (ביז, לפעמים - מיט הארעוואניע) צו געפינען אין תורה די הוראה וועגן דעם.

ג. ענין הנ״ל (אז יעדער ענין אין וועלט האט א שרש אין תורה), איז ניט נאר א מדרש נאר אויך א בפירוש׳ע גמרא:

ס׳איז דא א גאנצע סוגיא אין גמרא[11] ״מנא הא מילתא דאמרי אינשי״ (און די גמרא ברענגט פון אמוראים וואס זיי האבן געזאגט דעם מקור אין תורה אויף די ״מילתא דאמרי אינשי״). איז לכאורה ניט פאר-שטאנדיק: עס רעדט זיך דאך וועגן ״מילתא דאמרי אינשי״ (סתם מענטשן)[12], וואס איז דער הכרח אז דאס האט א מקור אין תורה, ביז די גמרא פרעגט בפשטות ״מנא הא מילתא״?

די גמרא האט דאס לכאורה גע-דארפט זאגן מיט אן אנדער סגנון: צום אלעם ערשטן - אז די ״מילתא״ האט א מקור, און דערנאך - וואס איז דער מקור.

איז דער ביאור אין דעם (כנ״ל), אז דאס איז פשוט, אז וויבאלד ס׳איז דא אזא ״מילתא״ אין וועלט, איז זיכער אז פריער איז דאס דא אין תורה. און דעריבער פרעגט די גמרא בפשטות ״מנא הא מילתא״.

[עס איז נאר אז דער מקור בתורה פון די זאכן אין דער סוגיא שם איז ניט אזוי בגלוי, און מ׳האט געדארפט אנקומען צו אמוראים אז זיי זאלן עס מגלה זיין].

ד. ויש להוסיף: אין די פיר תוארים[13] - אדם, איש, גבר, אנוש - איז דער תואר אנוש (״אינשי״ מלשון אנוש) ווייזט אויף די דרגא הכי פחותה, די סאמע נידעריקסטע דרגא. ווייל ״אנוש״ איז פון לשון חלישות[14], און דער נאמען ״אנוש״ ווייזט אויף אזא מענטשן וואס די עניני האדם, דער יתרון האדם על הבהמה, איז ביי אים בחלישות.

[עפ״ז וועט מען אויך פאר-שטיין וואס תורה דערציילט[15] אז בדורו של אנוש האט מען אנ-געהויבן דינען עבודה זרה. ולכאורה, אפילו בגנות בהמה טמאה לא דיבר הכתוב[16], איז צוליב וואס דערציילט תורה אז ע״ז האט זיך אנגעהויבן בדורו של אנוש?

איז דער ביאור אין דעם: דערמיט איז תורה מבאר ווי קומט די מציאות פון ע״ז: בשעת א מענטש איז אין א מצב וואס דער יתרון האדם על הבהמה איז ביי אים בהתגברות - איז ניט שייך אז ער זאל דינען ע״ז

11) ב״ק צא, א-ב.

12) ולא ״רבנן״ כמו שהובא בב״ק שם כמה פעמים ״מנא הא מילתא דאמור רבנן״.

13) זח״ג מח, רע״א.

14) לקו״ת שה״ש כה, א. ובכ״מ.

15) בראשית ד, כו ובפרש״י. וראה רמב״ם ריש הל׳ ע״ז.

16) ב״ב קכג, א.

[ווארום וויבאלד אז אלע זאכן אין וועלט זיינען ניט קיין מציאות לעצמם און זייער גאנצע מציאות איז נאר דאס וואס דער אויבערשטער באשאפט זיי בכל רגע ורגע[17] - איז ניט שייך אז א מענטש (הראוי לשמו) זאל זיך איינרעדן אן ענין פון ע״ז, אויך מצד השכל הפשוט איז עס מופרך לגמרי[18]],

נאר היות ווי ״ויקרא את שמו אנוש״[19], אז דער נאמען פון דעם מנהיג פון יענעם דור איז געווען (לויטן דור -) ״אנוש״ מלשון חלישות - דערפאר[20] האט בימיו געקענט זיין ״טעו כו׳ טעות גדול ונבערה עצת חכמי אותו הדור״[21], ביז דעם טעות פון ע״ז[21]].

ובעניננו - פון דעם וואס די גמרא זאגט ״מנא הא מילתא דאמרי אינשי״ (אינשי מלשון אנוש) זעט מען, אז אפילו די זאכן אין וועלט וועלכע זיינען פארבונדן מיט דער ״חלישות״ פון א מענטשן [וואס גיט א מקום צו ע״ז] - אויך זיי האבן א מקור אין תורה. [עס איז נאר וואס דורך ריבוי צמצומים וכו׳ האבן זיי יורד געווען למטה מטה]. און נאכמער: דאס (וואס אויך די זאכן האבן א מקור אין תורה) איז א דבר **פשוט**, כדמוכח פון דעם וואס די גמרא פרעגט **בפשטות**, ״מנא הא מילתא דאמרי אינשי״.

ה. דערפון איז פארשטאנדיק, אז האמור לעיל (סעיף ב) אז יעדע זאך וואס א איד זעט, דארף ער קוקן אויף דעם מקור פון דער זאך ווי דאס איז אין תורה (״אסתכל באורייתא״[22]) - איז אויך בנוגע צו די זאכן וועלכע האבן יורד געווען למטה מטה, ביז צו א נתינת מקום לע״ז רח״ל.

ושני פרטים בזה:

א) בנוגע צו די זאך וואס גיט א מקום אויף זייטיגע זאכן - דארף זיין אפגעלייגט ביי א אידן בפשטות, אז די אמיתית המציאות פון דער זאך איז ווי זי שטייט אין תורה. ובמילא דארף מען דאס נוצן צוליב תורה, ובפרט אז כל הבריאה איז באשאפן געווארן ״בשביל התורה״[23], ״כל מה שברא הקב״ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו״[24], אין כבוד אלא תורה[25].

נאר מ׳האט געגעבן, ווי בכל עניני העולם, לבחירת האדם: נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב וגו׳, מיט דער בקשה

---

17) ראה לעיל הערה 10 בשוה״ג.

18) שהרי זה שההתהוות היא בכל רגע, מוכרח גם ע״פ השכל (ראה שעהיוה״א פ״ב).

19) בראשית שם.

20) ברמב״ם שם, שגם הם ידעו שיש אלוקה אלא שחשבו שצריך לחלוק כבוד ל״שמשים המשמשים לפניו״. אבל, גם טעות זה הי׳ שייך רק בדורו של אנוש, כבפנים.

21) רמב״ם שם.

22) ל׳ הזהר שבהערה 4.

23) פרש״י ר״פ בראשית.

24) אבות ספ״ו.

25) אבות שם, ג.

(ונתינת כח) **ובחרת בחיים**[26].

און דאס וואס ס׳זיינען דא אזוינע וואס מאכן דערפון א ע״ז - איז כמאמר חז״ל[27], "וכי בשביל השוטים מאבד את עולמי".

ב) אויך בנוגע צו דעם טעות וואס עס קומט ארויס דורך "אינשי", אז מען מאכט דערפון (ווי דור אנוש) א ע״ז רח״ל - דארף א איד וויסן, אז וויבאלד אז אויך דאס (עס זאל זיין א נתינת מקום לטעות) איז באשאפן געווארן דורכן אויבערשטן, וואס "כל מה שברא הקב״ה בעולמו לא בראו **אלא לכבודו**" - איז זיכער אז אויך דאס דארף ברענגען די עבודה פון א הוספה אין קדושה (כבודו של הקב״ה).

דער ביאור דערפון בפרטיות:

די **טבע** פון א מענטשן איז, אז בשעת ס׳איז דא א מנגד - רופט עס ביי אים ארויס טיפערע כחות און א גרעסערע התגברות צו דורכפירן זיין רצון, דוקא ווי ביי אים קומט אויס.

אזוי איז אויך בנדון דידן, אז בשעת א איד שטויסט זיך אן אויף א מנגד צו קדושה (ביז צו א התנגדות ווי עבודה זרה רח״ל) - איז ניט נאר וואס דאס טאר ניט פועל׳ן ביי אים א חלישות ח״ו אין זיין עבודה, נאר אדרבה, דאס דארף ביי אים ארויסרופן א התגברות ותוספות אומץ בעבודתו.

ו. ויש לקשר דאס געזאגטע מיט א ענין אין פרשת השבוע, אז נאך די שבירת הלוחות וואס איז געווען דורך חטא העגל, האט דער אויבערשטער געזאגט צו משה׳ן "פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים גו׳ ואכתוב על הלחות את הדברים אשר היו על הלחות הראשונים אשר שברת"[28].

דער חטא העגל איז געקומען "בשביל רוב זהב שהי׳ להם"[29]. קען מען דאך מיינען, אז לאחרי ווי מ׳האט געזען די תוצאות וועלכע זיינען ארויסגעקומען פון ריבוי זהב, האט מען גע-דארפט אנזאגן אידן אז זיי זאלן ניט האבן צו טאן מיט זהב - דערציילט די תורה פונקט פארקערט: אז בשעת דער אויב-ער׳שטער האט געהייסן אידן מאכן א משכן "כדי שידעו כל האומות שנתכפר להם מעשה העגל"[30] - האט דער אויבערשטער געזאגט פון וועלכע זאכן מ׳זאל מאכן דעם משכן, און די ערשטע זאך איז - **זהב**[31].

מתאים להמבואר לעיל, אז אפילו ווען מ׳טרעפט אן א זאך וואס אנדערע ("אינשי") נוצן עס אויף היפך הקדושה, דארף א איד ניט נתפעל ווערן דערפון און נוצן די זאך צוליב איר (אמת׳ן) **תכלית**, כבודו של הקב״ה[32]. ובפרט בנוגע זהב,

---

26) נצבים ל, טו; יט.
27) ע״ז פ״ד מ״ז.

28) פרשתנו י, א-ב.
29) פרש״י ר״פ דברים.
30) תנחומא תרומה ח.
31) תרומה כה, ג.
32) ועפ״ז מובן גם בנוגע להתפתחות והתגלות המכשירים כו׳ שנתגלו בדורות

וואס ״לא הי׳ העולם ראוי להשתמש בזהב ולמה נברא בשביל המשכן ובשביל בית המקדש״[33].

ז. דער לימוד הנ״ל אז מ׳דארף אויסנוצן אלע ענינים פון וועלט צוליב זייער (אמת׳ער) תכלית (ווי ארויסגעגעבן אין תורה, דורך וועלכע די וועלט איז באשאפן געווארן) צו מוסיף זיין אין תומ״צ - איז ספעציעל אונטערשטראכן אין תורה בנוגע די איצטיקע טעג וועלכע קומען נאך חמשה עשר באב:

די גמרא זאגט[34] בנוגע צו חמשה עשר באב: ״מכאן ואילך דמוסיף יוסיף״, ד.ה. אז ״מחמשה עשר באב ואילך דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה יוסיף חיים על חייו״[35], ״שמתוך שהלילות מאריכין והימים מתקצרין צריך לעסוק בלימודו בלילה״[36].

דער טעם אויף דעם איז - ווייל ״לא איברי ליליא אלא לגירסא״[37], תורה איז מגלה אז די תכלית הבריאה פון לילה איז ״לגירסא״, און דעריבער, דאס וואס דער אויבערשטער האט באשאפן די טבע אז פון חמשה עשר באב אן איז ״הלילות מאריכין״ - איז עס **בכדי** אז א איד זאל דאן **מוסיף** זיין בלימוד התורה.

וואס דערביי איז אונטערשטראכן, ווי די זאכן פון וועלט, ובנדו״ד - מציאות הלילה און הלילות מאריכין, זיינען באשאפן געווארן (לגירסא -) **בכדי** צו לערנען תורה און מוסיף זיין בלימוד התורה. [ביז, אז ניט נאר וואס די **כוונה** פון אלע זאכן איז **צוליב** תורה, נאר אויך דער שרש פון אלע זאכן גופא איז אין תורה, כנ״ל באריכות].

ח. פון כל הנ״ל איז מובן, אז בשעת א איד ווערט עלטער מיט א טאג, און מכ״ש מיט עטליכע טעג, און עאכו״כ מיט א יאר, וואס ״ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה״[38] - דארף ער עס נוצן אויף מוסיף זיין אין תומ״צ:

האחרונים [כדאיתא בזהר (ח״א קיז, א) ״ובשית מאה שנין לשתיתאה יפתחתון תרעי דחכמתא לעילא ומבועי דחכמתא דלתתא (חכמות העולם)], שאף שיש אפשריות להשתמש בהם לענינים היפך התורה (וכן הוא בפועל ע״י כמה ר״ל) - מ״מ צריך להשתמש בהם לעניני קדושה, הפצת התורה והיהדות וכיו״ב, ובפרט אלה שמשתמשים בהם בעניני מסחר, שהרי בשביל זה נבראו כחות אלו שבטבע ונתגלו חכמות אלו, כמדובר כמ״פ (ראה בארוכה לקו״ש חט״ו ע׳ 42 ואילך. חכ״ו ע׳ 359. ועוד).

33) שמו״ר רפל״ה. ב״ר פט״ז, ב.

34) סוף תענית (לא, א). ב״ב קכא, ב. - הובא להלכה ברמ״א יו״ד סרמ״ו סכ״ג. הל׳ ת״ת לאדה״ז פ״ד ס״ח.

35) פרש״י תענית שם.

36) רשב״ם ב״ב שם.

37) עירובין סה, א. טושו״ע או״ח סרל״ח. וראה גם שו״ע אדה״ז מהדו״ב ס״א ס״ג. הל׳ ת״ת לאדה״ז שם. וש״נ.

38) איוב לב, ז.

נוסף צו דעם וואס בא אים דארף זיין אפגעלייגט בפשטות אז יעדער טאג (ביז אויך יעדער שעה און יעדער מינוט) וואס דער אויבערשטער גיט עס איז עס בכדי צו דינען דעם אויבערשטן[39] - דארף זיין בא אים אויך אפגעלייגט, אז אויך דאס וואס יעדער טאג ווערט ניתוסף בשכלו וכו', אויך דאס איז צוליב עבודת השם, בכדי אז יעדער טעג זאל זיין זיין לימוד התורה אין א העכערן אופן (מיט מער העמקה וכו') ווי ס'איז געווען מיט א טאג פריער. און וויבאלד אז גדול תלמוד שמביא לידי מעשה[40] - איז מובן, אז עד"ז איז אויך בנוגע צו קיום המצוות.

ט. דער סך-הכל און הוראה למעשה פון האמור לעיל: קומענדיק איצטער פון חמשה עשר באב - דארף צוקומען בא יעדערן אין לימוד התורה, און אין קיום המצוות בהידור, כולל אויך - אין אויסנוצן יעדער זאך מיט וועלכע א איד קומט אין באריירונג לכבודו של הקב"ה, צו מוסיף זיין אין תורה ומצוות.

און וויבאלד אז מ'שטייט אין שבת מברכים אלול, חודש החשבון - דארף די הוספה איינשליסן דעם חשבון צדק בנוגע צו די גאנצע עבודה (בלימוד התורה און קיום המצוות) במשך כל השנה שעברה, און אויך - אלס הכנה צו דעם נייעם יאר.

דאס הייסט בפשטות: יעדער איד, (האנשים והנשים והטף[41]) מאן פרוי און קינד, דארף צוגעבן אין זיין לימוד התורה, צוגעבן סיי אין כמות - אין דער צייט וואס ער לערנט תורה, אין מוסיף זיין א נייעם ענין אין תורה: איינטייל נעמען אין א נייעם שיעור תורה, לערנען א נייע סוגיא, א נייעם ספר וכיו"ב; און סיי אין איכות - מיט א נייעם חיות און קאך בלימוד התורה.

וגדול לימוד שמביא לידי מעשה: דערפון דארף ארויסקומען א הוספה אין הידור בקיום המצוות בכלל, ועאכו"כ - א הוספה אין קיום מילוי פון דער שליחות מיוחדת פון דעם דור אין הפצת היהדות און הפצת המעינות חוצה, ניט באנוגענען זיך מיט די אייגענע הוספה אין עבודה, נאר אויך משתדל זיין בהוספה צו פארשפרייטן אידישקייט בדברים היוצאים מן הלב וכו' צו אנדערע אידן ארום, אויך אזוינע וואס האבן ניט באקומען א געהעריקן אידישן חינוך וכו', ווי גערעדט מערערע מאל בארוכה.

ובמיוחד - א הוספה אין די פעולות פארבונדן מיט דער אויסגעטיילטער עבודה פון דעם יאר, שנת הקהל און שנת תשמח ותשמח: צוזאמענקלייבן אידן, אנשים נשים וטף, און לערנען מיט זיי תורה און זיי מעורר זיין צו "ליראה את ה' אלקיכם

39) דאני נבראתי לשמש את קוני (סוף קידושין).
40) קידושין מ, ב.
41) וילך לא, יב.

כל הימים אשר אתם חיים על האדמה״[42]; און צוגעבן אין עבודת ה׳ מתוך שמחה[43] - סיי בנוגע צו זיך (תישמח), און סיי משמח זיין אנדערע (תשמח).

ובפרט אז איצטער איז געבליבן נאך נאר איין חודש - דער לעצטער חודש פון דעם שנת הקהל ושנת תשמח ותשמח - דארף מען אריינכאפן (ע״ד לשון חז״ל ״חטוף ואכול כו׳״[44]) די לעצטע טעג פון יאר און זיי אויסנוצן אין דער פולסטער מאס - און נאך מיט א הוספה (קומענדיק פון ט״ו באב) - בנוגע צו די פעולות הנ״ל.

און דורך דעם וואס מ׳טוט אליין אין דעם, ווערט מען א דוגמא חי׳ וואס ווירקט אז אויך אנדערע זאלן טאן און מוסיף זיין אין די אלע ענינים. ובפרט אז מ׳טוט אין דעם אין אופן פון זריזות און ״חטוף״ - זעט מען בטבע בני אדם, אז בשעת מ׳זעט ווי אנדערע לויפן און כאפן, איז צום אלעם ערשטן לויפט מען מיט און מ׳כאפט אויך (טאמער וועט דערנאך ניט בלייבן פאר אים), דערנאך פרעגט מען זיך נאך וואס און ווען, די תועלת וואס ער קען דערפון האבן פאר זיך און בני ביתו.

און אויב דאס דארף זיין אזוי בנוגע צו יעדער יחיד, עאכו״כ בנוגע צו מוסדות, מוסדות חינוך אדער אנדערע מוסדות וואס תפקידם איז הרבצת התורה והיהדות - אז בא יעדערן פון זיי דארף ״מכאן ואילך״ צוקומען הוספות אין אלע זייערע פעולות, ובאופן פון מוסיף והולך ואור מיום ליום, ועאכו״כ מזמן לזמן.

י. דערפון איז אויך פאר־שטאנדיק, אז די הוספות אין די אויבנדערמאנטע גוטע פעולות דארפן געטאן ווערן ניט אין אן אופן פון ״הצנע לכת עם אלקיך״[45], באהאלטענערהייט, נאר בפרסום, ובלשון הרשב״א[46] (געבראכט אין פוסקים[47]) - מצוה לפרסם עושי מצוה,

וואס דאס האט א תועלת סיי בנוגע צו **אנדערע** - אז ממנו יראו וכן יעשו, נוסף לזה וואס דורנו זה במיוחד האט די שליחות מיוחדת פון הפצת היהדות והפצת המעינות חוצה (כנ״ל), און דאס קען מען דאך ניט טאן באהאלטענערהייט;

ועוד וגם זה עיקר: דערפון קומט צו א תועלת אויך בנוגע צו **זיך אליין**, ווי מ׳זעט בפועל אז בשעת מ׳טענה׳ט אז מ׳באהאלט די אייגענע גוטע מעשים צוליב די מעלה פון

42) שם, יג.

43) להעיר מריש פרשתנו ״והי׳ (עקב תשמעון)״, ואמרו חז״ל ״אין והי׳ אלא שמחה״ (ב״ר פמ״ב, ב. וש״נ. נתבאר בלקו״ת ראה ל, ד. וראה ס׳ הליקוטים - דא״ח צ״צ ערך והי׳. וש״נ).

44) עירובין נד, א.

45) מיכה ו, ח.

46) ח״א סתקפ״א.

47) מג״א או״ח סקנ״ד סקכ״ג. רמ״א יו״ד סרמ״ט סי״ג.

״הצנע לכת גו״ - איז ערשטנס, קען דאס אמאל זיין א תירוץ פון דעם יצר הרע, דער ״קלוגינקער״[48] (בלשון כ״ק מו״ח אדמו״ר), וואס זוכט יעדער עצה צו אפהאלטן א איד פון טאן וואס ער דארף כולל אז א צווייטער זעט עס, און צווייטנס - אפילו אויב זיין כוונה איז טאקע נאר גוט צוליב ״הצנע לכת״, קען דערנאך דער יצר קומען און דאס גופא אויס-נוצן אויף אים שפעטער אפ-שוואכן אין זיין עבודה.

משא״כ בשעת אנדערע זען די פעולות פון דעם מענטשן, ועאכו״כ בשעת ער ווייסט אז ער דארף אפגעבן א דין וחשבון צו א בשר ודם וועגן זיינע מעשים - איז דער מורא בשר ודם ווירקט אויף אים אז ער זאל זיך פירן כדבעי (און זיך ניט אונטערגעבן צו זיין יצר), וכמאמר ריב״ז לתלמידיו[49] ״יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם״ [דאע״פ וואס אויך דער צווייטער בשר ודם האט א יצה״ר, איז אבער ״אין אדם חוטא ולא לו״[50] - אים גייט ניט אן צו מאכן זינדיגען א צווייטן].

יא. דעריבער איז מען מציע:

בכדי (נאכמער) צוגעבן אין דער הצלחה ותוקף פון קיום ההחלטות בפועל בנוגע צו די **הוספות** אין אלע פעולות הנ״ל מחמשה עשר אב ואילך - זאל מען מודיע זיין וועגן די הוספות צו א צווייטן, ומה טוב - דורך געבן אים א דין וחשבון פון די הוספות **בכתב**, און אים בעטן ער זאל קומען מזמן לזמן מעורר ומעודד זיין וועגן די פעולות און זיך נאכפרעגן צי מ׳איז מקיים די ענינים, און זאגן אפשר קען מען טאן נאכמער וכו׳.

און נאך בעסער - אז יעדער שכונה, אדער קבוצה וכיו״ב (און אויב דאס איז ניט מעגלעך - יעדער יחיד), סיי אנשים און סיי נשים (און קינדער - די וואס זיינען שייך לזה) - זאל באשטימען א וועד פון **דריי** מענטשן, צו וועמען יעדערער וועט מודיע זיין וועגן זיינע הוספות, און זיי (די דריי) וועלן מזמן לזמן (וואס אפטער - אלץ בעסער) קומען און בוחן זיין יעדערן בנוגע צו זיינע הוספות, און מעורר זיין צו טאן נאכמער וכו׳.

- כידוע די מעלה דוקא פון שלשה מישראל, וואס ״אין בית דין פחות משלשה״[51], און דער טעם לזה איז ״כדי שיהא בהן רוב ומיעוט אם היתה ביניהן

48) אף שהוא באמת ״מלך זקן וכסיל״, אלא בשעת שהאדם מתנהג באופן של כסיל, אז נקרא היצר ״קלוגינקער״ בערכו, שהרי ביכלתו לבלבל אותו ולהנהיגו.

49) ברכות כח, ב. הובא בתניא פמ״א (נז, סע״א).

50) ב״מ ה, ריש ע״ב.

51) רמב״ם הל׳ סנהדרין פ״א ה״ד. וראה ברכות ו, א ובפרש״י, ש״אין ב״ד קרוים אלקים אלא בג׳״, כמ״ש ״בקרב אלקים ישפוט״.

מחלוקת"[52], וואס דאס האט די מעלה, אז איינער קען אפשר מלמד זכות זיין (חסד), און דער צווייטער קען מאנען נאכ-מער (גבורה), און דער דריטער איז מכריע, און דעמולט ווערט דאס א פס"ד פון אלע שלשה (ווייל שלימות ההכרעה איז בשעת די דיעות חלוקות זיינען סו"ס מסכים צו דעת המכריע).

און דערצו האט א וועד של שלשה אויך די מעלה - אז דורך זיי קומט צו אין השראת השכינה וסייעתא דשמיא וברכות ה'[53] אין מקיים זיין די אלע פעולות.

און מה טוב אז מ'זאל מודיע זיין וועגן די הוספות הנ"ל בכתב (בצירוף אישור בחתימת הועד של שלשה), אויף א כתובת מיוחדת (א ספעציעלן אדרעס) וועלכע מ'האט באשטימט ספעציעל צוליב דעם ענין חדש ("מוספים") - בכדי ברענגען דאס שרייבן אויפן ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר.

יב. דער ענין הנ"ל - צו באַ-שטימען א וועד של שלשה - איז נוגע ביותר וביותר צו מוסדות, ווארום א מוסד טראגט אן אחריות (ניט בלויז פון א יחיד, נאר) צו אויפטאן מיט א ריבוי מענטשן, ובפרט מוסדות של חינוך והרבצת התורה והיהדות וכיו"ב.

און מ'זעט בפועל (בפרט בדורות אלו), אז לאחרי ווי מ'באשטימט די חברי ההנהלה פון א מוסד מסויים און לאחרי ווי בתחלת המינוי שלהם האבן זיי געטאן מיט א שטורעם, קען דער-נאך אמאל פעלן אין זייער פולער שימת לב און קאך צו מקיים זיין זייער תפקיד בתכלית השלימות, ועאכו"כ אז זיי זאלן דערצו נאך מוסיף זיין; און דעריבער דארף מען דערצו אמאל האבן אנדערע מבחוץ המוסד - "מורא בשר ודם" - וועלכע זאלן אויף דעם מעורר זיין.

דעריבער איז כדאי ונכון מאד אז מוסדות בכל מקום ומקום זאלן באשטימען א וועד של שלשה (מחוץ פון הנהלת המוסד), וואס זאל מזמן לזמן (וואס אפטער) בוחן זיין צי דער מוסד איז מקיים און מוסיף בקודש אין קיום תפקידו, און זיי מעורר זיין און מאנען, בדרכי כבוד ונועם, צו טאן אלץ מערער און מערער. און וואס מער מ'מאנט - אלץ בעסער, ווארום דעמולט רופט מען ארויס בא די חברי הנהלת המוסד (בשעת זיי זעען אז דער מאנען איז מיט אן אמת און בדרכי נועם בדברים היוצאים מן הלב) אז זיי זאלן טאן מערער און מערער. און וואס מער מ'טוט - אלץ מער דארף מען מאנען, דמי שיש לו מנה רוצה מאתים ומי שיש לו מאתים רוצה ד' מאות וכו'.

---

52) רמב"ם שם.

53) להעיר מהקשר דברכה לענין "שלשה" - כמבואר בהערות אאמו"ר לזהר פרשתנו, הג' לשונות שנאמרו בזהר בענין "ברוך", שהם כנגד ג' אותיות י' ו' ד'. עיי"ש.

און דער וועד של שלשה (אדער דער מוסד אליין, צוזאמען מיט אישור הוועד) זאל מודיע זיין די מסקנות בקיצור, אויף דער כתובת המיוחד לזה, כנ״ל.

יג. ולסיכום - בקיצור, ועל מנת אז מ׳זאל דאס מפרסם זיין בכל מקום כפי האפשרי:

יעדער איינער, מאן אדער פרוי, ועאכו״כ מוסדות, זאל "מכאן ואילך" צוגעבן הוספות **בפועל** אין זיינע פעולות טובות, בלימוד התורה וקיום המצוות והפצת היהדות והמעינות חוצה. ובכדי דאס זאל זיין מיט דעם געהעריקן שטורעם - זאלן זיי באשטימען א וועד של שלשה וועלכע וועט זיך נאכפרעגן און בוחן זיין מזמן לזמן לעתים קרובות וואו מ׳האלט אין די הוספות, און מעורר זיין טאן נאכמער.

און דאס זאל מען אויך מודיע זיין, ברענגען א צעטל פדיון אויפן ציון הק׳ פון כ״ק מו״ח אדמו״ר (ווי מ׳האט געבעטן בנוגע די פעולות ביז דעם שבת - אויף ברענגען צום ציון הק׳ ביום ראשון הבא),

וואס דאס וועט זיכער צוגעבן נאכמער בברכות פון כ״ק מו״ח אדמו״ר אין מקיים זיין אלע פעולות ובהוספה[54] - בשעת אז מ׳איז מקיים בקשתו (ע״פ המבואר במאמרים ושיחות ואגרות שלו, אדער הוראות שלו צו זיינע שלוחים ושלוחי שלוחים, ושליח עושה שליח), און דאס רופט ארויס גרויסן נחת רוח, במכ״ש פון דעם תענוג ושמחה וואס יעדער מענטש האט ווען מ׳פאלגט אים, עאכו״כ א נשיא הדור כ״ק מו״ח אדמו״ר, וואס דאס איז ניט זיין פערזענלעכער פארגעניגן, ווארום ער איז אינגאנצן בטל צו דעם אויבער-שטן, ער איז שלוחו של הקב״ה, און זיין שמחה איז פון דעם וואס מ׳איז מקיים רצון ה׳.

יד. ולהוסיף נאך א נקודה:

די פון וועמען מ׳וועט באקומען בכתב וועגן זייערע הוספות, צוזאמען מיט א חשבון אז די הוצאות לזה זיינען געווען מרובה על ההכנסה, באישור הוועד של שלשה (בחתימתם) - וועט מען זיי, בלי נדר, שיקן מעשר (בערך) פון דער תוספת ההוצאות על ההכנסה,

ובהדגשה ניט בתור חוב וכיו״ב, נאר בתור הענקה ומתנה.

טו. ויהי רצון אז די **הוספות** אין מעשינו ועבודתינו וואס קומען ארויס דורך אויסנוצן בקדושה אלע עניני העולם, כולל אויך ועיקר די אריכות הלילות מחמשה עשר באב ואילך - זאל שוין ברענגען שלימות גילוי האמת בכל העולם כולו - דער גילוי פון "אמיתת המצאו", און

54) ולהוסיף הרמז בשמו של כ״ק מו״ח אדמו״ר: "יוסף" - המורה על הוספה, והוספה תמידית, כי זהו שמו באופן תמידי; "יצחק" בגימטריא "ארכה" - הוספה באופן של ריבוי אמיתי (א״ס), וגם זה הוא באופן

נוסף על האופן של שמיעה - ״והי׳ עקב תשמעון״ (בריש פרשתנו), באופן של ״ראה״ (ווי עס שטייט אין דער פרשה שלאחרי זה, ווי מ׳הויבט אן לייענען בתפלת מנחה פון דעם שבת),

הגם אז מ׳זעט שוין איצטער השגחה פרטית, און עס ווערט נתגלה דער אמת אין כמה ענינים אפילו בעניני העולם[55] וי״ל שזהו להכשיר הדרך לגילוי האמת לע״ל, און מ׳לערנט חסידות און מ׳ווייסט אז אמיתית מציאות העולם איז אלקות וכו׳ - שרייען אבער אידן, אז שמיעה איז ניט גענוג, נאר מ׳דארף און מ׳וויל האבן ראי׳ (ואינה דומה שמיעה לראי׳[56] ע״פ תורה), ״ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך״[57], ״וראו כל בשר יחדיו״[58], ראי׳ בעיני בשר, ״וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמר[59] ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה׳ קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו״[60], ביז גילוי פון עצמות ומהות, ע״ד ווי געווען בא מתן תורה[61].

תמידי, כי יצחק וארבה הוא לשון עתיד, היינו שגם לאחרי כל הוספה בריבוי בהוה, צ״ל עדיין ארבה בעתיד (גם לגבי ההוספה שלפנ״ז).

55) כנ״ל הערה 30.

56) ראה מכילתא יתרו יט, ט.

57) ישעי׳ ל, כ.

58) שם מ, ה.

59) שם כה, ט.

60) סוף מס׳ תענית.

61) תניא פל״ו.

- ——— * ———

בס"ד. שיחת ש"פ עקב, מבה"ח אלול ה'תשמ"ח.

הנחת התי' בלתי מוגה

השלמות לשיחה הראשונה

א. און דאס איז די נקודה פון אידישקייט - אז ס'איז ניטא קיין ענין של ריבוי, ווארום די נקודה המרכזית פון אלע ריבוי נבראים איז אן איין און איינציקע - "אמיתת המצאו", וואס "כל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו".

נאר "אמיתת המצאו" מצד עצמו איז אין אן אופן וואס איז אינגאנצן למעלה מגדר העולם וגדר השכל, "החקר אלוקה תמצא"[1], אבער בחסדו הגדול האט דער אויבערשטער געוואלט אז א חלק און א חלק עיקרי זאל זיין מובן אויך בשכל הנברא, און דער טעם לזה גופא איז - בכדי עס זאל זיין "והלכת בדרכיו".

און וויבאלד אז די מציאות האמיתית פון יעדער זאך אין וועלט איז פון "אמיתת המצאו", און דער אויבערשטער האט באשאפן די וועלט דורך "אסתכל באורייתא", איז פארשטאנדיק אז יעדער זאך אין וועלט שטייט פריער אין תורה, און בכדי וויסן די אמת'ע מהות וטבע פון דער זאך דארף מען זען וואס עס שטייט וועגן דעם אין זיין שרש בתורה.

ווי פארשטאנדיק בפשטות אויך פארן שכל פון נה"ב, אז יעדער זאך האט א שרש, וכמ"ש "ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו"[2], אויך א שור (וברוחניות - דער נה"ב), ווייסט וועגן זיין שרש. און די כוונה איז, אז מ'זאל מגלה זיין אויך למטה בעולם ווי די עניני העולם זיינען מצד שרשם בתורה.

- ביי א צדיק גמור שטייט דאס בגלוי, אז אלע עניני העולם שלו זיינען בהתאם להוראת התורה, ביי אים איז ניט שייך אז ער זאל נוצן א זאך אין וועלט היפך פון הוראת התורה, ובמילא היפך טבע הדבר; משא"כ אנדערע וואס זיינע ניט בדרגא זו, דארפן אויף דעם מעיין זיין אין תורה און געפינען ווי מ'דארף זיך באנוצן מיט דער זאך.

ווי דאס איז אויך אין דער גמרא הנ"ל: ס'איז א דבר הפשוט אז "הא מילתא דאמרי אינשי" האט א מקור אין תורה. בכדי אבער מגלה

---

1) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"א סוף ה"ט. 2) ישעי' א, ג.

זיין וואס איז דער מקור פון די ענינים אין דער סוגיא בגמרא - דערצו דארף מען אנקומען צו די אמוראים.

ועפ"ד ווי דאס איז בנוגע צו א שם בלשון הקודש - וואס באווייזט אויף מהות הדבר הנקרא בשם זה - פונדעסטוועגן, דארף מען אנקומען צו א חכם ווי רבי מאיר (דהוה דייק בשמא) ער זאל דאס מגלה זיין.

[ובפרט אז אין לשון הקודש זיינען פאראן שמות וועלכע האבן פירושים הפכיים. ווי דערווארט אור - וואס מיינט בפשטות "יום" (כמ"ש[3] ויקרא אלקים לאור יום), אבער אין ריש מס' פסחים שטייט "אור לארבעה עשר" וואס דארטן מיינט עס ערב.

ולהעיר אז דערפון איז אויך נשתלשל געווארן אין לשון האומות, אז בדורות האחרונים דוקא (כדלקמן) איז נתגלה געווארן אז עס זיינען דא שמות בדוגמא ווי שמות בלשון הקודש [ועפ"ד ווי דאס איז בנוגע צו דעם וואס לאחרונה דוקא איז נתגלה געווארן אז אויך בלשון האומות רופט מען כמה ענינים מיט די ראשי תיבות פון א נאמען וועלכע איז מכוון צו תוכן השם], כולל אויך שמות וועלכע זיינען כולל פירושים הפכיים. ולדוגמא: קינדער בא וועלכע עס פעלט אין התפתחות הכחות ר"ל, רופט מען זיי אן בלשון אוה"ע "מיוחדים" (ע"ד ווי לשון סגי נהור בתורה, וואס איז א כינוי אויף אן עיור[4]). וואס אע"פ אז בפשטות איז דאס ווייל זיי דארפן האבן א טיפול מיוחד, איז דאס אבער אויך כולל דער פירוש פון "מיוחדים" למעליותא (כאטש אז בפשטות נוצט מען דעם נאמען ווייל מ'וויל ניט דערמאנען אן ענין של גנאי)].

ב. דערפון קומט אויך ארויס דער סדר העבודה פון א אידן:

גלייך ווען ער כאפט זיך אויף פון שלאף - דארף ער וויסן אז ער געפינט זיך ניט גלאט אין א וועלט איינער אליין, און א וועלט וואס מ'ווייסט ניט וואו און וואס וכו', נאר ער דארף זיך גלייך א כאפ טאן (נאך איידער ער וואשט נעגל-וואסער) אז לעבן אים שטייט מלך מלכי המלכים הקב"ה [ווי עס שטייט אין סידור השוה לכל נפש, סיי פאר גדולים (כאטש אז זיי ווייסן חלקים פון סידור בע"פ), און סיי פאר קטנים וואס זיי דארפן אויף יעדער זאך קוקן אינעווייניק, אדער אויב ער ווייסט ניט - פרעגט ער בא זיי מחנך], און דערפאר דארף דאס ביי אים

3) בראשית א, ה. 4) ראה ברכות נו, א. ועוד.

ארויסרופן ער זאל זאגן "מודה אני לפניך", און ניט סתם א הודאה כללית, נאר - "שהחזרת בי נשמתי כו'".

ועד"ז אויך דערנאך במשך היום - איז אין "כל דרכיך" דארף זיין "דעהו"[5], און אין "כל מעשיך" דארף ער זען און מגלה זיין "שמים"[6].

וואס דאס איז די נקודה פון יהדות און די עבודה פון א אידן - ער זאל אין יעדער זאך בעולם מגלה זיין אלקות.

- באמת איז דאס אויך די עבודה פון ניט-אידן, אבער אידן האבן אויף דעם א ציווי.

ג. די הוראה מזה - אין "והחי יתן אל לבו"[7]:

אלע זאכן וואס א איד זעט אדער הערט אין וועלט, ועאכו"כ אן איבערראשנדיקער פאסירונג אין זיין לעבן, אז ער איז עולה לגדולה, ובאופן שלא בדרא דאונה, אז ער און קיינער האט זיך אויף דעם ניט משער געווען וכו' - דארף ער אויף דעם געפינען א מקור אין תורה. וואס הייסט געפינען א מקור אין תורה? אז ער דארף געפינען די וועגן ווי אויסנוצן די עלי' לגדולה צו מוסיף זיין אין הרבצת התורה והמצוות, וואס דאס איז דער שרש און די כוונה בתורה פארוואס ער איז עולה לגדולה.

און דעריבער זאגט מען אים, אז בשעת מיט דיר האט פאסירט אזא זאך - איז "והחי - יתן אל לבו", וויבאלד דו ביסט "חי", דארף זיין "יתן אל לבו", און דו זאלסט דאס אויסנוצן צו מוסיף זיין אין אלע ענינים פון אידישקייט.

ביחד עם זה זאגט מען אים, אז כאטש די כוונה אין זיין עלי' לגדולה איז בכדי ער זאל מוסיף זיין אין הרבצת התורה והמצוות - איז צוזאמען דערמיט קומען דעמולט צו נייע נסיונות און מנגדים, ביז אויך אן ענין פון "עגל הזהב" (ווי בדורו של אנוש).

קען ער ווערן אראפגעפאלן בא זיך: אט דא טוט מען א זאך לטובתו, אז ער איז עולה לגדולה, בכדי ער זאל דאס אויסנוצן צו מוסיף זיין אין הרבצת תומ"צ - איז פארוואס קומט צוזאמען דערמיט אן ענין של התנגדות, וואס איז לכאורה ניט לטובתו?!

זאגט מען אים - אז ער האט ניט וואס צו נתפעל ווערן, ווייל כך היא דרכה של עולם, אז בשעת איינער איז עולה לגדולה, ווען

5) משלי ג, ו. 6) אבות פ"ב מי"ב. 7) קהלת ז, ב.

זיין אזוינע וואס זיינען דערצו מנגד.

און דערצו זאגט מען אים, אז אויך דאס איז לטובתו - בכדי ביי אים ארויסרופן און מגלה זיין באהאלטענע כחות, און באהאלטענע פריינט וכו', וועלכע וואלטן געבליבן בהעלם לולא די התנגדות, און דורך די התנגדות רופט דאס ארויס און דאס אנטפלעקט די באהאלטענע כחות וכו' - באופן פון "כזה ראה"[8], מראה באצבעו ואומר זה, און דער איד דארף דערפון מאכן "וקדש"[8] - צו זיך מתגבר זיין קעגן די התנגדות, און צוגעבן מיט נאכמער תוקף אין די כוונה פון זיין עלי' לגדולה - הרבצת התורה והמצוות.

אזוי ווי דאס איז געווען לאחרי דער חטא העגל ושבירת הלוחות, אז דאס האט נאך געבראכט א הוספה בתורה אין די לוחות האחרונות - באופן פון כפליים לתושי'[9].

ד. עד"ז אויך פארשטאנדיק בנוגע צו די פארשידענע מכשירים וענינים כו' (כולל אויך קריאת שם ע"י ר"ת, ושמות וועלכע זיינען כולל פירושים הפכיים, כנ"ל) וועלכע זיינען נתגלה געווארן דוקא בדורות האחרונים [ווי עס שטייט אין זהר עה"פ "בשנת שש מאות שנה גו' נבקעו כל מעיינות תהום רבה וארובות השמים נפתחו" - "ובשית מאה שנין לשתיתאה יתפתחון תרעי דחכמתא לעילא ומבועי דחכמתא לתתא (חכמות העולם) כו'"] - אז דער שרש פון די אלע גילויים כו' איז אין תורה און "שמים" ("ארובות השמים"), און די כוונה פון די אלע גילויים איז - צו זיך באנוצן מיט זיי פאר עבודת ה'.

ויש לומר הטעם פארוואס די ענינים זיינען נתגלה געווארן דוקא בדורות האחרונים, דלכאורה - אכשור דרי בתמי', און אזוי ווי די תמי' איז בנוגע צו עניני קדושה, עד"ז איז דאס אויך בנוגע צו א גילוי חדש בעולם (וואס תכלית איז צוליב קדושה) - ווי קומט עס אז דאס איז נתגלה געווארן דוקא בדורות אלו, און ניט אין די פריערדיקע דורות וועלכע זיינען געווען העכער ווי די איצטיקע?

איז דער ביאור בזה - ווייל היות אז דאס זיינען די לעצטע דורות פאר די גאולה העתידה, ווערן דעמולט נתגלה נייע מכשירים כו' בכדי להכשיר הדרך לגילוי האמת בעולם לע"ל, וואס דעמולט

8) ל' חז"ל - מכילתא ופרש"י בא יב, ב. 9) שמו"ר רפמ"ו.

וועט זיין שלימות גילוי האמת אין יעדער זאך אין וועלט, ומעין זה האט מען איצטער אלס הכנה דערצו.

דערפון איז פארשטאנדיק, אז הגם די מכשירים זיינען ניט געווען בדורות שלפני זה - בדור האריז"ל און אין דעם דור פון דעם אלטן רבי'ן וכיו"ב - איז וויבאלד אז זיי זיינען איצטער נתגלה געווארן, און זיכער איז כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו, אין כבוד אלא תורה - דארף מען זיי נוצן צוליב הפצת התורה והיהדות.

און די טענה פון אנדערע, אז וויבאלד די זאכן זיינען דברים חדשים וועלכע זיינען ניט געווען בדורות הראשונים, דערפאר דארף מען זיך מיט זיי ניט באנוצן - איז ניט אויסגעהאלטן ע"פ תורה; ע"פ תורה איז די איינציקע און בעסטע בחינה לזה: צי דורך די זאכן קומט צו אין תורה ומצוות - דעמולט איז דאס אליין די בעסטע ראי' אז מ'דארף זיי נוצן, אדער דורך דעם קומט ניט צו אין תומ"צ, אדער אז דערמיט האלט מען גאר מלחמה מיט תומ"צ - דעמולט ווייסט מען אז דאס איז אן ענין בלתי רצוי.

וויבאלד אז מ'זעט בפועל אז דורך דעם קען מען צוגעבן אין תומ"צ - איז מובן, אז דאס איז באשאפן געווארן צוליב צוגעבן בכבודו של הקב"ה, דורך אויסנוצן די מכשירים אין הפצת התורה והיהדות.

און דאס וואס עס זיינען דא די וואס קענען זיך באנוצן דערמיט פאר ענינים היפך התורה - איז היפך התורה צו זאגן אז דערפאר זאל מען דאס ניט נוצן פאר קדושה, ווי מ'זעט עס בנוגע צו זהב, אז כאטש מ'האט דערמיט געמאכט דער עגל, איז דאס געווען דער ערשטער זאך וואס דער אויבערשטער האט געזאגט מ'זאל מנדב זיין צום משכן [און נאר אין פנים המשכן האט מען דאס ניט גענוצט, ווייל אין קטיגור נעשה סניגור], ואדרבה - לא נברא זהב אלא בשביל המשכן ובשביל בית המקדש!

ולהעיר פון דעם סיפור מיטן צ"צ [וואס כ"ק מו"ח אדמו"ר האט מגלה געווען כו"כ שנים לאחרי וואס ס'האט פאסירט, ווייל כ"ק מו"ח אדמו"ר איז געווען כמה שנים לאחרי הצ"צ, און בזה גופא - האט ער מגלה געווען כמה שנים לאחרי התחלת נשיאותו. בדוגמא ווי אנדערע ענינים וועלכע זיינען פריער געווען ניט באוואוסט, און דערנאך האט כ"ק מו"ח אדמו"ר געזאגט בא פארשידענע געלעגנהייטן אז איצטער איז געקומען די צייט דאס צו מגלה

זיין], אז ער האט אמאל געבעטן אז מ׳זאל אים ברענגען א קערה מלאה זהב, בכדי להרחיב דעתו[10] (זעענדיק אז דאס איז באלאנגט צו אים און איז תחת רשותו וכו׳), אויך דער חלק הדעת וואס ער נוצט אויף לימוד התורה.

דערפון איז פארשטאנדיק די הוראה, אז בשעת א איד הערט וועגן א נייע זאך אין וועלט [באמת ווי קומט עס צו א איד אז ער זאל דאס הערן, ווען ער דארף שטענדיק זיין פארנומען מיט לימוד התורה וכו׳, ובפרט ענינים פון חכמות חיצוניות, וועלכע זיינען מטמא את הנפש כו׳ (חוץ פון רמב״ם ורמב״ן כו׳ וועלכע האבן געוואוסט ווי דאס צו נוצן, כמבואר בתניא[11]) - אבער אויב מאיזה סיבה האט א איד וועגן דעם געהערט] - דארף ער געפינען אויף דעם דער מקור אין תורה, און ער דארף דאס אויסנוצן צו מוסיף זיין אין תורה ומצוות.

ועאכו״כ בשעת ער האט די מעגלעכקייט אז געפינענדיק זיך בפינה נדחת בעולם קען זיין קול ודיבור דערגרייכן בכל קצוי תבל דורך די מכשירים - דארף ער דאס אויסנוצן צוליב הפצת התורה והיהדות.

ה. ויש לקשר זה מיט דער התחלה פון פרשתנו - ״פתח דברך יאיר״[12] - וועלכע הויבט זיך אן מיט דער ווארט ״והיה״:

חז״ל זאגן אז ״כל מקום שנאמר והיה אינו אלא שמחה״.

וואס דאס איז דער קשר מיט המשך הכתוב ״(והי׳) עקב תשמעון את המשפטים האלה וגו׳״ - ווייל כללות עבודת ה׳ (תשמעון את המשפטים וגו׳) דארף זיין מתוך שמחה[13].

לפי״ז דארף מען אבער פארשטיין: פארוואס שטייט עס ניט בפירוש אין פסוק, און ניט בלויז ברמז אין דעם ווארט ״והי׳״, וואס ״והי׳״ מיינט בפשטות אז ס׳וועט פאסירן, און מ׳דארף אנקומען צו חז״ל אז זיי זאלן טייטשן אז דאס מיינט שמחה?

ויש לומר דער ביאור אין דעם - ווייל דוקא אין דעם ווארט ״והי׳״ ברענגט זיך ארויס אז דאס איז א שמחה גדולה ביותר.

וועט מען עס פארשטיין ע״פ המבואר אין חסידות[14] אין דעם טעם

---

10) ראה גם ס׳ השיחות תש״ד ע׳ 71 ובהערה שם. 11) ספ״ח. 12) תהלים קיט, קל. 13) ראה רמב״ם סוף הל׳ לולב. ועוד. 14) לקו״ת ראה ל, ד. וראה ס׳ הליקוטים - דא״ח צ״צ ערך והי׳. וש״נ.

פארוואס "והיה" ווייזט אויף שמחה:

"והיה" איז דער צירוף פון שם הוי', נאר די אותיות ו"ה קומען פאר די אותיות י"ה. והענין בזה: דער שם הוי' ווייזט אויף א המשכה מלמעלה למטה - דערפאר קומט פריער י"ה, וואס גייט אויף הנסתרות למעלה (וואס דערפאר איז אויך י"ה אליין א שם קדוש), און דערפון ווערט עס נמשך למטה אין ו"ה, והנגלות, תורה (וא"ו) ומצוות (ה"א). משא"כ "והיה" (וועלכע איז ניט פון די שמות שאינם נמחקין) איז אין א סדר מלמטה למעלה: פריער ו"ה - תורה ומצוות, און דערנאך י"ה, הנסתרות. אבער דוקא דורך די עבודה למטה בתורה ומצוות (ו"ה) - ווערט אויפגעטאן א חידוש והוספה אויך אין י"ה שלמעלה, ווארום דוקא אין דעם באשטייט די כוונה למעלה - "למעשה ידיך תכסוף"[15], אז דורך עבודת המטה זאל מען מאכן א דירה בתחתונים.

ועפ"ז יש לקשר זה אויך מיט דעם וואס רעדט זיך אין המשך הפרשה וועגן די לוחות האחרונות - וואס כללות המעלה פון לוחות האחרונות לגבי לוחות הראשונות איז עבודת התשובה מלמטה למעלה (ו"ה און דערנאך י"ה).

און דורך דער עבודה בכח עצמו פון "והיה" (מלמטה למעלה) ווערט אויפגעטאן א חידוש והוספה וואס איז ניטא אין דער המשכה מלמעלה למטה (י"ה און דערנאך ו"ה),

סיי מצד דעם וא"ו וואס גייט אויף תורה: הוי' גייט בכללות אויף תורה שבכתב, וואס דארטן איז לא תוסיפון ולא תגרעון, משא"כ "והיה" גייט בכללות אויף תושבע"פ וואס דארטן איז דער חיוב פון "לאפשה לה"[16], מ'זאל מחדש זיין בתורה בכח עצמו, כמובן ע"פ כללי התורה (די מדות שהתורה נדרשת בהן);

און סיי מצד דעם ה"א וואס גייט אויף מצוות: נוסף צו דער ציווי וואס שטייט אין תורה - גיט א איד צו מדילי' (ניט אין די ענינים וועלכע מ'טאר ניט מוסיף זיין ח"ו, נאר) אין הידור מצוה, ונוסף צו עבודה ע"פ דין, גיט א איד צו אין לפנים משורת הדין [ובזה גופא - בדרגא למעלה מדרגא, כמדובר בההתוועדות שלפנ"ז, אז עס זיינען דא ענינים וואס זיינען אמאל געווען לפנים משורת הדין, און איצטער זיינען זיי געווארן דין, דארף דעמולט זיין א העכערער לפנים משורת הדין].

15) איוב יד, טו. 16) זח"א יב, ב.

ועפ״ז איז מובן (כמבואר אין די דרושי חסידות) פארוואס דוקא ״והיה״ גייט אויף שמחה - ווייל די שמחה וואס קומט ארויס דורך עבודת האדם מלמטלמ״ע איז שלימות ענין השמחה, שלא בערך צו די שמחה וואס ווערט נמשך מלמעלה.

עפ״ז וועט מען אויך פארשטיין פארוואס די שכר וואס קומט אויף ״והי׳ עקב תשמעון גו׳״ איז א שכר בלתי רגיל כלל - ״ושמר ה׳ אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך״: די מעלה פון ברית בכלל און חסד בכלל, ועאכו״כ א ברית לאבותיך, אברהם יצחק ויעקב, ועאכו״כ באופן של שבועה.

ויומתק לויט דעם פירוש אז ״עקב״ גייט אויף **עקבתא דמשיחא** - וואס דעמולט איז די שלימות העבודה מלמטה למעלה, בבחי׳ עקביים.

און דערנאך קומט מען פון ״והי׳ עקב תשמעון״ צו ״ראה״, די מעלה פון ראי׳ לגבי שמיעה, דאינו דומה שמיעה לראי׳ (וואס דערפאר איז אין עד נעשה דיין[17]),

ביז שלימות הראי׳ ווי ס׳וועט זיין בגאולה האמיתית והשלימה, והיו עיניך רואות את מוריך, גילוי אלקות בכל העולם כולו, און דער גילוי פון דבר ה׳ זו הלכה[18],

און דעריבער איז כאטש מ׳האט די ענינים באופן של שמיעה - שרייען אידן ״עד מתי״, מ׳וויל דאס זען לעיני בשר, ובפרט אז ס׳איז שוין כלו כל הקצין[19], און כ״ק מו״ח אדמו״ר האט געזאגט[20] אז מ׳דארף נאר צופוצן די קנעפלעך, און דאס האט מען שוין אויך געטאן - מ׳האט געפוצט און נאכאמאל געפוצט, דארף שוין משיח זיכער קומען.

* * *

[בענין ההוספה בלימוד התורה מט״ו באב ואילך כשמאריכין הלילות]:

ו. ולא נברא ליליא אלא לגירסא. ווי מ׳זעט עס אויך בפשטות, אז באנאכט איז ניטא דער ״הומל-טומל״ פון וועלט וואס קען אים שטערן צו לימוד התורה כדבעי. אויך ביום איז מען זיכער מחוייב בלימוד התורה בכל רגע פנוי [וכמבואר דער גודל העונש בזה, ווי געבראכט בתחלת ספר התניא], נוסף צו די ענינים בתושב״כ ותושבע״פ וועלכע מ׳זאגט אין ברכות השחר כו׳; אבער במשך היום, ווען ער איז פארנומען מיט משאו ומתנו קען ער זיך ניט

16) ר״ה כו, א. 18) שבת קלח, ב. 19) סנהדרין צז, ב. 20) שיחת שמח״ת תרפ״ט.

אינגאנצן איבערגעבן צו לימוד התורה. משא״כ באנאכט, ״עדי ערב״[21] (וואס ביז דעמולט איז ״יצא אדם לפעלו ולעבודתו״[21]) - ווען ער קומט אהיים, דעמולט קען ער זיך ארייננווארפן אין לימוד התורה מיט דעם געהעריקן שטורעם.

און בשעת די נעכט ווערן לענגער - דארף ער זיי אויסנוצן אויף מוסיף זיין אין זיין לימוד התורה, בכמות ובאיכות.

ולהוסיף, אז בדורנו זה איז אין א פרט נאך לייכטער לערנען תורה - כידוע וואס שטייט אין חסידות[22], אז כשם ווי לומדים זיינען היינט ניטא ווי אמאל, אזוי אויך זיינען היינט ניטא עמי-הארץ ווי אמאל. דאס מיינט אבער ניט אז מ׳ווערט געבארן א למדן! און ווי ער זאגט אין היינטיקן פרק[23] ״ילד למה הוא דומה, לדיו כתובה על נייר חדש״. - נאר בשעת מ׳טראגט זיך צו צום לערנען איז לייכטער היינט מצליח זיין, ביז - בהצלחה רבה ומופלגה (ובפרט אז ס׳איז ווי ״דיו כתובה על נייר חדש״).

[בענין הוועד של שלשה]:

ז. און טאמער עס ווערט א ספק ווער זאל זיין באמצע און ווער בימין ומשמאל - זאל מען ווארפן גורל, אדער נאך בעסער - יעדערער זאל מוותר זיין אויף כבודו אדער אויף זיין עניוות...

[בענין שע״י הוועד של שלשה ניתוסף בברכת ה׳]:

ז. ויש לקשר זה מיט די הערות פון טאטן אויפן זהר פרשתנו, וואו ער איז מבאר דעם מאמר הזהר (בנוגע צו נוסח הברכות) ״ברוך דא רזא דמקורא עלאה מכלא לארקא ולאמשכא ולאנהרא כו׳״, און ער איז מבאר: ״י״ל כי ברוך שהוא רזא דמקורא עלאה, דהיינו יסוד אבא, הנה חכמה הוא יו״ד שבשם, שיש בזה ג׳ בחי׳ והוא הג׳ אותיות יו״ד, י׳ נקודה, ו׳ קו, ד׳ שטח, ורומזים ג״כ על חב״ד וכו׳״.

וואס דערביי זעט מען, אז עס זיינען באמת פאראן **פיר** ענינים: די דריי דרגות פון י׳, ו׳, ד׳, און זיי קומען אלע צוזאמען און זיינען אלע נכלל אין (א פערטער ענין -) ״ברוך״, ״דא רזא דמקורא עלאה״, יסוד אבא [ולהעיר אז ״ברוך״ באשטייט פון **פיר** אותיות], דער ראש ומקור של כל הענינים.

ובעבודה - געפינט מען עד״ז אין עבודת התשובה: אין תשובה זיינען פאראן בכללות דריי דרגות (כמבואר בלקו״ת בלק[24]), ״סור

---

21) תהלים קד, כג. 22) ראה תו״א מא, א. 23) משנה כ. 24) ד״ה מה טובו.

מרע, ועשה טוב, בקש שלום ורדפהו"[25] [אדער "נר מצוה, ותורה אור, דרך חיים תוכחת מוסר"[26]], און דערנאך איז דא דער בעל תשובה עצמו (וואס ער איז דער (בעל מלשון) בעה"ב אויף דער תשובה), ובכללות - די צוויי דרגות אין תשובה תתאה, און די צוויי דרגות אין תשובה תתאה, כמבואר בלקו"ת שם[27].

[ויש לקשר זה מיט המבואר במ"א[28] בנוגע צו שלשה חלוקי כפרה הן (ווי דער אלטער רבי ברענגעט אין אנהויבס אגה"ת) אדער ארבעה חלוקי כפרה הן].

ויש לומר אז דאס איז ע"ד ווי ס'איז מבואר בנוגע צו דעם וואס עס שטייט[29] "אל יתהלל חכם בחכמתו..הגבור בגבורתו..עשיר בעשרו, כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי" - אז חכמה גבורה ועשירות מצ"ע זיינען ניט ראוי אז מ'זאל זיך מיט זיי מתהלל זיין; אבער בשעת זיי זיינען ביי אים פאראן נאר בכדי עס זאל זיין (דער ענין הרביעי -) "השכל וידוע אותי" [שרש כל הענינים, ע"ד ווי "ברוך דא רזא דמקורא עלאה"] - דעמולט איז ער מתהלל אויך מיט די דריי מעלות[30].

ועפ"ז יש לקשר זה אויך מיט דעם פרק פון היינטיקן שבת - פרק רביעי, וועלכער הויבט זיך אויך אן מיט ד' ענינים (חכם, גבור, עשיר, מכובד), כמבואר בכתבי האריז"ל[31] אז זיינען כנגד די ד' אותיות פון שם הוי' [ועד"ז מיט די ד' אותיות פון "והיה"].

ויש לקשר זה אויך מיט חמשה עשר באב, ווי עס שטייט אין משנה[32] אז די בנות ירושלים (אדער בנות ישראל) וועלכע זיינען "יוצאות וחולות כו'" בחמשה עשר באב [וואס זיי טיילן זיך אויך אויף פיר סוגים, כנגד די ד' אותיות דשם הוי'[33]] זאגן: "שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל"[34], וואס יש לומר הפירוש בזה (ע"ד הנ"ל בפירוש "אל תתהלל גו'"), אז בשעת אן אשה איז "יראת ה'" (דער ענין הרביעי, שרש כל הענינים), דעמולט איז זי מתהלל אויך מיט איר חן ויופי.

ח. בפרש"י ריש פרשתנו איז רש"י מעתיק פון פסוק די ווערטער "והי' עקב תשמעון" און איז מפרש: "אם המצות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון".

מ'האט שוין וועגן דעם אמאל גערעדט[35], און ס'איז שוין

---

25) תהלים לד, טו. 26) משלי ו, כג. 27) בסוף הדרוש. 28) לקו"ש חי"ז ע' 194 ואילך. 29) ירמי' ט, כב-כג. 30) ד"ה אל יתהלל גו' לאדמו"ר הזקן (הנחות הר"פ ע' עח. סה"מ תקס"ח ע' מא). אוה"ת לנ"ך (ח"א וח"ב) ירמי' שם. 31) שער מאמרי רז"ל ולקוטי הש"ס לאבות רפ"ד. 32) תענית כו, ב. 33) פע"ח סוף שער חגה"ש דרוש לט"ו באב. 34) משלי לא, ל. 35) שיחת ש"פ עקב תשכ"ה.

נתפרסם געווארן, אבער מ'האט זיך דעמולט ניט אפגעשטעלט אויף א ״קלאץ קשיא״:

פארוואס איז רש״י מעתיק פון פסוק אויך דעם ווארט ״תשמעון״, ווען ער איז אים לכאורה ניט מפרש? נאכמער: אויך אין זיין פירוש עצמו ברענגט רש״י נאכאמאל דעם ווארט ״תשמעון״ אן קיין פירוש בזה!

דאס וואס רש״י איז מעתיק דעם ווארט ״והי׳״ - קען מען נאך פארשטיין, ווי מ'זעט דרכו של רש״י בכ״מ אז בשעת ער איז מפרש אן ענין (און ניט נאר א ווארט), איז ער מעתיק אויך דער ערשטער ווארט בתחלת הפרשה אדער בתחלת הענין, ועד״ז בנדו״ד: וויבאלד פירושו של רש״י איז נוגע (ניט נאר צו דעם ווארט ״עקב״ אליין, נאר) צו דעם ענין (ווארום דורך דער שמיעה אין די מצוות שאדם דש בעקביו, באקומען מען דעם שכר שלאחרי זה) - דעריבער איז ער מעתיק אויך דער ערשטער ווארט ״והי׳״;

אבער דאס פארענטפערט ניט פארוואס רש״י איז מעתיק אויך דעם ווארט ״תשמעון״.

אויך דארף מען פארשטיין - אין פירוש רש״י עצמו:

רש״י איז דא מחדש אז אין דעם ווארט ״עקב״ זיינען פאראן צוויי פירושים: א) ״אם״, ב) ״המצוות קלות שאדם דש בעקביו״. ולכאורה - פון וואנעט נעמט רש״י פון פשוטו של מקרא צו זאגן אזא חידוש?

נאכמער: ווען רש״י ברענגט צוויי באזונדערע טייטשן אויף א ווארט, טיילט ער זיי בכלל פאנאנדער אויף צוויי פירושים, ווי לדוגמא בריש פ׳ ואתחנן - וואו רש״י ברענגט איין פירוש אז ״ואתחנן״ מיינט מתנת חנם, און דערנאך ברענגט ער א צווייטן פירוש (״דבר אחר״) אז דאס איז א לשון תפלה;

אבער בנדו״ד ברענגט רש״יביידע טייטשן אין איין און דעם זעלבן פירוש. ווערט די קשיא - ממה-נפשך: אויב ״עקב״ מיינט ״אם״ - פון וואנעט נעמט רש״י אז דער זעלבער ווארט מיינט (אין דעם זעלבן פירוש) אויך א צווייטע זאך (״מצוות קלות שאדם דש בעקביו״). און אויב דאס מיינט ״מצוות קלות כו״ פון וואנעט ווייסט מען אז דאס מיינט אויך ״אם״?! בשלמא ווען ער ברענגט זיי אלס צוויי באזונדערע פירושים - איז ניט דער טייטש אז דער פסוק מיינט ביידע זאכן בבת אחת, נאר אדער דער פירוש ראשון אדער דער פירוש שני; אבער בשעת ער ברענגט זיי ביידע אין דעם

זעלבן פירוש - מיינט עס אז דער ווארט מיינט ביידע זאכן צוזאמען.

ויש לומר, אז רש״י האט דאס שוין אליין באווארנט פריער דערמיט וואס ער ברענגט[36] אז פירושי התורה זיינען ״כפטיש יפוצץ סלע״[37]. ד.ה. אז פון דער זעלבער ״סלע״ (ובנדו״ד - דער זעלבער ווארט ״עקב״), קען מען ארויסנעמען א סך ניצוצות צוזאמען (ובנדו״ד - די צוויי טייטשן ״אם״ און ״מצוות קלות כו׳״), און די אלע ניצוצות זיינען פריער געווען נכלל אין דעם זעלבן ״סלע״.

[כמובן, אז אין פירושי התורה איז פאראן נאך אן אופן - אז א תלמיד ותיק איז מחדש א פירוש (כמובן - על יסוד כללי התורה) וואס איז ניט געווען פריער אין דער ״סלע״. ע״ד ״על הסלע הך״ - האט עס אויפגעטאן ״ויצאו מים״, וואס איז פריער ניט געווען אין סלע.

ובנוגע צו דער לימוד הנ״ל צו מוסיף זיין בלימוד התורה מחמשה עשר באב ואילך - דארף עס כולל זיין ביידע אופנים אין פירושי התורה].

אבער מ׳דארף נאך פארשטיין: וואס איז דער **הכרח** פון רש״י (פון פשטות הכתובים) צו מפרש זיין די ביידע פירושים - דלכאורה וואלט דא גארניט געפעלט אויב רש״י וואלט ניט צוגעגעבן דער ווארט ״אם״. און נאכמער: לויט דעם אז ״עקב״ מיינט (אויך) ״אם״ - פעלט דער אויספיר אין פסוק - וואס וועט זיין אויב עס וועט ניט זיין ״תשמעון״ (אזוי ווי עס שטייט אין פ׳ בחוקותי, אז לאחרי ווי דער פסוק זאגט ״אם בחוקותי תלכו״, פירט ער אויס עטלעכע פסוקים ווייטער ״ואם לא תשמעו לי״). און אע״פ אז ווייטער אין דער פרשה רעדט זיך וועגן דעם וואס וועט זיין אויב מ׳פאלגט ניט, איז דאס נאך א הפסק פון כמה פסוקים וענינים, ולכאורה ניט א המשך אחד צו ״והי׳ עקב תשמעון״.

ט. ויש להוסיף אלס נפלאות בפרש״י:

אין זמן רש״י איז געווען א קץ. אבער וויבאלד אז לא זכו, איז משיח ניט געקומען, ואדרבה - ס׳האט זיך אויסגעלאזט אין פרעות פון חבלי הגלות ר״ל [כמבואר אין א דרוש פון דעם אלטן רבי׳ן, אז בשעת משיח קומט ניט אין א שנת קץ קען זיך דאס אמאל אויסלאזן אין ענינים בלתי רצויים ר״ל. ואכ״מ].

---

36) וארא ו, ט. וראה לקו״ש חכ״א ע׳ 27 ואילך. 37) ירמי׳ כג, כט.

וואס דערפאר איז בזמן רש״י מתאים דער פירוש אין ״עקב תשמעון״ - ״אם תשמעון״, און זמן רש״י איז געווען בדוגמא צו (עקב מלשון) עקבתא דמשיחא (וויבאלד אז דעמולט איז געווען א קץ.

אבער איצטער - לאחרי וואס כלו כל הקצין, איז זיכער אז לא תקום פעמיים גו׳, ובפרט אז מ׳האט די הבטחה פון נשיא דורנו אז דאלאי גלות, ועאכו״כ די חבלי הגלות.

י. הביאור ברמב״ם - יי״ל בפ״ע.

יא. די וואס האבן צוגעשטעלט משקה צוליב פארשידענע פעולות של שמחה (אין והי׳ אלא שמחה), זאלן ארויפגיין און זאגן ״לחיים״, און דערנאך מכריז זיין וועגן דעם זמן ומקום, און אויך - וועגן די הוספות וואס מ׳וועט צוגעבן אין די פעולות, באישור פון דער וועד של שלשה (כמדובר לעיל בארוכה), און מזמין זיין די מסובים כאן, ובפרט אז ס׳איז א שנת הקהל.

און דער הקהל בזמן הזה וועט בקרוב ברענגען דער הקהל גדול דורך דער אויבערשטער - קהל גדול ישובו הנה, און אלע אידן גיין אין ארץ ישראל, און ירושלים (ווי די צוויי גירסאות אין משנה - בנות ישראל און בנות ירושלים), עם כל הפירושים שבזה - ירושלים פון לשון יראה שלם, שלימות היראה[38] וכו׳,

און וויבאלד אז ס׳איז שוין זיכער דורך מער שבע שנים פון דער עבודה פון אידן - וואס זיי זיינען דאך כולל אלע דרגות פון עבד כנעני, עבד עברי ואמה עברי׳ - דארף דער אויבערשטער זיי זיכער געבן הענקה (נוסף צו שכר טירחא) - רוב טוב גשמי ורוחני, ועאכו״כ בריאות הנשמה ובריאות הגוף,

ביז מ׳וועט קומען צו די גאולה האמיתית והשלימה ע״י משיח צדקנו, בקרוב ממש ממש.

[בין מקבלי הבקבוקים הי׳ גם הרב י. הכהן ק. וצוה לו כ״ק אדמו״ר שליט״א לברך ברכת כהנים.

אחרי חלוקת המשקה וההכרזות - התחיל כ״ק אדמו״ר שליט״א לנגן ״והריקותי לכם ברכה״.

---

38) ב״ר פנ״ו, י. תוד״ה הר - תענית טז, א. לקו״ת ר״ה ס, ב.

ואח"כ צוה לנגן "שיבנה ביהמ"ק", ובאמצע הניגון עמד מלא קומתו ורקד על מקומו.

אח"כ התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "ניעט ניעט ניקאווא".

אח"כ אמר: די וואס דארפן מאכן א ברכה אחרונה, וועלן זיכער מאכן א ברכה אחרונה].

——— * ———

הנחת הת' בלתי מוגה

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הכתובת להשיג ה"הנחות"

באה"ק: ועד הנחות התמימים (אצל מכון לוי"צ) ת.ד. 23 כפר חב"ד טל. 03-9606887

בחו"ל: VAAD HANOCHOS HATMIMIM 788 EASTERN PARKWAY BKLYN N.Y. 11213
TEL. (718) 774-6448

שיחת
ש״פ ראה, אדר״ח אלול
ה׳תשמ״ח

הנחת הת׳ בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי
״ועד הנחות התמימים״

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושמונה לבריאה
שנת הקהל

מפתח

בס״ד. משיחות ש״פ ראה, אדר״ח אלול ה׳תשמ״ח.

א. חודש אלול (החל מיום א׳ דר״ח[1] שחל בשבת זו) הוא חודש החשבון והתשובה[2] — שבו עושים חשבון־נפש על כל העבודה במשך השנה כולה[3], כדי לתקן ולהשלים את החסר כו׳ ע״י עבודת התשובה[4], כמרומז גם במ״ש[5] ״ובכתה גו׳ ירח ימים״, דקאי על חודש אלול, ״ירח ימים״ שענינו עבודת התשובה (״ובכתה גו׳״)[6], ועוד וג״ז עיקר — שעי״ז נעשית ההכנה לעבודה דשנה הבעל״ט שתהי׳ באופן נעלה יותר, ועד לתכלית השלימות.

ומזה מובן שבחודש אלול נכללים כל עניני העבודה — כפי שנרמז גם בחמשת הראשי־תיבות הידועים ד״אלול״ הכוללים ג׳ הקוין דתורה עבודה (תפלה) וגמ״ח (כללות המצוות), עבודת התשובה (המתקנת ומשלימה כל עניני העבודה), וענין הגאולה (תכלית השלימות דכל עניני העבודה), כמדובר כמ״פ בארוכה[7].

ויש לומר, שכל חמשת הר״ת ד״אלול״ — תורה, עבודה, גמ״ח, תשובה וגאולה — שייכים לעבודה עצמה, היינו, שתשובה וגאולה אינם רק בנוגע לתיקון ושלימות העבודה או תכליתה של העבודה, אלא גם בנוגע לעבודה עצמה (כמו תורה עבודה וגמ״ח), כי, מלבד העבודה בפועל ממש בג׳ הקוין דתורה עבודה וגמ״ח, צ״ל העבודה עצמה באופן של תשובה, ולמעלה מזה — עבודה באופן של גאולה[8], כדלקמן.

ב. ויובן בהקדים כללות הענין דראש השנה — התחלת העבודה דשנה הבאה, לאחרי ההכנה דחודש אלול:

ענינו של ראש השנה הוא — שבנ״י מכתירים את הקב״ה למלך, כמארז״ל[9] ״אמר הקב״ה אמרו לפני בר״ה מלכיות . . כדי שתמליכוני עליכם״, שאז נעשה הקב״ה ״מלך ישראל״, ועי״ז נעשה גם ״מלך על כל הארץ״, כי, בנ״י נקראים

---

1) שממנו מתחיל מנין ארבעים ימי רצון (דעליית משה רבינו להר) שסיומם ביוהכ״פ — כשחודש אלול חסר (ראה השקו״ט בב״ח טואו״ח ר״ס תקפא. מג״א שם סק״ב. השלמה לשו״ע אדה״ז שם).

2) ראה טור או״ח ר״ס תקפא. לקוטי מהרי״ל הל׳ ימים הנוראים. סה״מ אידיש ע׳ 75, 78, 129.

3) ובפרטיות יותר — מח״י אלול עד ר״ה, י״ב ימים, כנגד י״ב חדשי השנה, יום לחודש יום לחודש (סה״ש תש״ג ע׳ 177, 179).

4) ופשוט, שהחשבון והתשובה אינם רק על ענינים בלתי־רצויים ח״ו, אלא, גם מי שלא חטא ולא פגם כו׳, הרי, כשעושה חשבון־צדק בנפשו רואה שבכמה ענינים יש עדיין חסרון בעבודתו — כמ״ש (קהלת ז, כ) ״אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא״, מלשון חסרון, כמ״ש (מ״א א, כא ובפרש״י) ״והייתי אני ובני שלמה חטאים״, ״חסרים״ — מכיון שהי׳ יכול להוסיף כהנה וכהנה.

ולהעיר גם מהמבואר בתניא (פכ״ט) ש״עיקר התשובה בלב, והלב יש בו בחי׳ ומדרגות רבות כו׳״, שעפ״ז מובן שגם לאחרי שלימות התשובה בדרגתו הקודמת נדרשת ממנו עבודת התשובה בדרגא נעלית יותר, כי, לגבי דרגא נעלית יותר הרי עבודתו הקודמת היא באופן של חסרון.

5) תצא כא, יג.

6) ראה זהר חדש עה״פ (נח, סע״ד). ל״ת להאריז״ל עה״פ (וראה אוה״ת נ״ך ח״ב ס״ע א׳נ ובשוה״ג שם).

7) ובפרטיות: ״אנה לידו ושמתי לך״ — תורה, ״אני לדודי ודודי לי״ — עבודה (תפלה), ״איש לרעהו ומתנות לאביונים״ — גמ״ח, ״את לבבך ואת לבב״ — תשובה, ״אשירה לה׳ ויאמרו לאמר״ — גאולה (ראה קונטרס משיחות ש״פ ראה תשמ״ו. וש״נ).

8) ובלשון הקבלה והחסידות — שהעבודה היא בחמש ענינים (דרגות), כנגד חמשה שמות שנקראו לנשמה, נפש רוח נשמה חי׳ יחידה (ב״ר פי״ד, ט. דב״ר פ״ב, לז).

9) ר״ה טז, סע״א. לד, ב.

״צבאות הוי׳״[10], ״לגיון של מלך״[11], שהם ממשיכים ומגלים מלכותו של הקב״ה בכל העולם כולו, לעשות לו ית׳ דירה בתחתונים[12].

והנה, הכתרת המלך נעשית ע״י הביטול וקבלת עול של (כל העם, ובראשם) אנשי הצבא — כפי שרואים במוחש ב״מלכותא דארעא״, אפילו אצל אוה״ע, שאנשי הצבא מקבלים עליהם עולו ומרותו של המלך לעשות כל מה שיצוה עליהם, ועד שהיסוד שעליו מושתת כל צבא (הראוי לשמו) הוא — משמעת וקבלת עול, למלא פקודת המלך (ע״י פקידי החיל כו׳) גם כאשר הפקודה אינה מובנת בשכלם[13].

וענין זה נשתלשל מ״מלכותא דרקיעא״[14] — שהיסוד לכללות הענין דמתן־תורה (״היום הזה נהיית לעם״[15], שאז נעשו ישראל ״לגיון של מלך״) הו״ע דקבלת עול, הקדמת נעשה לנשמע[16], היינו, שלכל לראש צ״ל ״נעשה״, קיום הציווי באופן של קבלת־עול, ורק אח״כ יכול (וצריך) להיות גם ״נשמע״, הבנה והשגה.

ועפ״ז מובן גם בנוגע לחודש אלול, שבו צ״ל ההכנה לראש השנה — שכדי שהעבודה בפועל ממש תהי׳ כדבעי, צריכה להיות ההקדמה דקבלת עול מלכותו ית׳.

ויש לומר שזהו״ע ד״אני לדודי״ (התחלת הר״ת ד״אלול״) — שה״אני״ (מציאותו דכאו״א מישראל) מתבטל ומתמסר ל״דודי״ (הקב״ה), אשר, תנועה זו של קבלת עול (״אני לדודי״) נעשית היסוד והשרש לכל עניני העבודה בפועל ממש שכללותם ג׳ הקוין דתורה עבודה וגמ״ח המרומזים בר״ת ד״אלול״.

ג. ובעומק יותר:

עם היות שהכתרת המלך בראש השנה (״תמליכוני עליכם״) הו״ע של קבלת עול, מ״מ, אין זה באופן של הכרח, אלא אדרבה — ״מלכותו ברצון קבלו עליהם״[17], כלומר, שהכתרת המלך נעשית מתוך חיות ותענוג, חדורה ברגש של אהבת המלך, שלכן, ההכתרה היא ״בשמחה גדולה״[18].

ומזה מובן גם בנוגע לעבודת חודש אלול — שביחד עם הקבלת עול צ״ל העבודה באופן של חיות ותענוג, ברגש של אהבה להקב״ה, ומתוך שמחה דוקא.

ובלשון הכתוב[19] — ״אני לדודי״, היינו, שהקבלת עול ד״אני״ היא להקב״ה כפי שנקרא ״דודי״, תואר המורה על האהבה שבין הקב״ה לכנס״י

10) בא יב, מא.

11) פרש״י במדבר א, מט.

12) ראה תנחומא נשא טז. ועוד. תניא רפל״ו. ובכ״מ.

13) וגם פקידי החיל, והממונים עליהם עד לשר הצבא, שהם מנהיגים את הצבא ע״י שכלם — הרי, גם הם חלק מהצבא שהיסוד שלו הוא משמעת וקבלת עול, אלא, שאצל אנשי החיל מתבטאת הקב״ע במעשה בפועל בלבד, ואילו אצל המובחרים מבין אנשי הצבא, שבגלל מעלת שכלם נתמנו ע״י המלך להיות מנהיגי הצבא, מתבטא הקב״ע גם בשכלם, שמנצלים שכלם למלא ציווי המלך בהנהגת הצבא (לשמור על המדינה, ועד — להרחיב גבולותי׳ כו׳), שלכן, גם פקידי החיל צריכים להיות בטלים לממונים עליהם, וגבוה מעל גבוה כו׳, עד לשר הצבא, שבטל אל המלך*. ועד כדי כך, כאשר חסר בענין הקב״ע — ה״ז לא רק מרידה במלך, אלא גם היפך כל מציאות הצבא ואנשי הצבא.

14) ראה ברכות נח, א. זהר ח״א קצז, רע״א. ח״ג קעו, ב.

15) תבוא כז, ט.

16) ראה שבת פח, סע״א ואילך.

*) דוגמת הביטול דיואב שר הצבא לדוד המלך — שמזה נשתלשל דוגמתו גם בצבא דאוה״ע.

17) ראה לקו״ת דרושי ר״ה נו, סע״ב ואילך. ובכ״מ.

18) המשך ר״ה תש״ג רפ״ב (סה״מ תש״ג ס״ע 6).

19) שה״ש ו, ג.

(כמובן מפשטות הכתובים דשיר השירים).

וכידוע מ"ש רבינו הזקן[20] בביאור ענינו של חודש אלול — "ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם . . וכך הענין עד"מ בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה . . יאר[21] ה' פניו אליך", היינו, שבעבודה דחודש אלול מודגשת תנועת הקירוב והאהבה, הארת פנים כו', אשר, "באור פני מלך חיים"[22].

ד. וענין זה מרומז בעבודת התשובה שבר"ת ד"אלול":

בביאור הר"ת ד"אלול" — "אני לדודי ודודי לי" — כתב הב"ח[23]: "להיות לבו קרוב אל דודו בתשובה, ואז דודו קרוב לקבל תשובה מאהבה", היינו, שהתשובה (אפילו תשובה כפשוטה) חדורה בענין האהבה והקירוב להקב"ה.

ובפרט ע"פ הידוע שעבודת התשובה דחודש אלול היא (לא רק על ענינים בלתי־רצויים ח"ו, אלא גם) ע"ד מ"ש[24] "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", היינו, תנועת ההשבה להתקרב עוד יותר להקב"ה.

ומשנת"ל שבנוגע לחודש אלול נאמר "ובכתה גו' ירח ימים" — הרי אדרבה, בכי' זו היא בכי' של שמחה, "ע"ד שאמרו[25] על ר' עקיבא כשאמר שיר השירים זלגו עיניו דמעות, שהבכי' הלזו היא מחמת דביקות הנפש בשרשה למעלה מכדי אשר תוכל נפשו שאת כו'"[26], בכי' של שמחה מגודל האהבה והקירוב והגעגועים כו' להקב"ה (שזהו התוכן דשיר השירים).

וענין זה הוא בהדגשה יתירה בקביעות שנה זו, שיום א' דר"ח אלול חל בשבת — כידוע[27] שהתשובה דשבת ("שבת אותיות תשב") היא תשובה עילאה, שהיא בשמחה רבה[28], ומתוך רגש האהבה, "אתדבקות רוחא ברוחא"[29], באופן של תענוג, "וקראת לשבת עונג"[30].

ונמצא, שענין התשובה המרומז בר"ת ד"אלול" הוא (לא רק לתקן ולהשלים עניני העבודה בפועל ממש, אלא) גם חלק בעבודה עצמה — שנוסף על שלימות העבודה בפועל ממש (מיוסד על הביטול וקבלת עול), נעשית העבודה מתוך חיות ורגש של אהבה וקירוב להקב"ה.

ולהעיר, שעי"ז ניתוסף שלימות נעלית יותר גם בעניני העבודה בפועל ממש (בתורה עבודה וגמ"ח) — כידוע הביאור[31] בדיוק לשון חז"ל[32] "תשובה ומעשים טובים", דלכאורה אינו מובן: כיון שענין התשובה הוא לתקן החסרון שהי' במעשים טובים, יש להקדים

20) לקו"ת פרשתנו לב, ב.
21) נשא ו, כה.
22) משלי טז, טו.
23) שבהערה 1.
24) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו. ובכ"מ.
25) ראה זח"א צח, ב. ט"ז או"ח סרפ"ח סק"ב (ובהנסמן במאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' א'קכג).

26) לקו"ת תצא לו, ג. לז, ד.
27) אגה"ת פ"י.
28) נוסף לכך שעבודת התשובה צ"ל בשמחה כמו כל עניני התומ"צ שצ"ל באופן ד"עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב" (תבוא כח, מז. רמב"ם סוף הל' לולב), ואדרבה, בעבודת התשובה צ"ל שמחה יתירה לגבי השמחה דכל עניני התומ"צ, מכיון שעל ידי התשובה מתקנים ומשלימים את העבודה בעניני התומ"צ (ראה לקו"ת אחרי כ', סע"ג ואילך. ובכ"מ).
29) ראה זח"ב קכד, ב.
30) ישעי' נח, יג.
31) לקו"ת מטות פב, א. דרושי שמע"צ פה, א. שה"ש יז, ג. אוה"ת פרשתנו ע' תרמו.
32) אבות פ"ד מי"ז.

תחלה מעשים טובים, ורק אח"כ להוסיף תשובה שעל ידה מתקנים ומשלימים החסרון שהי' במעשים טובים שלפנ"ז? — אלא, ענין התשובה הוא (גם) הקדמה למעשים טובים, שע"י התשובה (תנועת ההשבה להקב"ה מתוך אהבה) ה"מעשים" (מעשה המצוות) הם "טובים", טובים ומאירים.

ה. אמנם, גם לאחר שישנם כל הענינים האמורים — הקבלת עול שנעשית יסוד לכל עניני העבודה בפועל ממש, העבודה בפועל ממש בג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח, וענין התשובה, תנועת האהבה והקירוב — עדיין לא נעשה הענין ד"תמליכוני עליכם" בתכלית השלימות.

ובהקדמה:

רואים במוחש ב"מלכותא דארעא", שגם לאחרי שהעם מכתירים את המלך ומקבלים עליהם מלכותו, נשארים העם מציאות לעצמם והמלך מציאות לעצמו. המלך יכול להיות "מושל בכיפה", מלך על כו"כ מלכים, שכל אחד מהם מולך על אנשים רבים, אבל, מובן וגם פשוט, שהמלך אינו מתערב בכל עניניהם הפרטיים של כאו"א מבני המדינות שתחת מלכותו. יש ריבוי ענינים שנעשים במדינה (ועאכו"כ בחייהם הפרטיים של בני המדינה) שלא מביאים לכתחילה לידיעתו של המלך. ולא עוד, אלא, שגם הנהגתם של בני המדינה אינה באופן שכל מגמתם וחפצם וכל מעיינם אינו אלא למלא רצון המלך.

ומזה מובן, שהכתרת המלך ("תמליכוני עליכם") בשלימותה היא — כאשר הביטול והקבלת עול שבהכתרת המלך חודרת בכל מציאותם של בני המדינה, בכל פרטי עניניהם כו', שנרגש אצלם שכל המציאות שלהם אינה אלא מציאות המלך.

ו. עפ"ז יש לבאר מ"ש בגמרא[33] בנוגע לעשרה פסוקי מלכיות בראש השנה — "מלכיות תלת הוא דהוויין (בתורה) . . ואנן בעינן עשר (וארבע מהן בתורה, שלש בתחלה ואחת בסוף[34]), וליכא? . . שמע[35] ישראל ה' אלקינו ה' אחד, מלכות", "מלכות הוא ענינו אע"פ שאין בו זכר מלכות"[36].

לכאורה אינו מובן: היתכן שחתימת פסוקי מלכיות היא בפסוק "שאין בו זכר מלכות", היינו, שאף ש"מלכות הוא ענינו", מ"מ, לא נתפרש בו בגילוי לשון מלכות — הרי, "מי יאמר לו מה תעשה", ובודאי הי' יכול לכתוב בתורה עוד פסוק שיתפרש בו בגילוי לשון מלכות?!

ובפרט שכללות הבקשה ד"אמרו לפני מלכיות . . כדי שתמליכוני עליכם", היא, בנוגע לגילוי מלכותו של הקב"ה, שהרי, מלכותו של הקב"ה כשלעצמה אינה תלוי' בעבודת האדם ד"תמליכוני עליכם" (וכמ"ש "אדון עולם אשר מלך בטרם כל יצור נברא"), וכל החידוש שנעשה עי"ז ש"תמליכוני עליכם" הוא — גילוי מלכותו של הקב"ה (ובלשון החסידות[37] — ההמשכה והגילוי מרצון המוחלט כו' לרצון הגלוי, עד למלוכה בפועל). ומכיון שכן, מודגש יותר הצורך בפסוק שבו נתפרש ענין המלכות בגילוי.

ועכצ"ל, שבפסוק "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" שבו חותמים פסוקי מלכיות מודגש הענין ד"מלכיות" בתכלית השלימות, עוד יותר מכל שאר הפסוקים שלפנ"ז.

והביאור בזה — ע"פ האמור לעיל ששלימות הביטול והקב"ע בהכתרת המלך, היא, כאשר נרגש שכל מציאותם אינה אלא מציאות המלך:

---

33) ר"ה לב, ב.

34) פרש"י שם.

35) ואתחנן ו, ד.

36) רמב"ם הל' שופר פ"ג ה"ט.

37) ראה בארוכה — המשך ר"ה תרס"ה, תש"א, תש"ג — בתחלתם.

בפסוקים שבהם נתפרש הלשון מלכות, כבג' פסוקי התורה (שנזכרו בגמרא), "ה'[38] אלקיו עמו ותרועת מלך בו, ויהי[39] בישורון מלך, ה'[40] ימלוך לעולם ועד" — ניכרת ונרגשת גם מציאות העם, אלא, שהמלך נמצא עמהם והם בטלים לו כו'; אבל בפסוק "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" — הביטול והקב"ע הוא בתכלית השלימות עד כדי כך שנרגש אצלם שכל מציאותם היא מציאות המלך — "הוי' אחד"[41].

ולכן מסיימים פסוקי מלכיות בפסוק "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" — כדי להדגיש שהסיום, גמר ושלימות, והסך־הכל דפסוקי מלכיות, הוא: "הוי' אחד", ביטול וקבלת עול בתכלית השלימות עד שכל מציאותו אינה אלא מציאות המלך[42], שזהו ע"ד אין עוד מציאות (רק מציאות הוי' אחד[43]).

ז. וענין זה (תכלית הביטול שכל מציאותו אינה אלא מציאות המלך) בא לידי ביטוי גם בהדגשת עניני הגשמיים של כאו"א מישראל בראש השנה:

ידוע מ"ש בהגהות מיימוניות[44] ש"אין אדם נידון בר"ה אלא לעניני עוה"ז כו'", כפי שמבקשים "כתבנו בספר חיים טובים", "כתבנו בספר פרנסה וכלכלה", וכיו"ב, אשר, אין ענין יוצא מידי פשוטו, חיים גשמיים כפשוטם, ופרנסה גשמית כפשוטה כו'.

וכן "נוהגין לאכול (בר"ה) בשר שמן ולשתות דבש וכל מיני מתיקה כדי שתהא השנה הזאת מתוקה ושמינה (בגשמיות ממש), וכן כתוב בעזרא[45] אכלו משמנים ושתו ממתקים"[46].

ולכאורה, דרוש ביאור והסבר:

כאשר יהודי עוסק בעבודה דהכתרת המלך, "תמליכוני עליכם" — מה לו ולבקשת צרכים גשמיים, או השתדלות באכילת מאכלים מתוקים ושמנים בגשמיות?!

והביאור בזה[47] — שהיא הנותנת — מכיון שעבודתו בהכתרת המלך היא מתוך ביטול וקב"ע בתכלית השלימות, שכל מציאותו אינה אלא מציאות המלך, מודגש הדבר גם בעניניו הגשמיים, שאינם צרכי הגוף (כמציאות בפ"ע) סתם, כי אם, מצד ציווי המלך שרצונו שהעבודה תהי' עם וע"י הגוף הגשמי דוקא, ובאופן שמקבל כל היעודים הגשמיים שבתורה כדי לעבוד את ה' מתוך מנוחה שמחה וטוב לבב[48].

ליתר ביאור:

מצד הקבלת עול דהתחלת העבודה (היסוד לכל עניני העבודה בפועל ממש),

---

38) בלק כג, כא.

39) ברכה לג, ה.

40) בשלח טו, יח.

41) וביטול זה פועלים ישראל גם במציאות העולם — "אמליכתי' למעלה ולמטה ולארבע רוחות השמים" (ברכות יג, ב), כמרומז בתיבת "(הוי') אחד", שהח' (ז' רקיעים והארץ) והד' (ד' רוחות העולם) בטלים לגמרי להאל"ף, אלופו של עולם, שניכר בהם בגלוי ש"לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו", ובמילא, כל מציאותם אינה אלא "אמיתת המצאו".

42) ויש להוסיף ולהמתיק יותר לשון הרמב"ם "מלכות הוא ענינו אע"פ שאין בו זכר מלכות" — ע"ד הרמז — ש"זכר מלכות" (בשאר הפסוקים) מורה שיש מציאות וענין שבו מזכירים ענין המלכות, משא"כ "מלכות הוא ענינו" (בפסוק "שמע ישראל גו' הוי' אחד"), שכל ענינה של מציאות זו הוא — מלכות בשלימות דוקא.

43) להעיר מהמבואר (רמב"ם בתחלתו ועוד) שבכל רגע מציאות שלשול קטן אפילו — היא מאמיתת מציאותו.

44) הלכות תשובה פ"ג (בשם הרמב"ן) — הובא ונתבאר בלקו"ת דרושי ר"ה נט, ב. ובכ"מ.

45) נחמי' ח, יו"ד (וראה לקו"ש חי"ד ע' 380 הערה 13).

46) שו"ע אדה"ז או"ח סתקפ"ג ס"ד — מב"י שם.

47) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש חי"ט ע' 292 ואילך (באו"א קצת).

48) ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ט.

ואפילו כאשר הקב"ע היא בדרגא נעלית יותר, מתוך רגש של אהבת ה', שמחה גדולה וכו' — הרי, כל זמן שנשארת מציאותו של האדם (ובלשון הידוע[49] — יש מי שאוהב), יתכן שעיקר עבודתו תהי' בעניני הנשמה, "חלק אלקה ממעל ממש"[50], ובאופן שנשמתו עיקר וגופו טפל[51], ואילו בנוגע לגוף, מסתפק בכך שלא יפריע ולא יבלבל לעבודת הנשמה, ובמילא, לא שייך שכאשר עוסק בהכתרת המלך (ובפרט כשהכתרת המלך נעשית מתוך רגש של אהבה ושמחה כו') יחשוב ויבקש אודות צרכי הגוף!

אבל, כאשר הקב"ע דהכתרת המלך היא בתכלית השלימות, שאינו מציאות לעצמו, אלא כל מציאותו היא מציאות המלך — הרי, מציאות הגוף וצרכי הגוף אינם מציאות בפ"ע שיש להשתדל שלא יבלבלו לעבודת הנשמה, כי, גם מציאותם היא מציאות המלך[52], ולכן, שייך שיחשוב ויבקש גם על הגוף הגשמי וצרכיו הגשמיים, כפי שמתחייב מצד מציאות המלך[53].

ח. ויש לומר, ששלימות הביטול והקב"ע דהכתרת המלך (שכל מציאותו היא מציאות המלך) מתבטאת גם בעבודת ההכנה לר"ה בחודש אלול — בענין הגאולה המרומז בר"ת ד"אלול":

אפילו כאשר יהודי עובד עבודתו (לא רק מתוך קבלת עול, אלא גם) מתוך חיות ורגש של אהבה כו', הרי, כל זמן שנשארת מציאותו, יש מי שאוהב — נמצא עדיין במצב של "גלות"; ואילו "גאולה" פירושה — ש"נגאל" גם מהמציאות שלו דאינה (שכל מציאותו אינה אלא מציאות המלך).

וגם ענין זה מרומז ב"אני לדודי" — שכל המציאות דה"אני" אינה אלא ההתקשרות וההאחדות עם "דודי", עד שאינו מציאות (לעצמו, אלא, כל מציאותו היא המציאות ד"דודי"), ע"ד ובדוגמת השלימות דפסוקי מלכיות בר"ה — "שמע ישראל גו' הוי' אחד"[54].

ונמצא, שב"אני לדודי" מרומזים כל פרטי הדרגות דלעיל: (א) "אני לדודי" — שה"אני" מתמסר ל"דודי" ומקבל עולו לעבוד עבודתו בפועל ממש, בג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח שבר"ת ד"אלול" (כנ"ל ס"ב), (ב) "אני לדודי" — שהעבודה היא מתוך חיות כו' ורגש האהבה להקב"ה — "דודי", ענין התשובה שבר"ת ד"אלול" (כנ"ל ס"ג-ד), (ג) "אני לדודי" בתכלית השלימות

---

49) ראה תניא פל"ה. תו"א ויקהל קיד, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

50) תניא רפ"ב.

51) ראה שם רפל"ב.

52) להעיר, שמ"ש "ובנו בחרת מכל עם ולשון" (בחירת העצמות) קאי על הגוף הגשמי דוקא (תניא פמ"ט).

53) להעיר מ"היום יום" ערב ר"ה: "מ'האָט גאָר קיין השגה ניט ווי עס איז טייער באַ השי"ת דער גוף פון א אידען".

54) ומ"ש "אני לדודי" (שישנה מציאותו של האדם, "אני") — יש לומר, שבזה מתבטא עוד יותר ביטולו והתאחדותו עם הקב"ה, שאף שישנו ה"אני", מ"מ, כל מציאותו אינה אלא "לדודי"*. ולכן, גם סיום וחותם פסוקי מלכיות הוא "הוי' אחד" ולא "יחיד" — אף ש"אחד זה הוא בחי' יחיד" (ד"ה החלצו תרנ"ט פ"כ. הוי' לי בעוזרי תרפ"ז בתחלתו. ובכ"מ) — בכדי להדגיש שיחודו ית' הוא (גם) מצד העולם, ש(גם)העולם בטל לאלקות (ועד להביטול בדרגת ואופן ד"יחיד" שלמעלה מ"אחד") — ראה קונטרס י"ב תמוז תשמ"ז סי"א. ובכ"מ.

---

*) כי, כאשר הביטול הוא ע"י **שלילת** ה"אני" — אזי, ה"אני" הוא מנגד להביטול, כי, אף שבפועל אין מי שינגד, מפני שה"אני" שלו נתבטל, מ"מ, מכיון שבאם יהי' ה"אני" שלו ינגד להביטול, נמצא, שבדקות יש גם עכשיו "התנגדות" [ע"ד מצות הריגת ז' עממין ש"נוהגת לדורות" גם לאחרי ש"ז' עממין כבר כלו", כי, אילו היו בנמצא הי' חיוב להורגם, כמ"ש הרמב"ם בספהמ"צ מ"ע קפז], והביטול אינו בשלימות, משא"כ כשה"אני" גופא הוא "לדודי" — אזי הביטול הוא בתכלית השלימות.

— שכל המציאות דה"אני" אינה אלא המציאות ד"דודי", ענין הגאולה שבר"ת ד"אלול", כנ"ל.

[ולהעיר, שגם בדרגא ד"אני לדודי" בתכלית השלימות, תכלית הביטול, מודגשת המעלה דעבודת המטה דוקא ("למעשה ידיך תכסוף"[55]), כמבואר בכ"מ[56] שהעבודה דחודש אלול היא באופן של אתערותא דלתתא[57], "אני לדודי (ואח"כ) ודודי לי", שעי"ז ההמשכה מלמעלה ("דודי לי") היא באופן נעלה יותר[58]].

ומזה באים גם לענין הגאולה כפשוטה, גאולה האמיתית והשלימה — שאז יהי' גילוי מלכותו של הקב"ה בעולם כולו, כמ"ש (בפסוקי מלכיות דר"ה) "והי' ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד"[59], "הוי' אחד".

ט. ויש לקשר כל הנ"ל עם התחלת פרשת השבוע פ' ראה — שקורין לעולם בסמיכות לר"ח אלול[60], בשבת מברכים חודש אלול, או בשבת ר"ח אלול עצמו (כבקביעות שנה זו) — "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה גו'":

מבואר בדרושי חסידות[61] שהענין ד"ראה אנכי נותן לפניכם היום גו'" שייך למתן תורה[62], "כי בשעת מתן תורה

---

55) איוב יד, טו.

56) לקו"ת פרשתנו לב, א ואילך. ועוד.

57) להעיר, שענין זה (מעלת עבודת האדם) מרומז גם בלשון המשנה בפרק חמישי דאבות (שלומדים בשבת זו) בענין העשרה דברים שנבראו בערב שבת* בין השמשות (משנה ו'), "אף צבת בצבת עשוי" — דלכאורה, מכיון שמדובר אודות הצבת הראשונה שנעשית בידי שמים, הול"ל (בקיצור ובסגנון ברור) "אף הצבת" (כבפסחים נד, א), ולא "צבת בצבת עשוי", צבת השני', מעשה ידי אדם, שנעשית ע"י צבת הראשונה? אלא, כוונת המשנה לרמז, שכל המטרה והתכלית דבריאת הצבת (בידי שמים) היא בשביל ה"צבת" ש"בצבת עשוי", הצבת השני' שעושה האדם (ע"י הצבת הראשונה שנעשתה בידי שמים).

ויש להוסיף, שענין זה מודגש יותר בדעת הת"ק שלא הזכיר ע"ד בריאת הצבת [אף שעכצ"ל שגם לדעת ת"ק נבראת צבת הראשונה בידי שמים (ולא בדפוס), שהרי בודאי לא פליגי במציאות] — דס"ל, שמכיון שכל תכליתה דצבת הראשונה היא בשביל הצבת שתיעשה ע"י האדם, הרי, הצבת הראשונה שנעשית בידי שמים אין בה חשיבות (כ"כ), ולכן לא נימנית בהעשרה דברים שנבראו בע"ש ביה"ש.

והטעם שענין זה מודגש ב"צבת" דוקא, אף שכל עניני הבריאה באים לתיקונם ושלימותם ע"י עבודת האדם ("אשר ברא אלקים לעשות", "לתקן") — כי, בכל הנבראים קיימת מציאותם גם לפני עבודת האדם (וע"י עבודת האדם ניתוסף בהם תיקון ושלימות), משא"כ "צבת", כל מציאותה אינו אלא לצורך אחיזת כלי אחר לעשות בו מלאכה, ובנדו"ד, צבת בכללות — היא שייכותו אחיזתו של יהודי בעניני העולם (לאחרי היותם בדרגת השלימות שמצד הבריאה**) לצורך העבודה לגלות שנבראו לכבודו של הקב"ה, ולכן, דוקא ב"צבת" מודגש שכל בריאתה בידי שמים (הכח והאפשרות לעבודת האדם) אינו אלא כדי שהאדם ישתמש בכח זה לעבודתו בפועל (עשיית צבת נוספת), ויתירה מזה לדעת ת"ק: הכח כשהוא לעצמו, כשהאדם אינו משתמש בו בפועל -- אינו חשוב ואינו נמנה.

58) ראה לקוטי לוי"צ לזח"ב (ע' מב) שמטעם זה נאמר ב"אני לדודי ודודי לי" "הרועה בשושנים" מלא וא"ו, ואילו בפסוק "דודי לי ואני לו" נאמר "הרעה" חסר וא"ו, כי, האתעדל"ע שע"י אתעדל"ת ("אני לדודי ודודי לי") היא נעלית יותר מאתעדל"ע שמצ"ע ("דודי לי ואני לו"), ע"ד אשה מזרעת תחלה יולדת זכר.

59) זכרי' יד, ט.

60) ראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (ויצז, א) "בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן". וכפתגם רבינו הזקן ש"צריכים לחיות עם הזמן", הפרשה בתורה שקורין באותו זמן ("היום יום" ב' חשון).

61) ראה לקו"ת ואוה"ת ריש פרשתנו.

62) אשר ר"ה דוגמתה — כמודגש בפסוקים דשופרות. וראה אבודרהם (בטעמי תק"ש) — "להזכיר מעמד הר סיני שנאמר בו וקול שופר חזק מאד".

*) יום ברוא אדה"ר, ראש השנה.

) ולכן, בריאת הצבת היתה בע"ש ביה"ש (השייך ליום השבת), ונימנית **האחרונה מכולם -- מכיון שזהו"ע של **הוספה דשלימות** על שלימות הבריאה (השייך ליום שכולו שבת).

נמשך לכאו"א מישראל בחינת הוי' בבחינת פנים שלהם בכל ניצוץ נשמותיהם כו'"[63], וזהו מש"נ "היום", "כל מקום שנאמר היום הוא נצחי ולעולם גם היום הזה", "כמרז"ל על פסוק והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום, בכל יום יהי' בעיניך כחדשים"[64].

ובזה נכלל גם הענין דקבלת עול, הקדמת נעשה לנשמע — כהמשך הכתוב "את הברכה אשר תשמעון גו'", "כי לכאורה אינו מובן מ"ש תשמעון, שמיעה זו במצות מה היא, כי לכאורה עיקר המצוה בעשי' דוקא ולא בשמיעה כו', אך הענין הוא דבחי' שמיעה זאת אינה שמיעה באוזן, אלא היא בחי' ביטול הרצון", דוגמת הענין דהקדמת נעשה לנשמע[65].

וממשיך בכתוב "ראה אנכי נותן גו' ברכה וקללה" — דקאי[66] על העבודה במעשה בפועל, שנחלקת (בכללות) לב' הקוין דמצוות עשה (ברכה) ומצוות לא תעשה (קללה), אשר, ע"י מל"ת ממשיכים גילוי אור נעלה יותר, ועד"ז ע"י עבודת התשובה המהפכת זדונות לזכיות[67], דוגמת הפיכת הקללה לברכה, שעי"ז נמשכות ברכות נעלות יותר מברכות שהן מלכתחילה באופן דטוב הנראה והנגלה[68].

וענין זה הוא באופן ד"נותן לפניכם" — "נותן", כל הנותן בעין יפה הוא נותן[69], ו"לפניכם", לפנימיותכם, "בבחי' פנים שלכם", היינו, שהגילוי דמ"ת (כולל גם הביטול דהקדמת נעשה לנשמע) הוא באופן ד"עין יפה" ובאופן שנמשך וחודר בפנימיותו של האדם, שמזה מובן, שאין זה ביטול וקב"ע בדרך הכרח, אלא קב"ע שחודרת גם בפנימיות הלב, מתוך רגש של אהבה כו'.

ולמעלה מזה — "אנכי נותן לפניכם גו'", "פי' אנכי מי שאנכי"[70], בחי' דלא אתפס בשם ולא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל[71], בחי' יחיד, שנמשך ומתגלה בבחי' היחידה שבנשמה, "יחידה לייחדך"[72], "שמקבלת מיחיד, כי היא רק תשוקתה ליחידו של עולם בלבד"[73].

ונמצא, שבהתחלת פ' ראה נרמזים כל פרטי העבודה דחודש אלול[74] (ההכנה ל"תמליכוני עליכם" בר"ה) — החל מהקב"ע דהקדמת נעשה לנשמע, פרטי העבודה בפועל ממש (שכללותם ג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח), ענין התשובה, ועד לענין הגאולה שמצד בחי' היחידה בנפש.

י. ויש להוסיף, שמכיון שההכנה לר"ה מתחילה עוד לפני ר"ח אלול,

---

63) ולהעיר, שהגילוי דמ"ת הי' באופן של ראי' — "כדכתיב אתה הראת לדעת . . הראת ממש בראי' חושית, כדכתיב וכל העם רואים את הקולות, רואים את הנשמע כו'", מעין ודוגמת ראיית אלקות לעתיד לבוא (תניא פל"ו).

64) אוה"ת שם ע' תרמב.

65) אוה"ת שם ע' תרסא ואילך. ע' תרסט ואילך.

66) אוה"ת שם ע' תרמה. ע' תרנט.

67) יומא פו, ב.

68) ראה אוה"ת שם ע' תרמה: ויובן זה יותר עפ"י ענין האגדה (המעשה רב) במסכת מועד קטן (ט, ב) ששלח רשב"י את בנו לר' יונתן ור' יהודה שיברכו אותו. אמרו לו כו' ברכה הנראה כקללה . . זהו גבוה יותר מבחי' טוב בעצם כו'.

69) ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.

70) לקו"ת שם יח, ד. אוה"ת שם ע' תרלט. ע' תרמב. ועוד.

71) ראה זח"ג יא, א. רנז, ב. לקו"ת פינחס פ, ב.

72) נוסח הושענות דיום ג' דחה"ס.

73) לקו"ת פרשתנו כה, א. וראה גם שם כז, א.

74) ולהעיר גם שבסוף הפרשה (טז, טו) נאמר "והיית אך שמח", שבזה מרומז שהעבודה דחודש אלול (כולל ובמיוחד עבודת התשובה) צריכה להיות בשמחה דוקא (כנ"ל ס"ד), ובאופן שמתבטלים כל הענינים דהיפך השמחה, ולא נשאר כי אם ענין השמחה, "אך שמח". וכל זה בהדגשה יתירה בחודש אלול דשנה זו — שנת תִשְמַח ותְשַמַח.

מחמשה עשר באב[75] — לכן, נרמזת בו (לא רק ההכנה שע"י העבודה במעשה בפועל, בג' הקוין, אלא גם) ההכנה שע"י ענין התשובה, היינו, עבודה מתוך חיות ותענוג שחדורה ברגש של אהבה לה' ("אני לדודי"), וענין הגאולה, היינו, עבודה שנעשית באופן של גאולה ממציאותו ע"י הביטול לגמרי ("אני לדודי", שכל מציאותו היא המציאות ד"דודי").

וביאור הענין:

אודות חמשה עשר באב — איתא בגמרא[76]: "מכאן ואילך דמוסיף יוסיף", "מוסיף לילות על הימים (מתוך שהלילות מאריכין והימים מתקצרין[77]) לעסוק בתורה[78] יוסיף חיים על חייו"[79].

ובאופן דמוסיף והולך מיום ליום, שהרי, מידי יום ביומו ניתוסף באריכות הלילה, ובמילא, ניתוסף בלימוד התורה בלילה, וכך הולך ומוסיף בכל ימי חודש אלול, ובכל ימי חודש תשרי, ולא רק בחודש תשרי שהוא "מרובה במועדות"[80], אלא גם בחודש חשון, שבו מתחילה העבודה ע"ד הרגיל במשך כל השנה — שבזה מרומז שההכנה לשנה הבאה היא ע"י עבודה באופן דמוסיף והולך מט"ו באב ואילך, שעי"ז נעשית העבודה דשנה הבאה באופן דמוסיף והולך עוד יותר.

וענין זה קשור עם ההכנה לעבודת התשובה בר"ת ד"אלול":

תנועת הקבלת עול, הקדמת נעשה לנשמע, מחייבת לקיים ציווי המלך ע"י העבודה בפועל ממש (בכל ג' הקוין), אבל, אינה מחייבת ומכריחה (כל כך) ענין של הוספה בעבודה.

אבל, כאשר העבודה היא לא רק מתוך קבלת עול בלבד, אלא גם באופן של חיות ותענוג, שזהו"ע עבודת התשובה, "והרוח תשוב אל האלקים" מצד רגש האהבה כו' ("אני לדודי") — הרי, אינו מסתפק במעמדו ומצבו, אלא נמצא תמיד בתנועה של הוספה, להתעלות ולהתקרב עוד יותר להקב"ה, שלכן, מיום ליום הולך ומוסיף בלימוד התורה, ובקיום המצוות בהידור, ולא רק כפי המוכרח ע"פ דין, אלא גם לפנים משורת הדין.

ולהעיר גם מהשייכות דעבודת התשובה ללב דוקא — "עיקר התשובה בלב"[81] — שכל ענינו הוא תנועה וחיות, שנמצא תמיד בתנועה של ויצוא ושוב, "דפיקו דלבא"[82], ועי"ז נעשה "התפשטות והילוך החיות . . המלובשת בדם הוא הנפש . . אל כל האברים . . אזי האדם בריא בתכלית"[83], ע"י התנועה וההילוך באופן תמידי ללא הפסק (היפך הכבד, שאף שכולו דם, ה"ה דם קרוש[84], ללא תנועה)[85], ודוגמתו בעבודת התשובה שעיקרה בלב — שנמצא תמיד בתנועה וחיות להוסיף ולהתקרב

75) להעיר מהשייכות דחמשה עשר באב ליוהכ"פ (משנה סוף תענית) — סיום וחותם ארבעים ימי רצון ד"אני לדודי ודודי לי", ר"ת אלול, וס"ת ד' יו"דין, כנגד מ' יום מר"ח אלול עד יוהכ"פ (ב"ח שבהערה 1). ושייך גם לר"ה — כי, יוהכ"פ הוא הפנימיות דר"ה (ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א), ובו נשלם בנין המלכות. ולהעיר גם מהידוע ש"חמשה עשר באב" עולה מכוון כמנין "כתיבה וחתימה טובה" (דרכי חיים ושלום סתרפ"ד).

76) תענית בסופה. ב"ב קכא, ב.

77) פי' רשב"ם ב"ב שם.

78) וכיון שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה (קידושין מ, ב. וש"נ) — ניתוסף עי"ז גם בכל שאר עניני העבודה, בכל ג' הקוין.

79) פרש"י תענית שם.

80) שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ב ס"ב — מב"י שם.

81) תניא פכ"ט (לו, ב).

82) ראה תקו"ז תס"ט (קה, א).

83) אגה"ק סל"א.

84) פרש"י ד"ה הכבד — חולין קט, ב.

85) ראה גם קונטרס משיחת ב' ניסן ש.ז. ס"ב.

לה', דמכיון שזוהי כל חיותו כו' אזי משתדל להוסיף בענין החיות, "יוסיף חיים על חייו", "והחי יתן אל לבו"[86].

ונוסף לזה, גם ההכנה לענין הגאולה שבר"ת ד"אלול" מתחילה כבר מחמשה עשר באב:

מחמשה עשר באב ואילך (שאז מתחילה העבודה באופן של הוספה) — הלבנה פוחתת והולכת (לאחרי שלימות ומילוי הלבנה בט"ו באב). ולכאורה, ההוספה בעבודתם של ישראל מט"ו באב ואילך היא בסתירה למעמדה ומצבה של הלבנה (ודוגמתה בישראל ש"מונין ללבנה" ו"דומין ללבנה"[87]) באופן דפוחת והולך?!

והביאור בזה:

תוכן ההוספה בעבודתם של ישראל היא — להוסיף ולהתקרב להקב"ה, ומכיון שהקירוב להקב"ה הוא ע"י ביטול מציאותו, לכן, ההוספה בעבודה מיום ליום באה בחדא מחתא עם ההוספה בביטול מציאותו, היינו, שמיום ליום פוחתת והולכת מציאותו (הוספה בענין הביטול), ועי"ז ניתוסף יותר בהקירוב והדביקות עם הקב"ה.

ועד שבאים לתכלית השלימות בענין הביטול, בסוף החודש, שהלבנה מתעלמת לגמרי, ובלשון ההפטרה דמחר חודש (שנוהגין להוסיף פסוק זה — ביום א' דר"ח שחל בשבת[88]) "כי יפקד מושבך"[89], ביטול המציאות לגמרי, שעי"ז נעשה הקירוב והדביקות להקב"ה בתכלית השלימות — שכל מציאותו היא מציאות המלך, "אני לדודי".

ונמצא, שגם ענין הגאולה שבר"ת ד"אלול" מתחיל כבר מט"ו באב — שמיום ליום הולך וניתוסף בביטול מציאותו, "להגאל" (גם) ממציאותו, ועד לשלימות הביטול בערב ר"ח אלול ("כי יפקד מושבך"), שעי"ז נעשה הענין ד"אני לדודי" (בר"ח אלול) בתכלית השלימות, שכל המציאות דה"אני" אינה אלא המציאות ד"דודי", מעין ודוגמת שלימות ההכתרה בסיום פסוקי מלכיות בר"ה — "הוי' אחד".

יא. המורם מכל האמור לעיל בנוגע למעשה בפועל:

בעמדנו ביום הש"ק שחל ביום א' דר"ח אלול — יש לעורר ולזרז אודות כל עניני העבודה דחודש אלול, חשבון-נפש ותיקון ושלימות בנוגע השנה החולפת והכנה לשנה הבעל"ט, בכל פרטי עניני העבודה הנרמזים בחמשת הר"ת ד"אלול", תורה עבודה וגמ"ח, תשובה וגאולה, כנ"ל בארוכה.

וכן לעורר אודות כל עניני ההוספות מחמשה עשר באב ואילך, כמדובר בארוכה בהתוועדויות שלפנ"ז[90], כולל ובמיוחד — שלא יהי' באופן ד"הצנע לכת"[91], אלא אדרבה, להודיע ולספר גם לאחרים, כדי שיהי' הענין ד"מורא בשר ודם"[92], ובלשון הכתוב[93] "אז נדברו יראי ה'[94] איש אל רעהו וגו'", ולא רק

86) קהלת ז, ב.

87) ראה סוכה כט, א. ב"ר פ"ו, ג.

88) ספר המנהגים חב"ד ע' 33.

89) ש"א כ, יח.

90) שיחות ש"פ ואתחנן וש"פ עקב. ועוד.

91) מיכה ו, ח.

92) ברכות כח, ב.

93) מלאכי ג, טז. וראה רמב"ם סוף הל' טומאת צרעת (סיום וחותם שיעור היומי) — נתבאר בארוכה בהתוועדות.

94) להעיר מהשייכות לעבודה דחודש אלול — "אני לדודי (ואח"כ) ודודי לי", שצריך תחלה לעורר היראה ע"י אתעדל"ת, ואח"כ נמשכת יראה נעלית יותר באופן של אתעדל"ע (ראה לקו"ת פרשתנו לב, א), ודוגמתו בכתוב "אז נדברו גו'" — שתחלה צ"ל "נדברו יראי ה'" מעצמם, באופן של אתעדל"ת, ולאח"ז נמשכת יראת ה' באופן של אתעדל"ע — "ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' גו'".

"איש אל רעהו", אלא למנות ועד של ג' אנשים (העילוי דב"ד[95]) כדי לדווח להם (ומה טוב — בכתב[96], לפעמים עכ"פ) על ההוספות, ומזמן לזמן יבואו לבדוק ולבחון ההוספות כו', כמדובר בארוכה ובפרטיות בהתוועדות שלפנ"ז[97].

והדגשה מיוחדת בשנה זו — בנוגע לחשבון־נפש, תיקון והשלמה, עד לתכלית שלימות, בנוגע לכל הפעולות ד"הקהל", "הקהל את העם האנשים והנשים והטף"[98], וכן בנוגע לכל הפעולות ד"תשמח", הן בנוגע לעצמו (תִשְמַח) והן בנוגע לאחרים (תְשַמַח), ובפרט כשנשאר רק חודש אחד בשנת הקהל ותשמח, ו"אם לא עכשיו אימתי"[99].

יב. וכאן[100] המקום לעורר ולזרז גם אודות ענינים מיוחדים של מעשה בפועל (נוסף על כל האמור לעיל) השייכים לחודש אלול:

א) להשתדל לברך (ולהתברך) איש את רעהו ואשה את רעותה (וכן הטף, ילד לחבירו, וילדה לחברתה), לכאו"א בפרטיות ולכלל ישראל, בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, הן בע"פ, פנים אל פנים, והן בכתב, כמובא באחרונים[101] ש"נוהגין כשכותב אדם לחבירו אגרת שלומים מן ר"ח אלול עד יוה"כ רומז לו . . שהוא מעתיר עליו שיזכה בימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונחתם בספר חיים טובים", אשר, ברכתו של איש ישראל, ובפרט בעת רצון, חודש הרחמים, כשהמלך בשדה כו' ומראה פנים שוחקות לכולם[20], וממלא בקשותיהם כו' — מוסיפה בברכתו של הקב"ה למלא משאלותיהם של כאו"א מישראל, בכל המצטרך להם, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ב) איתא באחרונים[102] "יש אנשי מעשה נוהגין שבחודש הזה מפשפשים בדקדוקי מצוה להיות בודק ובוחן תפילין ומזוזות שלהם, וכל אשר ימצא שם בדק בשאר מצוות, והוא מנהג טוב" — שעי"ז יתוסף בברכת ה' בכלל, ובפרט בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

וכדאי ונכון ביותר שכאו"א ישתדל לפרסם זה (נוסף על הקיום בעצמו) בכל מקום שידו מגעת, בכל מקום ומקום, לכל אחינו בנ"י — שליט"א.

יג. ויה"ר שההחלטות הטובות בכל הנ"ל ביום הש"ק א' דר"ח אלול — תמשיכנה ברכת ה' לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה בגשמיות וברוחניות גם יחד, לכל אחד ואחת מישראל, האנשים והנשים והטף, ולכלל ישראל — בהתחלת חודש אלול, חודש הרחמים, ובאופן דהולך ומוסיף מיום ליום.

ועד להברכה העיקרית והפנימית — גאולה[103], גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו,

---

95) שעליהם נאמר (תהלים פב, א) "בקרב אלקים ישפוט", "אתיא שכינה" (ברכות ו, א).

96) כהמשך הכתוב "ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו".

97) ש"פ עקב הנ"ל.

98) וילך לא, יב.

99) אבות פ"א מי"ד.

100) סעיף זה — משיחת יום א' פ' שופטים, בדר"ח אלול.

101) מטה אפרים או"ח סתקפ"א ס"ט.

102) מטה אפרים שם ס"י.

103) להעיר מהרמז בפרשת השבוע לסימנה של השנה הבעל"ט (שההכנה לזה מתחילה משבת זו) — תשמ"ט — "ואשר יהי' לך את אחיך תשמט ידיך" (טו, ג), שבזה מרומז שהקב"ה משמט כל החובות דבנ"י ("אחיך", שנקראו אחים למקום (קה"ר פ"ד, ח. זח"ב קכב, רע"א. ועוד)), וכשבטלה סיבת הגלות (החובות דבנ"י, "חטאינו") בטל המסובב, הגלות, ובאה הגאולה האמיתית והשלימה — תיכף ומיד, בשבת ר"ח אלול (עוד לפני התחלת שנת תשמט) שבו קורין הציווי ד"תשמט ידיך".

שאז יהי' הענין ד"ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה" בתכלית השלימות, כולל ובמיוחד — "ראה אנכי", הגילוי ד"אנכי" ("הוי' אחד") באופן ד"ראה", כמ"ש[104] "ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך",

ואז יהי' גם קיום המצוה "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך"[105] (שקורין עתה תיכף ומיד, בתפלת מנחה) — כמ"ש[106] "ואשיבה שופטיך כבראשונה גו'", "בטבריא עתידין לחזור תחלה ומשם נעתקין למקדש"[107].

וכן תהי' לנו — תיכף ומיד ממש, ביום השבת[108]!, וזוכים לקיום היעוד (בהפטרה דשבת (זו שבת) ר"ח) "והי' מידי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני"[109], "העבים באים וטוענים אותם ומביאים אותם לירושלים כו' מי[110] אלה כעב תעופינה"[111], לירושלים עיר הקודש, לבית המקדש ועד לקדש הקדשים, במהרה בימינו ממש, "לא עיכבן המקום כהרף עין"[112].

---

104) ישעי' ל, כ. וראה תניא פל"ו (מו, א).

105) להעיר מהפירוש הפנימי בעבודת האדם — שכאו"א צריך ליתן שופטים ושוטרים בכל השערים דעיר קטנה זה הגוף (ראה ש"ך עה"ת ר"פ שופטים. הובא ונתבאר באוה"ת שופטים ע' תתכב. ועוד).

106) ישעי' א, כו.

107) רמב"ם הל' סנהדרין פי"ד הי"ב.

108) ואף ש"לא אתא אליהו מאתמול", הרי יתכן ש"לבית דין הגדול (שאולי חזר כבר בטבריא) אתא" (עירובין מג, ב), בערב שבת, דאף ש"אין אליהו בא כו' בערבי שבתות כו' מפני הטורח" (עירובין שם), הרי בודאי מוותרים ישראל על ה"טורח" בשביל ביאת אליהו ומשיח! ועוד (ועיקר) — גם קושיא זו בטח תשבי יתרץ.

109) ישעי' סו, כג.

110) שם ס, ח. וראה ב"ב עה, ב.

111) יל"ש ישעי' רמז תקג. ושם: הרי שחל ר"ח להיות בשבת . . באים שני פעמים, אחד של שבת ואחד של ר"ח . . בבוקר . . ובמנחה.

112) מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

בס"ד. שיחת ש"פ ראה, אדר"ח אלול ה'תשמ"ח.

הנחת התי' בלתי מוגה

השלמות לשיחות הראשונות

[בנוגע הוועד של שלשה, שיש בו מעלת הב"ד]:

א. דער תנאי אין א ב"ד איז אבער, אז עס זאל זיין "ושפטו העדה גו' והצילו העדה"[1]: זיי דארפן קענען (נאך פארן משפט) מלמד זכות זיין אויף די אידן וועמען זיין משפט'ן.

[בנוגע הלימוד מאנשי צבא]:

ב. ע"פ תורת הבעש"ט[2] אז פון יעדער זאך וואס א איד זעט אדער הערט דארף ער ארויסנעמען א הוראה אין עבודת ה' - איז פארשטאנדיק, אז בשעת מ'זעט אן איש צבא, ובפרט א אידישער איש צבא - דארף עס מעורר זיין א אידן בנוגע צו דעם וואס ער איז א חיל אין צבאות ה', און אז דער יסוד לזה איז - קבלת עול, הקדמת נעשה לנשמע. און זיין תקפיד אלס איש צבא - איז צו כובש זיין די וועלט (בדרכי נועם) מיט תומ"צ און מאכן דערפון א דירה בתחתונים.

ועאכו"כ בשעת עס רעדט זיך וועגן א איד וואס איז אויך אן איש צבא (אין א צבא כפשוטו) - איז פארשטאנדיק אז אזא איד דארף ניט גיין זוכן די הוראה הנ"ל, ווארום ער דארף זיך נאר מתבונן זיין אין זיין אייגענעם מעמד ומצב אלס איש צבא און די קבלת עול וואס ער דארף דערצו האבן [און אויף דעם דארף מען אים ניט דערמאנען, ווארום אדם קרוב אצל עצמו[3], מ'דארף אים ניט דערמאנען ער זאל טראכטן וועגן זיך, מ'דארף אים דערמאנען אז ער זאל טראכטן וועגן אנדערע, זיי זאלן שטיין "קרוב" צו אים, אבער בנוגע צו זיך, איז ער "קרוב אצל עצמו"], איז דאס אליין אים מעורר וועגן דער קבלת עול וואס ער דארף האבן אלס א חיל אין צבאות ה' בנוגע צו קיום התומ"צ.

ווארום ס'איז דאך מובן ופשוט אז א צבא הראוי לשמו קען ניט מנגד זיין און שטערן א אידן צו זיך פירן ווי א איד דארף זיך פירן ע"י שמירת תומ"צ - ווארום לכל לראש (נאך איידער ער איז א סאלדאט אין אן ארמיי) איז דער אמת'ער מהות פון א איד מרגע שנולד - אז ער איז א איד און א מיטגלידער אין צבאות ה', און

---

1) מסעי לה, כד-כה. 2) כש"ט הוספות סקי"ט ואילך. 3) יבמות כה, ב. וש"נ.

ער האט אויף דעם ניט קיין בחירה (בחירה האט ער נאר בנוגע צו זיין אויפפירונג, אבער ניט צי ער זאל זיין א איד), און היות אז כל ענין של צבא איז צו מגין זיין אויף כל אנשי המדינה, ביז צו געבן זיי א מעגלעכקייט צו לעבן ווי בא זיי קומט אויס, ובהרחבה בכל עניניהם כו׳ - קען מען ניט זאגן אז א צבא אמיתי זאל מנגד זיין צו די אמת׳ע מציאות פון א איד, דאס איז היפך פון ענין הצבא, נאר אדרבה: די מציאות הצבא דארף ביי אים מעורר זיין אמת׳ע מציאות אלס איד און חיל בצבאות ה׳, און צוגעבן חיזוק אין שמירת התומ״צ שלו.

ג. כאן המקום צו רעדן אן ענין אין פרש״י ריש פרשתנו (כרגיל), וואס אין דעם איז דא א ״קלאץ קשיא״ וואס כ׳האב ניט געזען אז מ׳זאל זיך אפשטעלן אויף דעם.

רש״י שטעלט זיך אויף דעם ערשטן פסוק (וואו עס שטייט ״ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה״) און איז מפרש: ״האמורות בהר גריזים ובהר עיבל״.

דער לשון אין פרש״י איז בדיוק - ווי מ׳זעט עס דערפון וואס אין אלע גירסאות פון פרש״י שטייט דער זעלבער לשון (״האמורות כו׳״). בנוגע צו דעם דיבור המתחיל פון פרש״י זיינען פאראן כל מיני גירסאות: בכמה גירסאות שטייט ״ברכה וקללה״, אין אנדערע שטייט ״ראה אנכי נותן. ברכה וקללה״, און גאר אין אנדערע שטייט דער גאנצער פסוק. דער דבר השוה צווישן אלע גירסאות איז, אז רש״י איז לכו״ע מעתיק די ווערטער ״ברכה וקללה״. וואס דאס פארשטארקט נאכמער דער דיוק פון פירושו של רש״י (״האמורות כו׳״) - אז הגם וואס אין דעם דיבור המתחיל זיינען פאראן די אלע שינויי גירסאות, זיינען אלע גירסאות גלייך בנוגע צו עצם לשון של רש״י (״האמורות בהר גריזים ובהר עיבל״).

שטעלט זיך די שאלה: וואס פעלט דא אין פסוק אז רש״י דארף זאגן דעם פירוש (״האמורות בהר גריזים כו׳״)? ובפרט אז עטלעכע פסוקים ווייטער[4] וועט מען לערנען אז ״ונתתה את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל״ - איז פארוואס צייכנט רש״י ניט אן אז ער מיינט ״האמורות״ אין המשך הפרשה. מ׳קען ניט זאגן אז מיט שרייבן ״בהר גריזים ובהר עיבל״ מיינט רש״י דער לשון הכתוב בהמשך הפרשה - ווייל רש״י איז משנה פון לשון הכתוב ״על

---

4) פרשתנו יא, כט.

הר גריזים..על הר עיבל", און שרייבט "בהר גריזים ובהר עיבל"?

ד. אלע מפרשי רש"י שטעלן זיך אויף דעם פרש"י און זיינען אים מבאר מיט אן אריכות - וואס דאס איז א דבר בלתי רגיל: עס זיינען דא ענינים בפרש"י אויף וועלכע מפרשים (אדער א חלק מהם) שטעלן זיך ניט; און אנדערע ענינים וועלכע מ'איז מבאר בקיצור, אדער א חלק ממפרשים - בקיצור, און אנדערע - באריכות; משא"כ אויף דעם פרש"י שטעלן זיך אלע מיט אן אריכות, סיי דער רא"ם, סיי דער גור ארי', סיי דער לבוש האורה און סיי דער שפתי חכמים [ולהעיר אז אין כמה חומשים איז געדרוקט "עיקר שפתי חכמים" - אבער כ'ווייס ניט ווער האט געגעבן רשות אויף מקצר זיין און ארויסנעמען ווערטער פון שפתי חכמים, אויפן אחריות פון שפתי חכמים (ווייל בשעת איינער לייענט דער קיצור מיינט ער אז דאס איז וואס דער שפתי חכמים האט געשריבן) - ועד היום הזה ווייסט מען ניט ווער נעמט אויף דעם די אחריות!] -

קען מען אבער ניט זאגן אז בכדי פארשטיין דעם פרש"י - וואס באשטייט פון פינף ווערטער - דארף א בן חמש למקרא לערנען די גאנצע אריכות אין מפרשי רש"י, ובפרט אז עס זיינען דא שינויים צווישן די פירושים פון די מפרשים!

נאר מ'מוז זאגן אז די מפרשים לערנען פרש"י ע"ד הדרוש והלכה והרמז והסוד, אבער כמובן, אז דאס איז ניט דרכו הלימוד פון א בן חמש למקרא, וועלכע דארף לערנען דעם ענין (לכל לראש) ע"ד הפשט. במילא דארף מען זאגן אז א בן חמש למקרא קען אליין פארשטיין דעם פרש"י ע"ד הפשט אן די פירושים ובארוכה פון די מפרשים.

ה. אויב אזוי - בכדי וויסן ווי א בן חמש למקרא פארשטייט דער פרש"י - וואלט לכאורה געווען די איינפאכע עצה צו פרעגן ביי א בן חמש למקרא (וואס כמה מהם געפינען זיך בא דער התוועדות) ווי ער פארשטייט פשט - אנשטאט זיך מאטערן אין דעם און מאטערן אידן בא דער התוועדות...

אבער אלע בן חמש למקרא'ס וועלכע כ'האב געטראפן זיינען שוין מושפע געווארן פון זייערע מלמדים, וואס צווישן מלמדים זיינען פאראן גוטע מלמדים, און מלמדים וואס ס'וואלט געווען בעסער אז זיי זאלן ניט זאגן וואס זיי זאגן, און ביניהם זיינען פאראן א

ריבוי דרגות - במילא איז ניטא א בן חמש למקרא וואס מ'קען פרעגן וועלכער וועט קענען זאגן ווי עס לייגט זיך ביי א "ריינער" בן חמש למקרא, אן קיין נגיעה פון דעם וואס זיינע מלמדים האבן מיט אים געלערנט,

ועאכו"כ ווען עס רעדט זיך וועגן א בן עשר למשנה ובן חמשה עשר לגמרא וכיו"ב, וועלכע האבן שוין זיכער א נגיעה בדבר ונטי' וכו'.

דעריבער דארף מען זיך אליין משתדל זיין צו זיך מתבונן זיין אין פרש"י, און זען וועלכע זאכן אין פרש"י זיינען ענינים ברורים און פראשטאנדיק בפשטות לכולי עלמא וכו'.

ו. ובנדו"ד: כולם מודים אז (1) פרש"י באשטייט פון די ווערטער "האמורות בהר גריזים ובהר עיבל". (2) אז דער דיבור המתחיל איז כולל די ווערטער "ברכה וקללה". (3) אז עפעס איז רש"י'ן שווער אין פסוק וואס דערפאר זאגט ער זיין פירוש.

ובפשטות: רש"י'ן איז שווער וואס אין פסוק שטייט "אני נותן לפניכם היום ברכה וקללה" - משה האט דאך זיי דעמולט לכאורה גארניט געגעבן?! דערפאר איז רש"י מפרש "האמורות כו'", אז איצטער (היום) איז געווען א נתינה ע"י משה, אבער די "ברכה וקללה" עצמה איז "האמורות" במקום אחר ובזמן אחר. ד.ה. אז ס'איז ניט דער פשט אז משה האט זיי איצטער נאר געזאגט וועגן די "ברכה וקללה" וואס וועט זיין במקום אחר, נאר אז איצטער איז אויך געווען א נתינה ע"י משה, נאר די "ברכה וקללה" אליין איז "האמורות" במקום אחר.

ועפ"ד ווי דער בן חמש האט שוין געלערנט בכמה מקומות פריער אין חומש אז משה האט אנגעזאגט ציוויים צו אידן, און א חלק פון זיי האט מען בשעת מעשה ניט געקענט מקיים זיין, נאר ערשט במקום ובזמן אחר, אזוי ווי די ציוויים אויף הקרבת קרבנות, וועלכע זיינען תלוי אין דעם משכן (וואס איז אויפגעשטעלט געווארן דערנאך), ועד"ז די מצוות התלויות בארץ וכיו"ב.

און דער טעם לזה איז - ווייל משה רבינו איז דער וואס האט געגעבן אלע זאכן צו אידן, נאר דער קיום בפועל פון כמה ענינים איז אמאל במקום אחר ובזמן אחר.

ועד"ז בנדו"ד, אז די נתינה איז געווען איצטער דורך משה

רבינו, און די ״ברכה וקללה״ בפועל איז געזאגט געווארן ״בהר גריזים ובהר עיבל״.

עפ״ז וועט מען אויך פארשטיין פארוואס רש״י איז משנה פון לשון הכתוב און שרייבט ניט ״על הר גריזים גו״ נאר ״בהר גריזים כו״ - ווייל (נוסף לזה וואס ״בהר״ איז א קירצערער לשון, איז) אויב רש״י וואלט מעתיק געווען לשון הכתוב, וואלט מען געקענט מאכן א טעות און טייטשן אז רש״י קומט זאגן אז דער פסוק רעדט ניט וועגן א נתינה בפ״ע וואס איז געווען פאר דער אמירה בפועל, נאר א הקדמה צו המשך הענין. דעריבער שרייבט רש״י ״האמורות בהר גריזים כו״ (און ניט ״על הר גריזים גו״) צו מדגיש זיין אז די נתינה דא איז וועגן ״האמורות״ **במקום אחר**, וואס דאס איז רש״י׳ס עיקר הדגשה (ניט דער ארט וואו דאס איז פונקט געווען, נאר) אז דאס איז געווען במקום אחר. נאר וויבאלד אז דאס איז בפועל געווען אויף הר גריזים והר עיבל (ווי עס שטייט בהמשך הכתובים), ווייל רש״י ניט מבלבל זיין דעם בן חמש, שרייבט ער אז דער מקום אחר איז ״בהר גריזים ובהר עיבל״.

ז. מאמר (כעין שיחה) ד״ה ראה גו׳.

ח. יש לקשר דעם ענין פון ״ברכה וקללה״ בריש פרשתנו [וכמדובר לעיל[5], אז דאס גייט אויף דער עבודה פון עשה טוב (מצות עשה) און סור מרע (מצות לא תעשה), ביז אז זדונות נעשו לו כזכיות, וואס דאס איז א העכערער טוב וברכה ווי דער ברכה וואס איז לכתחילה טוב בגלוי] מיט היינטיקן שיעור רמב״ם[6], וואו מ׳איז מסיים א סוג הלכות אין רמב״ם [ולפלא אז מ׳האט ניט מעורר געווען צו מאכן א סיום בקשר דערמיט], וואס דארטן איז דער רמב״ם מאריך אין דעם ענין פון ״סור מרע״ (״קללה״), און פון א רע וטומאה שאין למטה ממנה, און ער איז מסיים מיט אן ענין של עשה טוב וברכה גלוי׳ (ווארום ספר הרמב״ם איז א חלק פון תושבע״פ, פירושה של תורה, דערפאר שטייט דארטן די ברכה בגלוי), און א ברכה הכי נעלית - יש לומר וויבאלד אז דאס קומט לאחרי אתהפכא פון די ענינים בלתי רצויים שלפני זה.

דער רמב״ם הויבט אן אז ענין הנגעים קומט צוליב לשון הרע,

5) בהמאמר. וכהשיחה ס״ט. 6) סוף הל׳ טומאת מצורע.

און ווי ער איז דארטן מאריך, און דערנאך איז ער מסיים (בענין ״סור מרע״): ״והרי הוא אומר[7] שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ, מי גרם להם לשית בשמים פיהם לשונם שהלכה תחילה בארץ״.

ד.ה. אז אנשטאט אויסנוצן זיין לשון אויף דעם וואס מ׳האט איר באשאפן, צו לערנען תורה [וואס לימוד התורה ע״פ הלכה דארף זיין בדיבור, וכמבואר בתניא[8] די מעלה בזה], לאזט ער ״ארויס״ זיין צונג ״שפאצירן״ אין ארץ און רעדן אין ענינים ארציים!

ט. ווי מ׳זעט לאחרונה, אז בשעת מ׳האט אויסגעקליבן איינעם פון קהל ער זאל זיין על גביו, שטייט עס אים ניט אן אז יענער איז געווארן א ״יאט-טיעביע-דאם״, במילא ווערט ״לשונם תהלך בארץ״, ער לאזט זיין צונג שפאצירן אין ארץ און ענינים ארציים, און ער בארעדט דעם צווייטן און געפינט אויף אים כל מיני חסרונות וכו׳!

תמורת זה וואס אינדערפרי זאגט ער - ״הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך״ [ווי עס שטייט אין דעם אלטן רבין׳ס סידור, און זייענדיק א חסיד - א בחור, א יונגערמאן, אן עלטערער - איז מען אים מעמיד בכשרותו אז ער האט עס זיכער געזאגט] - איז דערנאך ווען עס הויבט זיך ביי אים אן דער ״הנהג בהן מנהג דרך ארץ״, ווערט דאס ביי אים א דרך אין ארציות ר״ל, און ״לשונם תהלך בארץ״ אויף אנרעדן כל מיני חסרונות אויף א צווייטער איד, וועלכע איז עומד על גביו און ער קען דאס ניט פארנעמען!...

וכמבואר אין מסכת ערכין[9] דער גודל החומר פון לשון הרע [כ׳וויל ניט דערמאנען וואס דארטן שטייט].

און נאכמער: אנשטאט דעם וואס זיין חבר, וועלכער הערט די לשון הרע, איז מקיים הוכיח תוכיח גו׳, איז ער אים נאך מעודד און זאגט אים אז ס׳איז טוב ונכון די חסרונות וואס ער האט אויסגערעכנט, אבער ער האט פארגעסן דערמאנען נאך די און די חסרונות, און ער איז מוסיף נאך כהנה וכהנה!

ביז אז ער האט זיך אויך משתדל געווען צו שרייבן מיר בפרטיות וועגן יענעמ׳ס אלע חסרונות, און ער שרייבט דערביי אז היות אז ער האט געהערט אז כ׳האב געזאגט אז יענער האט צוויי

7) תהלים עג, ט. 8) רפל״ז. 9) טו, ב.

חסרונות, וויל ער מעמיד זיין על האמת אז באמת האט יענער נאך צענדליקע חסרונות, און ער רעכנט זיי נאך אויס, און ער גיט נאך צו - אז זיין כוונה איז ניט צו פוגע זיין אין אימעצן... נאר בכדי באווארענען אלעמען! - זיך האט ער שוין באווארנט, וואס איז אים נוגע - צו באווארענען אלעמען...

פוילט ער זיך ניט און נוסף צו ״לשונם תהלך בארץ״, שרייבט ער אן די אלע חסרונות און נאך אויף א נייר חדש. - ער האט געלערנט פרקי אבות[10] וועגן ״נייר חדש״ און ״נייר מחוק״, איז וואס הייסט ער וועט נוצן א ״נייר מחוק״, נוצט ער א ״נייר חדש״, און שרייבט דאס מיט א כתב יפה וכו׳.

און דאס ווערט נאך געטאן אין דעם זמן קומענדיק פון חמשה עשר באב, ווען עס דארף זיין ״כל דמוסיף יוסיף״ - האט ער אויף דעם קיין צייט ניט, ווייל אנשטאט אויסנוצן די צייט אויף הוספה בלימוד התורה וכו׳, נוצט ער דאס אויס אויף מוסיף זיין אין געפינען חסרונות אין דעם צווייטן!

און אנשטאט דעם וואס שטייענדיק אין חודש אלול זאל ער מאכן א חשבון צדק מיט זיך אליין - האט ער אויף דעם קיין צייט ניט, ווייל ער איז פארנומען מיט מאכן א חשבון צדק פאר א צווייטן!...

ואין להאריך בדבר המבהיל, ובפרט שטייענדיק בראש חודש אלול.

י. דערנאך איז דער רמב״ם ממשיך ומסיים די הלכה מיט ״עשה טוב״ אין דיבור האדם - ״אבל שיחת כשרי ישראל אינה אלא בדברי תורה וחכמה, לפיכך הקב״ה עוזר על ידן ומזכה אותן בה שנאמר[11] אז נדברו יראי ה׳ איש אל רעהו ויקשב ה׳ וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה׳ ולחושבי שמו״.

נוסף צו דער מעלה פון דיבור טוב בכלל ״בדברי תורה וחכמה״ (פונקט פארקערט פון ״לשונם תהלך בארץ״) שטייט דערביי בהדגשה כמה מעלות נפלאות אין דיבור טוב עצמו (בהתאם לזה וואס דאס קומט ארויס פון הפיכת ההיפך לטוב, כנ״ל):

״כשרי ישראל״ וועלכע רעדן ״דברי תורה וחכמה״ ווארטן ניט אויף אן אתערותא דלעילא, נאר ״אז נדברו יראי ה׳״ - די ״יראי ה׳״ הויבן אן פון זיך אליין דער ״נדברו״,

10) פ״ד מ״כ. 11) מלאכי ג, טז.

און ניט יעדערער באזונדער ״בהצנע לכת״, נאר ״נדברו יראי ה׳ איש אל רעהו״ - זיי רעדן זיך צוזאמען און זיינען איינער דעם צווייטן מעורר צו יראת ה׳,

און דאס ברענגט דערנאך דער אתעדל״ע - ״ויקשב ה׳ גו׳״, ״הקב״ה עוזר על ידן כו׳״. ווי ס׳איז מודגש אין חודש אלול - פריער ״אני לדודי״, און דערנאך ״ודודי לי״. וואס די אתעדל״ע וועלכע קומט דורך אן אתעדל״ת איז העכער און טיפער פאר דער אתעדל״ע וואס ווערט נמשך מצד עצמו (כדלקמן), ביז אז די אתעדל״ת איז אויך ממשיך פון דער דרגא וואס איז נאך העכער פאר דעם ארט וואו אן אתעדל״ת קען דערגרייכן - די דרגא פון ״קוב״ה לא שריא אלא באתר שלים״.

יא. דער לימוד דערפון ובמיוחד בנוגע צו דער עבודה. בימים אלו:

מ׳דארף ניט ווארטן פאר אן אתעדל״ע אז מ׳זאל יעדערן ארייגרופן באזונדער און אים מעורר זיין אז ער דארף טאן, אדער ווארטן פאר א פארברענגען וואו מ׳וועט אנווייזן מיטן פינגער אויף יעדערן, אז דו דארפסט טאן אין הקהל, און דו דארפסט טאן אין תישמח, און דו דארפסט טאן אין תשמח, און דו דארפסט טאן אין מוסיף זיין בכל הפעולות מחמשה עשר באב ואילך, וכיו״ב,

נאר עס דארף זיין דער ״נדברו יראי ה׳ איש אל רעהו״ - מ׳דארף
זיך אליין מעורר זיין באתעדל״ת אויף די אלע ענינים.

לעצטנס איז געווארן א ״מנהג״ שלא הי׳ כמוהו - אז יעדער זאך ווארפט מען אויף מיר. וויבאלד אז כ׳האב אים ניט פערזענלעך מעורר געווען צו מוסיף זיין מחמשה עשר באב ואילך - בין איך שולדיק פארוואס ער טוט עס ניט!

מיט דער טענה, אז היות כ׳האב באשטימט מענטשן אז זיי זאלן מעורר זיי אויף דעם [כאטש אז מ׳האט מיר געזאגט אז מ׳האט אויף דעם קיין צייט ניט, ווייל מ׳דארף טראכטן וועגן די אייגענע יראת שמים; האב איך געזאגט, אז די גרעסטע אייגענע יראת שמים איז דורך פאלגן דעם אויבערשטן און מקיים זיין די מצוה פון ואהבת לרעך כמוך, און ניט זיך זעצן באזונדער זאגן תהלים וכו׳], און זיי האבן נאר פיר און צוואנציק שעה אין טאג, במילא האבן זיי נאר מעורר געווען כמה וכמה, אבער זיי האבן ניט אפגערופן אים און א צווייטן - דעריבער פאלט עס אויף

מיינע פלייצעס פארוואס ער טוט ניט אין מוסיף זיין מכאן ואילך אין לימוד התורה וכו'!

וואס דארף מען דערצו אנקומען צו א צווייטן - דאס איז א קלארע הוראה אין גמרא, וועלכע איז געגעבן געווארן צו יעדערן פון אייך, אז מחמשה עשר באב ואילך דארף מען מוסיף זיין בלימוד התורה!

ועד"ז בנוגע צו אלע אנדערע הוראות אין תורה - קען מען ניט האבן דעם תירוץ אז מ'איז דאס ניט מקיים ווייל פלוני טוט ניט וואס ער דארף טאן - וואָרום משה קבל תורה מסיני ומסרה ביז צו יעדער איד באזונדער, און יעדער איד האט דעם חיוב צו מקיים זיין דאס וואס עס שטייט אין תורה אומאפהענגיק וואס עס טוט זיך ביי א צווייטן.

ועאכו"כ ווען עס רעדט זיך וועגן חסידים פון דעם רבי'ן נשיא דורנו - איז ניט נוגע וואס עס טוט זיך בא פלוני, נאר יעדערער פון אייך דארף אליין נעמען א שיחה פון דעם רבי'ן דער שווער (איזה שיחה שתהי') און מקיים זיין די הוראות וועלכע שטייען דארט, ווארום נשיא דורנו האט דאס געזאגט צו יעדערן פון אייך, און געמאכט יעדערן פון אייך פאר א שליח צו מקיים זיין די הוראות!

און די אלע תירוצים אז פלוני איז שולדיק וכו' - איז ידוע דער פתגם, אז מ'נארט ניט דעם אויבערשטן, און מ'נארט ניט א צווייטן, און מ'נארט אפילו ניט דעם אייגענעם יצר הרע (ווארום כוונתו איז לשם שמים, כמשל הזונה והבן מלך בזוה"ק, ווי געבראכט אין תניא[12]), מ'נארט מערניט ווי זיך אליין, און דורך דעם שלעפט מען זיך אראפ צוזאמען מיט דעם יצר צו אן ארט וואו אפילו דער יצר האט דארט קיין שייכות ניט!...

און מ'האט ניט וואס צו קוקן וואס עס טוט זיך בא מיר מימין, ומשמאל, ובאמצע, און זוכן רמזים, צי צו דעם האב איך געגעבן א וואונק וכו' - כמדובר כמ"פ, אז ס'איז ניט קיין ענין פון רמזים, בשעת כ'וויל עפעס זאגן, שעם איך זיך ניט און כ'זאג עס בפירוש!

ויה"ר אז די אלע ענינים זאלן בלייבן נאר אין אן אופן פון

---

12) ספ"ט.

״אמורים בפרשה״, ובפרט אז מ׳שטייט ביום השבת ווען אין עצב בה וכו׳, און אין שבת ראש חודש אלול.

יב. ולאחרי ווי ס׳איז דא די אתעדל״ת פון ״נדברו יראי ה׳ איש אל רעהו״ - טוט מען דורך דעם אויף די אתעדל״ע, אז ״ויקשב ה׳ וישמע״, וואס הקשבה איז למעלה פון סתם שמיעה, ועאכו״כ ״וישמע״ וואס קומט לאחרי זה, וואס איז נאך א העכערע דרגא אין שמיעה.

ווארום היות אז דאס קומט לאחרי ההקדמה פון אתעדל״ת איז דעמולט די אתעדל״ע א העכערע און טיפערע (כנ״ל סעיף י) - אן ענין פון הקשבה (העכער פאר שמיעה וואס וואלט געווען ע״י אתעדל״ע מצד עצמה).

און נאכמער - דאס ברענגט ״ויכתב ספר זכרון לפניו״, דאס קומט אראפ אין כתיבה. און ס׳איז ניט קיין חסרון וואס דערביי שטייט ניט אויך חתימה - ווייל כתיבה של הקב״ה איז כולל אויך די מעלה פון חתימה, ובפרט אז דער ״ויכתב״ איז פארבונדן מיט ״ספר זכרון לפניו״, וכמבואר בלקו״ת[13] ד״ה והדרת פני זקן, אז זכרון איז אין מוח החכמה וואס איז אינגאנצן העכער פאר עולם השכחה [און פאר קטרוגים אויף אידן ר״ל וכיו״ב].

און דאס איז אלץ ״ליראי ה׳ ולחושבי שמו״: דער ״יראי ה׳״ רעדט זיך דא ניט נאר וועגן יראה תתאה, ווי דער ״יראי ה׳״ וואס קומט מצד אתעדל״ת (בתחלת הכתוב), נאר וועגן יראה עילאה [וכמבואר ענינם אין סידור פון דעם אלטן רבי׳ן[14] (ע״ד ווי געזעדט פריער בנוגע צו ״הריני מקבל עלי כו׳״) אין דער הערה לתיקון חצות, מיוסד אויף ספר התניא[15] וכו׳];

און נאכמער: דער אויבערשטער הויבט אים אויף צו דער דרגא פון ״חושבי שמו״ - וואס אין דעם זיינען פאראן כמה דרגות. אנהויבנדיק בפשטות - אז ער טראכט (חושבי) וועגן דעם אויבערשטן, ביז נאך העכער - ״חושבי״ אין תורה, וועלכע איז שמותיו של הקב״ה[16] [אחותן לוטן תמנע פונקט ווי אנכי ה׳ אלקיך[17]], ועאכו״כ אין פנימיות התורה. ובזה גופא - זיינען פאראן כמה דרגות אין ״שמו״ [ועד״ז אויך אין תורה]: שבעה שמות שאינם נמחקין, וואס דערפון איז מובן אז למטה מזה זיינען

13) קדושים ל, ד. 14) עם דא״ח - קנא, סע״ג ואילך. 15) פמ״ג. 16) פתיחת הרמב״ן על התורה. וראה זח״ב פז, סע״א. יונת אלם פכ״ט. 17) ראה פיה״מ להרמב״ם סנהדרין פ׳ חלק היסוד השמיני.

פאראן שמות שנמחקין, און אין די שמות שאינם נמחקין גופא - דער שם המפורש, שם העצם ושם המיוחד[18].

און אין די אלע דרגות אין "שמו" - ווערט "חושבי שמו", ער שטעלט אריין שמו אין זיין מחשבה, וואס דורך דעם ווערט ער דערמיט נתאחד אין א יחוד נפלא כו' (כמבואר בתניא[19]), עאכו"כ אז דאס איז א מחשבה אין שמו של הקב"ה.

יג. די הוראה מכל הנ"ל בנוגע לפועל:

לכל לראש דארף זיין סור מרע - פון אלע ענינים פארבונדן מיט "לשונם תהלך בארץ",

ועוד ועיקר - דארף זיין דער ענין פון ועשה טוב, אויסנוצן דעם דיבור אין דברי תורה וחכמה, "אז נדברו יראי ה' וגו'".

און אין דעם (עשה טוב) דארף זיין דער עיקר הדגשה, ובפרט ווען עס רעדט זיך וועגן חסידים, וואס כללות שיטת החסידות איז צו מדגיש זיין עשה טוב[20]. ועאכו"כ חסידים פון נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, ווי ער האט געבעטן און אויסגעפירט בא זיין פאטער אז זיין נשיאות זאל זיין בחסד כו', במילא איז מובן אז דאס איז פארבונדן דוקא מיט דרכי נועם וכו'.

וכמרומז אויך בשמו: "יוסף" באווייזט אויף דער עבודה פון אונזער דור - "יוסף ה' לי בן אחר"[21], צו מאכן א "בן" אויך פון בחי' אחר[22]. און דאס דארף געטאן ווערן באופן פון "יצחק" מלשון שמחה, אז ימלא שחוק פינו, ווי ס'וועט זיין לע"ל ווען ליצחק יקרא כי אתה אבינו,

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ולמטה מעשר טפחים.

* * *

[בענין "צבת בצבת עשוי" בפרקי אבות, שעכצ"ל שגם לדעת ת"ק נבראות צבת הראשונה בידי שמים (ולא בדפוס), שהרי בודאי לא פליגי במציאות (הערה דלעיל)]:

יד. ויש לומר הביאור בזה - ווי ס'איז ניט מחלוקת במציאות צי צבת איז באשאפן געווארן בידי שמים אדער בידי אדם - בהקדים א שאלה בדומה לזה אין דער פלוגתא בנוגע לזמן בריאת העולם, בתשרי אדער בניסן[23], אז ווי קען זיין א מחלוקת במציאות

---

18) נסמן בלקו"ש חט"ו ע' 234 הערה 36-38. 19) פ"ה. 20) ראה קונטרס משיחת ש"פ קרח שנה זו. ועוד. 21) ויצא ל, כד. 22) אוה"ת עה"פ שם. 23) ר"ה י, סע"ב. וש"נ.

ווענן זמן הבריאה (וואס איז געווען ה׳תשמ״ח שנה לפני זה)?

איז דער ביאור אין דעם, אז לכו״ע נברא העולם במחשבה בניסן און בתשרי נברא העולם במעשה [ווי מ׳זעט אז לכו״ע פראוועט מען ראש השנה בראש חודש תשרי. און דאס וואס שטייט אין תוספות[24] איז ניט ע״פ פשטות הענין. ואכ״מ[25]].

און די פלוגתא איז - וואס איז דער עיקר: די בריאה ווי דאס איז במחשבתו של הקב״ה (כפי שנברא בניסן), וואס מצד דעם האט זי אלע מעלות פון א בריאה במחשבתו של הקב״ה, און זי האט ניט דעם חסרון וואס איז געווארן דורך חטא עה״ד (ע״י אדה״ר שנברא בתשרי), וואס דאס איז דער שרש אויף אלע ענינים בלתי רצויים, ביז דעם גלות הזה האחרון,

[וואס דאס איז די ערגסטע און ביטערסטע זאך וואס קען זיין פאר א אידן, ובפרט אין דעם חושך כפול ומכופל פון גלות, ביז אז וויפל מ׳וועט זאגן אויף דעם - איז דאס ניט גענוג. ווארום לאחרי די אלע ענינים וואס א איד האט בזמן הגלות, אפילו הרחבה בבני חיי ומזוני רויחי, ביז באופן של עשירות, און גבורה וחכמה און אפילו יראת שמים - איז דאס שלא בערך כלל וכלל צו דעם וואס א איד דארף האבן, ניט נאר כסעודת שלמה בשעתו, ווי א איד קען מאנען אפילו פון זיין בעה״ב א בשר ודם (ווי די משנה זאגט[26]), עאכו״כ ווי ער קען מאנען בזרוע פון דעם אויבערשטן.

ועד כדי כך איז דער אין ערוך (פון דעם מצב בזמן הגלות צו מצב הגאולה) און די ביטערקייט פון גלות - אז מ׳קען כלל וכלל ניט זאגן אז דאס איז אתחלתא דגאולה, אדער אתחלתא דאתחלתא וכו׳, נאר ס׳איז א חושך כפול ומכופל פון גלות. - משיח איז טאקע געבארן געווארן גלייך לאחרי החורבן, בשעת געתה הפרה בפעם הב׳[27], אבער ער איז נאך ניט געקומען בפועל[28], און מ׳דארף אויף דעם קיין ראיות ניט האבן - מ׳זעט עס בפועל.

או די גאולה הייסט, אז דאס קומט אראפ בפועל ממש למטה מעשרה טפחים.

דעריבער שרייען אידן ״עד מתי״ - ווארום לאחרי אלע ענינים געפינט מען זיך אין טיפעניש פון גלות];

---

24) ד״ה כמאן מצלינן - ר״ה כז, א. 25) ראה לקו״ש חט״ז ע׳ 483 הערה 20. 26) ב״מ רפ״ז. 27) איכ״ר פ״א, נא. 28) ראה לקו״ש ח״ה ע׳ 149 בהערה.

אדער די בריאה ווי דאס איז במעשה בפועל (כפי שנברא בתשרי), מצד די מעלה פון "למעשה ידיך תכסוף"[29], עבודת האדם בזמן הזה, ביז בזמן הגלות, וואס דוקא דורך דעם טוט מען אויף די שלימות פון "אלה תולדות פרץ"[30] וואס איז העכער פאר די שלימות פון "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם"[31] (ווי זי איז באשאפן געווארן למעלה), ווארום מצד בריאת העולם מצד למעלה (תולדות שמים והארץ בהבראם) איז נאך געווען אן אפשריות אויף חטא, משא"כ דורך דער עבודה איצטער וואס ברענגט "אלה תולדות פרץ", וועט מען מבטל זיין אויך די אפשריות אויף מציאות החטא (ניט נאר חטא בפועל), דעמולט וועט זיין ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ[32] וכו'.

[וואס דאס איז אויך דער טעם אויף דעם אריכות הגלות, אז כאטש וואס ע"פ תורה האט שוין געדארפט קומען די גאולה און אידן קענען דאס מאנען בזרוע, ווארום די תורה האט שוין מעיד געווען הונדערטע יארן צוריק אז "כלו כל הקצין"[33], איז צוליב וואס ווארט דער אויבערשטער?! נאר ער ווארט אויף דעם אז א איד זאל א קלאפ טאן אין טיש און שרייען "עד מתי"?!... - צוליב די מעלה פון "למעשה ידיך תכסוף"].

טו. עפ"ז קען מען אויך מסביר זיין די פלוגתא בנוגע צו צבת: לכו"ע איז דער צבת ראשונה באשאפן געווארן בידי שמים, און דערנאך זיינען צבת געמאכט געווארן ע"י בני אדם,

[ווי מ'זעט אז די אייניקלעך כו' פון אדם הראשון האבן געמאכט פארשידענע כלים, כלי זמר וכו' - אבער דאס איז א באזונדער שקו"ט],

די פלוגתא באשטייט אין דעם, צי דער עיקר איז בריאת הצבת בידי שמים (מצד די מעלה פון א נברא בידי שמים, וואס איז מער בשלימות), אדער דער עיקר איז עשיית צבת בידי אדם - מצד די מעלה פון "למעשה ידיך תכסוף", וואס ברענגט אריין שלימות אין דער בריאה דורך דעם שותף להקב"ה במעשה בראשית.

טז. ע"פ הנ"ל קען מען אויך מוסיף זיין ביאור (אין דעם וואס מ'האט גערעדט פאריקן שבת[34]) אין דער סתירה לכאורה צווישן דעם ביאור אין לקו"ת[35] בנוגע צו מי חטאת, אז דער סדר העבודה איז

29) איוב יד, טו. 30) רות ד, יח. ב"ר פי"ב, ו. 31) בראשית ב, ד. ב"ר שם. 32) זכרי' יג, ב. 33) סנהדרין צז, ב. 34) שיחת ש"פ עקב. 35) ר"פ חוקת.

- פריער דער ביטול פון רצוא (אפר הפרה), און דערנאך עבודת השוב (מים), און פס"ד הרמב"ם[36] אז דער סדר בקידוש מיט חטאת איז, אז פריער "נותן המים בכלי (און דערנאך) ונותן אפר על פני המים, ואם נתן האפר תחלה ואח"כ נתן עליו מים - פסל".

אין דעם זיינען פאראן צוויי קס"ד ווי מ'קען דאס ערקלערן - ויש לעיין בב' הסברות:

א) הכנת המים און נתינת המים בכלי לקידוש דארף זיין מיט דער כוונה בשביל האפר, ד.ה. אז אין **כוונה** קומט עבודת הרצוא פאר עבודת השוב, כאטש אז דער סדר **בפועל** איז פריער נתינת המים בכלי און דערנאך נתינת האפר על פני המים - ווייל מצד דרגת **המחשבה** (שמים) איז דער עיקר - רצוא וביטול. און מצד דרגת **המעשה** (די מעלה פון למעשה ידיך תכסוף) - איז דער עיקר שוב.

אדער ב) פארקערט: **בפועל** קומט עבודת הרצוא (שריפת הפרה) פאר עבודת השוב (ונתן מים אל כלי), כמבואר בלקו"ת, ע"ד ווי **בפועל** איז ערשט באשאפן געווארן דער צבת בידי **שמים**, און ערשט דערנאך איז געווארן א צבת ע"י מעשה ידי אדם; אבער **בכוונה** - איז דער עיקר שוב (ע"ד ווי סוף מעשה במחשבה תחלה), דירה בתחתונים (למעשה ידיך תכסוף), און די כוונה דריקט זיך אויך אויס **בפועל** אין קידוש המים (וואס קומט לאחרי שריפת הפרה), אז פריער דארף זיין נתינת המים בכלי, און דערנאך נתינת האפר על המים (כפס"ד הרמב"ם).

[בענין "צבת" בעבודת האדם - שייכותו ואחיזתו של יהודי בעניני העולם לצורך העבודה לגלות שנבראו לכבודו של הקב"ה]:

יז. ועפ"ז איז מובן דער טעם פארוואס ס'איז נוגע צו דער תנא אין משנה דער אופן פון בריאת הצבת, און וואס איז די הוראה דערפון לכאו"א מישראל:

דער "יש אומרים" אין משנה אז "צבת בצבת עשוי'" באווייזט אז אויך א צבת - וואס איז א חלק פון דער בריאה - האט א מקור ושרש אין תורה, ווי דאס איז בנוגע צו יעדער זאך אין וועלט, ווי די גמרא[37] פרעגט בפשטות "מנא הא מילתא דאמרי אינשי", אז ס'איז א דבר הפשוט אז וויבאלד דאס איז א "מילתא דאמרי אינשי" האט עס א מקור אין תורה (ווי גערעדט פריער בארוכה[38]), נאר

36) הל' פרה אדומה רפ"ט. 37) ב"ק צא, א ואילך. 38) קונטרס משיחת ש"פ עקב.

אמאל זעט מען דאס בגלוי, און אמאל דארף זיין ״הפך בה והפך בה דכולא בה״[39]: אויב מ׳געפינט עס ניט לאחרי איין מאל ״הפך בה״ - דארף זיין א צווייטער ״הפך בה״, און נאכמאל און ווידער אמאל [כידוע אז בשעת אין תורה שטייט א זאך צוויי מאל איז דאס כולל א ריבוי עד א״ס, ועד״ז בנוגע צו דעם כפל ״הפך בה והפך בה״], ביז מ׳געפינט עס אין תורה.

ובפרטיות - איז די הוראה פון א ״צבת״: א צבת בכללות באווייזט אויף דער שייכות ואחיזה פון א אידן אין וועלט, די כללות העבודה צו אנכאפן יעדער זאך אין וועלט און מגלה אין דעם כבודו של הקב״ה.

ולדוגמא: אן איש צבא - דארף מגלה זיין ווי דער ענין הצבא אויך למטה איז לכבודו של הקב״ה (כנ״ל בארוכה). ועד״ז א סוחר - בנוגע צו זיינע ענינים. און א מלמד - אין זיינע עניני רשות פון פרנסתו ופרנסת בני ביתו. און ווי דער סיפור הידוע, אז ווען ס׳איז געקומען די צייט אז דער מיטעלער רבי האט געדארפט האבן א מלמד, האט זיין פאטער, דער אלטער רבי, געזאגט (מיט א ניגון, כדרכו) צו דער וואס וועט דערנאך זיין דער מלמד: כ׳האב די מצוה פון ״ושננתם לבניך״ (בתושב״כ ותושבע״פ), און דו האסט די מצוה פון מפרנס זיין בני ביתו - קום לאמיר... בייטן א מצוה פאר א מצוה.

יח. ויש לקשר דער ענין הנ״ל (די מעלה פון צבת בידי אדם) מיט דעם זמן (ווען מ׳לערנט דעם פרק) - ראש חודש אלול, וואס דעמולט איז בהדגשה די עבודה פון ״אני לדודי ודודי לי״, פריער אתעדל״ת (״אני לדודי״) ע״י עבודת האדם, און דערנאך - ״ודודי לי״ מלמעלה.

ובפרט ע״פ המבואר אין די הערות פון טאטן בלקוטי לוי״צ [בפרשתנו זיינען ניטא קיינע הערות, אבער אין דעם זעלבן כרך בתחלתו (בפ׳ שמות[40]) איז ער מבאר אן ענין פארבונדן מיט ״אני לדודי ודודי לי״], אז אין פסוק ״אני לדודי ודודי לי״ שטייט ״הרועה בשושנים״ מלא וא״ו, משא״כ אין פסוק ״דודי לי ואני לו״ שטייט ״הרעה״ חסר וא״ו, ווייל די אתעדל״ע וואס קומט דורך אתעדל״ת (״אני לדודי ודודי לי״) איז העכער פאר דער אתעדל״ע שמצ״ע (״דודי לי ואני לו״), ע״ד אשה מזרעת תחלה יולדת זכר,

39) אבות ספ״ה. 40) ע׳ מג ואילך.

הנחת הת׳ בלתי מוגה

וואס כללות ענין השידוכין איז געווען בא יצחק ורבקה, כמבואר בלקו"ת[41]: יצחק איז ענינו המשכה מלמעלה למטה, אתעדל"ע, און רבקה איז ענינה אתעדל"ת ("אני לדודי"), און צוזאמען ווערן זיי "והיו לבשר אחד"[42] - "אני לדודי ודודי לי".

ביז די שלימות בזה - בגאולה האמיתית והשלימה, ווען עס וועט זיין שלימות האהבה בין הקב"ה וישראל - "אני לדודי ודודי לי", ובמהרה בימינו ממש.

* * *

יט. בהמשך להמדובר לעיל וועגן דער גאולה און וועגן דער עבודה פון "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו" - איז כאן המקום אז די וואס האבן צוגעשטעלט משקה פאר מסיבות שונות, ווי א חנוכת הבית אדער פעולות אין "נדברו יראי ה'", זאלן ארויפגיין און זאגן "לחיים", און מכריז זיין וועגן דעם און מזמין זיין די מסובים כאן און שאינם כאן.

און דאס וועט נאכמער צואיילן די גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

[לאחרי חלוקת המשקה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "והריקותי לכם ברכה"].

* * *

כ. עס שטייט אין גמרא[43] (א דבר פלא), אז עס קען זיין אז אליהו מבשר הגאולה "לבית דין הגדול אתא",

ווי עס שטייט[44] "ואשיבה שופטיך כבראשונה" [וואס דאס האט א קשר מיט דער פרשה וואס מ'גייט באלד לייענען: "שופטים גו' תתן לך בכל שעריך", וואס דאס איז א מצוה תמידית], קען דאך זיין אז דער ב"ד הגדול האט שוין חוזר געווען אין טבריא (כפס"ד הרמב"ם[45]), ווארום אין טבריא זיינען פאראן א סך גאסען, קען מען דאך ניט וויסן צי זיי זיינען שוין צוריקגעקומען.

ועפ"ז קומט אויס, אז עס קען זיין אז אליהו איז שוין געקומען, ובמילא קען משיח קומען נאך אין דעם שבת!

---

41) ברכה צו, ג. 42) בראשית ב, כד. 43) עירובין מג, ב. 44) ישעי' א, כו. 45) הל' סנהדרין ספי"ח.

הנחת הת' בלתי מוגה

און היינט איז ניט אזוי נוגע קשיות און תירוצים, נאר אז משיח זאל קומען בפועל, תיכף ומיד ממש.

כא. עס זיינען דא די וואס קענען טענה'ן, אז אין יושבין ב"ד בשבת - האט אבער אליהו הנביא געקענט קומען צו ב"ד בערב שבת. און כאטש אז די גמרא הנ"ל זאגט אז "אין אליהו בא בערבי שבתות כו' מפני הטורח" - זיינען אידן זיכער מוותר אויף דער טירחא אבי אליהו ומשיח זאלן שוין קומען!

ועוד ועיקר: אויך די קשיא וועט תשבי (יתרץ קושיות ואבעיות) זיכער פארענטפערן.

ועוד ועיקר - אז משיח זאל קומען בפועל ממש!

און דעריבער, די וואס דארפן מאכן א ברכה אחרונה, זאלן מכוון זיין אויך צו דער ברכה אחרונה אויף גלות זה האחרון, על המחי' ועל הכלכלה ועל הפירות, כולל - די שבע מינים שנשתבחו בהם ארץ ישראל, אז דער שבח פון ארץ ישראל זאל נתגלה ווערן בפועל.

און נאך פאר דעם - זאל דער אויבערשטער בענטשן יעדער איד מיט א כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה, ותיכף ומיד ממש.

די וואס דערפן מאכן א ברכה אחרונה, וועלן כאמור, זיכער מאכן א ברכה אחרונה.

——— * ———

הנחת הת' בלתי מוגה

לזכות

הרה״ת הוו״ח אי״א

ר׳ **יששכר דוב** וזוגתו **מרים** שיחיו

ווייס

בניו ובתו ובני משפחתם שיחיו

שיחת
ש"פ שופטים, ז' אלול
ה'תשמ"ח

הנחת הת' בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי
"ועד הנחות התמימים"

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושמונה לבריאה
שנת הקהל

מפתח

שיחה א׳:

שיחה ב׳:

שיחה ג׳:

דעם זיינען אויך פאראן דער חיבור ההפכיים: דער עצם זאך פון "סדר השתלשלות" אונטערשטרייכט אז ס'איז דא א דרגא פון וואנעט עס ווערט נשתלשל די אלע מדריגות פון עליון ותחתון, ביז אין אן אופן פון "סדר השתלשלות". און בכדי אויפהויבן סדר השתלשלות ביז מאכן א דירה בתחתונים - איז דאך אין חבוש מתיר את עצמו[7], דארף מען אנקומען צו די דרגא וואס איז העכער פון (און פון וואנעט עס נעמט זיך) סדר השתלשלות.

ב. די צוויי הפכיים זיינען פאראן אויך אין חודש אלול, כידוע דער משל פון דעם אלטן רבי'ן אין לקו"ת, אז דעמולט איז דער אויבערשטער אזוי ווי א "מלך **בשדה**", וואס דאס איז א חיבור פון הפכיים:

דער מלך און דעם עם זיינען בכלל צוויי הפכיים: דער מלך איז משכמו ומעלה גבוה מכל עם[8], ד.ה. אז אפילו **שכמו**, בחי' אחוריים שלו, וואס איז למטה אפילו פון זיין צואר, עאכו"כ פון זיין ראש - איז העכער פאר כל עם, עאכו"כ ווען עס רעדט זיך וועגן ראש המלך ועאכו"כ פנימיות המלך, איז דאס זיכער שלא בערך גבוה מכל עם.

ולאידך גיסא זאגט מען אז אין מלך בלא עם[9].

און דער חיבור הפכים איז נאכמער בחודש אלול, ווען נוסף צו אין מלך בלא עם בכלל - געפינט זיך דער מלך (ניט סתם מיט דעם עם, נאר ווי דער עם געפינט זיך) **בשדה**, וואס שדה איז פונקט פארקערט פון מקום המלך, וואס איז דוקא בעיר הבירה בהיכל מלכותו. אעפ"כ, אין חודש אלול קומען צוזאמעןביידע הפכים: דער מלך געפינט זיך דוקא בשדה.

און דער חיבור הפכיים איז מודגש אויך אין דעם נאמען פון חודש - "אלול" ר"ת "אני לדודי ודודי לי", ואדרבה - אין דעם איז א חיבור הפכים בכפליים: "אני" (מציאות האדם) און "דודי" (דער אויבערשטער) זיינען הפכיים. ובזה גופא - איז דער חיבור סיי מלמטה למעלה ("אני לדודי") און סיי מלמעלה למטה ("ודודי לי"), וואס מלמטלמ"ע און מלמעלמ"ט זיינען הפכים, און דא ווערט דער חיבור סיי פון ענינים הפוכים ("אני" און "דודי") און אויך פון הפכים **באופן** חיבורם - מלמטלמ"ע און מלמעלמ"ט.

און זיי קומען אלע צוזאמען אין איין ווארט "אלול" - איין

7) ברכות ה, ב. 8) שמואל א ט, ב. 9) שעהיוה"א פ"ז. ועוד.

דעם זיינען אויך פאראן דער חיבור ההפכיים: דער עצם זאך פון ״סדר השתלשלות״ אונטערשטרייכט אז ס׳איז דא א דרגא פון וואנעט עס ווערט נשתלשל די אלע מדריגות פון עליון ותחתון, ביז אין אן אופן פון ״סדר השתלשלות״. און בכדי אויפהויבן סדר השתלשלות ביז מאכן א דירה בתחתונים - איז דאך אין חבוש מתיר את עצמו[7], דארף מען אנקומען צו די דרגא וואס איז העכער פון (און פון וואנעט עס נעמט זיך) סדר השתלשלות.

ב. די צוויי הפכיים זיינען פאראן אויך אין חודש אלול, כידוע דער משל פון דעם אלטן רבי׳ן אין לקו״ת, אז דעמולט איז דער אויבערשטער אזוי ווי א ״מלך בשדה״, וואס דאס איז א חיבור פון הפכיים:

דער מלך און דעם עם זיינען בכלל צוויי הפכיים: דער מלך איז משכמו ומעלה גבוה מכל עם[8], ד.ה. אז אפילו שכמו, בחי׳ אחוריים שלו, וואס איז למטה אפילו פון זיין צואר, עאכו״כ פון זיין ראש - איז העכער פאר כל עם, עאכו״כ ווען עס רעדט זיך וועגן ראש המלך ועאכו״כ פנימיות המלך, איז דאס זיכער שלא בערך גבוה מכל עם.

ולאידך גיסא זאגט מען אז אין מלך בלא עם[9].

און דער חיבור הפכים איז נאכמער בחודש אלול, ווען נוסף צו אין מלך בלא עם בכלל - געפינט זיך דער מלך (ניט סתם מיט דעם עם, נאר ווי דער עם געפינט זיך) בשדה, וואס שדה איז פונקט פארקערט פון מקום המלך, וואס איז דוקא בעיר הבירה בהיכל מלכותו. אעפ״כ, אין חודש אלול קומען צוזאמעןביידע הפכים: דער מלך געפינט זיך דוקא בשדה.

און דער חיבור הפכיים איז מודגש אויך אין דעם נאמען פון חודש - ״אלול״ ר״ת ״אני לדודי ודודי לי״, ואדרבה - אין דעם איז א חיבור הפכים בכפליים: ״אני״ (מציאות האדם) און ״דודי״ (דער אויבערשטער) זיינען הפכיים. ובזה גופא - איז דער חיבור סיי מלמטה למעלה (״אני לדודי״) און סיי מלמעלה למטה (״ודודי לי״), וואס מלמטלמ״ע און מלמעלמ״ט זיינען הפכים, און דא ווערט דער חיבור סיי פון ענינים הפוכים (״אני״ און ״דודי״) און אויך פון הפכים באופן חיבורם - מלמטלמ״ע און מלמעלמ״ט.

און זיי קומען אלע צוזאמען אין איין ווארט ״אלול״ - איין

---

7) ברכות ה, ב. 8) שמואל א ט, ב. 9) שעהיוה״א פ״ז. ועוד.

מחשבה, אז דער אויבערשטער שטייט לעבן אים, ״שויתי ה׳ לנגדי תמיד״ (ווי עס שטייט אין סידור השוה לכל נפש), און דאס רופט ביי אים ארויס אמירת מודה אני לפניך.

און דאס ווערט די נקודה און דער יסוד פון עבודת כל היום כולו - צו פארבינדן און מאחד זיין כל מציאותו (״אני״) און מציאות העולם מיט אלקות.

ובמיוחד - אין חודש אלול, ווען עס דארף זיין די עבודה פון ״אני לדודי ודודי לי״, און דער גילוי פון מלך בשדה.

ד. ויש לקשר זה אויך מיט פרשת השבוע - ״שופטים ושוטרים תתן לך בשעריך״:

״שופטים״ און ״שוטרים״ זיינען ע״ד די צוויי הפכיים הנ״ל: א שופט אמיתי (ובפרט דער אויבערשטער) דארף ניט אנקומען צו ״שוטרים״, ווארום דער פס״ד פון א שופט אמיתי איז באופן פון הוא אמר ויהי, און מ׳דארף ניט אנקומען צו שוטרים וועלכע זאל כופה זיין את העם ״עד שיקבל עליו את דין השופט״ (ווי רש״י איז מפרש), ווארום לאחרי פסק השופט איז ניטא קיין ארט אז אימעצער זאל ניט מקבל זיין דעם פסק.

אעפ״כ האט דער אויבערשטער געמאכט אז עס זאל זיין אן ארט אז מ׳זאל ניט פאלגן דעם שופט ובמילא דארף מען אנקומען צו ״שוטרים״ - בכדי אז דאס זאל ארויסרופן די עבודה פון אידן (״למעשה ידיך תכסוף״), אויף אראפברענגען דעם פסק התורה אין עולם, אויך דארט וואו עס קען זיין א מציאות וואס מ׳איז מצ״ע ניט מקבל דעם פסק השופט, און דורך דעם מגלה זיין אחדותו ית׳ בכל העולם, אויך אין דעם מציאות הפכית פון תורה (פסק השופט) צוליב וועלכע מ׳דארף אנקומען צו שוטרים.

ה. כאן המקום צו אויך רעדן אן ענין אין פרש״י בריש הפרשה. וואס אע״פ אז מ׳האט וועגן דעם שוין גערעדט און ס׳איז אפגעדרוקט[10], זיינען נאך אבער דא ענינים וועלכע דארפן האבן ביאור.

אויף ״שופטים ושוטרים״ איז רש״י מפרש: ״שופטים - דיינין הפוסקים את הדין, שוטרים - הרודין את העם אחר מצותן, שמכין וכופתין במקל וברצועה עד שיקבל עליו את דין השופט״.

דארף מען פארשטיין:

10) בלקוט השבועי דשבוע זה.

מחשבה, אז דער אויבערשטער שטייט לעבן אים, ״שויתי ה׳ לנגדי תמיד״ (ווי עס שטייט אין סידור השוה לכל נפש), און דאס רופט ביי אים ארויס אמירת מודה אני לפניך.

און דאס ווערט די נקודה און דער יסוד פון עבודת כל היום כולו - צו פארבינדן און מאחד זיין כל מציאותו (״אני״) און מציאות העולם מיט אלקות.

ובמיוחד - אין חודש אלול, ווען עס דארף זיין די עבודה פון ״אני לדודי ודודי לי״, און דער גילוי פון מלך בשדה.

ד. ויש לקשר זה אויך מיט פרשת השבוע - ״שופטים ושוטרים תתן לך בשעריך״:

״שופטים״ און ״שוטרים״ זיינען ע״ד די צוויי הפכיים הנ״ל: א שופט אמיתי (ובפרט דער אויבערשטער) דארף ניט אנקומען צו ״שוטרים״, ווארום דער פס״ד פון א שופט אמיתי איז באופן פון הוא אמר ויהי, און מ׳דארף ניט אנקומען צו שוטרים וועלכע זאל כופה זיין את העם ״עד שיקבל עליו את דין השופט״ (ווי רש״י איז מפרש), ווארום לאחרי פסק השופט איז ניטא קיין ארט אז אימעצער זאל ניט מקבל זיין דעם פסק.

אעפ״כ האט דער אויבערשטער געמאכט אז עס זאל זיין אן ארט אז מ׳זאל ניט פאלגן דעם שופט ובמילא דארף מען אנקומען צו ״שוטרים״ - בכדי אז דאס זאל ארויסרופן די עבודה פון אידן (״למעשה ידיך תכסוף״), אויף אראפברענגען דעם פסק התורה אין עולם, אויך דארט וואו עס קען זיין א מציאות וואס מ׳איז מצ״ע ניט מקבל דעם פסק השופט, און דורך דעם מגלה זיין אחדותו ית׳ בכל העולם, אויך אין דעם מציאות הפכית פון תורה (פסק השופט) צוליב וועלכע מ׳דארף אנקומען צו שוטרים.

ה. כאן המקום צו אויך רעדן אן ענין אין פרש״י בריש הפרשה. וואס אע״פ אז מ׳האט וועגן דעם שוין גערעדט און ס׳איז אפגעדרוקט[10], זיינען נאך אבער דא ענינים וועלכע דארפן האבן ביאור.

אויף ״שופטים ושוטרים״ איז רש״י מפרש: ״שופטים - דיינין הפוסקים את הדין, שוטרים - הרודין את העם אחר מצותן, שמכין וכופתין במקל וברצועה עד שיקבל עליו את דין השופט״.

דארף מען פארשטיין:

10) בלקוטי השבועי דשבוע זה.

זיין פסק דין השופט], דעריבער איז רש״י דאס **דא** (וואו עס רעדט זיך וועגן דער ציווי) ניט כולל.

משא״כ אין די פריערדיקע פרשיות רעדט זיך (וואו עס רעדט זיך וועגן א שופט אדער א שוטר) שטייט עס דארטן בלשון של **סיפור**, במילא איז רש״י מפרש ווי דארטן איז מתאים: בפ׳ בלק - וועגן א שופט וואס פירט אויך אויס דעם דין בפועל, ובפ׳ דברים - וועגן א שוטר וואס איז מעניש בפועל.

ז. ובסגנון של עבודה:

בכללות איז דער חילוק צווישן ״שופטים״ און ״שוטרים״, אז ״שופטים״ איז ענינם בעיקר מחשבה ודיבור - צו לערנען און ארויסגעבן דער פסק הלכה, און ״שוטרים״ איז ענינם בעיקר - מעשה, מאכן זיכער אז מ׳איז מקיים דער פסק הלכה במעשה בפועל[13].

עס זיינען דא פאלן ווען מחשבה ודיבור (פון די שופטים) קומט גלייך אראפ אין מעשה בפועל, אבער בכללות איז דער ענין פון יעדער שופט - מחשבה ודיבור.

ועד״ז בנוגע צו שוטרים - זיינען דא פאלן ווען דער שוטר (שענינו מעשה) טוט אויך א מעשה בפועל וואס ער איז מעניש, אבער בכללות איז ענינו - מאכן זיכער אז מ׳איז מקיים מעשה הפסק, דורך מאיים זיין אויף דעם נדון.

אין עבודת ה׳ איז דאס ע״ד דער חילוק צווישן תורה און מצוות: תורה איז ענינו בעיקר - מחשבה ודיבור, און מצוות איז ענינם בעיקר - מעשה. אע״פ וואס דורך לימוד התורה (מחשבה ודיבור) איז מען אויך מקיים די מצוה פון לימוד התורה, ועד״ז לאידך - אויך אין מצוות (מעשה) איז דא די מצוה פון תלמוד תורה, ועד״ז אנדערע מצוות התלויות במחשבה - איז אבער בכללות איז תורה ענינה - מחשבה ודיבור, און מצוות - מעשה.

ח. מ׳דארף נאך אבער פארשטיין די שאלה (ב׳) הנ״ל: פארוואס זאגט ניט די תורה ווער דארף מעניש זיין בפועל? ע״פ ביאור הנ״ל איז טאקע פארשטאנדיק פארוואס דאס (דער מעניש בפועל) איז ניט נכלל אין ״שוטרים״, ווארום ס׳איז ניט מוכרח אז א שוטר דארף אליין מעניש זיין (מערניט אז ער איז מאיים כו׳) - אבער לויט דעם בלייבט די שאלה: פארוואס זאגט ניט תורה ווער זאל יע

13) ראה לקו״ש השבועי ס״ז.

זיין פסק דין השופט], דעריבער איז רש״י דאס דא (וואו עס רעדט זיך וועגן דער ציווי) ניט כולל.

משא״כ אין די פריערדיקע פרשיות רעדט זיך (וואו עס רעדט זיך וועגן א שופט אדער א שוטר) שטייט עס דארטן בלשון של סיפור, במילא איז רש״י מפרש ווי דארטן איז מתאים: בפ׳ בלק - וועגן א שופט וואס פירט אויך אויס דעם דין בפועל, ובפ׳ דברים - וועגן א שוטר וואס איז מעניש בפועל.

ז. ובסגנון של עבודה:

בכללות איז דער חילוק צווישן ״שופטים״ און ״שוטרים״, אז ״שופטים״ איז ענינם בעיקר מחשבה ודיבור - צו לערנען און ארויסגעבן דער פסק הלכה, און ״שוטרים״ איז ענינם בעיקר - מעשה, מאכן זיכער אז מ׳איז מקיים דער פסק הלכה במעשה בפועל[13].

עס זיינען דא פאלן ווען מחשבה ודיבור (פון די שופטים) קומט גלייך אראפ אין מעשה בפועל, אבער בכללות איז דער ענין פון יעדער שופט - מחשבה ודיבור.

ועד״ז בנוגע צו שוטרים - זיינען דא פאלן ווען דער שוטר (שענינו מעשה) טוט אויך א מעשה בפועל וואס ער איז מעניש, אבער בכללות איז ענינו - מאכן זיכער אז מ׳איז מקיים מעשה הפסק, דורך מאיים זיין אויף דעם נדון.

אין עבודת ה׳ איז דאס ע״ד דער חילוק צווישן תורה און מצוות: תורה איז ענינו בעיקר - מחשבה ודיבור, און מצוות איז ענינם בעיקר - מעשה. אע״פ וואס דורך לימוד התורה (מחשבה ודיבור) איז מען אויך מקיים די מצוה פון לימוד התורה, ועד״ז לאידך - אויך אין מצוות (מעשה) איז דא די מצוה פון תלמוד תורה, ועד״ז אנדערע מצוות התלויות במחשבה - איז אבער בכללות איז תורה ענינה - מחשבה ודיבור, און מצוות - מעשה.

ח. מ׳דארף נאך אבער פארשטיין די שאלה (ב׳) הנ״ל: פארוואס זאגט ניט די תורה ווער דארף מעניש זיין בפועל? ע״פ ביאור הנ״ל איז טאקע פארשטאנדיק פארוואס דאס (דער מעניש בפועל) איז ניט נכלל אין ״שוטרים״, ווארום ס׳איז ניט מוכרח אז א שוטר דארף אליין מעניש זיין (מערניט אז ער איז מאיים כו׳) - אבער לויט דעם בלייבט די שאלה: פארוואס זאגט ניט תורה ווער זאל יע

13) ראה לקו״ש השבועי ס״ז.

מ'ועט דאס דראפן האבן - וועט מען געפינען א צווייטער ווער זאל תוקע זיין, דערפאר דארף מען ניט אנזאגן ווער זאל זיין דער תוקע בפועל.

[משא"כ אז שופטים דארפן זיין "בעלי מראה" - שטייט בפירוש[16], ווייל עס קען זיין א דיין א חכם אבער כהתה עיניו [דוקא בא משה'ן געפינט מען דער חידוש אז צו מאה ועשרים שנה לא כהתה עיניו[17], אבער ביי אנדערע זקנים וואו עס שטייט ניט, איז מסתבר אז אזוי איז געווען מצד טבע הדברים, אז לעת זקנה ווערט כהתה עיניו, וכמה חכמים זיינען געווארן זקנים ביז זקנים מופליגם (ווי ר' פרידא וועלכער האט געלעבט ת' שנה)], דעריבער דארף מען אנזאגן בפירוש אז די דיינים דארפן זיין "בעלי מראה"].

[בענין שישנם ענינים שאינם ציווי בתורה - מפני שהם כ"כ עיקר ויסוד, שהם למעלה מגדר ציווי, מביא גם]:

ט. אע"פ וואס דער יסוד פון אלע מצוות איז "אשר קדשנו במצוותיו וצוונו", אז דער אויבערשטער האט אזוי אנגעזאגט - זיינען ברכת המצוות א תקנה מדברי סופרים און ניט קיין מצוה מן התורה [מלבד ברכת המזון, ולכמה דיעות - ברכת התורה], ביז אז עס זיינען דא מצוות וואו מ'טאר גארניט מאכן א ברכה בשם ומלכות (אפילו מדברי סופרים), ווי מצות צדקה ששקולה כנגד כל המצוות [וא' מהטעמים לזה, ווייל בשעת אן עני קומט און בעט דארף גלייך זיין "פתוח תפתח", "נתן תתן" (עד מאה פעמים), ווארום אויב מ'וועט מפסיק זיין מיט מאכן א ברכה וכו', קען מען ניט וויסן וואס וועט דערווייל זיין. נאר לאחרי נתינת הצדקה בפועל - דעמולט אויב ער וויל ער קען ער זאכן לשם יחוד, הנני מוכן ומזומן, גיין אין וואסער וכו'].

י. אומקערנדיק זיך צו דעם קשר פון דער פרשה מיט דעם ענין הנ"ל וועגן חיבור הפכיים - זעט מען אז "שופטים ושוטרים" זיינען ע"ד ווי די צוויי הפכיים הנ"ל:

מצד א שופט אמיתי האט געדארפט זיין הוא אמר ויהי, בלי שום נתינת מקום פאר אזא וואס פאלגט ניט. האט אבער דער אויבערשטער באשאפן די וועלט אין אן אופן אז א מענטש האט א יצר וואס איז אים מבלבל און זאגט אים ער זאל ניט פאלגן דעם שופט, דעריבער

16) רמב"ם הל' סנהדרין פ"א ה"ו. 17) פרש"י ר"פ וילך.

מ׳וועט דאס דראפן האבן - וועט מען געפינען א צווייטער ווער זאל תוקע זיין, דערפאר דארף מען ניט אנזאגן ווער זאל זיין דער תוקע בפועל.

[משא״כ אז שופטים דארפן זיין ״בעלי מראה״ - שטייט בפירוש[16], ווייל עס קען זיין א דיין א חכם אבער כהתה עיניו [דוקא בא משה׳ן געפינט מען דער חידוש אז צו מאה ועשרים שנה לא כהתה עיניו[17], אבער ביי אנדערע זקנים וואו עס שטייט ניט, איז מסתבר אז אזוי איז געווען מצד טבע הדברים, אז לעת זקנה ווערט כהתה עיניו, וכמה חכמים זיינען געווארן זקנים ביז זקנים מופליגם (ווי ר׳ פרידא וועלכער האט געלעבט ת׳ שנה)], דעריבער דארף מען אנזאגן בפירוש אז די דיינים דארפן זיין ״בעלי מראה״].

[בענין שישנם ענינים שאינם ציווי בתורה - מפני שהם כ״כ עיקר ויסוד, שהם למעלה מגדר ציווי, מביא גם]:

ט. אע״פ וואס דער יסוד פון אלע מצוות איז ״אשר קדשנו במצוותיו וצוונו״, אז דער אויבערשטער האט אזוי אנגעזאגט - זיינען ברכת המצוות א תקנה מדברי סופרים און ניט קיין מצוה מן התורה [מלבד ברכת המזון, ולכמה דיעות - ברכת התורה], ביז אז עס זיינען דא מצוות וואו מ׳טאר גארניט מאכן א ברכה בשם ומלכות (אפילו מדברי סופרים), ווי מצות צדקה ששקולה כנגד כל המצוות [וא׳ מהטעמים לזה, ווייל בשעת אן עני קומט און בעט דארף גלייך זיין ״פתוח תפתח״, ״נתן תתן״ (עד מאה פעמים), ווארום אויב מ׳וועט מפסיק זיין מיט מאכן א ברכה וכו׳, קען מען ניט וויסן וואס וועט דערווייליע זיין. נאר לאחרי נתינת הצדקה בפועל - דעמולט אויב ער וויל ער קען ער זאכן לשם יחוד, הנני מוכן ומזומן, גיין אין וואסער וכו׳].

י. אומקערנדיק זיך צו דעם קשר פון דער פרשה מיט דעם ענין הנ״ל וועגן חיבור הפכיים - זעט מען אז ״שופטים ושוטרים״ זיינען ע״ד ווי די צוויי הפכיים הנ״ל:

מצד א שופט אמיתי האט געדארפט זיין הוא אמר ויהי, בלי שום נתינת מקום פאר אזא וואס פאלגט ניט. האט אבער דער אויבערשטער באשאפן די וועלט אין אן אופן אז א מענטש האט א יצר וואס איז אים מבלבל און זאגט אים ער זאל ניט פאלגן דעם שופט, דעריבער

16) רמב״ם הל׳ סנהדרין פ״א ה״ו. 17) פרש״י ר״פ וילך.

עבודה מלמטלמ״ע (כמדובר בהתוועדות שלפנ״ז די מעלה אין דער אתעדל״ע וואס קומט דוקא דורך אתעדל״ת), דעריבער איז אויך דער ״ונתנו״ - ״בידך״, אין דעם יד פון א אידן.

יב. ויש לקשר זה מיטן שיעור רמב״ם (פון ערב שבת) - וואו דער רמב״ם שרייבט[19]: ״טומאת ע״ז מדברי סופרים ויש לה רמז בתורה הסירו את אלקי הנכר אשר בתוככם והטהרו והחליפו שמלותיכם״.

ובהקדים וואס לכאורה אינו מובן:

א) וואס איז דער טעם פארוואס שדוקא דא ברענגט דער רמב״ם אז א תקנה מדברי סופרים ״יש לה רמז בתורה״ [בפשטות ע״פ נגלה - איז דאס בכדי מחזק זיין דעם ענין, אבער מ׳דארף נאך פארשטיין דער דיוק פארוואס דער רמב״ם שרייבט עס דוקא בא דעם ענין, און ניט בא אלע תקנות מד״ס וועלכע האבן א רמז מן התורה].

ב) און דער רמז איז דוקא פון א פסוק וואס איז געזאגט געווארן לפני מ״ת, אע״פ וואס מ׳האט דעם כלל[20] אז אין למדין מלפני מ״ת [און אויך מצוות איז מען מקיים ניט ווייל אזוי איז אנגעזאגט געווארן פאר מ״ת, נאר ווייל אזוי האט משה מקבל געווען מסיני[21]. ווי דאס שטייט בנוגע צו מילה, אז הגם אברהם איז אויך דעם אנגעזאגט געווארן (ווי מ׳זאגט אויך אין נוסח ברכות מילה) - איז מען דאס מקיים צוליב דעם וואס דאס איז אנגעזאגט געווארן בא מ״ת].

איז דער ביאור אין דעם ״לתקן הדיעות ולליישר הלבבות״ (ווי דער רמב״ם שרייבט[22] בנוגע צו מצוות התורה, ועאכו״כ אז דאס איז אזוי בנוגע די הלכות בספרו):

דערמיט ווערט פארענטפערט א שאלה כללית ועיקרית: וויבאלד אז אין עוד מלבדו - איז ווי איז שייך די מציאות של ע״ז בעולם, א מציאות וואס איז ניט נאר ״מלבדו״, נאר דאס איז גאר מנגד (און א היפך) צו מציאות הבורא [ניט בלויז ווי שיתוף - וואס איז זאגט אז ס׳איז דא א ״שותפות״ ר״ל, נאר ע״ז שרייט אז ס׳איז בכלל ניטא קיין מציאות הבורא]?!

לכאורה וואלט מען געקענט זאגן, אז די גאנצע מציאות פון ע״ז איז א דמיון בעלמא - אבער דעמולט ווערט די שאלה אין דער הלכה

---

19) הל׳ אבות הטומאות רפ״ו. 20) ראה אנציקלופדי׳ תלמודית בערכו. וש״נ. 21) פיה״מ להרמב״ם חולין רפ״ז. 22) סוף הל׳ תמורה.

עבודה מלמטלמ״ע (כמדובר בהתוועדות שלפנ״ז די מעלה אין דער אתעדל״ע וואס קומט דוקא דורך אתעדל״ת), דעריבער איז אויך דער ״ונתנו״ - ״בידך״, אין דעם יד פון א אידן.

יב. ויש לקשר זה מיטן שיעור רמב״ם (פון ערב שבת) - וואו דער רמב״ם שרייבט[19]: ״טומאת ע״ז מדברי סופרים ויש לה רמז בתורה הסירו את אלקי הנכר אשר בתוככם והטהרו והחליפו שמלותיכם״.

ובהקדים וואס לכאורה אינו מובן:

א) וואס איז דער טעם פארוואס שדוקא דא ברענגט דער רמב״ם אז א תקנה מדברי סופרים ״יש לה רמז בתורה״ [בפשטות ע״פ נגלה - איז דאס בכדי מחזק זיין דעם ענין, אבער מ׳דארף נאך פארשטיין דער דיוק פארוואס דער רמב״ם שרייבט עס דוקא בא דעם ענין, און ניט בא אלע תקנות מד״ס וועלכע האבן א רמז מן התורה].

ב) און דער רמז איז דוקא פון א פסוק וואס איז געזאגט געווארן לפני מ״ת, אע״פ וואס מ׳האט דעם כלל[20] אז אין למדין מלפני מ״ת [און אויך מצוות איז מען מקיים ניט ווייל אזוי איז אנגעזאגט געווארן פאר מ״ת, נאר ווייל אזוי האט משה מקבל געווען מסיני[21]. ווי דאס שטייט בנוגע צו מילה, אז הגם אברהם איז אויך דעם אנגעזאגט געווארן (ווי מ׳זאגט אויך אין נוסח ברכות מילה) - איז מען דאס מקיים צוליב דעם וואס דאס איז אנגעזאגט געווארן בא מ״ת].

איז דער ביאור אין דעם ״לתקן הדיעות ולריישר הלבבות״ (ווי דער רמב״ם שרייבט[22] בנוגע צו מצוות התורה, ועאכו״כ אז דאס איז אזוי בנוגע די הלכות בספרו):

דערמיט ווערט פארענטפערט א שאלה כללית ועיקרית: וויבאלד אז אין עוד מלבדו - איז ווי איז שייך די מציאות של ע״ז בעולם, א מציאות וואס איז ניט נאר ״מלבדו״, נאר דאס איז גאר מנגד (און א היפך) צו מציאות הבורא [ניט בלויז ווי שיתוף - וואס איז זאגט אז ס׳איז דא א ״שותפות״ ר״ל, נאר ע״ז שרייט אז ס׳איז בכלל ניטא קיין מציאות הבורא]?!

לכאורה וואלט מען געקענט זאגן, אז די גאנצע מציאות פון ע״ז איז א דמיון בעלמא - אבער דעמולט ווערט די שאלה אין דער הלכה

---

19) הל׳ אבות הטומאות רפ״ו. 20) ראה אנציקלופדי׳ תלמודית בערכו. וש״נ. 21) פיה״מ להרמב״ם חולין רפ״ז. 22) סוף הל׳ תמורה.

חיבור פון הפכיים: דברי סופרים און תורה], און דוקא פון א פסוק לפני מ״ת - ווייל דער שרש פון ע״ז (און גילוי האחדות שעל ידו) איז אין עצמותו ית׳, וואס איז נאך העכער פאר תורה [ע״ד ווי גערעדט פריער בנוגע צו די ענינים וועלכע זיינען העכער פאר גדר ציווי], און דורך ע״ז ווערט נתגלה אחדותו ית׳ אויף א העכערן אופן ווי דורך גילוי הקדושה וואס איז מפורש בתורה.

און דערפון קומט ארויס דער לימוד פאר א איד, אז ווען ער זעט הפכיים, אנהויבנדיק בא זיך אליין: א רגע אחד ווייסט אז ער דער אויבערשטער איז ווי א מלך בשדה, און א רגע לאחרי זה רעדט אים איין דער יצר ער זאל טראכטן וועגן דברים בטלים, פונקט פארקערט פון מלך בשדה, ועד״ז אויף די הפכים אין וועלט, ביז ר״ל ענינים וואס זיינען מנגד למציאות הבורא - דארף ער וויסן אז דאס איז אלץ באשאפן געווארן בכדי ער זאל טאן די עבודה פון מגלה זיין אמיתת המצאו אין די אלע ענינים, וכנ״ל.

יד. ויש לקשר הנ״ל אויך מיט די הערות פון טאטן אויפן זהר, וואס בפרשתנו זיינען ניטא קיינע הערות, אבער דורך די מפתחות געפינט מען א ביאור[24] אויף א פסוק בפרשתנו[25] ״צדק צדק תרדוף גו׳״, אז די צוויי מאל ״צדק״ גייט אויף ״צדק עליון״ און ״צדק תחתון״.

וואס דערביי זעט מען אויך דער חיבור הפכים. דלכאורה: אויב דאס איז צדק אמיתי - ווי פאסט זאגן אז ס׳איז דא צדק עליון און צדק תחתון, ממה-נפשך: אבער ס׳איז צדק אדער ס׳איז ניט צדק!

נאר דאס איז כוונת הקב״ה בהבריאה, אז עס זאל זיין הפכיים, און מ׳זאל אויפטאן דער חיבור הפכים.

דער לימוד דערפון בעבודה: פעולת הצדק ע״י האדם (דער ענין הצדקה) דארף זיין סיי מיט אן עליון ממנו און סיי מיט א תחתון ממנו. דלכאורה קען ער מיינען, אז צדקה וועט ער טאן ״רעך״ השוה לו, אבער אזא וואס איז עליון ממנו - דארף יענער דאך צו אים ניט אנקומען; ועד״ז התחתון ממנו - זאל איינער למטה ממנו זיך פארנעמען מיט אים.

אויף דעם איז די הוראה אז עס דארף זיין ״צדק צדק״, צדק

---

24) לקוטי לוי״צ לזח״ב ע׳ תנא. 25) טז, כ.

חיבור פון הפכיים: דברי סופרים און תורה], און דוקא פון א פסוק לפני מ"ת - ווייל דער שרש פון ע"ז (און גילוי האחדות שעל ידו) איז אין עצמותו ית', וואס איז נאך העכער פאר תורה [ע"ד ווי געזעדט פריער בנוגע צו די ענינים וועלכע זיינען העכער פאר גדר ציווי], און דורך ע"ז ווערט נתגלה אחדותו ית' אויף א העכערן אופן ווי דורך גילוי הקדושה וואס איז מפורש בתורה.

און דערפון קומט ארויס דער לימוד פאר א איד, אז ווען ער זעט הפכיים, אנהויבנדיק בא זיך אליין: א רגע אחד ווייסט אז ער דער אויבערשטער איז ווי א מלך בשדה, און א רגע לאחרי זה רעדט אים איין דער יצר ער זאל טראכטן וועגן דברים בטלים, פונקט פארקערט פון מלך בשדה, ועד"ז אויך די הפכים אין וועלט, ביז ר"ל ענינים וואס זיינען מנגד למציאות הבורא - דארף ער וויסן אז דאס איז אלץ באשאפן געווארן בכדי ער זאל טאן די עבודה פון מגלה זיין אמיתת המצאו אין די אלע ענינים, וכנ"ל.

יד. ויש לקשר הנ"ל אויך מיט די הערות פון טאטן אויפן זהר, וואס בפרשתנו זיינען ניטא קיינע הערות, אבער דורך די מפתחות געפינט מען א ביאור[24] אויף א פסוק בפרשתנו[25] "צדק צדק תרדוף גו'", אז די צוויי מאל "צדק" גייט אויף "צדק עליון" און "צדק תחתון".

וואס דערביי זעט מען אויך דער חיבור הפכים. דלכאורה: אויב דאס איז צדק אמיתי - ווי פאסט זאגן אז ס'איז דא צדק עליון און צדק תחתון, ממה-נפשך: אבער ס'איז צדק אדער ס'איז ניט צדק!

נאר דאס איז כוונת הקב"ה בהבריאה, אז עס זאל זיין הפכיים, און מ'זאל אויפטאן דער חיבור הפכים.

דער לימוד דערפון בעבודה: פעולת הצדק ע"י האדם (דער ענין הצדקה) דארף זיין סיי מיט אן עליון ממנו און סיי מיט א תחתון ממנו. דלכאורה קען ער מיינען, אז צדקה וועט ער טאן "רעך" השוה לו, אבער אזא וואס איז עליון ממנו - דארף יענער דאך צו אים ניט אנקומען; ועד"ז התחתון ממנו - זאל איינער למטה ממנו זיך פארנעמען מיט אים.

אויף דעם איז די הוראה אז עס דארף זיין "צדק צדק", צדק

---

24) לקוטי לוי"צ לזח"ב ע' תנא. 25) טז, כ.

זיי זאלן אריינשטעלן דעם אל״ף פון אלופו של עולם ער זאל שטיין בגלוי אין גלות - ווערט דעמולט גלייך די גאולה.

עאכו״כ ווען מ׳שטייט אין חודש אלול, ווען דער מלך איז בשדה, אנהויבנדיק נאך פון ראש חודש אלול, וואס דעמולט (ווי עס שטייט אין אחרונים) ווינטשן שוין אידן איינער דעם צווייטן א כתיבה וחתימה טובה [און מ׳דארף ניט ווארטן ביז ערב ראש השנה, ווען אידן לובשים לבנים ווייל זיי ווייזן אז זכו בדין].

ובפרט נאך דעם וואס עס זיינען דורך ז׳ ימים פון חודש אלול, און ס׳איז דערצו אויך יום השבת, בזמן רעוא דרעוין.

און דורך דעם וואס פון גלות ווערט גאולה - גייען אידן גלייך אין ארץ הקודש, אין ירושלין עיר הקודש, אין בית המקדש השלישי, אין קדש הקדשים,

[און די שאלה וואס מ׳האט מעורר געווען, וואס הייסט אז אלע אידן וועלן גיין אין קדש הקדשים - איז דער ביאור בזה:

א) וויבאלד אז אידן לע״ל וועלן שטיין בתכלית השלימות, וועלן זיי דעמולט זיין בדרגת ״כהנים גדולים״, אזוי ווי זי זיינען געווען בשעת מ״ת[28], וואס דער גילוי בא מ״ת איז ״מעין״ לע״ל[29] און לויט די דיעה[30] אז אהרן כהן גדול ״בכל שעה שהוא רוצה ליכנס (לקדה״ק) יכנס״ - יש לומר אז אזוי וועט זיין בי אלע אידן, ווארום זיכער אז אויב מ׳וועט קענען אריינגיין אין קדש הקדשים, וועט מען זיכער דארטן אריינגיין - ווארום וואו דעם זאל מען זיין!

ב) ע״ד ווי מ׳האט באוויזן אידן דעם שולחן אע״פ וואס זיי האבן דארטן ניט געקענט אריינגיין - יש לומר, אז לע״ל וועט מען באווייזן אידן קדש הקדשים, און ס׳איז מובן אז דאס איז ניט סתם א ראי׳, נאר באופן אז דאס נעמט אינגאנצן דורך, ביז אז ס׳איז כאילו ווי מ׳געפינט זיך דארט, ובמכ״ש פון במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא[31], וואס דאס איז אפילו דורך שמיעה (מחשבה), עאכו״כ דורך ראי׳, וואס אינה דומה שמיעה לראי׳[33], און ראי׳ איז פארבונדן מיט גשמיות כו׳].

---

28) אגדת בראשית פע״ט [פ]. בעה״ט יתרו יט, ו. 29) תניא פל״ו. 30) ויק״ר סכ״א, ז. 31) כש״ט הוספות סל״ח. 32) ראה מכילתא יתרו יט, יט. 33) ד״ה אל תצר את מואב לאדהאמ״צ. ועוד.

זיי זאלן אריינשטעלן דעם אל"ף פון אלופו של עולם ער זאל שטיין בגלוי אין גלות - ווערט דעמולט גלייך די גאולה.

עאכו"כ ווען מ'שטייט אין חודש אלול, ווען דער מלך איז בשדה, אנהויבנדיק נאך פון ראש חודש אלול, וואס דעמולט (ווי עס שטייט אין אחרונים) ווינטשן שוין אידן איינער דעם צווייטן א כתיבה וחתימה טובה [און מ'דארף ניט ווארטן ביז ערב ראש השנה, ווען אידן לובשים לבנים ווייל זיי ווייזן אז זכו בדין].

ובפרט נאך דעם וואס עס זיינען דורך ז' ימים פון חודש אלול, און ס'איז דערצו אויך יום השבת, בזמן רעוא דרעוין.

און דורך דעם וואס פון גלות ווערט גאולה - גייען אידן גלייך אין ארץ הקודש, אין ירושלין עיר הקודש, אין בית המקדש השלישי, אין קדש הקדשים,

[און די שאלה וואס מ'האט מעורר געווען, וואס הייסט אז אלע אידן וועלן גיין אין קדש הקדשים - איז דער ביאור בזה:

א) וויבאלד אז אידן לע"ל וועלן שטיין בתכלית השלימות, וועלן זיי דעמולט זיין בדרגת "כהנים גדולים", אזוי ווי זי זיינען געווען בשעת מ"ת[28], וואס דער גילוי בא מ"ת איז "מעין" לע"ל[29] און לויט די דיעה[30] אז אהרן כהן גדול "בכל שעה שהוא רוצה ליכנס (לקדה"ק) יכנס" - יש לומר אז אזוי וועט זיין בי אלע אידן, ווארום זיכער אז אויב מ'וועט קענען אריינגיין אין קדש הקדשים, וועט מען זיכער דארטן אריינגיין - ווארום וואו דעם זאל מען זיין!

ב) ע"ד ווי מ'האט באוויזן אידן דעם שולחן אע"פ וואס זיי האבן דארטן ניט געקענט אריינגיין - יש לומר, אז לע"ל וועט מען באווייזן אידן קדש הקדשים, און ס'איז מובן אז דאס איז ניט סתם א ראי', נאר באופן אז דאס נעמט אינגאנצן דורך, ביז אז ס'איז כאילו ווי מ'געפינט זיך דארט, ובמכ"ש פון במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא[31], וואס דאס איז אפילו דורך שמיעה (מחשבה), עאכו"כ דורך ראי', וואס אינה דומה שמיעה לראי'[33], און ראי' איז פארבונדן מיט גשמיות כו'].

---

28) אגדת בראשית פע"ט [פ]. בעה"ט יתרו יט, ו. 29) תניא פל"ו. 30) ויק"ר סכ"א, ז. 31) כש"ט הוספות סל"ח. 32) ראה מכילתא יתרו יט, יט. 33) ד"ה אל תצר את מואב לאדהאמ"צ. ועוד.

בנוגע לטעם הבריאה, אז דאס איז בכדי לגלות שלימות כחותיו כו'].

דערביי דארף נאר זיין דער תצא למלחמה, מ'דארף אפילו נט אנקומען צו מלחמה בספועל, מערניט אז אידן ווייזן אז זיי גייען ארויס למלחמה - איז דאס שוין מבטל די מציאות פון אויביך.

און ס'איז אויך א זיכערע זאך אז "ונתנו ה' אלקיך בידך", "ה' אלקיך" דוקא - כחך וחיותך, אז דאס איז פארבונדן מיט די כחת וחיות האדם, מצד די מעלה פון "למעשה ידיך תכסוף", און דוקא "בידך", ברשותך, אז דאס ווערט זיינע א זאך, און דורך דעם וואס די נתינה בידך איז פון "אויביך" האט עס די מעלה פון עבודת התשובה, וואס איז בחילא יתיר, מיט מער אימפעט.

[ולהוסיף, אז די המשכה "בידך" קומט פון די ידים שלמעלה, כמ"ש "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון", וכמבואר במפרשים אז מ'גיט כל חי לפי רצונו, עאכו"כ ווען עס רעדט זיך וועגן א מדבר, ובפרט אז ביי אים איז "והחי יתן אל לבו"].

און די נתינה איז "בידך", סיי יד ימין (מעלת החסד) און סיי יד שמאל (מעלת הגבורה - תגבורת החיות, כמבואר בסידור שער ראש השנה); ועד"ז אויך אין ידך למטה - ווערט דאס נמשך אין ביידע ידים, און א איד קען דערמיט טאן וואס ער וויל, סיי נוצן אויף גשמיות סיי אויך רוחניות, סיי אויף עבודת הצדיקים און סיי אויף עבודת התשובה.

יט. ע"פ הנ"ל, אז די גאנצע מציאות פון "אויביך", איז נאר בכדי ארויסרופן און מגלה זיין די טיפערע כחות פון א אידן (ולולא זה האבן "אויביך" קיין שום מציאות ניט) - ווערט די שאלה: וואס האט מען דערביי שוין אויפגעטאן, מ'האט מערניט ווי מבטל געווען א דמיון?!

אויף דעם איז דער פסוק ממשיך "ושבית שביו", דאס איז "שביו" פון "אויביך" ווארום דער אויבערשטער האט געמאכט אז עס זאל זיין א מציאות אמיתית פון "אויביך", וואס ע"פ דין האבן זיי רכושים וואס באלאנגט צו זיי, און א איד טאר דאס פון זיי ניט אוועקנעמען אע"פ וואס כל הבריאה איז באשאפן געווארן בשבילו (און נאר דורך תצא למלחמה ווערט "ושבית" ע"י ישראל), כידוע בדיני דינא דמלכותא דינא[35], כמבואר אויך אין שו"ע פון דעם

35) גיטין י, ב.

בנוגע לטעם הבריאה, אז דאס איז בכדי לגלות שלימות כחותיו כו׳].

דערביי דארף נאר זיין דער תצא למלחמה, מ׳דארף אפילו נט אנקומען צו מלחמה בספועל, מערניט אז אידן ווייזן אז זיי גייען ארויס למלחמה - איז דאס שוין מבטל די מציאות פון אויביך.

און ס׳איז אויך א זיכערע זאך אז ״ונתנו ה׳ אלקיך בידך״, ״ה׳ אלקיך״ דוקא - כחך וחיותך, אז דאס איז פארבונדן מיט די כחות וחיות האדם, מצד די מעלה פון ״למעשה ידיך תכסוף״, און דוקא ״בידך״, ברשותך, אז דאס ווערט זיינע א זאך, און דורך דעם וואס די נתינה בידך איז פון ״אויביך״ האט עס די מעלה פון עבודת התשובה, וואס איז בחילא יתיר, מיט מער אימפעט.

[ולהוסיף, אז די המשכה ״בידך״ קומט פון די ידים שלמעלה, כמ״ש ״פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון״, וכמבואר במפרשים אז מ׳גיט כל חי לפי רצונו, עאכו״כ ווען עס רעדט זיך וועגן א מדבר, ובפרט אז ביי אים איז ״והחי יתן אל לבו״].

און די נתינה איז ״בידך״, סיי יד ימין (מעלת החסד) און סיי יד שמאל (מעלת הגבורה - תגבורת החיות, כמבואר בסידור שער ראש השנה); ועד״ז אויך אין ידך למטה - ווערט דאס נמשך איןביידע ידים, און א איד קען דערמיט טאן וואס ער וויל, סיי נוצן אויף גשמיות סיי אויף רוחניות, סיי אויף עבודת הצדיקים און סיי אויף עבודת התשובה.

יט. ע״פ הנ״ל, אז די גאנצע מציאות פון ״אויביך״, איז נאר בכדי ארויסרופן און מגלה זיין די טיפערע כחות פון א אידן (ולולא זה האבן ״אויביך״ קיין שום מציאות ניט) - ווערט די שאלה: וואס האט מען דערביי שוין אויפגעטאן, מ׳האט מערניט ווי מבטל געווען א דמיון?!

אויף דעם איז דער פסוק ממשיך ״ושבית שביו״, דאס איז ״שביו״ פון ״אויביך״ ווארום דער אויבערשטער האט געמאכט אז עס זאל זיין א מציאות אמיתית פון ״אויביך״, וואס ע״פ דין האבן זיי רכושים וואס באלאנגט צו זיי, און א איד טאר דאס פון זיי ניט אוועקנעמען אע״פ וואס כל הבריאה איז באשאפן געווארן בשבילו (און נאר דורך תצא למלחמה ווערט ״ושבית״ ע״י ישראל), כידוע בדיני דינא דמלכותא דינא[35], כמבואר אויך אין שו״ע פון דעם

35) גיטין י, ב.

כא. יש להעיר אז אין לקו״ת זיינען ניטא קיין דרושים אויף פ׳ שופטים, אע״פ וואס עס זיינען פאראן כמה דרושי פון רבותינו נשיאינו אויך די פסוקים אין דער פרשה.

- דער צ״צ בכ״מ איז מציין צו לקו״ת פ׳ שופטים, אבער דאס איז נאר אין ״תושבע״פ״ און דאס איז ניט אראפ בכתב ובדפוס אין ״תושב״כ״ פון לקו״ת.

און ווי גערעדט בכל זה שוין אמאל, מיט די מראי מקומו. ואין כאן המקום להכנס ולהאריך בזה.

[סיום השיחה - בהמשך להמדובר בנוגע לבנינים חדשים]:

כב. כאן המקום אז די וואס האבן צוגעשטעלט משקה צוליב פארשידענע פעולות, כולל בנינים חדשים אדער הרחבת בנינים וכיו״ב - זאלן איצטער ארויפגיין און זאגן ״לחיים״, און מכריז זיין וועגן דעם זמן ומקום, און מזמנין זיין די מסובים כאן.

און דאס זאל נאכמער צואיילן אז משיח זאל קומען נאך אין דעם שבת, און אלע בתים וועלן נעתק ווערן אין ארץ ישראל,

און אויך די זמנים ומקומות וועגן די מסיבות הנ״ל וועלן פארקומען - וועט מען מיט ברענגען במקום וזמן ההוא.

והקיצו ורננו שוכני עפר, כולל די ״שנו חכמים״, און אויך די חכמים פון די פריערדיקע פרקים, אנהויבנדיק פון משה (ווי מ׳וועט לערנען אין דעם פרק בשבת שלאח״ז, וואס קומט אלס המשך צו דעם שבת - און ווי דער מנהג שנתפשט ברוב ישראל צו לערנען פרק בכל שבתות הקיץ): ״משה קיבל תורה מסיני״,

וועט זיין משה ואהרן עמהם (ווי די גמרא זאגט אין יומא[37]), און אלע אידן בכל הדורות - נשמות בגופים,

עאכו״כ די נשמות בגופים פון דורנו זה.

וכל זה - בפשטות למטה מעשרה טפחים, תיכף ומיד ממש.

[אחרי חלוקת המשקה התחיל כ״ק אדמו״ר שליט״א לנגן ״והריקותי לכם ברכה״. ואח״כ צוה להש״צ שי׳ לנגן ״יהה״ר כו׳ שיבנה ביהמ״ק כו׳״].

* * *

---

37) ה, ב.

כא. יש להעיר אז אין לקו״ת זיינען ניטא קיין דרושים אויף פ׳ שופטים, אע״פ וואס עס זיינען פאראן כמה דרושי פון רבותינו נשיאינו אויף די פסוקים אין דער פרשה.

- דער צ״צ בכ״מ איז מציין צו לקו״ת פ׳ שופטים, אבער דאס איז נאר אין ״תושבע״פ״ און דאס איז ניט אראפ בכתב ובדפוס אין ״תושב״כ״ פון לקו״ת.

און ווי גערעדט בכל זה שוין אמאל, מיט די מראי מקומו. ואין כאן המקום להכנס ולהאריך בזה.

[סיום השיחה - בהמשך להמדובר בנוגע לבנינים חדשים]:

כב. כאן המקום אז די וואס האבן צוגעשטעלט משקה צוליב פארשידענע פעולות, כולל בנינים חדשים אדער הרחבת בנינים וכיו״ב - זאלן איצטער ארויפגיין און זאגן ״לחיים״, און מכריז זיין וועגן דעם זמן ומקום, און מזמנין זיין די מסובים כאן.

און דאס זאל נאכמער צואיילן אז משיח זאל קומען נאך אין דעם שבת, און אלע בתים וועלן נעתק ווערן אין ארץ ישראל,

און אויך די זמנים ומקומות ווען די מסיבות הנ״ל וועלן פארקומען - וועט מען מיט ברענגען במקום וזמן ההוא.

והקיצו ורננו שוכני עפר, כולל די ״שנו חכמים״, און אויך די חכמים פון די פריערדיקע פרקים, אנהויבנדיק פון משה (ווי מ׳וועט לערנען אין דעם פרק בשבת שלאח״ז, וואס קומט אלס המשך צו דעם שבת - און ווי דער מנהג שנתפשט ברוב ישראל צו לערנען פרק בכל שבתות הקיץ): ״משה קיבל תורה מסיני״,

וועט זיין משה ואהרן עמהם (ווי די גמרא זאגט אין יומא[37]), און אלע אידן בכל הדורות - נשמות בגופים,

עאכו״כ די נשמות בגופים פון דורנו זה.

וכל זה - בפשטות למטה מעשרה טפחים, תיכף ומיד ממש.

[אחרי חלוקת המשקה התחיל כ״ק אדמו״ר שליט״א לנגן ״והריקותי לכם ברכה״. ואח״כ צוה להש״צ שי׳ לנגן ״יה״ר כו׳ שיבנה ביהמ״ק כו׳״].

* * *

---

37) ה, ב.

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

•

ויהי רצון שיראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות הרחבה ונחת, ובקרוב ממש נלך, כל בנ"י שליט"א, קוממיות לארצנו הקדושה, ושנזכה בקרוב ממש לביטול גזירת "מיהו יהודי", ושיתקיים דידן נצח בכל, עד לדידן נצח הכללי – התגלות מלך המשיח – נאו!

נדפס ע"י

משפחת נמדר

הכתובת להשיג ה"התנחות"

באה"ק: ועד הנחות התמימים (אצל מכון לוי"צ) ת.ד. 23 כפר חב"ד טל. 03-9606887

ל: VAAD HANOCHOS HATMIMIM 788 EASTERN PARKWAY BKLYN N.Y. 11213

TEL. (718) 774-6448

שיחת
ש״פ תצא, י״ד אלול
ה׳תשמ״ח

הנחת הת׳ בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי
"ועד הנחות התמימים"

770 איסטערן פארקוויי — ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושמונה לבריאה
שנת הקהל

מפתח

בס"ד. משיחות ש"פ תצא, י"ד אלול ה'תשמ"ח.

א. בשבת זו מודגש ענין השמחה[1] מצד כו"כ ענינים:

לכל לראש — מצד קביעותה בימי החודש — בי"ד אלול, שלושים יום לפני חג הסוכות[2], שבו מתחילים לדרוש בהלכות החג[3], ומכיון שענינו המיוחד של חג הסוכות לגבי שאר הימים טובים הו"ע השמחה [דאף שכל הימים טובים נקראים "מועדים לשמחה", מצד החיוב ו"ושמחת בחגך"[4], מ"מ, בנוסח התפלה והקידוש (שקבעו אנשי כנסת הגדולה[5]) נקרא חג הסוכות דוקא "זמן שמחתנו"[6]] — מובן, שב"שואלין ודורשין בהלכות החג" מי"ד אלול נכלל במיוחד ענין השמחה דחג הסוכות, "זמן שמחתנו".

ובי"ד אלול ההדגשה על ענין השמחה[7] — ה"ז באופן של "דורשין", מלשון דרישה, היינו, השתדלות יתירה בענין השמחה — בכל השלושים יום, ועאכו"כ בי"ד אלול, ההתחלה והפתיחה דכל השלושים יום, שבו צ"ל השתדלות מיוחדת ביתר שאת וביתר עוז כיון ש"כל ההתחלות קשות"[8], אשר (גם) ביטול הקושי דההתחלה נעשה ע"י התגברות השמחה, שפורצת גדר[9], ולאידך גיסא, נקל אז יותר לפעול רגש השמחה להיותו דבר חדש כפשוטו (משא"כ בימים שלאח"ז, שצריך ציורי מיוחד ש"בכל יום יהיו בעיניך כחדשים"[10]).

ב. ועוד ענין מיוחד של שמחה שניתוסף בדורנו זה — בנוגע לערב שבת, י"ג אלול, ששלימותו ביום הש"ק, כמארז"ל[11] "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת":

ביום ועש"ק י"ג אלול שנת תרנ"ז (כקביעות שנה זו) התקיימה חתונת[12] כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו[13] — "הנשיא הוא הכל"[14], שכל עניני נשיאות של הנשיא שייכים לכל הדור[15], ועאכו"כ ענין עיקרי ביותר בחיי הנשיא — ענין הנישואין.

והרי נישואין הו"ע של שמחה, עד לשלימות השמחה, כמודגש בברכת נישואין: "שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם".

---

1) נוסף על השמחה שבכל שבת — "וביום שמחתכם אלו השבתות" (ספרי בהעלותך יו"ד, יו"ד), אף שעיקר ענינו של שבת הוא תענוג, "וקראת לשבת עונג" (ישעי' נח, יג).

2) דכיון שחודש אלול לעולם חסר, הרי, שלושים יום לפני ט"ו תשרי מתחילין בי"ד באלול.

3) ראה פסחים ו, א. וש"נ. טושו"ע או"ח סתכ"ט ס"א. ובשו"ע אדה"ז שם: מי"ד באלול ואילך ידרשו הלכות החג.

4) פ' ראה טז, יד.

5) ברכות לג, א. וראה רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ד.

6) וגם בקרא מודגש ענין השמחה בחג הסוכות יותר מבשאר המועדים — כדאיתא במדרש (יל"ש אמור רמז תרנד בתחלתו) "שלש שמחות כתיב בחג", משא"כ בעצרת, שמחה אחת, ובפסח לא נתפרש ענין השמחה.

7) נוסף על השמחה בכל חודש אלול מצד הגילוי דמלך בשדה, כמשנת"ל בארוכה (קונטרס משיחות ש"פ שופטים).

8) מכילתא ופרש"י יתרו יט, ה. תוד"ה פסיעה — תענית יו"ד, סע"ב.

9) ראה בארוכה המשך שמח תשמח — סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

10) שו"ע אדה"ז או"ח סימן סא ס"ב.

11) ע"ז ג, סע"א.

12) להעיר משיעור חומש דיום ששי פ' תצא — "כי יקח איש אשה חדשה גו'" (כד, ה), ענין הנישואין, וצ"ל ושימח את אשתו כל השנה.

13) "שלשלת היחס ור"פ מתולדות בית רבינו" ב"היום יום" בתחילתו.

14) פרש"י חוקת כא, כא.

15) ויתירה מזה — "הנשיא הוא הכל", שהמציאות ד"הכל" — כל אנשי הדור וכל פרטי עניניהם כו', היא — מציאותו של ה"נשיא".

ויש להוסיף, שבחתונת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (בי"ג אלול) התחיל כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע באמירת המשך המאמרים הידוע בשם "שמח תשמח"[16], שבו נתבאר בארוכה ובפרטיות תוכן הענין דשמחה, דשמחת נשואין, וביאור גודל מעלת השמחה שפורצת כל הגדרים וכו'.

ו"הימים האלה נזכרים ונעשים"[17] – שבכל שנה ושנה בי"ג אלול חוזר ונשפע ענין השמחה דנישואי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ע"ד פעם הראשונה, ואדרבה – באופן ד"מעלין בקודש"[18], ובהדגשה יתירה כשהקביעות היא כבפעם הראשונה, שי"ג אלול חל ביום ועש"ק (ששלימותו ביום הש"ק, כנ"ל).

ג. והדגשה נוספת בענין השמחה מצד כללות השנה – שנת תשמ"ח, שסימנה תְשַׂמַח (בעצמך) ותְשַׂמַח (אחרים)[19], שנה שכולה צ"ל חדורה בענין השמחה, כמודגש בשמה כפי שנקראת בפי בנ"י.

וענין נוסף בשנה זו – שנת הקהל, "הקהל את העם האנשים והנשים והטף"[20], אשר, גם הענין ד"הקהל" קשור עם שמחה[21], כמודגש בחיוב השמחה דיו"ט "אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך"[4], "להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האומללים"[22], החיוב דהכנסת אורחים כו'[23], וכטבע האדם שבשעת השמחה משתף אחרים בשמחתו ורוצה שיהיו כולם שמחים[24].

ולכן, בעמדנו קרוב לסיומה וחותמה[25] של שנת תשמח, כשנותרו שבועיים בלבד בשנת תשמח[26] – יש לנצל כל רגע כדי לחטוף ולהוסיף עוד יותר בענין השמחה.

ועאכו"כ בצירוף כל הענינים האמורים – סיומה של שנת תְשַׂמַח ותְשַׂמַח, יום השבת י"ד אלול, שלושים יום לפני החג, ובסמיכות ממש למועד שמחת הנישואין דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – הרי בודאי ובודאי שצ"ל השמחה באופן ד"כפלים לתושי'"[27].

ובפרט כשנמצאים בהתוועדות של שמחה במעמד כו"כ עשיריות מישראל, ואומרים "לחיים" על משקה המשמח, ומברכים איש את רעהו בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, שעי"ז ניתוסף עוד יותר בענין השמחה.

ד. והנה, ענין השמחה (המודגש ביותר בשבת זו) קשור ושייך להגאולה: שמחה בתכלית השלימות – תהי'

---

16) נדפס בסה"מ תרנ"ז ע' קעג ואילך. – בהמשך זה נכללו כל המאמרים שנאמרו במשך שבעת ימי המשתה (מלבד ההתחלות והסיומים). ולהעיר שיש גם ה"דרוש חתונה" ד"ה והוא כחתן (שנאמר בחתונה זו – נדפס שם ע' קמח ואילך), אבל, אינו חלק מההמשך, אלא מאמר בפ"ע.

17) אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

18) ברכות כח, א. וש"נ.

19) ע"ד "שמח תשמח" דברכת נישואין – "שמח בעצמך . . ותשמח גם לרעים האהובים כו'" (המשך שמח תשמח – שם ע' רסה).

20) וילך לא, יב.

21) להעיר שזמן החיוב דמצות "הקהל" הוא – בחג הסוכות, "זמן שמחתנו".

22) רמב"ם הל' יו"ט פ"ו הי"ח. טושו"ע (ואדה"ז) או"ח סתקכ"ט ס"ב (סי"א).

23) ראה זח"ב פח, ב. תו"א ר"פ חיי שרה. סידור (עם דא"ח) שער חג הסוכות רנז, רע"ג. ובכ"מ.

24) ראה תו"א וסידור שם. וראה גם המשך שמח תשמח – שם ע' רכו.

25) להעיר ממארז"ל "הכל הולך אחר החיתום" (ברכות יב, א).

26) דאע"פ שגם בשנה הבעל"ט ימשך ענין השמחה, ואדרבה, כהציווי "מעלין בקודש" (ועאכו"כ ש"לא מורידין") – מ"מ, לא יהי' זה ענינה העיקרי דהשנה כולה.

27) ל' הכ' – איוב יא, ו.

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז יבטלו כל הענינים הבלתי־רצויים, ועד כמ"ש[28] "ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים", ואדרבה, הענינים הבלתי־רצויים עצמם יהפכו לטוב[29], שעי"ז יתוסף בענין השמחה ביתר שאת וביתר עוז, בתכלית השלימות, "שמחת עולם על ראשם"[30].

ואולי י"ל שענין זה מרומז בתיבת "שמחה" — ששרש התיבה היא "שמח"[31], והרי, ג' אותיות אלו הם גם השרש דתיבת "משיח"[32].

ובזה מרומז שההדגשה בענין השמחה דשנת תִשמח ותְשמח, היא — שלימות השמחה בביאת משיח.

ועד"ז בנוגע לשמחת נישואין (י"ג אלול) — שהרי, שמחת נישואין דכאו"א מישראל קשורה עם הגאולה, כמ"ש בברכת נישואין "מהרה[33] .. ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה" (מהיעודים דהגאולה)[34], ועאכו"כ שמחת נישואין דנשיא הדור, שבה מודגש ביותר הקשר והשייכות לענין הנישואין דכללות בנ"י עם הקב"ה, כדאיתא במדרש[35] "לימות המשיח יהיו נישואין"[36].

ועד"ז י"ל בנוגע ל"דורשין בהלכות החג" מי"ד באלול (גם) בנוגע לענין השמחה ד"זמן שמחתנו" (כנ"ל ס"א) — שהלשון "דרישה" ("דורשין") קשור עם (דרישת) הגאולה[37], כדאיתא בגמרא[38] "ציון היא דורש אין לה[39], מכלל דבעיא דרישה", ובנדו"ד, שה"דורשין" בענין השמחה הוא (לא רק בנוגע לשמחה סתם, אלא) בנוגע לשמחת הגאולה, כולל ובמיוחד — שמבקשים ודורשים ותובעים שתהי' כבר שלימות השמחה בגאולה (האמיתית ו)השלימה[40].

---

28) ישעי' כה, ח.

29) כפס"ד הרמב"ם בסוף הלכות תעניות: "כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח, ולא עוד, אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה".

30) ישעי' לה, יו"ד. נא, יא.

31) וההוספה דאות ה"א מורה על ההרחבה (בפרט לגבי אות יו"ד — כמבואר בכ"מ בביאור שם הוי'), ועד להמשכה בגילוי בעוה"ז ("בה"א נברא העולם הזה" (מנחות כט, ב)) — כי, ענינו של "משיח" הוא באופן של יו"ד (משיח אותיות שמח יו"ד), בנקודה, ונקודה בהיכלא (תומ"י, רעים האהובים), אות ה"א (דלא מתפרשין), וע"י "שמחה" פועלים הרחבה וגילוי.

32) ובביאור השייכות שביניהם, יש לומר, שתכונת השמחה היא שפורצת כל הגדרים, וזהו גם ענינו של משיח, מזרעו של פרץ ("אלה תולדות פרץ גו' וישי הוליד את דוד" (רות בסופו), דוד מלכא משיחא), "עלה הפורץ לפניהם" (מיכה ב, יג), שמבטל כל הגדרים, מדידות והגבלות כו'. וראה לקמן ס"ז.

33) ע"פ ירמי' לג, ינ"ד־יא.

34) ואולי י"ל שג"ז בפי' "שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם" — ד"כשמחך" (בכ"ף הדמיון) הוא למעליותא, היינו, באופן נעלה יותר מאשר "שמחך יצירך בגן עדן מקדם", כי, השלימות ע"י בנ"י ובפרט — דלעת"ל, היא באופן נעלה יותר מהשלימות שבאתעדל"ע לחוד אצל אדה"ר לפני החטא.

35) שמו"ר ספט"ו.

36) ובפרט שהנישואין היו ביום הששי ערב ש"ק* — כנגד אלף הששי (ראה רמב"ן בראשית ב, ג), שהוא ערב והכנה ליום השבת (ובפרט לאחרי חצות היום שמתחיל להאיר הגילוי דיום השבת (ראה שעה"כ ענין טבילת ע"ש. ועוד)), ועד "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים", ועד שבמנחת ערב שבת אומרים המזמור "הודו לה' גו' יודו לה' חסדו גו'", ארבעה שחייבים להודות — די"ל, שכולל גם שבח והודי' על היציאה מהגלות כו'.

37) שי"ל שכל עניני דרישה שייכים זל"ז — ע"ד שכל עניני גאולה שייכים זל"ז, "שם גאולה עלה" (פרש"י מגילה יז, ב).

38) ר"ה לא, א. וש"נ.

39) ירמי' ל, יז.

40) ומודגש ביותר בי"ד אלול שחל בשבת — משבעה דנחמתא (נחמה על הגלות ע"י נבואת הגאולה), ולא עוד, אלא, שבשבת זו מפטירים שתי

---

*) ראה שו"ע אה"ע סס"ד ס"ג: פשט המנהג לישא נשים בערב שבת. ולהעיר, שכמה נישואין אצל נשיאי חב"ד היו ביום הששי (סה"ש תש"ג ע' 153).

ה. ובהמשך לזה באה הצעה ובקשה מיוחדת — ל(הוסיף בענין ה)שמחה כדי להביא את משיח צדקנו והגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש.

ובהקדמה:

במשך כל הדורות דזמן הגלות ציפו בנ"י והתפללו בכל יום ויום לביאת המשיח, ועאכו"כ צדיקי ונשיאי ישראל שאצלם היתה התשוקה והגעגועים כו' לביאת המשיח בתוקף הכי גדול, וכמה מהם מסרו נפשם לדחוק הקץ[41] (למרות האזהרה שלא לדחוק את הקץ[42]), כידוע בדברי ימי ישראל;

אבל אעפ"כ, אין זה מגיע ל"שטורעם" ע"ד ביאת המשיח שהתחיל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בהכרזתו הידועה ב"קול קורא" שנדפס בשעתו (לפני יותר מארבעים שנה) ב"הקריאה והקדושה"[43] — "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"[44] — לאלתר דייקא, תיכף ומיד ממש,

ובהדגשה — שאין זה דחיקת הקץ כלל, כי אם, מפני שכבר הגיע זמנה של הגאולה, כאמרו כמ"פ שכבר נסתיימה כל העבודה, ולא נותר אלא "לצחצח הכפתורים"[45], ולהמתין לביאת המשיח.

ובפרטיות יותר:

במשך הדורות שלפנ"ז, כו"כ דורות, נעשו פעולות מיוחדות כדי להביא את משיח צדקנו, כולל ובמיוחד — גילוי תורת החסידות ע"י הבעש"ט[46], כמ"ש באגה"ק דהבעש"ט[47] המענה דמלך המשיח על שאלתו של הבעש"ט "אימת אתי מר" — "כשיפוצו מעינותיך חוצה".

ובפרט לאחרי גילוי תורת חסידות חב"ד ע"י רבינו הזקן[46], באופן של הבנה והשגה בחב"ד שבנפש, "יתפרנסון"[48], היינו, לא רק באופן של "טפה" בלבד,

ולהעיר, אשר, להיותה "טפה" ד"מעיין", הרי מטהרת בכל שהוא[49],

אלא באופן של הרחבה והתפשטות והפצה (שמי המעיין נעשו בריבוי גדול כל כך עד שנעשה נהר ורחובות הנהר), וכהמשל הידוע[50] דשחיקת האבן היקרה שבכתר המלך לחלקים קטנים ביותר עד שיוכלו לערבה במים ולשפוך לתוך פיו של בן המלך כדי להציל את חייו.

ומדור לדור הולך וניתוסף בהפצת המעיינות חוצה ע"י רבותינו נשיאינו, ועד לדורנו זה, אשר, ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו התחיל הענין דהפצת המעיינות חוצה באופן שבאין

הפטרות (גם ההפטרה דפ' ראה, "עני' סוערה", מכיון שש"פ ראה חל בר"ח, שאז מפטירים "השמים כסאי"), נחמה כפולה, ובמילא, שמחה כפולה.

41) כמו, ר' יוסף דילוריינו. ועוד. וי"א החוזה דלובלין.

42) ראה כתובות קיא, רע"א ובפרש"י. — ולהעיר, שהצורך באזהרה זו מדגיש גודל תשוקתם של ישראל להגאולה, עד כדי כך, שצריך להזהירם שלא ידחקו את הקץ.

43) סיון־תמוז תש"א. אלול תש"ב (נדפסו באג"ק שלו ח"ה א'תמז. א'תנה. א'תפ. ח"ו א'תתסז).

44) להעיר, שעיקר ההכרזה היתה על הגאולה, ובכמה מקומות ב"קול קורא" נזכר רק "לאלתר לגאולה", וה"לאלתר לתשובה" הוא הכנה להגאולה. ובלשון הרמב"ם (הל' תשובה פ"ז ה"ה): הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין.

45) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט.

46) שיום הולדתו — ביום הרביעי (שבו נתלו המאורות) ח"י אלול, שמתברך משבת זו.

47) נדפסה בכש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

48) תקו"ז ת"ו בסופו. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 136 הערה 35. ושי"נ.

49) רמב"ם הל' מקוואות פ"ט ה"ח. ומה שצ"ל מים שכל גופו עולה בהם (שם רפ"ד) — הרי, גם טפה אחת היא כמות מסויימת, ומורכבת מריבוי עצום של חלקים קטנים כו'. ולכן, במחשבה עיונית אפשר לצייר שתימשך ותתפשט באופן שתכסה כל גופו (ויש אומרים, שבעקבות התפתחות התעשי' בשנים האחרונות, יתכן שיהי' זה אפשרי גם בפועל, לא רק במחשבה עיונית).

50) "התמים" ח"ב ע' מט. אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ג ע' שכו ואילך. ועוד.

ערוך לגמרי[51] — להפיץ המעיינות עצמם בכל מקום ומקום, בכל קצוי תבל, עד לחוצה שאין חוצה מחוץ הימנו, כולל ובמיוחד ע"י תרגום והעתקת[52] עניני החסידות (גם הענינים העמוקים כו') בלשונות דאומות העולם, לא רק בלשון אידיש, השפה המדוברת (שבה נאמרו דברי החסידות ע"י הבעש"ט וכו' עד לנשיא דורנו[53]), אלא גם בשבעים לשון דאוה"ע[54].

אמנם, במשך כל הדורות (גם בהתחלת זמנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) היתה עיקר ההדגשה על הפעולה דהפצת המעיינות חוצה, ולא (כל כך) על הבאת המשיח — אף שבכללות הי' ידוע שהפצת המעיינות חוצה פועלת ביאת המשיח, ומזמן לזמן (ובפרט בהתוועדויות די"ט כסלו, וכיו"ב) היו מזכירים ומדברים על ענין זה.

משא"כ כשהגיע הזמן שבו יצא כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בהכרזה "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" — ומוסיף והולך ועד עצם היום הזה, ע"פ ציווי והוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אשר, "מה להלן עומד ומשמש אף כאן כו'"[55] — ההדגשה על הבאת הגאולה, ועד שכל פעולה ד"מעשינו ועבודתינו"[56] (כולל בנוגע להפצת המעיינות חוצה) חדורה בכוונה — להביא את משיח צדקנו, מתוך ידיעה שזהו תפקידו המיוחד של דורנו זה — להביא את הגאולה.

ו. אמנם, מאז ההכרזה "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", וה"שטורעם" להביא את המשיח — עברו כבר עשרות שנים, ומשיח צדקנו עדיין לא בא...

ואין הסבר על זה:

אמחז"ל "כלו כל הקיצין"[57], והכריז נשיא דורנו בקול קורא לאלתר לגאולה, ומה ש"אין הדבר תלוי אלא בתשובה"[57] — הרי בודאי שכבר עשו תשובה, שכן, ע"י הרהור תשובה אחד נעשה צדיק גמור[58], ואין לך אדם מישראל שלא הרהר כו"כ הרהורי תשובה.

ועאכו"כ בעמדנו לאחרי ר"ח אלול שבו התחילו לברך איש את רעהו בברכת השנה[59], כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, בנוגע לשנת תשמ"ט, שסימנה "תשמט ידיך"[60], שהקב"ה משמט כל החובות דבנ"י (אפילו אם

---

51) ולהעיר, ששלב מיוחד בהפצת המעיינות חוצה הי' בעת שמחת הנישואין שלו — התייסדות ישיבת תומכי תמימים ביום א' ט"ו אלול (במוצאי ש"ק זה) בעת "סעודת החופה" שלו (סה"ש תש"א ע' 104), שאז אמר כ"ק אדנ"ע: "בהתחלה זו בישיבה . . הנני מדליק את המאורות שמורנו הבעש"ט והרביים הנחילונו, למען תקויים ההבטחה של יפוצו מעינותיך חוצה, להחיש את ביאת המשיח" (סה"ש תש"ב ע' 133).

52) "העתקה" — גם מלשון העתקה והבדלה, היינו, שנעתק ממקומו ויורד למטה, וכ"ה בנדו"ד, שהתרגום בלשונות דאוה"ע הו"ע של ירידה גדולה כו' (ראה מסכת סופרים פ"א ה"ז), ואעפ"כ, צוה כ"ק מו"ח אדמו"ר לתרגם ולהעתיק בלשונות דאוה"ע — כדי שיתוסף בהפצת המעיינות חוצה, ועי"ז — ביאת מלכא משיחא.

53) ראה אגה"ק סכ"ה (קמא, א). וראה קונטרס משיחות ש"פ וישב שנה זו ס"ה.

54) ועד כדי כך, שעי"ז יכולים גם אוה"ע להבין בשכלם ענינים בתורת החסידות (לפי ערכם עכ"פ, שהרי, בודאי אין ביכלתם לבוא לדרגת ההבנה והשגה באופן דיחוד נפלא כו' כמו בנ"י), כפי שרואים במוחש בדורנו זה. ולהעיר, שעוד בהיותו במדינה ההיא הורה פעם כ"ק מו"ח אדמו"ר לבאר ענינים בתורת החסידות לפרופסור אינו־יהודי ששאל והתעניין בענינים עמוקים כו'.

55) סוטה יג, ב.

56) תניא רפל"ז.

57) סנהדרין צז, ב.

58) קידושין מט, ב (ע"פ גירסת האור זרוע סקי"ב).

59) ראה מטה אפרים או"ח סתקפ"א ס"ט. וראה קונטרס משיחות ש"פ ראה סי"ב.

60) ל' הכ' — ראה טו, ג. וראה קונטרס הנ"ל הערה 103.

נשארו חובות ח"ו), ואינו מזכיר מאומה אודותם, הרי בודאי שענין התשובה כבר ישנו.

תהלים דדוד מלכא משיחא — אמרו כבר בשופי הכי גדול; התוועדויות — ערכו לרוב; בהפצת המעיינות — עוסקים כבר מהבעש"ט, יותר ממשך שבעה דורות, וכבר פעלו בריבוי גדול ועצום. ואפילו את"ל שיכולים לפעול עוד יותר — הרי לעשות "כמצות רצונך"[61], רצונו של הקב"ה בשלימות, ה"ז אפשרי רק שם (בביהמ"ק, לעת"ל)! ומה גם ש"איני מבקש כו' אלא לפי כחן"[62]. ואדרבה: מצד רצונו של הקב"ה בשלימות העבודה — ה"ז טעם נוסף לזרז ביאת משיח צדקנו והגאולה השלימה, שאז, תהי' עבודתם של ישראל "כמצות רצונך", בתכלית השלימות!...

וא"כ, נשאלת השאלה: מה עוד לעשות שלא עשו עדיין?!...

ז. ויש לומר, שהדבר שעדיין לא עשו בשביל להביא את המשיח הוא — עבודת השמחה הרצוי' בשביל להביא את המשיח:

נוסף לכך ששמחה פורצת כל הגדרים, גם גדרי הגלות, יש בשמחה סגולה מיוחדת להביא את הגאולה — כמבואר בהמשך שמח תשמח הנ"ל[63] ש"שמחת לבו"*[63] שהיתה בבנין ביהמ"ק הא' והב' לא היתה שמחה שלימה, ועיקר השמחה תהי' בביהמ"ק העתיד בגאולה העתידה, ש"אז תהי' השמחה בבחי' א"ס עצמותו ומהותו בבחי' שמחה עצמית ממש", וממשיך לבאר[64], ששמחה העצמית זו מעוררים ע"י שמחה של מצוה, שהשמחה של המצוה מגעת למעלה יותר מהמצוה עצמה, ועל ידה דוקא מעוררים השמחה העצמית דלעתיד לבוא.

ואף שבודאי היתה שמחה של מצוה בכל הדורות שלפנ"ז, שהרי שמחה של מצוה הו"ע עיקרי בעבודה, כמ"ש "עבדו את ה' בשמחה"[65], "עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב"[66], ובפרט בבנין ביהמ"ק הנ"ל — מ"מ, בשמחה של מצוה עיקר ההדגשה היא על (אופן) העבודה, שהעבודה צריכה להיות בשמחה, ואילו המדובר כאן אודות השמחה להביא את המשיח הוא — על השמחה כשלעצמה, שמחה בטהרתה, עבודה של שמחה לשם מטרה ותכלית דביאת המשיח.

[מובן וגם פשוט, שאצל יהודי גם שמחה כשלעצמה קשורה עם עבודת ה', עניני התומ"צ, "פיקודי ה' ישרים משמחי לב"[67], אבל, יש להדגיש את השמחה עצמה, היינו, לא (רק) הענינים המביאים את השמחה, אלא השמחה עצמה — והשמחה תביא את המשיח].

ומכיון שכן, הרי, הדרך להביא את המשיח היא — לכאורה, ולא רק לכאורה, אלא כ"ה מסקנת הענין[68] —

---

61) ראה תו"ח ר"פ ויחי. המשך וככה תרל"ז פי"ז ואילך. ועוד.

62) תנחומא נשא יא. במדב"ר פי"ב, ג.

63) סה"מ תרנ"ז ע' רלג. ע' רנב.

*63) שה"ש ג, יא. משנה סוף תענית.

64) ע' רנב ואילך.

65) תהלים ק, ב. וראה זח"ג נו, א. ספר העיקרים מ"ג פל"ג (הובאו ונתבארו באוה"ת לתהלים (יהל אור) עה"פ). ובכ"מ.

66) תבוא כח, מז. וראה רמב"ם הל' לולב בסופן. שער המצות להאריז"ל בהקדמתו. של"ה ס"פ תבוא (שפו, א). תניא פכ"ו. לקו"ת תזריע כ, ג. סידור (עם דא"ח) רפא, ד. המשך תער"ב ח"ג ע' א'רסא ואילך. ועוד.

67) תהלים יט, ט. וראה טור ורמ"א ושו"ע אדה"ז או"ח סצ"ג ס"ג. טושו"ע שם ר"ס תקנד (מתענית ל, סע"א).

68) להעיר מהידוע (ראה שד"ח כרך ט' כללי הפוסקים סט"ז אות ח'. וש"נ) שלפעמים משתמשים בלשון "לכאורה" גם בדבר שנשאר למסקנא. ויו"ל, שהלשון "לכאורה" (בכ"ף הדמיון) הוא גם למעליותא, "כאורה", להיותו למעלה מאורה.

ע"י הוספה בשמחה, *שמחה בטהרתה*, שמחה שתומ"י תביא את משיח צדקנו.

ח. אמנם, עפ"ז מתעוררת השאלה לאידך גיסא: היתכן שבמשך כל הדורות לא השתדלו להביא את המשיח ע"י שמחה, גם לא לאחרי הכרזת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"?!

והגע עצמך: הרי עשו כל מה שניתן לעשות כדי להביא את המשיח, עד לשחיקת האבן היקרה שבכתר המלך כו' לשפוך לתוך פיו של בן המלך, ועד כדי כך, שפיזרו והפיצו האבן היקרה דכתר המלך בשבעים לשון, ועד שיוכל לבוא אפילו לאינו־יהודי... ואעפ"כ, לא השתדלו להביא את המשיח ע"י שמחה!

וי"ל הביאור בזה — בפשטות — שכשנמצאים בחושך כפול ומכופל דהגלות, שכל בנ"י נמצאים בגלות, ו"שכינתא בגלותא"[69], הרי מובן, שמצד גודל צער הגלות לא שייך שמחה בטהרתה.

אבל אעפ"כ, כיון שסוכ"ס מוכרחים להביא את המשיח — לא נותרה ברירה אלא להביא את המשיח ע"י השמחה, שמחה בטהרתה.

ובנוגע להקושי לפעול רגש של שמחה בטהרתה בחשכת הגלות — הרי, מכיון שמוכרחים להביא את משיח צדקנו, עכצ"ל, שבסוף זמן הגלות ממש — נותנים כחות מיוחדים[70] שיוכל להיות ענין השמחה בטהרתה, והביאור — ששמחה זו נעשית ע"י ההתבוננות שתיכף ומיד ממש בא משיח צדקנו[71], שאז תהי' בכל העולם שלימות השמחה, שלכן, ישנו כבר רגש של שמחה בטהרתה (מעין ודוגמת שמחת הגאולה).

והעיקר — שבמקום אריכות הדיבור והשקו"ט כו', *יתחילו במעשה בפועל*: לצאת בקריאה והכרזה ע"ד הוספה מיוחדת בשמחה כדי להביא את המשיח, ובודאי שעי"ז יביאו את המשיח בפועל ממש, ובזריזות הכי גדולה, "לא עיכבן כהרף עין"[72],

ואדרבה — ינסו ויווכחו!!

ט. וההתחלה בזה — בזמן המסוגל ביותר לענין השמחה, כנ"ל:

א) בהמשך ליום ועש"ק י"ג אלול, יום הנישואין דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שהתחיל וממשיך בה"שטורעם" ד"לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", כולל ובמיוחד — ע"י ההוספה בשמחה, כמודגש גם בשמו (השני) של בעל השמחה — "יצחק", מלשון שחוק ושמחה, עד לשלימות השמחה, "אז ימלא שחוק פינו"[73], שמחת הגאולה,

ב) ביום הש"ק י"ד אלול, שלושים יום לפני החג, "זמן שמחתנו", ששלימותה — בשמיני־עצרת[74] ושמחת־תורה, "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך"[75], "ישראל ומלכא בלחודוהי"[76], שמחתם של ישראל בעצמותו ית', מעין ודוגמת שמחת הגאולה,

ג) וקרוב לסיומה של שנת תִשמח

69) זח"ג ד, ב. סו, סע"א. עה, סע"א. וראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי.

70) נוסף לכך שמנצלים ה"חוצפא יסגי" שבעקבות משיחא (ראה סוטה בסופה) לקדושה.

71) להעיר גם שהתחלת ה"קול קורא" הרביעי דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (אלול תש"ב) הוא: שישו ושמחו בשמחת גאולה!

72) מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

73) תהלים קכו, ב.

74) להעיר, ששמע"צ כנגד יוסף (זח"א רח, ב) — שמו (הראשון) של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

75) משלי ה, יז.

76) זח"א סד, א־ב. שם רח, ב.

ותִשמח — שהיתה שנת הצלחה[77], כפי שראו במוחש שהענינים שעסקו ופעלו במשך השנה היו באופן של הצלחה, והתקוה חזקה שהצלחה זו תימשך עד לסיומה של השנה, בכל הענינים, ועאכו"כ בענינה העיקרי של השנה, תִשמח ותִשמח — להוסיף בשמחה מיוחדת הנ"ל.

י. ויה"ר שעבודת השמחה בשביל להביא את המשיח תהי' הפעולה האחרונה בימי הגלות, ב"כי תצא למלחמה על אויבך" (כמ"ש בריש פרשתנו), כמבואר בלקו"ת[78] (הפרשה החסידית) ש"מלחמה זו היא מ"ש[79] מלחמה לה' בעמלק מדור דור"[80], וכמ"ש בסוף פרשתנו[81] "תמחה[82] את זכר עמלק" — הפעולה האחרונה ד"חיילי בית דוד"[83] לבטל את חשכת הגלות ולהביא את אור הגאולה ע"י משיח צדקנו.

ולהעיר, שגם הנצחון במלחמה ("כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך") מעורר גילוי השמחה דעצם הנפש, בדוגמת[84] שמחת נישואין[85], מכיון שמדת הנצח מושרשת בעצם הנפש כו', כמבואר בכ"מ[86], ובפרט שהנצחון הוא באופן ד"תצא למלחמה", שיוצא ממקומו למקום ד"אויבך", אשר, יציאה זו היא ללא הגבלות, שכן, בשמעו שיש מציאות ד"אויבך" בפנה נדחת בקצוי תבל, יוצא גם לשם כדי לבטל המציאות ד"אויבך"[87], עד שלא נשאר בעולם מציאות של אויב ומנגד (ואדרבה — שמתהפך לטוב), שאז, השמחה היא בתכלית השלימות.

ואין מקרא יוצא מידי פשוטו[88] — קיום מצות מחיית עמלק בפועל ממש, בהקדמת המצוה דמינוי מלך (לא רק "שופטים ושוטרים תתן לך"[89], אלא גם "שום תשים עליך מלך"[90]), ומיד לאח"ז בנין בית המקדש[91] — כמארז"ל[92]

---

77) להעיר מהשייכות דהצלחה לדורנו זה — שהרי, שמו הראשון של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הוא "יוסף", שעליו נאמר (וישב לט, ב) "ויהי איש מצליח" (וראה אוה"ת עה"פ).

78) לה, ג.

79) ס"פ בשלח.

80) וראה תיב"ע עה"פ: לתלתי דריא מדרא דעלמא דין ומדרא דמשיחא ומדרא דעלמא דאתי.

81) דנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן (ספר יצירה פ"א מ"ז).

82) "תמחה" דייקא, ע"י העבודה בכח עצמו, נוסף על הפעולה שמצד הקב"ה — "אמחה את זכר עמלק", "מלחמה לה' בעמלק".

83) כדברי כ"ק אדנ"ע בקשר להתייסדות ישיבת תומכי תמימים בט"ו אלול תרנ"ז, בעת "סעודה החופה" דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (ראה בארוכה לקו"ד ח"ד תשפז, ב ואילך. סה"ש תש"ב ס"ע 141 ואילך).

84) ראה המשך שמח תשמח שם ע' רכד: אנו רואין גם במלכים הגדולים ברוממותם והתנשאותם, אשר בעת שמחתו, כמו בשמחת חתונתו או חתונת בנו, או שבא לו בשורה טובה מכיבוש מלחמה וכדומה, שתגדל השמחה בנפשו ביותר.

85) להעיר מלקו"ת פרשתנו לה, ג: "והנה איתא בזהר (ראה תקו"ז סוף תי"ג וריש תכ"א) מאן דקטיל לחויא (שנצח המלחמה) יהבין לי' ברתא דמלכא כו'", ומסיים (שם לו, ב) "וזהו ולקחתה לך לאשה, דהיינו כענין שנאמר ביום ההוא וגו' תקראי לי אישי" (שלימות הנישואין דלעתיד לבוא).

86) דרושי חתונה תרפ"ט — סה"מ קונטרסים ח"א לה, סע"א ואילך. המשך באתי לגני השי"ת — סה"מ השי"ת ע' 131 ואילך.

87) ועפ"ז יומתק יותר מ"ש רש"י "במלחמת הרשות הכתוב מדבר" — אף שע"פ פשש"מ מסתבר יותר שציווי זה קאי על המלחמה שבאה בסמיכות זמן, כיבוש א"י (ולא מלחמת הרשות שהיתה לאחרי כמה דורות) — כי, גם ממ"ש "כי תצא למלחמה", היינו, שיוצא ממקומו (ארץ ישראל) בשביל לבטל המציאות ד"אויבך", מוכח ש"במלחמת הרשות הכתוב מדבר", כלומר, אף שאין ציווי שמכריחו, מ"מ, אינו יכול לסבול שיש בעולם מציאות של אויב ומנגד, ולכן יוצא למלחמה (נתבאר בארוכה בהתוועדות).

88) שבת סג, א. וש"נ.

89) ר"פ שופטים.

90) שם יז, טו.

91) ודוגמתו בעבודת כאו"א מישראל בהכניסה לא"י הפרטית שלו ("עשה כאן (בחו"ל) ארץ ישראל"): מינוי מלך — קבלת עול מלכות שמים, מחיית עמלק — ביטול המנגד שרוצה לפעול קרירות בעבודת ה' ("אשר קרך"), ובנין ביהמ"ק — "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

92) סנהדרין כ, ב. רמב"ם ריש הל' מלכים.

"שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה", ועד"ז (ואדרבה, בשלימות נעלית יותר) בכניסה לארץ (כפי שקורין תיכף בתפלת מנחה "כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה") בגאולה העתידה.

ואז תהי' השמחה בתכלית השלימות — "ביום שמחת לבו", "זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו", שלימות השמחה דביהמ"ק דלעתיד (כנ"ל ס"ז), במהרה בימינו ממש.

[בסיום השיחה ניגנו ניגון הקפות להרלוי"צ ז"ל, וכ"ק אדמו"ר שליט"א עמד מלא קומתו ורקד בשמחה רבה ועצומה, יחד עם כל הקהל — בשמחה כדי להביא את המשיח].

בס"ד. שיחת ש"פ תצא, י"ד אלול ה'תשמ"ח.

הנחת התי' בלתי מוגה

השלמות לשיחה הראשונה

א. דער כללות ענין השמחה וועלכע איז פארבונדן מיט גאולה - איז תלוי אין דער עבודה פון א אידן,

וכידוע אז דער אויבערשטער האט געוואלט אז עס זאל ניט זיין "נהמא דכיסופא"[1], נאר אלע ענינים זאלן קומען דורך דער עבודה פון א אידן.

וואס דאס איז דער תוכן פון היינטיקע פרשה - "כי תצא למלחמה על אויביך גו'", אז ס'איז ניט "נהמא דכיסופא" נאר "נהמא אפום חרבא ליכול"[2], די עבודה פון "כי תצא למלחמה", כמבואר אין חסיד'ישער פרשה (לקו"ת פרשתנו[3]) אז דאס גייט אויף עבודת התפלה, וואס תפלה איז אן עבודה בדרך מלחמה (שעת תפלה שעת קרבא) בבירור הניצוצות. און דערפאר איז מען מתפלל בכל יום אע"פ וואס נוסח התפלה איז די זעלבע, ווייל "בכל יום נתעלה ניצות וכח חדש".

[ע"ד ווי דאס איז אין שירת הלויים, וואס דאס איז אן ענין של תפלה, אז בכל יום (כולל אויך ביום השבת) האבן זיי געזאגט א שיר חדש].

און "מלחמה זו היא מה שכתוב[4] מלחמה לה' בעמלק מדור דור"[4*] - וואס דאס איז דער קשר פון ראש הפרשה - "כי תצא למלחמה", וסוף הפרשה (וואס נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן) - "זכור את עשר לך עמלק גו' תמחה את זכר עמלק גו' לא תשכח". [ואע"פ אז "מלחמה לה' בעמלק מדור דור" שטייט אין סוף פ' בשלח, איז דאס אבער פארבונדן מיט פרשת עמלק בפרשתנו].

וואס די מלחמה איז פאראן "בכל דור ודור ובכל יום ויום"[5], ועאכו"כ בדרא דעקבתא דמשיחא, ווי עס שטייט אין תרגום אויף "מדור דור", "מדרא דעלמא דין ומדרא דמשיחא ומדרא דעלמא דאתי", וואס דעמולט וועט זיין שלימות וגמר הנצחון במלחמת ומחיית עמלק - באופן פון "ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שביו".

און דעריבער וועט דאס ארויסרופן א שמחה הכי גדולה - וויבאלד אז מ'האט גמר ושלימות הנצחון.

ב. וביאור הענין:

מלחמת עמלק בזמן משה, הגם אז דאס איז געווען דורך יהושע משרת משה ("לא ימיש מתוך האוהל"[6]) בכחו של משה רבינו - האט ניט אינגאנצן מבטל געווען עמלק, משא"כ לע"ל וועט זיין דער שלימות

---

1) ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. 2) נסמן בלקו"ש ח"ג ע' 988 בהערה. 3) לג, ד. 4) בשלח טז, יז. *4) לקו"ת שם לה, ג. 5) לקו"ת שם. 6) בא יג, כב.

הביטול פון עמלק מכל וכל.

ועפ״ד ווי דאס איז בנוגע צו כניסת ארץ ישראל - וואס אין דעם איז תלוי מלחמת עמלק, כמאחז״ל[7] ״שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה״:

אע״פ וואס די כניסה ראשונה איז געווען ע״י יהושע ממלא מקומו של משה, און ס׳איז געווען באופן פון כל יושבי׳ עלי׳ - זיינען אבער דעמולט ניט אריינגעגאנגען אין ארץ ישראל משה וכל בני דורו (דור המדבר). ד.ה. אז ניט קוקנדיק אויף גודל העילוי פון דעם דור - דור דיעה, א דור וועלכער איז געווען בערך צו משה רבינו, כמאחז״ל הדור לפי הפרנס[8], וואס ביי אים איז געווען דער גילוי ביז פון שער הנו״ן, און ער איז געווען דער ערשטער פרנס ביי אידן, וועלכער איז נתמנה געווארן ע״י הקב״ה בכבודו ובעצמו - זיינען זיי ניט אריין אין ארץ ישראל.

משא״כ בכניסת ארץ ישראל לע״ל בגאולה השלישית וועלן אלע אידן מכל הדורות אן אויסנאם אריינגיין אין ארץ ישראל.

און אויך אין איכות - וועט די גאולה העתידה זיין העכער ווי דער כניסה ראשונה, כמ״ש[9] כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, אז לע״ל וועלן זיין נפלאות אפילו בערך די נפלאות בא יצי״מ (כולל דער המשך - די כניסה לארץ):

בעת די כניסה ראשונה לארץ - איז געבליבן א חלק בעולם, ואדרבה - רוב העולם, וועלכע מ׳האט ניט כובש געווען, און דאס איז געבליבן ארץ העמים. ווי דאס איז איינגעשטעלט געווארן מצד סדר הבריאה, אז ס׳איז דא א מציאות פון עולם ווי זי איז באשאפן געווארן אלס עולם (און ניט אלס א חלק פון ארץ ישראל), ביז א מציאות פון לעו״ז. ועד״ז אויך ארץ ישראל עצמו - איז פריער געווען ארץ כנען, און אידן האבן דערפון געמאכט ארץ ישראל.

משא״כ לעתיד לבוא וועט זיין ״והיתה לה׳ המלוכה״[10], מ׳וועט ״כובש״ זיין אויך דער חלק פון עולם וואס ״באלאנגט״ צו עולם און איז ניט תחת בעלות הקדושה כביכול (מצד סדר הבריאה), און ס׳וועט נתבטל ווערן די גאנצע מציאות פון לעו״ז.

ועד״ז איז אויך פארשטאנדיק בנוגע צו מלחמת ומחיית עמלק, אז דוקא לע״ל וועט זיין דער גמר ושלימות המלחמה, ווארום דעמולט

---

7) סנהדרין כ, ב. 8) ערכין יז, ב. 9) מיכה ז, טו. 10) עובדי׳ א, כא.

וועט נתבטל ווערן די גאנצע מציאות פון קליפת עמלק.

ועפ״ז איז מובן וואס עס שטייט ״ושבית שביו״ (בהמשך צו ״כי תצא למלחמה״ וועלכע גייט אויף מלחמת עמלק) - אז מ׳וועט באקומען אויך דער חלק בעולם וואס איז אפגעגעבן געווארן צו עולם און איז לכתחילה (מצד הבריאה) ניט תחת בעלות הקדושה.

ג. דערפון איז אויך מובן אז די שמחה לע״ל וועט זיין בתכלית השלימות - וויבאלד אז דעמולט וועט זיין ״והיתה לה׳ המלוכה״ בכל העולם כולו, אויך דער חלק העולם וואס האט באלאנגט צו ״עולם״.

וואס דאס איז אויך דער קשר מיט ״(שמח תשמח רעים אהובים) כשמחך יצירך בגן עדן מקדם״: די שמחה וועט זיין ניט נאר ווי ״מקדם״ קודם החטא, נאר נאכמער דערפון (דערפאר זאגט מען ״ כשמחך״ מיט א כ״ף הדמיון, ע״ד ״כימי צאתך מארמ״צ אראנו נפלאות״ כנ״ל) - ווייל פארן חטא איז געווען א חלק בעולם וועלכע איז ניט געווען תחת בעלות הקדושה, און ס׳איז געווען אן אפשריות אויף חטא ולעו״ז, ולאחרי החטא איז געווען שבירת הכלים, ומאן דנפל מדרגי׳ איקרי כו׳[11], משא״כ לע״ל וועט זיין ״ושבית שבי׳״ און עס וועלן נתברר ווערן אויך די חלקים וועלכע זיינען פריער ניט געווען תחת בעלות הקדושה.

[ואע״פ אז אויך די זאכן וועלכע נפלו למטה מטה נעמען זיך בשרשם מגבוה גבוה ביותר, איז דאס אבער נאר מצד שרשם למעלה, משא״כ ווי זיי קומען אראפ למטה איז פאראן אין דער ירידה א סדר דרגא אחר דרגא, ווי די גמרא זאגט אז פון זמן הבית איז געווען ״ותותר בימי רבי״[11], און דערנאך איז געווען א ירידה גדולה יותר אין חשכת הגלות, און אזוי ירידה אחר ירידה; נאר די אלע ירידות זיינען צורך עלי׳, עלי׳ אחר עלי׳].

און ס׳וועט זיין דער גמר ושלימות פון מלחמת ומחיית עמלק, כנ״ל.

[ואעפ״כ וועט דעמולט אויך זיין די מצוה פון ״זכור גו׳ לא תשכח״, ווי דער רמב״ם שרייבט אז דאס ווערט גערעכנט אין מנין תרי״ג מצוות הנוהגות לדורות, ווייל אילו היו בנמצא יהי׳ אפשרי בו הציווי ההוא כו׳.

ויש לומר אז דאס איז אויך דער ביאור בנוגע צו קיום מצוות לא תעשה לע״ל, אע״פ וואס דעמולט וועלן דאך נתבטל ווערן אלע דברים אסורים - ווייל אילו היו בנמצא וואלט מען זיי מקיים געווען.

---

11) ראה זח״ג קלה, ב. לקו״ת חוקת נז, ריש ע״א. ועוד. לקו״ש ח״י ע׳ 211.

ובפרט אז די גאנצע מציאות פון די דברים אסורים איז א מציאות טפלה, נאר בכדי מגלה זיין די כחות פון א אידן, כידוע דער משל לזה פון דעם בן מלך אין זהר הקדוש, געבראכט אין תניא].

ד. ובנוגע לפועל:

עס דארף זיין דער שואלין ודורשין בהלכות החד שלשים יום קודם החג, ובפרט אין די חסיד'ישע "הלכות החג", די דרושי חסידות בכלל, ובמיוחד - דער המשך שמח תשמח הנ"ל [וואס זיכער האט מען אים געלערנט בערב שבת (י"ג אלול), און ממשיך זיין לערנען - דעם שבת, און אין די ימים שלאחרי זה].

וואס דאס (לימוד החסידות) איז דער ענין פון "דע את אלקי אביך", וועלכע ברענגט "ועבדהו בלבב שלם"[13]. און דאס איז שייך צו אלע אידן, אנשים נשים וטף, ואדרבה - מצד דעם וואס "המאור הוא בהתגלות" ווייסן אלע אידן, אפילו טף, שיש שם אלוקה מצוי (כמבואר בתורה אור, וכמדובר בהתוועדות שלפנ"ז) - וואס דאס רעדט זיך וועגן עצמות ומהות, וואס אין דעם האבן אלע אידן א ידיעה בשוה (אע"פ וואס "אילו ידעתיו הייתיו"), משא"כ אין השכלה וכו' זיינען דא חילוקים צווישן אידן.

ה. ויהי רצון אז פון דעם דיבור בכל זה, וואס דיבור איז חשיב כמעשה, נוסף לזה וואס דיבור ברענגט לידי מעשה בפועל - זאל דאס אראפקומען בפועל, די גאולה האמיתית והשלימה,

וואס דעמולט וועט זיין דער גמר ושלימות פון מחיית עמלק, און אויך שלימות פון מינוי מלך, מלך המשיח, איש מבית דוד ושלמה הוגה בתורה כו' וילחם מלחמת ה' וינצח כו'[14], און שלימות פון ביהמ"ק השלישי - "מקדש אד' כוננו ידיך"[15], וועלכע איז עומד ובנוי למעלה, און דער אויבערשטער וועט אים מוריד זיין למטה [נאר דערצו וועט אויך זיין מעלת עבודת האדם, ע"י עמידת השערים, כמדובר כמ"פ וכמבואר באחרונים],

ובמהרה בימינו ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

[באמצעי שיחה שני', בביאור הטעם שלא השתדל כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ להביא משיח ע"י שמחה, כי מצד גודל צער הגלות לא שייך שמחה בטהרתה]:

ו. ובפרט ווען עס רעדט זיך וועגן חסידי חב"ד, וואס בא חב"ד דארף זיין הבנה בחב"ד שבשכל, און מ'דארף אויף יעדער זאך האבן

---

12) שבת קיג, ב. 13) דה"א כח, ט. 14) רמב"ם הל' מלכים ספי"א. 15) בשלח טו, יז.

כלים בכדי דאס קענען מקבל זיין. וכידוע דברי כ״ק מו״ח אדמו״ר, אז יעדערער דארף קומען מיט זיינע אנגעפילטע כלים: איינער קומט מיט א קאדקע (א חבית גדולה), און א צווייטער קומט מיט קעלעשיק, אבער יעדערער פירט דורך זיין שליחות דורך דעם וואס ער פילט אן זיין כלי, אז זיין כלי זאל זיין מלא.

אזוי איז אויך פארשטאנדיק בנוגע צו שמחה, אז אע״פ וואס שמחה איז פורץ גדר, דארף מען דערצו האבן א כלי והבנה בזה (אז דורך שמחה קומט די גאולה).

בשעת מ׳פרואווט אבער האבן אין דעם הבנה און מאכן דערצו א כלי - קומט גאר אויס אז מ׳קען גאר ניט האבן קיין שמחה, ווייל בשעת א איד באטראכט זיך אז ער געפינט זיך אין גלות, דער אויבערשטער געפינט זיך אין גלות, תומ״צ געפינען זיך אין גלות - ווי קען ער זיין בשמחה?! דעריבער האט מען פון א אידן ניט געמאנט קיין שמה יתירה בכדי ברענגען די גאולה - ווארום אזא שמחה איז היפך טבע נפש האלקית שלו!

און ס׳איז מובן ופשוט אז די שמחה דארף זיין אן אמת׳ע שמחה און א שמחה של קדושה וטהרה, און ניט ח״ו דורך דעם וואס איינער נעמט מער ווי איין קעלעשיק משקה און ווערט שיכור! דאס איז ניט קיין דרך פון חב״ד. חב״ד און שיכורים האבן קיין שייכות ניט צווישן זיך. אויב ער איז א שיכור - קען ער ניט זיין א חב״ד׳ניק. שכרות איז שייך צו לוט, ווי מ׳געפינט אין הלכה אז בשעת מ׳איז מתאר א שיעור אין שכרות, זאגט ״כשכרותו של לוט״[16], אבער דאס האט קיין שייכות ניט צו אברהם, און צו א בן אברהם יצחק ויעקב!

[בענין שצ״ל שמחה - כפשוטה, ולא (רק) התבוננות בדברים המביאים לידי שמחה]:

ז. ע״ד ווי דאס איז בנוגע צו אהבה, אז הגם אז מ׳באקומט אהבה דורך די התבוננות אין דברים המביאים לידי אהבה,

[ודלוגמא בא אהבת ישראל: בשעת מ׳דערזעט א קליין אידיש קינד, און מ׳איז זיך מתבונן אז אט דער קינד האט דער אויבערשטער משביע געווען ״תהי צדיק ואל תהי רשע״[17], ובפרט לויט פירוש הצ״צ בזה[18], אז משביע איז אויך מלשון משביע (מיט א שי״ן שמאלית), אז מ׳זעטיקט אן דעם אידן מיט כחות לזה, און דערצו איז דער קינד א

---

16) עירובין סה, א. 17) נדה רפ״ג. תניא רפ״א. 18) נדפס בקיצורים והערות לתניא שם.

הנחת הת׳ בלתי מוגה

בן אברהם יצחק ויעקב - איז אויב מ׳איז נאר א נארמאלער מענטש, ועאכו״כ א נארמאלער איד, ווי קען זיין אז ער זאל דעם קינד ניט ליב האבן, אפילו אויב ער קען ניט די עלטערן פון דעם קינד, בשעת דאס איז א קינד וועלכער דער אויבערשטער האט משביע געווען תהי צדיק ואל תהי רשע!

ועד״ז איז אויך בנוגע צו אהבת התורה ואהבת ה׳] -

פונדעסטוועגן איז דער ציווי אויף דער אהבה אליין (און ניט אויף דער התבוננות). ועד״ז איז אויך בנוגע צו שמחה, אז הגם מ׳דארף דערצו התבוננות, איז אבער דער עיקר - די שמחה אליין.

* * *

ח. ס׳איז אויך רגיל צו רעדן אן ענין אין ריש הפרשה בקשר מיט פרש״י. און מ׳וועט עס אויך מקשר זיין מיט דעם ענין השמחה המדובר לעיל.

דער קשר פון שמחה מיט התחלת פרשתנו איז בפשטות: בשעת מ׳ווייסט אז דער ״כי תצא למחלמה״ איז אין אן אופן ״על אויביך״ און ״ונתנה ה׳ אלקיך בידך ושבית שביו״ - איז פארשטאנדיק אז דאס רופט ארויס א שמחה גדולה.

אויף דעם פסוק איז רש״י מפרש: ״כי תצא למלחמה - במלחמת הרשות הכתוב מדבר, שבמלחמת ארץ ישראל אין לומר ושבית שביו שהרי כבר נאמר לא תחי׳ כל נשמה, ושבית שביו - לרבות כנענים שבתוכה ואע״פ שהם משבעת אומות״.

האט מען שוין אמאל גערעדט אין דעם, אבער ס׳איז דא א דיוק בזה וואס רש״י איז ניט מפרש, וואס דאס האט מען ניט גערעדט, נוסף צו כמה דיוקים אין פרש״י עצמו:

א) דער לשון ״כי תצא״ איז אינגאנצן ניט מובן. ״תצא״ באווייזט אויף א יציאה ממקומו הקבוע. אידן זיינען דעמולט אבער געווען אין מדבר אשר לא ישב אדם שם, במילא פאסט אויף דעם ניט דער לשון ״תצא״, כאילו ווי דער מדבר איז זייער מקום און זיי גייען פון דארט ארויס. דא האט מער געפאסט דער לשון ״כי תבוא״, ווארום אידן האלטן ביי אריינגיין אין ארץ ישראל?

נאכמער: נאך בעסער וואלט געווען אז עס זאל בכלל ניט שטיין ״כי תצא״, נאר ״כי תלחם״!

ב) פארוואס איז רש״י מפרש אז ״במלחמת הרשות הכתוב מדבר״ - בפשטות הכתובים איז לכאורה איז פשוט׳ער לערנען אז דאס רעדט זיך וועגן מלחמת מצוה, די מלחמה וועלכע אידן וועלן באלד האלטן בכדי כובש זיין ארץ ישראל (ע״פ ציווי ה׳).

ובפרט אז בנוגע צו מלחמת הרשות - געפינט מען ניט אז דעמולט זאל זיין א מלחמת רשות, די ערשטע מלחמת רשות איז ערשט לאחרי כמה זמן, און מ׳ווייסט גארניט וועלכע איז די ערשטע מלחמת רשות.

[ע״ד הפשט איז א דוחק זאגן ווי די יש מפרשים אז דאס רעדט זיך וועגן מלחמת סיחון ועוג, ע״פ הסברתם אז מלחמת סיחון ועוג איז געווען א מלחמת רשות, ווארום הגם אז דער אויבערשטער האט אויף דעם אנגעזאגט, איז דאס אבער מעיקרא געווען א מלחמת רשות (ווייל אידן האבן געקענט ארומגיין ארץ סיחון ועוג, אזוי ווי זי זיינען ארומגעגאנגען אדום, כאטש דאס איז געווען א טירחא גדולה).

מ׳קען אויך ניט זאגן ע״ד הפשט, אז מלחמת מצוה איז דוקא אין ארץ ישראל - ווייל ע״ד הפשט קען זיין א מלחמת מצוה אויך חוץ פון ארץ ישראל].

און אע״פ אז רש״י ברענגט א ראי׳ (אז עס רעדט זיך ניט וועגן מלחמת ארץ ישראל) ״שבמלחמת ארץ ישראל אין לומר ושבית שביו שהרי כבר נאמר לא תחי׳ כל נשמה״ - איז די ראי׳ גופא ניט מובן: מ׳וואלט געקענט מפרש זיין בפשטות, אז דאס רעדט זיך וועגן מלחמת ארץ ישראל, און ״ושבית שביו״ גייט אויף די גויים וואס געפינען זיך אין ארץ ישראל וועלכע זיינען ניט פון די ז׳ אומות שבארץ ישראל, און דעריבער איז אויף זיי ניט חל (ע״ד הפשט) דער ״לא תחי׳ כל נשמה״, דעריבער באווארנט דער פסוק ״ושבית שביו״.

ואדרבה: דער פשט איז לכאורה נעענטער צו פשוטו של מקרא ווי דער פשט פון רש״י, ווייל לויט דעם פשט איז מובן פארוואס דער פסוק דארף צוגעבן ״ושבית שביו״, בכדי באווארענען וואס מ׳זאל טאן מיט די גויים אין ארץ ישראל וועלכע זיינען ניט פון ז׳ אומות; משא״כ לויט פרש״י (אז דאס רעדט זיך וועגן מלחמת רשות, און ״ושבית שביו״ קומט ״לרבות את כנענים שבתוכה ואע״פ שהם משבעה אומות״) איז ניט פארשטאנדיק פארוואס דער פסוק קומט דא מוסיף זיין (מיט די ווערטער ״ושבית שביו״) נייע דינים וואס זיינען דא לכאורה ניט נוגע - דא רעדט זיך וועגן דעם דין פון יפת תואר, און ניט וועגן פרטים בנוגע צו ״לא תחי כל נשמה״!

ט. פון די ״נפלאות״ אין פרש״י:

איינער קען טראכטן אז ער איז מחוייב נאר ארויסגיין אין ״מלחמת מצוה״ - צו מקיים זיין רמ״ח מצות עשה ושס״ה מצות לא תעשה, און דוקא אויף דעם האט ער די הבטחה אז ״ונתנו ה׳ אלקיך

בידך״ - ווארום בנוגע צו עבודת המצוות (מלחמת מצוה) האט ער די שבועה ״תהי צדיק ואל תהי רשע״.

ווען עס רעדט זיך אבער וועגן ״מלחמת רשות״, צו מאכן קדושה פון זיינע דברי רשות, כל דרכיך דעהו וכל מעשיך יהיו לשם שמים, האט ער דערצו קיין שייכות ניט, און ער האט אויף דעם ניט די הבטחה אז ״ונתנה ה׳ אלקיך בידך״.

ער טענה׳ט אז ער איז א ״שולחן-ערוך איד״, ער איז מקיים די ציווים און דינים וואס שטייען אין תורה און שולחן ערוך, אבער אויב ס׳איז ניטא קיין ציוי אויף א דבר מסויים - האט עס צו אים קיין שייכות ניט. און דעריבער: אויב מ׳זאגט אים א מצוה - טוט ער דאס, אבער בשעת ער הערט וועגן א דבר של רשות - אנטלויפט ער זיך זעצן לערנען תורה, ווארום כל ענינו (טענה׳ט ער) איז לימוד התורה וקיום המצוות, און ניט דברי רשות, אדער אים ארט ניט ווי עס וועלן זיך פירן די דברי רשות שלו.

בשעת מ׳זאגט אים, אז ער זאל זיין בשמחה בכדי ברענגען משיח ווארום שכינתא בגלותא - טענה׳ט ער: וואו שטייט עס אין שולחן ערוך?! אין שולחן ערוך שטייעןביידע זאכן ניט, ניט אז ער דארף גואל זיין שיכנתא מגלותא [עס שטייט אז ער דארף זיך אליין גואל זיין - כפס״ד הרמב״ם ״הבטיחה תורה שישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין״, אבער ניט אז ער דארף גואל זיין שכינתא], און עס שטייט ניט אז ער דארף זיין בשמחה בכדי ברענגען משיח [עס שטייט אס ער דארף האבן שמחה של מצוה ושמחה של תורה, פקודי ישרים ה׳ משמחי לב[19], און אין די דריי וואכן און תשעה באב טאר ער ניט זיין בשמחה, אבער עס שטייט ניט אז ער דארף זיין בשמחה בכדי ברענגען משיח]!

אויף דעם קומט די הוראה פון תורה - ״כי תצא למלחמה״, ״במלחמת הרשות הכתוב מדבר״, אז ער דארף ארויסגיין אויך אין מלחמת רשות, די עבודה פון בכל דרכיך דעהו[20] און כל מעשיך יהיו לשם שמים[21], און אויך בנוגע צו מלחמת רשות האט ער די הבטחה אז ״ונתנו ה׳ אלקיך בידך״.

און אויף דעם דוקא (מלחמת רשות) איז דא די הוראה אין תורה ״כי תצא למלחמה״ און די הבטחה אז ״ונתנו ה׳ אלקיך בידך״, ווייל בנוגע צו מלחמת מצוה - איז מאי קמ״ל, זיכער דארף מען ארויסגיין

---

19) תהלים לג, ח. 20) משלי ג, ו. 21) אבות פ״ב מי״ב.

במלחמת מצוה, און זיכער איז ״ונתנו ה׳ אלקיך בידך״ ווארום ס׳איז א כלל אז איני מבקש אלא לפי כחן (כמובן אויך פאר א בן חמש, אז זיין פאטער אדער מוטער אדער מלמד וועט אים ניט זאגן טאן א זאך אויף וועלכע ער האט ניט די כחות דאס צו טאן).

און די ראי׳ לזה (אז דאס רעדט זיך וועגן מלחמת רשות און ניט מלחמת מצוה) קען מען זאגן אויף צוויי אופנים:

(א) פון דעם ווארט ״כי״ בפירושו ״אם״ - איז פארשטאנדיק אז דאס מיינט ניט מלחמת מצוה (וואו ס׳איז א מצוה והכרח בדבר, און ניט ״כי״, ״אם״), נאר מלחמת **רשות**, אויף וועלכע ס׳איז ניטא קיין הכרח, נאר ס׳איז א ספק (״אם״) צי מ׳וועט ארויסגיין במלחמה זו.

(ב) מ׳קען טייטשן אז ״כי״ גייט אויף ״ושבית שביו״; און דער הכרח אז דער פסוק רעדט וועגן מלחמת רשות איז פון דעם וואס עס שטייט ״תצא״ (וואס איז אן איבעריקער ארט, ועכ״פ האט געדארפט שטיין ״תבוא״, כנ״ל), וואס באדייט א יציאה ממקומו, מביתו וד׳ אמות של קדושה שלו צו מלחמת רשות שמחוץ לביתו, ביז אז דארט קען זיין א מציאות פון אויב ומנגד, ביז די מציאות פון עמלק וועלכער געפינט זיך **בדרך** (״אשר קרך בדרך״), וואס איז אויך פארבונדן מיט ״תצא״ (יציאה בדרך), ווארום אע״פ אז ער האט אויף דעם ניט קיין ציווי, קען ער ניט פארטראגן אז אין וועלט (חוץ ממקומו) געפינט זיך א מציאות פון אן אויב ומנגד, דעריבער גייט ער ארויס למלחמה.

דערפון איז אויך מובן דער קשר מיט שמחה, ווייל כל זמן וואס עס געפינט זיך א חלק בעולם (אפילו א חלק של רשות) וואס איז נאך ניט קדושה, איז כאטש אז איצטער איז דאס נאר רשות, בלייבט א ספק וואס וועט דערמיט זיין מארגן אדער איבערמארגן אדער יש מחר לאחר זמן, במילא קען די שמחה ניט זיין בשלימות; בשעת מ׳איז אבער ״כובש״ אויך דער חלק בעולם און מ׳מאכט דערפון קדושה, דעמולט קען די שמחה זיין בתכלית השלימות.

י. ויש לקשר זה מיט דעם פרק פון הייינטיקן שבת:

לימוד פרקי אבות בכלל איז פארבונדן מיט שמחה. כמובן מזה וואס בשנה זו האבן כמה ניט געלערנט פרקי אבות בשבת תשעה באב, ווייל דאס ברענגט שמחה, ״פקודי ה׳ ישרים משמחי לב״.

ועפ״ז קומט אויס אז אין דעם שבת - ווען מ׳הויבט אן לערנען צוויי פרקים (ועד״ז אין די שבתות לאחרי זה ביז ראש השנה), האט

מען שמחה בכפליים, כפליים לתושי', וכמדובר כמ"פ אז דאס איז ניט נאר צוויי מאל אזויפיל, נאר שלא בערך בכמות ובאיכות.

יא. די שמחה פון די צוויי פרקים פון דעם שבת במיוחד איז פארבונדן מיט האמור לעיל, אז בשעת די גאנצע וועלט ווערט דורכגענומען מיט קדושה, דעמולט האט מען שלימות השמחה:

די התחלה פון די צוויי פרקים איז מיט דעם ענין פון מתן תורה - "משה קיבל תורה מסיני". וואס בשעת מתן תורה איז געגעבן געווארן דעם כח צו איינגעמען די גאנצע וועלט (אויך דער חלק הרשות) און מאכן דערפון קדושה - כידוע אז בשעת מ"ת איז געווארן "שקטה" אין וועלט, "ארץ יראה ושקטה"[22], וואס "ארץ" מיינט ניט נאר ארץ הלזו התחתונה, נאר דאס איז כולל גאנץ סדר השתלשלות, ווארום "תכלית השתלשלות העולמות כו' אינו בשביל עולמות העליונים הואיל ולהם ירידה מאור פניו ית' אלא התכלית הוא עוה"ז התחתון"[23]. ד.ה. אז מ"ת האט אויפגעטאן "שקטה" אין כל העולם וכל סדר השתלשלות כולו, אז דאס זאל זיך אויפהערן טרייסלען - במילא איז דעמולט געווארן א שמחה בשלימות.

ביז מ'קומט צום סיום פון די צוויי פרקים בנוגע "מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבוא", וואס דאס באדייט אז די פעולה בכל העולם ובכל סדר השתלשלות איז מתחלת סדר השתלשלות (תחלת העבודה - מ"ת) ביז סוף סדר השתלשלות, סיום העבודה - לעתיד לבוא, וואס דעמולט וועט זיין נוסף צו קבלת שכר, אויך "מתן שכר", בתור מתנה, ע"ד ווי "ושבית שביו", און ניט "לקיחת שביו" (ע"ד מ"ש () "מלקוח השבי"), מצד די מעלה פון מתנה [נאר דאס גופא איז פארבונדן מיט עבודה, כמאחז"ל[24] דאי לאו נייחא לנפשי' לא יהיב לי' מתנתא].

און דעריבער רופט עס ארויס א שמחה הכי גדולה, וויבאלד אז מ'טוט אויף בכל סדר השתלשלות.

ועד"ז יש לקשר זה מיט היינטיקן שיעור רמב"ם, כפי שיתבאר לקמן.

יב. כאן המקום אז די וואס האבן צוגעשטעלט משקה בקשר מיט עניני שמחה, און בניית בתים חדשים, בתי תורה בתי תפלה ובתי צדקה - זאלן ארויפגיין מלמטה למעלה, און זאגן "לחיים", און מזמין זיין די מסובים כאן צו די מסיבות, און אויך מזמין זיין נשיא דורנו

---

22) שבת פח, א. 23) תניא פל"ו. 24) מגילה כו, ב. גיטין נ, ב. ב"מ טז, א. ב"ב קנו, א.

ער זאל זיך משתתף זיין בזה.

ויה״ר אז עס זאל גלייך זיין הקיצו ורננו שוכני עפר[25] והוא בתוכם, ותיכף ומיד ממש.

[לאחרי חלקות משקה וההכרזות כו׳ (כ״ק אדמו״ר שליט״א הורה לכמה שיזמינו גם נשיא דורנו) - התחיל כ״ק אדמו״ר שליט״א לנגן ״והריקותי לכם ברכה גו״].

* * *

יג. מ׳האט פריער גערעדט וועגן דער עבודה ופעולה פון א אידן בכל העולם כולו, אויך אין חלק הרשות שעולם (כי תצא למלחמת הרשות),

און דער כח לזה איז געגעבן געווארן בשעת מתן תורה, ווען ס׳איז געווארן ״שקטה״ בכל העולם כולו, ביז די שלימות הפעולה בכל סדר השתלשלות, אויך לעתיד לבוא, סיום סדר השתלשלות, ווען די גאנצע בריאה קומט צו איר שלימות.

ובפרטיות - איז אזוי בא יעדער איד בירישת הנשמה למטה: די נשמה למעלה איז בבחי׳ ״טהורה היא״, בעולם האצילות (עולם האחדות), וואס דארטן האט זי ניט קיין שייכות מיט קיין שום מלחמה; נא דערנאך ווערט בא דער נשמה ״כי תצא״, זי איז יוצא ממקומה בעולם האצילות און יורד למטה בבי״ע, ״אתה בראת אתה יצרת אתה נפחת בי״, ביז אין אן עולם של ״רשות״ וכו׳, און די תכלית בזה איז - כיבוש העולם און מאכן פון רשות קדושה ע״י הנשמה בגוף.

יד. ויש לקשר זה מיט די הערות פון טאטן אויף פ׳ משפטים[26] [בפרשתנו זיינען ניטא קיינע הערות] וואו ער איז מבאר דאס וואס שטייט אין פרשתנו[27] ״לא תזרע כרמך כלאים גו׳, לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו, לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו״] - אז דער איסור באשטייט אין דעם חיבור ועירוב פון חסדים וגבורות.

וכמבואר בארוכה אין מפרשים און אין דרושי רבותינו נשיאינו[28] (ובמיוחד - פון דעם רבי׳ן מהר״ש[29] און פון דעם רבי׳ן נ״ע[30]), אז בשעת מ׳איז מערב די ענינים מאכט מען א בלבול אין גאנץ סדר השתלשלות, וועלכע איז אויסגעשטעלט באופן מסויים, מיט באזונדערע כחות וכו׳. ולדוגמא - בכלאי כרם, האט יעדער מין צומח איר מזל

---

25) ישעי׳ כו, יט. 26) ע׳ פט. 27) כב, ט ואילך. 28) ראה אוה״ת נ״ך ע׳ לב ואילך. פרשתנו ע׳ תתקסא. 29) ד״ה לא תחרוש תרכ״ז. 30) ד״ה לא תלבש תרע״ח.

שמכה ואמר לו גדל[31], און בשעת מ'איז מערב צמחים וועלכע האבן קיין שייכות ניט, איז מען מלבל די מזלות וכחות עליונים כו'.

דער פסוק איז אבער דערנאך ממשיך - "גדילים תעשה לך גו'", וואס דאס גייט אויף מצות ציצית וואס איז "אף מן הכלאים"[31*] (צמר ופשתים יחדיו).

וואס דערפון האט מען דעם לימוד אין דער כח נפלא פון א איד, אז ער האט בכח אויפטאן אין גאנץ סדר השתלשלות, ביז אויך אין דעם חלק העולם וואס מצ"ע (מצד סדר הבריאה) טאר מען זיי ניט צוזאמענישן (ווי חסדים וגבורות), האט דער איד בכח צו מערב זיין די כחות, און נאכמער - מאכן דערפון א מצוה, און א מצוה ווי ציצית, וואס איז שקולה כנגד כל תרי"ג מצוות[32]!

טו. ויש לקשר זה מיט היינטיקן שיעור רמב"ם, וואו דער רמב"ם שרייבט[33]: "הניצוק אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה. כיצד הי' מערה משקין טהורין לתוך כלי טמא, הרי העמוד הניצוק טהור, ואצ"ל שהמשקין שהמערה מהן טהורין. בד"א בשעירה מצונן לצונן או מחם לחם או מחם לצונן, אבל המערה משקין טהורין צונן לתוך משקין טמאין חמין, הרי הניצוק חיבור ונטמאו המשקין הצונן כולן שהוא מערה מהן. ומפני מה אמרו המערה משקין צונן לחמין חיבור, מפני שעשן החמין עולה כתמרות עשן ומתערב בניצוק ובמים שבכל העליון ומטמא הכלי, שהעשן העולה מן החמין משקין הוא חשוב".

ויש לומר דער ביאור בזה בפנימיות הענינים - "לתקן הדיעות ולליישר המעשים"[34]:

די גאנצע בריאה איז בבחי' "ניצוק", זי איז שטענדיק מחובר צו דער כח ההמהוה אותה. ווארום ס'איז מובן בשכל הפשוט אז אין דבר עושה את עצמו, נאר זיכער איז אלץ באשאפן געווארן דורך דעם אויבערשטן (און ניט אז לי יאורי ואני עשיתני ח"ו), און די התהוות איז באופן תמידי, בכל רגע ורגע מחדש[35], און טאמער עס ווערט נפסק לרגע דער חיבור פון דער בריאה צו אמיתת המצאו, ווערט אויס מציאות הבריאה[36].

לויט דעם דארף מען אבער פארשטיין: ווי איז דאס מתאים מיט דעם דין אז "הניצוק אינו כו' לטהרה": וויבאלד אז יעדער זאך אין וועלט איז שטענדיק מחובר מיט אמיתת המצאו, ווי קען זיין א

---

31) ב"ר פ"י, ז. 31*) פרש"י עה"פ. 32) פרש"י ס"פ בשלח. 33) הל' טומאת אוכלים פ"ז. 34) סוף הל' תמורה. 35) שעהיוה"א פ"א. 36) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"א ה"ב.

מציאות בעולם פון טומאה ועבודה זרה (וואס איז מנגד צו אלקות) כו׳ - די גאנצע מציאות אירע איז נאר פון דעם אויבערשטן המהוה אותה (ווארום רק בכחו ויכלתו לברוא יש מאין כו׳), און דער אויבערשטער איז דאך בתכלית הטהרה (וכמדובר אויך בהתוועדות שלפנ״ז)?!

וועט מען פארשטיין דער ענטפער אויף דעם מיט נאך א שאלה: וויבאלד אז די גאנצע בריאה איז בבחי׳ ״ניצוק״ זייענדיק שטענדיק מחבור צו שרשו למעלה - ווי איז שייך דער גאנצער ענין העבודה, אלץ ווערט דאך נמשך מלמעלה, במילא איז דאס ״נהמא דכיסופא״?

איז דער ביאור אין דעם: דער אויבערשטער האט געוואלט אז דער חיבור (בבחי׳ ״ניצוק״) פון דער בריאה מיט אלקות זאל זיין נאר בנוגע צו דער **התהוות**, אבער ניט בנוגע צו דער אופן צי דער בריאה זאל זיין לטומאה אדער לטהרה (״הניצוק אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה״), ווארום דאס האט דער אויבערשטער געוואלט אפגעבן לבחירת האדם, ״נתתי לפניך הברכה גו׳״[37], בכדי עס זאל זיין בחירת האדם צו בוחר זיין בדרך הטהרה כו׳, מיט דער כוונה - אז דערביי זאל זיין עבודת האדם, ״למעשה ידיך תסוף״, אז דער אדם ע״י עבודתו זאל בוחר זיין און אויפטאן דער ענין הטהרה.

טז. לפי״ז דארף מען נאך אבער פארשטיין: וואס איז דער ענין פון ״צונן״ און ״חמין״ אין דעם נמשל, און וואס איז דער ענין אין נמשל אין דעם וואס צונן לתוך חמין איז א חיבור וועלכע פועל׳ט א שינוי אין דעם צונן למעלה (אלקות) מצד דעם וואס דער עשן החמין (דלמטה) איז עולה כתמרות עשן ומתערב בניצוק - ווי קען זיין אז דער מטה (די בריאה) זאל פועל׳ן למעלה (אין דער מקור שממנה נתהווה)?!

וועט מען דאס פארשטיין ע״פ המבואר אין חסידות חב״ד בכ״מ:

גאנץ סדר השתלשלות מצ״ע איז בבחי׳ ״צונן״, א קאלטע זאך אן שינויים (תמידין כסדרן): אזוי ווי זי איז באשאפן געווארן, אזוי בלייבט זי בציורו הוא בלי שינויים (פאר עבודת האדם, כדלקמן). ווי דאס דריקט זיך אויך אויס בפשטות, אז מים בטבע הבריאה מצ״ע זיינען צונן [חוץ פון חמי טברי׳ וכיו״ב, וכידוע די שקו״ט פארוואס זיי זיינען חמין, צי מצד אן ענין הפכי וואס פועל׳ט דאס, אדער מצד אש ואור וכו׳].

ועד״ז ווי אלע ענינים זיינען מצד **למעלה** - זיינען זיי אויך

37) נצבים ל, יט.

בבחי׳ ״צונן״, ווארום למעלה איז אין כח חסר פועל[38], במילא איז דאס אין דעם זעלבן מעמד ומצב בלי שינויים [און אע״פ אז די כוונה למעלה (אויך בבחי׳ כח שאינו חסר פועל) איז עבודת המטה - איז אבער ווי דאס שטייט אין דעם ״בכח״, איז הגם אז דער כח אינו חסר פועל, איז דאס אבער פארט ניט ״פועל״, און (מצד דרגת הפועל שבכח) איז ניט שייך דער ענין העבודה].

דער ענין ה״חמימות״ באווייזט אויף דער **הוספה** (מוספים כהלכתם) וואס ווערט אויפגעטאן - למעלה און אין דער בריאה למטה - דורך דער התבוננות אז די גאנצע בריאה איז באשאפן געווארן בשביל ישראל ובשביל התורה, ועוד ועיקר - דורך עבודה בפועל, וואס דאס טוט אויף א ווארעמקייט און קאך למעלה און אין דער בריאה למטה.

ויש לומר אז דאס איז דער ענין פון ״צונן בצונן״ אין נמשל - אז סיי למעלה און סיי די בריאה למטה (כפי שנברא ע״י הקב״ה) איז בבחי׳ ״צונן״, ובמילא איז דאס ״צונן (שלמעלה) בצונן (שלמטה)״.

און מצד דער דרגא ווי דער כח שלמעלה איז בבחי׳ ״צונן״ און ווי די בריאה למטה איז באשאפן געווארן ע״י הקב״ה קודם העבודה (״צונן בצונן״) איז ״הניצוק אינו חיבור כו׳״ ווייל דער איבערשטער האט באשאפן די וועלט אין אן אופן אז דארט זאל זיין אן אפשריות אויף א מציאות הפכית, בכדי עס זאל זיין בחירת ועבודת האדם, כנ״ל.

אבער דורך עבודת האדם (דער קאך פון א אידן) - ווערט ״צונן **בחמין**״, וואס דאס טוט אויף א חמימות (ווארעמקייט) אין דער בריאה למטה, און דורך דעם ווערט ״הניצוק **חיבור**״, אז דער עשן וואס קומט ארויס פון דער קאך אין דער עבודה למטה איז עולה [וכמבואר באגה״ק[39] אז דער עשן איז עולה למעלה, משא״כ דער ביטול פון עפר ואפר בלייבט למטה] און פועל׳ט א ווארעמקייט אויך למעלה (וואס איז בבחי׳ ״צונן״ מצ״ע), כפשטות הענין פון ״למעשה ידיך **תכסוף**״, וואס ״תכסוף״ איז בפשטות פארבונדן מיט ווארעמקייט און קאך.

[ובמיוחד - ווערט דאס אויפגעטאן דורך דער עבודה מתוך אהבה כרשפי אש[40], און מתוך שמחה - וואס שמחה איז בפשטות פארבונדן מיט א קאך און א ווארעמקייט. - אהבה קען אויך זיין כמים[40], ווי דאס איז געווען ביי אברהם אבינו [ויש לומר, אז דאס איז פארבונדן דערמיט וואס אברהם איז געווען פאר מתן תורה, וואס

---

38) פרדס שי״א פ״ג. 39) סט״ו. 40) ראה ס׳ הערכים חב״ד בערכם. וש״נ.

אין זמן הבריאה עצמו, איז דעמולט געווען ווי די בריאה איז מצ״ע, מצד בריאתה ע״י הקב״ה, בבחי׳ צונן״, איידער ס׳איז אין איר אויפגעטאן געווארן די חמימות ע״י מתן תורה כו׳], אבער שמחה איז בפשטות - באופן פון חמין כרשפי אש, און ניט צונן].

ועד״ז איז אויך בנוגע צו דער נשמה פון א אידן, אז דוקא דורך ירידת הנשמה בגוף וואו ס׳איז שייך דער ענין הבחירה ועבודת האדם, ווערט אויפגעטאן א חמימות אין דער נשמה, משא״כ ווי די נשמה געפינט זיך למעלה. ואדרבה: אויב ניט צוליב די הוספה וחמימות וואס ווערטנ אויפגעטאן למטה - איז ניטא קיין סיבה פארוואס די נשמה זאל יורד זיין למטה, און ניט בלייבן בבחי׳ ״צונן״ למעלה [ע״ד ווי די מעלה וואס איז דא למעלה מצד אין כח חסר פועל, לולא דער אויפטו וואס קומט ארויס דורך עבודת המטה].

וזה לעומת זה (בכדי עס זאל זיין בחירה כנ״ל) - איז פאראן אויך ״חמין״ דלעו״ז, דער קאך פון יצרו אנסו, וואס דאס פועל׳ט א חיבור צו מטמא זיין ר״ל בחי׳ ״צונן״ פון דער בריאה און פון למעלה וכו׳.

אבער די כוונה בזה איז נאר בכדי עס זאל זיין די הפיכה צו חמין דקדושה, ולא ידח ממנו נדח[41], כדלקמן.

יז. בפרטיות יותר - איז אין עבודת האדם עצמה פאראן דער ענין פון ״צונן בצונן״ און ״צונן בחמין״. ויש לומר אז דאס איז ע״ד דער חילוק צווישן עבודת הצדיקים און עבודת הבעלי תשובה:

עבודת הצדיקים איז בבחי׳ תמידין כסדרן, עבודה ע״ד הרגיל, ע״פ טבע ביאתו (מלמעלה) של כל ישראל, וואס בטבע וויל ער מקיים זיין רצון ה׳ (כפס״ד הרמב״ם[42]). און די עבודה איז אין תומ״צ אין דער ציור ווי זיי זיינען נצטווה געווארן מלמעלה בלי שום שינוי בזה, דתורה זו לא תהא מוחלפת כו׳.

לאידך גיסא - עבודת התשובה איז בבחי׳ ״חמין״ (וואס קומט דורך מהפך זיין ״חמין״ דלעו״ז פון יצרו אנסו). און די עבודה פועל׳ט א חיבור און א חמימות למעלה, ביז א נייע ווארעמקייט (וואס איז פריער ניט געווען) - דורך דעם וואס זדונות נעשו לו כזכיות[43], ולא ידח ממנו נדח, אלע ענינים פון חמין דלעו״ז ווערן סו״ס נהפך צו חמין דקדושה.

און דער ענין איז אויך פאראן אין עבודת הצדיקים - ווי

---

41) ש״ב יד, יד. 42) הל׳ גירושין ספ״ב. 43) יומא פו, ב.

הנחת התו׳ בלתי מוגה

ס'וועט זיין בשלימות לע"ל, לאתבא צדיקיא בתיובתא[44], אז אויך אין עבודת הצדיקים איז דא די תנועה ומעלה פון תשובה - "צונן בחמין".

יח. וכן תהי' לנו בפשטות, ובפרט לאחרי ווי מ'איז שוין דורך דער ריבוי הכי גדול פון ענינים בלתי רצויים, שלא בערך מער וויפל ס'האט גדארפט זיין, וכלו כל הקצין - איז איצטער שוין זיכער נאר געבליבן דער טוב שבזה, נאר עס דארף זיין דער גילוי הטוב בטוב הנראה והנגלה,

אזוי אז ניט נאר וואס עס ווערן בטל די ענינים בלתי רצויים, נאר זיי ווערן נהפך לטוב (ווי דער רמב"ם איז מסיים הל' תעניות בנוגע צו צומות), דורך דעם וואס עס ווערט נתגלה ווי כל תכליתם איז נאר צו מוסיף זיין א שטארקערע ווארעמקייט.

וכל זה - בזריזות, ולא עכבן אפילו כהרף עין, תיכף ומיד ממש, בגאולה האמיתית והשלימה, און מ'גייט אלע אין ארץ הקודש, אין ירושלים עיר הקודש, אין ביהמ"ק השלישי, שיבנה ביהמ"ק במהרה, במהרה בימינו ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה להש"צ שי' לנגן "יה"ר כו' שיבנה ביהמ"ק כו'". אח"כ התחיל לנגן "ניעט ניעט ניקאווא".

אח"כ אמר: די וואס דארפן מאכן א ברכה אחרונה, וועלן זיכער מאכן א ברכה אחרונה].

---*---

44) לקו"ת שמע"צ צב, ב. שה"ש נ, סע"ב. וראה זח"ג קנג, ב. 45) מכילתא ופרש"י יב, מא.

לזכות

החתן הת' **חיים ברוך** שיחי' **אברהמס**

והכלה **חנה** תחי' **רפופורט**

לרגל ה"וואָרט" שלהם בשעטומו"צ

יום ה' פ' כי תבוא, י"ט אלול תשמ"ח - הקהל

*

נדפס ע"י

ועד הנחות התמימים

הכתובת להשיג ה"הנחות"

באה"ק: ועד הנחות התמימים (אצל מכון לוי"צ) ת.ד. 23 כפר חב"ד טל. 03-9606887

בחו"ל: VAAD HANOCHOS HATMIMIM 788 EASTERN PARKWAY BKLYN N.Y. 11213

TEL. (718) 774-6448

שיחת
ש״פ תבוא, כ״א אלול
ה׳תשמ״ח

הנחת הת׳ בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי
״ועד הנחות התמימים״

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושמונה לבריאה
שנת הקהל

מפתח

בס"ד. משיחת ש"פ תבוא, כ"א אלול ה'תשמ"ח.

א. מ'האט גערעדט כמה פעמים במשך דעם יאר[1], אז היי-יאר איז אויסגעטיילט פון אנדערע יארן אין דעם ענין השמחה:

דער מספר השנה (ווי ער ווערט אנגערופן לויטן מנהג פון אידן) לבריאת העולם איז תשמ"ח[2], וואס דאס באדייט אז מ'זאל זיין אידיש שמח, תשמח (אליין) און תשמח (אחרים) - א יאר וואס זיין עבודה מיוחדת איז שמחה אין אלע ענינים, "עבדו את ה' בשמחה"[3],

אנהויבנדיק פון שמחה של תורה ושמחה של מצוה; און ווי-באלד אז "אני נבראתי לשמש את קוני"[4], און עס דארף זיין "בכל דרכיך דעהו"[5] וואס דעמולט קומט "כל ימיו עובד את ה' תמיד"[6] - דעריבער דארף ביי א אידן זיין א שטענדיקער צושטאנד פון (עבדו את ה' ב)שמחה, אויך אין די "דרכיך" (דיינע - דברי רשות) מיט וועלכע דעהו ער דינט דעם אויבערשטן, אזוי אז דער גאנצער טאג און אלע פרטים פון דעם טאג טעגלעכן לעבן פון א אידן זיינען דורכגענומען מיט שמחה.

דערפון איז פארשטאנדיק, אז שטייענדיק איצטער באם סוף פון יאר, אין חודש אלול (דער לעצטער חודש אין יאר), ווען מ'דארף מאכן א חשבון הנפש און סך-הכל[7] בנוגע צו דער עבודה במשך דעם פארגאנגענעם יאר[8] - דארף דער חשבון ספעציעל ארייננעמען דעם ענין השמחה, מאכן א חשבון צדק וויפל מ'האט אין דעם אויפגעטאן, און דער עיקר, בהנוגע לפועל, וויפל מ'דארף נאך אויפטאן, און דער עיקר שבעיקר - אז דאס זאל ארויסקומען אין מעשה בפועל, המעשה הוא העיקר[9], צו אויסנוצן די לעצטע טעג פון דעם

---

1) ראה קונטרס משיחות ש"פ לך, ש"פ תצא, מכתב ח"י אלול - שנה זו. ועוד.

2) בלי מספר האלפים (ה' אלפים). וכן כותבים בכמה שטרות רק מספר המאות וכו' (בלי מספר האלפים). - ולהעיר אשר המשכי ודרושי חסידות נקראים (גם ע"י רבותינו נשיאינו) על שם השנה מתחיל במספר המאות (בלי מספר האלפים), כמו: המשך תרס"ו, המשך תער"ב, ועוד; וכן כמה מאמרים שלא בהמשך, כמו: מאמרי עזר"ת, פרז"ת, וכן בשאר השנים.

3) תהלים ק, ד. וראה בהנסמן במכתב הנ"ל הערה ד"ה שמחה...של מצוה.

4) משנה ובריתא סוף מס' קידושין.

5) משלי ג, ו. וראה מכתב הנ"ל הערה ד"ה בכל דרכיך דעהו.

6) רמב"ם הל' דיעות ספ"ג.

7) סה"מ אידיש ע' 75, 78, 129. ובכ"מ.

8) וכפרט לאחרי ח"י אלול, אשר ידוע (ס' השיחות תש"ג ע' 177. 179) שהחשבון צדק הוא במיוחד בהי"ב ימים אחרונים דחודש אלול (מח"י אלול עד סוף החודש), שכל יום מהי"ב ימים הוא כנגד חודש אחד מהי"ב חדשי השנה, יום לחודש יום לחודש (ח"י אלול - כנגד חודש תשרי, י"ט אלול - כנגד חודש חשון, וכו').

9) אבות פ"א מי"ז.

יאר אויף ״אריינכאפן״ און משלים (אויך פון לשון שלימות) ומוסיף זיין וואס מערער אין אידישער שמחה.

און דאס ווערט א פאסיקע הכנה צו דעם נייעם יאר, ווען מ׳וועט זיכער נאר צוגעבן אין אלע ענינים פון עבודת ה׳, כולל - שמחה.

ובפרט אז אין חודש אלול עצמו שטייט מען שוין נאך י״ד אלול, בתוך השלשים יום פאר חג הסוכות זמן שמחתנו, ווען מ׳-הויבט אן דעם ״שואלין ודורשין בהלכות החג״[10] - איז מובן, אז דער שואלין ודורשין שליסט אין זיך איין במיוחד דער ענין השמחה פון חג הסוכות, זמן שמחתנו (נוסף צו דעם וואס אלע ימים טובים זיינען ״מועדים לשמחה״), ווי גערעדט לעצטן שבת (י״ד אלול) בארוכה. ועל אחת כמה וכמה לאחרי ווי ס׳איז שוין דורך א גאנצע וואך[11] זינט התחלת הל׳ יום, וואס בכל יום ויום קומט זיכער צו א הוספה אין דער ״שאילה ודרישה״ אין שמחה (אלס הכנה צו זמן שמחתנו).

ב. דערצו איז דא א שמחה מיוחדת ספעציעל אין דעם שבת:

אע״פ וואס יעדער שבת האט אין זיך שמחה (וביום שמחתכם אלו השבתות[12]), איז אבער ידוע דער חילוק פון שבת און יו״ט[13], אז יו״ט איז עיקר ענינו שמחה (מועדים לשמחה), משא״כ שבת איז עיקר ענינו עונג, און די שמחה (בשבת) איז ניט (אזוי) בגילוי[14].

עס זיינען אבער דא שבתות אין יאר ווען די שמחה (וואס איז דא בהעלם) אין שבת קומט ארויס (מער) בגילוי - אזוי ווי אין שבת יום טוב.

ומעין זה איז אויך בנוגע צו דעם שבת, וועלכע קומט נאך דער ״יום טוב״ און ״מועד״ פון ח״י אלול[15], און אין דעם שבת ווערט נתעלה די שמחה (פון דעם יו״ט דח״י אלול) ביז אין א אופן פון שלימות, ״ויכולו״[16] די אלע ענינים פון דער אוועק-גייענדער וואך.

10) ראה פסחים ו, א. וש״נ. טושו״ע ואדה״ז או״ח סתכ״ט ס״א.

11) שלימות ההיקף דז׳ ימי השבוע (ראה לקו״ת שה״ש כה, א).

12) ספרי בהעלותך יו״ד, יו״ד.

13) לקו״ת צו יא, ד. המשך וככה תרל״ז בתחלתו. המשך שמח תשמח תרנ״ז בתחלתו. ובכ״מ.

14) וי״ל דהפירוש הוא לא שאין שמחה ח״ו בשבת (ואדרבא אין עצב בה (משלי י, כב. ירושלמי ברכות פ״ב סוף ה״ז. הובא בתוד״ה מאן דאמר - מו״ק כג, ב)), רק שהשמחה היא כשרגא בטיהרא, כי השמחה נכללת ובטילה בהעונג (ראה לקו״ש ח״ד ע׳ 1091 הערה 31), כי עונג ושמחה קשורים הם, עד שנעשים חד [ובספירות - חכמה (עונג) ובינה (שמחה) הם תרין רעין דלא מתפרשין, ״רעים אהובים״ (ראה המשך שמח תשמח הנ״ל בתחלתו ובסופו)], ואדרבה - ״השמחה אינו אלא גילוי העונג״ (שמח תשמח שם ס״ע רסד).

15) שיחת ח״י אלול תש״ג (ס׳ השיחות תש״ג ע׳ 140 ואילך. ושם, שאמרו אז ״גוט יו״ט״). תש״ה (ס׳ השיחות תש״ה ע׳ 122 ואילך).

16) ראה אוה״ת בראשית כרך א מב, ב ואילך. כרך ג תקח, א ואילך. ועוד.

נוסף לזה קומט דער שבת אויך נאך (ובסמיכות ממש) צו די שבעת ימי המשתה פון חתונת כ״ק מו״ח אדמו״ר, וועלכע איז פאר־געקומען בערב שבת י״ג אלול (תרנ״ז)[17], ובמילא ציען זיך די שבעת ימי המשתה ביז ערב שבת זו (כ״ף אלול) - וואס א חתונה בכלל איז פארבונדן מיט שמחה, ביז מיט שלימות ענין השמחה [וכמבואר באריכה אין דעם המשך שמח תשמח וועלכער זיין פאטער, דער רבי (מהורש״ב) נ״ע האט געזאגט אין די שבעת ימי המשתה], עאכו״כ א חתונה פון נשיא הדור, וואס ״הנשיא הוא הכל״[18].

ג. לויט דעם באוואוסטען ווארט פון דעם אלטן רבי׳ן[19], אז מ׳דארף לעבן מיט דער צייט, וכידוע אז די פרשיות בתורה זיינען פארבונדן מיט דעם זמן ווען מ׳לייענט זיי[20] - איז פארשטאנדיק, אז אין דער פרשה פון היינטיקע וואך (סיום שנת תשמ״ח, בתוך השלשים יום קודם החג, און דער שבת לאחרי ח״י אלול ושבעת ימי המשתה פון דער חתונה) איז אונטערשטראכן דער ענין השמחה[21]:

די מצוה פון ביכורים בריש פרשתנו (״והי׳ כי תבוא אל הארץ אשר ה׳ אלקיך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך גו׳״[22]) איז א מצוה אין תורה וועלכע איז פארבונדן מיט שמחה - ״ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה׳ אלקיך ולביתך גו׳״[23].

ואע״פ אז אלע מצוות דארף מען מקיים זיין בשמחה, ״עבדת את ה׳ אלקיך בשמחה וטוב לבב״ - איז אבער ביי די אנדערע מצוות בהדגשה דער ענין העבודה בקיום המצוות (נאר די עבודה גופא דארף זיין מתוך שמחה), משא״כ בא מצות ביכורים איז דער ענין פון הבאת ביכורים גופא פארבונדן מיט שמחה.

נאכמער: אויך דער ענין פון שמחה בכל המצוות שטייט אין היינטיקער פרשה[24] - ״עבדת את ה״א בשמחה וטוב לבב״, וואס דערפון לערנט מען אפ אז שמחה איז אן עיקר גדול אין עבודת האדם[25].

---

17) ״שלשלת היחס ור״פ מתולדות בית רבנו״ - ב״היום יום״ בתחלתו. וראה קונטרס משיחת ש״פ תצא שנה זו ס״ב.

18) פרש״י חוקת כא, כא.

19) ״היום יום״ ב׳ חשון. ס׳ השיחות תש״ב ע׳ 29 ואילך.

20) של״ה חלק תושב״כ ר״פ וישב.

21) ואף שחלק גדול מהפרשה היא התוכחה שמביאה לידי היפך השמחה - הרי ידוע פתגם אדמו״ר האמצעי בנוגע לקריאת התוכחה בפ׳ תבוא ע״י אביו אדמו״ר הזקן: ווען דער טאטע לייענט ״הערט זיך ניט קיין קללות״ (״היום יום״ י״ז אלול). ועד״ז הוא בכאו״א מישראל, כשקריאתו בתורה חדורה בההרגש דהתקשרותו עם אבינו שבשמים - שאז הוא ענין ״דער טאטע לייענט״. ואז נשמע הקריאה בתורה, שעלי׳ נאמר פקודי ה׳ ישרים משמחי לב.

ויתירה מזה: הענינים שבתוכחה הם בפנימיותן ברכות הכי נעלות (ראה אוה״ת פרשתנו עה״פ. וראה מו״ק ט, ב. לקו״ת בחוקותי מח, א).

22) ריש פרשתנו (כו, א).

23) שם, יא.

24) כח, מז.

25) ראה שער המצוות להאריז״ל

ועד״ז שטייט אין דער פרשה (אין דעם שיעור חומש פון ח״י אלול בשנה זו) אויך דער ציווי[26] ״ובנית שם מזבח גו׳ וזבחת גו׳ ושמחת לפני ה׳ אלקיך״.

ד. תורה איז מלשון הוראה[27], א הוראה נצחית בכל הזמנים ובכל המקומות. דערפון איז מובן, אז פון מצות ביכורים איז דא אן אייביקע אנווייזונג פאר א אידן, אפילו ווען ער געפינט זיך אין חוץ לארץ און אפילו אין גלות (וואו און ווען ס׳איז בכלל ניטא דער חיוב פון ביכורים):

״כי תבוא אל הארץ אשר ה׳ אלקיך נותן לך״ - בשעת א איד גייט אריין אין דעם לאנד (ארט) וואו דער אויבערשטער האט אים געשיקט (און געגעבן עם אז דאס זאל זיין מקומו), דער ארט וואו ער דארף מאכן ארץ ישראל (כידוע דער פתגם פון צמח צדק: ״מאך דא ארץ ישראל״[28]) - דארף צום אלעם ערשטן[29] זיין ״ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך״, און מ׳דארף דאס אפ-געבן צו דעם אויבערשטן - ד.ה. עס דארף לכל לראש (מראשית) זיין די הודאה ושבח להʼ אויף דעם וואס דער אויבערשטער האט אים געגעבן דעם ״לאנד״ און דעם געניסן פון אירע פירות און אלע טובות וואס דער אויב-ערשטער טוט מיט אים.

ווי דער סדר איז ביי א אידן בכל יום, אז מיד כשניער משנתו, און עס ווערט ביי אים ״תבוא אל הארץ״ פון-דאס-ניי, דער אויבערשטער החזרת גיט אים (״ה׳ אלקיך נותן לך״) זיין נשמה, אזוי אז ער איז א נשמה בגוף בארץ הלזו הגשמית - איז די ערשטע זאך וואס ער טוט, זאגט ער ״מודה אני לפניך מלך

בהקדמתו. של״ה סוף פרשתנו (שפו, א). תניא פכ״ו. לקו״ת תזריע כ, ג. ועוד. וראה המשך שמח תשמח הנ״ל ע׳ רנג. רנח-רנט).

26) פרשתנו כז, ז.

27) ראה זח״ג נג, ב.

28) אגרות קודש אדמו״ר מהוריי״צ ח״א ע׳ תפה.

29) כבספרי ״והי׳ כי תבוא - אין והי׳ אלא מיד״. ומש״כ ״וירשת וישבת בה״ - אולי י״ל לא תנאי בעצם החיוב, ורק דכיון שביכורים צ״ל ״מראשית פרי האדמה אשר נתת לי ה׳״, א״א לקיים המצוה בפועל עד לאחרי ״וירשתה וישבת בה״, כשיש לבעל השדה חלק מבורר בארץ. והנפקותא מזה בנוגע לפועל - בנוגע ל״דושנה של יריחו״ שמיד בעת הכיבוש, הי׳ זה חלק מבורר דבני יתרו (ספרי בהעלותך יו״ד, לב). דלשיטת הספרי ש״וירשתה וישבתה בה״ הוא רק בכדי שהבכורים יהיו ״מראשית פרי האדמה אשר נתת לי״ - כשכבשו את יריחו ונתיישבו שם, נתחייבו מיד בביכורים (כמבואר כ״ז בארוכה בלקו״ש תבוא תשמ״ז). ועצ״ע.

ויש להוסיף, שגם לפי הש״ס (קידושין לז, ב) ש״וירשתה וישבת בה״, וכלשון רש״י (ריש פרשתנו) ״שלא נתחייבו בבכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה״ - אין זה סותר ל״אין והי׳ אלא מיד״, אלא אר׳ הוא דרביע עלי׳ (ע״ד עירובין עח, ב. שבועות כב, ב) כי הכיבוש והחלוקה היתה אפשרית להיות מיד ממש*. וע״ד שהי׳ ביריחו

---

*) ולהעיר שברש״י לא נזכר ״שבע שכבשו ושבע שחילקו״ (כבירושלמי חלה פ״ב ח״א), ורק ״שכבשו כו׳ וחלקוה״.

חי וקיים שהחזרת בי נשמתי כו'", ער גיט אפ א הודאה צו דעם אויבערשטן אויף דער טובה. און דער שבח והודאה איז "מראשית כל פרי האדמה" (ניט נאר בראשית היום, נאר אויך), מן המובחר והטוב והיפה כו'[30] (וואס דאס באווייזט אז דאס איז א שבח והודאה בשלימות, ווייל דער איד גיט אפ צו דעם אויבערשטן פון זיינע בעסטע און שענסטע כחות כו').

און אין דעם אלעם דארף זיין "ושמחת[31] בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך ולביתך", ד.ה. ניט נאר שמחה פון א מצוה פרטית (אדער אן ענין פרטי), נאר א שמחה "בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך", אנהויבנדיק פון דער עצם זאך, אז ער האט זוכה געווען זיין א איד, א נשמה בגוף, וועלכע איז באשאפן געווארן לשמש את קונו[32]. ווארום כמדובר לעיל, די שמחה פון א אידן דארף ארומנעמען (ניט נאר זיין לימוד התורה וקיום המצוות, און פרטים פון זיין לעבן, נאר) זיין גאנצע מציאות, אלע זאכן פון זיין טאג טעגלעכן לעבן (אויך די דברי רשות), ועאכו"כ - די עצם זאך וואס דער אויבערשטער האט אים באשאפן.

ולהוסיף, אז רש"י איז מפרש אז "מקרא בכורים" איז "בזמן שמחה מעצרת ועד החג" - וואס דאס זיינען די איצטיקע טעג[33].

ה. ע"פ הנ"ל איז פארשטאנדיק נאך א נקודה:

אין שמחה זיינען פאראן א ריבוי דרגות און אופנים[34]. ווי מ'זעט עס אויך פון די דרגות בשמחה וואס מ'האט פריער גערעדט [די כללות'דיקע שמחה מצד דעם יאר (שנת תשמ"ח), ובפרט בסיום השנה, בתוך השלשים יום קודם החג, דער שבת נאך ח"י אלול, און נאך די שבעת ימי המשתה פון חתונת כ"ק מו"ח אדמו"ר].

(מנעולה של ארץ ישראל) שנכבשה מיד (ע"י תקיעת הכהנים בשופרות, בלי מלחמה, כמסופר ביהושע קאפיטל ו), וגם חלוקתה (לבני יתרו) הי' מיד (כנ"ל) - עד"ז הי' אפשר (ובפרט באם הכניסה לארץ היתה ע"י משה) להיות בכל ארץ ישראל.

30) ראה רמב"ם סוף הל' איסורי המזבח.

31) להעיר מדרשת חז"ל ש"והי'" הוא לשון שמחה (ב"ר פמ"ב, ג בסופו), וכן מפרשים ב"והי' כי תבוא" (אוה"ח ואו"ת להה"מ ריש פרשתנו).

32) וכתורת הבעש"ט (בא' מהז' תורות שאמר בג"ע בח"י אלול תרנ"ב) אידן זיינען "שמח וואס זיי זיינען זוכה זיין עבדי ה'" (נדפסה בכתר שם טוב הוספות ס"ג).

33) ואף שכל השנה הוא זמן שמחה, ובפרט בשנת תשמ"ח (כנ"ל בפנים) - הרי בכל השנה העיקר (בערך ימי שמחה שבה) הוא העבודה (ראה לקו"ת פרשתנו מג, ב: השמחה גנוזה בהעבודה ועושין מהעבודה עיקר כו'), משא"כ כשיש ציווי מפורש על שמחה, במועדים לשמחה [ועד"ז במצות בכורים שמפורש בו ענין השמחה], ועאכו"כ בזמן שמחתנו, העיקר הוא השמחה. ויתירה מזה - ממנה לוקחים הכח לשמחה במשך כל ימי השנה. וכן י"ל בנוגע ל"זמן שמחה מעצרת ועד החג", שאז ישנה שמחה מיוחדת (מפני שבזמן זה ה"אדם מלקט תבואתו ופירותיו ויינו ושמנו", שהו"ע של

און וויבאלד אז א איד דארף שטענדיק דינען דעם אויבערשטן מתוך שמחה, און אין אן אופן פון "מעלין בקודש"[35] - איז פארשטנדיק אז ביי אים דארף כסדר צוקומען עליות אין שמחה, דרגא אחר דרגא.

ד.ה. אפילו בשעת ביי אים איז איצט געווען א שמחה בשלימותה, דארף ברגע שלאחרי זה צוקומען נאך א העכערע שמחה.

ועוד ענין בזה:

ס׳איז ידוע[36] דער גודל העילוי פון עבודה בכח עצמו (אתעדל״ת), וואס דאס דערלאנגט אין א טיפערן אופן און א העכערן ארט ווי א המשכה וואס ווערט נמשך מעצמה מלמעלה (אתעדל״ע)[37].

ועד״ז איז אויך בנוגע צו שמחה (ובמכ״ש וק״ו - ווארום שמחה איז פורץ כל גדר, אויך די גדרים שלמעלה[38]), אז די שמחה וואס קומט בכח עצמו איז העכער ווי די וואס ווערט נמשך אין עם מלמעלה.

[ועד״ז בנוגע צו דעם אדם עצמו - איז אין א געוויסן פרט איז די שמחה וואס קומט בכח עצמו א גרעסערע ווי די וואס קומט מצד הציווי מלמעלה - ווייל אדם רוצה בקב שלו יותר מתשעה קבים של חבירו[39], במילא איז בא אים טייערער די שמחה וואס קומט דורך זיין אייגענע השתדלות (בערך צו דער שמחה באופן פון מקיים זיין א ציווי)].

און דערפאר דארף מען האלטן אין איין מוסיף זיין בשמחה (נוסף צו דעם טעם הנ״ל פון "מעלין בקודש"), ווייל די שמחה שבעבר איז געווארן ווי א טבע (שני) המזומן לו (ע״ד ווי די שמחה מלמעלה בערך צו שמחה בכח עצמו). און דעריבער פאדערט זיך פון אים, אז איצטער זאל ער מוסיף זיין מדילי׳ נאך א העכערע, נייע דרגא אין שמחה, ביז א דרגא שלא בערך צו

שמחה - ראה מפרשי המשנה ביכורים פ״א מ״ז).

34) וכן בסוגי האדם ישנן כמה דרגות בשמחה - כמבואר בלקו״ת פרשתנו (ד״ה תחת אשר לא עבדת גו׳) ההפרש בין שמחת כל אדם ושמחת צדיקים.

35) ברכות כח, א.

36) ראה לקו״ת ויקרא ד״ה אדם כי יקריב. ועוד.

37) וע״ד ב׳ הענינים שבריש פרשתנו: כי תבוא אל הארץ אשר ה׳ אלקיך נותן לך - שזהו במתנה מלמעלה; וירשתה וישבתה בה - עבודת המטה (ראה ד״ה כי תבוא תרס״ו. תער״ב. תורת הבעש״ט עה״פ בכש״ט הוספות ס״ג). וכן בהמשך הפרשה (כז, ג ואילך): תבוא אל הארץ אשר ה׳ אלקיך נותן לך; ובנית גו׳ וזבחת גו׳ ושמחת גו׳.

38) ראה המשך שמח תשמח הנ״ל (ע׳ רנב ואילך) שהשמחה מגעת בעצמותו ית׳, למעלה יותר מהמצוה עצמה כו׳. ועפ״ז מבואר שם (ע׳ רסה ואילך. ע׳ רפב ואילך) הבקשה "שמח תשמח רעים אהובים גו׳", שאף שבבחי׳ "רעים אהובים" (חו״ב) יש ענין השמחה, הרי שמחה זו היא בהגבלה (ע״פ מה שנמשך מלמעלה ע״י סדר השתלשלות), ולכן מבקשים "שמח תשמח" שתומשך ב"רעים אהובים" השמחה העצמי׳ דא״ס שנמשך ע״י עבודת המטה.

39) ב״מ לח, א.

די פריערדיקע שמחה. און אזוי דרגא אחר[40] דרגא[41].

און דאס איז נאך לייכטער ארויסרופן בא זיך, בשעת מ׳טראכט זיך אריין אין דעם אז בכל יום (- לאחרי וואס ״החזרת בי נשמתי״) ווערט ער א ״ברי׳ חדשה״[42], ביז אז ער ווערט נתהווה בכל רגע ורגע מחדש ממש (כתורת הבעש״ט הידועה[43]) - איז וויבאלד אז מ׳איז איצטער א ״ברי׳ חדשה״, און אני נבראתי לשמש את קוני און עבדו את ה׳ בשמחה איז א ציווי תמידי - דארף איצטער זיין א שמחה חדשה (און ס׳איז לגמרי ניט מספיק די שמחה שלו ווי געווען נעכטן און אייער-נעכטן ווארום ער איז איצטער א ״נייער״ מענטש מיט א נייעם ציווי ״עבדו את ה׳ בשמחה״).

ו. דערפון איז אויך מובן, אז די (הוספה ב)שמחה עצמה דארף זיין ניט בלויז אין מחשבה ודיבור, נאר דוקא אין מעשה בפועל, א שמחה וואס איז ניכר לעיני בשר בעוה״ז הגשמי והחומרי.

דלכאורה וואלט מען געקענט מיינען, אז וויבאלד שמחה איז א רגש שבלב, איז ניטא קיין הכרח אז דאס זאל ארויס אין מעשה. ואדרבה: וויבאלד אז שמחה איז בלי גבול (פורץ גדר), איז מעשה מגביל די שמחה (ווארום יעדער מעשה האט א ציור והגבלה, משא״כ בא מחשבה ודיבור וועלכע זיינען מער רוחניים, איז ניטא אויף אזוי-פיל הגבלה).

האט מען אבער דעם כלל אז המעשה הוא העיקר[9], א כלל וואס איז גילטיק אין אלע ענינים - ווארום דוקא אין דעם איז די כוונה שלמעלה, צו מאכן א דירה בתחתונים אין עולם העשי׳ הגשמית[44], ״למעשה ידיך תכסוף״[45], דוקא דורך דעם טוט

---

40) ואף ששמחה היא בל״ג, הפורץ כל גדר - הרי ידוע שבבל״ג עצמו ישנם דרגות. ועד״מ: א״ס נקודות בקו (כי נקודה אין לה מקום), וא״ס קוים בשטח, וא״ס שטחים במעוקב.

41) ועפ״ז גם מובן, שמכיון שהשמחה חדשה באה לאחרי ועל יסוד השמחה שלפנ״ז - הרי זה שמחה נעלית במאד, ועד למעלה מכל הגבלה, כי אפ״ל שמחה ע״י ההתבוננות בזה שיצא ממצב בלתי רצוי, שהיא שמחה גדולה ביותר (ראה תניא פל״א - מ, סע״א), אבל, מכיון שחושב ומתבונן בהמצב הבלתי רצוי שהי׳ מקודם - לא ימלט, שגם עכשיו (כששמח מזה שיצא מזה) נרגש איזה שמץ ממצבו הקודם, ושמחתו אינה בתכלית השלימות. ועכ״פ - השמחה היא מוגבלת ומדודה לפי ערך גודל הירידה (ע״ד הפירוש באהבת עולם, ע״י התבוננות בעניני עולם - שיש בזה ההגבלה שהאהבה היא לפי ערך העניני עולם שבהם מתבונן);

משא״כ שמחה הבאה ע״י התבוננות בעניני שמחה (שלפנ״ז) - היא למעלה ממדידה והגבלה (ועאכו״כ בלי שום שמץ של ענינים הפכיים). ע״ד שלימות השמחה שתהי׳ לע״ל (כשרוח הטומאה אעביר מן הארץ), שמחת עולם על ראשם (ישעי׳ לה, י. נא, יא), עולם בפירושו נצחיות - עליות בשמחה עצמה (ע״ד המבואר באגה״ק סו״ס כו).

42) שו״ע אדה״ז או״ח ס״ו ס״א. וראה יל״ש תהלים רמז תשב.

43) שעהיוה״א בתחלתו.

44) ראה תניא פל״ו.

45) איוב כח, ה.

זיך אויף שלימות למעלה כביכול (אפילו לגבי מחשבה ודיבור שלמעלה[46]).

ולהוסיף, אז די תכונה פון שמחה (אמיתית) איז דוקא בשעת דאס דריקט זיך אויס בגלוי ובפועל אויף דעם מענטשן און אויף זיינע תנועות און מעשים (ניט ווי עונג וואס קען בלייבן בהעלם)[47].

ז. ע״פ הנ״ל איז פארשטאנדיק, אז א איד בכלל, ובפרט אין שנת תשמ״ח, מיט די אלע אויבנ-גערעדטע רמזים ועילויים אין שמחה - דארף שטיין אין א שטענדיקן מצב פון עליות אין שמחה, און כסדר זוכן נייע וועגן ווי צו מוסיף זיין אין עניני אידיש-שמחה אין זיין טאג טעג טעגלעכן לעבן (נוסף צו די עניני שמחה וואס זיינען געווען לפני זה), והוספה על גבי הוספה, ובהדגשה - א שמחה וואס איז ניכר אין מעשה בפועל, בחיי יום יום פון א אידן בעוה״ז הגשמי.

ובזה גופא זיינען פאראן כמה אופנים ודרגות, בהתאם צו די פארשידענע צרכים וענינים אין דעם לעבן פון א אידן (וואס אין זיי אלע דארף זיין שמחה, כנ״ל), ביז די שלימות בזה - דורך בויען בנינים חדשים, כדלקמן.

ח. אלע באדערפענישען צרכי האדם טיילן זיך בכללות אין דריי: מזון, לבוש און בית[48].

צווישן די צרכים זעט מען א מעלה אין ״בית״ לגבי ״מזון״ און לבוש״: ״מזון״ און ״לבוש״ זיינען קיים נאר למשך זמן קצר, שלא בערך וויניקער ווי א בית, א דירת קבע, וועלכע בלייבט שטיין למשך זמן ארוך.

וואס דאס איז בפשטות דער טעם פארוואס לבושים זיינען טייערער צו קויפן ווי מזון, און בתים זיינען נאך (שלא בערך) טייערער פאר לבושים - ״מפני[49] שהמזון אינו מתקיים הרבה שתיכף אחר שיעור עיכול המזון חוזר ונעשה רעב, משא״כ הלבושים הם מתקיימים לערך שנה ויותר[50], והבתים הם יותר מתקיימים גם מן הלבושים, ולכן

46) ואף שלמעלה ״כח אין חסר פועל״ ובמילא גם בה״מחשבה״ אין חסר - הרי אמיתית ענין השלימות הוא לא רק להשלים את החסרון, אלא שלימות בעצם. וי״ל שזה שגם למעלה - ע״י המעשה בפועל מיתוספת שלימות (אף שגם מקודם לא הי׳ חסרון ח״ו).

ואדרבה, השלימות דלהשלים החסרון - היא מדידה והגבלה. משא״כ שלימות זו (שלמעלה מלהשלים החסרון) - היא למעלה משיעור ומדה. ונמצא, שהשלימות שנעשית ע״י עבודת האדם במעשה בפועל, היא בל״ג.

47) ראה המשך שמח תשמח הנ״ל בתחלתו.

*) ועי״ד ענין עשירות שהוא למעלה מ״די מחסורו״ (כתובות סז, ב).

48) בהבא לקמן ראה ד״ה מזמור שיר חנוכת הבית בלקו״ת ברכה (צח, ד ואילך) ובסידור עם דא״ח (יט, ד ואילך). ועוד.

49) ל׳ הלקו״ת שם, סע״ד.

50) ורק במדבר הי׳ הנס שענני הכבוד היו מגהצים בגדיהם במשך כל זמן היותם שם (ארבעים שנה) - פרש״י

בתים דמיהם יקרים מן הלבושים מפני שהם מתקיימים יותר, וכן הלבושים יקרים מן המזון״.

דער טעם אויף דעם בפנימיות הענינים: ״הבתים[51] שרשם למעלה יותר גבוהים מן הלבושים והלבושים מן המזון״, ״מזון שהוא חיות פנימי נמשך מבחי׳ ממכ״ע כו׳, ולכן המזון יש לו כליון מאור פנימי המלובש ומוגבל בכלים כו׳, ולכן הם יותר בזול ואינם הכרחים כ״כ במיני מטעמים[52] כו׳, משא״כ הלבושים שרשם למעלה הוא מבחי׳ כתר ראש לנאצלים בחי׳ מקיף, ולכן הם למטה ג״כ מקיפים על האדם ולא החיות פנימי, ונצרכים יותר לאדם כי א״א בחורף בלי מלבוש כו׳, ולכן הם יותר ביוקר ומתקיים יותר לפי ששרשו למעלה גבוה יותר ממזון כו׳ שאינו מוגבל בכלים ולכן אין לו כליון כ״כ כו׳, ובתים שהם רחוקים יותר מגוף האדם שרשם למעלה הוא מבחי׳ תחתונה שבמאציל שהוא בחי׳ מקיף דמקיף כו׳, והם יותר נצרכים לאדם גם מהלבושים כי א״א לדור בלא בית אף רגע, והוא יותר ביוקר ומתקיים ביותר מפני ששרשם למעלה מעלה מבחי׳ מקיף דמקיף״.

ועפ״ז איז מען מבאר[48] דעם ״טעם שעושים משתה ושמחה בחנוכת הבית״, און די שמחה דעמולט איז א שמחה הכי גדולה - ווייל אין צרכי האדם איז ״בית״ דער העכסטער ענין.

ט. עפ״ז איז מובן, אז דער בעסטער און גרעסטער אופן ווי צו מוסיף זיין (ע״י עבודה בכח עצמו) אין שמחה בשנה זו (שנת תשמח), און א שמחה וואס איז ניכר אין מעשה בפועל בחיי יום יום פון א אידן בעוה״ז הגשמי[53] - איז דורך פארבינדן דאס מיט **בנינים ובתים**, וועלכע האט די מעלה אז דאס איז א דבר קיים לזמן ארוך, און נעמט זיך פון גאר א הויכן שרש (מקיף למקיף), און דער עיקר - א זאך וואס איז נוגע צו שלימות האדם (וכמאחז״ל[54] ״כל אדם שאין לו בית אינו אדם״, וכנ״ל אז ״א״א לדור בלא בית אף רגע״), און דערפאר איז דאס פארבונדן מיט א שמחה הכי גדולה.

דעריבער האט מען מציע גע-ווען, אז שטייענדיק נאך אין דעם שנת תשמח[55] (בסיומו

עקב ח, ד.

51) לקו״ת שם צט, א-ב.

52) ראה לקו״ש ח״ט ע׳ 139 הערה 31.

53) ראה לקו״ת שם, ב, שמכיון ששרש הבית הוא מבחי׳ מקיף דמקיף ״לכן ירדה למטה במדרגה היותר תחתונה (שכל שנפל במדרגה שרשו מבחי׳ ומדרגה יותר גבוה) אבנים ועפר בחי׳ דומם משא״כ הלבושים הן מבחי׳ צומח״ (והמזון מבחי׳ חי כו׳ - סידור שם כ, רע״ג).

54) כן הובא בכ״מ (ראה תו״ח ויקהל תרכז, ב. ועוד). וראה יבמות סג, א: כל אדם שאין לו קרקע כו׳. ובתוס׳ שם ד״ה שאין: קרקע לבנות עליו שידור בו״.

55) ובפרט שבאים עתה מיום חתונתו ושבעת ימי המשתה של נשיא דורנו, שבקשר עם חתונה בונים בנין של שמחה, בית חתנות לבנו (תענית יד, ב. מגילה ה, ב. רמב״ם הל׳ תעניות פ״ג ה״ח. וראה כס״מ ולח״מ שם. ר״ן ספ״ק

וחותמו[56].

ובפרט אז דאס איז אויך גע-ווען א **שנת הצלחה**, ווי מ'האט געזען במוחש, אז די זאגן וועלכע מ'האט געטאן דעם יאר זיינען געווען בהצלחה (גדולה), סיי אין עניני תורה ומצוות, און אפילו אין עניני רשות (מסחר וכיו"ב) -

זאל יעדערער און יעדערע פארבינדן די שמחה מיט אנהויבן (עכ"פ) בויען (אדער עכ"פ קויפן) נייע "בנינים",

סיי ברוחניות - מוסיף[57] זיין נייע פעולות (וואס א נייע פעולה איז אזוי ווי א "בנין חדש") אין אלע ענינים טובים, בהפצת התורה והיהדות והפצת המעינות חוצה,

[נוסף אויף דעם וואס מ'גיט צו א **נייע** טעטיקייט אין דעם אייגענעם שטוב, אדער חדר וכיו"ב - משכן ומקדש לה', אויף וועלכע דער אויבערשטער זאגט "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"[58], כמדובר כמ"פ בארוכה[59]; דאס איז אבער א הוספה אין א בית שכבר קיים, ובנדו"ד - רעדט מען בעיקר וועגן בויען נייע **בתים**],

ועוד ועיקר - יעדערער און יעדערע[60] בכל מקום ומקום וואס האט די מעגלעכקייט בזה זאל (אנהויבן) בויען נייע בנינים בגשמיות [אדער אויב מ'קען אליין זיך ניט אונטערנעמען די הוצאות אויף בויען - זיך משתתף זיין מיט אנדערע, כמה ביחד צו בויען],

סיי בנינים ציבוריים, בתי תורה, בתי תפלה, בתי צדקה (אדער כולם ביחד) - ובפרט אז באמת דארף מען אויף דעם ניט האבן א הוראה מיוחדת אין א שנה מיוחדת (פון שנת תשמח), ווארום אלעמאל איז א זמן מסוגל אויף בויען אזוינע בתים, (ואדרבא - מאי קמ"ל),

און סיי בנינים פרטיים, ביני רשות [וואס ביי א אידן

דתענית).

56) והכל הולך אחר החיתום (ברכות יב, א), וכנ"ל בפנים (סעיף א) שבסיום השנה הוא זמן לחשבון הנפש דעבודת כל השנה כולה.

57) ובפרט ששמו הראשון של נשיא הדור הוא - "יוסף", שפירושו בפשטות הוא הוספה [ובהוספה זו עצמה ישנה כמה פרטים: "יוסף הוי'" - שם העצם ושם המפורש ושם המיוחד; "לי" - הוספה בעבודת עצמו (ולא רק להשפיע שאחרים יוסיפו בעבודתם); "בן אחר" - (לא רק ולבי חלל - תניא פ"א, אלא) לעשות "בן" גם מבחי' "אחר" שבו, היצה"ר שמנגד להוספה בעבודה].

58) תרומה כה, ח.

59) לקו"ש חכ"ה ע' 303 ואילך. קונטרס משיחת ש"פ תרומה תשמ"ז. ועוד.

60) דענין זה שייך הן לאנשים והן לנשים. ולהעיר, אשר בכמה ענינים עיקריים יש לנשים, עקרת הבית, בינה יתירה (בנוגע לבניית בית וסידור החדרים כו'). וכמ"ש חכמות נשים בנתה ביתה (משלי יד, א).

ולהעיר מלקו"ת ברכה שם בסופו (ק, א), בביאור מאחז"ל עה"פ "להניח ברכה אל ביתך", שהברכה לאדם הוא בשביל אשתו, שזהו מה שנאמר "מימי לא קראתי לאשתי אשתי אלא לאשתי ביתי" (שבת קיח, ב), שדוקא בזכות אשתו (בחי' מלכות), הנקרא ביתי (בחי' מקיף דמקיף) נמשך ההמשכה למטה בגשמיות כו'.

איז אויך א בנין של רשות פאר-בונדן מיט עבודת ה׳ - ״בכל דרכיך דעהו״, ובפרט אז דורך בניית בתים בהצלחה איז א איד מקיים די מצוה פון פרנסת אשתו ובני ביתו (״שארה כסותה גו׳ לא יגרע״[61]). ובפרט אז מ׳וועט מאכן אויך פון די בתי רשות א משכן ומקדש לה׳[62], אנהויבנדיק דורך מאכן א חנוכת הבית ובשמחה (כנ״ל), וכמנהג ישראל - אנהויבען מיט אריינברענגען קינדער אין דעם בית אלס חנוכת הבית זיי זאלן דארט לערנען אל״ף בי״ת אדער פסוקי תורה וכיו״ב, און אויך לאחרי זה - אז דורך דעם בית וועט צוקומען (נאכמער) אין תומ״צ והפצת היהדות].

וכמובן, אז די בני׳ במיוחד נוגע צו מוסדות, וואס יעדער מוסד דארף דאך האבן א בית וואו די משרדים אדער כתות פון דעם מוסד געפינען זיך - איז איצטער א זמן מסוגל ביותר צו בויען (אדער קויפן) א נייעם בנין (ובפרט אויב מ׳האט נאך ניט דעם א אייגענעם בנין), אדער אויב מ׳האט א בנין - אפשר דארף מען א גרעסערען און שענערע בנין, אדער מוסיף זיין חדרים צו דעם בנין וכיו״ב.

ומה טוב - אז מ׳זאל דאס אנהויבן בויען (אדער משלים זיין א בנין וועלכע מ׳האט אנגעהויבן, עכ״פ א חדר וכיו״ב) נאך אין דעם יאר, שנת תשמח, אדער אויב דאס איז ניט בכדי שיעשה (בדרך הטבע) - עכ״פ מאכן גלייך (בשנה זו) די החלטה טובה בזה, און טאן וואס מער אויף דאס אראפברענגען בפועל (דורך שרייבן די החלטה בכתב, איבערגעבן אויך צו א צווייטן, און זיך פארבינדן מיט די וועלכע דארפן בויען וכיו״ב), אזוי אז בסמיכות הכי אפשרית זאל מען קענען אנהויבן די בני׳ בפועל.

און זייענדיק א שנת תשמח און שנת הצלחה (כנ״ל), וועט דער אויבערשטער זיכער מצליח זיין יעדערן און יעדערע אין דעם.

י. בכדי מאכן א התחלה טובה בזה ״אויפעפענען די וועג״, צו געבן נאכמער כח צו אידן בכל מקום שהם צו בויען בנינים חדשים - האט מען אין דעם אנגעהויבן טאן עטלעכע טעג צוריק[63] דורך אוועקשטעלן דער ״אבן הפינה״ פון דעם בית הכנסת ובית המדרש פון נשיא דורנו כ״ק מו״ח אדמו״ר[64] (וואו עבד עבודתו בעשר שנים האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין, און דאס בלייבט ביתו עד

61) משפטים כא, י.

62) ועי״ז ניתוסף גם בהבנין עצמו, שע״י זה שנעשה ״מקדש מעט״, הרי הוא קיים (לא רק למשך זמן ארוך, כ״א) לעולם ועד, כי לע״ל יעתיקו כל בתי כנסיות כו׳ לארץ ישראל (מגילה כט, א).

63) ביום ג׳ פ׳ תבוא אל הארץ גו׳ ובנית. וראה השיחה שנאמרה ביום זה.

64) להעיר, שחנוכת ביהכ״נ דנשיא דורנו (במקום זה) בשנת ש״ת היתה ביום כ״א אלול - הקביעות דש״פ תבוא בשנה זו.

סוף כל הדורות, ווארום אויך לאחרי ביאת המשיח וועט דאס נעתק און מיטגענומען ווערן אין ארץ ישראל[65]), און געטאן דאס מתוך שמחה, און פארבונדן מיט איבער׳חזר׳ן דברי תורה, שבכתב ושבע״פ, און במיוחד - דברי תורתו פון נשיא דורנו.

און פון דער התחלת הבני׳ פון בית נשיא דורנו, וואס הנשיא הוא הכל - באקומט יעדע-רער פון דעם דור נאכמער כח צו אנהויבן בויען בנינים, כל אחד ואחת במקומו הוא.

*

יא. נאך אן ענין שהזמן גרמא אויף וועלכען מ׳דארף מעורר זיין:

שטייענדיק געציילטע טעג פאר די קומענדיקע ימים טובים, ראש השנה, עשי״ת, ש״ש, ערב יום הכפורים ויום הכפורים, און חג הסוכות שמע״צ ושמח״ת - דער-מאנט מען נאכאמאל וועגן דעם אז מ׳זאל צושטעלן (בסבר פנים יפות) צו כל הזקוקים לזה די געלט כדי זיי זאלן קענען האבן אלע צרכי החגים,

אנהויבנדיק פון ״אכלו משמנים ושתו ממתקים״ בראש השנה[66], און דערנאך די מאכלים פאר די סעודות בש״ש בערב יוהכ״פ און מוצאי יוהכ״פ, און דערנאך פאר די סעודות און צרכים פון חג הסוכות, סוכה וד׳ מינים,

אזוי אז יעדער איד זאל קענען פראווען די ימים טובים בשמחה ובטוב לבב, מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף.

זעלבספארשטאנדיק, אז ס׳איז אויך כדאי מודיע זיין פאראויס אז די אלע וואס דארפן אנקומען צו הילף, וועלן זיכער באקומען אלץ וואס זיי דארפן - וואס די הודעה גופא גיט צו אין דער מנוחת הנפש ומנוחת הגוף.

דערביי אונטערשטרייכט מען, אז דאס (צושטעלן צרכי החג לכל הזקוק לזה) איז ניט קיין זאך של מה-בכך ח״ו, נאר דאס איז א מצוה מן התורה וכלל גדול בכל התורה כולה - ״ואהבת לרעך כמוך״[67], ווי יעדערער זאגט פארן דאוונען בכל בוקר.

וכמובן, אז בשעת מ׳גייט דערנאך דאוונען און בעטן דעם אויבערשטן פאר די אייגענע צרכים, לאחרי ההקדמה פון קבלת אהבת ישראל - דארף מען בא-ווייזן אז מ׳טוט אין צוצו-שטעלן דעם צווייטן זיינע צרכים.

ובנוגע לפועל: יעדערער און יעדערע האט די אחריות צו זען אז הזקוקים לזה זאלן האבן אלע צרכי החג. וואס דאס קען מען לייכט אויספירן דורך געבן געלט צו די פארשידענע מוסדות וואס תפקידם איז העלפן אזוינע מענטשן.

65) מגילה שם.

66) נחמי׳ ח, י. שו״ע אדה״ז או״ח סתקפ״ג ס״ד. וראה לקו״ש חי״ד ע׳ 369 ואילך.

67) קדושים יט, יח ובתו״כ שם.

אפילו די וואס האבן שוין געגעבן לזה, דארפן זיך נאכ-אמאל באטראכטן אפשר קענען און דארפן זיי אין דעם מוסיף זיין.

*

יב. די הוספות אין אלע גוטע פעולות וועלן זיכער צוגעבן נאך אין די ברכות פון דעם אויבערשטן צו יעדער איד און אלע אידן - ובנוסח דכל בנ״י הכללי א כתיבה וחתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה, בגשמיות וברוחניות וברוחניות ובגשמיות גם יחד,

און בקרוב ממש - זוכה זיין צו גיין אלע אין ארץ הקודש, אין ירושלים עיר הקודש, אין בית המקדש השלישי, מקדש אד׳ כוננו ידיך[68], ובפרט דורך די הכנה מעין זה - דורך בויען בנינים חדשים בכל מקום נאך אין זמן הגלות, כנ״ל בארוכה,

ובמהרה בימינו ממש, ושמחת עולם על ראשם.

---

68) בשלח טו, יז ובפרש״י.

--- * ---

בס"ד. שיחת ש"פ תבוא, כ"א אלול, שבת סליחות ה'תשמ"ח.

הנחת התי' בלתי מוגה

השלמות לשיחה הראשונה

[בענין תורת הבעש"ט (א' מהז' תורות ששמע אדמו"ר נ"ע) בג"ע שישראל "זיינען שמח וואס זיי זיינען זוכה זיין עבדי ה'"]:

א. אין דער תורה פון בעש"ט איז בהדגשה דער ענין השמחה ווי דאס איז פארבונדן מיט זיין "עבדי ה'", וואס דאס איז דוקא ווי אידן זיינען דא למטה אין עוה"ז הגשמי.

ועפ"ז דארף מען פארשטיין די שייכות דערפון מיט דעם וואס דער בעש"ט האט דאס געזאגט זייענדיק דוקא אין **גן עדן** (ווי ס'איז מודגש אין דעם סיפור וואס כ"ק מו"ח אדמו"ר האט דערציילט וועגן די ז' תורות ששמע אביו בגן עדן).

איז דער ביאור אין דעם פארשטאנדיק פון דעם גופא וואס מ'איז דערביי מדגיש אז דאס איז געווען אין ג"ע, דלכאורה: וואס איז די מעלה אין ג"ע - דער עיקר כוונה פירט זיך דאך אויס דורך ירידת הנשמה בגוף בעוה"ז הגשמי והחומרי. און כאטש אז דאס איז א ירידה, איז דאס אבער ירידה צורך עלי', העכער פון ווי די נשמה איז אין ג"ע.

נאר טאקע היא הנותנת: בשעת דער בעש"ט האט געזאגט די ז' תורות אין ג"ע איז ער געשטאנען אין א דרגא (ניט ווי נשמתו איז קודם ירידתו למטה, נאר דוקא) **לאחרי** ווי ער האט עובד געווען עבודתו למטה אלס א נשמה בגוף. וואס דעמולט קומט צו אין דער נשמה אן עילוי שלא בערך לגבי ווי זי איז געווען קודם הירידה. כמובן דערפון גופא וואס די נשמה האט יורד געווען, דלכאורה - וואס איז די תועלת אין דער ירידה אויב די נשמה קערט זיך נאר צוריק למקום שממנה ירדה? מוז מען זאגן, אז דורך דער ירידה קומט צו אן עילוי אין דער נשמה, און אן עילוי שלא בערך.

והענין: קודם ירידתה למטה איז די נשמה בבחי' "עמידה", "חי הוי' אשר עמדתי לפניו"[1], כל נשמתא ונשמתא הוה קיימא בדיוקנאה קמי' מלכא קדישא[2], די נשמה שטייט טאקע אויף א דרגא נעלית ביותר, "טהורה היא" - אבער זי איז בבחי' עמידה קיימא; דוקא דורך ירידתה למטה און די עבודה למטה ווערט זי א "מהלך"[3].

---

1) מלכים ב' ה, טז. 2) כ"ה בכ"מ בדא"ח. וראה זח"ג קד, ב. זח"א צו, סע"ב. רכז, ב. רלג, ב. זח"ב צו, ב. זח"ג סא, ב. 3) ראה תו"א ס"פ וישב. ובכ"מ.

און אין דעם איז באשטאנען די מעלה פון דעם בעש"ט ווען ער האט געזאגט די ז' תורות אין ג"ע - אז דאס איז געווען **לאחרי** וואס ער איז נתעלה געווארן צו דער דרגא פון מהלך דורך עבודתו למטה (העכער פאר די דרגא פון עמידה ווי די נשמה איז ג"ע קודם ירידתה למטה).

ויש להוסיף, אז דאס איז נאך באופן נעלה יותר בא דעם בעל שם טוב, וואס ענינו איז כשמו - א בעל-הבית אויפן "שם טוב"[4]. וואס אין דעם במיוחד איז מרומז די עלי' וואס קומט ארויס ע"י הירידה למטה:

אין היינטיקן פרק לערנט מען[5], "שלשה כתרים הן כתר תורה כתר כהונה כתר מלכות, וכתר שם טובה עולה על גביהן". דערפון וואס די משנה זאגט נאר "שלשה כתרים הן" איז פארשטאנדיק אז "כתר שם טוב" איז ניט קיין כתר בפ"ע, ד.ה. אז מצ"ע איז ער למטה פון די "שלשה כתרים", אבער לאחרי ווי מ'האט די עבודה אין די שלשה כתרים, דעמולט ווערט אן עלי' אין כתר שם טוב, אז ער איז "עולה על גביהן", נאך העכער פאר די שלשה כתרים.

ויש לומר אז "כתר שם טוב" איז מרמז אויף דער עלי' וההליכה וואס ווערט אויפגעטאן אין דער נשמה דוקא דורך ירידתה ועבודתה למטה בעוה"ז הגשמי. בשעת זי איז **יורד** למטה איז דאך דאס לכתחילה א ירידה (ע"ד ווי "שם טוב" איז לכתחילה למטה פון די שלשה כתרים), אבער ירידה זו צורך עלי', דורך דער עבודה למטה ווערט "כתר שם טוב עולה על גביהן" - די מעלה פון הליכה.

ואע"פ אז אויך די שלשה כתרים זיינען פארבונדן מיט הליכה: "כתר תורה" - לאפשה לה[6], "כתר כהונה" - לעמוד לפני ה' ולשרתו[7], "כתר מלכות" - משכמו ומעלה גבוה מכל העם[8], ובפרט ווי מלכות איז מיטן גאנצן פארנעם -

איז אבער דער ענין ההליכה בכתרים אלו קומט מצד דעם וואס אזוי איז אויסגעשטעלט געווארן **מלמעלה**, משא"כ די הליכה בא "כתר שם טוב" קומט דורך עבודה **בכח עצמו**, און דערפאר איז דאס "עולה על גביהן".

[ואע"פ אז אלע ענינים נעמען זיך פון עצמותו ית' - זיינען אבער דא חילוקים אין דעם אופן ווי זיי שטעלן זיך אויס (כמבואר בכ"מ). און בנוגע צו די שלשה כתרים - זיינען זיי

---

4) ס' השיחות ת"ש ע' 170. 5) פ"ד מי"ג. 6) זח"א יב, ב. 7) עקב י, ח. 8) ש"א ט, ב.

לכתחילה אויסגעשטעלט מלמעלה באופן אז אין זיי איז דא הליכה; משא״כ בנוגע צו ״כתר שם טוב״ - וואס די הליכה קומט ע״י עבודת בכח עצמו למטה].

ביז אז דורך עבודה בכח עצמו - וואס אין דעם איז די כוונה למעלה, ״למעשה ידיך תכסוף״ - טוט מען אויף אויך א שלימות למעלה, ביז אויך אין עצמותו ית׳ כביכול, כמבואר בכ״מ אין חסידות חב״ד, וואס גיט דאס צו פארשטיין אין שכל האדם [וואס דורך דעם ווערט א יחוד נפלא צווישן דעם משיג און דעם מושג און דעם דבר המושג[9]].

[בהביאור בפרש״י ריש פרשתנו]:

ב. אפילו לאחרי ביאור הנ״ל בפרש״י, אז ״וירשתה וישבת בה״ (ובמילא - חיוב ביכורים) האט געקענט זיין (און אזוי איז געווען בפועל בנוגע ליריחו) גלייך בביאתם אל הארץ און מ׳דארף ניט ווארטן ביז לאחרי שבע שכבשו ושבע שחלקו - דארף מען נאך אבער פארשטיין וואס רש״י איז מפרש אז די תנאי למצות ביכורים איז ״וירשתה וישבת בה״.

דלכאורה: בפשטות הכתובים קען מען מפרש זיין אז דער תנאי אויף מצות ביכורים איז נאר ביאת הארץ (כי תבוא אל הארץ), אבער ניט ״וירשה וישבת בה״. ואע״פ אז אין פסוק שטייט ״כי״ (אז דאס איז א תנאי) - איז ניטא קיין הכרח טייטשן אז דער ״כי״ גייט (ניט נאר אויף ביאת הארץ, נאר אויך) אויף ירושה וישיבה. אדרבה: אויב דער תנאי איז אויך ירושה וישיבה, האט געדארפט שטיין ״כי תבוא אל הארץ גו׳ וכי ירשתה וישבת בה״ (צוויי תנאים). בכל אופן - איז ניטא קיין הכרח צו זאגן אז דער תנאי איז אויך ירושה וישיבה, און מ׳וואלט געקענט לערנען בפשטות, אז ״כי תבוא אל הארץ״ זיינען פאראן צוויי באזונדערע ענינים (וועלכע זיינען ניט תלוי זה בזה): ״וירשתה וישבת בה״, און הבאת ביכורים.

איז דער ביאור אין דעם פארשטאנדיק ע״פ המדובר כמ״פ, אז רש״י איז מפרש נאר די חידושים אין פשוטו של מקרא וועלכע דער בן חמש וועט אליין ניט פארשטיין. ווי מ׳זעט עס בפשטות, אז בכו״כ פסוקים בתורה איז רש״י גארניט מפרש, ניט ווייל דארטן איז ניטא קיין פירוש ע״ד הפשט, נאר אדרבה - ווייל דער בן חמש וועט אליין פארשטיין דער פשט.

9) ראה תניא פ״ה.

עד"ז בנדו"ד: רש"י דארף ניט מפרש זיין דער פירוש הפשוט אין פסוק, אז "וירשתה וישבת בה" און מצות ביכורים זיינען צוויי באזונדערע ענינים, ווארום דאס איז מובן מעצמו פון פשטות הכתוב. רש"י איז נאר מוסיף דער חידוש, אז נוסף לזה וואס "וירשתה וישבת בה" איז א באזונדער ענין, איז דאס אויך א תנאי אין הבאת ביכורים[10].

[בהלימוד ממצות ביכורים - שראשית היום הוא באמירת מודה אני לפניך כו']:

ג. ובכל יום זאגט מען "מודה אני לפניך", ווייל בכל בוקר ווערט מען "ברי' חדשה", במילא פאדערט זיך א נייע הודאה לה'. און אזוי - איז מען עולה מדרגא לדרגא, און מ'שטייט ניט אויפן זעלבן ארט.

ובפרט אז דער "מודה אני" איז "לפניך", וואס אויך בא דעם אויבערשטן כביכול זיינען פאראן שטענדיקע עליות.

ובמכ"ש דערפון וואס בעוה"ז הגשמי זעט אפילו א קינד אז ס'איז דא צומח וחי, און אויך ווען ער קוקט אויף זיך אין שפיגל - זעט ער אז ער האלט אין איין וואקסן, איז עאכו"כ אז אזוי איז ביי אלע ענינים פארבונדן מיט "לפניך".

און "מודה אני" ווערט דער יסוד וואס ווערט נמשך בעבודת כל העום כולו, אז ער זאל שטענדיק מרגיש זיין דער "מודה אני לפניך", וואס דאס וועט בדרך ממילא באווארענען אלע ענינים בלתי רצויים, כמובן בפשטות, אז בשעת א איד פילט ווי דער אויבערשטער געפינט זיך לעבן אים, וועט ער ניט טאן א זאך וואס דער אויבערשטער וויל ניט, במחשבה דיבור ומעשה.

- בנוגע צו מחשבה קען א איד ניט העלפן. אפילו א בינוני וואס "לא עבר עבירה מימיו ולא יעבור מעולם" - פאלן אים איין מחשבות שלא ברצונו, נאר ער ווארפט זיי גלייך ארויס[11]; אבער בנוגע צו דיבור, ועאכו"כ מעשה (וואס איז פארבונדן מיט אן אריכות כו') - פאלט דאס ניט אריין בדרך ממילא, במילא קען א איד אויף דעם אלעמאל זיין א בעה"ב, און ער האט בכח אז זיינע דיבורים ומעשים זאלן זיין טובים בתכלית.

און וויבאלד אז די עבודה דארף זיין א שטענדיקע, און באופן

10) ראה גם לקו"ש תבוא תשמ"ז. 11) תניא פי"ב.

של עלי׳ מדרגא לדרגא - און עבודת ה׳ דארף זיין מתוך שמחה - קומט אויס אז אויך די שמחה דארף זיין א שטענדיקע, און באופן של עליות מדרגא לדרגא;

און וויבאלד אז שטייענדיק בהודאה ״לפניך״ זיינען ביי אים ניטא קיין דברים בלתי רצויים (כנ״ל), איז די שמחה נאך גרעסער, ווארום דאס קומט ניט פון אויסגעלייזט ווערן פון דברים בלתי רצויים, נאר א שמחה פון ענינים טובים, ביז א שמחה געבויט אויף שמחה עצמה, אויף התבוננות בעניני שמחה, כנ״ל[12].

ד. ועד״ז איז אויך דער פירוש אין תורת הבעש״ט הנ״ל, אז אידן זיינען ״שמח ווייל זיי האבן זוכה געווען זיין עבדי ה׳״ - אז מ׳דארף ניט זאגן דער פירוש אין דעם, אז די שמחה איז פון דעם וואס פריער זיינען זיי ניט געווען עבדי ה׳ ח״ו, נאר אז די שמחה איז פון דעם עצם דבר טוב ושמח אז זיי זיינען עבדי ה׳.

[ע״ד ווי מ׳האט גערעדט אין די התוועדויות שלפנ״ז[13] אין דעם פירוש הכתוב[14] (געבראכט אין רמב״ם[15]) ״אז נדברו יראי ה׳ גו׳ ויקשב ה׳ וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה׳ ולחושבי שמו״ - אז דאס רעדט זיך וועגן עליות אין ״יראי ה׳״ עצמו, און אין ״חושבי שמו״ עצמו, ביז אז חושבי בשמותיו של הקב״ה[16] (ווי געבראכט אויך אין לקו״ת פרשתנו[17])].

בשעת מ׳טראכט זיך נאר אריין אז מ׳האט זוכה געווען זיין עבדי ה׳, איז דאס גופא רופט ארויס שמחה (און א גרערעסע שמחה ווי די וואס קומט פון התבוננות אין דער יציאה פון א מצב הפכי, וועלכע האט נאך א שמץ פון די ענינים בלתי רצויים).

ה. און בשנה זו דארף מען אויף דעם ניט האבן אזא גרויסע התבוננות - ווארום דער יאר איז געווען א שנת הצלחה, ווי מ׳זעט בפועל אז אין די זאכן וועלכע אידן האבן געטאן במשך דעם יאר האבן זיי מצליח געווען, סיי ברוחניות, סיי בגשמיות, סיי אין עניני קדושה, און סיי אין עניני רשות (מסחר וכיו״ב) וכו׳.

במילא האט מען א ריבוי ענינים פון וואס צו זיין שמח - מ׳דארף נאר א קוק טאן אויף די אלע ענינים טובים אין וועלכע מ׳האט מצליח געווען במשך דעם יאר, ברענגט דאס אליין צו א שמחה גדולה.

---

12) בהשיחה המוגהת ס״ד. 13) שיחת ש״פ ראה, אדר״ח אלול. 14) מלאכי ג, טז. 15) סוף הל׳ טומאת הצרעת. 16) רמב״ם בפתיחתו על התורה. 17) מא, ג.

אעפ״כ שרייבט מען מיר, ולדעתו שרייבט ער א חכמה, ווען באמת איז דאס א טשפות שאין כמוהו - אז וואו איז די הצלחה בשעת עס האבן פאסירט עלטעכע זאכן שלא כרצונו, ולדעתו זעט עס ניט אויס ווי דברים טובים, ובמילא (שרייבט ער) ווי קען מען זיין בשמחה.

מ׳האט אבער געזען בפועל - און ווי ער אליין ווייסט דערפון - אז ס׳איז געווען הצלחה בכו״כ ענינים, עס זיינען געבארן געווארן אייניקלעך, אייניקלעך זיינען געווארן געזונט, ער האט זיך משתתף געווען בא מסיבות של שמחה, געווען א סנדק וכו׳, ביז אז ס׳איז אראפ א קטרוג, און - ווי ער אליין שרייבט - אז ס׳איז געווען א נס.

זאגט ער אבער, אז ס׳איז טאקע געווען הצלחה און א נס וכו׳, אבער דאס איז אלץ בעבר... ער וויל האבן מזומן - דאס וואס איז געווען בעבר איז איצטער ניט נוגע, ער וויל האבן מזומן.

און דעריבער - פירט ער אויס - זעט ער ניט פון וואס צו זיין בשמחה און מרה-לבבנה!

וואס הייסט?! זעסט אליין די אלע עניני הצלחה, און דעריבער האסטו געגוג טעמים אויף זיין בשמחה!

נאר וואס-דען, ער האלט אז ס׳איז ניט לויט זיין טבע, ער איז בטבע א מרה-שחורה׳ניק, במילא קען ער ניט זיין בשמחה.

וואס הייסט ער קען ניט זיין בשמחה?! דער אלטער זאגט אין לקו״ת בפרשתנו אז אז יעדער איד קען שטיין בשמחה - איז ווי קען ער קומען זאגן אז ער קען ניט זיין שמח?!

ס׳איז אבער ניט קיין ענין איבער׳חזר׳ן א צווייטן׳ס טפשות [וואס מיט טפשות רעכנט מען זיך ניט - ניט למעלה און ניט למטה], ובפרט ווען מ׳קען בעסער רעדן וועגן זיינע קלוגע זאכן.

ווי מ׳זעט עס בנוגע צו הדפסת ספרי חסידות:

די כוונה אין הפצת המעינות חוצה איז ניט נאר ווי דאס שטייט בנקודה בתורת הבעש״ט, נאר דערנאך איז דאס ארויס אין חסידות חב״ד באופן פון יתפרנסון מיני׳, אין די מאמרי חסידות פון רבותינו נשיאינו. לאחרי אבער ווי רבותינו נשיאינו האבן געזאגט און געשריבן די מאמרים - איז דאס נאך אלץ ניט בתכלית ההפצה אין חוצה, דעריבער ווילן די רביים אז דערנאך זאל מען אפדרוקן אין א ספר, וואס דעמולט קען דאס אנקומען אהין חוצה

ממש צו יעדער איד.

זעט מען אז בנוגע צו די נדבנים וואס צאלן די הוצאות צו דרוקן חסידות - זיינען פאראן כמה סוגים:

ס'איז פאראן אזא וואס האט סו"ס אויף זיך גע'פועל'ט צו געבן געלט אויף אפקופירן איין קונטרס חסידות, אדער נאכמער - אפדרוקן א ספר המאמרים, 1500 אדער 2000 טופסים, וואס דאס ערמעגלעכט אז 2000 אידן זאלן דאס קויפן און סו"ס וועט דער ספר אליין זיי "נודזשען" צו לערנען אין די ספרים ובל ימלט אז מ'וועט טאקע לערנען בפועל, במילא קומט אויס אז בזכותו (פון דעם מנדב) איז חסידות אנגעקומען צו נאך 2000 אידן!

אבער לאחרי ווי ער איז אויף דעם מנדב פעם אחת - איז דאלאי! דערנאך גייט ער אוועק טאן אנדערע גוטע זאכן. ער זעט אז ער איז מצליח אין מסחר וכו', ער האלט אבער אז ער האט שוין געטאן זיינס בנוגע צו דרוקן ספרי חסידות. איצטער קען ער טאן אנדערע זאכן.

דערנאך איז אבער דא אזא וואס דרוקט ניט נאר איין מאל, און דרוקט ניט נאר דעם ספר בשעת ער איז יוצא לאור בפעם הראשון פון א כתב יד, נאר אויך א צווייטע הוצאה, וואס קען אנקומען ניט נאר צו 2000 אידן נאר צו 4000 אידן, און נאכמער דערפון, און אפילו אויב מ'האט שוין געזען דעם ספר אמאל - איז אין ביהמ"ד בלא חידוש[18], זיכער קומט צו א חידוש דורך לערנען דעם נאכמאל.

ואיך להאריך בענינים וואס זיינען ניט שייך צום ציבור.

ו. ובנוגע לענינֵנו - שעם איך זיך ניט און און איך חזר איבער נאכאמאל, אז דער יאר איז געווען א שנת הצלחה, מ'האט מצליח געווען אין די ענינים מיט וועלכע מ'האט זיך פארנומען, ובפרט בנוגע דעם ענין פון בניית בתים.

און דעריבער איז כדאי אויסנוצן די לעצטע טעג פון דעם יאר אין אלע ענינים טובים, וועט מען אין דעם זיכער מצליח זיין.

- דאס איז ניט קיין ענין פון זאגן עתידות - מגיד עתידות איז ניט מיין ענין, [אויף דעם דארף מען גיין צו אנדערע

18) חגיגה ג, א.

מענטשן, וביניהם - אויך נשים, וועלכע זיינען מגידי עתידות, מיט די פארשידענע נעמען וואס מ׳רופט זיי אן. וואס אויף דעם איז דא א סעיף אין שו״ע[19] און א שקו״ט באחרונים צי מ׳מעג צו זיי גיין אדער ניט.

דערפון איז אבער מובן, אז דאס איז ניט קיין ענין של שקר, ווייל אויב דאס איז שקר - איז מאי קמ״ל אז ס׳האט קיין ארט ניט מ׳זאל גיין הערן שקרים און נאך צאלן דערפאר, ואין שאלה בדבר אז אין דעם זאל זיין א שקו״ט. נאר זיכער אז יש לזה מקום [ע״ד ווי ס׳איז מבואר בנוגע צו קמיעאות, אז אויב מ׳האט געזען אז דאס האט געארבעט דריי מאל, מיט די אנדערע תנאים בזה, איז א ראי׳ אז דאס איז אן אמת׳ע זאך]. נאר די שקו״ט אין אחרונים איז, צי מ׳טאר סיי-ווי ניט גיין (אפילו אויב ס׳איז אמת אז זיי קענען זאגן עתידות) מצד ״תמים תהי׳ עם ה׳ אלקיך״[20], אדער מ׳מעג יע גיין ווייל דורך דעם קומט צו אין מנוחת הנפש און מ׳ווייסט ווי צו פירן זיך וכו׳].

ז. כולל ובמיוחד - מוסיף זיין אין דעם ענין השמחה, און קאכן זיך אין די דרגות בשמחה, און דאס מפרסם זיין צו אנדערע - בהתאם לזה וואס שנה זו איז שנת תשמח ותשמח (כנ״ל),

ובפשטות - אז מ׳זאל אויסנוצן די לעצטע טעג פון דעם יאר צו מוסיף זיין ביתר שאת וביתר עוז אין שמחה.

וכמדובר שוין כמ״פ ובארוכה, און מ׳חזר׳ט עס איבער נאכאמאל - ווארום מ׳זעט אז ס׳האט ניט גע׳פועל׳ט, און ניט בנוגע צו ״(מי שיש לו מנה רוצה) מאתיים״[21], נאר ״מאה״ האב איך אויך ניט געזען!

קען מען דאס מפרש זיין אויף צוויי אופנים: אז אע״פ וואס מ׳האט ניט געזען די שמחה - איז קיין ראי׳ ניט אז דאס איז ניט געווען.

אבער אין ״פשוטו של מקרא״ קען מען זען אויף די פנים׳ער פון רוב המסובים כאן דעם מצב וואו מ׳האלט! - אפילו א שמייכל קען מען פון אים ניט ארויסרופן, ווארום ״אז ימלא שחוק פינו״[22], איז וואס הייסט ער וועט יעצט שמייכלען, נאר ער גייט ארום אנגעבלאזן! ביי אים קומט אויס - אז ער שטייט אין אן... ״ערנסטן״ מעמד ומצב, ווייל ס׳איז חודש אלול, און מ׳געפינט

19) יו״ד סקע״ט ס״א. וראה ש״ך ובאר היטב שם. ועוד. 20) שופטים יח, יג.
21) ראה קה״ר פ״א, לד. 22) תהלים קכו, ב.

זיך אויך אין גלות, ושכינתא בגלותא, איז ווי קען מען זיין בשמחה, ווי כ׳האב אליין געזאגט (אויך אין דעם בין איך שולדיק, כמדובר לעיל, און מ׳וויל ניט נאכאמאל רעדן וועגן דעם)...

ובנוגע צו הוספה בשמחה בפועל - איז עכ״פ בנוגע לכח המעשה (אפילו אויב ער האלט נאך ניט בא דעם במחשבה) קען יעדערער אויף זיך פועל׳ן צו זאגן ״לחיים״ אויף א משקה וואס האט בטבע דעם כח צו משמח זיין א מענטשן - ווי יין המשמח אלקים ואנשים[23], ועד״ז יין שרף, ווי מ׳זעט בפועל אז דאס האט בכח צו משכר זיין ע״פ הלכה.

און אע״פ אז ער טענה׳ט אז ער האלט ניט בא דעם - וועט ער מאכן א חשבון צדק באנאכט פאר קריאת שמע שעהמ״ט, ובפרט בשבת סליחות, וואס בא חסידים זאגט מען סליחות בחצות, איז קריאת שמע שעהמ״ט נאך שפעטער. ובינתיים - זאל ער עכ״פ זאגן ״לחיים״ אויף א דבר המשמח, און דאס זאל אים העלפן שטיין בשמחה אמיתית (ווייל די משקה איז דאך ניט שולדיק אין דעם וואס ער איז ניט שמח, דאס איז תלוי אין דעם מענטשן).

ח. ולאחרי כל אריכות הדיבור, וואס דיבור דארף זיין באופן מסודר, לאחרי וואס מ׳האט וועגן דעם ענין באטראכט - און אין קדושה דארפן אלע ענינים זיין מיט א סדר -

איז אבער ביחד עם זה דארף זיין ״פרזות תשב ירושלים״, ״ואני אהי׳ לך גו׳ חומת אש״[24].

אז לאחרי כל הדיבור - זאל זיין כלשון הידוע - ״יפעלו בי ובהשומעים״, צו אויסנוצן די געציילטע טעג פון יאר, שנת הקהל ושנת תשמח ותשמח, אויף מוסיף זיין בשמחה, ובשמחה גדולה.

און פון דעם דיבור בזה און קאכן זיך אין דעם, זאל אזוי ארויסקומען בפועל, ביז צו די שמחה בשלימותה בגאולה האמיתית והשלימה ע״י משיח צדקנו, וואס אויך דעמולט וועט זיין שמחה כמובן ופשוט, ואדרבה - שלימות השמחה.

וכל זה - בפשטות, ביום זה ובשעה זו וברגע זה ממש, ולא עכבן אפילו כהרף עין[25], תיכף ומיד ממש, און דאס גופא - מתוך שמחה וטוב לבב. לחיים.

* * *

---

23) שופטים ט, יג. 24) זכרי׳ ב, ח-ט. 25) מכילתא ופרש״י בא יב, מא.

הנחת הת׳ בלתי מוגה

ט. אין דעם ענין השמחה זיינען פאראן כמה דרגות ואופנים. ובכללות - ווי דאס טיילט זיך אין די צרכי האדם, מזון לבוש ובית (וואס אין זיי אלע דארף זיין שמחה) - זיינען פאראן דברים מיוחדים אין די צרכים וועלכע רופן ארויס א ספעציעלע שמחה:

מזון: משקאות וואס ברענגען דעם מענטשן לידי שמחה (כנ״ל), אזוי ווי יין המשמח אלקים ואנשים, אין שמחה אלא ביין[26]. ועד״ז מאכלים - אין שמחה אלא בבשר[27], און שאר מאכלי (שבת ו)יו״ט[28].

לבוש: בגדים מיוחדים וועלכע ברענגען לידי שמחה, וואס דערפאר טוט מען זיי אן ב(שבת ו)יו״ט[27], אדער ביי אן אנדער התוועדות אדער מסיבה של שמחה (ווי א חתונה וכיו״ב), ווען מ׳טוט אן ע״פ רוב ספעציעלע בגדים, און ניט די בגדים פון א שוסטער...

[(כ״ק אדמו״ר שליט״א חייך, ואמר: מ׳דערמאנט א שוסטער, ווייל דאס ווערט געבראכט אין חסידות בכ״מ[29] אז חנוך תופר מנעלים הי׳ כו׳[30]. וואס לאחרי אלע פירושים בזה, מיינט עס בפשטות אז חנוך איז געווען א שוסטער[31]].

בית: בנין של שמחה כו׳ זה הבונה בית חתנות לבנו, וכיו״ב.

[ועד״ז איז מסתמא געווען בשעת די חתונה פון כ״ק מו״ח אדמו״ר, אז מ׳האט מרחיב געווען די חדרים וכיו״ב].

[בענין לקשר בניית וחנוכת בית עם עניני תורה]:

י. וואס דאס איז א סגולה צוצוגעבן אין דעם בית, ווי ס׳איז פארשטאנדיק לכאו״א, אפילו ניט צו א חב״ד׳ניק, אז בשעת מ׳פארבינדט א זאך מיט תורה ומצוות איז דאס א סגולה צוצוגעבן אין הצלחת הדבר, אדער אפשר ניט באופן של סגולה, נאר בדרך הטבע.

כידוע די צוויי דיעות (געבראכט אין של״ה[32]) בנוגע צו שכר ועונש, צי דאס איז דרך סגולי, אדער דרך הטבע (סיבה ומסובב), ואלו ואלו דברי אלקים חיים[33].

---

26) רמב״ם הל׳ יו״ט פ״ו הי״ח. שו״ע אדה״ז או״ח סתקכ״ט ס״ז. 27) רמב״ם ושו״ע אדה״ז שם. 28) ראה שו״ע אדה״ז שם בסוף הסעיף. 298) תו״א ה, ב. לקו״ת שלח נא, א. שה״ש מד, א. ועוד. 30) עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח״ג פכ״ב. 31) ראה פי׳ יד יהודה לעש״מ שם. 32) יב, א ואילך. 33) עירובין יג, ב. וש״נ.

יא. וכדאי אז מ׳זאל אנהויבן בויען נאך בשנה זו - וועלכע איז א זמן זכאי, וואס דער זמן אליין ״שרייט״ אז ענינו איז שמחה.

אדער אויב מ׳קען ניט בדרך הטבע אנהויבן בויען בפועל - ווארום ס׳איז אין סומכין על הנס[34],

[אע״פ וואס פרנסה בזמן הזה איז בדרך נס, אזוי ווי מן בזמן המדבר (כידוע דער ווארט פון דעם רבי׳ן מהר״ש[35]), ואדרבה - א נס נעלה ביותר, כמובן מזה וואס דאס איז געווען ניט קיין איינמאליקע זאך, נאר א נס וועלכע האט אנגעהאלטן א משך זמן, ארבעים שנה, וואס דאס ווייזט אז דאס נעמט זיך פון א העכערער ארט ווי אן איינמאליקער נס],

זאל מען עכ״פ אננעמען א החלטה בזה נאך בשנה זו. און מ׳האט דעם כלל אז מחשבה טובה הקב״ה מצרפה למעשה[36], וואס איינער פון די פירושים בזה איז, אז דער אויבערשטער ״געפינט״ א מעשה און איז דאס מצרף צו דער מחשבה, אדער אויב ס׳איז ניטא די מעשה, באשאפט דאס דער אויבערשטער.

[בענין שבניית בתים צ״ל במיוחד ע״י מוסדות]:

יב. וכמדובר כמ״פ די הנהגה פון כמה מנהלי מוסדות, אז לאחרי ווי מ׳האט זיי ממנה געווען, זאגן זיי א דאנק (ווארום מ׳טאר ניט זיי קיין כפוי טובה[37]), און נאכדעם וואס זיי טוען א ביסל, לייגן זיי זיך דערנאך שלאפן, ועאכו״כ אז זיי זיינען זיך ניט מתעסק אין מוסיף זיין נייע ענינין, בויען א נייעם בנין וכיו״ב.

טענה׳ט ער, אז ער האט ניט קיין מרץ, ער האט ניט קיינע כחות, וואס וויל מען פון אים, ער וויל בעסער שלאפן, פארוואס ״נודזשעט״ מען אים (בלשונו פון דעם שלאפער).

- פארשטייט זיך אז א אידן׳ס שלאף איז אויך אן ענין נעלה, און ער האט בכח אז אויך בשעת׳ן שלאפן זאל ער זיין כדבעי (דערפאר איז ער א מועד אויך בשעת השינה), דורך לייגן זיך שלאפן כדבעי, ע״י קריאת שמע וכו׳.

[ולהעיר, אז אויך די חזיונות הלילה קענען זיין אן ענין נעלה, וואס יעדערער האט דאך אמאל חזיונות בלילה.

וע״ד ווי דערציילט אין דעם סיפור בנוגע צו די ז׳ תורות פון דעם בעש״ט - אז דער רבי נ״ע האט דאס געהערט אין גן עדן פון

---

34) פסחים סד, ב. 35) סה״מ תש״ט ע׳ 21. 36) קידושין מ, א. 37) ראה פרש״י פרשתנו כו, ג.

דעם בעש״ט לאחרי התסלקותו (של הבעש״ט). וואס לכאורה: פארוואס איז נוגע דערציילן אויך דער פרט? ואע״פ אז כ״ק מו״ח אדמו״ר האט מדייק געווען און זיך געקאכט דערציילן א סיפור מיט אלע פרטים - איז אבער וויבאלד אז דאס האט אזוי פאסירט און ער האט דאס דערציילט, איז אויך דערפון פאראן א הוראה].

אבער די שליחות פון א אידן וועלכע מ׳מאנט פון אים איז ניט ער זאל בלייבן שלאפן, נאר ער זאל שטענדיק מוסיף זיין אין זיינע פעולות.

און די אלע טענות, אז ער האט ניט קיין מרץ וכו׳ - איז וויבאלד אז ער איז בפועל דער מנהל פון א מוסד, איז אפילו ״ריש גרגיתא מן שמיא ממנו לי״[38], במילא האט ער די כחות אויסצופירן זיין תפקיד.

יג. דערביי איז אויך כדאי צוצוגעבן בנוגע צו בניית הבנינים - אז ס׳איז מובן ופשוט, אז וויבאלד אין סומכין על הנס, און א איד דארף טאן כל התלוי בדרך הטבע - דארף מען זיך אויף דעם פארבינדן מיט מומחים באותו דבר, די וואס ווייסן די פרטים וועגן בויען בנינים.

ווי דאס איז בנוגע צו אלע ענינים אין תורה: בשעת מ׳וועט גיין צו א רב און אים פרעגן וועלכע רפואות מ׳זאל נעמען - וועט ער זאגן, אז ער ווייסט ניט ווייל דאס שטייט ניט אין שו״ע. אין שו״ע שטייט אז אויף דעם דארף מען גיין צו א רופא.

ועד״ז בנוגע צו דעם אופן ווי צו בויען א בנין - דארף מען גיין צו מומחים אין דעם ענין, סיי אידן און סיי ניט-אידן, סיי אנשים און סיי נשים - וואס בכמה ענינים עיקריים האבן זיי אין דעם מער ידיעה [ווי מ׳זעט אז בשעת מ׳גייט מסדר זיין אדער בויען א שטוב, פרעגט זיך אין דעם נאך דער מאן בא דער פרוי (אפילו אויב בנוגע צו אנדערע פרטים פרעגט ער ניט בא זיין פרוי), אדער אויב ער פרעגט ניט, איז מען אים אויף דעם מעורר, אדער די פרוי אליין איז אים מעורר], און ווי מ׳זעט (ובפרט אין אן עיר גדולה, אזוי ווי דער עיר הבירה פון נשיא דורנו) סיי אנשים און סיי נשים וועלכע זיינען מומחים אין בני׳.

ועד״ז בנוגע צו די וואס האבן קשרים מיט מומחים וכו׳ אין דעם ענין הבני׳, אפילו אויב זיי זיינען דערנאך איבערגעגאנגען צו אנדערע ארבעט, האבן זיי אבער די קשרים פון אמאל (און ס׳איז לייכטער באנייען אלטע קשרים ווי שאפן נייע קשרים).

---

38) ברכות נח, סע״א. ב״ב צא, ריש ע״ב.

ולהוסיף, אז יעדערער וואס האט קשרים בעניני בני׳ - האט די הוראה פון דעם בעש״ט, אז יעדער זאך איז בהשגחה פרטית און יעדער זאך דארף מען אויסנוצן אין עבודת ה׳, במילא בשעת מ׳האט אזוינע קשרים דארף מען זיי אויסנוצן בפועל צו העלפן אין בויען בנינים.

ומזה מובן אז אין דעם איז ניט נוגע צי דער מדבר מיינט אים אדער ניט - וויבאלד אז ער האט די קשרים, דארף ער זיי אליין אויסנוצן. ובפרט בשעת דער מדבר זאגט בפירוש אז ער מיינט דיר!

די וואס האבן זוכה געווען אז מ׳זאל זיי מעורר זיין - דארפן זיכער טאן. אפילו די וואס מ׳האט זיי ניט מעורר געווען, וועלן די וואס געפינען זיך דא זיי זיכער מעורר זיין, און דעמולט וועלן זיי אין דעם זיכער טאן.

בכל אופן - איז דאס אן ענין כללי וואס איז נוגע צו אלע אידן, און דערביי איז ניט נוגע פון וועמען מ׳האט עס געהערט, כ׳בין נאר א צינור אויף איבערגעבן די ענינים, ע״ד ווי א גרעין וועלכע מ׳ווארפט אריין אין ערד, וואס לאחרי ווי מ׳האט דעם גרעין פון דעם אויבערשטן, און מ׳ווארפט אים אין דער ערד, דעמולט פלאנצט דערפון אויס בפועל יש מאין, באופן פון בלי גבול, עד״ז בעניננו - איז מען נאר א צינור אויף איבערגעבן די ענינים, און מ׳דערמאנט דערביי די מראי מקומות אויף יעדער ענין וענין, כרגיל בזה [ולהעיר, אז לאחרונה קאכט מען זיך אין מאכן ״מפתחות״, בכדי עס זאל זיין לייכטער געפינען וואו די ענינים שטייען].

ובנוגע לפועל איז די כוונה פון די אלע רייד - ניט בכדי זאגן מוסר ח״ו [מ׳גייט ניט איינפירן אין חב״ד א נייער דרך פון רעדן דברי מוסר], נאר בכדי מעורר זיין וועגן די ענינים.

ובפרט אז מ׳שטייט אין א שנה מיוחדת, און קרוב לסיום השנה, און נאך אויך בשבת סליחות.

יד. ולהעיר וועגן א דבר פלא בנוגע צו דעם נאמען ״שבת סליחות״ - אז לכאורה איז שבת און סליחות א דבר והיפוכו! שבת זאגט מען ניט קיין סליחות. מ׳זאגט זיי ערשט במוצאי שבת. ואע״פ אז אין די סליחות זאגט מען ״מוצאי מנוחה״ - איז דאס אבער ניט בשבת עצמו, נאר במוצאי שבת (בלילה), און דער טעם לזה איז בפשטות, ווייל מ׳באקומט אויף דעם כח פון שבת, אבער

דאס איז ניט ביאור פארוואס מ'זאל דאס אנרופן "שבת סליחות".

ויש לומר הביאור בזה, ע"פ הידוע אז איינער פון די טעמים אויף אמירת סליחות בימים אלו איז צוליב דעם וואס דאס איז בתוך הארבעים ימים האחרונים וואס משה איז געווען בהר. וואס בנוגע צו די ימים שטייט, "מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון"[39]. ד.ה. אז די ימי הסליחות זיינען ימי רצון. ועפ"ז האט סליחות א שייכות מיט שבת (ניט מצד דער ענין ההפכי שבזה, נאר) מצד דער רצון שבזה.

ובפרט אז יש לומר אז דער פירוש אין "מה הראשונים כו' אף האחרונים" איז ניט נאר, אז מ'פארגלייכט די אחרונים צו די ראשונים (אבער דער עיקר רצון איז אין די ראשונים), נאר אדרבה - אז דער פארגלייך איז למעליותא, ווייל די "אף האחרונים ברצון" איז העכער פאר "ראשונים ברצון", ע"ד ווי די מעלה פון בעלי תשובה אויף צדיקים, כידוע אז דורך די ימים אחרונים האט זיך אויפגעטאן דער "סלחתי כדברך" (בסיום הארבעים יום - יוהכ"פ).

טו. ויה"ר אז דאס אלץ זאל זיין א הכנה קרובה צו די גאולה האמיתית והשלימה, וואס וועט זיין באופן נעלה יותר ווי די גאולות שלפני זה, ווי מ'האט געזאגט אין תפלת מוסף - "הן גאלתי אתכם אחרית כבראשית", "כבראשית" מיט א כ"ף הדמיון, ווייל די גאולה "אחרית" איז נאך העכער פאר די גאולה וואס איז געווען ראשית, גאולת מצרים, וכמ"ש[40] כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, נפלאות אפילו לגבי די נפלאות אין מצרים[41],

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, תיכף ומיד ממש.

* * *

[בשיחה ג', בסיום הענין שצריכים לספק לכל הזקוקים לזה צרכי החג]:

טז. וכמובן בפשטות דער גודל הענין בזה - ווייל דאס רעדט זיך וועגן א איד, וועלכער האט א נשמה וואס איז א "חלק אלוקה ממעל ממש"[42], ועצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו[43],

נוסף לזה וואס דער אויבערשטער זאגט אים צו יעודים גשמיים, בכדי ער זאל האבן מנוחה צו קענען מקיים זיין תומ"צ.

איז דערפון מובן, וויפל השתדלות מ'דארף לייגן צוצושטעלן כל

39) פרש"י עקב ט, יח. 40) מיכה ז, טו. 41) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ מיכה שם. 42) תניא רפ"ב. 43) כש"ט הוספות סקט"ז.

הנחת הת' בלתי מוגה

צרכיו. און ניט קומען מיט א ״תירוץ״, אז אין ברכת המזון זאגט מען אז דער אויבערשטער איז ״הזן ומפרנס לכל״, במילא דארף מען דערצו גארניט טאן ח״ו - ווייל דער אויבערשטער האט אנגעזאגט ״ואהבת לרעך כמוך״, און אז מ׳דארף ארויסהעלפן אידן וועלכע דארפן דערצו אנקומען.

און מ׳דערמאנט וועגן דעם נאכאמאל בסוף חודש אלול, אע״פ וואס דער ענין איז נוגע שוין פון ראש חודש אלול - ווייל ס׳איז אנגעקומען די שמועה מבהילה אז עס זיינען דא אידן וואס ווארטן שוין דריי וואכן פארן ״טשעק״!...

יז. די מעלה פון יעדער איד איז אויך בהדגשה אין פרקי אבות פון דעם שבת: יעדער איד האט דער ״כתר שם טוב״ (וואס איז ״עולה על גביהן״), וואס דער גרעסטער ״שם טוב״ איז דאס וואס ער איז א בן אברהם יצחק ויעקב.

[משא״כ בנוגע צו די שלשה כתרים זיינען דא חילוקים צווישן אידן. לדוגמא בנוגע צו ״כתר תורה״ - ווי מ׳לערנט אין דעם ערשטן פרק פון דער וואך (פרק ג׳), אז ס׳איז דא די חילוקים צווישן עשרה שיושבים ועוסקים בתורה, חמשה שיושבים, שנים שיושבים וכו׳].

ולהוסיף, אז אויך דער מספר פון די צוויי פרקים פון דעם שבת (פרק ג׳ וד׳) איז מרמז אויף דעם ענין הנ״ל פון ארויסהעלפן די זקוקים לזה - ווי עס שטייט אין גמרא[44] ״גימל דל״ת, גומל דלים״.

יח. כאן איז אויך המקום, אז די וואס האבן ארויפגעשיקט משקה פאר מסיבות בקשר מיט בתי תורה, בתי תפלה ובתי צדקה, אדער בניית בנינים חדשים וכיו״ב - זאלן איצטער ארויפגיין זאגן ״לחיים״, און מכריז ומזמין זיין די מסובים, עכ״פ רובם, עכ״פ חלקם, זיי זאלן זיך אין דעם משתתף זיין.

און דאס זאל נאכמער העלפן אין דעם ״והריקותי לכם ברכה״, באופן פון ״עד בלי די״, בלי גבול,

וואס דאס איז נאכמער מזרז די גאולה, ווען ״בנערינו ובזקנינו גו׳ בבנינו ובבנותינו״[45] וועט מען גיין, וארו עם ענני שמיא[46], אין ארץ הקודש, אין ירושלים עיר הקודש, ולא עכבן אפילו כהרף עין, תיכף ומיד ממש.

---

44) שבת קד, א. 45) בא י, ט. 46) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.

[לאחרי חלוקת המשקה וההכרזות - התחיל כ״ק אדמו״ר שליט״א לנגן ״והריקותי לכם ברכה״].

* * *

יט. יש לקשר דער שבת - שבת סליחות - מיט היינטיקן שיעור רמב״ם.

אין דעם שיעור שרייבט דער רמב״ם[47], אז כלים ״שנשברו טהרו מטומאתן״. ווייטער איז ער ממשיך נאך א דין[48], אז ״כל כלי כו׳ אין מקבלין טומאה עד שתגמר מלאכתן״, עד שנגמר צורתו כו׳.

קען מען קלערן ווערלכער פון די צוויי אופנים בשלילת הטומאה איז העכער: פון איין זייט קען מען זאגן, אז כלים שנשברו וואס ״טהרו מטומאתן״ איז א גרעסערער אויפטו, ע״ד ווי די מעלה פון עבודת התשובה לגבי עבודת צדיקים. לאידך איז דא א מעלה אין דעם וואס א כלי איז מלכתחילה ניט מקבל טומאה (ווייל לא נגמר צורתו) - ווי מ׳זעט עס בא סכך לסוכה [וואס מ׳שטייט איצטער בתוך השלשים יום קודם החג], אז סכך דארף זיין פון א זאך וואס איז ניט ראוי לקבל טומאה (און ניט נאר דאס וואס איז ניט טמא בפועל).

[ויש לומר, אז אויך א כלי שלא נגמר מלאכתו קען זיין אויף צוויי אופנים: אז דאס איז בכלל ניט ראוי לקבל טומאה, אדער אז דאס איז ראוי לזה, נאר בפועל איז דאס נאך דערווייל ניט מקבל טומאה].

כ. דער לימוד דערפון בקשר מיט שבת סליחות: סליחות טוט אויף דער ענין פון לב נשבר, וואס פועל׳ט אז אידן ווערן טהור מטומאתן און עס ווערט סליחה ומחילה אויף אלע ענינים.

ובפרט אז מ׳האט דערצו אויך דער הקב״ה עוזרו, און כח התורה - ווי עס שטייט אין ספרים אז דער אויבערשטער ״צוברעכט״ אידן דורך גלות, ובפרט בעקבתא דמשיחא - איז דורך דעם האט דער אויבערשטער אליין אויפגעטאן אין אידן אז ״טהרו מטומאתן״!

און נאכמער: כל זמן וואס אידן געפינען זיך אין גלות איז לא נגמרה צורתם, ווארום דאס וועט זיין ערשט לע״ל ווען עבודת ה׳ והקרבת הקרבנות וקיום המצוות וועט זיין ״כמצות רצונך״, כמבואר בתו״ח[49] אז דאס איז מצד די שלימות אין דצח״ם וואס וועט ערשט ווערן לע״ל [כאטש אז אויך בזמן הזה איז דא מעין

---

47) הל׳ כלים רפי״ב. 48) שם בסוף הפרק. ובארוכה לעיל שם פ״ה ואילך.
49) ר״פ ויחי. ועוד.

הקרבת קרבנות ע״י תפלות שתקנו במקום הקרבנות, אנהויבנדיק פון אמירת מודה אני, אז מ׳איז זיך מקריב צו דעם אויבערשטן - אבער דאס איז אלץ ברוחניות און ניט ״כמצות רצונך״].

און וויבאלד אז דערווײלע לא נגמרו צורתם פון אידן, טוט עס אין זיי אויף אז אין מקבלין טומאה לכתחילה!

און דאס איז נאך שטארקער וויבאלד אז עס רעדט זיך וועגן אידן, מיט אלע עילויים וואס אידן האבן, און ווי עס שטייט אויף אידן אויך אין היינטיקער פרשה[50] ״לתהלה ולשם ולתפארת״, וכמבואר די מעלה בזה אין די הערות פון טאטן אויפן זהר [ניט על אתר בפרשתנו, נאר אין די הערות אויף פ׳ שלח[51]], אז דאס איז כנגד חג״ת, כנגד די ג׳ אבות וכו׳, אדער ווי ס׳איז מבואר אין לקו״ת פרשתנו[52], אז די דריי לשונות גייען אויף די שלשה קוים פון חב״ד כו׳.

כא. וכל זה איז נאכמער מוסיף אין ברכת ה׳ לכאו״א מישראל - לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, בגשמיות וברוחניות גם יחד,

ביז אז עס זאל קומען די גאולה האמיתית והשלימה, ויבנה ביהמ״ק במהרה בימינו.

ובפרט אז מ׳זינגט דעם ניגון אויף די ווערטער, און מ׳זינגט עס ברבים ובפרסום, און אין א בית שמגדלין בו תורה ותפלה[53] וצדקה, דער ביהכנ״ס וביהמ״ד פון נשיא דורנו, וועלכע וועט נעתק ווערן לע״ל אין ארץ ישראל, ווי אלע בתי כנסיות ובתי מדרשות.

אנהויבנדיק פון דעם ביהמ״ק השלישי, שיבנה במהרה בימינו, במהרה בימינו ממש.

[כ״ק אדמו״ר שליט״א צוה להש״צ שי׳ לנגן ״שיבנה ביהמ״ק כו׳״].

* * *

כב. די וואס דארפן מאכן א ברכה אחרונה, וועלן זיכער מאכן א ברכה אחרונה.

און עס זאל אויך זיין די ברכה אחרונה אויף דעם גלות, דורך דעם וואס מ׳שטעלט אריין דעם אל״ף פון אלופו של עולם אין גולה (גלות) - ווערט גאולה.

ומובן ופשוט אז לפני זה איז מתאים צו זינגען א ניגון שמח,

50) כו, יט. 51) ע׳ שעה. 52) מד, ב. 53) מגילה כט, א.

א ניגון פון שמחת תורה, ובפרט אז מ'שטייט איצטער בתוך השלשים יום קודם החג, וואס שלימותו איז בשמע"צ ושמח"ת, ווען אנא ומלכא בלחודוהי.

און מ'זאל אויך זאגן "לחיים" און אויף א דבר גשמי המשמח. [כ"ק אדמו"ר שליט"א אחז בכוסו, ואמר]: וממנו יראו וכן יעשו אלע מסובים כאן ובכל מקום שהם.

כאו"א מהקהל אמר "לחיים". וניגנו ניגון הקפות לר' לוי"צ ז"ל. ובאמצע הניגון עמד כ"ק אדמו"ר שליט"א מלא קומתו ורקד בשמחה רבה.

——— * ———

הנחת הת' בלתי מוגה

לעילוי נשמת

הרה״ג הרה״ח **אברהם מרדכי**

ב״ר **אברהם מרדכי**

הרשברג

רבה של מקסיקו

נפטר כ״ה אלול תשמ״ה

הכתובת להשיג ה״הנחות״

באה״ק: ועד הנחות התמימים (אצל מכון לוי״צ) ת.ד. 32 כפר חב״ד טל. 03-984887

בחו״ל: VAAD HANOCHOS HATMIMIM 788 EASTERN PARKWAY BKLYN N.Y. 11213

TEL. (718) 774-6448

לזכות

הרה״ח **יוסף יצחק** בן **אלטע נחמה גיטל**

וזוגתו **רבקה** בת **מתי׳ה**

וב״ב

בלה ובעלה **חיים זאב** בן **יהודית**

וילדיהם **חנה, שלמה מרדכי ואפרים צבי בלוי**

מנחם מענדל דוב, חנה ורחל

יוזביץ

לזכות

יוסף יצחק בן **הינדא מלכה**
שטערנא שרה בת **רבקה בלימא**
חי' מושקא בת **שטערנא שרה**
ובעלה **מנחם מענדל** בן **מארייאשא באדאנע שרה** גראנער
ובתם **חנה** בת **חי' מושקא**
ובנם **לוי** בן **חי' מושקא**
ובתם **דבורה לאה** בת **חי' מושקא**
שלום דובער בן **שטערנא שרה**
חנה בת **שטערנא שרה**
ובעלה **שניאור זלמן** בן **אסתר הדסה** ראסקין
ובתם **חי' גנעשא בת חנה**
דוד בן **שטערנא שרה**
פייגא בת **שטערנא שרה**
ובעלה **אליהו צבי** בן **פערל** גורעוויטש
דבורה לאה בת **שטערנא שרה**
מנחם מענדל בן **שטערנא שרה**
נעכא רייזל בת **שטערנא שרה**
שניאור זלמן בן **שטערנא שרה**
פנינה יהודית בת **שטערנא שרה**

לו

לברכה והצלחה רבה בכל מעשה ידיהם
למעלה מן המשוער
ושיזכו לגרום רק נחת רוח
לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

לזכות

שלום דובער הלוי בן **אסתר** ומשפחתו

שליט״א

לזכות

מושקא בת **דבורה לאה**

מנחם מענדל בן **דבורה לאה**

אליעזר בן **דבורה לאה**

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות

להוד כ"ק אדמו"ר זי"ע